

Α.Τ.Ε.Ι ΠΑΤΡΑΣ
ΑΝΩΤΑΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΑΤΡΑΣ
ΣΧΟΛΗ: ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ
ΤΜΗΜΑ: ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ

Η ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ ΤΩΝ ΝΗΣΙΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ
ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΑΥΤΗΣ

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ

κα ΙΓΓΛΕΣΗ ΜΑΡΙΑ

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ

ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΥ ΑΓΓΕΛΙΚΗ

ΜΑΡΤΙΟΣ 2006

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	<u>ΣΕΛ.</u>
<u>ΑΝΑΤΟΛΙΚΟ ΑΙΓΑΙΟ</u>	
1.ΙΟΣ ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ	1
2.ΙΚΑΡΙΑ	3
3.ΛΕΣΒΟΣ	13
4.ΛΗΜΝΟΣ	41
5.ΣΑΜΟΣ	50
6.ΧΙΟΣ-ΨΑΡΑ-ΟΙΝΟΥΣΣΕΣ	67
<u>ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΑ</u>	
7.ΑΣΤΥΠΑΛΛΙΑ	96
8.ΚΑΛΥΜΝΟΣ	99
9.ΚΑΡΠΑΘΟΣ	103
10.ΚΑΣΟΣ	109
11.ΚΑΣΤΕΛΟΡΙΖΟ	112
12.ΚΩΣ	115
13.ΛΕΡΟΣ	134
14.ΝΙΣΥΡΟΣ	138
15.ΠΑΤΜΟΣ	142
16.ΡΟΔΟΣ	148
17.ΣΥΜΗ	193
18.ΤΗΛΟΣ	196
19.ΧΑΛΚΗ	199
<u>ΚΥΚΛΑΔΕΣ</u>	
20.ΑΜΟΡΓΟΣ	201
21.ΑΝΑΦΗ	206
22.ΑΝΔΡΟΣ	208
23.ΔΗΛΟΣ	213
24.ΙΟΣ	223
25.ΚΕΑ	227
26.ΚΙΜΩΛΟΣ	231
27.ΚΥΘΝΟΣ	234
28.ΜΗΛΟΣ	237
29.ΜΙΚΡΕΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΕΣ ΚΥΚΛΑΔΕΣ	243
30.ΜΥΚΟΝΟΣ	246
31.ΝΑΞΟΣ	257
32.ΠΑΡΟΣ-ΑΝΤΙΠΑΡΟΣ	269
33.ΣΑΝΤΟΡΙΝΗ	270
34.ΣΕΡΙΦΟΣ	295
35.ΣΙΚΙΝΟΣ	298

36.ΣΙΦΝΟΣ	300
37.ΣΥΡΟΣ	305
38.ΤΗΝΟΣ	313
39.ΦΟΛΕΓΑΝΔΡΟΣ	324
40.ΦΟΥΡΝΟΙ	326
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	

ΑΝΑΤΟΛΙΚΟ ΑΙΓΑΙΟ

ΑΓΙΟΣ ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ

Τι κι αν το νησάκι του Αγίου Ευστράτιου μοιάζει να είναι μία χαμένη κουκίδα στο Αιγαίο....Τι κι αν η έκτασή του μόλις φτάνει τα 42 τετραγωνικά χιλιόμετρα και οι κάτοικοί του τους 300....

Το νησί στο οποίο έζησε ο Άγιος Ευστράτιος, διακρίνεται για την παρθένα φύση του, τις όμορφες αμμουδιές του και τον φιλόξενο κόσμο του.

Ο Άγιος Ευστράτιος, γνωστός και ως Λι-Στρατής, βρίσκεται νότια της Λήμνου και ανήκει στο νομό Λέσβου. Φέρει το όνομά ενός αγίου του 9^{ου} αι. και συνδέθηκε με την πολιτική μας ιστορία των νεότερων χρόνων ως τόπος εξορίας. Καταστράφηκε σχεδόν ολοσχερώς το 1968 μετά τους σεισμούς αλλά οι κάτοικοί του το ξανάχτισαν από την αρχή.

Έχει πανέμορφες παραλίες (Άγιος Αντώνιος, Τριπητή κ.ά.), πεντακάθαρα νερά, βραχώδεις ακτές, σπηλιές, πολλά ξωκλήσια και αρκετές τουριστικές εξυπηρετήσεις.

Ηφαιστειακές νησάκι ανάμεσα στη Λέσβο, και τη Σκόρο.

Στο ορεινό και μάλλον άγονο έδαφός του έχουν βρεθεί ίχνη οικισμού της Μυκηναϊκής εποχής.

Το νησί αποτελεί σταθμό για πολλά μεταναστευτικά είδη πουλιών, καθώς βρίσκεται σ' έναν από τους κυρίως δρόμους της εαρινής και της φθινοπωρινής μετανάστευσης.

Η σημαντική παρουσία μικρόπουλων προσελκύει σημαντικό πληθυσμό Μαυροπετρίτη. Καθώς, 70% του παγκοσμίου πληθυσμού του είδους αναπαράγεται στην Ελλάδα είναι από τα πιο σημαντικά είδη πουλιού που φιλοξενεί η χώρα μας. Το είδος αυτό φωλιάζει σε μικρές ακατοίκητες νησίδες. Αναπαράγεται κατά τη φθινοπωρινή περίοδο και τρέφεται με μικρά

μεταναστευτικά πουλιά.

Το σημερινό όνομα του νησιού αποδίδεται στον μοναχό Ευστράτιο από τη Βιθυνία, ο οποίος κατά την εποχή της Εικονομαχίας, αναγκάστηκε να αποβιβαστεί εδώ λόγω θαλασσοταραχής, ενώ βρισκόταν καθ' οδόν προς τον τόπο της εξορίας του. Στο λιμάνι του νησιού βρίσκεται ο τάφος του Αγίου Ευστράτιου, ενώ μεγάλα τμήματα γης στον Λι-Στρατή ανήκουν σε Αγιορείτικα μοναστήρια (και κυρίως στη Μονή της Μεγίστης Λαύρας, όπου φυλάσσεται η κόρα του Αγίου Ευστράτιου).

Ένα από τα ελάχιστα μνημεία αρχιτεκτονικής της Μεταβυζαντινής εποχής που σώζονται είναι ο ναός του Αγίου Βασιλίου.

Ο Λι-Στρατής υπήρξε τόπος εξορίας για 300 περίπου άτομα επί δικτατορίας Μεταξά και κατά τη διάρκεια του Εμφυλίου Πολέμου. Ως το 1963 φιλοξένησε περισσότερους από 5.000 κρατούμενους, μεταξύ των οποίων και κορυφαίους διανοούμενους και καλλιτέχνες όπως τον Κώστα Βάρναλη, Γιάννη Ρίτσου, Μίκη Θεοδωράκη, κ.ά.

ΠΑΡΑΛΙΕΣ

Έρημες και κατάλληλες για ελεύθερη κατασκήνωση είναι από τις παραλίες νότια από τον οικισμό του Λι-Στρατή, οι οποίες, ελλείψει οδικού δικτύου (δεν κυκλοφορούν αυτοκίνητα) προσεγγίζονται μόνο με καΐκι.

Από αυτές ξεχωρίζουν του Αγίου Αντωνίου, του Αγίου Δημητρίου και κυρίως το Λιδαριό (υπολογίστε τουλάχιστον 1,5 ώρα πεζοπορία για το Λιδαριό).

Η παραλία Τρυπητή ονομάστηκε έτσι από τη σπηλιά που βρίσκεται εκεί. Υπέροχη αμμουδιά μήκους 2 χλμ. θα βρείτε και στα βορειοανατολικά του νησιού, στη θέση Αλονίτσι, απ' όπου διακρίνεται η Λήμνος.

ΔΙΑΜΟΝΗ

Στον νέο οικισμό του Λι-Στρατή υπάρχει δυνατότητα διαμονής σε ενοικιαζόμενα δωμάτια / διαμερίσματα, αλλά και στον ξενώνα της Κοινότητας.

Τηλ. 22540 - 93239

Ο ξενώνας στεγάζεται σ' ένα από τα ελάχιστα παλιά οικήματα που παρέμειναν όρθια μετά τον καταστροφικό σεισμό του 1968, όταν ξεκληρίστηκε ο μισός περίπου πληθυσμός του νησιού και αφανίστηκε ο παραδοσιακός αιγαιοπελαγίτικος οικισμός. Οι δύο-τρεις ταβέρνες και τα καφενεία παρέχουν εγκάρδια φιλοξενία και εξυπηρέτηση.

Το νησί πανηγυρίζει το Δεκαπενταύγουστο με παραδοσιακό γλέντι.

Θυμηθείτε να αγοράσετε νότια τυροκομικά προϊόντα και εξαιρετικά κουκιά.

ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ

Το νησί συνδέεται με φερμιπότ, το οποίο εκτελεί το δρομολόγιο Ραφήνα-Λήμνο. Μονοήμερες εκδρομές οργανώνονται τακτικά από τη Λήμνο, με την οποία το νησί έχει συχνή ακτοπλοϊκή συγκοινωνία.

ΙΚΑΡΙΑ

Η Ικαρία απέχει από τον Πειραιά 143 ν.μλ. και από την Σάμο μόλις 10 ν.μλ. Έχει έκταση 267 τ. χλμ., μήκος ακτών 102 χλμ. και 8.286 μόνιμους κατοίκους (απογραφή 2001).

Η ψηλότερη κορυφή βρίσκεται στο όρος Αθήρας (1.042 μ.)

Η Ικαρία ανήκει γεωγραφικά στα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου και διοικητικά στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου. Μαζί με τη Σάμο και τους Φοορνούς απαρτίζουν το νομό Σάμου.

Με επίμηκες σχήμα και χωρίς μεγάλους προσαυτούμενους κόλπους «διατρέχεται» από το όρος Αθήρας, με ψηλότερες τις κορυφές της Μέλισσας (1.033 μ.) και του Μαυράιτου (1.042 μ.), που τη χωρίζει σε βόρεια και νότια Ικαρία. Οι περισσότερες ακτές της είναι βραχιώδεις, αλλά υπάρχουν και μερικές αμμουδιές.

Στην αρχαιότητα ονομαζόταν Μάκρις και Δολίχη για το σχήμα της, αλλά και Ιχθυόεσσα για τα καλής ποιότητας αλιεύματά της. Το νεότερο όνομα του νησιού ίσως προέρχεται από τους Κάρες, φύλο της Μικράς Ασίας, ή από τη φοινικική λέξη Ικάρ ή Ικάρ., που σημαίνει ψάρι. Πρέπει να σημειωθεί ότι το όνομα Δαίδαλος ίσως έχει επίσης φοινικική προέλευση (από το Δαι ή Δαλ, που σημαίνει τον τεχνίτη). Η κατοίκηση του νησιού είναι βεβαιωμένη από την εποχή του Αίθου, όμως η θέση του νησιού και κυρίως το σχετικά άγονο περιβάλλον του, δεν ευνόησε τη δημιουργία μεγάλων πόλεων, ούτε την ανάπτυξη ισχυρών οικονομικών συμφερόντων στο χώρο του. Παραμένοντας στο περιθώριο των μεγάλων αλλαγών, η Ικαρία ακολούθησε συχνά τον δικό της πιο «ήπιος» δρόμο. Η διαφοροποίηση της γεωμορφολογίας μεταξύ βόρειου και νότιου τμήματος του νησιού αντανακλάται στην υδρογραφία και στη βλάστηση, καθώς και στις ασχολίες και τις συνήθειες των κατοίκων, στο βορρά υπήρχαν πάντα περισσότεροι αγρότες, ενώ στο νότο περισσότεροι ναυτικοί)

Νησί του Ίκαρου, τόπος-σύμβολο του αγώνα για την απελευθέρωση του ανθρώπου από τα κάθε είδους δεσμά του, αλλά και νησί... εξορία, η Νικαρία συνοψίζει δύσκολες στιγμές της ελληνικής ιστορίας.

Η Ικαρία δεν είναι τόσο μικρή ώστε να αντισταθείτε στην πρόκληση να την εξερευνήσετε, ούτε και αρκετά μεγάλη ώστε να προβληματίσετε για το πώς θα προγραμματίσετε την περιήγησή σας. Οι φυσικές ομορφιές του νησιού, η φιλοξενία των κατοίκων του και τα τοπικά προϊόντα θα κάνουν τη διαμονή σας στο νησί ενδιαφέρουσα. Χαράξτε μια πορεία για τη βόρεια πλευρά και άλλη μια για τη νότια και απολαύστε χωρίς άγχος τις επιπλήξεις που σας επιφυλάσσει το νησί και οι κάτοικοί του.

Αναζητήστε τα ιδιότυπα αραιοκατοικημένα χωριά της, τα νερά στις κατάφωτες ρεματιές της, τα πανηγύρια της και τις ακρογιαλιές της. Βουτήξτε στις όμορφες παραλίες του βορρά, αλλά με προσοχή γιατί τα κύματα αγριεύουν επικίνδυνα όταν έχει μελτέμι. Γεντείτε τα ονομαστά τοπικά προϊόντα της γης της και δοκιμάστε την περίφημη σπιτική ρακή και το δυνατό κρασί της. Ελάχιστη γνωστή στους πολλούς για τις ομορφιές της, η Ικαρία φημιζόταν πάντα για τις ιαματικές πηγές της. Το υποβλητικό της τοπίο, άγριο και συγχρόνως ειρηνικό, το θαυμάσιο κλίμα της και οι ανέμελοι ρυθμοί της ζωής της την καθιστούν σήμερα ιδιαίτερα ελκυστικό τόπο διακοπών.

Ο ΑΓΙΟΣ ΚΗΡΥΚΟΣ

Ο Άγιος, όπως τον αποκαλούν οι ντόπιοι, πρωτεύουσα και κύριο λιμάνι του νησιού, είναι χτισμένος αμφιθεατρικά σε ομαλή πλαγιά. Έχει πληθυσμό 1.800 κατοίκους (απογραφή 1991).

Πυρήνας του είναι μικρό ξωκλήσι αφιερωμένο στον Άγιο Κήρυκο και τη μητέρα του Ιουλίτα. Το ίδρυσαν ναυτικοί, οι οποίοι ταξίδευαν στην Αττάλεια της Μικράς Ασίας, όπου τιμούσαν ιδιαίτερα αυτούς τους άγιους. Ο οικισμός σχηματίστηκε τον 16^ο ή 17^ο αι.

Αντικρίζοντας το λιμάνι, βλέπετε στα δεξιά μια πλατεία με ψηλά πλατάνια και με καταστήματα. Στην

αριστερή πλευρά της παραλίας υπάρχει μια άλλη μεγαλύτερη, όπου βρίσκεται το μαρμαρίνο Μνημείο των Ικαριωτών Ηρώων και μια κρήνη στη βάση του.

Η μητρόπολη δεσπόζει στο δυτικό άκρο της πόλης. Πίσω από τη γειτονιά της παραλίας, τα σπίτια απλώνονται στην πλαγιά αμφιθεατρικά.

Στο ρόλο του λιμανιού, δεσπόζει η **Ικαριάδα**, επιβλητικό γλυπτό από μέταλλο που υπενθυμίζει τη σχέση του νησιού με το μύθο του Ίκαρου.

ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

Στο Αρχαιολογικό Μουσείο εκτίθενται ευρήματα από τη Νεολιθική εποχή, λίθινα και χάλκινα εργαλεία, καθώς και αγγεία που χρονολογούνται από τα Γεωμετρικά ως τα Ρωμαϊκά χρόνια.

Ακόμα, θα δείτε εδώ νομίσματα, πήλινα ειδώλια, επιτύμβια ανάγλυφα και αμοφορείς που βρέθηκαν στη θάλασσα. Υπάρχει, επίσης, Λαογραφική Συλλογή, με παραδοσιακά σκεύη, ξυλόγλυπτα εικονοστάσια, τικόνες, λιθογραφίες, κ.ά.

Η ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΗΡΥΚΟΥ

Η Αρχαιολογική Συλλογή Αγίου Κηρύκου περιλαμβάνει ευρήματα από τις περιοχές Ανεμοτάφια, Μαυρικάτο, Καμάρι Φουρνών, Φυρή Άσπια, Εύδηλος, Δράκινο, Καταφύγι, Σπήλαιο Χρυσοστόμου, Μονοκάμπι και άλλες.

Στη Συλλογή εκτίθενται ειδώλια ζώων, μυθικών όντων (Ερμαφρόδιτου), ενσφράγιστοι κέραμοι και λαβές αμοφορέων, μία μεγάλη συλλογή ακέραιων οξυπύθμενων αμοφορέων από ναυάγια, γυάλινα μυροδοχεία, εργαλεία, καλλωπιστικά σκεύη, όπλα, νομίσματα, πήλινα και χάλκινα αγγεία και άλλα ευρήματα.

Το σημαντικότερο έθιμα της Συλλογής είναι το "ανάγλυφο του καταφυγίου", επιτύμβιο ανάγλυφο των αρχαίων / πρόιμων κλασικών χρόνων, έργο μεγάλου Παριανού καλλιτέχνη. Το ανάγλυφο απεικονίζει το θέμα του αποχαιρετισμού της νεκρής από την οικογένειά της και ξεχωρίζει για τον ανάλαφο νησιωτικό ρυθμό και τις οι πλούσιες πτυχώσεις των ενδυμάτων.

ΤΑ ΘΕΡΜΑ

Τα Θέρμα είναι η σημαντικότερη λουτρόπολη της Ικαρίας. 3χλμ. Βορειοανατολικότερα από τον Άγιο Κήρυκο. Επιγραφές και νομίσματα επιβεβαιώνουν ότι εδώ υπήρχε κατά την αρχαιότητα πόλη με την ονομασία Θέρμα ή Θέρμη. Η πόλη ήταν, προφανώς, γνωστή και στα Ρωμαϊκά και Βυζαντινά χρόνια για τις ιαματικές ιδιότητες των πηγών της, όπου σώζονται ίχνη ρωμαϊκών λουτρών στο ανατολικό τμήμα του όρμου. Όταν επικρατεί νηνεμία, διακρίνονται στη θάλασσα βυθισμένα τρείπια. Το σημείο αυτό αποκαλείται από τους ντόπιους Χαλασμένα Θέρμα.

Σήμερα ο οικισμός έχει λιγοστούς μόνιμους κατοίκους και είναι χτισμένος στην άκρη μιας κοιλάδας. Η εξυπηρέτηση των λουόμενων οδηγεί στην πυκνή δόμηση μικρών ξενοδοχείων και καταλυμάτων.

Εδώ βρίσκονται και οι γνωστότερες πηγές, όπως του Απόλλωνος, της Σπηλιάς, των Κράτσα και Παμφύλη, καθώς και η περίφημη πηγή της Αρτέμιδος. Η πηγή της Σπηλιάς βρίσκεται στο άκρο του οικισμού, στο εσωτερικό σχεδόν γυμνού από βλάστηση υψώματος.

Η σπηλιά κλείνεται από το κτίριο των εγκαταστάσεων λουτροθεραπείας. Η ατμόσφαιρα είναι εδώ αποπνικτική, λόγω της υψηλής θερμοκρασίας του νερού.

Η ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΙΚΑΡΙΑ

Στο βορειοανατολικό άκρο του νησιού βρίσκεται το Φανάρι. Για να πάτε, ακολουθήστε το δρόμο προς το αεροδρόμιο. Στην ακτή σχηματίζονται μικρές απομονωμένες παραλίες όπως η Ονύφη, η Κεραμέ και τα Πετράδια. Μπορείτε να φτάσετε **στο Φανάρι** και με καΐκι από τον Άγιο Κήρυκο σε 30' λεπτά.

Κοντά στο ακρωτήριο θα βρείτε τα ίχνη του αρχαίου Δράκανου. Σώζεται σε καλή κατάσταση τείχος του 4^{ου} αι. π.Χ. ενώ στο ύψωμα διακρίνονται ίχνη της αρχαίας ακρόπολης του 5^{ου} αι. π.Χ.

Στη δυτική πλευρά της ακρόπολης υψώνεται ο **ελληνιστικός πύργος του Δράκανου**, ο οποίος διατηρείται σε καλή κατάσταση. Έχει κυκλική κάτοψη και ασυνήθιστα τοξωτά ανοίγματα. Ίσως χρησίμευε ως φρουκτωρία, δηλ. βίγλα και πύργος για τη μετάδοση μηνυμάτων με φωτιά.

Στη βόρεια ακτή υπάρχει και ο **μικρός οικισμός της Αγίας Κυριακής** με τις απομονωμένες αγροτικές κατοικίες του.

Στην περιοχή της Αλμιυρίδας, δυτικότερα του ακρωτηρίου Δράκανο, στην ακτή, κοντά στο εκκλησάκι της Αγίας Παρασκευής, υπάρχουν ιαματικές πηγές.

Ο παραδοσιακός οικισμός Περδίκι, στις βορειοανατολικές πλαγιάς του Αθήρα, συνδέεται με την κήρυξη της Επανάστασης του 1912,

καθώς εκεί συνεδρίαζε η επαναστατική επιτροπή. Σήμερα λειτουργεί εδώ Λαογραφικό Μουσείο, με πλούσια εκθέματα.

Νοτιότερα, στο διάσελο του Αθήρα, θα βρείτε τις ανεμογεννήτριες, οι οποίες αξιοποιούν την κίνηση των αέριων μαζών που πνέουν με δύναμη από το βόρειο προς το νότιο τμήμα του νησιού. Η θέα από εδώ είναι πανοραμική.

Από την πλατεία Καταφύγι, στο οποίο θα φτάσετε αμέσως μετά, έχετε θέα προς την ψηλότερη κορυφή του Αθήρα, πάνω από το Μαυράτο. Στην κορυφή σώζονται υπολείμματα ακρόπολης των Αρχαίων χρόνων. Στην εκκλησία του Αγίου Νικολάου, κάτω από την αγία τράπεζα σώζεται υπόγειο λαγούμι στο οποίο, σύμφωνα με την παράδοση, κατέφυγαν οι κάτοικοι του χωριού όταν δέχτηκαν επίθεση πειρατών τον 17αι. Λειτουργεί και μικρό μουσείο, όπου εκτίθεται σαρκοφάγος και αρχαία αγγεία.

Από το Καταφύγι μπορείτε να κατηφορίσετε προς τον Άγιο Κήρυκο μέσω των χωριών Οχέα, Μαυράτο, Μαυρικάτο, Τσουρέδες και Κουντουμάς. Πάνω από το Μαυράτο βρίσκεται η ψηλότερη κορυφή του Αθήρα. Από εδώ ξεκινάει μονοπάτι που κινείται κατά μήκος της κορυφογραμμής, με κατεύθυνση δυτική.

Ο Κουντουμάς, τον οποίο συναντάμε μετά, είναι μικρός οικισμός βόρεια από τον Άγιο Κήρυκο, χτισμένος σε χαράδρα, με διάσπαρτα σπίτια ανάμεσα στα κτήματα, τις αυλές και τα υποστατικά.

ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΚΑΜΠΟΥ ΙΚΑΡΙΑΣ

Το Αρχαιολογικό Μουσείο Κάμπου βρίσκεται μέσα στον αρχαιολογικό χώρο του Κάμπου (αρχαία Οινόη). Περιλαμβάνει ευρήματα από τις περιοχές Κάμπος (αρχαία Οινόη), Ναξ (ναός Ταυροπόλου Αρτέμιδος), Αρέθουσα, Χριστός Ραχών, Προεσπέρα, Φραντάτο και άλλες.

Στα εκθέματα του Μουσείου περιλαμβάνονται αγγεία, αγάλματα, κτερίσματα τάφων, σαρκοφάγους, ειδώλια και αρχιτεκτονικά μέλη. Ανάμεσα στα ευρήματα ξεχωρίζει μία μαρμάρινη σαρκοφάγος της ύστερης αρχαιότητας. Διακοσμείται με ανάγλυφες γυράντες, ρόδακες και σπώρες, ανήκει

πιθανότατα στα έργα ενός μικρασιατικού εργαστηρίου. Το Αρχαιολογικό Μουσείο Κάμπου Ικαρίας ανήκει στον νομό Σάμου, στην περιφέρεια Ανατολικού Αιγαίου.

Οι ώρες λειτουργίας : Δευτέρα και Πέμπτη: κλειστά, Τρίτη-Κυριακή: 08.30-15.00, 06 Ιανουαρίου, Καθαρά Δευτέρα, Μ. Σάββατο, Δευτέρα του Πάσχα, Αγ. Πνεύματος, 28 Οκτωβρίου: 08.30-15.00

Αργίες: 25-26 Δεκεμβρίου, 1 Ιανουαρίου, 25η Μαρτίου, Μ. Παρασκευή, Κυριακή του Πάσχα, 1η Μαΐου: κλειστά.

Τηλέφωνο: 22750-31300

Η ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΙΚΑΡΙΑ

Αν από το Παρόδι στρίψετε δυτικά και κατευθυνθείτε προς τον Εύδηλο, θα συναντήσετε αμέσως το Μονοκάμπι. Από το Πλουμάρι και το Μηλεωπό κινηθείτε δυτικά προς το Καραβόσταμο.

Ο Μηλεωπό είναι ένα από τα πιο ωραϊότερα χωριά της Ικαρίας, χτισμένο σε καταπράσινη χαράδρα. Βόρεια του οικισμού υπάρχουν ίχνη παλαιοχριστιανικού φρουρίου. Στους όρμους μεταξύ Μηλεωπού και Καραβόσταμου

εκβάλλουν ποταμοί και χείμαρροι, οι οποίοι δημιουργούν ενδιαφέρουσες κοιλάδες.

Το Καραβόσταμο είναι καταπράσινο κεφαλοχώρι. Τα κάτασπρα σπίτια του φτάνουν ως τη θάλασσα. Από εδώ ξεκινάει δασικός δρόμος που οδηγεί στην εκκλησία των Αγίων Πάντων (17^{ος} αι.), με βυζαντινό τέμπλο σπάνιας καλλιτεχνικής αξίας.

Ο Εύδηλος είναι το δεύτερο λιμάνι και η παλαιότερη πρωτεύουσα του νησιού. Η ονομασία Εύδηλος σημαίνει ολοφάνερος. Ο οικισμός είναι χτισμένος αμφιθεατρικά και διατηρεί σε μεγάλο βαθμό την παλιά

φυσιογνωμία του. Οι εμπορικές δραστηριότητες και οι τουριστικές εξυπηρετήσεις συγκεντρώνονται στο λιμάνι, το οποίο, αν και δέχεται μεγάλο τμήμα της επιβατικής και εμπορικής ακτοπλοϊκής κίνησης του νησιού, χαρακτηρίζεται από ηρεμία.

Προσέξτε την παλιά βρύση στον τεράστιο πλάτανο και καθίστε σ' ένα από τα καφενεία του λιμανιού για καφέ και γλυκό.

Νότια από τον Εύδηλο βρίσκονται τα χωριά της Μεσαριάς (Ακαμάτρα, **Λάφνη**, Στελί, Πετροπούλι, Κοσίκια), τα οποία διατηρούν το χαρακτηριστικό ύφος των ορεινών αγροτικών οικισμών της περιοχής.

Αξίζει μια σύντομη περιήγηση στην περιοχή για να απολαύσετε το θαυμάσιο τοπίο, που συνδυάζει τα άγρια γρανιτένια βράχια και τις καλλιεργημένες εκτάσεις.

Από τον Εύδηλο και με κατεύθυνση προς τα δυτικά περνάτε από την περιοχή του Κάμπου, όπου στη θέση Παλάτια βρίσκονται τα υπολείμματα της αρχαίας Οινόης. Από την περίοδο της αρχαιότητας σώζονται τμήματα τειχών και οικοδομημάτων. Όπως προκύπτει από αρχαιολογικά ευρήματα, η πόλη γνώρισε μεγάλη ακμή κατά την αρχαιότητα και ήταν γνωστή για την αμπελοργία της.

Από τη Μεσοβυζαντινή περίοδο σώζονται ερείπια μεγαλοκρεπών κτισμάτων, στη θέση Παλάτια, καθώς και **ο ναός της Αγίας Ειρήνης**, που χρονολογείται στον 11^ο αι. και αργότερα χρησιμοποιήθηκε από τους Γενουάτες ως καθεδρικός ναός.

Το Αρχαιολογικό Μουσείο της περιοχής στεγάζεται σε ανεξάρτητο κτίριο, στο χώρο της Αγίας Ειρήνης. Μεταξύ των εκθεμάτων περιλαμβάνονται γλυπτά και επιτύμβια ανάγλυφα από την Κλασική εποχή, αγγεία και ειδώλια των

Αρχαϊκών, Γεωμετρικών και Ελληνιστικών χρόνων, αμφορείς και πήλινες φιάλες που χρησιμοποιούν για τη φύλαξη του κρασιού, νομίσματα κ.ά.

Η περιοχή διαθέτει όμορφες παραλίες για κολύμπι, ενώ οι εκβολές του χείμαρρου Βουτσιδέ δημιουργούν έναν ενδιαφέροντα υγροβιότοπο.

Ο ΚΑΜΠΟΣ

Ο αρχαιολογικός χώρος του Κάμπου καταλαμβάνει την περιοχή της αρχαίας Οινόης, που κατοικήθηκε από την μυκηναϊκή εποχή έως την ύστερη ρωμαϊκή / πρόιμη βυζαντινή περίοδο. Τον πυρήνα του αρχαιολογικού χώρου αποτελούν το Ωδείο, το υστερορωμαϊκό υδραγωγείο και ένα πρωτοβυζαντινό κοσμικό κτίριο με το πρόιμη βυζαντινή περίοδο. Τον πυρήνα του αρχαιολογικού χώρου αποτελούν το Ωδείο, το υστερορωμαϊκό υδραγωγείο και ένα πρωτοβυζαντινό κοσμικό κτίριο με το όνομα "Παλάτια". Το Ωδείο είναι ένα εξαιρετικής

κατασκευής αρχιτεκτονήμα της ύστερης αρχαιότητας, οικοδομημένο με κτιστή τοιχοδομία και με χαρακτηριστικά τα μεγάλα τόξα. Αναστηλώθηκε από την Αρχαιολογική Υπηρεσία κατά την διετία 1978-1980.

Πρόσφατα ο αρχαιολογικός χώρος Κάμπου επεκτάθηκε και χαρτογραφήθηκε. Παράλληλα, κηρύχθηκαν και χαρτογραφήθηκαν 10 αρχαιολογικοί χώροι στην Ικαρία και τους Φούρνους.

Ο Κάμπος βρίσκεται στην περιοχή του Κάμπου Ικαρίας και ανήκει στον νομό Σάμου στην περιφέρεια Ανατολικού Αιγαίου.

Μέρες - Ώρες λειτουργίας : ο χώρος είναι διαρκώς ανοιχτός

Τηλέφωνο : 22750 - 31300

Η ΔΥΤΙΚΗ ΙΚΑΡΙΑ

Η διαδρομή προς το Γιαλισκάρι διασχίζει τοπία όπου εναλλάσσονται πευκοδάση, χαμηλή βλάστηση και γυμνό τοπίο, ενώ θα συναντήσετε επίσης ρεματιές και κοιλάδες που σχηματίζουν οι ποταμοί και οι χείμαρροι. Την άνοιξη όλη η περιοχή είναι γεμάτη πολύχρωμα αγριολούλουδα, ενώ συνηθισμένη είναι και η παρουσία της σαύρας που οι Ικαριώτες αποκαλούν κροκοδείλι.

Το Γιαλισκάρι είναι μια από τις ωραιότερες παράκτιες τοποθεσίες της Ικαρίας. Εδώ θα βρείτε την καλύτερη αμμουδιά του νησιού, η οποία εκτείνεται σε μήκος 3 χλμ. και, μαζί με τις ακτές του Λιβαδιού και της Μεσαχτής, φτάνει ως τον Αρμενιστή.

Προσέξτε πάντως όταν έχει μελίται, γιατί τα κύματα γίνονται αρκετά επικίνδυνα.

Ο μικρός παραλιακός οικισμός είναι ένας από τους κύριους πόλους της τουριστικής κίνησης στο νησί.

Ο Αρμενιστής είναι παραλιακός οικισμός, επίκειο της περιοχής των Ραχών δυτικά του Εύδηλου, με λίγους κατοίκους. Αν και μερικές δεκαετίες πριν ήταν ένα από τα λιμάνια στα οποία «έπιανε» το καράβι της γραμμής, παρέμεινε πάντα μικρός οικισμός με λίγα σπίτια. Ο Αρμενιστής είναι τόπος συνάντησης παραθεριστών που απολαμβάνουν τις καλές

παρέες και την ελευθερία της ολιγαρκούς διαβίωσης στο ύπαιθρο.

Διαθέτει, βεβαίως, τουριστική υποδομή και καλή πρόσβαση από το λιμάνι του Εύδηλου, γι' αυτό και είναι κατάλληλη βάση για περιηγήσεις στη δυτική Ικαρία. Στην ευρύτερη περιοχή βρίσκονται μερικά από τα πιο πυκνά πευκοδάση του νησιού, ενώ έντονη είναι και η παρουσία των νεριών, με ποταμούς, μικρές λίμνες, ακόμη αι καταρράκτες.

Ακολουθώντας το δρόμο νοτιοδυτικά του Αρμενιστή, φτάνει κανείς στον όρμο του Να, όπου εκβάλλει ο Χάλαρης, το εντυπωσιακότερο από τα ποτάμια της Ικαρίας. Εκεί βρίσκονται **τα ερείπια του Ναού της Ταυροπόλου Αρτέμιδος** και της προκομιάς του αρχαίου λιμανιού. Κατά τη μυθολογία, στην περιοχή αυτή κατοικούσαν οι Ναϊάδες. Στο πλάτωμα πάνω από την κοιλάδα του Χάλαρη υπάρχουν καφενεία και ταβέρνες, όπου μπορείτε να σταματήσετε κανείς για αναψυκτικό, πριν ακολουθήσετε κανείς το μονοπάτι που οδηγεί στις εκβολές του ποταμού και στον όρμο.

Φτάνοντας στην ακτή, τα νερά και οι αρχαιότητες συνθέτουν ένα μοναδικό τοπίο. Λέζει να δοκιμάσει κανείς έναν περίπατο κατά μήκος του ποταμού.

Από το Γιαλισκάρι κινούμενοι προς τον νότο φτάνει κανείς στους Λαφαχάδες, μικρό οικισμό με πέτρινα σπίτια. Ιδιαίτερα εντυπωσιακές είναι οι πεζούλες-αιάδες και τα μικρά πλατώματα, κατάφυτα από αγριολούλουδα και καλλιπαστικά φυτά. Η ρεματιά με την πυκνή βλάστηση στο άκρο του οικισμού συγκρατεί νερό ακόμη και το καλοκαίρι, παρέχοντας καταφύγιο σε διάφορα είδη ζώων και πτηνών.

Σε μικρή απόσταση νότια των Λαφαχάδων, αφού περάσει κανείς το γεφύρι της πλούσιας σε βλάστηση ρεματιάς, σε ωραία τοποθεσία με πανοραμική θέα θα συναντήσει κανείς **τη Μονή Ευαγγελιστρίας Μουντιέ**, παλιό γυναικείο μοναστήρι του 13^{ου} αι., με ενδιαφέρουσες αγιογραφίες, παλιές εικόνες και αφιερώματα πιστών.

Λέζει να κάνετε μια στάση στο μικρό καφενεδάκι, όπου προσφέρονται μεζέδες, λουκουμάδες, καφές και αναψυκτικά.

Ένας από τους αυθεντικότερους οικισμούς της Ικαρίας, **ο Χριστός Ραχών**, βρίσκεται στο μέσο διαδρομής όπου το πλούσιο υδάτινο στοιχείο δημιουργεί ένα ασυνήθιστο μικροπεριβάλλον. Χτισμένος αμφιθεατρικά μέσα σε πεύκα, βελανιδιές, οπωροφόρα και αμπέλια, είναι ίσως ο αυθεντικότερος και ένας από τους καλύτερα διατηρημένους οικισμούς του νησιού.

Στην περιοχή υπάρχουν μικρά φράγματα και η βλάστηση είναι πλούσια. Το πλακόστρωτο πεζοδρομημένο κέντρο του οικισμού, με τα καφενεία και τις υπόλοιπες εξυπηρετήσεις, αποτελεί ελκυστικό τοπίο συνάντησης, με πανοραμική θέα προς την ευρύτερη περιοχή. Στην προετοιμασία συμμετέχουν όλοι οι Ικαριώτες και προσφέρεται κατσικίσιο κρέας, ζωμός (το λεγόμενο πρόφρεσι) και ψητά.

Η περιήγηση στην περιοχή του οροπεδίου Ραχών θα αποζημιώσει με το υποβλητικό τοπίο και την ιδιαίτερη φυσιογνωμία των χωριών αλλά η σήμανση στους δρόμους είναι εξαιρετικά ελλιπή.

Βόρεια από τον Χριστό Ραχών, σε μακρή απόσταση, βρίσκεται ο μικρός οικισμός του Αγίου Πολύκαρπου, όπου λειτουργεί Λαογραφικό Μουσείο.

Αν από τον Χριστό Ραχών συνεχίσετε νοτιοδυτικά προς τον Προφήτη Ηλία και την περιοχή Πέζι, θα φτάσετε στο μεγάλο φράγμα. Η περιοχή έχει πευκοδάση, πεζούλες με καλλιέργειες, καθώς και βοσκοτόπια. Χαρακτηριστική

είναι και η περιήραξη με τις κάθετα τοποθετημένες φυσικές πλάκες. Επιστρέφοντας από το φράγμα και συνεχίζοντας στο χωματόδρομο προς τους Βρακάδες, θα συναντήσετε ένα παλιό πέτρινο γεφύρι, δείγμα της τεχνικής επιδεξιότητας των παλιών μαστόρων. Λαογραφικό Μουσείο υπάρχει και στους Βρακάδες. Ιδρύθηκε με πρωτοβουλία Ικαριωτών που ζουν στην Αθήνα και φιλοξενεί αξιόλογη συλλογή.

Οι Βρακάδες διατηρούν τον παραδοσιακό τους χαρακτήρα. Στο πλακόστρωτο πλάτωμα βρίσκεται η εκκλησία και κάτω από τη σκιά του γέρικου δέντρου συναντώνται οι κάτοικοι του χωριού. Μετά του οικισμό αρχίζει καθοδική πορεία που προσφέρει πανοραμική θέα στη δυτική ακτή. Κατά μήκος της διαδρομής συναντάτε ρεματιές με πυκνή υγρόφιλη βλάστηση ενώ από τους κάθετους βράχους που υψώνονται δεξιά σας αναβλύζουν νερά.

Δυτικά, σκαρφαλωμένη σε δυσπρόσιτο βράχο, βρίσκεται η **Μονή Ευαγγελίστριας**, με χαρακτηριστική στέγαση από σχιστόπλακες.

Αν σκοπεύετε να κλείσετε την περιήγησή της δυτικής ακτής στον ΝΑ ή τον Αρμενιστή, ακολουθήστε το δρόμο προς βορρά. Υπάρχουν αρκετά σπίτια που προσφέρονται για στάση, απ' όπου μπορείτε να απολαύσετε το υπέροχο ηλιοβασίλεμα με φόντο το Αιγαίο.

Αφού περάσετε το μικρό ψαροχώρι Νάνουρα και την περιοχή του οικισμού Προεσπέρα, ο Ναός βρίσκεται σε απόσταση μερικών λεπτών.

ΤΟ ΔΡΑΚΑΝΟ

Ένας από τους χώρους που, σύμφωνα με τον Ομηρικό Ύμνο για την γέννηση του Διονύσου, ερίζουν για το λίκνο του θεού. Λείψανα αρχαίου ναού, πιθανότατα του Διονύσου, εντοπίστηκαν στον όρμο Ιερό, στο ανατολικό άκρο της Ικαρίας, ενώ στο κοντινό Δράκανο σώζεται αρχαίος περίβολος με ίχνη γωνιαίων πύργων, αλλά και κυκλικός πύργος ύψους 15μ. (ο "πύργος του Δράκανου"), ο οποίος χρονολογείται στην ελληνοιστική εποχή. Ο πύργος αποτελεί κηρυγμένο μνημείο και έχει ενταχθεί σε πρόγραμμα του Υπουργείου Αιγαίου για την αποτύπωση, στερέωση και αναστήλωσή του (1997). Μαζί με τους πύργους του Αγίου Πέτρου Ανόρου και του Χειμάρρου στη Νάξο είναι οι ψηλότεροι πύργοι στον χώρο των Κυκλάδων. Ο πύργος του Δρακάνου βρίσκεται στην περιοχή του Φαναρίου Ικαρίας και ανήκει στον νομό Σάμου στην περιφέρεια Ανατολικού Αιγαίου.

Μέρες- Ώρες λειτουργίας : ο χώρος είναι διαρκώς ανοιχτός / Τηλέφωνο: 22750-31300, 31286

Η ΝΟΤΙΑ ΙΚΑΡΙΑ

Το Καρκινάγρι είναι μικρό ψαρολίμανο στο νοτιοδυτικό άκρο του νησιού, με πληθυσμό μόνο 15 κατοίκους. Η αρχαία ονομασία Καρκινάγρι οφείλεται πιθανόν, στη μεγάλη ποσότητα καβουριών που αλιεύονταν εκεί. Ως πρόσφατα σχετικά, η επικοινωνία γινόταν μόνο δια θαλάσσης. Σήμερα μπορείτε να φτάσετε από το οροπέδιο Ραχών, μέσω Λαγκάδας και Αγίου Ισιδώρου. Αν και δύσκολα προσπελάσιμο, το Καρκινάγρι αξίζει την προσοχή σας, ακριβώς επειδή λόγω της απομόνωσης διατηρεί την ιδιαιτερότητα του. Η διάρκεια της διαδρομής με καΐκι από τον Άγιο Κήρυκο είναι 1 ώρα και 40' λεπτά. Ο μόνος

δρόμος που ένωνε παλιά τη βόρεια με τη νότια πλευρά του νησιού ξεκινούσε από τον Εύδηλο και κατέληγε στην Πλαγιά, στο νότο. Σήμερα σε αυτή την περιοχή θα δείτε τα πιο χαρακτηριστικά τοπία και χωριά της Ικαρίας. Η βλάστηση εδώ περιλαμβάνει πεύκα, κυπαρίσσια, αγριαπιδιές, σπάρτα και αγριολούλουδα, ενώ το έδαφος είναι διαμορφωμένο με πεζούλες και καλλιεργούνται ελιές, αμυγδαλιές, συκιές, κ.ά.

Ο πρώτος οικισμός που συναντάτε ξεκινώντας από τον Εύδηλο είναι η Πηγή και ακολουθούν το Μάραθο και το Φραντάτο.

Μετά το Μάραθο, ο δρόμος για το Φραντάτο συνεχίζει προς τα νοτιοανατολικά, ενώ αν προχωρήσει κανείς ευθεία φτάνει στις Ράχες. **Δίνο μετά το Μάραθο, υπάρχει ένας από τους παλιούς ανεμόμυλους.**

Στον οικισμό του Φραντάτου με τα πέτρινα σπίτια αξίζει τον κόπο μια ολιγόλεπτη

στάση στο εκκλησάκι με το αξιόλογο, παρά τις φθορές, ξυλόγλυπτο τέμπλο. Στο δρόμο για τα Κοσίκια συναντάτε αριστερά το δρόμο προς το Κάστρο της Νικαριάς. Στην κορυφή του όρους Κεράλα υψώνεται **το βυζαντινό κάστρο της Νικαριάς ή του Κοσινά**. Πρόκειται για κτίσμα του 10ου αι., με στρατηγική σημασία για την άμυνα του νησιού, το οποίο έμεινε απόρθητο επί αιώνες. Χτισμένο στο νοτιότερο άκρο της επιβλητικής κορυφογραμμής του όρους Κεράλα, δεσπόζει στο κεντρικό

τιμήμα του νησιού, πάνω από τα χωριά Στελί και Κοσκίγια. Ακόμη και στη σημερινή ερειπωμένη κατάσταση του, το κάστρο είναι εντυπωσιακό. Το περιμετρικό τείχος, χτισμένο στις απότομες πλαγιές, υποδηλώνει την ιδιαίτερη τεχνική δεξιοτήτα των κατασκευαστών του, ενώ η θέα στην ενδοχώρα του νησιού από εδώ είναι συναρπαστική.

Συνεχίζοντας την πορεία προς το Στελί, σε μικρή απόσταση μετά το γαφύρι του χείμαρρου Βουτσιδέ, υπάρχει νερόμυλος που μαρτυρεί παρουσία άφθονων νερών σε παλιότερες εποχές.

Το λιτό ξεκλήσι του Αγίου Γεωργίου συγκεντρώνει κόσμο από κάθε γωνιά του νησιού στις 23 Απριλίου, ημέρα της γιορτής του αγίου.

Επιστρέψτε από τον ίδιο δρόμο στην κεντρική πορεία προς νότο. Αφού περάσετε το ψηλότερο σημείο του βουνού, κατηφορίστε στη νότια πλαγιά με θέα στο Ίκαρος πέλαγος.

Πριν από την Παναγιά, ο δρόμος προς τα δυτικά οδηγεί στον Μαγγανίτη, μικρό παραλιακό οικισμό, με 130 κατοίκους, στη νότια ακτή του νησιού.

Εντυπωσιακό είναι το ηλιοβασίλεμα από τις κορυφές πάνω από τον Μαγγανίτη. Αναζητήστε το μονοπάτι για την παραλία Σουγέλες, που σχηματίστηκε από πτώσεις μαζών.

Μετά την Πλαγιά ο δρόμος οδηγεί στον Άγιο Κήρυκο, παράλληλα με τη νότια ακτή. Στον Χρυσόστομο και στην ευρύτερη περιοχή διατηρούνται αρκετές παλιές κρήνες. Η παραλία του Χρυσόστομου, το Λιβάδι, καλύπτεται από βότσαλα και προσφέρεται για στάση και μπάνιο.

Βόρεια του Χρυσόστομου βρίσκεται ο οικισμός της Αρεθούσας, στον οποίο οδηγεί ένα από τα παλιότερα καλντερίμια του νησιού.

Ο Ξυλοσύρτης, που θα συναντήσετε μετά, είναι παράκτιος οικισμός με 180 κατοίκους. Τα σπίτια εδώ απλώνονται ακτινωτά γύρω από την εκκλησία των Ταξιαρχών, η οποία αποτελεί τον πυρήνα του οικισμού. Στον Ξυλοσύρτη υπάρχει ωραία παραλία με άσπρα βότσαλα για μπάνιο.

Στην περιοχή ανάμεσα στη Μονή του Ευαγγελισμού και τον Ξυλοσύρτη ξεχωρίζει ένα απότομο βραχώδες ύψωμα. Πάνω από το παλιό μονοπάτι που οδηγούσε από το μοναστήρι στον οικισμό, μέσα από τους απόκρημνους βράχους, αναβλύζει πηγή γνωστή στην περιοχή ως Αθάνατο Νερό, κατάλληλη για ποσιμοθεραπεία.

Η Λευκάδα είναι η δεύτερη περιοχή με ιαματικές πηγές της Ικαρίας. Βρίσκεται 2 χλμ. νοτιοδυτικά από τον Άγιο Κήρυκο. Σε ορισμένα σημεία υπάρχουν υποθαλάσσιες θερμοπηγές. Την ονομασία Λευκάδα οφείλει στα πλούσια κοιτάσματα μαρμάρου που καλύπτουν όλη τη βραχώδη ακτή.

Ο ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΤΟΥ ΝΑΣ

Ο αρχαιολογικός χώρος του Να βρίσκεται στην δυτική Ικαρία. Στις όχθες του ποταμού Χάλαρη σε ένα ειδυλλιακό τοπίο λατρεύτηκε η θεά Άρτεμις από τα κλασικά χρόνια έως την ρωμαιοκρατία. Ο αρχαίος ναός της Ταυροπόλου Αρτέμιδος (το "Ταυροπόλιον") αποτελεί το κυριότερο μνημείο του χώρου.

Οι ανασκαφές του αρχαιολόγου Ν. Πολίτη το 1932 επιβεβαίωσαν την άποψη για την ύπαρξη ενός ναού της Αρτέμιδος στο Να. Και των αρχαίου πολιτισματος των Ιστών στο γειτονικό Χριστό των Ραχών. Οι ανασκαφές στον χώρο επαναλήφθηκαν από την αρχαιολόγο Σ. Σαμαρτζίδου την περίοδο 1989-1991. Ο αρχαιολογικός χώρος του Ναζ βρίσκεται στην περιοχή του Ναζ Ικαρίας και ανήκει στον νομό της Σάμου στην περιφέρεια Ανατολικού Αιγαίου. Ο αρχαιολογικός χώρος είναι διαρκώς ανοιχτός και επισκέψιμος. Τηλέφωνο : 22750 – 31300.

Η ΜΟΝΗ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΥ

Η Μονή Ευαγγελισμού, που συναντάτε μετά, ιδρύθηκε το 1775 και παλαιότερα είχε πολλούς μοναχούς. Προσαρτήματα του μοναστηριακού συγκροτήματος αποτελούσαν το «συρτικό» και ο νερόμυλος δίπλα του. Στο συρτικό, που βρίσκεται στην ακτή, έσερναν οι καλύτεροι τις βάρκες το χειμώνα, καθώς και όταν έπνεαν ισχυροί νοτιάδες. Από το συρτικό ξεκινάει ανηφορικό μονοπάτι που διασχίζει το καμένο δασύλλιο και οδηγεί στο μοναστήρι.

Η Παναγιά είναι μικρός οικισμός βορειοδυτικά από τον Άγιο Κήρυκο, χτισμένος σε ρεματιά, με διάσπαρτα ασβεστομένα σπίτια ανάμεσα σε κτήματα και μπιστόνια. Αν και η εκκλησία του οικισμού, αφιερωμένη στην Κοίμηση του Θεοτόκου, είναι σχετικά πρόσφατη, διαθέτει αξιόλογες εικόνες της Κρητικής σχολής. Εικάζεται ότι τις έφεραν στο χωριό πρόσφυγες κατά την περίοδο των Κρητικών Επαναστάσεων του 19^{ου} αι.

Η ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΗΣ ΙΚΑΡΙΑΣ

Τις ιδιότυπες κατοικίες που χτίστηκαν στα χρόνια των πειρατικών επιδρομών θα τις συναντήσετε σε διάφορα σημεία στο εσωτερικό του νησιού. Είναι μονόχωρες κατασκευές χτισμένες με πέτρα και στεγασμένες με πλάκες. Δεν έχουν παράθυρα ούτε καπνοδόχο, παρά μόνο μια μικρή χαμηλή πόρτα. Μπροστά τους συχνά υπάρχει μια μάντρα από ξερολιθιά, που έκρυβε το μικρό άνοιγμα από τη θέα των «ανεπιθύμητων». Πυκνή βλάστηση ή βράχια καλύπτουν συνήθως την κατασκευή. Τις περισσότερες φορές η μία πλευρά είναι σκαμμένη στη γη, ώστε το κτίσμα να ακολουθεί την κλίση του εδάφους χωρίς να αποκτά μεγάλο ύψος.

Όταν βελτιώθηκαν οι συνθήκες ασφαλείας και οι κάτοικοι αναζήτησαν καλύτερη ποιότητα ζωής, τα σπίτια επεκτάθηκαν, απέκτησαν παράθυρα, κανονικό τζάκι και δίριχτη στέγη. Σταδιακά, χτίζεται και δεύτερο οίκημα δίπλα στο υπάρχον, με όροφο και ανεξάρτητη είσοδο. Έτσι, συχνά θα δείτε σκαρφαλωμένα στις πλαγιές, ανάμεσα στις μάντρες και τις ξερολιθιές, μικρά «συγκροτήματα» από ένα ισόγειο κι ένα διώροφο κτίσμα κολλητά μεταξύ τους, με τις υπόλοιπες εγκαταστάσεις του αγροτόσπιτου τριγύρω.

Ο ΜΥΘΟΣ ΤΟΥ ΙΚΑΡΟΥ

Η Ικαρία είναι δεμένη με το μύθο του Ίκαρου, του πρώτου ανθρώπου που επιχείρησε να πετάξει.

Με τον πατέρα του, τον επιφανή μηχανικό Δαίδαλο, φυλακίστηκαν στον Λαβύρινθο, από τον βασιλιά της Κρήτης Μίνωα, ο οποίος θεώρησε τον Δαίδαλο υπαίτιο για τους άνομους έρωτες της βασίλισσας Πασιφάης. Καθώς δεν υπήρχε άλλος τρόπος διαφυγής, ο Δαίδαλος κατασκεύασε συσκευές πτήσης με φτερά από κερί.

Ο Ίκαρος συνεπαρμένος από το πρωτόγνωρο συναίσθημα της πτήσης, αγνόησε τη συμβουλή του πατέρα του να μην πετάει σε μεγάλο ύψος. Έτσι,

όταν ο ήλιος έλυνε τα κέρνα φτερά του, έπεσε. Ο Ηρακλής, που τότε βρισκόταν στη Σάμο, είδε στο στενό μεταξύ Σάμου και Ικαρίας το πτώμα του Ίκαρου, το οποίο περισυνέλλεξε και έθαψε στο νησί που πήρε το όνομά του.

ΤΑ ΑΝΕΜΟΤΑΦΚΙΑ

Κοντά στα Καταφύγι υπάρχει τοποθεσία αποκαλούμενη Ανεμοτάφκια, όπου γινόταν – προφανώς, ήδη από την αρχαιότητα- η «κατάθεση» των ανέμων μέσα σε ασκούς. Στην «Οδύσσεια» παρουσιάζεται ο Αίολος να δένει τους κακούς ανέμους με αργυρό σκοινί μέσα σε ασκί από δέρμα βοδιού. Σύμφωνα με μαρτυρίες των κατοίκων, εδώ γινόταν η τελετουργία των Ανεμοταφίων ως εξής:

Ο γηραιότερος του χωριού έπαιρνε μια στάμνα ανοιγμένη από μπροστά, την τοποθετούσε με το στόμιο προς τα κάτω σ' ένα λάκκο και, μόλις ακουγόταν ένα σφύριγμα, άρχιζε να λέει τα «ζόρκια». Εν συνέχεια, παράχωνε ολόκληρη τη στάμνα στο λάκκο. Η διαδικασία επαναλαμβανόταν απ' όλους τους κατοίκους. Η ίδια τελετή γινόταν και σε άλλη τοποθεσία, η οποία βρίσκεται μεταξύ των χωριών Μονακάμπι και Νέγια, βορειοδυτικά από το Καταφύγι.

Η ΜΟΝΗ ΤΗΣ ΟΣΙΑΣ ΘΕΟΚΤΙΣΤΗΣ

Η Μονή βρίσκεται στην κεντρική Ικαρία, κοντά στα χωριά Φραντάτο, Μάραθο και Πηγή, σε εντυπωσιακή τοποθεσία, μέσα σε δάσος από πεύκα. Για τη χρονολογία ίδρυσής της υπάρχουν διάφορες μαρτυρίες και το πιθανότερο είναι ότι χτίστηκε πριν από το 1688. Η Θεόκτιστη καταγόταν από τη Λέσβο και ασκήτευε στην Πάρο, όπου υπάρχει και παρεκκλήσι προς τιμήν της στην εκκλησία της Εκατονταπυλιανής. Οι συντοπίτες της θέλησαν να μεταφέρουν το σκήνωμα της στη Λέσβο, όμως σφοδρή θαλασσοταραχή τους οδήγησε στην Ικαρία. Το άγιο λείψανο, που φυλάχτηκε στο σημείο όπου αργότερα ιδρύθηκε η μονή, λατρευόταν χωρίς να γνωρίζουν σε ποιον ανήκει, ως τη στιγμή που ο Ιωάσαφ είδε σε όραμα την ουσία. Εκτός από το καθολικό της μονής, όπου σώζονται εντυπωσιακές τοιχογραφίες, αξίζει να επισκεφτείτε και το παρεκκλήσι, γνωστό ως Θεοσκέπαστη, σε απηλιά, όπου φυλάσσεται και το παλαιό ξυλόγλυπτο τέμπλο της μονής.

ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ

Γενικά η Ικαρία δεν παρέχει μεγάλες ευκολίες στον ταξιδιώτη. Τα δρομολόγια των ακτοπλοϊκών συγκοινωνιών είναι τακτικά το καλοκαίρι σχεδόν καθημερινά προς το λιμάνι του Εύδηλου και του Αγίου Κήρυκου. Ακτοπλοϊκώς εξυπηρετείται από τις εταιρείες G.A. FERRIES ή HELLENIC SEAWAYS.

Ενώ μπορείτε να πάτε και αεροπορικά με πτήσεις που γίνονται κάθε βδομάδα από την Ολυμπιακή Αεροπορία.

Το οδικό δίκτυο είναι ατελές, και μάλλον βρίσκεται σε φάση ανάπτυξης. Αν και η κατάσταση βελτιώνεται συνεχώς, το μεγαλύτερο ποσοστό του οδικού δικτύου αποτελείται ακόμη από χωματόδρομους, μερικές φορές μέτριας ή και κακής βατότητας.

Η λωφορειακή σύνδεση Αγίου Κήρυκου – Εύδηλου είναι η μονή που λειτουργεί όλο το χρόνο (το καλοκαίρι επεκτείνεται ως τον Αρμενιστή).

Η σύνδεση με τις απομακρυσμένες περιοχές είναι ακόμη μάλλον προβληματική και η σήμανση, τόσο των χωματόδρομων όσο και των μονοπατιών, δεν είναι πάντα πλήρης.

Την έλλειψη αυτή αναπληρώνει εν μέρει η ευγένεια και η καλή διάθεση των ντόπιων, που είναι πάντα πρόθυμοι να βοηθήσουν τον ταξιδιώτη.

Καταλληλότερη εποχή για επίσκεψη στο νησί μπορεί να θεωρηθεί το καλοκαίρι, όταν λειτουργούν πλήρως η υπάρχουσα τουριστική υποδομή και οι εξυπηρετήσεις διαμονής και αναψυχής.

Αντίθετα, η άνοιξη είναι ίσως προτιμότερη αν κάποιος θέλει να γνωρίσει το φυσικό περιβάλλον της Ικαρίας στην καλύτερη στιγμή του.

Λξιοπρόσεκτο είναι το ωράριο των μουσείων, καθώς τα περισσότερα είναι μικρά, έχουν δημιουργηθεί από πρωτοβουλία ιδιωτών, και μερικές φορές δεν διαθέτουν μόνιμο προσωπικό. Είναι, λοιπόν, απαραίτητη η επαλήθευση των ημερών και ωρών λειτουργίας, και ίσως χρειαστεί προσυνηνόηση με τον φύλακα.

ΟΙ ΠΑΡΑΛΙΕΣ

Οι παραλίες άλλοτε καλύπτονται από χρυσή ή λευκή άμμο και άλλοτε από άσπρα βότσαλα. Στο βορρά δεν θα ξεχάσετε την περιοχή Γιαλισκαρίου-Αρμενιστή, όπως επίσης και τις παραλίες δυτικά του Εύδηλου.

Λξιοπρόσεκτα είναι τα μεγάλα κύματα τις μέρες που φυσάει βοριάς. Στο νότο υπάρχουν πολλές, αλλά μικρές και δυσπρόσιτες παραλίες. Κοντά στον Άγιο Κήρυκο είναι πιο εύκολο να πάτε στα Θέρμα, ή στις παραλίες στα νοτιοδυτικά, ως τη Λευκάδα. Απομονωμένες ακρογιαλιές θα βρείτε στο Καρκινάγρι, τον Μαγγανίτη, τον Χρυσόστομο και τον Ξυλοσύρτη.

Βορειοανατολικά από τον Άγιο Κήρυκο, απομονωμένες παραλίες είναι η Ονώψη, η Κερμιέ και η ακτή του Φανάρι. Ομορφη παραλία είναι επίσης η παραλία του Να και η Μεσαχτή.

ΟΙ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

Καθίστε στα καφενεία της παραλίας και συνοδεύστε τον καφέ σας με κάποιο τοπικό σπιτικό γλυκό. Περιπατήστε στα σοκάκια και τα πλατώματα του οικισμού, όπου θα βρείτε παραδοσιακές ταβέρνες και μαγειρεία.

- Στο Καταφύγι, στις 26 Ιουλίου γίνεται πανηγύρι προς τιμήν της Αγίας Παρασκευής, ενώ στις 29 Αυγούστου γίνεται πανηγύρι προς τιμήν του Αγίου Ιωάννη Προδρόμου.
- Μερικά χιλιόμετρα δυτικά από τον Εύδηλο γίνεται πανηγύρι στις 21 Μαΐου στην γιορτή του Αγίου Κωνσταντίνου, οπότε και προσφέρονται εδέσματα παρασκευασμένα από τις γυναίκες της περιοχής.
- Στον Εύδηλο, γίνεται το τελευταίο από τα πανηγύρια του καλοκαιριού, της Αγίας Σοφίας, στις 17 Σεπτεμβρίου.
- Πανηγύρι γίνεται στη γιορτή της Παναγίας, στις 15 Αυγούστου, στο Γιαλισκάρι.
- Στο χωριό Χριστός Ραχών, γίνεται το μεγαλύτερο πανηγύρι στις 6 Αυγούστου, στην γιορτή της Μεταμόρφωσης του Σωτήρος και το Δεκαπενταύγουστο.
- Στις 27 Ιουλίου, στο Καρκινάγρι στην γιορτή της Αγίας Παρασκευής, γίνεται πανηγύρι, στο οποίο συμμετέχουν όλοι οι κάτοικοι της περιοχής.
- Στις 06 Αυγούστου, στη γιορτή της Μεταμόρφωσης του Σωτήρος, γίνεται εδώ πανηγύρι, καθώς γιορτάζει η εκκλησία του χωριού.
- Στον Ξυλοσύρτη, γίνεται στις 26 Ιουλίου πανηγύρι, στην γιορτή της Αγίας Παρασκευής.
- Πανηγύρι γίνεται στις 15 Αυγούστου στην Λευκάδα.
- Ανάμεσα στην Παναγιά και στον Άγιο Κήρυκο, όπου σχηματίζεται φυσικό αμφιθέατρο, το Δεκαπενταύγουστο συγκεντρώνονται οι πανηγυριστές.

ΤΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΤΗΣ ΙΚΑΡΙΑΣ

<u>ΟΝΟΜΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΥ</u>	<u>ΤΗΛΕΦΩΝΟ</u>	<u>ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ</u>
AKTI Hotel	22750-22694,23952	E
ANNA Hotel	22750-22274,22095	E
ANNA Hotel	22750-22274,22749	E
ANTHEMIS Hotel	22750-23156,23720	C
ATHERAS Hotel	22750-31434,210-6858096	C
CARRAS Hotel	22750-22494	E
CAVOS BAY Hotel	22750-71381,71383	C
DEDALOS Hotel	22750-71390,71392	C
EROFILI BEACH Hotel	22750-71058,71059	B
EVDOXIA Hotel	22750-31502,31571	C
GALINI Hotel	22750-22530	E
GEORGE Hotel	22750-22517	C
IKARION Hotel	22750-22481	D
INOE Hotel	22750-23159,23010	C
ISABELLA'S Hotel	22750-22839,22197	E
KARRA'S STAR Hotel	22750-71024,71124	B
KASTRO Hotel	22750-23480,23770	C
MARINA Traditional Hotel	22750-22188	B
MESSAKTI VILLAGE Furnished Apartments	22750-71331,71334	B
PARTHENON Hotel	22750-22800,22397	E
RACHES Hotel	22750-41269	E
RADION Hotel	22750-22381	D
SAMOS Hotel	22750-22282	D

ΛΕΣΒΟΣ

Η Λέσβος, με έκταση 1.630 τ. χλμ., είναι ένα από τα μεγαλύτερα νησιά της Μεσογείου. Το νησί έχει πληθυσμό 98.286 κατοίκους, σύμφωνα με την απογραφή του 2001. Η πρωτεύουσά του, Μυτιλήνη, είναι και η έδρα της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου.

Ένα νησί κόσμημα, με ξεχωριστό χρώμα και ιδιομορφίες που πρέπει να τις ανακαλύψει κανείς γυρίζοντας το. Και αν το γυρίσει, είναι σίγουρο ότι θα θέλει να το επισκερτεί πολλές φορές ακόμη.

Παντού υπάρχει η ξεχωριστή ποιότητα και ποικιλία αισθήσεων, τοπίων, χρωμάτων, προϊόντων και ανθρώπων. Το καλό και απολαυστικό γνήσιο ούζο, που έχει την ιδιαίτερη θέση του εδώ, το αγνό λάδι και τα άλλα τοπικά προϊόντα δίνουν τον τόνο.

Μεγάλες χρυσές αμμουδιές και τουριστικά αναπτυγμένες παραλίες, κάστρα και πέτρινους οικισμούς, πολλά αξιοθέατα, μνημεία, μουσεία, κτίρια και εκκλησίες.

Η Λέσβος, σύμφωνα με την μυθολογία, εποίκιστηκε από τον Μάκαρα, τον γιο του Θεού Ήλιου. Από τα ονόματα των παιδιών του πήραν τις ονομασίες του οι κυριότερες πόλεις του νησιού.

Από το 3200-1200 π.Χ. δημιουργήθηκαν και αναπτύχθηκαν διάφοροι οικισμοί οι οποίοι καταστράφηκαν από αδιευκρίνιστα αίτια.

Την περίοδο της Ίδρυσης των Λιολικών Πόλεων, το νησί χωρίζεται σε επικράτειες ανάμεσα στην Μυτιλήνη, στη Μήθυμνα, στην Ερεσό, στην Αντίσσα, στην Πυρρά και στην Αρίσβα.

Την Βυζαντινή περίοδο το νησί χωρίζεται σε δύο επισκοπές, της Μυτιλήνης και της Μήθυμνας. Τότε κτίστηκαν στο νησί πολλά βασιλικά, ιδρώθηκαν οικισμοί και πόλεις & κτίστηκαν τα κάστρα του νησιού.

Την περίοδο της Τουρκοκρατίας το νησί ερημώθηκε αφού χιλιάδες κάτοικοι τι εγκατέλειψαν προς αναζήτηση για καλύτερες συνθήκες διαβίωσης ενώ το 1914 το νησί ενσωματώθηκε στην Ελλάδα.

Η πρωτεύουσα του νησιού, Μυτιλήνη, διοικητικό, εμπορικό και πνευματικό κέντρο όλου του νομού, διαθέτει μια αρχοντιά συνυφασμένη με την παράδοση. Διαθέτει δρόμους που κάνουν ευχάριστους τους περιπάτους, επιλογές διασκέδασης που μετατρέπουν τη νύχτα σε μαγεία και πλήθος αξιοθέατα που ζυπνάνε μνημεία και μεταφέρουν τον επισκέπτη σε εποχές περασμένες.

Η ΜΥΤΙΛΗΝΗ

Η Μυτιλήνη, με 30.000 κατοίκους περίπου, είναι πρωτεύουσα του νησιού και του νομού Λέσβου. Εδώ βρίσκεται και η έδρα του Υπουργείου Αιγαίου, καθώς και του Πανεπιστημίου Αιγαίου.

Η πόλη είναι χτισμένη στην ανατολική πλευρά του νησιού, λίγα μόλις μίλια από τη μικρασιατική ακτή, με την οποία διατηρούσε ως το 1922 στενούς δεσμούς. Δεμένη πάντα με τη θάλασσα, η πόλη δεσπόζει πάνω από τα δύο της λιμάνια, έχοντας τη χερσόνησο του κάστρου από τη μία και τη νότια ακτή του νησιού από τη άλλη.

Στην Μυτιλήνη μπορείτε να δείτε : το Αρχαιολογικό Μουσείο, το Βυζαντινό Μουσείο, το Λαογραφικό Μουσείο και το Παραδοσιακό Λεσβιακό Σπίτι, το γενοιάτικο κάστρο και το ελληνιστικό θέατρο, η προκυμαία με τους αποθηκευτικούς χώρους του 19^{ου} αι. και το Κιόσκι με τα αργοντικά του 20^{ου} αι. Στην ανατολική πλευρά, το Τσαρσί και οι παλιές γειτονιές των Αγίων Θεοδώρων και του Αγίου Σωμίου.

Τμήνη της προϊστορικής Μυτιλήνης έχουν βρεθεί στο Κιόσκι, εκεί όπου βρίσκεται το Αρχαιολογικό Μουσείο. Μπορούμε να εντοπίσουμε μέσα στην πόλη τεκμήρια της αρχαιότητας ιστορίας της. Ο μεγάλος λιμενοβραχίονας διακρίνεται ακόμα στο βόρειο λιμάνι δίπλα στο κάστρο.

Στην Επάνω Σκάλα, διακρίνονται ερείπια της μεγάλης εμπορικής στοάς του 4^{ου}-3^{ου} αι. π.Χ.

Πίσω από το Ορφανοτροφείο διακρίνεται τμήμα αρχαίου ναού. Άλλος αρχαίος ναός, που ίσως είναι ο ναός της Δήμητρας, έχει αποκαλυφθεί μαζί με πλήθος ευρημάτων στο κάστρο.

Τμήμα δημοσίου κτιρίου της Ρωμαϊκής περιόδου είναι ορατό πίσω από τη Μητρόπολη. Μεγάλο μέρος ρωμαϊκού κτιρίου βρέθηκε επίσης στον αρχαιολογικό χώρο της οδού Νικομήδειας. Στον προσφυγικό συνοικισμό, στη θέση Χωράφα, βρέθηκε η λεγόμενη «Οικία του Μενάνδρου», του 3^{ου} π.Χ. Τα αξιόλογα ψηφιδωτά που κοσμούσαν το δάπεδό της εκτίθεται σε αίθουσα του Αρχαιολογικού Μουσείου Μυτιλήνης.

Η ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΗΣ ΛΕΣΒΟΥ

Η αρχιτεκτονική των σπιτιών της Λέσβου προσδιορίζεται σε μεγάλο βαθμό από τις αγροτικές δραστηριότητες και δέχεται σημαντικές επιρροές από την απέναντι μικρασιατική ακτή, η οποία κατά τους προηγούμενους αιώνες ήταν εξαιρετικά ανεπτυγμένη. Η δομή του παραδοσιακού αγροτικού σπιτιού βασίζεται στο διαχωρισμό ανάμεσα στις λειτουργίες διαβίωσης και τις εξυπηρετήσεις της αγροτικής παραγωγής. Συνήθως το σπίτι είναι διώροφο. Η αυλή και ο εσωτερικός χώρος του ισόγειου έχουν βοηθητικό χαρακτήρα. Εκεί υπάρχουν αποθήκες και εγκαταστάσεις απαραίτητες στην οικιακή οικονομία. Οι κύριοι χώροι βρίσκονται στον επάνω όροφο. Στην απλούστερη μορφή του το ανώι είναι ένας ενιαίος χώρος, το μέσα σπίτι.

Σε πιο σύνθετες και πλούσιες περιπτώσεις ή σε επόμενα στάδια εξέλιξης, προστίθεται το χαγιάτι, ο χώρος στον οποίο καταλήγει η σκάλα, οι καμάρες που εξυπηρετούν τον ύπνο και την υποδοχή, και ενίοτε το μαγειρείο. Καθώς αναπτύσσεται η κάτοψη, το μέσα σπίτι διασπάται και οι λειτουργίες του διαχωρίζονται. Οι απαιτήσεις για αυξημένους χώρους συχνά οδηγούν σε επέκταση του ορόφου πάνω από τον δρόμο ή την αυλή, με κλειστό πρόβολο, το σαχισί, στοιχείο που συνήθίζεται στην αρχιτεκτονική της Ανατολής γενικότερα.

Κατά την περίοδο της έντονης οικονομικής άνθησης, γίνεται ευρύτατη χρήση νεοκλασικών και μπαρόκ στοιχείων στις κατοικίες των πλουσίων. Τα περισσότερα κτίρια αυτά αποτελούν επιτυχημένες εφαρμογές του λεγόμενου αθηναϊκού κλασικισμού. Ορισμένα από τα μεταγενέστερα αρχοντικά των νοτίων προαστίων της Μυτιλήνης και άλλων περιοχών αποτελούν μεταφύτευση από τους Έλληνες εμπόρους και βιομηχάνους ευρωπαϊκών αρχιτεκτονικών προτύπων. Από την άλλη, η βαθμιαία αστικοποίηση και οι στενές σχέσεις με τα μικρασιατικά κέντρα και την Κωνσταντινούπολη οδηγούν και σ' ένα αρχιτεκτονικό ιδίωμα με έντονα διακοσμητικά στοιχεία.

Από τον 17^ο αι. χτίζονται στην ύπαιθρο της Λέσβου πύργοι που εξυπηρετούν και αμυντικούς σκοπούς. Τέτοιοι πύργοι σώζονται στα περίχωρα της Μυτιλήνης, στη Μόρια, και κυρίως στην περιοχή της Θερμής.

Τον 18^ο αι. αρχίζει η πιο γόνιμη περίοδος της τοπικής αρχιτεκτονικής. Μέσα στο γενικότερο πνεύμα ανανέωσης που επικρατούσε, οι παλαιότερες ταπεινές εκκλησίες αντικαταστάθηκαν και στη θέση τους εμφανίστηκε ένας νέος

τύπος ενοριακού ναού. Οι νέες εκκλησίες που χτίστηκαν τον 19^ο αι. ήταν κατά κανόνα επιβλητικά κτίσματα, τα οποία ακολουθούν τον τύπο της τρίκλιτης βασιλικής.

Σημεία καμψής ως προς την οικοδομική δραστηριότητα υπήρξαν οι δύο μεγάλοι σεισμοί, του 1867 και του 1899, που έγιναν αιτία εκτεταμένης ανοικοδόμησης σε όλο το νησί. Στα νέα κοσμικά και θρησκευτικά κτίρια ή στα επισκευασμένα τμήματα των παλαιών είναι έντονες οι κλασικιστικές επιρροές. Λυστηρά νεοκλασικής ρυθμολογίας είναι τα εκπαιδευτικά κτίρια που ανεγέρθηκαν με έξοδα ντόπιων και ομογενών. Την εικόνα των πόλεων συμπληρώνουν τα βιομηχανικά κτίρια που κατασκευάζονται κυρίως στις παρυφές τους. Πολλά από αυτά αποτελούν αξιόλογα δείγματα μιας αμιγώς χρηστικής κατασκευαστικής και αισθητικής λύσης.

Κατά τον 18^ο και 19^ο αι. άνθησε και η ισλαμική αρχιτεκτονική, κοσμική και θρησκευτική. Αρχοντικά χτίζονται στα μεγάλα κυρίως αστικά κέντρα, όπου κατοικούσαν οι πιο εύποροι Τούρκοι, ενώ αξιόλογα είναι και ορισμένα τεμένη.

Ιδιαίτερα ελκυστικό χαρακτηριστικό της Λέσβου παραμένει πάντα μια ποικιλία αρχιτεκτονικών μορφών που σπάνια συναντάμε σε άλλες περιοχές της Ελλάδας, καθώς και η επιτυχημένη αφομοίωση επιδράσεων τόσο από τη βυζαντινή και την ισλαμική Ανατολή, όσο και από την ευρωπαϊκή Δύση.

Οι δημόσιες βρύσες αποτελούσαν σημαντικό στοιχείο του πολεοδομικού ιστού των πόλεων και των χωριών του νησιού. Μεγάλες και φροντισμένες κρήνες βρίσκονται έξω από θρησκευτικά κτίρια, ή σε πλατώματα δρόμων και σε σταυροδρόμια. Ορισμένες από αυτές, αποτελούν εξαιρετικά δείγματα της τοπικής λιθογλυπτικής. Η διακόσμησή τους περιλαμβάνει παλιά λεσβιακά σύμβολα, αλλά και μοτίβα της Δυτικής αρχιτεκτονικής του 18^{ου} αι. Οι δημόσιες κρήνες, εκτός από την υδρευτική τους αποστολή, αποτελούσαν κι έναν από τους σημαντικότερους τόπους κοινωνικών επαφών μεταξύ των κατοίκων.

Από τον 11^ο αι. π.Χ. ως και την παλαιохριστιανική εποχή κυριαρχούσαν πέντε μεγάλες πόλεις: Η Μυτιλήνη, η Μήθυμα, η Αντισσα, η Πύρρα και η Ερεσός. Από τον 5^ο αι. μ.Χ. αυτή η οικιστική διάρθρωση μεταβλήθηκε. Οι πόλεις ή περιορίστηκαν σε στενότερα όρια ή μεταφέρθηκαν στην ενδοχώρα, ή διαλύθηκαν. Τότε, μεγάλο μέρος του πληθυσμού εγκαταστάθηκε στην ύπαιθρο, σε μικρούς αγροτικούς οικισμούς. Στο τέλος του Μεσαίωνα οι πόλεις οχυρώθηκαν και πήραν τη μορφή κάστρου (Μυτιλήνη, Μήθυμα). Επίσης, τότε χτίστηκαν σε επίκαιρα

σημεία οχυρωματικές κατασκευές και παρατηρητήρια. Μετά την κατάκτηση της Λέσβου από τους Οθωμανούς, τα αστικά κέντρα διαλύθηκαν και όλα τα οχυρά καταστράφηκαν, εκτός από τα κάστρα της Μήθυμας και της Μυτιλήνης. Οι πειρατικές επιδρομές, που συνεχίστηκαν κατά την πρώτη περίοδο της Τουρκοκρατίας, έφεραν τη διάλυση των παράκτιων οικισμών και οδήγησαν στη δημιουργία νέων οικισμών, όπως του Μανταμάδου, του Πολιχνίτου και της Καλλονής, στην ενδοχώρα του νησιού. Τότε αναπτύχθηκε και η σχετικά απρόσιτη στους Τούρκους περιοχή του όρους Όλυμπος. Κατά τον 19^ο αι., η οικιστική διάρθρωση του νησιού πήρε την οριστική της μορφή, με αναπτυγμένες πόλεις και κεφαλοχώρια, όπως η Μυτιλήνη, η Αγιάσος, το Πλωμάρι, ο Πολιχνίτος, η Καλλονή, ο Μανταμάδος και ο Μόλυβος.

Η ΥΦΑΝΤΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΤΗΣ ΛΕΣΒΟΥ

Στη Μυτιλήνη άκμασε μεταξύ του 18^{ου} αι. και αρχών του 20^{ου} αι. η υφαντική. Όλες οι ανάγκες του σπιτιού σε φορέσιες, κεντήματα και στρωσίδια καλύπτονταν από την παραγωγή των γυναικών της Λέσβου. Από τα κεντήματα ξεχωρίζουν οι μακραμάδες, τσεβρέδες και οι γύροι κρεβατιών.

Από τα βαμβακερά «πανιά» που υφαινόταν στη Λέσβο ξεχώριζαν τα χράμια της Αγιάσους, το λεγόμενο καλό πανί και το δίμιτο (πανί με πυκνή ύφανση).

Από τα κεντητά υφαντά στον αργαλειό ξεχώριζαν τα «αναλεκτά» και τα «χυτά» υφαντά, με αζούρ που γίνεται κατά την ύφανση. Με μετάξι υφαιναν τις νυφικές ποικαμίσιες.

Επίσης, ως τα μέσα του 20^{ου} αι., υφαιναν με μάλλινο νήμα σεντόνια, ζώνες και χράμια (κλίμια).

Από «αλατζαδένια» και «σαντρατσωτά» υφαντά ήταν, τέλος, το καθημερινό και γιορτινό σαλβάρι της αγρότισσας, ίδιο με αυτό που φορούσαν οι ελληνίδες αγρότισσες της Μικράς Ασίας.

Η ΛΕΣΒΟΣ ΤΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Η Λέσβος υπήρξε σημαντικό κέντρο πολιτισμού, ήδη από τον 8^ο και 7^ο αι. π.Χ. Είναι χαρακτηριστικό της σημασίας που έδιναν οι αρχαίοι κάτοικοι του νησιού στην παιδεία ότι η τιμωρία για τους εχθρούς τους ήταν το κλείσιμο των σχολείων τους και η απαγόρευση της εκπαίδευσης.

Από την αρχαιότητα έχουν διασωθεί τα ονόματα των ποιητών Τέρπανδου, Αλκίου και Σαφούς, του Πιττακού (ενός από τους 7 Σοφούς), του Θεόφραστου, μαθητή και διαδόχου του Αριστοτέλη, και πολλών άλλων, ενώ από τα Βυζαντινά χρόνια είναι γνωστός ο ιαμβογράφος Χριστόφορος ο Μυτιληνίος.

Τον 9^ο αι. παρατηρείται νέα πνευματική άνθηση του νησιού. Το Γυμνάσιο της Μυτιλήνης, το οποίο χτίστηκε το 1840, θα γίνει τόπος καλλιέργειας πρωτοποριακών εκπαιδευτικών αντιλήψεων, που θα σηματοδοτήσουν την

πνευματική ζωή του τόπου. Η οικονομική δύναμη θα δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για τη λεγόμενη Λεσβιακή Άνοιξη, ξέσπασμα των δημιουργικών δυνατοτήτων μιας γενιάς ανθρώπων που θα καταστήσουν το νησί κέντρο πνευματικής παραγωγής.

Ο Αργύρης Εφταλιώτης, ο Στρατής Μυριβήλης, ο Μύλος Κουντουράς, ο Κοσμάς Παλίτης, ο τεχνοκритικός Στρατής Ελευθεριάδης (Τεριάντ), ο Ασμηάκης Πανσελληνός, ο Οδυσσεύς Ελύτης, είναι οι πιο γνωστοί από τους ανθρώπους του πνεύματος, των γραμμάτων και των τεχνών που, με τον ένα ή τον άλλον τρόπο, συνδέονται με τη Λέσβο. Αυτή η πνευματική παραγωγή διατηρείται εν πολλοίς ως τις ημέρες μας, με τον τοπικό Τύπο, τα λογοτεχνικά περιοδικά, τα θέατρα, τις εκδηλώσεις, τις διαλέξεις, τα δεκάδες σεμινάρια και γενικά την πολιτιστική ζωή, που συντηρούν με τον καλύτερο τρόπο ζωντανή την παράδοση της Λεσβιακής Άνοιξης και δικαιώνουν τη φήμη που είχε το νησί κατά την αρχαιότητα ως ευνοημένο από τις Μούσες.

ΤΑ ΕΛΑΙΟΤΡΙΒΕΙΑ ΤΗΣ ΛΕΣΒΟΥ

Κατά τον 19^ο αι η οικονομική ανάπτυξη της Λέσβου οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην ελαιοπαραγωγή. Τα περισσότερα από 10 εκατομμύρια ελαιόδεντρα του νησιού δημιούργησαν από νωρίς τις προϋποθέσεις για την εκμετάλλευση της ελιάς και των παραγωγών της. Ως τα μέσα του 19^{ου} αι., η διαδικασία αυτή γινόταν με μάλλον πρωτόγονο τρόπο (κοπάνιμα των καρπών σε ρηχή πέτρινη λεκάνη). Κατόπιν, κατασκευάστηκαν λιόμυλοι: μια κοίλη πέτρα σαν γουδί και μια δεύτερη σε σχήμα κολυρού κένου που γύριζε περιστροφικό μέσα της. Το όλο σύστημα το κινούσαν είτε ανθρώπινα χέρια, είτε ζώα που έσπρωχναν με τη βοήθεια ενός άξονα την πέτρα. Τα πρώτα πιεστήρια αποτελούσαν εξέλιξη αυτής της κατασκευής. Ήταν ξύλινα και αποτελούνταν από δύο πλάκες, μια ακίνητη από κάτω και μια κινητή από πάνω, που με τη βοήθεια κοχλίας κατέβαινε και συμπιέζε τον καρπό. Το λάδι έτρεχε από τη γούρνα σε ειδικά διαμορφωμένο δοχείο, το μασκί.

Η τεχνική της εξαγωγής του ελαιόλαδου, παρά την τελειοποίηση των τεχνικών μέσων, παρέμεινε κατά βάση η ίδια, ως την εμφάνιση των σύγχρονων πιεστηρίων.

Το 1870 άρχισαν να κατασκευάζονται στην Μυτιλήνη τα πρώτα ατμοκίνητα ελαιοτριβεία, μεγάλης κλίμακας βιομηχανικές εγκαταστάσεις. Είναι εντυπωσιακή η φροντίδα που έδειχναν οι ιδιοκτήτες τους για την αισθητική των κτιρίων αυτών. Η στέγη ήταν συνήθως δικλινή με αέτωμα και η μορφολογία ακολουθούσε ευρωπαϊκά κλασικιστικά πρότυπα. Στο κεντρικό κτίριο του ελαιοτριβείου τοποθετούσαν τα πιεστήρια, το καζάνι, τους μύλους και τα καύσιμα, ενώ γύρω βρίσκονταν τα γραφεία της διοίκησης, οι αποθήκες με τα πιθάκια για το λάδι και οι αποθήκες.

Όλα τα συμπληρωματικά κτίρια ήταν χαμηλά και περιστοιχίζαν το ελαιοτριβείο, αναδεικνύοντας τη σημασία του. Συχνά στον ίδιο περίβολο υπήρχε και αλευρόμυλος, που εκμεταλλευόταν την πλεονάζουσα ισχύ της ατμοκίνητης μηχανής.

Τα ελαιοτριβεία ήταν ιδιωτικά, όμως σταδιακά ιδρύθηκαν και κοινοτικά, ώστε οι παραγωγοί να αντιμετωπίσουν το φαινόμενο της εκμετάλλευσής τους από τους εμπόρους και τους διάφορους μεσάζοντες. Τα κοινοτικά ελαιοτριβεία ήταν ιδιαίτερα προσεγμένα και αποτελούσαν μέσα προβολής και επιβολής των ελληνικών κοινοτήτων κατά την εποχή που η Τουρκοκρατία βιάδιζε προς το τέλος της. Τέτοια βιομηχανικά συγκροτήματα υπάρχουν πάνω από 50 στη Μυτιλήνη. Αν, μάλιστα, συνυπολογίσουμε τα σαπωνοποιεία, τα βυρσοδευεία, τα αλευροποιεία, τα πυρηνελαιοεργοστάσια, τα βαφεία, τα υφαντουργεία και τα μηχανουργεία, φτάνουμε στον αριθμό των 125, έναν πραγματικό θησαυρό βιομηχανικής αρχαιολογίας. Αυτή η ανεπανάληπτη περίοδος ακμής διακόπηκε απότομα το 1922 με την απώλεια του ζωτικού χώρου του νησιού: των ακτών στη Μικράς Ασίας. Σήμερα πολλές κοινότητες ανακαινίζουν τα παλιά βιομηχανικά κτίρια, αξιοποιώντας τα για πολιτιστικές εκδηλώσεις και δραστηριότητες.

Η ΣΑΠΦΩ

Η Σαπφώ είναι η πιο γνωστή λυρική ποιήτρια του αρχαίου ελληνικού κόσμου και η πρώτη μεγάλη ποιήτρια στην παγκόσμια λογοτεχνία. Σύμφωνα με την παράδοση, γεννήθηκε στην Ερεσό της Λέσβου, πιθανώς γύρω στο 630 π.Χ.. Καταγόταν από αριστοκρατική οικογένεια, γι' αυτό και έλαβε μουσική παιδεία. Μεταξύ 603 και 594 π.Χ. αναγκάστηκε να καταφύγει στις Συρακούσες της Σικελίας, λόγω των πολιτιστικών αλλαγών στην Μυτιλήνη.

Τα ποιήματά της, που γράφτηκαν μεταξύ του 600 και 594 π.Χ., απέκτησαν τόσο μεγάλη φήμη ώστε μετά το θάνατό της αποκλήθηκε «θνητή μούσα» και οι Μυτιληναίοι έκοψαν χρυσό νόμισμα με τη μορφή της. Από τα ελάχιστα σπαράγματα που σώζονται επιβεβαιώνεται η λυρικότητα, η αμειψότητα και η δύναμη της ποιήσεώς της Σαπφούς, στην οποία υμνείται κυρίως ο έρωτας.

Ο ΣΤΡΑΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΔΗΣ – ΤΕΡΙΑΝΤ

Ο Στρατής Ελευθεριάδης γεννήθηκε στη Μυτιλήνη το 1897. Σε ηλικία 18 ετών πήγε στο Παρίσι για να σπουδάσει νομικά. Εκεί έστρεψε το ενδιαφέρον του στη ζωγραφική και την τεχνοκριτική, υιοθετώντας το ψευδώνυμο Τεριάντ.

Συνδέθηκε με αρκετούς πρωτεργάτες της μοντέρνας τέχνης και συνεργάστηκε με καθιερωμένους εκδότες περιοδικών, εφημερίδων και βιβλίων με εικαστική θεματολογία. Υπήρξε σημαντικός συλλέκτης και υποστηρικτής των πρωτοπόρων της ζωγραφικής του 20^{ου} αι. Πέθανε στο Παρίσι το 1983.

Ο ΘΕΟΦΙΛΟΣ ΧΑΤΖΗΜΙΧΑΛΗΣ

Γεννήθηκε στα Βαρειά της Λέσβου το 1873 ή το 1875.

Ήταν το μεγαλύτερο από τα 8 παιδιά του τσαγκάρη Γαβριήλ Χατζημιχάλη. Παιδί τραυλό και παράξενο, εγκατέλειψε τη γενετήριά του, όπου τον περιγελοούσαν, για να ασκήσει την τέχνη της ζωγραφικής, που ήταν το πάθος του. Σε ηλικία 18 χρονών άρχισε τη μεγάλη του περιπλάνηση, φεύγοντας για τη Σμύρνη, όπου έζησε άγνωστο πόσο, κάνοντας βοηθητικές δουλειές στο ελληνικό Προξενείο και ζωγραφίζοντας.

Στα τέλη του 19^{ου} αι., μετά τον Ελληνο-Τουρκικό Πόλεμο του 1897, τον συναντάμε στο Πήλιο, τόπο με μακροχρόνια καλλιτεχνική παράδοση και με πλούσια αρχοντικά, που προσέλκυε τους κάθε λογής μαστόρους και καλλιτέχνες από όλον τον ελλαδικό χώρο.

Στο Πήλιο ο Θεόφιλος έζησε σχεδόν 30 χρόνια, περιπλανώμενος στα χωριά και ζωγραφίζοντας. Γύρω στα 1925 - 1927 γύρισε στο νησί του, όπου και έμεινε ως το θάνατό του, το 1934. Ονειροπόλος και παράξενος, λάτρευε το ελληνικό μεγαλείο σε κάθε του έκφραση και δεν έκανε ευκαιρία να το προλάβει με τα έργα του. Ζητούσε τόσα λίγα για αντάλλαγμα του κόπου του, ώστε «ζωγραφιάς» του υπάρχουν σχεδόν παντού από όπου πέρασε. Ζωγράφιζε σε σπίτια, σε μπακάλικα, σε καφενέδες, ακόμα και σε μύλους πάνω σε τενεκέδες, ξύλα και πανιά. Κυκλοφορούσε πάντα με φουστάνελα και ντινόταν κάθε αποκριά Μέγας Αλέξανδρος!

Συχνά οργάνωνε θιάσους με παιδιά που παρίσταναν τους αρχαίους ήρωες.

Το 1929 ο Τεριάντ, ήδη γνωστός ως τεχνοκρίτης στο Παρίσι, ανακάλυψε τον Θεόφιλο και τον έκανε γνωστό στο ευρύτερο κοινό, αλλά και σε μία γενιά πνευματικών ανθρώπων που είδαν στο πρόσωπό του ένα σύμβολο του ζωντανού Ελληνισμού. Τα έργα του ταξίδεψαν στην Αθήνα και στο Παρίσι πριν και μετά από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, σε εποχές αναζήτησης της ελληνικής ταυτότητας, και της «ελληνικότητας» και για πολλούς αποτέλεσαν σημείο αναφοράς.

Δεν είναι τυχαίο ότι για τον Θεόφιλο μίλησαν με πάθος πνευματικοί άνθρωποι όπως ο Σεφέρης, θεωρώντας τον θεμέλιο λίθο του νέου Ελληνισμού.

ΤΟ ΡΩΜΑΪΚΟ ΘΕΑΤΡΟ

Σώζεται η τελευταία οικοδομική φάση του μνημείου, που χρονολογείται στα Υστερορωμαϊκά χρόνια.

Το σχήμα της ορχήστρας είναι κυκλικό, με διάμετρο περίπου 24,20 μ. Η ορχήστρα ορίζεται από το εντελώς κατεστραμμένο κοίλο με τοίχο που έφερε ορθομαρμάρωση.

Η σκηνή διαιρείται από τρεις διαδρόμους. Στον μεσαίο βρέθηκε κτιστός σχετός για την απορροφή των υδάτων. Στα δυτικά της ορχήστρας υπάρχουν δύο δωμάτια σκαμμένα στο βράχο του κοίλου.

Η πρώτη οικοδομική φάση του θεάτρου της Μυτιλήνης χρονολογείται στην πρώιμη ελληνοιστική περίοδο, όπως αποδεικνύουν τα εδάφια και τα αρχιτεκτονικά μέλη, που βρέθηκαν επί τόπου ή χρησιμοποιούμενα σε δεύτερη χρήση για την οικοδόμηση του Κάστρου της Μυτιλήνης. Κατά την Υστερορωμαϊκή περίοδο το θέατρο μετασκευάσθηκε. Το πεταλόσχημο κοίλο του υπολογίζεται ότι στην φάση αυτή θα είχε χωρητικότητα περίπου 10.000 θέσεις.

Ο Πλούταρχος, στο βίο του Πομπηίου, διέδωσε την πληροφορία ότι ο Ρωμαίος στρατηγός θαύμασε το θέατρο της Μυτιλήνης και αντίγραψε το σχέδιο του στο θέατρο που έκτισε στη Ρώμη το 55 π.Χ.

Κατά το 1968 ο τότε έφορος Αρχαιοτήτων Β.Πετράκος πρόβη σε αναστήλωση του περιφερειακού τοίχου της ορχήστρας καθώς και σε αποκατάσταση των δύο δωματίων δυτικά της ορχήστρας.

Η Εφορεία είχε εισηγηθεί στις Κεντρικές Υπηρεσίες του ΥΠΠΟ από το 1994 την απαλλοτρίωση των ιδιωτικών οικοπέδων, όπου χωροθετείται το αρχαίο θέατρο Μυτιλήνης.

Η πρώτη ανασκαφική ανασκαφική έρευνα έγινε το 1928 από τον Δημήτριο Ευαγγελίδη. Ο ίδιος το 1958 επανέλαβε την έρευνα κυρίως στο χώρο της ορχήστρας και της σκηνής. Ο Β.Πετράκος πρόβη σε καθαρισμό και αποτύπωση του χώρου το 1967.

ΤΟ ΚΑΣΤΡΟ ΤΗΣ ΜΥΤΙΑΗΝΗΣ

Πρόκειται για ένα από τα ισχυρότερα κάστρα της Ανατολικής Μεσογείου, σήμερα κατατεθών του υψιού. Είναι κτισμένο σε λόφο μεταξύ του βόρειου και του νότιου λιμένα της πόλης και θεωρείται ότι δέχθηκε επιμβάσεις σε διάφορες περιόδους.

Αρχισε να κτίζεται κατά την περίοδο της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, στα τέλη του 5^{ου} αιώνα με αρχές του 6^{ου} αιώνα, κι ολοκληρώθηκε κατά την υστεροβυζαντινή περίοδο, τέλος του 14^{ου} αιώνα, από τον ηγεμόνα των Γενοατών Φραγκίσκο Γατελούζο. Το 1462 πέρασε στην κατοχή των Οθωμανών κι απελευθερώθηκε το 1912. Η σημερινή του μορφή είναι αποτέλεσμα των επισκευών και επεκτάσεων που έγιναν το 1373 από τον Φραγκίσκο Γατελούζο, καθώς και από τους Τούρκους αργότερα. Αποτελείται από την Ακρόπολη, τον κυρίως Περιβόλο και τον Κατώτερο Περιβόλο, που χτίστηκε από τους Οθωμανούς. Στο νοτιοανατολικό άκρο του άνω κάστρου διατηρείται ο ψηλός τετράγωνος πύργος «της βασίλισσας».

Ανάμεσα στα κτίσματα που ξεχωρίζουν είναι και το παλάτι των Γατελούζων.

Πρόκειται για ένα πέτρινο πύργο, στην πρόσοψη του οποίου υπάρχει μαρμαρίνη επιγραφή που απεικονίζει ανάγλυφο το οικοδόμημα της οικογένειας, καθώς και σκηνές από ρωμαϊκές μάχες. Υπάρχει, ακόμα, και ένα ηεροδιάσκαλειο και μία δεξαμενή στην οποία σήμερα πραγματοποιούνται πολιτιστικές εκδηλώσεις, καθώς και λείψανα των ισλαμικών κτιρίων του Μεντρέσέ και των παλιών Στρατιώνων.

Από την Τουρκική συνοικία του κάτω κάστρου έχουν διατηρηθεί μερικά παλιά σπίτια κι ένα γαϊόμι. Στα τείχη

διακρίνονται θυροί και οικόσημα των Βυζαντινών, των Γενοβέζων και των Τούρκων.

Έχει μήκος 300 μ. και πλάτος 150-270 μ. Θεμελιώθηκε τον 6^ο αι. μ.Χ., στα χρόνια του Ιουστινιανού, πάνω στα ερείπια αρχαϊκού τείχους. Η σημερινή του μορφή είναι αποτέλεσμα των επισκευών και επεκτάσεων που έγιναν το 1373 από

τον Φραγκίσκο Γατελούζο, καθώς και από τους Τούρκους αργότερα.

Ο αρχικός του πυρήνας, που σχηματίστηκε κατά τους βυζαντινούς χρόνους, θεωρείται ότι κτίστηκε πάνω στην αρχαία Ακρόπολη. Οι πρώτες σημαντικές επιμβάσεις στο κάστρο έγιναν κατά την περίοδο κτήσης της Λέσβου από τους Γατελούζους και συγκεκριμένα από τον άρχοντα Φραγκίσκο Γατελούζο, το έτος 1373. Ακολούθησαν και άλλες επιμβάσεις και προσθήκες με κυριότερη αυτή των Οθωμανών το 1677, στους οποίους οφείλεται και το κατώτερο βόρειο τμήμα της οχύρωσης. Μετά την απελευθέρωση από τους Τούρκους, το 1912, χρησιμοποιήθηκε ως στρατώνας.

Η αλόγιστη χρήση οικοδομικού υλικού του φρουρίου μετά το 1912, με σκοπό την κατασκευή νεότερων προσφυγικών κτισμάτων, είχε ως αποτέλεσμα τη σταδιακή εφθορά του.

Από μορφολογική άποψη, διακρίνεται στα εξής τμήματα:

- Ακρόπολη (Επάνω Κάστρο) στο νότιο και πιο ψηλό τμήμα του λόφου,
- Κυρίως Περιβόλος (Μεσαίο Κάστρο), το μεγαλύτερο τμήμα του οποίου κατασκευάστηκε από τους Γενοβέζους Gatluzzi .
- Κατώτερος Περιβόλος (Κάτω Κάστρο) στο ΒΔ τμήμα, η κατασκευή του οποίου τοποθετείται στους χρόνους της Τουρκοκρατίας.

Στο εσωτερικό του κάστρου διενεργούνται ανασκαφικές έρευνες από το Καναδικό Αρχαιολογικό Ινστιτούτο. Έχουν αποκαλυφθεί κτίσματα της αρχαϊκής και της κλασικής περιόδου, καθώς και κατάλοιπα των μεσαιωνικών χρόνων. Στο Μεσαίο Κάστρο σώζονται αρκετά κτίσματα της οθωμανικής περιόδου, όπως ο Μεντρέσέζ, το χαμάμ, το νοσοκομείο με τις φυλακές, ένας τοσεμές και η πολύ ενδιαφέρουσα δεξαμενή. Από το 2000 ξεκίνησαν έργα αναστήλωσης της περικοχής της Ορτά Καπού (Μεσοαίας - Δυτικής Πύλης) και της Δεξαμενής. Τρίτη-Κυριακή 08.00-15.00, Δευτέρα: κλειστά.

ΟΙ ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

Πολλές αξιόλογες εκκλησίες είναι χτισμένες στο τέλος του 18^{ου} αι., στον τύπο της τρίκλιτης βασιλικής. Χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι οι Άγιοι Θεόδωροι (χτίστηκε το 1795, πιθανόν στη θέση της βυζαντινής μητρόπολης), ο Άγιος Γεώργιος (1792), τρίκλιτη βασιλική με τρούλο, και ο Άγιος Αθανάσιος (1705-1892), η σημερινή Μητρόπολη, σταυροειδούς βασιλική με τρούλο.

Ο ΝΑΟΣ ΑΓΙΟΥ ΘΕΡΑΠΟΝΤΑ ΣΤΗ ΜΥΤΙΛΗΝΗ

Ο Ι.Ν. Αγίου Θεράποντα δεσπόζει στην πόλη της Μυτιλήνης λόγω του επιβλητικού του όγκου, αλλά και κυρίως λόγω της πρωτοτυπίας του αρχιτεκτονικού του ρυθμού. Η ανέγερση του μνημείου ξεκίνησε στις αρχές του 19ου αιώνα από την τότε ακμάζουσα χριστιανική συνοικία και ολοκληρώθηκε το 1935. Αρχιτέκτονας ήταν ο Αργύρης Αδαλής, μαθητής του Τσύλλερ.

Ο ρυθμός βασίζεται στον τύπο του εγγεγραμμένου σταυροειδή, αποτελεί όμως σύνθεση στοιχείων από τα τότε σύγχρονα ρεύματα που κυριαρχούσαν στη Δύση (μπαρόκ, ροκοκό, νεοκλασικισμός κ.ά.).

Κυρίαρχα είναι και τα γοτθικά στοιχεία που προσδίδουν στο μνημείο επιβλητικότητα και ιδιαίτερο ύψος.

Είναι η πιο εντυπωσιακή εκκλησία του νησιού. Θεμελιώθηκε το 1880, σηματοδοτώντας την οριστική ηγεμονία, οικονομική και κοινωνική, του ελληνικού στοιχείου στη Μυτιλήνη. Πρόκειται για εγγεγραμμένο σταυροειδή ναό, που συνδυάζει βυζαντινά και μπαρόκ στοιχεία. Ο γιγαντιαίος τρούλος του, ύψους 40 μ., δεσπόζει στην παλιά πόλη.

ΤΟ ΓΕΝΙ ΤΖΑΜΙ

Το Γενί Τζαμί βρίσκεται στο μέσο της άλλοτε τουρκικής αγοράς, στη σημερινή συνοικία της Επάνω Σκάλας, στη Μυτιλήνη.

Κτίστηκε επί του Ναζήρη Μουσταφά Αγά Κουλαξίζη την τρίτη δεκαετία του 19^{ου} αι. και αποτελεί το μεγαλύτερο και νεότερο ισλαμικό τέμενος της πόλης.

Ο αρχιτεκτονικός του ρυθμός βασίζεται στον τύπο του εγγεγραμμένου σταυροειδή, με υπερώο στη βόρεια πλευρά. Εσωτερικά σώζονται τμήματα από την πλούσια αρχική τοιχογραφική διακόσμηση.

Κατά τους θερινούς μήνες το Τζαμί λειτουργεί ως εκθεσιακός χώρος κυρίως Λεσβίων καλλιτεχνών. Από το 2000 και για όλο το έτος ξεκίνησαν έργα αποκατάστασης του μνημείου.

ΤΟ ΒΑΙΑΛΕ ΤΖΑΜΙ

Βρίσκεται στην Επάνω Σκάλα, δίπλα στην θάλασσα, στη σημερινή οδό Κορνάρου, ήταν από τα παλαιότερα τεμένη της πόλης (1615). Ο μιναρές του είναι ο μόνος ναδικός που διατηρείται στη Μυτιλήνη, ενώ το μεγάλο σιντριβάνι του, από λευκό μάρμαρο με εγχάρακτα αραβουργήματα, έχει μεταφερθεί στο Αρχαιολογικό Μουσείο.

ΟΙ ΘΕΡΜΕΣ ΠΗΓΕΣ – ΤΑ ΧΑΜΑΜ ΤΟΥ ΝΗΣΙΟΥ

Το νησί διαθέτει ήδη από την αρχαιότητα οργανωμένα συγκροτήματα λουτρών. Στον παραλιακό δρόμο της Επάνω Σκάλας βρίσκονται εγκαταλεημένα τα Λουτρά της Παραλίας (1825). Τα συνόδευε ξενοδοχειακό συγκρότημα με αίθουσα υδροθεραπείας, κνησιοθεραπείας και ηλεκτροθεραπείας, που λειτουργούσε ως το 1914.

Το Λουτρό της Αγοράς (Τουρσί Χαμάμ), στην Επάνω Σκάλα. Χτίστηκε κι αυτό το πρώτο τέταρτο του 19^{ου} αι. Η κεντρική είσοδος οδηγεί σε μία εντυπωσιακή αίθουσα αναμονής. Διατηρούνται τα έντονα χρώματα των τοίχων, τα ξύλινα αποδυτήρια και το κεντρικό σιντριβάνι. Ακολουθεί ο προθάλαμος, η αίθουσα του γλιαρού λουτρού και η αίθουσα πυράκτωσης. Ένας μεγάλος και τρεις μικρότεροι τρούλοι «επιστρέφουν» τους χώρους του κτιρίου.

Ακόμα, υπάρχουν το Τουρκικό Γυμνάσιο (1891) της οδού Μικράς Ασίας, που σήμερα φιλοξενεί τα Δικαστήρια, και το Ιστορικό γυμνάσιο στη γωνία των οδών Βουρνάζων και Καβίτσου (1890).

Την προσοχή σας ίσως τραβήξουν και τα χαρακτηριστικά εμπορικά καταστήματα, που βρίσκονται κυρίως γύρω από την οδό Ερμού. Είναι συνήθως διώροφα, με επιμήκη κάτοψη και τη στενή όψη να βλέπει στο δρόμο.

Στην πόλη μπορείτε να θαυμάσετε επίσης παλιές κατοικίες, διώροφα ή τριώροφα κτίρια, με τετράγωνη κάτοψη, κολλημένα το ένα με στο άλλο, με είσοδο κατευθείαν από τον δρόμο.

ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

(Τηλ. 22510 – 28032)

Στεγάζεται στο αρχοντικό των Βουρνάζων και φιλοξενεί ευρήματα απ' όλες τις περιόδους της πλούσιας ιστορίας του νησιού. Υπάρχουν εκθέματα από την Λέσβο και τις επάλληλες πόλεις της προϊστορικής Θερμής, κτερίσματα και επιγραφές από την κλασική και ελληνιστική νεκρόπολη της Μυτιλήνης.

ειρήματα από το ιερό της Δήμητρας και της Μυτιλήνης, αναθηματικές επιγραφές, ρωμαϊκά γλυπτά, νομίσματα, καθώς και αρχιτεκτονικά μέλη από διάφορα μνημεία. Σε ιδιαίτερη αίθουσα στεγάζονται τα ψηφιδωτά από τη ρωμαϊκή «Οικία του Μενάνδρου». Στον περίβολο εκτίθενται, μεταξύ άλλων, μαρμαρίνοι επιτύμβιοι λέοντες από τη Μυτιλήνη και τη Γέρα, σαρκοφάγοι, καθώς και μια μνημειακή τουρκική κρήνη.

ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

(Τηλ. 22510 – 28916)

Βρίσκεται απέναντι από το ναό του Αγίου Θεράποντα, στο ισόγειο του κτιρίου των φιλανθρωπικών καταστημάτων της Μυτιλήνης. Εκτίθενται ξυλόγλυπτα, βημόθυρα, έργα αργοροχοφίας, ιερά σκεύη, άμφια, έργα μικροτεχνίας, βυζαντινές και μεταβυζαντινές εικόνες. Από τις εικόνες ξεχωρίζουν του Αγίου Γεωργίου (13^{ος} αι.), του Χριστού (14^{ος} αι.), και του Αγίου Ιωάννη του Θεολόγου (15^{ος} αι.)

ΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΑΪΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

(Τηλ. 22510 – 41388)

Βρίσκεται στην προκουμιά και στεγάζεται στο κτίριο του παλαιού Λιμεναρχείου.

Η ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ

(Τηλ. 22510 – 28187)

Βρίσκεται στην οδό Σμύρνης, κοντά στο πάρκο της Αγίας Ειρήνης. Ιδρύθηκε το 1940 και διαθέτει 40.000 τόμους, καθώς και πλήρες αρχείο του τοπικού τύπου και της «Εφημερίδας της Κυβερνήσεως».

Η ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Περιλαμβάνει 5.600 τόμους, χειρόγραφα, καθώς και Ευαγγέλιο του 10^{ου} αι. με βυζαντινές μικρογραφίες.

ΤΟ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟ ΛΕΣΒΙΑΚΟ ΣΠΙΤΙ

(Τηλ. 22510 – 28550)

Βρίσκεται κοντά στον μητροπολιτικό ναό. Στεγάζει την πιο αξιόλογη λαογραφική συλλογή του νησιού. Μεταξύ των εκθεμάτων περιλαμβάνεται και αναπαράσταση λεσβιακού νοικοκυριού του 19^{ου} αι.

ΚΑΦΕΣ ΣΤΟΝ ΚΗΠΟ

Απέναντι από το Γυμναστήριο Μυτιλήνης βρίσκεται ο Κήπος, ένα εξαιρετικής σημασίας και ομορφιάς πάρκο, σημαντικόξ αντέμονος πράσινου της πόλης.

Απολαύστε τον καφέ σας στις καφετέριες που υπάρχουν εκεί και χαλαρώστε πριν συνεχίσετε την περιήγησή σας.

ΕΡΜΟΥ: Η ΚΑΡΔΙΑ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ

Όπου κοιτάξει ο επισκέπτης, καταλαβαίνει γιατί η οδός Ερμού είναι η καρδιά της αγοράς της Μυτιλήνης. Πληθώρα καταστημάτων, σύγχρονων και παραδοσιακών, εκτείνονται σε όλο το μήκος της και υπόσχονται να ικανοποιήσουν τις καταναλωτικές ανάγκες και των πιο απαιτητικών.

Στο τέλος του δρόμου δύο παραδοσιακές περιοχές σας περιμένουν : η Κουμισιά και τα Λαδάδικα.

Η ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΛΕΣΒΟΣ

ΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ – Η ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΣΤΡΑΤΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΔΗ-ΤΕΡΙΑΝΤ

Βρίσκεται στην Βαρσιά, 4 γλμ. νότια της πόλης.

Το "Ανοιχτό Βιβλίο" είναι μία πρωτοποριακή ιδέα του κριτικού τέχνης και εκδότη Στρατή Ελευθεριάδη-Τεριάντ.

Ιδρύθηκε από τον Τεριάντ, βρίσκεται δίπλα στο Μουσείο Θεόφιλου και

εκτίθενται σε αυτό έργα σημαντικών ζωγράφων όπως του Matisse, του Picasso και πολλών ακόμα. Από τα έργα που εκτίθενται ξεχωρίζουν το Δέσνης και Χιόη εικονογραφημένο με 42 πρωτότυπες λιθογραφίες του Μαρκ Σαγκάλ, το Ποίημα της «ορθής γενιάς», του Λε Κορμπυζιέ και το Άσμα των νεκρών, με 124 λιθογραφίες του Πικάσο.

Στις 16 από τις 20 αίθουσες παρουσιάζονται τα 29 τεύχη του εικονογραφημένου περιοδικού τέχνης «Verre», τριμηνιαίο περιοδικό που εξέδιδε ο Τεριάντ και στο οποίο συνεργάστηκαν μερικά από τα πιο λαμπρά ονόματα συγγραφέων, ποιητών και ζωγράφων της Γαλλίας του 20^{ου} αι.

Στους υπόλοιπους χώρους εκτίθενται τα τεύχη των δύο περιοδικών που είχε εκδώσει ο Τεριάντ και 40 πίνακες του Θεόφιλου καθώς και κάποια έργα του Γιάννη Τσαρούχη.

Στις προθήκες του Μουσείου εκτίθεται ένα αντίτυπο από κάθε έκδοση του Μυτιληνιού δημιουργού.

Η λειτουργία του υπάγεται στην αρμοδιότητα της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου.

Λειτουργεί : Τρίτη – Κυριακή, 09:00 – 14:00 και 17:00 – 20:00,

Τηλ : 22510 – 23372

ΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΘΕΟΦΙΛΟΥ

Βρίσκεται στη Βαρεία της Μυτιλήνης. Χτίστηκε το 1965 χάριν στον Στρατή – Ελευθεριάδη Τεριάντ ο οποίος αναγνώρισε την αξία του Θεόφιλου και δωρίθηκε με τους πίνακες στο Δήμο Μυτιλήνης.

Στις 5 αίθουσες του εκτίθενται 86 πίνακες της τελευταίας ζωγραφικής περιόδου του καλλιτέχνη, οι οποίοι ανήκαν στη συλλογή του Τεριάντ.

Το κτίριο του μουσείου αποτελεί ένα όμορφο δείγμα τοπικής αρχιτεκτονικής.

Οι πίνακες του Θεόφιλου διακρίνονται για την χρωματική τους αρμονία και την αλότητα. Ο Θεόφιλος μέσω των έργων αυτών έγινε παγκοσμίως

γνωστός και αποτέλεσε τον χαρακτηριστικό εκπρόσωπο της Ελληνικής λαϊκής ζωγραφικής. Ο λιτός τρόπος ζωής καθόρισε τις σιελήκες κάτω από τις οποίες δημιούργησε τα έργα του.

Μερικά από τα αντιπροσωπευτικά δείγματα της δουλειάς του είναι : ο "Αημιός Κεχαγιάς" , ο "Κόλλος της Γέρας" και ο "Χορός της Τράτας".

Λειτουργεί : Τρίτη – Κυριακή, 09:00 – 13:00 και 16:30 – 20:00

Τηλ : 22510 – 41644

ΤΟ ΡΩΜΑΪΚΟ ΥΔΡΑΓΩΓΕΙΟ

Βρίσκεται στην Μόρια, 5 χλμ. βόρεια της Μυτιλήνης. Πλακόστρωτος δρόμος που ξεκινάει από τη νότια έξοδο της πόλης οδηγεί στον αρχαιολογικό χώρο. Το υδραγωγείο, έργο του 1^{ου} – 3^{ου} αι. μ.Χ., μετέφερε νερό στην πρωτεύουσα του από το όρος Όλυμπος.

Το συνολικό μήκος του, σύμφωνα με ιστορικές πηγές, ήταν 26 χλμ. (σώζονται 12 καλόνες από γκρίζο ντόπιο μάρμαρο).

Αξιόλογη είναι η μεγάλη τρίκλιτη του χωριού, αφιερωμένη στον Άγιο Βασίλειο και χρονολογείται στο 1769. Στον περίβολο του ναού σώζονται τμήματα παλαιοχριστιανικής εκκλησίας. Το ξυλόγλυπτο

τέμπλο του ναού είναι έργο του 1781.

Χαρακτηριστικά είναι και τα ελαιοτριβεία της Μόριας. Χτίστηκαν κυρίως στα τέλη του 19^{ου} αι. και αποτελούν αξιόλογα δείγματα βιομηχανικής αρχιτεκτονικής. Το συγκρότημα του Σημαντήρη και το ελαιοτριβείο του Ζερβίνη απέναντι από το ναό του Αγίου Βασιλείου.

Το κτίριο του Γυμνασίου του (1848) αποτελεί επίσης αντιπροσωπευτικό δείγμα της προσπάθειας εύπορων Ελλήνων της τουρκοκρατούμενης Λέσβου να δώσουν μνημειακό ύψος στα δημόσια κτίριά τους.

Η ΠΑΝΑΓΙΑ Η ΤΡΟΥΛΩΤΗ

Βρίσκεται στην Θερμή, 7,5 χλμ. βόρεια της Μυτιλήνης. Είναι βυζαντινή εκκλησία η οποία και διατηρείται σε πολύ καλή κατάσταση. Χρονολογείται γύρω στο 800 ή στο 1100, ενώ από κάποιους υποστηρίζεται ότι είναι νεότερο κτίσμα.

ΤΟ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ «ΣΑΡ-ΛΙΤΖΑ»

Σημαίνει Κίτρινα Νερά στα Τουρκικά. Βρίσκεται στη Θερμή. Εντυπωσιάζει λόγω των έντονων χρωμάτων του και των ανατολικών μορφολογικών του στοιχείων. Χτίστηκε το 1903 για την αναψυχή των κατοίκων της Μυτιλήνης. Την περασμένη ακμή του μαρτυρεί η αυλή με τα σιντριβάνια και τους φοίνικες, που έχει ανασκαφεί για να αποκαλυφθεί το πλήθος των ευρημάτων απ' όλες τις περιόδους κατοίκησης του νησιού.

Το χαμάμ βρίσκεται πάνω από το σύγχρονο κτίριο των ιαματικών λουτρών. Το κτίριο περιλαμβάνει δύο θολωτές αίθουσες και δύο δεξαμενές.

Ο ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΟΣ ΟΙΚΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΘΕΡΜΗΣ

Στη θέση Κανόνι έχει βρεθεί εκτεταμένος προϊστορικός οικισμός.

Η Θερμή κατοικήθηκε από το 3200 έως το 2400 π.Χ. από έναν λαό με πολιτισμικές ρίζες στη Μικρά Ασία. Οι ανασκαφές έφεραν στο φως ευρήματα από πέντε διαδοχικές οικιστικές φάσεις. Οι πρώτοι οικισμοί ήταν μικρά ανοχύρωτα χωριά αγροτών και ψαράδων, ενώ οι δύο τελευταίοι ήταν πιο οργανωμένες πόλεις.

Το 2400 π.Χ. η Θερμή εγκαταλείφθηκε. Ύστερα από ένα διάστημα ερήμωσης, νέοι οικιστές εμφανίστηκαν. Πιθανολογείται ότι οι κάτοικοί της νέας πόλης προέρχονταν από Αιολικά φύλα, που εγκαταστάθηκαν στο νησί γύρω στο 2000.

Το 1200 π.Χ. η πόλη εγκαταλείφθηκε οριστικά, μετά την πλήρη καταστροφή της λόγω πυρκαγιάς. Σήμερα, ο οικισμός είναι «θαμμένος» και τα ευρήματα του έχουν μεταφερθεί στο Αρχαιολογικό Μουσείο Μυτιλήνης.

ΟΙ ΠΥΡΓΟΙ ΤΗΣ ΘΕΡΜΗΣ

Οι πύργοι της Θερμής ανήκαν σε εύπορους κάτοικους της Μυτιλήνης. Παρόμοιες κατασκευές χτιζόνταν ήδη από τον 17^ο αι. σε πολλά νησιά του Αιγαίου. Στην πλειονηφία τους είναι τριώροφα κτίσματα με τετράγωνη κάτοψη. Το ισόγειο και ο πρώτος όροφος, όπου φιλοξενούνταν οι αποθήκες και το μαγειρείο, ήταν λιθόκτιστα.

Οι χώροι υποδοχής και ύπνου καταλαμβάνουν τον τελευταίο όροφο, ο οποίος είναι συνήθως ξυλοκατασκευή και σχηματίζει σαγιονιά.

Οι πύργοι κατασκευάστηκαν για αμυντικούς λόγους, την εποχή που η απειλή από τους πειρατές ήταν ακόμα υπαρκτή. Χρησίμευαν επίσης για την επιτήρηση των αγροτικών δραστηριοτήτων, καθώς οι ιδιοκτήτες τους κατοικούσαν μόνιμα στην πρωτεύουσα. Στην περιοχή της Θερμής υπήρχαν στις αρχές του 20^{ου} αι. 160 πύργοι!

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει ο πύργος του Νιάνια λόγω της σταυροειδούς του κάτοψης. Είναι ο παλιότερος του νησιού, χτισμένος το 1647, και διατηρείται σε καλή κατάσταση. Τα περισσότερα από τα κτίρια που σώζονται χρονολογούνται πάντως στον 18^ο και 19^ο αι.

Λξιόλογοι είναι επίσης οι πύργοι του Καραπιπέρη, του Γουτόγλου, του Χαδούλη και του Αλλελέτου.

Η ΒΟΡΕΙΑ ΛΕΣΒΟΣ

ΤΑ ΜΗΘΥΜΝΑ

Ένας διατηρητέος οικισμός, χτισμένος στην πλαγιά ενός λόφου γύρω από το βυζαντινό κάστρο του, με παλιά αργοντικά σπίτια, πλακόστρωτους δρόμους και ένα γραφικό, μικρό λιμανάκι. Ένα τουριστικό θέρετρο με χιλιάδες τουρίστες τους καλοκαιρινούς μήνες.

Έχει διατηρήσει την αρχιτεκτονική του. Χαρακτηριστικό του δείγμα το Κάστρο που αγκαλιάζει την πόλη. Τα νεοκλασικά σπίτια είναι η πρώτη εικόνα που αντικρίζει ο επισκέπτης της περιοχής.

Πρόκειται για αργοντικά του 19^{ου} αιώνα και των αρχών του 20^{ου} αιώνα. Γραφική εικόνα παρουσιάζουν οι βρύσες που χρονολογούνται από την Τουρκοκρατία, καθώς και πολλές εκκλησίες.

ΤΑ ΛΕΙΟΘΕΑΤΑ

Στο κέντρο του οικισμού βρίσκονται οι δύο δρόμοι που ορίζουν την αγορά. Εκεί συγκεντρωνόταν η εμπορική κίνηση και η οικονομική ζωή των ντόπιων.

Οι παραδοσιακές βρύσες είναι πολλές. Οι περισσότερες περιέχουν ανάγλυφες επιγραφές μία από τις οποίες υπάρχει έξω από το κτίριο του Διοικητηρίου και έχει ορθογώνιο σχήμα, είναι πέτρινη και πολύ παλιά.

Οι παλιές εκκλησίες είναι συνυψωσμένες με τις ιστορικές αναφορές της περιοχής και εκφράζουν την εκκλησιαστική αρχιτεκτονική του 18^{ου} αιώνα.

Χαρακτηριστικά δείγματα αποτελούν η βασιλική του Ταζιάρχη του 1795 και η εκκλησία του Αγίου Παντελεήμονα του 1844.

Στο κτίριο του Δημαρχείου του οποίου στεγάζεται η Δημοτική Βιβλιοθήκη που ιδρύθηκε το 1863 και περιέχει 9.000 βιβλία μεγάλης αξίας. Στο ίδιο κτίριο βρίσκεται και το Αρχαιολογικό Μουσείο όπου εκτίθενται αμφορείς, επιγραφές, όστρακα και κεραμικά από την Αρχαία Μήθυμνα.

Ο Μόλυβος, γεμάτος με σύγχρονες ξενοδοχειακές μονάδες και ενοικιαζόμενα δωμάτια. Οι παρεχόμενες υπηρεσίες ποικίλες. Η περιοχή της Εφταλούς, με την πανέμορφη παραλία και τα ιαματικά νερά, διαθέτει πολυτελέστατα ξενοδοχεία. Άλλες παραλίες είναι η πλαζ του Μόλυβου, η Πέτρα και η Άναξος.

ΤΟ ΚΑΣΤΡΟ ΤΗΣ ΜΗΘΥΜΝΑΣ Ή ΜΟΛΥΒΟΥ

Βρίσκεται στην είσοδο του λιμανιού του Σιγρίου, σε ένα στρατηγικής σημασίας σημείο, αφού από εκεί ελέγχει όλο το Αιγαίο. Χτίστηκε γύρω στο 1757 με 1767 από τον αντιναύαρχο του Οθωμανικού Στόλου Σουλεϊμάν Πασά. Σήμερα προσφέρει μαγευτική θέα προς το απέραντο γαλάζιο του Αιγαίου.

Η σημερινή μορφή του κάστρου είναι αποτέλεσμα προσθηκών και επισκευών που έγιναν μετά το 1462 από τους Τούρκους, αφού επισκευάστηκε το 1373 από τον Φραγκίσκο Α΄, αλλά και των έργων συντήρησης και αποκατάστασης που έγιναν τα τελευταία χρόνια.

ΤΟ ΦΡΟΥΡΙΟ ΤΗΣ ΜΗΘΥΜΝΑΣ Ή ΜΟΛΥΒΟΥ

Το Φρούριο της Μήθυμνας είναι κτισμένο από κοκκινωπό και καφέ τραχείτη, στην κορυφή βραχώδους λόφου όπου αναπτύσσεται ο οικισμός. Έχει σχήμα ακανόνιστου τραπεζίου με πλευρά περίπου 70 μ. και βρίσκεται γενικά σε καλή κατάσταση διατήρησης.

Η ακριβής χρονολογία ίδρυσής του δεν είναι γνωστή. Πιθανόν κτίστηκε μετά τα μέσα του 13ου αιώνα και ανήκει προφανώς στη σειρά των πολλών οχυρών που ιδρύθηκαν αυτή την περίοδο από τους Λασιβίους με σκοπό να καταστεί δυνατή η αντιμετώπιση των Τούρκων και Φράγκων επιδρομών. Το 1373 ανακαινίσθηκε από τον Φραγκίσκο Α΄ Γατελούζο. Προσθήκες έγιναν και κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας (1462-1912).

Οι εργασίες αναστήλωσης άρχισαν το 1976 και μέχρι το 1981 έγιναν στερεώσεις, ανακτίσεις και αρμολογήματα σε τμήματα των τειχών. Το 1993 αποκαταστάθηκε ρήγμα στο νότιο προτείχισμα και μέχρι σήμερα γίνονται εργασίες στερεώσεων σε τμήματα του φρουρίου που παρουσιάζουν φθορές.

Τα καλοκαίρια πραγματοποιούνται πολιτιστικές και θεατρικές εκδηλώσεις στον εσωτερικό περίβολο του φρουρίου.

Η ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ ΜΗΘΥΜΝΑΣ

Στεγάζεται στο Δημαρχείο.

Οι ώρες επίσκεψης είναι Τρίτη-Κυριακή 08:30-16:00 / Τηλ : 22530 – 71714

Η ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΜΗΘΥΜΝΑΣ

Διαθέτει περίπου 1.000 τόμους.

Τηλ : 22530 – 71468

Η ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΜΗΘΥΜΝΑΣ

Στεγάζεται σε παλαιό διώροφο αρχοντικό. Εκτός από τη μόνιμη συλλογή που φιλοξενεί, εδώ οργανώνονται και περιοδικές εκθέσεις ελλήνων και ξένων ζωγράφων.

Τηλ : 22530 – 71091

Στην Μήθυμνα ή Μόλυβο, λειτουργούσε παλιότερα τμήμα της Διεθνούς Ακαδημίας Χαρακτικής, ενώ σήμερα υπάρχει Κέντρο Μικρασιατικής Λαϊκής Τέχνης.

Στην σκάλα Σουκαμιάς, πάνω στο βράχο του λιμανιού, βρίσκεται το εκκλησάκι της Παναγίας της Γοργόνας, στο οποίο αναφέρεται το ομώνυμο βιβλίο του Στρατή Μυριβήλη, ενώ κοντά βρίσκεται και η περίφημη μουριά, κάτω από τον ίσκιο της οποίας αναπαύονταν ο συγγραφέας.

Στην Σουκαμιά, ξεχωρίζει η εκκλησία της Αγίας Φωτεινής, τρίκλιτη βασιλική που θεμελιώθηκε το 1859. Σώζεται επίσης το σπίτι όπου γεννήθηκε ο πεζογράφος Στρατής Σταματόπουλος, γνωστός ως Στρατής Μυριβήλης (1892 – 1969).

ΤΑ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΛΕΣΒΟΥ

Η Μυτιλήνη σας δίνει πολλά κίνητρα για να την επισκεφτείτε.

Ένα από αυτά είναι η ορθόδοξη παράδοσή της.

Τα μοναστήρια της που κουβαλούν ιστορία εκατοντάδων χρόνων.

ΤΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΡΑΦΑΗΛ

Ένας ιερός τόπος προσκυνήματος, από τους πιο σημαντικούς της Λέσβου.

Βρίσκεται δυτικά από τη Θερμή, στη θέση Καριές. Με την σημερινή του μορφή, ιδρύθηκε το 1963. Πρόκειται για ένα διώροφο κτίσμα, οι εσωτερικοί χώροι του οποίου κοσμούνται από αξιόλογες τοιχογραφίες. Στο μοναστήρι φυλάσσονται τα λείψανα των Αγίων Ραφαήλ, Νικολάου και Ειρήνης.

Οι Άγιοι μαρτύρησαν από τους Τούρκους στις 9 Απριλίου 1463. Κάθε χρόνο τέτοια μέρα πραγματοποιείται μεγάλο θρησκευτικό πανηγύρι προς τιμήν των Αγίων.

Στην θέση της μονής υπήρχε γυναικείο βυζαντινό μοναστήρι που καταστράφηκε από τους πειρατές το 1235. Το 1453 εγκαταστάθηκαν στο μοναστήρι τρεις μοναχοί : ο Ραφαήλ, καθώς και τρεις κάτοικοι της

Θερμής ανάμεσα στους οποίους και η μικρή Ειρήνη, που σκοτώθηκαν το 1463 μαρτυρικά από τους Τούρκους μετά από ηρωική αντίσταση των κατοίκων του χωριού. Τα σχετικά με το μαρτύριό τους όντως επιβεβαίωσε η αρχαιολογική σκαπάνη, που έφερε στο φως ίχνη παλαιοχριστιανικών και βυζαντινών κτιρίων. Σήμερα, η μονή γνωρίζει μεγάλη ακμή. Το συγκρότημα περιλαμβάνει δύο μεγάλους ναούς, ξενώνες και αναψυκτήρια. Κάθε χρόνο την Τρίτη της Διακαινησίμου γινόταν λειτουργία προς τιμήν τους.

Το 1959 η καινούργια εκκλησία άρχισε να ξαναχτίζεται. Πολύς κόσμος συρρέει κάθε χρόνο για να προσκυνήσει στο ναό του Αγίου Ραφαήλ, γιατί οι κάτοικοι της περιοχής του αποδίδουν πολλά θαύματα.

Η ΜΟΝΗ ΛΕΙΜΩΝΟΣ

Η ιστορική μονή, το καύχημα της Λέσβου, βρίσκεται στο κέντρο του νησιού, 5 χλμ. βορειοδυτικά της Καλλονής, σε μία κατάφυτη κοιλάδα. Είναι μία μοναστική πολιτεία όμοια με αυτή του Αγίου Όρους. Τιμάται στο όνομα του Ταξιάρχη Μιχαήλ. Ιδρύθηκε το 1526 από τον Μητροπολίτη Μηθύμνης Ιγνάτιο Αγαλιανό. Πρόκειται για μία τρίκλιτη βασιλική που κοσμείται με τοιχογραφίες του 2^{ου} μισού του 16^{ου} αιώνα και του 1^{ου} μισού του 17^{ου} αιώνα. Το ξυλόγλυπτο επίχρυσο τέμπλο εντυπωσιάζει τον επισκέπτη της μονής. Στην μονή ιδρύθηκε η Λειμωνιάδα Σγολή, το 1530 αναγνωρίστηκε ως Πατριαρχική. Η σημερινή μορφή του ναού είναι αποτέλεσμα ανακαίνισης του 1795, ενώ πιθανολογείται ότι στη θέση του υπήρχε παλαιότερο κτίσμα.

Η Μονή Λειμώνος έπαιξε σημαντικό ρόλο στην ιστορία της Λέσβου ως μορφωτικό και πολιτισμικό κέντρο. Το μοναστήρι επιτέλεσε επίσης σημαντικό έργο στον τομέα της αντιγραφής κωδίκων και χειρογράφων και συνέβαλε στη διατήρηση της ελληνικής παιδείας σε δύσκολα χρόνια.

Η κοινωνική προσφορά της μονής συνεχίζεται σήμερα με γηροκομείο, οικοτροφείο και ιερατική σχολή. Η Βιβλιοθήκη της μονής φιλοξενεί χιλιάδες τόμους, μεταξύ των οποίων και πολύτιμες μεμβράνες και χειρόγραφα από τον 9^ο αι.

Το μοναστήρι πανηγυρίζει στις 13 και 14 Οκτώβρη. Μπορείτε να επισκεφτείτε

Η μονή Λειμώνος διαθέτει πάνω από 40 μικρές και μεγάλες εκκλησίες, παλιές και νέες. Τα παρεκκλήσια της Ζωοδόχου Πηγής, του Αγίου Ιγνατίου, του Αγίου Χαράλαμπος και του Αγίου Ιωάννη του Θεολόγου. Τα τελευταία χρόνια στο χώρο του μοναστηρίου στεγάζεται μουσείο με εκκλησιαστικά κειμήλια ανεκτίμητης αξίας.

Η ΜΟΝΗ ΥΨΗΛΟΥ

Στέκει επιβλητική στην κορυφή του όρους Ορδύμνος σε υψόμετρο 634 μέτρα και σε απόσταση 81 χιλιομέτρα από την Μυτιλήνη. Σήμερα λειτουργεί ως αντρική μονή, αφιερωμένη στον Άγιο Ιωάννη τον Θεολόγο. Ιδρύθηκε κατά τα βυζαντινά χρόνια, λεγόταν «Μονή Κόρακος», κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας «Μονή Ζήσουρα».

Γνώρισε ακμή κατά τους μεταβυζαντινούς χρόνους, αλλά καταστράφηκε από μία πυρκαγιά. Το σημερινό καθολικό χτίστηκε το 1832, όπου λειτουργεί μουσείο με πολλά και σημαντικά εκκλησιαστικά κειμήλια.

Η ΜΟΝΗ ΠΕΡΙΒΟΛΗΣ

Βρίσκεται πολύ κοντά στην Αντισσα, στην όχθη του ποταμού Βούλγαρη. Χτισμένη στις αρχές του 17^{ου} αιώνα, αφιερωμένη στα εισόδια της Θεοτόκου. Πρόκειται για γυναικεία μονή.

Από τον 16^ο ως τα τέλη του 18^{ου} αιώνα, η μονή λειτουργούσε ως τμήμα της αντρικής μονής των Ταξιαρχών Κρεοκιάπου. Το στοιχείο που εντυπωσιάζει είναι οι τοιχογραφίες της Βυζαντινής τεχνοτροπίας.

Η ΜΟΝΗ ΚΟΙΜΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ

Δεσπόζει στην περιοχή του Πολιχνίτου. Πρόκειται για μία μονή των μεταβυζαντινών χρόνων της Μυτιλήνης, μία μονόχωρη βασιλική εκκλησία αφιερωμένη στην Κοίμηση της Θεοτόκου. Οι τοιχογραφίες της ανήκουν στον 18^ο αιώνα και οι εικόνες της Παναγίας της Οδηγήτριας και του Χριστού στον 16^ο και 17^ο αιώνα.

Πήρε το όνομά της από την βυζαντινή κόμη "Δραμανδρίου" της οποίας βρέθηκαν τα ερείπια στην περιοχή.

Η ΜΟΝΗ ΠΑΜΜΕΓΙΣΤΩΝ ΤΑΞΙΑΡΧΩΝ

Βρίσκεται στο βορειοανατολικό τμήμα της Λέσβου, κοντά στον Μανταμάδο και σε απόσταση 36 χιλιομέτρα από την Μυτιλήνη. Ένας χώρος που δέχεται κάθε χρόνο πλήθος προσκυνητών από όλη την Ελλάδα και όχι μόνο.

Στην θέση του σημερινού ναού προϋπήρχε άλλος ναός του 17^{ου}, ο οποίος αντικαταστάθηκε από μεγαλύτερο του 18^{ου} αιώνα. Το 1879 χτίστηκε ο σημερινός ναός.

Αν επισκεφτείτε το Μοναστήρι των Ταξιαρχών, θα μπορέσετε να θαυμάσετε τα κειμήλια που αποτυπώνουν την ιστορική πορεία του χώρου.

Θα είστε τυχεροί αν βρεθείτε εκεί την Κυριακή των Μυροφόρων. Το πανηγύρι του Ταξιάρχη συνοδεύεται από την αναβίωση εθίμων που αναδεικνύουν τη μεγάλη παράδοση του τόπου.

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΣΤΕΦΑΝΟΥ (Ο ΑΓΙΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΣ)

Η εκκλησία του Αγίου Στεφάνου βρίσκεται στην ανατολική μεριά του νησιού, κοντά στο χωριό Μανταμάδος. Ανήκει στις εκκλησίες τύπου σταυροειδούς μορφής και χρονολογείται στα Βυζαντινά χρόνια. Είναι από σχετικά μικρές διαστάσεις και ήταν πλήρως κατασκευασμένο με κομμένες πέτρες από

Είχε αρχικά στεγαστεί με θόλο το οποίο κατέρρευσε όταν ο ταξιδιώτης Νεύτωνας επισκέφτηκε την εκκλησία στα μέσα του 19^{ου} αιώνα. Η οροφή ανοικοδομήθηκε από τους ντόπιους κατοίκους, με την τοποθέτηση ξύλινων δοκών στην περιοχή του θόλου και την κάλυψη με πλίνθους. Στην ανατολική μεριά, διακρίνονται τρία (3) ημικυκλικά από το άγιο βωμό, ενώ κοσμήματα διακοσμούν τον βόρειο και νότιο τοίχο.

Το στεγασμένο κάλυμμα με κολόνες στα δυτικά της εκκλησίας είναι μία πιο πρόσφατη οικοδομή. Αρχιτεκτονικά στοιχεία από μία παλιότερη εκκλησία και μία Ρωμαϊκή επιγραφή έχουν βρεθεί συσσωματωμένα στους τοίχους.

Η ΜΟΝΗ ΚΟΙΜΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΣΤΟ ΔΑΜΑΝΔΡΙ

Η Μονή Δαμανδρίου βρίσκεται στην περιοχή του Πολιχνίτου Λέσβου και έχει ιδρυθεί κατά τους μεταβυζαντινούς χρόνους, εποχή κατά την οποία ιδρύονται στο νησί πολλές εκκλησίες και μονές. Το καθολικό της μονής είναι αφιερωμένο στην Κοίμηση της Θεοτόκου και ανήκει στον τύπο της μονόχωρης βασιλικής. Την επωνυμία "Δαμανδρίου" οφείλει στη μικρή βυζαντινή κόμη που τα ερείπιά της βρίσκονται πολύ κοντά στη μονή και μνημονεύεται σε Μητριοπολιτικό κώδικα του 1567 - 1652.

Τις τοιχογραφίες του ναού, που χρονολογούνται στο 18ο αι. (1733) φιλοτέχνησε ο αγιογράφος Χωματζιάς. Το ξυλόγλυπτο τέμπλο χρονολογείται στην όψιμη Τουρκοκρατία, ενώ οι δεσποτικές εικόνες του Χριστού και της Παναγίας Οδηγήτριας στον 16ο και 17^ο αι.

Ο ΝΑΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΤΗΝ ΑΝΕΜΩΤΙΑ

Ο ιερός ναός του Αγίου Γεωργίου στην Ανεμώτια της επαρχίας Μηθύμνης βρίσκεται στο κατώτερο τμήμα του οικισμού, είναι μονόχωρος με δέριχη κεραμοσκεπαστή στέγη και σύμφωνα με την κτητορική επιγραφή κτίστηκε και τοιχογραφήθηκε το 1702. Το εικονογραφικό πρόγραμμα παρεκλίνει από το παραδοσιακά καθορισμένο. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει ο κύκλος του μαρτυρίου του Αγ. Γεωργίου και οι σκηνές από την Αποκάλυψη.

Ο ΝΑΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΤΟ ΚΕΡΑΜΙ

Ο Ι.Ν. του Αγίου Ιωάννου, βρίσκεται στο κέντρο της νήσου Λέσβου, στο χωριό Κεράμι, ανάμεσα στην Καλλονή και στα Παπανά και υπάγεται στην Μητρόπολη Μηθύμνης. Είναι μικρού μεγέθους (11,70 x 4,50 μ.) κτισμένος στον αρχιτεκτονικό τύπο της δρομικής βασιλικής, με μεταγενέστερη προσθήκη ξυλόστεγης στοάς σε όλο το μήκος της βόρειας πλευράς. Ο ναός, σύμφωνα με την κτητορική επιγραφή κτίστηκε το 1733 και είναι λιθόκτιστος με αμελές πλινθοπερίκλειστο σύστημα, ενώ δημιουργείται ανιάτατη ζώνη με κεραμική διακόσμηση

από πέντε οριζόντιες σειρές πλίνθων, που εναλλάσσονται στη διάταξη τους δημιουργώντας οδοντωτό κόσμημα. Ο ναός φέρει τοιχογραφική διακόσμηση σύγχρονη με την ανέγερση του μνημείου, με τοπικό εικονογραφικό πρόγραμμα, κατά το οποίο στην ανώτερη ζώνη τοποθετούνται χριστολογικά θέματα, στη μεσαία ολόσωμοι άγιοι και στην κατώτερη αναπτύσσεται διακοσμητικό μοτίβο. Την περίοδο αυτή πραγματοποιούνται έργα συντήρησης των τοιχογραφιών του ναού από την 14η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων.

Ο ΝΑΟΣ ΚΟΙΜΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΣΤΗΝ ΠΕΤΡΑ

Ο ναός είναι κτισμένος στο κέντρο της Πέτρας (55 χλμ. από τη Μυτιλήνη, στο βόρειο τμήμα του νησιού), πάνω σε βράχο ύψους 40 μ. περίπου, στον οποίο η ανάβαση γίνεται με 114 λαξευμένα στον βράχο σκαλοπάτια. Αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα προσκνήματα της Λέσβου. Περιηγητές από τον 15ο έως τον 18ο αιώνα αναφέρουν μικρό φρούριο

στην κορυφή του βράχου. Πιθανόν σε προγενέστερη φάση να υπήρχε μικρός ναός περιτειχισμένος, που αντικαταστάθηκε στις αρχές του 17ου αιώνα με μεγαλύτερο, που πήρε τη σημερινή του μορφή με τις επισκευές του 1840. Ο ναός αυτός είναι λιθόκτιστος, στον αρχιτεκτονικό τύπο της τρικλιτής βασιλικής. Διαθέτει αξιόλογο ξυλόγλυπτο επιζωγραφισμένο τέμπλο και ξυλόγλυπτο επισκοπικό θρόνο.

Ο ΝΑΟΣ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΥ ΣΤΑ ΠΑΠΑΝΙΑ

Ο ναός της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος Χριστού βρίσκεται στο νότιο τμήμα των Παπιανών και σύμφωνα με την κτητορική επιγραφή κτίστηκε το 1600. Πρόκειται για μονόχωρη ξυλόστεγη βασιλική με νάρθηκα. Ιδιαίτερα αξιόλογες είναι οι τοιχογραφίες που κοσμούν το ναό, σύγχρονες με την ανέγερσή του, με επιδράσεις από την Κρητική Σχολή.

Η ΠΑΛΑΙΟΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΧΑΛΙΜΑΔΟΥ

Κατά μήκος της οδικής αρτηρίας που συνδέει την Αγ. Παρασκευή με την Κώμη και την Πηγή, βρίσκονται τα ερείπια της παλαιοχριστιανικής βασιλικής. Θεωρείται ότι ο ναός αυτός αποτελούσε το καθολικό μικρού μοναστηριού και χρονολογείται στο β' μισό του 6ου αιώνα μ.Χ. Το μνημείο ανέσκαψε και αναστήλωσε ο Α. Ορλάνδος το 1937.

ΤΟ ΠΟΛΥΚΕΝΤΡΟ ΠΟΛΙΧΝΙΤΟΥ

Οικοδόμημα ορθογωνικής κάτοψης, χαρακτηριστικό δείγμα βιομηχανικής αρχιτεκτονικής της Λέσβου και ιδιαίτερα του Πολιχνίτου, με τα πέτρινα "σοβελίκια" που κοσμούν όλα τα ανοίγματα των όψεων. Για πολλά χρόνια λειτούργησε σαν ελαιοτριβείο. Πρόσφατα αναστηλώθηκε και μετά από μια παράλληλη επέμβαση-τροποποίηση της χρήσης του, λειτουργεί πια σαν πολύκεντρο, φιλοξενώντας διάφορες πολιτιστικές εκδηλώσεις κι εξυπηρετώντας έτσι το Δήμο Πολιχνίτου αλλά και την ευρύτερη περιοχή.

ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ

Επιβλητικό κτίριο νεοκλασικής αρχιτεκτονικής με κάτοψη σε σχήμα Π. Αποτελείται από τρεις ορόφους: υπόγειο (βοηθητικοί χώροι), ισόγειο (αίθουσες διδασκαλίας) και α' όροφος (βιβλιοθήκη και αίθουσα τελετών). Τα αρχιτεκτονικά στοιχεία της πρόσοψης είναι από λευκό μάρμαρο Έργο το Λέσβιου αρχιτέκτονα Αργύρη Λδαλή, που υπήρξε βοηθός των Γερμανών αρχιτεκτόνων Χάνσεν και Τσίλλερ. Η ανέγερση του κτιρίου έγινε τη διετία 1888-1890, με δαπάνες των ευεργετών του τόπου, Μ. Μητρέλια και Ζ. Βουρνάζου. Το 1912 χρησιμοποιήθηκε από τον απελευθερωτικό ελληνικό στρατό. Σήμερα το κτίριο στεγάζει το Α' Γυμνάσιο και Λύκειο της Μυτιλήνης.

ΤΟ ΠΑΡΘΕΝΑΓΩΓΕΙΟ ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ

Κτίριο ορθογωνικής διατομής με απόλυτη συμμετρία ανοιγμάτων και στους δυο ορόφους. Μεγάλη έμφαση έχει δοθεί στο διάκοσμο της κεντρικής εισόδου με νεοκλασσικά στοιχεία (αετώματα, κίονες, υπέρθυρα κλπ.) από πέτρα (:). Στο εσωτερικό, ενδιαφέρον παρουσιάζει η μεγάλη ξύλινη σκάλα.

Το κτίριο βρίσκεται στο ιστορικό κέντρο της πόλης. Οικοδομήθηκε με δαπάνες του τοπικού ευεργέτη Ζ. Βουρνάζου, το όνομα του αρχιτέκτονα, όμως, παραμένει άγνωστο. Αποπερατώθηκε το 1899 και από την ημέρα των εγκαινίων του λειτουργεί σα σχολικό κτίριο. Σήμερα στεγάζει το 4ο Δημοτικό Μυτιλήνης και το Β' Γυμνάσιο.

Η ΑΚΡΟΠΟΛΗ ΕΡΕΣΣΟΥ ("ΜΑΣΤΟΣ")

Κατά τη μαρτυρία του Στράβωνα, η Ερεσσός "ιδρύεται δε επί του λόφου καθήκει τε επί θάλατταν". Δεν υπάρχουν ακόμα αρκετά αρχαιολογικά - στρωματογραφικά δεδομένα, αλλά δεν υπάρχει λόγος να αμφισβητηθεί η μαρτυρία ότι η Ερεσσός ιδρύθηκε στην Υστερη Χαλκοκρατία, όπως όλες οι πόλεις της Λέσβου, δηλαδή μετά την άφιξη των Λιολέων. Στα ελληνιστικά χρόνια επεκτείνεται νότια, προς το λιμάνι. Στα μεσαιωνικά χρόνια κτίζουν οι Γατελούζοι κάστρο που αχρηστεύεται όταν οι Τούρκοι ιδρύουν το 1957 το Κάστρο του Σιγρίου.

Συστηματική ανασκαφική έρευνα στο χώρο της ακροπόλεως της Ερεσσού ("Μαστός") δεν έχει πραγματοποιηθεί. Ο Koldewey κατά την περιόδειά του στο νησί επισκέφθηκε και την ακρόπολη της Ερεσσού, όπου αποτύπωσε και περιέγραψε τα ορατά οικοδομικά λείψανα (δεκαετία του 1880).

Τον Οκτώβριο του 1991 σημειώθηκαν καταπτώσεις βράχων στα πρανή της ακροπόλεως Ερεσσού, οι οποίες συνεχίστηκαν και το 1992. Η Διεύθυνση Αναστήλωσης Αρχαιοτήτων, μετά από παρέμβαση της Κ' ΕΠΚΑ προέβη στη δημοπράτηση του έργου για τη στερέωση των βραχωδών πρανών της Ακροπόλεως. Η έναρξη των εργασιών έγινε τον Ιανουάριο του 1993. Οι εργασίες περιλάμβαναν αγκυρώσεις, τοιμεντινέσιες, παρεμβλήματα και εφαρμογή κλάσεων ("Στερέωση βραχωδών πρανών Ακροπόλεως Ερεσσού Λέσβου").

Τα σημαντικότερα μνημεία του αρχαιολογικού χώρου είναι:

Η ακρόπολη της Ερεσσού εντοπίζεται πάνω σε φυσικό οχυρό λόφο στην ΝΔ παραλία και κατά την αρχαιότητα μαρτυρείται με το όνομα "Μαστός". Ο Koldewey υπολόγισε το μήκος του περιβάλλον της ακρόπολης σε 1 χλμ. και την έκταση του χώρου που περιλάμβανε σε 45 στρέμματα περίπου. Πολλά κομμάτια από τον αρχαίο περίβολο της πόλης σώζονται λίγο πιο πάνω από την υπόρεια του λόφου. Είναι κτισμένα από τραχείτη λίθο με λεσβια τοιχοδομία. Η οικοδομή των τμημάτων του τείχους που σώζονται παρουσιάζει ποικιλομορφία και χρονολογείται στην αρχαϊκή περίοδο. Ο Koldewey διάκρινε πύλες και πύργους εξωτερικά.

Στην ελληνιστική περίοδο έγινε επέκταση της πόλης νότια του αρχικού περιβάλλον στην περιοχή του λιμανιού. Προστίθενται άλλα περίπου 15 στρέμματα στον κατοικήσιμο χώρο και κατασκευάζεται νέος περίβολος. Το νέο τείχος είναι κτισμένο με ισόδομη οικοδομή.

Σήμερα, σώζονται στην κορυφή του λόφου λείψανα του μεσαιωνικού κάστρου κτισμένου στην εποχή των Γατελούζων. Ήταν σε χρήση ως την κατάληψη της Λέσβου από τους Τούρκους (1462).

ΤΑ ΜΕΣΑ ΤΗΣ ΛΕΣΒΟΥ

Το ιερό, στη θέση Μέσα της Λέσβου, που βρίσκεται εντός των ορίων της αρχαίας επικράτειας της Πύρρας, λόγω της γεωγραφικής του θέσης αποτέλεσε ιερό κέντρο παλλεσβιακής λατρείας. Φιλολογικές πηγές μαρτυρούν ότι, την αρχαϊκή εποχή και μέχρι τον 4ο αιώνα π. Χ., ο ιερός αυτός χώρος, που εικάζεται ότι ήταν αφιερωμένος στη Λεσβιακή τριάδα «Δίας, Διόνυσος και Ήρα», είχε τη μορφή ενός απλού τεμένους, που περιείχε βωμούς και κάποια πρόχειρα βοηθητικά οικήματα.

Οι ανασκαφικές έρευνες, που πραγματοποιήθηκαν στην περιοχή, αποκάλυψαν τα λείψανα ενός ναού της υστεροκλασικής εποχής, ο οποίος θεωρείται από τα πλέον ενδιαφέροντα δείγματα αρχιτεκτονικής αυτής της περιόδου. Στον αρχαιολογικό χώρο σήμερα, είναι ορατά τα θεμέλια, καθώς και τμήματα της ανωδομής ενός ψευδοδίπτερου ιωνικού ναού, κτισμένου από άσπρο λιπαρίτη, που χρονολογείται στο δεύτερο μισό του 4ου αιώνα π.Χ.

Πάνω στο ναό κτίστηκε Παλαιοχριστιανική κοιμητηριακή βασιλική, την οποία διαδέχθηκε μεσοβυζαντινός ναός. Η λατρεία στον ίδιο χώρο συνεχίζεται μέχρι σήμερα με τη λατρεία του Ταξιάρχη.

ΤΟ ΦΡΟΥΡΙΟ ΜΗΘΥΜΝΑΣ

Το Φρούριο της Μήθυμνας είναι κτισμένο από κοκκινωπό και καφέ τραχείτη, στην κορυφή βραχώδους λόφου όπου αναπτύσσεται ο οικισμός. Έχει σχήμα ακινόνιστου τραπεζίου με πλευρά περίπου 70 μ. και βρίσκεται γενικά σε καλή κατάσταση διατήρησης. Η ακριβής χρονολογία ίδρυσής του δεν είναι γνωστή. Πιθανόν κτίστηκε μετά τα μέσα του 13ου αιώνα και ανήκει προφανώς στη σειρά των πολλών οχυρών που ιδρύθηκαν αυτή την περίοδο από τους Λεσβίους με σκοπό να καταστεί δυνατή η αντιμετώπιση των Τούρκων και Φράγκων επιδρομών. Το 1373 ανακαινίσθηκε από τον Φραγκίσκο Α' Γατελούζο. Προσθήκες έγιναν και κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας (1462-1912). Οι εργασίες αναστήλωσης άρχισαν το 1976 και μέχρι το 1981 έγιναν στερεώσεις, ανακτίστας και αρμολογήματα σε τμήματα των τειχών. Το 1993 αποκαταστάθηκε ρήγμα στο νότιο προτείχισμα και μέχρι σήμερα γίνονται εργασίες στερεώσεων σε τμήματα του φρουρίου που παρουσιάζουν φθορές. Τα καλοκαίρια πραγματοποιούνται πολιτιστικές και θεατρικές εκδηλώσεις στον εσωτερικό περίβολο του φρουρίου.

ΜΟΥΣΕΙΟ ΦΥΣΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΑΠΟΛΙΘΩΜΕΝΟΥ ΔΑΣΟΥΣ ΛΕΣΒΟΥ

Το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Απολιθωμένου Δάσους Λέσβου αποτελεί ένα παράθυρο στην ιστορία και την εξέλιξη της λεκάνης του Αιγαίου τα τελευταία 20.000.000 χρόνια. Ιδρύθηκε το 1994 με έδρα το Σέγγρι της Λέσβου, αποτελεί κοινωφελές νομικό πρόσωπο, και λειτουργεί σύμφωνα με τον Νόμο 2260/94 ως Ν.Π.Ι.Δ. εποπτευόμενο από το Υπουργείο Πολιτισμού. Το Μουσείο έχει ως σκοπό την μελέτη, έρευνα, ανάδειξη, έκθεση, συντήρηση και φύλαξη του απολιθωμένου δάσους της Λέσβου. Όργανα Διοίκησης του Μουσείου είναι το επταμελές

Διοικητικό Συμβούλιο και ο Διευθυντής, ενώ σύμφωνα με τον Κανονισμό Λειτουργίας του, η υπηρεσία του Μουσείου στελεχώνεται από 5 μέλη επιστημονικού και εννέα διοικητικού προσωπικού.

Δραστηριότητες: Κύριοι τομείς δραστηριότητας του νέου Οργανισμού είναι:

- η αποπεράτωση των κτιριακών εγκαταστάσεων και των απαραίτητων έργων υποδομής για την λειτουργία του Μουσείου,
- η υλοποίηση του σχεδιασμού διαμόρφωσης των εκθεσιακών χώρων, η επιλογή του απαραίτητου εξοπλισμού, η συγκρότηση των συλλογών του και η συντήρηση των εκθεμάτων του Μουσείου.

Η προοπτική του Μουσείου είναι να λειτουργήσει με την παράδοση των κτιριακών εγκαταστάσεων του κατά τους πρώτους μήνες του 1998 και ελπίδα όλων είναι ότι θα αποτελέσει πόλο έλξης επισκεπτών, κέντρο επιστημονικών και εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων και μοχλό ανάπτυξης της Λέσβου.

Το κτίριο του Μουσείου: Το κτίριο του Μουσείου έχει σχεδιασθεί από τους Αρχιτέκτονες Στέφανο Πάντο και Σωτήρη Φράγκου υπό την επιβλεψη του Αλέξανδρου Τομπάζη. Πρόκειται για ένα μοναδικό μονόροφο αρχιτεκτόνημα που με επένδυση από γκριζα λάβα που κυριαρχεί στην περιοχή. Κατασκευάζεται σε οικόπεδο 11 στρεμμάτων και έχει συνολικό εμβαδόν κάλυψης 1597 τ.μ. Περιλαμβάνει δύο Μόνιμους εκθεσιακούς χώρους, Αίθουσα ηλεκτρονικών πολυμέσων-πολλαπλών χρήσεων, Αίθουσα περιοδικών εκθέσεων, Βιβλιοθήκη, Πωλητήριο - Βιβλιοπωλείο, Αναψυκτήριο, Γραφεία - Διοίκηση, Εργαστήρια - Αποθήκες και κτίριο Ξενώνων για φιλοξενία επιστημόνων. Οι κτιριακές εγκαταστάσεις του Μουσείου μπορούν να εξυπηρετήσουν σε όλες τις δραστηριότητες άτομα με ειδικές ανάγκες.

Η πρώτη φάση των οικοδομικών εργασιών που περιλάμβανε τον σκελετό του κτιρίου και ορισμένες λιθοδομές χρηματοδοτήθηκε από τα ΜΟΠ Αιγαίου, ενώ η αποπεράτωση των κτιριακών εγκαταστάσεων και ο εξοπλισμός των εκθεσιακών χώρων και των εργαστηρίων του Μουσείου έχει ενταχθεί στο 2ο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης (ΠΕΠ Βορείου Αιγαίου) με 615.000.000 δρχ με φορέα χρηματοδότησης το Υπουργείο Αιγαίου.

Διάρθρωση εκθεσιακών χώρων: Το Μουσείο διέπεται από μία σύγχρονη εκθεσιακή - μουσειακή αντίληψη που να το καθιστά ελκυστικό στον Έλληνα και τον ξένο επισκέπτη αλλά και τον Ειδικό Επιστήμονα, τον φοιτητή και τον μαθητή. Στους μόνιμους εκθεσιακούς χώρους του Μουσείου παρουσιάζεται ο πλούτος και η μοναδικότητα του Απολιθωμένου Δάσους καθώς και η σημασία του για την εξέλιξη της ζωής, ιδιαίτερα των φυτών στον πλανήτη μας. Παρουσιάζεται επίσης η Γεωϊστορική εξέλιξη του χώρου του Αιγαίου, από τις γεωλογικές διεργασίες που οδήγησαν στη δημιουργία του Απολιθωμένου Δάσους πριν από 20 εκατομμύρια χρόνια μέχρι σήμερα. Στην αίθουσα ηλεκτρονικών πολυμέσων παρουσιάζεται ο πλούτος των Σύγχρονων οικοσυστημάτων του Αιγαίου, με έμφαση στο χώρο του ΒΑ Αιγαίου.

Το Απολιθωμένο Δάσος : Το Απολιθωμένο δάσος της Λέσβου αποτελεί ένα από τα ωραιότερα σε παγκόσμια κλίμακα Μνημεία της Γεωλογικής μας Κληρονομιάς. Η δημιουργία του συνδέεται με την εκδήλωση έντονης ηφαιστειακότητας στο χώρο του Βορείου Αιγαίου, πριν από 20 περίπου εκατομμύρια χρόνια. Η ηφαιστειακή δραστηριότητα δημιούργησε σύνθετα ηφαιστειακά οικοδομήματα στο κεντρικό τμήμα της Λέσβου (Άγρα, Αντιμώτια, Στόψη). Έχουν εντοπισθεί συγκεκριμένα, ηφαιστειακοί δόμοι, θόλοι, καθώς και πολλά διαφορετικά σημεία εξόδου των ηφαιστειακών υλικών. Οι ηφαιστειακές εκρήξεις προκάλεσαν ροές πυροκλαστικών υλικών από τα ανατολικά προς τα δυτικά οι οποίες κατέκλυσαν μεγάλες επιφάνειες, σκεπάζοντας και εξαφανίζοντας με τον τρόπο αυτό, το εκτεταμένο, πυκνό και πλούσιο δάσος που κάλυπτε την εποχή εκείνη τη Λέσβο. Σήμερα χάρη στη φυσική διάβρωση των ηφαιστειακών πετρωμάτων αποκαλύπτονται εντυπωσιακοί ιστάμενοι και κατακείμενοι κορμοί απολιθωμένων δένδρων που το μήκος ξεπερνά και τα 20μ. ενώ η διάμετρος τους πλησιάζει τα 3μ. Σε όλη τη δυτική Λέσβο, συναντώνται απολιθωμένα τμήματα φυτών. Οι σημαντικότερες συγκεντρώσεις απολιθωμένων κορμών βρίσκονται σε περιοχές των Κοινοτήτων Σιγρίου και Άντισσας και του Δήμου Ερεσού, στις θέσεις Μπαλή Αλώνια, Χαμανδρούλα, Νησιώτη ή Μεγαλονήσι, Λίμενα, Σαρακήνα, Κουιάδα

Τσιχλιώνια, Λάφαρνα. Μικρότερες συγκεντρώσεις φυτικών απολιθωμάτων συναντώνται στις περιοχές Χιδήρων, Μεσοτόπου, Μολύβου, Πολυχνίτου και Άγρας. Η μεγάλη συχνότητα των απολιθωμένων κορμών που διατηρούνται όρθιοι και με το ριζικό τους σύστημα σε πλήρη ανάπτυξη, πιστοποιεί ότι τα δένδρα απολιθώθηκαν στη φυσική τους θέση, η οποία ταυτίζεται με την σημερινή τους θέση χωρίς να έχουν υποστεί μεταφορά ή μετακίνηση. Πρόκειται δηλαδή για ένα αυτόχθονο απολιθωμένο δάσος. Εκτός από τους απολιθωμένους κορμούς διατηρούνται σε άριστη κατάσταση προφυλαγμένα μέσα στα ηφαιστειακά πετρώματα και τα υπόλοιπα τμήματα των φυτών, οι ρίζες, οι καρποί, τα φύλλα, τα σπέρματα κλπ. Με τον τρόπο αυτό η περιοχή του Απολιθωμένου Δάσους καθίσταται σημαντικός πυρήνας κωδικοποιημένων πληροφοριών για την εξέλιξη της ζωής και τις κλιματικές συνθήκες στο Αιγαίο πριν από 20 εκατομμύρια χρόνια.

Η Ελληνική Πολιτεία στη διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών αναγνωρίζοντας την μεγάλη αξία του Απολιθωμένου Δάσους της Λέσβου προχώρησε στη θέσπιση μέτρων για την προστασία, ανάδειξη και αξιοποίηση του μοναδικού μνημείου. Το 1985 με τη δημοσίευση του Π.Δ. 443 το Απολιθωμένο Δάσος κηρύχθηκε Διατηρητέο Μνημείο της Φύσης. Με το Π.Δ. 443 προστατεύονται ένα θαλάσσιο και τέσσερα χερσαία τμήματα που περιλαμβάνονται σε μια ευρύτερη έκταση 150.000 στρεμμάτων στις περιοχές των Κοινοτήτων Σιγρίου και Άντισσας και του Δήμου Ερεσού καθώς και οι μεμονωμένες εμφανίσεις απολιθωμένων κορμών που υπάρχουν σε άλλες περιοχές. Με την εφαρμογή του απαγορεύεται αυστηρά ή ανασκαφή, επιχωμάτωση, δειγματοληψία και κάθε άλλη ενέργεια που μπορεί να προκαλέσει φθορά και αλλοίωση των γεωλογικών σχηματισμών στην περιοχή του Απολιθωμένου Δάσους καθώς και η κοπή, η καταστροφή, η συλλογή ή μεταφορά απολιθωμένων τμημάτων.

Το Μουσείο και το Πάρκο επίσκεψης του Απολιθωμένου Δάσους

Οι εκθεσιακοί χώροι του Μουσείου λειτουργούν σε στενή σχέση με τους υπαίθριους χώρους του Απολιθωμένου Δάσους. Το Μουσείο βρίσκεται σε συνεχή και στενή συνεργασία με την Διεύθυνση Δασών Λέσβου που δημιούργησε και έχει την ευθύνη λειτουργίας του πάρκου στην περιοχή του Απολιθωμένου Δάσους στη θέση "Μπαλή Αλώνια" και έχει προχωρήσει σε ολοκληρωμένες παρεμβάσεις για την συντήρηση, ανάδειξη και προστασία των απολιθωμένων κορμών.

Το οργανωμένο πάρκο επίσκεψης του Απολιθωμένου δάσους στη θέση «Μπαλή Αλώνια», συνολικής έκτασης 286 στρεμμάτων, αποτελεί σύμφωνα με επιστημονικές εκτιμήσεις ένα μοναδικό γεω-πάρκο σε παγκόσμιο επίπεδο. Στο πάρκο οδηγεί οδός 5 km που ξεκινάει από το 8ο km του δημόσιου δρόμου Αντισσας Σιγρίου. Ο επισκέπτης, επιστήμονας ή απλός περιηγητής, δεν μπορεί παρά να εντυπωσιασθεί από την πληθώρα των όρθιων κορμών σε άριστη κατάσταση διατήρησης που συγκροτούν ολόκληρο απολιθωμένο δασικό οικοσύστημα. Σε καμία άλλη περιοχή του πλανήτη δεν υπάρχουν τόσοι πολλοί όρθιοι απολιθωμένοι κορμοί στη φυσική τους θέση. Ο επισκέπτης μπορεί περιηγηθεί μια ολόκληρη βουνοπλαγιά, ακολουθώντας ειδικά διαμορφωμένα μονοπάτια που κατασκευάστηκαν χωρίς μηχανικά μέσα ώστε να μην διαταραχθεί το φυσικό περιβάλλον. Εκεί θα θαυμάσει τις

μοναδικές εμφανίσεις Πρωτοπεικίδων, που σχηματίζουν μικρές συστάδες. Το νέο αυτό είδος αυτό προσδιορίστηκε για πρώτη φορά στη Λέσβο (Suss & Vellitzelos 1994). Θα συναντήσει επίσης τον μεγαλύτερο κατακείμενο κορμό (20 μέτρα) καθώς και ιστάμενους κορμούς που ανήκουν στο είδος «Σκόκια ή αιθαλής», έχουν ύψος έως 4,5 μέτρα και διάμετρο έως 2,60 μέτρα. Δεκάδες άλλοι ιστάμενοι και κατακείμενοι κορμοί κωνοφόρων δένδρων υπάρχουν σε όλη την έκταση του πάρκου, με ποικίλους χρωματισμούς και χαρακτηριστικούς αυξητικούς δακτυλίους. Ακόμη ριζικοί κόμβοι γιγαντιαίων διαστάσεων ικανοί να στηρίζουν αυτά τα πλώρια δένδρα έχουν αποκαλυφθεί σε όλη τους τη μεγαλοπρέπεια, προκαλώντας δέος και διεγείροντας τη φαντασία.

Στο οργανωμένο Πάρκο παρέχονται οι απαραίτητες διευκολύνσεις στον επισκέπτη, έχουν κατασκευασθεί ειδικά κισκία για ξεκούραση ενώ λειτουργεί και αναψυκτήριο.

Ανασκαφές

Στα πλαίσια της θεσμοθετημένης αποστολής του το Μουσείο πραγματοποίησε το 1997 για πρώτη φορά ανασκαφές στην περιοχή του Απολιθωμένου Δάσους. Οι ανασκαφικές εργασίες διευθύνονται από τον Διευθυντή του Μουσείου Δρ. Ν. Ζούρο και πραγματοποιούνται σε συνεργασία με τον Καθηγητή Παλαιοβοτανικής-Παλαιοιολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών κ. Ε. Βελιτζέλο. Ο κύριος χώρος ανασκαφών βρίσκεται στο Πάρκο του Απολιθωμένου δάσους στην Θέση «Μπαλή Αλώνια» και έχουν αποκαλυφθεί φυτικά απολιθώματα σε μεγάλο αριθμό αλλά και με ιδιαίτερης σημασία από επιστημονική άποψη. Μεταξύ των απολιθωμάτων που αποκαλύφθηκαν περιλαμβάνονται:

- Ο μεγαλύτερος μέχρι σήμερα γνωστός ιστάμενος κορμός απολιθωμένου δένδρου, όχι μόνο για την Λέσβο αλλά με βεβαιότητα για ολόκληρη της Ευρώπης. Το ύψος του είναι 7,02 m και η περίμετρος του 8,58 m. Αποτελεί το κατώτερο τμήμα του κορμού το οποίο έχει διατηρηθεί σε πολύ καλή κατάσταση. Πρόκειται για ένα από τα μεγαλύτερα διασωζόμενα φυτικά απολιθώματα στον κόσμο το οποίο ανήκει πιθανότατα στο είδος *Taxodiocylon gypsaecum* το οποίο αποτελεί προγονική μορφή του σύγχρονου είδους *Σκόκια η αιθαλής*.
- Αποκαλύφθηκαν δύο ιστάμενοι απολιθωμένοι κορμοί κωνοφόρων δένδρων οι οποίοι βρίσκονται σε απόσταση μικρότερη των δύο μέτρων και πιθανώς ανήκουν στην οικογένεια των Πρωτοπεικίδων (Protoripinaceae), προγονικές μορφές του σύγχρονου Πεύκου καθώς και ένας κατακείμενος κορμός κωνοφόρου. Το ύψος των ιστάμενων κορμών είναι 2,70m και 2,22m ενώ η περίμετρος τους είναι 2,90 m και 2,26 m αντιστοίχως. Εμφανίζουν εξαιρετική διατήρηση της εσωτερικής δομής και των εξωτερικών γνωρισμάτων του ξύλου, και παρουσιάζουν εμφανείς τους αυξητικούς δακτυλίους. Ανήκουν πιθανότατα στο νέο είδος κωνοφόρου δένδρου, το είδος *Rinocylon paradoxum* SUSS & VENITZELOS. Το είδος αυτό έχει προσδιορισθεί για πρώτη φορά στη Λέσβο και παρουσιάζει μεγάλη εξάπλωση στην ευρύτερη περιοχή του Απολιθωμένου Δάσους.

Κατά τις εκσκαφές έχουν αποκαλυφθεί επίσης τμήματα των φυτών (καρποί, φύλλα, κλαδιά, ρίζες) που διατηρήθηκαν μέχρι σήμερα προφυλαγμένα μέσα στα ηφαιστειακά υλικά, αλλά κινδυνεύουν κατά την παραμονή τους στον υπαίθριο χώρο από διάβρωση, καταστροφή ή από κλοπή. Τα ευρήματα αυτά θα εκτεθούν στις αίθουσες του Μουσείου.

ΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΕΡΓΩΝ ΤΟΥ ΘΕΟΦΙΛΟΥ

Το Μουσείο Θεοφίλου ανεγέρθηκε το έτος 1964 σε ένα προάστιο της Μυτιλήνης, τη Βαρειά, εκεί όπου γεννήθηκε και πέρασε τα παιδικά του χρόνια ο λαϊκός ζωγράφος, με έξοδα του Μυτιληνιού, φημισμένου καλλιτεχνικού εκδότη στο Παρίσι, Στρατή Ελευθεριάδη (TERIADE).

Το 1965 ο TERIADE το δώρησε στο Δήμο της Μυτιλήνης μαζί με 86 πίνακες του Θεοφίλου, από την ιδιωτική του συλλογή, και από τότε λειτουργεί ως Δημοτικό Μουσείο. Το κτίριο είναι κτισμένο με μυτιληνιά

πέτρα σε χρώμα ροδί σκοτωμένο, που ταιριάζει απόλυτα με τον απέραντο ελαιώνα που το περιβάλλει. Αποτελείται από τέσσερις συνεχόμενες αίθουσες, μέσα στις οποίες υπάρχουν 86 ζωγραφικοί πίνακες του Θεοφάνου.

Τα θέματα των πινάκων είναι παρμένα από την Ιστορία, Μυθολογία, Λαογραφία. Αναπαριστά επίσης σκηνές από την καθημερινή ζωή, ενόθιασες, τοπία κ.ά.

Μερικά από τα σημαντικότερα εκθέματα του Μουσείου είναι:

"Οδός Μυτιλήνης επί Τουρκοκρατίας το 1888".

"Λήμιος Κεχαγιάς".

Η ΑΓΙΑΣΟΣ

Το γραφικό χωριό της Αγιάσου είναι σκαρφαλωμένο στους πρόποδες της βορειοανατολικής πλαγιάς του Ολύμπου.

Τα παραδοσιακά τριώροφα σπίτια με τους κλειστούς εξώστες, τα μικρά ξύλινα μπαλκόνια και τις γλάστρες στέκουν πάνω στα στενά λιθόστρωτα δρομάκια του χωριού και δημιουργούν μία πολύ όμορφη εικόνα.

Το πράσινο συμπληρώνει τα κομμάτια του παζλ και μαζί με τις διάφορες ανεμώνες, ορχιδέες, μηλιές, καστανιές και καρυδιές αναδίδουν ένα μυθιστικό άρωμα και στολίζουν την περιοχή.

ΤΑ ΜΟΥΣΕΙΑ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣΟΥ

Η λαογραφική και εκκλησιαστική παράδοση της Αγιάσου είναι αξιοπρόσεκτη. Στην Αγιάσο υπάρχει **το Λαογραφικό και το Εκκλησιαστικό Μουσείο** του χωριού.

Το Λαογραφικό Μουσείο θυμίζει Αγιασοίτικο σπίτι στο οποίο εκτίθενται έργα λαϊκής τέχνης, παλιά τιμαλφή που είναι δωρεές πιστών και παλιά νομίσματα.

Το Εκκλησιαστικό Μουσείο περιέχει πολύ σημαντικά κειμήλια, όπως είναι ο Τιμιο Σταυρός με το Τιμιο Ξύλο, παλιά ιερά σκεύη, τα ιερά λείψανα αγίων και ο κεντητός επιτάφιος της Παναγίας.

ΤΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΜΝΗΜΕΙΑ

Η εκκλησία της Παναγίας είναι στενά συνδεδεμένη με την ιστορία της περιοχής γι' αυτό και οι επισκέπτες περνούν από εκεί. Πρόκειται για μία τρίκλιτη βασιλική, που οι τοίχοι της φτάνουν σε μεγάλο ύψος. Στο εσωτερικό της φυλάσσεται η θαυματουργή εικόνα του 14^{ου} αιώνα μ.Χ. που έφερε ο Αγαθών ο Εφέσιος από τα Ιεροσόλυμα. Υπάρχουν βυζαντινές εικόνες που αποτυπώνουν την ιστορική πορεία του τόπου.

Στην αυλή υπάρχουν τα παρεκκλήσια των Αγίων Αποστόλων και της Ζωοδόγου Πηγής.

Υπάρχει, ακόμα, το εκκλησάκι του Ταξιάρχη με τα ερείπια της μεσαιωνικής οχύρωσης.

Γνωστή η Δεξαμενή της Καρίνης που χρονολογείται από την ρωμαϊκή εποχή.

ΤΟ ΠΛΩΜΑΡΙ

Η απόσταση του 40 χιλόμετρα από την πόλη της Μυτιλήνης. Ο επισκέπτης αρκεί να διανύσει αυτά τα χιλιόμετρα για να βρεθεί στο νοτιοδυτικό μέρος του νησιού εκεί που τον περιμένει μία αμφιθεατρικά κτισμένη πόλη έτοιμη να του προσφέρει μοναδικές εκπλήξεις.

Παραδοσιακές γατονιές, αρχοντικά σπίτια, αξιοθέατα στα οποία ζωντανίζει η ιστορία και ωραιότατες παραλίες με πλήθος ανέσεων.

Το Πλωμάρι είναι η δεύτερη πόλη του νησιού και πρωτεύουσα της ομώνυμης επαρχίας. Διασχίζεται από τον ποταμό Σεδοόντα, ενώ η ονομασία του πιθανολογείται ότι προέρχεται από το φυτό φλόμος.

Ο Άγιος Ισίδωρος αποτελεί μία εξαιρετική παραλία όπου κάθε χρόνο μετατρέπεται σε τόπο συνάνθρωσης εκατοντάδων λουσιμένων.

Στα δυτικά του Πλωμαρίου την παράσταση κλέβει μία πανέμορφη παραθαλάσσια περιοχή, η Μελίνα. Ο βράχος που βρίσκεται στην παραλία προσθέτει μία άλλη αισθητική στο ήδη εξαιρετικό τοπίο.

Εξαιρετικό ενδιαφέρον παρουσιάζουν επίσης τα χωριά στο ορεινό τμήμα του Πλωμαρίου, με σημαντικότερα αυτά του Μεγαλοχωρίου, του Νεοχωρίου, των Μηλίων κ.α.

Η ΚΡΥΦΗ ΠΑΝΑΓΙΑ

Πρόκειται για ένα επιβλητικό τοπίο με απότομα βράχια και μοναδική θέα στο βαθύ γαλάζιο της θάλασσας. Η προσέγγιση εκεί γίνεται μόνο μέσω θαλάσσης, εκτός αν κάποιος ξέρει τα μονοπάτια που οδηγούν στο μέρος.

Η ΠΑΤΡΙΔΑ ΤΟΥ ΟΥΖΟΥ

Η περιοχή είναι πασίγνωστη χάρη στο μοναδικής γεύσης ούζο της.

Το ούζο Πλωμαρίου έχει γίνει παγκοσμίως γνωστό.

Στο Πλωμάρι μπορείτε να βρείτε πολλές ποτοποιίες με παράδοση στην παραγωγή ούζου. Δίπλα στα ιδιόκτητα αποστακτήρια της Ποτοποιίας Βαρβαγιάννη, η ίδια η οικογένεια δημιούργησε το Μουσείο του ούζου το οποίο αξίζει να το επισκεφτεί κάποιος.

Εξαιρετικής ομορφιάς είναι οι παραλίες Αγίας Βαρβάρας και Αιμουδελίου.

Η ΠΕΤΡΑ

Η απόσταση του 58 χιλιομέτρων από την πόλη της Μυτιλήνης.

Παραδοσιακά σπίτια και μία χρυσαφένια παραλία που γεμίζει τα καλοκαίρια.

Αποτελεί ένα από τα πιο ανεπτυγμένα τουριστικά μέρη της Μυτιλήνης, με πολλές επιλογές διαμονής, διασκέδασης και αξιοθέατων.

Ο ΚΟΛΠΟΣ ΤΗΣ ΚΑΛΛΟΝΗΣ

Στο κέντρο του νησιού υπάρχει η τοποθεσία της Καλλονής. Η ομορφιά της προσδιορίζεται από τον ομώνυμο κόλπο που αγκαλιάζει την κωμόπολη και απ' την πλούσια πεδιάδα των 100 τ.χλμ. που την περικλείει.

Τα μοναστήρια της περιοχής αποτελούν πόλο έλξης για τους επισκέπτες. Οι παραλίες με τα ζεστά νερά τους μόνον αξέχαστες. Ο κόλπος είναι γνωστός για τα νόστιμα ψάρια του, τις σαρδέλες αλλά και τις περιοχές οικολογικής σημασίας γύρω από τον κόλπο.

ΤΟ ΑΓΙΟ ΟΡΟΣ ΤΗΣ ΛΕΣΒΟΥ

Είναι μία σημαντική πολιτεία που διαθέτει πάνω από 40 μικρές και μεγάλες εκκλησίες, παλιές και καινούργιες.

Ο λόγος για την Μονή Λειμώνος, που χτίστηκε το 1523 από τον Μητροπολίτη Μηθύμνης. Τα κτίρια στέκουν σε πολύ καλή κατάσταση και στο συγκρότημα και στο ανήκει ένας ξενώνας που μπορεί να φιλοξενήσει 200 άτομα και το μεγαλύτερο μουσείο με κειμήλια ανεκτίμητης αξίας.

Η Μονή Μυρτιδιώτισσας βρίσκεται στο χωριό Δάφνια και ονομάστηκε έτσι από τις πολλές μυρτίνες της περιοχής.

Την ημέρα του Αγίου Πνεύματος γίνεται ένα πανηγύρι στην εκκλησία της Αγίας Τριάδας, που είναι χτισμένη μέσα στα δέντρα.

Ακόμα, υπάρχει ο Μητροπολιτικός ναός της Ζωοδόγου Πηγής και ο Ναός του Αγίου Ιωάννη.

Η ΣΚΑΛΑ ΚΑΛΛΟΝΗΣ

Πρόκειται για ένα τουριστικό θέρετρο όπου τα διάφανα νερά λαμπυρίζουν κάτω από τον καυτό ήλιο και η ζεστή άμμος προσφέρεται για χαλάρωση και διασκέδαση.

Παραλίες γεμάτες με κοχύλια, η εικόνα με τα παραδοσιακά καΐκια και τις ψαρόβαρκες αρέσει πολύ.

Η ΕΡΕΣΟΣ

Από τα πιο φημισμένα θέρετρα της Λέσβου.

Βρίσκεται στην νοτιοδυτική πλευρά του νησιού και είναι γνωστή από την αρχαιότητα αφού εκεί γεννήθηκε η λυρική ποιήτρια Σαπφώ κατά τον 7^ο αιώνα π.Χ. και οι φιλόσοφοι Φανίας και Θεόφραστος 3 αιώνες αργότερα.

Η ονομασία της έχει τις ρίζες της στην μυθολογία όταν ο Έρπας, γιος του βασιλιά του νησιού, έδωσε το όνομά του στην πόλη όπου έγινε ο ίδιος βασιλιάς.

Το σημαντικότερο αξιοθέατο της περιοχής είναι η Ακρόπολη της Αργαίας Ερπασού, που είναι χτισμένη πάνω σε έναν λόφο στην

νοτιοδυτική παραλία της περιοχής. Μετά από έρευνες, βρέθηκαν αξιόλογα ευρήματα όπως ο περίβολος της Ερεσού, το νέο τοίχος καθώς και απομεινάρια ενός ενετικού κάστρου στην κορυφή του λόφου. Σημαντικό, επίσης, αξιόθεατο και ο Ιερός Ναός του Αγίου Ανδρέα, που χρονολογείται από τα μέσα του 5^{ου} αιώνα και διακρίνεται για τον ψηφιδωτό διάκοσμο του δαπέδου του.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει και ο ναός του Ασπεντέλλη, που είναι για μία τρίκλιτη βασιλική που στο έδαφος της στεγαζόταν το σχολείο και το ιατρείο του φιλόσοφου Θεόφραστου.

Επιπλέον, δύο αξιόλογα μοναστήρια, τις Μονές Πιθαρίου και Υψηλού, γνωστές για τα κεμήλια τους. Η Ερεσός από τα πιο κοσμοπολίτικα μέρη του νησιού. Διαθέτει άρτια τουριστική υποδομή, ενώ τα γραφικά ταβερνάκια στη Σκάλα Ερεσού προσδίδουν μία όμορφη εικόνα.

Η αμμουδερή παραλία της, μήκους 2,5 χιλιομέτρων, διακρίνεται για τη διαύγεια των βαθυγάλαζων νερών της, ενώ έχει χαρακτηριστεί και με Γαλάζια Σημαία από την Ευρωπαϊκή Ένωση λόγω της καθαριότητας των ακτών και των νερών της.

ΤΟ ΣΙΓΡΙ

Βρίσκεται 95 χιλιόμετρα δυτικά της πόλης της Μυτιλήνης και αποτελεί το μεγαλύτερο φυσικό λιμάνι του νησιού. Όμορφες αμμουδιές, τουριστική υποδομή και επιλογές που ελκύουν.

Το ηλιοβασιλέμα του θεωρείται το καλύτερο του Αιγαίου.

Υπάρχουν κάποιες παραλίες μοναχικές με ρηχά και βαθιά νερά στις οποίες η πρόσβαση δεν είναι εύκολη αλλά το αποτέλεσμα αξίζει.

Στην είσοδο του χωριού, σώζεται το Κάστρο που έκτισαν οι Τούρκοι το 1757.

Η ΣΥΚΑΜΝΙΑ

Παραδοσιακός οικισμός, με λιθόστρωτα σοκάκια και πετρόκτιστα αρχοντικά του 19^{ου} αιώνα. Γραφικό ψαροχώρι στο βόρειο τμήμα του νομού.

Απέχει 49 χιλιόμετρα περίπου από την Μυτιλήνη. Η ονομασία του οφείλεται στις πολλές μουριές που ευδοκίμωσαν στην περιοχή. Χτισμένη στις παρυφές του όρους Λεπέτινος, σε υψόμετρο 300 μέτρων και είναι το χωριό όπου γεννήθηκε ο γνωστός Στρατής Μυριβήλης.

ΤΑ ΑΞΙΟΘΕΑΤΑ

Το σημαντικότερο αξιόθεατο είναι ο Ιερός Ναός της Παναγίας της Γοργόνας στη Σκάλα Συκαμιάς, στο λιμάνι, ο οποίος αποτελεί το σήμα κατατεθέν της περιοχής.

Η ονομασία του προέρχεται από εικόνα της Παναγίας που απεικονίζεται με ουρά γοργόνας.

Αξιόλογος και ο Ναός του Σωτήρος με το σπάνιο ξυλόγλυπτο τέμπλο του, καθώς και ο Ναός της Αγίας Φωτεινής που χρονολογείται από το 1859.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει και η οικία του Στρατή Μυριβήλη, που ξεναγεί τους επισκέπτες στο χωριό του πνεύματος.

Η Συκαμνιά διαθέτει τουριστική υποδομή άρτια με σύγχρονα ξενοδοχεία και παραδοσιακά ταβερνάκια. Πεντακάθαρες παραλίες, το Αμμουδέλι και η Καγιά.

Τέλος, το λιμανάκι της εξυπηρετεί δρομολόγια με προορισμούς τη Λήμνο, τον Άγιο Ευστράτιο, την Καβάλα και τη Ραφήνα.

Ο ΠΟΛΙΧΝΙΤΟΣ

Απ' έχει 45 χιλιόμετρα από τη Μυτιλήνη και αποτελεί μία πλούσια, παραδοσιακή κωμόπολη με επιβλητικά και νεοκλασικά αρχοντικά.

Η Σκάλα Πολιχνίτου διατηρεί την γραφικότητα της, κάτι που οφείλεται στα παραδοσιακά της κτίρια. Αυτό που την ξεχωρίζει είναι η εξαιρετική παραλία της που βρέχεται από τα καταγάλανα νερά του Κόλπου της Καλλονής.

Η περιοχή προσφέρεται για υποβρύχιο ψάρεμα και θαλάσσια σπορ.

Επίσης, υπάρχει ένας μοναδικός υδροβιότοπος, η Αλυκή, όπου βρίσκουν στέγη μοναδικά είδη πτηνών και προσφέρουν άλλη αισθητική στο όλο τοπίο. Η Αλυκή θεωρείται ότι παράγει το λευκότερο αλάτι της Μεσογείου....

Ο Πολίχνιτος φημίζεται για τις ιωματικές του πηγές, τα νερά των οποίων διατηρούνται σε 78 – 90 βαθμών Κελσίου. Θεωρούνται χλωρονατριούχες και συνιστώνται για την καταπολέμηση δερματολογικών παθήσεων, ρευματισμών κ.λ.π.

ΤΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΧΝΙΤΟΥ

Ο Πολίχνιτος εκτός από τις επιλογές διαμονής και διασκέδασης, ο επισκέπτης μπορεί να δοκιμάσει μοναδικής ποιότητας προϊόντα.

Τα θερμολήπια στον Ξηρόκαμπο προσφέρουν κηπευτικά όλο τον χρόνο, η θάλασσα του Πολίχνιτου μοναδικής νοστιμιάς σαρόδελς και οι εκτάσεις με τις ελιές ντόπιο ελαιόλαδο.

Ακόμα, ο Αγροβιοτεχνικός Αγροτουριστικός Συνεταιρισμός Γυναικών αναλαμβάνει την κατασκευή εικόνων, κεντημάτων, εργοχειρων, γλυκών και γενικά προϊόντων που θα σας υπενθυμίζουν την επίσκεψή σας στην περιοχή.

Η παραλία της Νυφίδας κατέχει την Γαλάζια Σημαία για την ποιότητα των νερών της.

Στην Σκόλα Πολίχνιτου πραγματοποιούνται κάθε χρόνο στα μέσα Ιουλίου και στα μέσα Αυγούστου, οι γιορτές του Κλειδόνα και της Τράτας.

Στη θέση "Χαλακιάς", υπάρχουν ευρήματα από προϊστορικό οικισμό που τοποθετούνται στα χρόνια της νεολιθικής εποχής.

Ο Δήμος Πολίχνιτου διαθέτει Λαογραφικό και Ιστορικό Μουσείο. Το κτίριο που στεγάζεται σήμερα το Πολιτιστικό Κέντρο του Δήμου ήταν πρώην ελαιουργείο.

Η ΜΑΝΤΑΜΑΔΟΣ

Παραδοσιακό χωριό και έδρα του ομώνυμου δήμου, στο βορειοανατολικό τμήμα του νησιού.

Απ' έχει 38 χιλιόμετρα περίπου από το κέντρο της Μυτιλήνης και αποτελείται από τα δημοτικά διαμερίσματα της Κάτης, της Πλείους και της Πελόπης.

Το σημαντικότερο από τα αξιοθέατα της είναι η Μονή των Ταξιαρχών, το δεύτερο σε σπουδαιότητα μοναστήρι του Αγίου Ραφαήλ.

Αξιόλογος είναι και ο Ιερός Ναός του Αγίου Στεφάνου. Πρόκειται για μία βασιλική σταυροειδή, η κτίση της οποίας τοποθετείται στα υστεροβυζαντινά χρόνια. Ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της γνώρισμα αποτελεί μία ανάγλυφη επιγραφή στο εσωτερικό της, που χρονολογείται από τη ρωμαϊκή εποχή.

Η Μανταμάδος διαθέτει άρτια υποδομή, με ξενοδοχεία και ενοικιαζόμενα δωμάτια.

Αξιοθαύμαστα είναι τα λιθόστρωτα σοκάκια του και τα πετρόκτιστα σπίτια και αργοντικά, πολλά από τα οποία ανήκουν στον περασμένο αιώνα. Ακόμα, φημίζεται για τα τοπικά γαλακτοκομικά, το τοπικό γιαούρτι, τα γλυκά κουταλιού & τα πηλίνα αναμνηστικά αγγεία.

Η ΑΓΡΑ

Ένα όμορφο χωριό και γραφικό κτισμένο σ' ένα λόφο. Συνδυασμός της άγριας ομορφιάς του βουνού με την ομορφιά της θάλασσας. Βρίσκεται στην δυτική πλευρά του κόλπου της Καλλονής, σκαρφαλωμένο σε ένα επιβλητικό ύψωμα, σε απόσταση 10 χιλιομέτρων από τη θάλασσα. Φημίζεται για την κτηνοτροφία και την πλούσια παραγωγή της σε γαλακτοκομικά προϊόντα που είναι εξαιρετικής ποιότητας.

ΤΑ ΦΥΣΙΚΑ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΑΞΙΟΘΕΑΤΑ

Στη θέση Μάκαρα, μία πανέμορφη παραλία που βρίσκεται λίγο έξω από τον Κόλπο της Καλλονής.

Στην θέση Περάντος, κοντά στον όρμο Αποθήκα, υπάρχουν προϊστορικά πελασγικά τείχη.

Επίσης, στο νησάκι του όρμου έχουν εντοπιστεί ερείπια ναού.

Η περιοχή της Αποθήκας, εκτός από τα αρχαιολογικά ευρήματα που μαρτυρούν την κατοίκηση της περιοχής από τα ιστορικά χρόνια, διακρίνεται και για το φυσικό της πλούτο.

Κοντά στην Αποθήκα και στην είσοδο του Κόλπου της Καλλονής, συναντάμε και τη νησίδα Γαρμπιάς όπου παλιά υπήρχε η υδατοδεξαμενή. Σήμερα αποτελεί έναν σημαντικό ψαρότοπο.

Η ΓΕΡΑ

Μία ξεχωριστή περιοχή όπου ο φυσικός της πλούτος την κάνουν ιδανικό προορισμό για τους φυσιολάτρεις. Γνωρίζουμε την περιοχή ξεκινώντας από τα Λουτρά, την Κουντουραυδιά και το Πυργί, τρία γραφικότερα χωριουδάκια που βλέπουν τον "ασημένιο" κόλπο. Σε μικρή απόσταση, στη Λάρσο, σείζονται ερείπια από πελασγικά κτίσματα, οι "Λαρισιαίες Πέτρες".

Στην κορυφή του Κόλπου, υπάρχει το Ντίπι, ένας μικρός ψαράδικος οικισμός με μικρό λιμανάκι. Στην συνέχεια, τα χωριά Κάτω Τρίτος, τα Πηγαδάκια όπου προσφέρεται η δυνατότητα στον επισκέπτη να απολαύσει φρέσκα ψάρια του κόλπου.

Έπειτα, ο δρόμος χωρίζεται σε δύο παρακλάδια, το ένα οδηγεί παραλιακά προς το Πέραμα, ενώ το άλλο καταλήγει στο μαγνητικό Πλωμάρι.

Ο ΚΟΛΠΟΣ ΤΗΣ ΓΕΡΑΣ

Βρίσκεται στο νοτιοανατολικό τμήμα του νησιού και περιλαμβάνεται στις προστατευόμενες περιοχές του "Δικτύου Φύση (nature) 2000".

Ένας εσωτερικός κόλπος που επικοινωνεί με το Αιγαίο. Κατά μήκος των ακτών του κόλπου έχουν σχηματιστεί υφάλμυρα έλη όπως στη Λάρσο, στη Χαραμίδα και κυρίως στο Ντίπι, το οποίο μαζί με τον ποταμό Ευεργετούλα, δημιουργεί έναν υγρότοπο σημαντικής οικολογικής αξίας.

Το μήκος του κόλπου 7,5 μίλια και το πλάτος του 2,5 μίλια.

Ξεχωριστός είναι και ο βυθός του για το ψιλό φύκι, τη μεγάλη συγκέντρωση από πλαγκτόν και από τα μοναδικά οστρακοειδή που διαθίεται.

Σύμφωνα με την παράδοση, οι Ρωμαίοι μετέφεραν όστρακα για τα γεύματα των αυτοκρατόρων.

ΤΟ ΠΕΡΑΜΑ

Απ' έχει 30 χιλιόμετρα από την Μυτιλήνη. Βρίσκεται στο πέραςμα από τη δυτική στην ανατολική όχθη του κόλπου της Γέρας, εξού και η ονομασία του.

Στην όχθη Χαλατσές, στα βόρεια του χωριού, υπάρχουν ενδείξεις αρχαίου οικισμού των κλασικών χρόνων.

Λέγεται ότι πρόκειται για την αρχαία πόλη Ιερά.

Ακολουθώντας τον παραλιακό δρόμο, συναντούμε το Μάρμαρο, μία ωραία ακροθαλασσιά. Στην συνέχεια, τους Πύργους, ένα γραφικότατο ψαράδικο οικισμό, και τα Φτέλια που αποτελεί φυσικό λιμάνι από την αρχαιότητα. Συνεχίζοντας, θα βρεθείτε στο "νταλιάνι", έναν γραφικό κολπίσκο όπου εκεί εφαρμόζεται ένα πανάρχαιο σύστημα παγίδευσης ψαριών από τους ντόπιους ψαράδες.

Το Πέραμα στις αρχές του αιώνα γνώρισε σημαντική οικονομική άνθηση το οποίο φαίνεται από τα πολλά μνημεία της βιομηχανικής αρχιτεκτονικής που σώζονται. Τα χαρακτηριστικά πετρόκτιστα κτίρια με τις καμινάδες, απομεινάρια μιας εποχής ακμής, οι εγκαταλελειμμένες αποθήκες δεν αφήνουν κανέναν να ξεχάσει ότι κάποτε το εμπόριο άκμαζε και το λιμάνι του Περάματος έσφυζε από κίνηση. Υπήρχε το συγκρότημα των Βυρσοδεφειών Σουηλόγκα που ήταν το μεγαλύτερο των Βαλκανίων και αποτελούσε ένα ελληνικό επίτευγμα επιχειρησιακής τόλμης. Έκλεισε το 1980 αφού κατηγορήθηκε για μόλυνση του κόλπου. Τα κτίρια του επιβλητικά αλλά εγκαταλελειμμένα, περιμένοντας την αμφίβολη αξιοποίηση τους.

Η ΑΓΙΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

Μία πανέμορφη κωμόπολη που διατηρεί την αρχοντιά των περασμένων χρόνων. Διατηρούνται οι παραδόσεις, τιμούνται τα ήθη και τα έθιμα των προγόνων.

Ένα από αυτά, το έθιμο του Ταύρου και οι υποδρομίες που πραγματοποιούνται στην Αγία Παρασκευή του Αγίου Χαραλάμπους. Δεν έχει αξιοποιηθεί τουριστικά ακόμη παρ' όλο που έχει προοπτικές.

Βρίσκεται 40 χιλιόμετρα απόσταση βορειοδυτικά της Μυτιλήνης και μαζί με την κοινότητα Νάπη αποτελούν το Δήμο Αγίας Παρασκευής.

Χαρακτηριστικό της περιοχής είναι τα παλιά αρχοντικά και τα 64 εξωκλήσια. Το όνομά του προέρχεται από το γραφικό και αξιοπερίεργο στην αρχιτεκτονική κατασκευή του εκκλησάκι της Αγίας Παρασκευής, που είναι χτισμένο μέσα σε μία σπηλιά.

ΟΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ

Η διοικητική περιφέρεια της Αγίας Παρασκευής έχει ανακηρυχθεί προστατευόμενη περιοχή αρχαιολογικού ενδιαφέροντος καθώς έχει τους σημαντικότερους αρχαιολογικούς χώρους της Λέσβου, όπως :

Δ Στη θέση Κλοπεδή, δύο χιλιόμετρα δυτικά της Αγίας Παρασκευής, ερείπια αρχαίου ναού όπου ιδρύθηκε τον 8^ο αιώνα π.Χ.

Περιβαλλόταν από στοά με 46 κίονες που έφεραν τα ιδιόρρυθμα αιολικά κιονόκρανα. Χαρακτηριστικό τους οι δύο μεγάλοι έλικες που στρέφονται δεξιά και αριστερά από ένα φυτικό κόσμημα και στο κέντρο των οποίων υπήρχαν μεταλλικά κοσμήματα. Πιστεύεται ότι εδώ λατρευόταν ο Ναπαίος Απόλλωνας.

Β Το ιερό των Μέσων, που βρίσκεται σε μία μικρή πεδιάδα ανοιχτή προς τον κόλπο της Καλλονής. Εδώ θεωρείται ότι υπήρχε το ιερό τέμενος για την λατρεία της Αιολικής Τριάδας. Κτίστηκε τον 3^ο αιώνα π.Χ., αποτελούσε το ομοσπονδιακό ιερό τους και ήταν έδρα του "Κοινού" των λεσβιακών πόλεων. Στο ιερό τελούνταν κάθε χρόνο εορτές προς τιμήν των θεών. Σε μικρή απόσταση από το Ιερό των Μέσων βρίσκονται τα ερείπια της αρχαίας πόλης Πύρρα.

Γ Η Γέφυρα της Κρεμαστής βρίσκεται σε απόσταση τριών περίπου χιλιομέτρων βορειοδυτικά της Αγίας Παρασκευής. Ένα μεγάλο τοξωτό μεσαιωνικό "Γεφύρι της Κρεμαστής" που ενώνει τις δύο όχθες του ποταμού Τσικνιά. Κτίστηκε επί Γατελούζων κατά το 1355 – 1432 και εξυπηρετούσε στρατιωτικές και εμπορικές ανάγκες. Το υλικό προέρχεται από τον αρχαίο ναό της Κλοπεδής και τη γειτονική εκκλησία του Αγίου Θεράποντα.

Σύμφωνα με την παράδοση, μία επίπεδη λευκή πλάκα με μικρό χαραγμένο σταυρό στην κορυφή του θεωρείται το σημείο στο οποίο είναι "χτισμένη" η γυναίκα του πρωτομάστορα!

Δ) Η Παλαιοχριστιανική Χαλινιάδου βρίσκεται τρία χιλιόμετρα ανατολικά της Αγίας Παρασκευής σε μία τοποθεσία με πυκνό πευκοδάσος, το τοπίο διασχίζει ο ποταμός Μυλοποτάμιος. Σε απόσταση 100 μέτρων από το ποτάμι βρίσκονται τα ερείπια πρωτοχριστιανικού ναού που χρονολογείται από το 600 μ.Χ. Ο ναός καταστράφηκε από σεισμό και αναστηλώθηκε μερικώς το 1954, αργότερα χτίστηκε στο κεντρικό κλίτος του μικρός ναός αφιερωμένος στον Άγιο Γεώργιο.

ΟΙ ΠΑΡΑΛΙΕΣ ΤΟΥ ΝΗΣΙΟΥ

ΜΥΤΙΛΗΝΗ – ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΠΛΑΖ

Στο κέντρο της χώρας, δίπλα στο λιμάνι και στο κάστρο. Ανοιχτή για το κοινό όλη μέρα, διαθέτει Γαλάζια Σημαία, η σημαία της παραλίας καλύπτεται από μικρά βότσαλα, κρυστάλλινα νερά και θέα προς τα παράλια της Τουρκίας.

Η ΧΑΡΑΜΙΔΑ

Βρίσκεται 10 χιλιόμετρα από τη Μυτιλήνη, στο δρόμο προς το αεροδρόμιο. Τα τελευταία χρόνια η παραλία έχει αναπτυχθεί τουριστικά σε μεγάλο βαθμό.

Η ΒΙΓΛΑ ΚΡΑΤΗΓΟΥ ΚΑΙ ΑΓΙΟΣ ΕΡΜΟΓΕΝΗΣ

Και οι δύο παραλίες εκτείνονται σε μικρή απόσταση από τη Μυτιλήνη. Είναι και οι δύο οργανωμένες, κερδίζοντας κάθε χρόνο τη Γαλάζια Σημαία. Ο Άγιος Ερμογένης διαθέτει και μία μικρή προβλήτα όπου μπορούν να δέσουν μικρά σκάφη. Τα θαλάσσια σπορ προσελκύουν το ενδιαφέρον κυρίως των νέων.

Η ΣΚΑΛΑ ΕΡΕΣΟΥ

Στο δυτικό άκρο της Μυτιλήνης, 90 χιλιόμετρα από την πρωτεύουσα του νησιού. Είναι το τουριστικό θέρετρο της ευρύτερης περιοχής.

Για να προσεγγίσετε την παραλία μπορείτε να ακολουθήσουν δύο διαδρομές. Ο παλιός δρόμος περνάει από τα χωριά Βατούσα και Αντισσα.

Η δευτέρα διαδρομή γίνεται μέσω της Αγρας και του Μεσοποταμίου. Η Σκάλα Ερεσού κερδίζει κάθε χρόνο την Γαλάζια Σημαία για τα διάφανα νερά της και τις οργανωμένες παρεχόμενες υπηρεσίες της.

Κατά μήκος της αμμουδιάς έχουν χτιστεί καταλύματα για όλα τα γούστα.

ΤΟ ΣΙΓΡΙ

Η έκταση της παραλίας του Σιγρίου καλύπτεται από άμμο. Τα νερά της είναι καθαρά και κρυστάλλινα λόγω των ρευμάτων που αναπτύσσεται. Τα γραφικά νησάκια που φαίνονται στο βάθος του ορίζοντα μπορείτε να τα επισκεφτείτε αρκεί να παρακαλέσετε κάποιον από τους τοπικούς ψαράδες να σα μεταφέρει ως εκεί.

ΤΟ ΠΛΩΜΑΡΙ – Ο ΑΓΙΟΣ ΙΣΙΔΩΡΟΣ

Η πιο γνωστή παραλία στο Πλωμάρι. Βρίσκεται 2 χιλιόμετρα από το κέντρο της πόλης. Είναι μία έκταση 2 χιλιομέτρων καλυμμένη με μικρά βότσαλα. Η ακτή βραβεύεται τα τελευταία 10 χρόνια με τη Γαλάζια Σημαία.

Διαθέτει νηυαγοσωστικά εφόδια, μέσα πρώτων βοηθειών & καταστήματα.

Η ΔΟΥΤΡΟΠΟΛΗ ΘΕΡΜΩΝ – ΤΟ ΚΑΝΟΝΙ

Βρίσκεται στη θέση Πύργου, μόλις 8 χιλιόμετρα από τη Μυτιλήνη. Μία άρτια εξοπλισμένη πλαζ, με πολλές προσβάσεις, χώρους πάρκινγκ & πλακόστρωτες.

Η ΕΥΕΡΓΕΤΟΥΔΑ – Η ΣΚΑΛΑ ΚΑΛΛΟΝΗΣ (ΝΤΙΠΙ)

Στο δρόμο Μυτιλήνης – Πλωμαρίου. Η Σκάλα Συκούντας σχηματίζεται στο κόλπο της Γέρας. Μία ήσυχη παραλία με ψαροταβέρνες και το μικρό της λιμανάκι.

Η ΠΕΤΡΑ – Η ΑΝΑΞΟΣ

Δύο από τις καλύτερες παραλίες στο βόρειο τμήμα της Μυτιλήνης, πολύ κοντά στον Μόλυβο, στον δρόμο από Μυτιλήνη προς Καλλονή.

Βραβεύεται με την Γαλάζια Σημαία. Προσφέρει στιγμές χαλάρωσης και διασκέδασης. Θαλάσσια σπορ, τουριστικά καταστήματα και ψαροταβέρνες, ενοικιαζόμενα δωμάτια και ξενοδοχεία.

Ο ΚΟΛΠΟΣ ΤΗΣ ΓΕΡΑΣ – Η ΕΥΡΕΙΑΚΗ

Στα νότια του νησιού, ο κόλπος της Γέρας φιλοξενεί την παραλία της Ευρειάκης. Κερδίζει επί σειρά ετών τη Γαλάζια Σημαία. Άρτια εξοπλισμένη με τουαλέτες, τηλέφωνα, ντους και καντίνες. Ακόμα, υπάρχουν δυνατότητες διασκέδασης και άθλησης.

ΤΟ ΤΑΡΤΙ

Ακολουθώντας το δρόμο Μυτιλήνης – Πλωμαρίου, περνάμε από τα χωριά Παλαιόκτηπος, Πλακάδας και Παππάδος. Αντικρίζουμε μία παραλία 500 μέτρα περίπου με άμμο που καλύπτει την παραλία και την θάλασσα. Βραβεύεται με την Γαλάζια Σημαία.

Η ΠΑΡΑΛΙΑ ΜΗΘΥΜΝΑΣ

Είναι το παραθεριστικό κέντρο της βόρειας Μυτιλήνης με το κάστρο και τα παλιά γραφικά κτίσματα. Νερά κρύα και πεντακάθαρα λόγω των ψυχρών ρευμάτων που σχηματίζονται. Η παραλία προσφέρει όλες τις ανέσεις μίας σύγχρονης κοσμικής ακτής. Τα ξενοδοχεία που την περιβάλλουν είναι Β' και Γ' κατηγορίας και τα εστιατόρια σερβίρουν τα πιο αντιπροσωπευτικά εδέσματα του νησιού.

Η ΕΦΤΑΛΟΥ

Μία δαντελωτή, βοτσαλωτή παραλία στα βόρεια της Μυτιλήνης με καταγάλανα νερά και κρύα λόγω των ρευμάτων που σχηματίζονται.

Η οργάνωση είναι άψογη, ταβέρνες στον παραλιακό δρόμο που τηρούνε τους παραδοσιακούς δρόμους.

Η ΣΚΑΛΑ ΣΥΚΑΜΙΑΣ – Η ΚΑΓΙΑ

Απ' έχει μόλις 15 χιλιόμετρα από τη Μήθυμνα. Πρόκειται για μία παραλία λιγότερο κοσμική όπου συγκεντρώνεται λιγότερος κόσμος. Η θέα της παραπέμπει σε έναν πρωτόγονο προορισμό με σημαντική τουριστική ανάπτυξη. Τα δωμάτια και τα ξενοδοχεία στην παραλία της Καγιάς είναι λιτά και διακρίνονται για το ήσυχο περιβάλλον και την άνεσή τους.

ΟΙ ΙΑΜΑΤΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

Το νησί της Μυτιλήνης είναι πασίγνωστο για τις ιαματικές του πηγές, πολλές από τις οποίες είναι οι θερμότερες της Ευρώπης. Πηγές που εκτείνονται σε όλο το νησί και που είναι αποτέλεσμα της έντονης ηφαιστειακής δραστηριότητας που είχε παρατηρηθεί στην Λέσβο.

Σήμερα έχουν μετατραπεί σε πόλο έλξης πολλών επισκεπτών. Αξιοσημείωτο είναι ότι ο Δήμος Μυτιλήνης έχει επικεντρώσει το ενδιαφέρον του στην αξιοποίηση των ιαματικών πηγών.

Ο ΔΗΜΟΣ ΠΟΛΙΧΝΙΤΟΥ

Οι πηγές του Δήμου Πολιχνίτου βρίσκονται στο δυτικό μέρος του νησιού, νοτιοανατολικά της κομόπολης Πολιχνίτου. Από τις πέντε υπάρχουσες πηγές, εκμεταλλεύσιμες είναι μόνον δύο, με μέση θερμοκρασία 88° C, που είναι και οι θερμότερες της Ευρώπης. Χλωρονατριούχες, με ραδιενέργεια 1,66 μονάδες και ενδείκνυνται για τη θεραπεία δερματικών παθήσεων, μυαλγιών κ.ά.

ΤΑ "ΘΕΡΜΑ" ΚΟΛΠΟΥ ΓΕΡΑΣ

Η χρήση τους χρονολογείται από τα αρχαία χρόνια, κάτι που μαρτυρείται από τα εσθάρματα της περιοχής. Βρίσκονται ανατολικά του κόλπου Γέρας. Το νερό έχει θερμοκρασία 39,8° C και ραδιενέργεια 1,8 μονάδες. Έχει χαρακτηριστεί ως χλωριούχο και ενδείκνυνται για την καταπολέμηση ρευματισμών, γυναικολογικών παθήσεων και άλλων νοσημάτων.

Η ΛΟΥΤΡΟΠΟΛΗ ΘΕΡΜΗΣ

Οι πηγές βρίσκονται στην περιοχή της Θέρμης, βορειοδυτικά της πόλης της Μυτιλήνης. Τα νερά τους έχουν θερμοκρασία 47,2° C και 0,6 μονάδες ραδιενέργεια και ενδείκνυνται για την καταπολέμηση ρευματοπαθειών και παθήσεων του πεπτικού συστήματος.

ΟΙ ΠΗΓΕΣ ΕΦΤΑΛΟΥΣ ΜΗΘΥΜΝΑΣ

Βρίσκονται σε απόσταση λίγων χιλιομέτρων από την πόλη της Μήθυμνας, στο βορειοδυτικό μέρος του νησιού. Έχουν χαρακτηριστεί ως ραδιούχες και χλωριούχες, με θερμοκρασία νερού περίπου 46° C και 14,7 μονάδες ραδιενέργεια και ενδείκνυται για την καταπολέμηση ρευματισμών, ισχιαλγιών, αρθρίτιδων και προβλημάτων αρτηριακής πίεσης.

ΟΙ ΠΗΓΕΣ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΗ ΛΙΣΒΟΡΙΟΥ

Χλωρονατριούχες πηγές που βρίσκονται βόρεια του δήμου Πολιχνίτου. Η θερμοκρασία του νερού είναι 70° C και ενδείκνυται για τη θεραπεία δερματικών παθήσεων, ισχιαλγιών, γυναικολογικών νοσημάτων κ.λ.π.

ΤΟΠΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ – ΠΑΝΗΓΥΡΙΑ ΤΟΥ ΝΗΣΙΟΥ

- **Μυτιλήνη:** Πολιτιστικές εκδηλώσεις στο κάστρο το καλοκαίρι με χορό, θέατρο και συναυλίες. Η γιορτή του ούζου γιορτάζεται τον Αύγουστο.
 - **Αγία Παρασκευή:** Η γιορτή του ταύρου, ζωοθυσίες, ιπποδρομίες την Παρασκευή του Πάσχα.
 - **Αγιάσος:** Παραδοσιακό καρναβάλι την Καθαρή Δευτέρα. Γιορτή της Παναγίας τον Δεκαπεντάγουστο με πολιτιστικές εκδηλώσεις. Πανηγύρι του Προφήτη Ηλία στις 20 Ιουλίου.
 - **Αντίσσα:** Στις 6 Αυγούστου γίνεται πανηγύρι της Μεταμόρφωσης, στις 8 Μαΐου γίνεται το πανηγύρι του Αγίου Ιωάννη του Θεολόγου στη Μονή Υψηλού.
 - **Ερπείος:** Το πανηγύρι του Προφήτη Ηλία στις 20 Ιουλίου, του Αγίου Παντελεήμονα στις 27 Ιουλίου, του Σωτήρος στις 6 Αυγούστου, της Παναγίας στις 15 Αυγούστου. Καλλιτεχνικές εκδηλώσεις οργανώνονται από το Δήμο Ερπείου και τοπικό πολιτιστικό σύλλογο το πρώτο δεκαπενθήμερο του Αυγούστου.
 - **Θερούη:** Τα πανηγύρια Αγίου Γεωργίου στις 23 Απριλίου, του Αγίου Ραφαήλ στο ομώνυμο μοναστήρι σε απόσταση 1,5 χλμ. από το χωριό, την Τρίτη του Πάσχα και του Αγίου Κωνσταντίνου στις 21 Μαΐου.
 - **Καλλονή:** Πολιτιστικές εκδηλώσεις το Δεκαπεντάγουστο, στη Σκάλα Καλλονής η γιορτή της σαρόελας τον Αύγουστο και της Αγίας Άννας στις 25 Ιουλίου.
 - **Μανταμάδος:** Μεγάλο πανηγύρι στη μονή Ταξιμαρχών την Κυριακή των Μυροφόρων με φαγοπότι και ιπποδρομίες.
 - **Μήθυμνα:** Πολιτιστικές εκδηλώσεις τον Ιούλιο και Αύγουστο στο κάστρο.
 - **Μόρια:** Πολιτιστικές εκδηλώσεις από τοπικό σύλλογο το καλοκαίρι. Μεγάλο πανηγύρι στις 26 Οκτωβρίου, του Αγίου Δημητρίου, με ιπποδρομίες, λαϊκό γλέντι και φαγοπότι.
 - **Πέτρα:** Πανηγύρια του Σωτήρα στις 6 Αυγούστου, της Παναγίας στις 15 Αυγούστου, του Αγίου Νικολάου στις 6 Δεκεμβρίου με γλέντι και φαγοπότι.
 - **Πλωμαριά:** Ιππικοί αγώνες κατά τα τέλη του Ιουλίου με τοπικούς χορούς, μουσική και τραγούδια. Πολιτιστικές εκδηλώσεις, τα "Βενιαμίνια" τον Αύγουστο, Ναυτική Εβδομάδα και πανηγύρια του Προφήτη Ηλία στις 20 Ιουλίου, του Αγίου Παντελεήμονα στις 27 Ιουλίου, του Αγίου Νικολάου, πολιούχου του Πλωμαρίου στις 6 Δεκεμβρίου.
 - **Πολιχνίτος:** Πανηγύρι του Αγίου Γεωργίου στις 23 Απριλίου, του Αι-Γιαννιού αναβιώνει το έθιμο με τον παραδοσιακό κλήδονα και τις φωτιές. Το "φουρνέλα" τον Αύγουστο στη Σκάλα Πολιχνίτου, παραδοσιακή τράτα.
- Επίσης, τοπικός θίασος δίνει θεατρικές παραστάσεις σε όλο το νησί.
- **Σίγρι:** Του Αγίου Ιωάννη αναβιώνει το έθιμο του κλήδονα και πηδούν πάνω από τις φωτιές.
 - **Συκαμινιά:** Πολιτιστικές εκδηλώσεις τον Αύγουστο από τοπικό σύλλογο και πανηγύρι της Αγίας Φωτεινής με λαϊκό γλέντι.

ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ

Σε ό,τι αφορά τις μετακινήσεις στη Λέσβο, λάβετε υπ' όψιν σας το μέγεθος του νησιού και ταξίδια ασυνήθιστα μεγάλα για ελληνικό νησί.

Ένα εκτεταμένο κύριο και δευτερεύον οδικό δίκτυο εξυπηρετεί τη σύνδεση μεταξύ των κύριων οικιστικών κέντρων και τουριστικών τοποθεσιών του νησιού.

Οι περισσότεροι δρόμοι που αφορούν τον περιηγητή είναι ασφαλοστρωμένοι, ενώ οι χωματόδρομοι είναι καλής βατότητας, και επομένως προσπελάσιμοι από οποιοδήποτε αυτοκίνητο ή δίτροχο.

Η σήμανση είναι ικανοποιητική, αν και σε ορισμένα τμήματα υπάρχουν προβλήματα χάραξης ή ποιοτικής κατάστασης του οδοστρώματος.

Τέλος, συνιστάται σε όσους θα επιλέξουν τις πεζοπορικές διαδρομές, να τις συνδυάσουν με τροχοφόρο μεταφορικό μέσο που θα τους φέρει σε κάποιο από τα σημεία εκκίνησης, ώστε να αποφύγουν το βάδισμα στους ασφαλοστρωμένους δρόμους.

Ακτοπλοϊκώς, το νησί συνδέεται με τη Χίο και τον Πειραιά καθημερινά.

Με τη Λήμνο, τη Θεσσαλονίκη και τα Δωδεκάνησα μία φορά την βδομάδα (πληρ. 22510-28480)

Αεροπορικός, το νησί συνδέεται κάθε μέρα με τη Θεσσαλονίκη και την Αθήνα, ενώ με τη Χίο και της Σάμο 2 φορές την βδομάδα (πληρ. 22510-22220)

ΤΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΤΗΣ ΛΕΣΒΟΥ

<u>ΟΝΟΜΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΥ</u>	<u>ΤΗΛΕΦΩΝΑ</u>	<u>ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ</u>
ADONIS Hotel	22530-71866,71616	C
ΑEGEAN SUN Hotel	22520-31830,31833	B
ΑEGEAN VIEW Hotel	22530-41980,41981	B
ΑEGEON Hotel	22530-22309,22349	B
ΑERIGOS Furnished Apartments	22510-94267	B
ΑEOLIAN VILLAGE Hotel	22530-53585	A
ΑEOLIS Hotel	22530-71772,71773	B
ΑFRODITI Hotel	22520-61288,61588	C
ΑGHIA SION Hotel	22520-22242,22126	C
ΑKROYALI Hotel	22520-31461,33302	C
ΑKTI Hotel	22530-71801,71465	C
ΑKTI VOTSALA Hotel	22520-31651,31601	C
ΑLKEOS Hotel	22530-71002,71513	B
ΑLMA Hotel	22530-41100,41691	A
ΑMFITRITI Hotel	22530-71741,71743	B
ΑMMODIS AKTI Hotel	22520-32825	C
ΑNAXOS Furnished Apartments	22530-41219	B
ΑPHRODITE Hotel	22530-71725,71728	B
ΑRGO Hotel	22510-29850,29855	C
ΑRISVI Furnished Apartments	22530-22456,22120	C
ΒLUE BAY Hotel	22510-91000,91468	C
ΒLUE SEA Hotel	22510-23994,23995	B
ΒLUE STAR Furnished Apartments	22510-29278	C
ΔELPHINIA I Hotel and Bungalows	22530-71373,71315	B
ΕFTALOU Hotel	22530-71584,71670	C
ΕNNEA MOUSSES Furnished Apartments	22510-94209	C
ΕRATO Hotel	22510-41160,41103	C
ΓΑLINI Hotel	22530-53138	C
ΗΑRAMIDA BEACH Hotel	22510-91191,91193	B
ΗELIOTROPE Furnished Apartments	22510-45857,42243	C
ΗΕRMES Hotel	22530-71250,72050	C
ΙLION Hotel	22530-41227,41327	C
ΙRENE Hotel	22520-61407,61409	C
ΚΑGOURO Hotel	22530-71662,71663	C
ΚΑLLONI Hotel	22530-23334,23337	B
ΚΛΑRA Hotel	22530-41532,41534	B
ΚΟRAKA Furnished Apartments	22510-20050,22965	B
ΚΟUNTOUROUDIA Hotel	22510-91384,91213	B
ΚΥMA Hotel	22530-53555	C
ΛΑΣIA Hotel	22510-61642,61643	B
ΛΕSVION Hotel	22510-28177	B
ΛΕSVOS BEACH Furnished Apartments	22510-61531,61532	B

LESVOS INN Hotel	22510-71781,71784	B
LIDA I Traditional Hotel	22520-32507	B
LORIET Furnished Apartments	22510-43111,46990	A
MALEMI Hotel	22530-22594	B
MARILENA Hotel	22530-71000,72100	B
MARINA Traditional Hotel	22530-41387,41388	B
MIHAILIA Hotel	22530-22067,41730	C
MITHYMNA BEACH Hotel	22530-72121,71961	B
MOLYVOS I Hotel	22530-71496,71556	B
MOLYVOS II Hotel	22530-71534,71512	B
MYTILANA VILLAGE Hotel	22510-20653,20655	B
NEAPOLIS BEACH Furnished Apartments	22510-61226,22146	C
NEFELI Furnished Apartments	22520-61479	C
NIFIDA Hotel	22520-41841	B
OCEANIS Hotel	22520-32469,32498	C
OLIVE PRESS II Furnished Apartments	22530-71205	B
OLIVE PRESS Traditional Hotel	22530-71646	B
OMIROS Hotel	22520-61444,61445	C
ORAMA Hotel	22530-54226	C
PACIPHAE Hotel	22530-23212,23213	B
PANORAMA Hotel	22530-41543,41919	B
PANSELINOS Furnished Apartments	22530-71905,71907	B
PETRA Hotel	22530-41257	C
POSEIDON Hotel	22530-71981	C
PRINCESS Furnished Apartments	22510-61602,61624	C
PYRGOS Hotel	22510-27977,25069	A
REX Hotel	22510-28523,27523	C
SAPPHO Hotel	22510-22888,28415	C
SAPPHO THE ERESSIAN Hotel	22530-53233,53495	C
SEA HORSE Hotel	22530-71320,71630	C
SILVER BAY Hotel	22510-42410	B
SIVILLA Furnished Apartments	22520-31788	C
STUDIOS ELEFThERIA Apartments and Studios	22510-20862,22530-53792	A
SUN RISE Bungalows	22530-71735,71713	B
SUNSET Hotel	22530-41003	C
THEOPHILOS Hotel	22530-41080	B
TRIAENA Hotel	22530-71350,71351	C
VATERA Hotel	22520-61212	C
VICKY Hotel	22510-32806,33330	B
VIGLA BEACH Hotel	22510-26585,42711	C
VILLA 1900 Traditional Hotel	22510-23448	A
VILLA ERMOGENIS Furnished Apartments	22510-91187,91440	C
VILLA KONTARAS Apartments and Studios	22530-41653	A
VOTSALA Hotel	22510-71231,71232	B

ΛΗΜΝΟΣ

Η Λήμνος έχει έκταση 477 τ.χλμ., μήκος ακτών 260 τ.χλμ. και πληθυσμό 18.005 κατοίκους, σύμφωνα με την απογραφή του 2001.

Διοικητικά, η Λήμνος ανήκει στο νομό Λέσβου και είναι το 8^ο σε μέγεθος ελληνικό νησί. Η γεωγραφική θέση της τη μετέτρεψε σε σταυροδρόμι πολιτισμών ήδη από τους προϊστορικούς χρόνους.

Στο νησί, όπου έπεσε ο Ήρμιοτος όταν, μαρό ακόμη, τον εκσφενδόνισε ο Δίας από τον ουρανό, τα ηραϊστεια άφησαν τα ίχνη τους. Μοναχική στη μέση του πελάγους, απέναντι από το στόμιο του πελάγους, απέναντι από το στόμιο του Ελλήσποντου, η Λήμνος υπήρξε νησί μεγάλης στρατηγικής σημασίας.

Το νησί Λήμνος βρίσκεται στο βόρειο Αιγαίο και είναι απ' τα ομορφότερα της Ελλάδας λόγω των εξωτικών τοπίων και τις μαγευτικές παραλίες που την περιβάλλουν. Πλούσια πολιτιστική και αρχαιολογική ιστορία, σπάνιοι βιότοποι και υγροβιότοποι φιλοξενούν τα πιο όμορφα πουλιά του κόσμου.

Το έδαφος του νησιού είναι λοφώδες και πεδινό, ηραϊστειογενούς ηφής, **με ψηλότερη κορυφή τη Σκοπιά (470 μ).** Στα αξιοθέατα της Μυρίνας περιέχονται και ο μεγάλος αριθμός των ελαφιών που ζουν μέσα στο κάστρο και κυκλοφορούν ελεύθερα μεταξύ των ανθρώπων δείχνοντας το φιλικό περιβάλλον του νησιού. Η φύση παραμένει εντυπωσιακά ειρηνική και ανέγγιχτη, οι υπέροχες παραλίες με τα κρυστάλλινα νερά, το πιο γλυκό κρασί του Αιγαίου, τα φρέσκα θαλασσινά, το περίφημο τυρί καλαθάκι και το θυμαρίσιο μέλι, θα καταστήσουν κάθε επισκέπτη από την πρώτη στιγμή.

Αλλά και οι αρχαιότητες είναι εντυπωσιακές, όπως το Βυζαντινό κάστρο της Μυρίνας είναι ένα από τα ομορφότερα του Αιγαίου, ενώ το Αρχαιολογικό Μουσείο στον Ρωμέικο Γυαλό ένα από τα βραβευμένα μουσεία της Ευρώπης.

Τόπος που κρύβει αναπάντεχες εκπλήξεις, η Λήμνος έχει άδικα μείνει έξω από τους πολυσύχναστους δρόμους των τουριστών. Εδώ θα δείτε τα φλαμίνγκος να ρεμβάζουν στις όχθες μιας ειδυλλιακής λίμνης και τα ελάφια να κυκλοφορούν ακόμη και μέσα στην πόλη, τους αμμόλοφους να απλώνονται ως τη θάλασσα και τους κατοίκους ενός χωριού... να το τυλίγουν με μια κλωστή! Το νησί είναι πολύ ήσυχο το, καθώς ακόμα και τους καλοκαιρινούς μήνες αιχμής δεν συγκεντρώνει μαζικό τουρισμό.

Η ΜΥΡΙΝΑ

Πρωτεύουσα της Λήμνου και κύριο λιμάνι του νησιού, η Μύρινα, είναι χτισμένη στην θέση της αρχαίας πόλης και κατοικείται από τα προϊστορικά χρόνια.

Η πόλη πήρε το όνομά της από τη σύζυγο του μυθικού βασιλιά Θωάντα.

Στο σύνολό της, αλλά ιδιαίτερα στο τμήμα του Ρωμεικού Γιαλού, η Μύρινα διατηρεί την παραδοσιακή φυσιογνωμία της. Διατηρείται μεγάλος αριθμός από τα παλιά λιθόστρωτα της πρωτεύουσας, καθώς επίσης και αρκετές από τις δημόσιες βρύσες της περιόδου της Τουρκοκρατίας.

Η περιήγηση στην πόλη της Μύρινας απαιτεί μια ολόκληρη ημέρα. Απλώνεται από το λιμάνι και τον Ρωμεικό Γιαλό. Είναι μία σύγχρονη πόλη με 4.030

κατοίκους που δείχνει στους επισκέπτες της μεγαλοπρέπεια με τους πλακόστρωτους δρόμους και τα πέτρινα σπίτια. Η πόλη πήρε το όνομά της από τη σύζυγο του μυθικού βασιλιά Θωάντα.

ΟΙ ΓΩΝΙΕΣ ΤΗΣ ΜΥΡΙΝΑΣ

Στα γραφικά σοκάκια εναλλάσσεται το παραδοσιακό με το σύγχρονο στοιχείο. Τα αξιοθέατα που αφορούν περασμένες εποχές, την Κλασικής και της Ελληνιστικής περιόδου, της Νεολιθικής περιόδου εκτίθενται στο Αρχαιολογικό Μουσείο ή είναι δίπλα στις σύγχρονες τουριστικές υποδομές.

Ο βράχος που δεσπόζει ανάμεσα στο λιμάνι και τον Ρωμεικό Γιαλό και ο οποίος χωρίζει την παραλία της Μύρινας σε δύο γιαλούς, τον Ρωμεικό και τον Τούρκικο.

Η ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΗΣ ΛΗΜΝΟΥ

Στην παραδοσιακή αρχιτεκτονική της Λήμνου θα διακρίνετε τρεις βασικούς τύπους κατοικιών. Το απλό μονόχωρο αγροτόσπιτο με τις παραλλαγές του αντιπροσωπεύει την παλαιότερη παράδοση του λημνιακού σπιτιού. Στη Μύρινα θα δείτε παλιές κατοικίες με ιδιαίτερο αστικό χαρακτήρα. Υπάρχουν, τέλος, και κτίρια του τέλους του 19^{ου} αι. με νεοκλασικές καταβολές (Ρωμεικός Γιαλός, Μύρινα), δείγματα μιας περιόδου έντονης οικοδομικής δραστηριότητας.

Αξιοπρόσεκτα είναι και τα αγροκτηνοτροφικά συγκροτήματα, οι μάντρες όπως ονομάζονται, οι οποίες χαρακτηρίζουν το αγροτικό τοπίο της Λήμνου. Αποτελούν δείγματα μιας πανάρχαιας γεωργικής και κτηνοτροφικής παράδοσης, που συνεχίζεται ως σήμερα. Θα τα συναντήσετε σε ποικίλες παραλλαγές, αλλά πάντα ενταγμένα με αρμονικό τρόπο στο τοπίο.

Η δημόσια ύδρευση στη Λήμνο έχει μακριά παράδοση, που ξεκινά από τα πηγάδια της 3^{ης} χιλιετίας π.Χ. στην Πολιόχνη, περνάει από την υπόγεια πηγή-κρήνη («αγίασμα») στο μεσαιωνικό φρούριο του Κότσινα και φτάνει στις κρήνες της Τουρκοκρατίας και των μετέπειτα χρόνων. Οι σωζόμενες κρήνες χρονολογούνται κυρίως στα μέσα του 19^{ου} αι. Μπορείτε να δείτε δύο βασικές κατηγορίες : τις υπόστεγες (Κότσινα, Δάφνη, Λύχνα, Τοιμάνδρια) κι εκείνες με τη συμπαγή πρόσοψη (Κορνός, Κοντοπούλι, Θέρμα, Ρεπανίδι).

Στη Λήμνο όλες οι πέτρινες κατασκευές χαρακτηρίζονται από υψηλή ποιότητα. Η τέχνη αυτή έχει μεγάλη παράδοση και τα δημιουργήματα των λαϊκών μαστόρων, των πετράδων θα τα θαυμάσετε σε όλο το νησί (μαντριά, πηγαδόχαιλα, καλντερίμια, αλλά και δημόσια κτίρια, σχολεία, εκκλησίες, αργοντόσπιτα, κρήνες, γεφύρια, κ.ά). Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα διάφορα διακοσμητικά μοτίβα που σκαλίζονται στις κατασκευές (κατώφλια, υπέρθυρα, φουρούσια), όπως πουλιά, λουλούδια, γρύπες και άγγελοι.

Μία τέχνη που επίσης άνθησε στη Λήμνο ήταν η επεξεργασία του σιδήρου. Η παράδοση της ξεκινάει από τους μυθικούς Σίντιες, που την έμαθαν από τον θεό Ήφαιστο. Ομορφες σιδερένιες κατασκευές στολίζουν ως σήμερα τα σπίτια και τα δημόσια κτίρια.

ΤΟ ΚΑΣΤΡΟ ΚΑΙ ΤΟ ΦΡΟΥΡΙΟ ΤΗΣ ΜΥΡΙΝΑΣ

Το Φρούριο της Μύρινας είναι κτισμένο σε βραχώδη και απόκρημη χερσόνησο και επικοινωνεί με την ξηρά μόνο από τα ανατολικά. Αποτελεί το μεγαλύτερο σε έκταση οχυρό του Αιγαίου.

Η σημερινή μορφή του ανάγεται στο 1207, όταν ο Ενετός Φιλόκαλος Ναβιγκαγιόζο, Μεγάλος Δούκας της Λήμνου, οχυρώνει την Μύρινα. Ο διάδοχός του όμως Λεονάρδο Ναβιγκαγιόζο είναι εκείνος που ισχυροποιεί το κάστρο και το κρατά υπό την κυριαρχία του επί 45 χρόνια. Στην περίοδο της Τουρκοκρατίας εντός του Φρουρίου

κατοικούσαν Τούρκοι. Κατά την πολιορκία της Μύρινας το 1770 από τον Ρωσικό στόλο, τα τείχη του Φρουρίου υπέστησαν σοβαρές ζημιές.

Στην ανατολική και νότια πλευρά το τείχος είναι υψηλό και ο αριθμός των πύργων σχετικά μεγάλος, ενώ στην βόρεια και δυτική πλευρά το τείχος είναι κατά πολύ χαμηλότερο και οι πύργοι σπανιότεροι. Στο ψηλότερο σημείο του λόφου υπάρχει ημικατεστραμμένο οχυρό κτίσμα με πολλούς εσωτερικούς χώρους. Ακόμα, εντός του Φρουρίου υπάρχει ένα τουρκικό Τέμενος, υπόγειος θολωτός χώρος και δεξαμενές. Το 1990 και 1991 έγιναν εργασίες αποκατάστασης ρηγμάτων στην νότια και ανατολική πλευρά.

Σήμερα το Φρούριο της Μύρινας αποτελεί μνημείο επισκέψιμο για το κοινό.

Ένα από τα ωραιότερα και επιβλητικότερα κάστρα του Αιγαίου. Χτίστηκε το 1186 από τον αυτοκράτορα του Βυζαντίου Ανδρόνικο Α΄ Κομνηνό, ενώ Ενετοί και Τούρκοι έκαναν βελτιώσεις. Φτάνετε στο κάστρο ακολουθώντας τα σκαλάκια που ξεκινούν από τον Ρωμαϊκό Γιαλό ή από τη πλευρά του λιμανιού όπου επίσης υπάρχει είσοδος. Στο νοτιοδυτικό (ΝΔ) τμήμα του οι πανύψηλοι βράχοι που το περιβάλλουν, σχηματίζουν κατοικίες που δημιουργήθηκαν κατά την νεολιθική εποχή και ήταν τα σπίτια των πρώτων κατοίκων. Στο εσωτερικό του κάστρου διατηρούνται εκτεταμένοι υπόγειοι χώροι. Επίσης, λαξευμένα στους βράχους, διακρίνονται απομεινάρια κατοικιών της Νεολιθικής εποχής.

Η είσοδος στο κάστρο είναι ελεύθερη, καθημερινά, όλες τις ώρες.

Το Φρούριο της Μύρινας είναι το μεγαλύτερο οχυρό του Αιγαίου και χτίστηκε το 1207 από τον Ενετό Δούκα της Λήμνου Φιλόκαλο Ναβιγκαγιόζο.

Τα μέρη που διατηρούνται πάνω στο φρούριο είναι οι πολλοί πύργοι, το τουριστικό τέμενος, οι δεξαμενές και ένας υπόγειος θολωτός χώρος.

Το οχύρωμα **Ντάσια του Τσας** (παρατηρητήριο), που κατασκευάστηκε το 1770 από τους Ρώσους, κατά τη διάρκεια του Ρωσο-Τουρκικού Πολέμου.

Στον περίβολο του κάστρου ζουν σήμερα περισσότερα από 80 ελάφια, απόγονοι ενός ζουγαριού που μεταφέρθηκε εδώ από τη Ρόδο το 1970. Συχνά τα συναντάει κανείς ακόμα και στους δρόμους της Μύρινας, το απόγευμα, όταν κατεβαίνουν να πιουν νερό.

Ο ΗΦΑΙΣΤΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΚΑΒΕΙΡΟΙ

Η «παρουσία» του θεού-προστάτη της μεταλλουργίας στη Λήμνο είναι απόλυτα δικαιολογημένη, αν ληφθεί υπ' όψη η γεωγραφική θέση της στο δρόμο προς τις πλουτοπαραγωγικές πηγές των μεταλλείων της Μικράς Ασίας και του Εύξεινου Πόντου, καθώς και η ηφαιστειογενής σύσταση του εδάφους της. Οι συχνές εκρήξεις που συνοδεύονται από εκτόξευση λάβας στο ενεργό ηφαιστειο του βουνού Μόσυγλος δημιούργησαν το μύθο του υπόγειου εργαστηρίου, στο οποίο ο Ήφαιστος με τους βοηθούς του υποτίθεται ότι έφτιαχναν αριστουργήματα μεταλλοτεχνίας. Από το εργαστήριο της Λήμνου αναφέρεται ότι έκλεψε ο Προμηθέας τη φωτιά για να τη χαρίσει στους ανθρώπους.

Μαζί με τον θεό Ήφαιστο λατρεύονταν και οι Κάβειροι, πνεύματα της υπόγειας φωτιάς και των μεταλλουργικών εργασιών, της θάλασσας, της γονιμότητας και των αμπελιών. Αναφέρονται ως παιδιά του Ήφαιστου και της νύμφης Καβειρίας, ή ως εγγόνια του θεού. Προς τιμήν τους οργανώνονταν κάθε χρόνο τα Καβείρια μυστήρια.

Ο ΝΑΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΤΟ ΡΕΠΑΝΙΔΙ

Ο ναός του Αγίου Γεωργίου στο Ρεπανίδι της Λήμνου είναι κτισμένος στα μέσα του 19^{ου} αι. στον αρχιτεκτονικό τύπο της τρίκλιτης ξυλόστεγης βασιλικής, με νεοκλασικές επιδράσεις. Ο συγκεκριμένος τύπος ναού αποτελεί τον πλέον χαρακτηριστικό για την εκκλησιαστική αρχιτεκτονική των μεταβυζαντινών χρόνων στη Λήμνο.

Ιδιαίτερα αξιόλογα είναι το ξυλόγλυπτο τέμπλο του ναού, επιζωγραφισμένο και η πλούσια διακόσμηση των τοιχοποιιών του με την τεχνική afresco.

Ο ΝΑΟΣ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΤΗΣ ΚΑΚΚΑΒΙΩΤΙΣΣΑΣ

Εξωκλήσι κοντά στο χωριό Ζεματά (περιοχή Θάνος, περ. 4, χλμ. από τη Μύρινα). Κατάλοιπο ενός από τα πολλά μετόχια του νησιού, είναι γνωστό από το 1305, έτος που περιήλθε στην ιδιοκτησία της μονής Μεγίστης Λαύρας, όταν μοναχοί από τον Αγ. Ευστράτιο που ανήκαν στη μονή, εγκαταστάθηκαν στο εξωκλήσι για να προστατευθούν από επιδρομές Τούρκων. Εντυπωσιακή είναι η θέση

του σε δυσπρόσιτη σπηλιά, στην κορυφή του βουνού, ανάμεσα σε επιβλητικά βράχια, θέση που πιθανότατα φιλοξένησε παλαιοχριστιανικό ναό και ερημίτες στη βυζαντινή περίοδο.

Το εξωκλήσι λειτουργείται κάθε Λαμπροτρίτη, οπότε και μεταφέρεται σ' αυτό η εικόνα της Παναγίας Κακκαβιώτισσας, την οποία διατηρεί μια οικογένεια στον Κοντιά. Σύμφωνα με την παράδοση, η εικόνα δόθηκε από τον τελευταίο μοναχό του μετοχίου σε κάποιον ζωμάχο, απόγονοι του οποίου είναι η συγκεκριμένη οικογένεια.

Ο ΝΑΟΣ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΤΡΙΑΔΑΣ

Ένα θρησκευτικό μνημείο της πατρίδας αποτελεί ο Μητροπολίτης Ναός στη Μύρινα. Πρόκειται για την εκκλησία της Αγίας Τριάδος που χτίστηκε το 1724 από τον Μητροπολίτη Ιωαννίκιο, στην θέση παλαιότερου ναού. Το 1770 γκρεμίστηκε από τους Τούρκους, μετά τα Ορλωφικά, αλλά το 1835, με την βοήθεια Αιγυπτίων, άρχισε ξανά το κτίσιμο της. Αξιοπρόσεκτο είναι το ξυλόγλυπτο τέμπλο και οι βυζαντινές εικόνες του 18^{ου} αιώνα.

Οι ανασκαφές στο κτήμα του Ν.Τραταρού, στον Αυλώνα Μύρινας, έφεραν στο φως το ιερό της Αρτέμιδος του οποίου τα δωμάτια και τα βοηθητικά της λατρείας χρονολογείται από την αρχαϊκή ως την ελληνοιστική περίοδο.

ΤΟ ΙΕΡΟ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ ΣΤΟΝ ΑΥΛΩΝΑ

Η ανασκαφή στο οικόπεδο Ν. Τραταρού διήρκεσε από το 1991 ως το 1993 με έξοδα του ιδιοκτήτη και αποκάλυψε ιερό της Αρτέμιδος εκτός των τειχών της πόλης της Μύρινας, με διάρκεια ζωής από τα αρχαϊκά ως τα ελληνοιστικά χρόνια. Σήμερα είναι επισκέψιμος αρχαιολογικός χώρος στον αυλίο χώρο του ξενοδοχείου "Porto Palace" στον Αυλώνα Μύρινας.

Ανασκαφές στο χώρο έγιναν από το 1991 ως το 1993 από την Κ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων. Τα οικοδομικά λείψανα του χώρου στερεώθηκαν από συνεργείο της Κ' Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων κατά το θέρους του 1992.

Τα σημαντικότερα Μνημεία του Αρχαιολογικού Χώρου είναι:

- Το Ιερό της Αρτέμιδος, με οικοδομικές φάσεις που χρονολογούνται από την Αρχαϊκή ως την Ελληνοιστική περίοδο.
- Το κεντρικό κτήριο είχε υπαίθριο λιθόστρωτο χώρο, εκατέρωθεν του οποίου ανοίγονται δωμάτια, βοηθητικά της λατρείας.

ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΤΗΣ ΜΥΡΙΝΑΣ

Το τριώροφο νεοκλασικό κτήριο του Μουσείου Λήμνου είναι κτίσμα των αρχών του 20^{ου} αιώνα και στα χρόνια της Τουρκοκρατίας ήταν το τουρκικό Διοικητήριο. Στα 1939 πουλήθηκε από την κοινότητα Κάστρου, στο Παλλημνιακό σχολικό ταμείο, με τον όρο να δωρηθεί στο δημόσιο για να στεγασθεί το Αρχαιολογικό Μουσείο. Στεγάζεται από το 1961 σε ένα παλιό αρχοντικό στον Ρωμέικο Γιαλό. Στα χρόνια του Μεσοπολέμου στο κτήριο στεγάστηκαν τα ευρήματα των ιταλικών ανασκαφών στο νησί. Κατά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο το κτήριο έπαθε σοβαρές ζημιές. Οι επισκευές ολοκληρώθηκαν το 1959 και η πρώτη επανέκθεση έγινε το 1961. Το 1991 έγιναν νέες επισκευές του κτηρίου και η δεύτερη επανέκθεση των συλλογών, η οποία,

εμπλουτισμένη και με πρόσφατα ευρήματα, εγκαινιάστηκε το 1993.

Το Μουσείο περιλαμβάνει τις εξής συλλογές:

- Ευρήματα ιταλικών ανασκαφών στην Πολιόχνη (προϊστορικά)
- Ευρήματα ιταλικών ανασκαφών στο Καβείριο (αρχαϊκά - ρωμαϊκά)
- Ευρήματα ιταλικών ανασκαφών στην Ηφαιστία (γεωμετρικά - ελληνοιστικά)
- Ευρήματα συστηματικής ανασκαφής στο Κουκονήσι (προϊστορικά)
- Ευρήματα σιωστικών ανασκαφών της Κ' Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων στη Λήμνο.

Τα σημαντικότερα εκθέματα του Μουσείου είναι:

Κρατήρας με διπλές λαβές. Ηφαιστία, ιερό Μεγάλης Θεάς, 8ος-7ος αι. π.Χ.

Πηλίνα πιθόκλια Σαυρήνων. Ηφαιστία, ιερό Μεγάλης Θεάς 7ος-6ος αι. π.Χ.

Τραπεζοφόρο με παράσταση αετού και Γανυμήδη. Μύρινα, αρχές 3ου αι. μ.Χ.

Πήλινο περίτμητο πλακίδιο με πομπή. Μύρινα, 6ος αι. μ.Χ.

Διπλός κρατηρίσκος συνδεδεμένος με υψηλή λαβή. Ηφαιστία 7ος αι. π.Χ.

Τηλ : 22540 – 22990, Άνοιχτά καθημερινά, εκτός Δευτέρας, 07:30-15:00 τη χειμερινή περίοδο, 07:30-19:00 τη καλοκαιρινή περίοδο.

ΟΙ ΚΤΙΡΙΑΚΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΗΣ ΤΗΣ ΛΗΜΝΟΥ

Βρίσκεται στην ανατολική πλευρά του νησιού, 3 χλμ. από τη πόλη. Αποτελούσε παλαιότερα βυζαντινό μετόχι. Πρόκειται για έκταση 3.000 στρεμμάτων, η οποία περιλαμβάνει βοσκοτόπια, καλλιεργήσιμες εκτάσεις, ρεματιές, κ.ά., η οποία ανήκε αρχικά στην Μονή Αγίου Παύλου.

Ο Κωνσταντίνος Παλαιολόγος, τελευταίος αυτοκράτορας του Βυζαντίου, δώρισε το κτήμα αυτό στο λαό της Λήμνου, προκειμένου τα έσοδα από την εκμετάλλευσή του να χρηματοδοτούν εκπαιδευτικούς και εκκλησιαστικούς

σκοπούς.

Στις αρχές του 19^{ου} αι. η Μονή Αγίου Παύλου διεκδίκησε την έκταση, αλλά με φερμάνι του σουλτάνου αναγνωρίστηκε η κατοχή της από τους Λημνίους. Από τότε το αγρόκτημα το διαχειρίζεται επιτροπή, και σήμερα το Παλλήμνιακό Σχολικό Ταμείο. Στο κτήμα σώζονται κτιριακές εγκαταστάσεις της παλαιάς μονής, μεταξύ των οποίων κι ένα εκκλησάκι του 10^{ου} αι.

ΤΟ ΚΑΒΕΙΡΙΟ

Οι αρχαιολογικές ανασκαφές, που πραγματοποιήθηκαν από την Ιταλική Αρχαιολογική Σχολή, έφεραν στο φως το ιερό των Καβείρων, που γνώρισε μακρά περίοδο ζωής από τον 8ο π.Χ. αιώνα έως την ύστερη αρχαιότητα. Τα κτίρια του εκτός των τειχών της Ηφαιστίας ιερού, είναι κτισμένα πάνω σε δύο μικρά ανδρά, διαμορφωμένα στην πλαγιά του χαμηλού λόφου που κατεβαίνει απότομα στη θάλασσα, σχηματίζοντας το ακρωτήριο Χλόη. Από τη μεριά της ξηράς ο περίβολος του ιερού διατρέχει την κορυφογραμμή, ενώ από τη μεριά της θάλασσας ο χώρος του ιερού προστατεύεται από ισχυρά αναλήμματα.

Στο νότιο πλάτωμα, αποκαλύφθηκε πρόσφατα τελεστήριο των αρχαίων χρόνων. Πρόκειται για ένα κτήριο ακανόνιστης ορθογώνιας κάτοψης με κυκλική προεξοχή, που ήταν ένα είδος βωμιού ή «βήματος». Η μορφή του κτηρίου και τα ευρήματα εδραίωνουν την άποψη ότι αυτή είναι η αρχαιότερη φάση του τελεστηρίου, που οικοδομήθηκε πιθανότατα στις αρχές του 7ου αιώνα π.Χ. και καταστράφηκε το δεύτερο μισό του ίδιου αιώνα.

Το βόρειο πλάτωμα καταλαμβάνεται από το τελεστήριο των ελληνιστικών χρόνων. Πρόκειται για ένα πρόστυλο κτήριο με δώδεκα δωρικούς κίονες, χωρίς ανοιχτό χώρο μπροστά από την είσοδό του. Το τελεστήριο, που χρονολογείται γύρω στο 200 π.Χ., λεηλατήθηκε και κάηκε κατά τους ρωμαϊκούς αυτοκρατορικούς χρόνους, ανάμεσα στο 2ο και στον 3ο αιώνα μ.Χ., όταν η περιοχή εγκαταλείφθηκε και λειτούργησε ως ένα μεγάλο «λατομείο» για την οικοδόμηση μεταγενέστερων κτηρίων.

Το υστερορωμαϊκό τελεστήριο (η λεγόμενη Βασιλική), που βρίσκεται στο νότιο πλάτωμα, είναι θεμελιωμένο πάνω στο αρχαϊκό. Η διαμόρφωσή του δείχνει ότι θέλησαν να επαναλάβουν, σε γενικά πλαίσια αλλά σε μικρότερες διαστάσεις, την κάτοψη του κατεστραμμένου παλαιού ελληνιστικού κτηρίου. Τα ερείπιά του αντιπροσωπεύουν την τελευταία περίοδο ύπαρξης του ιερού και μαρτυρούν τη μακρά επιβίωση της λατρείας των Καβείρων στη Λήμνο. Δεν υπάρχει κανένα ίχνος αντικατάστασης της λατρείας αυτής με τη χριστιανική. Ίσως η καταστροφή του οικοδομήματος και το οριστικό τέλος του ιερού να οφειλόταν στην καταστροφική mania των πρώτων χριστιανών στα τέλη του 3ου ή τις αρχές του 4ου αιώνα π.Χ. Από αυτή την περίοδο σώζονται οικοδομικά λείψανα κατοικιών.

Ο ΜΟΥΔΡΟΣ

Από τα σπουδαιότερα και πιο ιστορικά λιμάνια του Αιγαίου και συγχρόνως ένα γραφικό κεφαλοχώρι με αμέτρητες φυσικές καλλονές.

Στην ανατολική πλευρά του νησιού, χτισμένος στις πλαγιές ενός λόφου στον μυθό του ομιώνυμου κόλπου. Ο όρμος του Μούδρου θεωρείται από τους ασφαλέστερους στη Μεσόγειο και έπαιξε σημαντικό ρόλο στην ιστορική πορεία του τόπου.

Εκεί μπορείτε να δείτε το παλιό χαμάμ.

Το όμορφο χωριό αποκαλύπτει τη λαμπρή ιστορία και την παράδοση του σε κάθε επισκέπτη.

Ξεκινώντας από το Κάστρο που είναι χτισμένο στο βόρειο λόφο του οικισμού & σήμερα ονομάζεται Παλαιόκαστρο, Συνεχίστε με την εκκλησία των Ταξιαρχών που κατασκευάστηκε το 1370 και βρίσκεται στο δρόμο της αγοράς του χωριού και ξεχωρίζει το ξυλόγλυπτο τέμπλο του για την καλαισθησία του.

Πίσω από την εκκλησία του Ευαγγελισμού σώζονται σήμερα μερικά

κελιά και το ιερό της εκκλησίας της Μονής της Αγίας Μαρίας, που ανήκε στη Μονή Κουτλουμουσιού του Αγίου Όρους.

ΤΑ ΘΕΡΜΑ Ή ΘΕΡΜΟΠΗΓΕΣ ΤΟΥ ΗΦΑΙΣΤΟΥ

Βρίσκεται στην περιοχή της κοινότητας Κορνού, 4 χλμ. από τη Μύρινα. Το συγκρότημα του υδροθεραπευτήριου είναι παλιό οθωμανικό κτίσμα με ενδιαφέρουσα αρχιτεκτονική. Τα νερά των πηγών, που είναι βαθιάς προέλευσης, βγαίνουν στην επιφάνεια σε δύο σημεία. Πρόκειται για ολιγομεταλλικά νερά, των οποίων η σύσταση μοιάζει πολύ με εκείνη του αποσταγμένου νερού και η θερμοκρασία τους είναι γύρω στους 50° C.

Συνιστώνται για λουτροθεραπεία και ποσιθεραπεία. Τα λουτρά λειτουργούν όλη την διάρκεια του χρόνου σε θαυμάσιο φυσικό περιβάλλον.

Για πληροφορίες μπορείτε να απευθυνθείτε στο Γραφείο Πληροφοριών του Δήμου Μύρινας.

Η ΛΙΜΝΙΑΚΗ ΓΗ

Στη θέση Απόχωμα, 1 χλμ. νοτιοδυτικά του Κότσινα, γινόταν από την αρχαιότητα η εξόρυξη ενός είδους πηλού με πολλές θεραπευτικές ιδιότητες, ο οποίος ονομαζόταν λιμνιακή γη.

Τον χρησιμοποιούσαν ως στυπτικό, φάρμακο κατάλληλο για τα έλκη του στομάχου και τις πληγές, καθώς και ως αντιόδοτο στο δάγκωμα του φιδιού. Κατά την αρχαιότητα η εξόρυξη της «λιμνιακής γης» γινόταν τελετουργικά από την ύρεια του Ηφαίστου και το χιόμα μεταφερόταν σε δισκία που είχαν τη σφραγίδα της Αρτεμης.

Κατά την Τουρκοκρατία απαγορευόταν η εξόρυξη του σε ιδιώτες. Η εξαγωγή του γινόταν μία φορά το χρόνο, στις 6 Αυγούστου, στη γιορτή της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος, με τελετουργικό τρόπο, και την παρακολουθούσαν χιλιάδες λαού. Ο πηλός πλαθόταν σε κομμάτια που στέλλονταν στην Κωνσταντινούπολη και σε κάθε κομμάτι έμπαινε η σφραγίδα της κυβέρνησης. Θεωρείτο τόσο σπάνιο αγαθό, που δινόταν δώρο από τον σουλτάνο στους διάφορους βασιλείς και ηγεμόνες.

Σήμερα δεν υπάρχει στην περιοχή κανένα ίχνος από την ακριβή θέση της εξόρυξης του.

Η ΗΦΑΙΣΤΕΙΑ

Κατά τα αρχαία χρόνια ήταν η δεύτερη σημαντικότερη πόλη της Λήμνου μετά τη Μύρινα.

Χτίστηκε από τους Πελασγούς στα βόρεια του Κόλπου του Πουρνιά. Οι ανασκαφές δείχνουν ότι η πόλη κατοικείτο συνεχώς από την Ύστερη Εποχή του Χαλκού μέχρι τους βυζαντινούς χρόνους. Φέρει το όνομά του Ηφαιστου που ήταν ο προστάτης της.

Ο αρχαιολογικός χώρος είναι δέκα περίπου στρεμμάτων και χωρίζεται σε δύο επίπεδα. Το ψηλότερο στα ανατολικά, που περιλαμβάνει τρεις μικρότερους χώρους και μία πηγή, και το χαμηλότερο στα δυτικά, με επτά συνεχόμενες μικρούς χώρους.

Η Ηφαιστεία αποτελούσε την έδρα της αρχαιοελληνικής θρησκείας στο νησί. Τα νομίσματα που βρέθηκαν εκεί αναμμένο δαυλό στη μία τους όψη, πράγμα που δείχνει ότι τελούνταν γιορτές προς τιμήν του Ηφαίστου, τα "Ηφαιστεία".

Οι ανασκαφές αποκάλυψαν ακόμα την ύπαρξη ιερού αφιερωμένου στη Μεγάλη Θεά Λήμνου, η οποία ταυτίζεται με τη Θεά Αρτεμη.

Η Ιταλική Αρχαιολογική Σχολή έκανε το 1926 ανασκαφές στην Ηφαιστεία, με αποτέλεσμα την εύρεση λαμπρών οικοδομημάτων, ανακτόρων, λουτρών και χριστιανικών εκκλησιών. Στις αίθουσες του ιερού βρέθηκαν θαυμάσια έργα τέχνης όπως πήλινα αγάλματα που παρίσταναν Σειρήνες και Σφίγγες. Έχουν βρεθεί πολλές κατοικίες, ένα ιερό και μία μεγάλη καμένη νεκρόπολη. Υπήρχαν ακόμα λουτρά, πηγάδια, ένα θέατρο της ελληνοιστικής περιόδου και ένα μεγάλο κτίσμα που μοιάζει με παλάτι και εικάζεται ότι ήταν ο λαβύρινθος της Λήμνου.

Τα στοιχεία του πληθυσμού στην αρχαία Ηφαιστεία συμπληρώνονται με το πλήθος των όπλων, των χρυσών αντικειμένων, των πήλινων ειδωλίων.

Τα αγγεία ακολουθούν την παράδοση και την τεχντροπία άλλων ελληνικών τόπων, προσφέροντας μία εικαστική φυσιογνωμία. Η γραφή πάνω σε μερικά από αυτά προσομοιάζει με την γραφή της Σχολής των Καμινίων.

Η πόλη της Ηφαιστείας ισχυροποιήθηκε και μετατράπηκε σε σημαντικό λιμάνι. Διάφορα αντικείμενα που ανακαλύφθηκαν δείχνουν τις εμπορικές σχέσεις των κατοίκων της πόλης με τα νησιά του Αιγαίου, με περιοχές της Μακεδονίας και με την ηπειρωτική Ελλάδα.

Η αρχαία Ηφαιστεία καταστράφηκε από τις συνεχιζόμενες βροχές που έφεραν την καταστροφή του λιμανιού της και την μείωση των εμπορικών συναλλαγών της πόλης και από την επικράτηση του χριστιανισμού τον 2^ο και 3^ο αιώνα γιατί οι χριστιανοί της περιοχής, που μέχρι τότε είχαν καταστήσει ως το κέντρο των λατρευτικών τους εκδηλώσεων την Ηφαιστεία, έκαναν έδρα τους τον Κότζινο.

Ο ΚΕΧΑΓΙΑΣ

Ο Κεχαγιάς είναι αντιπροσωπευτικός τύπος της παραδοσιακής Λήμνου. Η λέξη kehaya είναι τουρκική και σημαίνει τον αντιπρόσωπο ενός χωριού. Ασχολείται με την κτηνοτροφία και συνεταιρίζεται με τον ιδιοκτήτη της γης, συνεισφέροντας τα μισά πρόβατα, με την υποχρέωση να συντονίζει και να φέρει την ευθύνη για όλες τις εργασίες. Τον αναφέρουν συχνά τα τραγούδια και ο τοπικός χορός, ονομάζεται Κεχαγιάτικος. Στα Τσιμάνδρια υπάρχει τοπικός Σύλλογος Κεχαγιάδων.

Ο ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ ΣΤΗΝ ΛΗΜΝΟ

Στη Λήμνο, κατά μια εκδοχή, εγκατέλειψαν οι σύντροφοι του τον τραυματία από δάγκωμα φιδιού Φιλοκτήτη πριν φτάσουν στην Τροία.

Τον 10^ο χρόνο της πολιορκίας της Τροίας δόθηκε η προφητεία πως η πόλη θα καταληφθεί μόνο αν ο Φιλοκτήτης έρθει και πολεμήσει με τα όπλα του Ηρακλή, που είχε στην κατοχή του. Έτσι, ο γιος του Αχιλλέα, ο Νηαιπόλεμος, και ο Οδυσσεύς ήρθαν στη Λήμνο και έπεισαν τον Φιλοκτήτη να τους ακολουθήσει.

ΟΔΟΠΟΡΙΚΟ ΣΤΗΝ ΛΗΜΝΟ

Η επίσκεψη στη Λήμνο κρύβει αρκετές εκπλήξεις.

Γραφικά χωριά με παραδοσιακό χαρακτήρα και φιλόξενους κατοίκους.

Η ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΛΗΜΝΟΣ

Περιέχει τα χωριά ΚΟΝΤΟΠΟΥΛΙ, ΚΑΛΔΙΟΠΗ, ΜΟΥΔΡΟΣ, ΝΕΑ ΚΟΥΤΑΛΗ, ΚΑΜΙΝΙΑ.

Το ΚΟΝΤΟΠΟΥΛΙ πήρε το όνομά του από τον Βυζαντινό γαιοκτήμονα Κοντόπουλο.

Λεξοσημείωτο είναι ότι το 1948 αποτέλεσε τον τύπο εξορίας του μεγάλου μας ποιητή Γιάννη Ρίτσου. Το χωριό ΚΑΛΔΙΟΠΗ είναι γνωστό για τη γιορτή του Αγίου Γεωργίου όπου κάθε χρόνο αναβιώνει το έθιμο των ιπποδρομιών. Το όνομά του προήλθε από την ιδρύτρια του Καλλή.

Ακολουθώντας νότια, η παραθαλάσσια περιοχή του Μουδρού με τον ομώνυμο κόλπο. Ένα από τα ασφαλέστερα λιμάνια της Μεσογείου και το μέρος που επέλεξε το 1912 ο Κουντουριώτης για ναύσταθμο του ελληνικού στόλου.

Στην παλαιά πρετεύουσα της Λήμνου, αξίζουν το συμμαχικό νεκροταφείο, η εκκλησία των Ταξιαρχών, κτισμένη το 1370 και οι φημισμένες παραλίες Χαβούλα και Φαναράκι.

Το χωριό ΚΟΥΤΑΛΗ, βρίσκεται στον κόλπο του Μουδρού και αποτελεί τον τόπο καταγωγής του θρυλικού Κουταλιανού.

Τέλος, το χωριό ΚΑΜΙΝΙΑ του οποίου η ονομασία προήλθε από την ύπαρξη καμινιών όπου κατασκευάζονταν πήλινα αγγεία. Εκεί υπάρχουν τα ερείπια του νεολιθικού οικισμού Πολιοχνη, ένας από τους αρχαιότερους του Αιγαίου.

Η ΝΟΤΙΑ ΛΗΜΝΟΣ

Περιέχει τα χωριά ΤΣΙΜΑΝΔΡΙΑ – ΚΟΝΤΙΑΣ – ΠΛΑΤΥΣ

Τρία από τα σημαντικότερα της Ν. Λήμνου.

Η ΤΣΙΜΑΝΔΡΙΑ. Κάθε χρόνο στις 15 Αυγούστου πραγματοποιείται πανηγύρι με παραδοσιακούς χορούς και τραγούδια.

Ο ΚΟΝΤΙΑΣ. Ένα παραδοσιακό χωριό με γραφικά σοκάκια και φιλόξενους κατοίκους. Πήρε το όνομά του από τον Βυζαντινό γαιοκτήμονα Κοντία. Στον μυθό του όρμου του η Ιταλική Αρχαιολογική Σχολή Αθηνών έφερε ευρήματα προϊστορικών οικισμών.

Πολύ κοντά στο χωριό, βρίσκεται η πανέμορφη παραλία Νεβγάτης με αρκετές εξυπηρέτησεις, ενώ γνωστή είναι και η παραλία Ζιματάς.

Ο ΠΛΑΤΥΣ. Μία όμορφη περιοχή με θαυμάσιες αμμουδιές.

Η ΒΟΡΕΙΑ ΛΗΜΝΟΣ

Ο ΚΟΤΣΙΝΑΣ. Ένα μικρό ψαροχώρι στο βόρειο τμήμα του νησιού. Αποτελέσει σπουδαίο λιμάνι κατά την περίοδο του Μεσαίωνα, ωστόσο έγινε γνωστό το 1475 από την ηρωίδα της Λήμνου Μαρούλα που πολέμησε εναντίον των στρατημάτων του Σουλταμάν πασά.

Η ΔΥΤΙΚΗ ΛΗΜΝΟΣ

Στο δυτικό μέρος του νησιού, βόρεια της Μύρινας, βρίσκεται το χωριό ΚΑΣΠΑΚΑΣ. Φημίζεται για το παραδοσιακό του καρναβάλι στο οποίο αναβιώνουν έθιμα που προσδιορίζονται από αρχαιότερων χρόνων.

ΣΤΟ ΒΟΡΕΙΑΝΑΤΟΛΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΤΟΥ ΝΗΣΙΟΥ, ΚΟΝΤΑ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ ΠΑΝΑΓΙΑ ΥΠΑΡΧΕΙ Ο ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΟΣ ΟΙΚΙΣΜΟΣ ΛΞΙΑ.

ΤΟΠΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ

Στην Λήμνο επιβιώνουν πανάρχαιοι μέθοδοι παραγωγής αγροτικών και κτηνοτροφικών προϊόντων.

Τα παραδοσιακά τυριά παρασκευάζονται αποκλειστικά από πρόβειο γάλα και δεν είναι αποβουτυρωμένα. Είναι ονομαστό το καλαθάκι της Λήμνου, φέτα που στραγγίζεται σε πλεκτό καλαθάκι.

Το μελίτρομο ή μελίπαστο είναι επίσης ένα θαυμάσιο τυρί με κίτρινο χρώμα, που στραγγίζεται στον ήλιο και τον αέρα μέσα σε καθαριστά.

Το ξηρό είναι μία άλλη πολύ ενδιαφέρουσα ποικιλία, που συνήθως «πλένεται» στη θάλασσα από τις νοικοκυρές του νησιού.

Οι απέραντες εκτάσεις με το θυμάρι και τα άλλα αρωματικά φυτά αποτελούν ιδανικό τόπο βοσκής για τις μέλισσες, γι' αυτό και το μέλι της Λήμνου είναι από τα πιο ονομαστά, γευστικά και μυρωδάτα. Διατίθεται συσκευασμένο ή χύμα από τους παραγωγούς.

Τα κρασιά, γύμα ή εμφιαλωμένα από την Ένωση Συνεταιρισμών Λήμνου και από μικρούς παραγωγούς, ήταν ξακουστά ήδη από την αρχαιότητα. Το ίδιο και, το τοπικό τσίπουρο, η ρακή, που παρασκευάζεται σε χαρακτηριστικά καζάνια.

Η ποικιλία σταφυλιών μοσγάτο Αλεξανδρείας είναι η πλέον διαδεδομένη στο νησί και δίνει αρωματικά και φρουτώδη λευκά κρασιά σε πολλούς τύπους.

Το γλυκό, που είναι πολύ γνωστό σαν κρασί επιδορπίου, το ημίξηρο και το ξηρό, αλλά και η τοπική ρετσίνα, ξεχωρίζουν για την ποιότητά τους και το ωραίο χρώμα τους.

Όσον αφορά τα κόκκινα κρασιά, αναζητήστε το καλαμπόκι ή λημινό, που παράγεται σε μικρές ποσότητες αλλά η ιστορία του ανάγεται στα Ομηρικά χρόνια.

Η Λήμνος και ο Άγιος Ευστράτιος βρίσκονται σ' έναν από τους καλύτερους ψαρότοπους της Μεσογείου. Γι' αυτό και εύκολα βρίσκει κινείς στις ταβέρνες και στα εστιατόρια του νησιού φρέσκο και καλό ψάρι, καθώς και θαλασσινούς μεζέδες. Αξίζει να γευθούν τα μύδια που αβανούν σε όλο το νησί, καθώς και τα υπόλοιπα οστρακοειδή και τους αστακούς.

Στη Λήμνο βρίσκετε και τα εξαιρετικά χειροποίητα Σιμαρικά, γυλαπίτες και τραχανά, όλα φτιαγμένα από το σκληρό σιτάρι του νησιού.

Από τον συνεταιρισμό των γυναικών μπορούν να προμηθευτούν παξιμάδια και γλυκά του ταψιού. Ακόμα, όσπρια, γλυκά του κουταλιού, ταχίνι, γαλβός και λουκούμα.

ΠΑΡΑΛΙΕΣ

Όλες σχεδόν οι ακτές της Λήμνου προσφέρονται για καλύμπι. Οι αμμοθίνες σε πολλά σημεία θυμίζουν κρημικά τοπία της βόρειας Αφρικής, ενώ παντού θα βρείτε απόμαρα σημεία για να απολαύσετε ανενόχλητοι το μπάνιό σας.

- Η πιο ωραία παραλία είναι στο Σοβούλι, νότια από τον Μούδρο.

- Η παραλία του Αγίου Ιωάννη στον Κάσπακα βρίσκεται βόρεια από τη Μύρινα.

Επίσης, στα περίχωρα της πρωτεύουσας αλλά στα νότια υπάρχουν αμμόθινες παραλίες στο Πιατί.

- Λίγο νοτιότερα, στον Θάνα, βρίσκονται και οι εξαιρετικές παραλίες του όρμου του Αγίου Παύλου.

- Στο Διαπόρι, στον όρμο του Κοντιά, και νότια στη χερσόνησο του Φακού υπάρχουν επίσης ωραίες παραλίες για μπάνιο.

- Στην ανατολική ακτή κοντά στην Αγία Σοφία ξεχωρίζουν οι ήσυχες παραλίες Σκιδί και Παρθενόμιτο.

Πιο νότια, στη Φισινή, βρίσκεται η πανέμορφη αμμοθινιά Λουρί.

Η παραλία του Κότσινα στο βορρά είναι επίσης από τις πιο γραφικές περιοχές του νησιού, ενώ ακόμα βορειότερα μία επίσκεψη στις παραλίες του όρμου του Αγίου Χαράλαμπος αξίζει τον κόπο.

ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ

Το τοπικό ΚΤΕΛ διατηρεί τα δρομολόγια του σε επίπεδο επάρκειας, ίσως επειδή χρησιμοποιούνται από τους μαθητές το χειμώνα και από τους στρατιώτες το καλοκαίρι.

Το νησί δεν φημίζεται για τη λεωφορειακή συγκοινωνία του και δεν αποκλείεται να αντιμετωπίσετε δυσκολίες, ιδιαίτερα αν για σας έχει ιδιαίτερη σημασία ο ακριβής συντονισμός στις μετακινήσεις σας.

Η πεδινή μορφολογία του νησιού ευνοεί ιδιαίτερα την περιήγηση με ποδήλατο, καθώς οι χαμηλοί λόφοι και τα αμμώδη εδάφη δεν μπορούν να χαρακτηριστούν σημαντικά εμπόδια. Είναι, επίσης, δυνατή η ενοικίαση μοτοποδηλάτων στην πόλη αλλά και πρόσβαση σε πιο απόμαρα σημεία.

Ακτοπλοϊκώς, η Λήμνος συνδέεται μία φορά την εβδομάδα με τη Χίο, τη Μυτιλήνη και τη Θεσσαλονίκη, ενώ με την Καβάλα, την Αλεξανδρούπολη τον Πειραιά και το Λαύριο δύο φορές την εβδομάδα.

Αεροπορικώς, συνδέεται με την Αθήνα, τη Θεσσαλονίκη και τη Μυτιλήνη κάθε μέρα.

Τα καλοκαίρια τα δρομολόγια αυξάνονται.

ΤΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΤΗΣ ΛΗΜΝΟΥ

<u>ΟΝΟΜΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΥ</u>	<u>ΤΗΛΕΦΩΝΑ</u>	<u>ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ</u>
AFRODITI Furnished Apartments	22540-23489,23141	C
AKTAEON Hotel	22540-22258,23942	D
AKTI MYRINA Bungalows	22540-22681,22685	L
ARGO Furnished Apartments	22540-24910,23585	D
ASTRON Furnished Apartments	22540-24392	A
BLUE WATERS Hotel	22540-24403	C
DIAMANTIDES Hotel	22540-24002,22397	A
FILOKTTITIS Hotel	22540-23344	C
GALAZIO LIMANI Hotel	22540-71041	C
HEPHAESTUS Hotel	22540-24960,24962	C
KASTRO BFACH Hotel	22540-22772	B
KOSMOS Traditional Hotel	22540-22050	B
LEMNOS Hotel	22540-22153,24023	C
LIMNOS VILLAGE Hotel	22540-23500	L
LYMBERIS Furnished Apartments	22540-23352,23676	C
NEFELI Furnished Apartments	22540-23551,22829	B
PARIS Furnished Apartments	22540-23266	B
PHILOXENIA Furnished Apartments	22540-71407	C
PORTO MYRINA PALACE Hotel	22540-24805,24806	L
ROMEIKOS YALOS Hotel	22540-23787,22197	B
SEVDALIS Hotel	22540-22691,22303	C
SUNSET Furnished Apartments	22540-61555	D
TO KYMA Traditional Hotel	22540-71333,71066	B

Η ΣΑΜΟΣ

Η Σάμος έχει έκταση 476 τ.χλμ., μήκος ακτών 160 χλμ. και πληθυσμό 33.843 κατοίκους, σύμφωνα με την απογραφή του 2001. Το έδαφος του νησιού είναι ορεινό – ημιορεινό.

Ψηλότερη κορυφή του νησιού η **Βίγλα** (1.434 μ.), που ανήκει στο όρος Κέρκη.

Η Σάμος είναι το πλησιέστερο στα μικρασιατικά παράλια νησί, απέχοντας από αυτά μόνο 1.200 μ. Τα κοντινότερα στη Σάμο νησιά είναι δυτικά οι Φούρνοι και σε λίγο μεγαλύτερη απόσταση η Ικαρία (τα τρία αυτά νησιά αποτελούν το νομό Σάμου), νότια το Αγαθονήσι, η Πάτμος και οι Αρκοί, βορειοδυτικά η Χίος.

Επίσης, σε πολύ μικρή απόσταση από τα παράλια του νησιού υπάρχουν μικρότερα νησιά και βραχονησίδες, όπως νότια η Σαμοπούλα, βορειοανατολικά ο Άγιος Νικόλαος, το Μακρονήσι, Στρογγυλό και το Πρασονήσι, ανατολικά το Κασονήσι, νοτιοανατολικά το Βαρελούδι και δυτικά το Κάτεργο.

Η ιστορική συνέχεια που αναδεικνύει ο πλούτος των μνημείων της Σάμου αντανακλάται και στην παραδοσιακή φυσιογνωμία των περισσότερων οικισμών της. Οι κάτοικοι διατηρούν την αισθητική και πολιτισμική ποιότητα που κληρονόμησαν από τους παλαιότερους, τα διατηρητέα αρχοντικά αποτελούν κομμάτι της ιστορίας του νησιού, ενώ αρκετά μοναστήρια φιλοξενούν κειμήλια σημαντικής εκκλησιαστικής, καλλιτεχνικής και ιστορικής αξίας. Η Σάμος υπήρξε σημαντικό πνευματικό κέντρο του Ελληνισμού ήδη από την αρχαιότητα. Το νησί συνδέθηκε με διαπρεπείς μαθηματικούς και αστρονόμους, όπως ο Αρίσταρχος ο οποίος ήταν και ο πρώτος που ανέπτυξε τη θεωρία περί της κίνησης της Γης, και ο Κώνων. Ακόμα, συνδέθηκε με σημαντικούς αρχιτέκτονες, όπως ο Μανδροκλής που σχεδίασε και κατασκεύασε τη γέφυρα του Βοσπόρου για λογαριασμό των Περσών, και φυσικά ο Πυθαγόρας.

Σήμερα η Σάμος διαθέτει τρία μεγάλα λιμάνια, αεροδρόμιο, πολύ καλό δίκτυο σύνδεσης με τα άλλα νησιά, άρτια υποδομή για τις μετακινήσεις σας και τη διανομή σας, ενώ δεν λείπουν και οι ευκαιρίες για διασκέδαση και αναψυχή στους οικισμούς της.

Η αρχαιότερη γνωστή ονομασία του νησιού είναι Παρθένα. Η πλοΐσια βλάστησή του έδωσε και αντίστοιχα ονόματα κατά την αρχαιότητα, όπως Δρύουσα, Λυθεμας, Μελάμφυλλος, Φυλλάς, Κυπαρισσία, Παρθενουρούσα και Στεφάνη.

Για την ονομασία που τελικά επικράτησε, υπάρχουν πολλές εκδοχές. Πιθανόν να οφείλεται είτε στον Σάμο, γιο του Αγκαίου, είτε στη Σάμη της Κεφαλληνίας, απ όπου καταγόταν ο Αγκαίος. Σύμφωνα με άλλη εκδοχή, η ονομασία Σάμος συνδέεται με τη φοινικική λέξη «σαμά» (=ψηλός) και οφείλεται στο μεγάλο υψόμετρο του όρους Κερκετεύς.

Το νησί του Πυθαγόρα, από τα πλουσιότερα κάποτε στη λακάνη της Μεσογείου, κατέγραψε τον 19^ο αι. σημαντική παρουσία στην οικονομία, τη ναυτιλία και το εμπόριο, χάρη στη βιομηχανία του- κυρίως, βυρσοδεμνία, αλλά και οινοποιία.

Η ΣΑΜΟΣ Ή ΧΩΡΑ ΤΗΣ ΣΑΜΟΥ

Βασικό λιμάνι του νησιού, με πληθυσμό 6.000 κατοίκους. Στη βορειοανατολική ακτή που είναι χτισμένη στο μυχό κόλπου με βάθος 5 χλμ. και πλάτος 1 χλμ., αποτελεί ουσιαστικά ενιαίο οικισμό με το Βαθύ.

Έχει όμορφα αρχοντικά, δύο σημαντικά μουσεία, αρκετά δημόσια κτίρια με αρχιτεκτονικό ενδιαφέρον, και αξιόλογες εκκλησίες.

Συγκριτικά με άλλους οικισμούς του νησιού, η πόλη της Σάμου είναι νεότερη. Τον 19^ο αι., οπότε και ονομάστηκε Λιμήν Βαθέος ή Κάτω Βαθύ.

Ήδη κατά την περίοδο της Ηγεμονίας, δηλαδή κατά την περίοδο 1830–1912 οπότε και διοικούσε χριστιανός ηγεμόνας διορισμένος από τον σουλτάνο, αποτελούσε την πρωτεύουσα του νησιού ως την ένωση με την Ελλάδα το 1913.

ΤΑ ΑΞΙΟΘΕΛΤΑ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

ΤΟ ΔΗΜΑΡΧΕΙΟ

Το Δημαρχείο στεγάζεται σε νεοκλασικό οίκημα που χρονολογείται στα τέλη του 19^{ου} αι. Ως το 1912 στεγαζόταν εδώ το Βουλευτήριο των Σαμίων, ενώ το 1950 το οίκημα παραχωρήθηκε από το ελληνικό κράτος στον Δήμο Σάμου.

Στο κτίριο του Δημαρχείου στεγάζονται επίσης το Ταχυδρομείο και η Δημοτική Πινακοθήκη, από της οποίας τα εκθέματα ξεχωρίζουν η Συνταγματική Χάρτα του νησιού, που χρονολογείται στο 1832, καθώς και πορτρέτα επιφανών Σαμίων.

Η ΠΛΑΤΕΙΑ ΠΥΘΑΓΟΡΑ

Κοντά στην παραλία δεσπόζει η πλατεία Πυθαγόρα ή πλατεία Λιονταριού, όπως ονομάζεται εξαιτίας του τεράστιου μαρμαρινού λιονταριού που δεσπόζει στο κέντρο της.

Στη γωνία της πλατείας με την πολυσύχναστη παραλιακή οδό Θεμιστοκλή Σοφούλη θα συναντήσετε την πιάτσα των ταξί, ενώ λίγο πιο πάνω βρίσκεται και η αφετηρία των λεωφορείων.

Στην οδό 25^{ης} Μαρτίου λειτουργεί τουριστικό γραφείο του Δήμου, με χρήσιμο πληροφοριακό υλικό.

Λίγο πιο πάνω, βρίσκονται όμορφα νεοκλασικά σπίτια και το γραφικό διατηρητέο χωριό Άνω Βαθύ.

ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

Το μουσείο στεγάζεται σε δύο γειτονικά κτίρια. Το παλαιότερο οφείλει το όνομά του στον Αλέξανδρο Πασχάλη, με δωρεά του οποίου ανεγέρθηκε.

Είναι διώροφο νεοκλασικό, κατασκευασμένο από πλεκτητή πέτρα, στην είσοδο του οποίου δεσπόζουν δυο κίονες Ιωνικού ρυθμού και μία μαρμαρίνη σαρκοφάγος.

Στις αίθουσές του φιλοξενούνται εκθέματα που καλύπτουν διάφορες χρονικές περιόδους, από τα οποία αρκετά προέρχονται από τις ανασκαφές στο χώρο του Ηραίου.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει και η συλλογή ξύλινων αντικειμένων από τον 8^ο και τον 6^ο αι. π.Χ., που εκτίθεται σε προθήκες του πρώτου ορόφου. Το

νέο κτίριο ιδρύθηκε με πρωτοβουλία του Γερμανικού Αρχαιολογικού Ινστιτούτου, με σκοπό να μπορεί να φιλοξενήσει τον τεράστιον διαστάσεων Κούρο, που ανακαλύφθηκε στο χώρο του Ηραίου. Ο Κούρος καταλαμβάνει μια ολόκληρη αίθουσα του κτιρίου και είναι τοποθετημένος σε περιστροφόμενη βάση. Η κεφαλή του έχει αντικατασταθεί με γύψινο εκμαγείο, καθώς η αυθεντική βρίσκεται στην Κωνσταντινούπολη. Στα υπόλοιπα εκθέματα του νέου κτιρίου περιλαμβάνεται και αξιόλογη συλλογή αρχαίων γλυπτών.

Το μουσείο είναι ανοιχτό καθημερινά, εκτός Δευτέρας, από 08:30–15:00

Τηλ. 22730-27469.

Τα ευρήματα στεγάζονται σε δύο κτήρια:

α) Στο παλαιό Μουσείο. Πρόκειται για το "Πασχάλειο αρχαιοφυλάκειο" που κτίστηκε το 1912.

β) Στο νέο Μουσείο. Εγκαινιάστηκε τον Ιούνιο του 1987 και στεγάζει τη συλλογή της αρχαϊκής γλυπτικής. Κτίστηκε με δαπάνη του μορφωτικού ιδρύματος της VOLKSWAGEN

Συλλογές που περιλαμβάνει :

1. Αρχαϊκή Γλυπτική , 2. Κεραμική , 3. Χάλκινα , 4. Ελεφαντοστίνα , 5. Ξύλινα, 6. Κοροπλαστική, 7. Μικροτεχνία

Σημαντικότερα εκθέματα:

α) Στο παλαιό Μουσείο. Πρόκειται για το "Πασχάλειο αρχαιοφυλάκειον" που κτίστηκε το 1912.

β) Στο νέο Μουσείο. Εγκαινιάστηκε τον Ιούνιο του 1987 και στεγάζει τη συλλογή της αρχαϊκής γλυπτικής. Κτίστηκε με δαπάνη του μορφωτικού ιδρύματος της VOLKSWAGEN.

Κολλοσικός κόρφος ύψους περίπου 5,50 μ., ιωνικής τέχνης. Πρώτο τέταρτο του αιώνα π.Χ.

Μαρμάρινο άγαλμα ντυμένης γυναικείας μορφής, ανάθημα του Χηραμίου στην Ήρα. 570/560 π.Χ.

Σύνταγμα αγαλμάτων του γλύπτη Γενέλεα, αφιέρωμα στο Ηραίο. Αποτελείται συνολικά από έξι μορφές (πέντε γυναικείες και μία ανδρική), η μία από τις οποίες (η "Ορνίθη") βρίσκεται στο Βερολίνο. 560/540 π.Χ.

Μαρμάρινο επιτύμβιο (ή αναθηματικό) ανάγλυφο. Εικονίζεται γυμνός νέος ὄρθιος, που κρατά πυξίδα στο αριστερό χέρι και τείνει το δεξί σε μία καθιστή ντυμένη μορφή, που κρατά σκήπτρο. Βρέθηκε στη Χώρα. 5ος αιώνας π.Χ.

Χάλκινο αγαλμάτιο ιππεία (Αρ. Μουσείου Α 1262), ύψους 0,20 μ. Οι οφθαλμοί ήταν ένθετοι. 530-520 π.Χ.

Χάλκινο προστερνίδιο αλόγου (Αρ. Μουσείου Α 775) με παράσταση Ηρακλή εναντίον του Τρικέφαλου σκύλου του. Στα αριστερά τα βόδια του Γηρυόνη και στο έδαφος ήδη νεκρός ο βοσκός τους, γίγαντας Ευρητίων.

Ξύλινη γονατιστή γυμνή γυναικεία μορφή (Αρ. Μουσείου Α 2470), ύψους 0,17 μ. Στην κεφαλή στηρίζεται κιονόκρανο, ενώ με τα γόνατα ακουμπά σε βάση κίονα. 7ος - 6ος αιώνας π.Χ.

Πήλινος αρχαϊκός κέρνος (Αρ. Μουσείου Α 1645) διακοσμημένος με μικρογραφικά αγγεία και ειδώλια. 7ος αιώνας π.Χ.

Ελεφαντοστίνο λακωνικό έξεργο ανάγλυφο (Αρ. Μουσείου Α 1682), ύψους 0,106 μ. με παράσταση του Περσέα που σκοτώνει τη Μέδουσα. Δεύτερο μισό 7ου αιώνα π.Χ.

Ελεφαντοστίνο αγαλμάτιο γονατιστού νέου (χορευτή) (Αρ. Μουσείου Α 1665), από στέλεχος λύρας. Ύψος 0,145 μ. 7ος αιώνας π.Χ.

ΤΟ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

Το Εκκλησιαστικό Μουσείο στεγάζεται στο ισόγειο του κτιρίου της Μητροπόλεως, σε δύο αίθουσες.

Στην πρώτη αίθουσα, μεταξύ άλλων κειμηλίων και φορητών εικόνων, εκτίθεται ο μανδύας του εθνομάρτυρα πατριάρχη Γρηγορίου Ε'. Στη δεύτερη αίθουσα, τους τοίχους κοσμεί πλήθος φορητών εικόνων, μεταξύ των οποίων και μια φιλοτεχνημένη από τον φημισμένο αγιογράφο Πουλάκη.

Στα εκθέματα περιλαμβάνονται και ιερά σκεύη, μολυβδόβουλα, λειψανοθήκες με οστά αγίων, και χειρόγραφα, επιγράμματα και κώδικες.

ΤΟ ΒΑΘΥ

Ο οικισμός, χτισμένος αμφιθεατρικά στους πρόποδες λόφου που σχηματίζεται μεταξύ των βουνών Θείος και Μπαϊραχάρης, αποτελεί ανεξάρτητη κοινότητα με πληθυσμό 2.900 κατοίκους.

Το Βαθύ είναι γενέτειρα του Κ.Λαχανά, ηγετικής φυσιογνωμίας κατά τα χρόνια της Επανάστασης, και του Θεμ. Σοφούλη, ο οποίος διατέλεσε πρωθυπουργός της Ελλάδας.

Επίσης, από εδώ κατάγεται ο μεγάλος μουσουργός Μανώλης Καλομοίρης, που γεννήθηκε στην Σμύρνη το 1883 και προς τιμήν του οργανώνεται κάθε χρόνο φεστιβάλ.

Το Βαθύ χτίστηκε αρχικά πάνω στα ερείπια αρχαίας πόλης, ίχνη της οποίας διακρίνονται ως σήμερα. Η πόλη διατηρεί τον παραδοσιακό της χαρακτήρα, με πυκνή δόμηση, στενούς πλακόστρωτους δρόμους, και κεραμοσκεπή σπίτια με σαχνισιά.

Ανηφορίζοντας τα στενά του οικισμού, ο επισκέπτης θα εντυπωσιαστεί από την ποικιλία και τις ιδιαιτερότητες των σπιτιών. Στις όψεις τους διακρίνονται τα χαρακτηριστικά σαχνισιά, άλλοτε να προεξέχουν ελάχιστα από τον κύριο όγκο του κτίσματος και άλλοτε να υποστηρίζονται από διακοσμημένες ή μη αντηρίδες (μερικά από αυτά είναι διάφορα).

Ενδιαφέρον παρουσιάζουν και οι φεγγίτες με τις περίτεχνες μεταλλικές σιδεριές πάνω από τα παράθυρα του σαχνισιού, ενώ αξιόλογα δείγματα ξυλόγλυπτων θυρών επιβεβαιώνουν τις αρετές των παραδοσιακών τεχνιτών.

Η ΜΟΝΗ ΖΩΟΔΟΧΟΥ ΠΗΓΗΣ

Ανηφορίζοντας το δρόμο που διασχίζει την πόλη της Σάμου και ανηφορίζει με κατεύθυνση ανατολικά, φτάνετε στην κοιλάδα της Βλαμαρής. Διασχίζοντας την κοιλάδα, σε απόσταση 7 χλμ. συναντάτε την Μονή της Ζωοδόχου Πηγής, η οποία δεσπόζει στη χερσόνησο που καταλήγει στο ακρωτήριο Πράσο με θέα εντυπωσιακή.

Η Μονή Ζωοδόχου Πηγής χτίστηκε το 1965 κοντά στα ερείπια παλαιότερης μονής. Ονομάζεται, επίσης, Αι-Λιατίσσα, λόγω της θέσης της στην κορυφή του όρους Ψηλή Βίγλα, με υψόμετρο 300 μ., κοντά στο εκκλησάκι του Αι-Λιά.

Ο ναός της μονής ακολουθεί τα βυζαντινά πρότυπα δηλ. βασιλική μετά τρούλου. Ο τρούλος στηρίζεται σε 4 κίονες, οι οποίοι προέρχονται από αρχαίο ναό της Μιλήτου. Το εσωτερικό του ναού κοσμείται με τοιχογραφίες. Επίσης, ο επισκέπτης μπορεί να θαυμάσει το ξυλόγλυπτο τέμπλο, τον επισκοπικό θρόνο, καθώς και την ασημένια φορητή εικόνα που απεικονίζει την Παναγία ως Ζωοδόχο Πηγή.

Τα περισσότερα κελιά των μοναχών είναι σήμερα εγκαταλελειμμένα, διατηρούνται όμως μικρά εντοιχισμένα γλυπτά στους εξωτερικούς τους τοίχους.

Η ΜΟΝΗ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΖΩΝΗΣ

Κοντά στο χωριό Βλαμαρή, 2 χλμ. από το Βαθύ, βρίσκεται η Μονή της Αγίας Ζώνης, που χτίστηκε τον 17^ο αι. και ανοικοδομήθηκε, σύμφωνα με σχετική επιγραφή στο καμπαναριό, το 1750.

Ως υλικό κατασκευής έχουν χρησιμοποιηθεί και δομικά στοιχεία κτιρίων αρχαίου οικισμού που πιθανόν υπήρχε στην περιοχή, ενώ ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει και η αγιογράφηση στο καθολικό της μονής.

Ο ΟΙΚΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΑΛΑΙΟΚΑΣΤΡΟΥ

Νοτιοανατολικά από το Βαθύ, βρίσκεται ο μικρός οικισμός του Παλαιόκαστρου, το όνομα του οποίου οφείλεται στα ερείπια κυκλώπειου τείχους.

Στην περιοχή υπήρχε κατά το παρελθόν πόλη, πιθανόν πικνοκατοικημένη, όμως προκύπτει από την πληθώρα των ευρημάτων.

Ακόμη νοτιότερα, σε απόσταση 12 χλμ. από την πόλη της Σάμου, βρίσκεται ο μικρός παραλιακός ψαράδικος οικισμός του Πασσιδαωνίου.

Η απόσταση από τα μικρασιατικά παράλια είναι από εδώ πολύ μικρή, γεγονός που δίνει τη δυνατότητα στον επισκέπτη να απολαύσει τη θέα προς τις ακτές της Τουρκίας. Ως τις αρχές του 18^{ου} αι. σώζονταν στην τοποθεσία αυτή τα ερείπια δύο ναών του Ποσειδώνια. Το λιμανάκι με τις ταβέρνες προσφέρεται για ανάπαυση, αλλά η παραλία είναι μικρή.

ΤΟ ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΟ

Το Πυθαγόρειο με την πληθώρα των τουριστικών εγκαταστάσεων που διαθέτει και τη γειτνίασή του με το αεροδρόμιο, αποτελεί το σημαντικότερο τουριστικό κέντρο της νότιας ακτής του νησιού.

Με μόνιμο πληθυσμό 1.600 κατοίκους, βρίσκεται στο ανατολικό άκρο του όρμου Τηγάνι και απέχει 15 χλμ. από την πόλη της Σάμου.

Από το γραφικό λιμάνι του, χτισμένο στα θεμέλια του λιμανιού της αρχαίας Σάμου, φεύγουν εκδρομικά σκάφη για τα κοντινά νησιά όπως Σαμοπούλα, Πάτμο, Λυαβονήσι.

Ο σημερινός οικισμός είναι σχετικά νέος, αφού οι πρώτοι κάτοικοι εγκαταστάθηκαν εδώ το 1850 περίπου και χρησιμοποίησαν ως υλικό κατασκευής των σπιτιών τους μέλη από αρχαία κτίσματα.

Το πλήθος των αξιοθέατων μαρτυρεί την έντονη πολιτισμική ανάπτυξη της περιοχής στο παρελθόν. Μεταξύ αυτών συγκαταλέγονται το Ευπαλίνειο Ορυγμα, η Παναγία η Σηλιανή, το Αρχαίο Θέατρο, το Αρχαιολογικό Μουσείο, το Κάστρο του Λογοθέτη με την ευρύτερη περιοχή, και φυσικά το Ηραίο.

Μικρότερου ενδιαφέροντος αξιοθέατα είναι τα ρωμαϊκά λουτρά, 500 μ. δυτικά από το Πυθαγόρειο, δίπλα στη Λίμνη Γλυφάδα και η εκκλησία της Γλυφαδιώτισσας.

Από τα ευρήματα των ανασκαφών μπορεί κανείς να συμπεράνει ότι η αρχαία Σάμος βρισκόταν στην ευρύτερη περιοχή του σημερινού Πυθαγόρειου. Στην αρχαία πόλη υπήρχαν πολλοί ναοί, από τους οποίους ξεχώριζε ο μνημειακών διαστάσεων Ναός της Ήρας (Ηραίο), τμήματα του οποίου σώζονται ως σήμερα.

Αρκετοί αρχαίοι συγγραφείς, ανάμεσά τους και ο Ηρόδοτος, αναφέρουν την ύπαρξη αρκετών δημόσιων κτηρίων που κοσμούσαν την πόλη. Την πόλη και το Ηραίο συνίδεε μεταξύ τους η Ιερά Οδός, εκατέρωθεν της οποίας υπήρχαν αξιόλογα οικοδομήματα από τα οποία σώζονται κατάλοιπα.

Στα βόρεια της αρχαίας πόλης Σάμου, σε μικρή απόσταση από την παραλία, ανακαλύφθηκε σχετικά πρόσφατα προϊστορική πόλη με νεολιθικά ευρήματα. Από τη μυθολογία είναι γνωστή η συμμετοχή της πόλης αυτής στην Αργοναυτική Εκστρατεία και στον πόλεμο της Τροίας.

Σήμερα διακρίνονται τα ερείπια του τείχους της ακρόπολης, βόρεια από την παραλία, στην κορυφή του λόφου.

Τα κυκλώπεια τείχη που περιέβαλαν την αρχαία πόλη είχαν μήκος 6.700 μ., ύψος 5 μ., πλάτος 4,60 μ., 31 μικρούς πύργους και 14 εξόδους. Ήταν χτισμένα με μεγάλους ορθογώνιους λίθους, ακολουθώντας το ισοδομικό σύστημα.

Την εποχή του Πολυκράτη τα τείχη επισκευάστηκαν και συμπληρώθηκαν με το άνοιγμα τάφρου.

Μεγάλο μέρος του τείχους διατηρείται ως σήμερα σε καλή κατάσταση. Τμήματα του τείχους διακρίνονται επίσης στην κορυφή του βουνού Καστρί ή Κιστέλι, πάνω από το μοναστήρι της Σηλιανής, καθώς και βορειοδυτικά σε διάφορα σημεία, ως την παράκτια ζώνη.

Στον λόφο του Κάστρου Λογοθέτη και στον περίβολο της εκκλησίας της Μεταμόρφωσης διακρίνονται διάσπαρτα αρχιτεκτονικά μέλη. Ίσως προέρχονται από αρχαίο ναό του Απόλλωνα, που πιθανόν υπήρχε στην περιοχή.

Κάτω από την εκκλησία της Σηλιανής βρισκόταν η αρχαία δυτική νεκρόπολη. Εδώ έχουν ανακαλυφθεί τάφοι που ανήκουν στο δεύτερο μισό του 6^{ου} αι. π.Χ. αλλά και τάφοι της Ρωμαϊκής εποχής και των Ελληνιστικών χρόνων, οι οποίοι είναι θαλωτοί και λαξευμένοι σε βράχο. Αρκετά από τα κτερίσματα των τάφων αυτών εκτίθενται στο Αρχαιολογικό Μουσείο της Σάμου.

Στο λόφο της Μεταμόρφωσης σώζονται και ερείπια παλαιοχριστιανικών εκκλησιών. Ξεχωρίζουν τα θεμέλια μιας τρίκλιτης βασιλικής με μήκος 36 μ. και πλάτος 18 μ., που μάλλον χρονολογείται στον 5^ο αι. και αποτελούσε τον καθεδρικό ναό της Σάμου. Τον 8^ο αι., η εκκλησία καταστράφηκε από σεισμό. Στα ερείπια της χτίστηκε αργότερα βυζαντινό κάστρο, τα θεμέλια του οποίου βρίσκονται κάτω από το Κάστρο Λογοθέτη.

Πάνω από το Πυθαγόρειο και κοντά στο Ευπαλίνειο Ορυγμα θα συναντήσετε τη Σηλιά, με τον θαυματουργικό ναό της Παναγίας, της επονομαζόμενης Σηλιανής. Ο ναός, αφιερωμένος στα Εισόδια της Θεοτόκου, είναι μετόχι της Μονής Κοζοβιώτισσας της Αμοργού. Σύμφωνα με μια από τις παραδόσεις που συνοδεύουν την κατασκευασμένη από πηλό εικόνα της Παναγίας, οι Αμοργιανοί προσπάθησαν να την πάρουν στο νησί τους, αλλά εκείνη επέστρεψε στη σηλιά. Λέγεται, επίσης, ότι κατά την αρχαιότητα εδώ ήταν η έδρα της Σαμίας Σίβυλλας, γνωστής και με το όνομα Φυτώ.

Δυτικά από το Πυθαγόρειο, δίπλα στη λίμνη Γλυφάδας και στα ρωμαϊκά λουτρά, υπάρχει εκκλησία αφιερωμένη στην Παναγία. Η εκκλησία γνωστή με το όνομα Γλυφαδιώτισσα, χρονολογείται στον 16^ο αι. και χτίστηκε πάνω στα θεμέλια τρίκλιτης βασιλικής του 5^{ου} αι.

Ο ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ Ο ΣΑΜΙΟΣ

Ο Πυθαγόρας (580 π.Χ.–490 π.Χ.), φιλόσοφος και μαθηματικός, γεννήθηκε στη Σάμο και πέθανε στο Μεταπόντιο της Κάτω Ιταλίας. Υπήρξε μαθητής του Αναξίμανδρου και του Θαλή στη Μίλητο. Έζησε στην Αίγυπτο και τη Βαβυλωνία για αρκετά χρόνια, όπου απέκτησε πλήθος γνώσεων. Οι πολιτικές αντιθέσεις του με τον Πολυκράτη, ο οποίος επέβαλε τυραννία στο νησί το 538 π.Χ., τον ανάγκασαν να εγκαταλείψει οριστικά τη Σάμο.

Το 529 π.Χ. ίδρυσε φιλοσοφική σχολή στον Κρότωνα της Κάτω Ιταλίας, θέτοντας πολύ αυστηρά κριτήρια για την εισαγωγή των μαθητών. Επηρέασε την πολιτική κατάσταση που επικρατούσε στον Κρότωνα, αλλά και σε άλλες ιταλικές πόλεις, κηρύσσοντας ότι την εξουσία πρέπει να την ασκούν οι άριστοι, βοηθούμενοι από τους σοφότερους και τους χρηστότερους. Στον Πυθαγόρα αποδίδεται και η πρωτοβουλία για το σχεδιασμό και την κοπή του πρώτου νομίσματος που κυκλοφόρησε σε πόλεις της νότιας Ιταλίας. Ο Κύλωνας, ο οποίος απορρίφθηκε από την σχολή που ήταν υπογέφυκος, υποκίνησε στάση εναντίον του Πυθαγόρα, η οποία προκάλεσε το διωγμό του, το κάψιμο της σχολής, καθώς και το θάνατο πολλών μαθητών του.

Πολυπράγμων καθώς ήταν ο Πυθαγόρας, ανέπτυξε θεωρίες για την ηθική, τη φιλοσοφία, τα μαθηματικά όπου διατύπωσε το παγκοσμίως γνωστό πυθαγόρειο θεώρημα, την αστρονομία όπου πρώτος αναφέρθηκε στη σφαιρικότητα της Γης. Κατά τον Πυθαγόρα, τα πάντα «εγίνετο κατ' αριθμόν». Σε αυτόν αποδίδεται και η θεωρία της λειτουργικής σημασίας των αριθμών στον κόσμο των αντικειμένων και στη μουσική.

Ο Πυθαγόρας δεν άφησε γραπτά κείμενα. Στοιχεία για το βίο του και για τις φιλοσοφικές του αντιλήψεις αντλούμε από τον Ηρόδοτο.

Το 1955 το ελληνικό κράτος, για να τιμήσει τα 2.500 χρόνια από την ίδρυση σχολής του, τύπωσε γραμματόσημο, στο οποίο εικονίζεται σχηματική απόδειξη του πυθαγορείου θεωρήματος.

Η ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ

Στα νεότερα χρόνια, η επανεγκατάσταση κατοίκων στη Σάμο έχει αφετηρία τα μέσα του 16^{ου} αι. Η σημερινή ονομασία αρκετών οικισμών οφείλεται στον τόπο προέλευσης των πρώτων αυτών κατοίκων. Οι τοποθεσίες που επιλέγησαν βρίσκονται κατά κύριο λόγο στην ενδοχώρα και προστατεύονται από τους ορεινούς όγκους που τις περιβάλλουν. Με την πάροδο του χρόνου δημιουργήθηκαν νέοι οικισμοί, σε περισσότερο περιόπτες θέσεις. Σταδιακά, οι παραθαλάσσιοι αυτοί οικισμοί απέκτησαν αυτονομία και αναδείχθηκαν σε σημαντικά κέντρα.

Αρχικά τα σπίτια χτίζονταν με εραπτόμενους τους πλευρικούς τοίχους, με αποτέλεσμα το οικιστικό σύνολο να χαρακτηρίζεται από πυκνή δόμηση. Η διάταξη των σπιτιών στις ορεινές περιοχές είναι αμφιθεατρική και προσαρμόζεται στη μορφολογία του εδάφους, ενώ στις παραλιακές είναι γραμμική.

Οι δρόμοι που διατρέχουν τους οικισμούς και οριοθετούνται από τις προσόψεις των κτισμάτων είναι στενοί, πλακόστρωτοι, με αυλάκι στο μέσο τους για την απορροφή των νερών. Σε ορισμένους οικισμούς δημιουργούνται στοές με την προέκταση του ορόφου πάνω από το δρόμο, λόγω έλλειψης επαρκούς χώρου για την ικανοποίηση όλων των αναγκών.

Οι κατοικίες είναι στην πλειοψηφία τους διώροφες. Οι δύο όροφοι συνδέονται συνήθως με εξωτερική πέτρινη σκάλα, η οποία καταλήγει σε πλατύσκαλο μπροστά από την πόρτα εισόδου του ορόφου. Στα πιο ευρύχωρα σπίτια η σκάλα που συνδέει τους δύο ορόφους βρίσκεται στο εσωτερικό. Στην κατασκευή των θεμελίων και των τοίχων του ισόγειου χρησιμοποιείται ως δομικό υλικό η πέτρα, ενώ στο όροφο το ξύλο.

Το κατώι ή βαρκαρέτζο λειτουργεί ως αποθήκη και βοηθητικός χώρος, λόγω έλλειψης χώρου για την ανέγερση ανεξάρτητου κτίσματος. Το ανώι αρχικά ήταν μονόχωρο, ενώ αργότερα διαιρέθηκε σε δύο χώρους, και αργότερα σε τρεις με λεπτό ξύλινο διαχωριστικό. Χαρακτηριστικό του ορόφου είναι ο χώρος όπου βρίσκεται το τζάκι, γνωστός ως παραστά.

Το τζάκι είναι συνήθως γωνιακό, με κοινή διατομή και τοξωτό άνοιγμα, πάνω από το οποίο υπάρχουν τρεις ή τέσσερις μικρές εσοχές όπου τοποθετούνται μικροαντικείμενα.

Γενικά, η μορφή της κατοικίας ακολουθεί εξελικτική πορεία από τα απλούστερα παραδοσιακά πρότυπα προς τα πιο σύνθετα, με εμφανείς τις επιδράσεις από τον τόπο προέλευσης των πρώτων κατοίκων του οικισμού, αλλά και από τη μαθητεία των μαστόρων στα γειτονικά νησιά και τα μικρασιατικά παράλια.

ΤΟ ΕΥΠΑΛΙΝΕΙΟ ΟΡΥΓΜΑ

Πρόκειται για μια σήραγγα μήκους 1.350 μ., η οποία διατρέχει το όρος Καστρί από τους νότιους προς τους βόρειους πρόποδες του. Το εκπληκτικό για την εποχή του αυτό έργο, κατασκευάστηκε το 529 π.Χ.–524 π.Χ., επί Πολυκράτη, προκειμένου να λύσει το πρόβλημα ύδρευσης της αρχαίας πόλης της Σάμου και παράλληλα να παρέχει τη δυνατότητα διαφυγής σε ενδεχόμενη εχθρική εισβολή.

Το νερό ερχόταν μέσω του Ευπαλίνειου Ορύγματος από δεξαμενή της περιοχής των Αγιάδων και κατέληγε στο λιμάνι, δίπλα στο οποίο βρισκόταν η αρχαία αγορά. Αρχιτέκτονας ήταν ο Ευπαλίνος από τα Μέγαρα, όπως μας πληροφορεί χαραγμένη σε μάρμαρο επιγραφή που βρίσκεται στην είσοδο του μικρού κτίσματος, στο νότιο στόμιο της σήραγγας.

Για την κατασκευή, η οποία διήρκεσε περίπου 15 χρόνια, εργάστηκαν λέσβιοι αιχμάλωτοι. Η διάνοξη της σήραγγας ξεκίνησε ταυτόχρονα από τις δύο πλευρές του όρους, με το αξιοθαύμαστο αποτέλεσμα της τέλει συνάντησης των δύο στοών.

Με την πάροδο του χρόνου το έργο είχε καταχθεί, παρέμεινε όμως γνωστό από τις περιγραφές του Ηρόδοτου. Η πρώτη απόπειρα αποκάλυψης του έγινε το 1854 από τον γάλλο αρχαιολόγο Victor Guérin. Η σήραγγα καθαρίστηκε τελικά το 1882. Σήμερα έχει τοποθετηθεί ηλεκτροφωτισμός σε κάποιο μέρος της και στο δάπεδό της έχει τοποθετηθεί ξύλινη επίστρωση, για να μπορεί να την επισκεφτεί το κοινό.

Βορειοδυτικά, στην πλαγιά του βουνού Καστρί, κάτω από το μετόχι της Παναγίας της Σηλιανής, σε υψόμετρο 140 μ., βρισκόταν το αρχαίο θέατρο. Σώζονται τμήματα του δυτικού τοίχου, ελάχιστα θεμέλια των ημικυκλικών σειρών, με λίγα εδώλια στην ανώτατη σειρά και τμήμα της σκηνής. Κάτω από το θέατρο περνούσε το υπαίθριο υδραγωγείο.

Ένα από τα μεγαλύτερα έργα της εποχής του ήταν και το λιμάνι της πόλης. Το μήκος του, ήταν 370 μ. και τα θεμέλιά του βρισκόταν σε βάθος περίπου 35 μ. Το έργο βοήθησε λόγω καθίζησης, με αποτέλεσμα να μην είναι σήμερα ορατό.

Στους πρόποδες του βουνού όπου βρίσκεται το Ευπαλίνειο Ορύγμα σώζονται τα θεμέλια μεγάλης οικίας που χρονολογείται στους Ρωμαϊκούς χρόνους. Ενδιαφέρον παρουσιάζει κυρίως το δάπεδό της, το οποίο κοσμεί ψηφιδωτό με σκηνή κυνηγιού, όπου απεικονίζεται ζαρκάδι και οφιοειδή τέρατα. Στον ίδιο χώρο υπάρχουν και ερείπια κτίσματος της ίδιας περίπου εποχής, που πιθανολογείται ότι ήταν η κατοικία του ρωμαϊκού διοικητή του νησιού.

Το έτος 1882 οι Σαμιώτες έκαναν μία προσπάθεια να θέσουν σε λειτουργία το υδραγωγείο. Η προσπάθεια δεν καρποφόρησε και μετά από 90 χρόνια το Γερμανικό Αρχαιολογικό Ινστιτούτο ανέλαβε την αποκαίνιση της σήραγγας, μεταξύ των ετών 1971- 1973.

Ήταν έργο του μηχανικού Ευπαλίνου, γιου του Ναυστράφου από τα Μέγαρα. Χρονολογείται στα 550 π.Χ., επί τυραννίας Πολυκράτους.

Το Ευπαλίνειο Όρυγμα είναι ανοιχτό για το κοινό από το Απρίλιο έως το Οκτώβριο και ώρες 09:00-14:30 και το εισιτήριο κοστίζει 1.5 ευρώ.

Η ΝΑΟΣ ΤΗΣ ΗΡΑΣ ΚΑΙ Η ΛΑΤΡΕΙΑ ΤΗΣ

Κατά την μυθολογία, η θεά Ήρα γεννήθηκε στις εκβολές του ποταμού Ίμβρασσου, που είναι δίπλα στο Ηραίο. Η παράδοση αναφέρει, ότι στον ποταμό, κάτω από μια λυγαριά, είχε βρεθεί το ξοάνο της θεάς. Στο χώρο του Ηραίου πραγματοποιούνταν γιορτές προς τιμήν της Ήρας, όπως τα Ηραία, τα Τονέα και τα Εκατόμβια.

Ο Πausανίας αναφέρει ότι ο ναός ιδρύθηκε το 1350 π.Χ.-1330 π.Χ. από Αργοναύτες με αρχηγό τον Αγκαίο, οι οποίοι επέστρεφαν στο Άργος μεταφέροντας το ξύλινο άγαλμα της Ήρας. Στον Αγκαίο αποδίδεται και η κατασκευή του πρώτου ιερού, το οποίο ήταν ξύλινο. Ο Βιτρούβιος αναφέρει ότι το Ιερό ιδρύθηκε περίπου το 1291 π.Χ. και ήταν Δωρικού ρυθμού.

Επί Πολυκράτη τον 6^ο αι., ο ναός ξαναχτίστηκε σε μνημειακές διαστάσεις, με αρχιτέκτονες τον Ροίκο και τον γιο του Θεόδορο, πάνω στα θεμέλια του παλαιότερου.

Το 530 π.Χ. ο ναός κάηκε και ανοικοδομήθηκε για μία φορά ακόμη. Η ανέγερσή του συνεχίστηκε κατά διαστήματα για αρκετούς αιώνες, ως και τα Ελληνιστικά χρόνια. Ο ναός ήταν δίπτερος με διπλή κιονοστοιχία.

Ο σήκος χωριζόταν, με διπλή σειρά κίονων Ιωνικού ρυθμού, σε δύο μέρη : τον πρόναο και το άδυτο, όπου φυλασσόταν το άγαλμα της θεάς. Σήμερα, σώζονται τα θεμέλια του ναού, τμήματα κίονων και ένας μόνο ακέραιος κίονας με 13 συνδέσμους.

ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΤΟΥ ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΟΥ

Το Αρχαιολογικό Μουσείο του Πυθαγορείου βρίσκεται σε μια μικρή πλατεία πίσω από τα κτίρια του λιμανιού, φιλοξενεί ελάχιστα εκθέματα. Εκτίθενται, μεταξύ των άλλων, γλυπτά, όπως το άγαλμα μιας γυναίκας που χρονολογείται στο 540 π.Χ., και αρκετά επιτύμβια ανάγλυφα.

Το μουσείο είναι ανοιχτό για το κοινό καθημερινά 08:00-15:00 κατά τους καλοκαιρινούς μήνες, ενώ κατά τους χειμερινούς μήνες καθημερινά εκτός Τρίτης, 09:00-14:30, και την Κυριακή 10:30-14:30.

Ο ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΤΟΥ ΗΡΑΙΟΥ ΤΗΣ ΣΑΜΟΥ

Βρίσκεται σε κοντινή απόσταση από το Πυθαγόρειο και είναι το σημαντικότερο Ιερό της Ήρας, καθώς και ο σύγχρονος οικισμός με ξενοδοχεία σε πιο προσιτές τιμές. Ο χώρος του Ηραίου αποτελεί πραγματικό υπαίθριο μουσείο, όπου ο επισκέπτης μπορεί να θαυμάσει πλήθος μνημείων που ανήκουν χρονολογικά σε διάφορες περιόδους.

Αρχικά στη θέση αυτή βρισκόταν προϊστορικός οικισμός, ο οποίος δημιουργήθηκε σε αλληπάλληλες οικιστικές φάσεις, με αφετηρία τη 2^η π.Χ. χιλιετία.

Η πρώτη μικρή έρευνα στο ιερό άρχισε το 1702 με τον Joseph Pitton de Toupinet (γιατρός και φυσιοδίφη). Διάφοροι περιηγητές του 18ου και 19ου

αιώνα επισκέφθηκαν το ιερό και σχεδίασαν τα λείψανα του ναού.

Το 1879 ο Paul Girard αποκάλυψε στη ΒΑ γωνία του ναού την "Ήρα" του Χηραμύη, που σήμερα βρίσκεται στο Λούβρο.

Ανασκαφές της Αρχαιολογικής Εταιρείας έγιναν το 1902 και 1903 από τους Π. Καββαδία και Θ. Σοφούλη. Το 1910 άρχισαν εκτεταμένες έρευνες στο ιερό από τους Th. Wiegand και M. Schede για λογαριασμό των Koenigliche Museen του Βερολίνου που διακόπηκαν το 1914 λόγω του Α' Παγκοσμίου Πολέμου. Από το 1925 άρχισαν οι συστηματικές ανασκαφές από το Γερμανικό Αρχαιολογικό Ινστιτούτο της Αθήνας με διευθυντή τον E. Buschor, διακόπηκαν το 1939 με την έκρηξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, ξανάρχισαν το 1951 και συνεχίζονται μέχρι σήμερα.

Σημαντικότερα μνημεία ή αρχιτεκτονικά σύνολα:

Ο ναός της Ήρας:

Δίπτερος ιωνικού ρυθμού. Εποχής τυράννου Πολυκράτους 538-522 π.Χ. Ο μοναδικός κίονας που στέκεται ως σήμερα όρθιος, σώζεται στο μισό περίπου από το αρχικό του ύψος. Η υποδομή του ναού σώζεται εν μέρει ως το ύψος του τοιχοβάτη και του στυλοβάτη.

Ο ναός χαρακτηρίστηκε από τον Ηρόδοτο ως ο μεγαλύτερος της Ελλάδος.

Διατηρεί σχεδόν αναλλοίωτο το περίγραμμα του σηκού και του πρόναου του αρχαιότερου (570/60 π.Χ.) ναού "του Ροίκου", αλλά οι διαστάσεις του είναι μεγαλύτερες από εκείνον, δηλ. 108,63 X 55,16 μ. Το μεγαλύτερο μέγεθος οφείλεται στο ότι οι στοές της περιστασης ενισχύθηκαν στην πρόσθια και πίσω όψη με τρίτη κιονοστοιχία, προφανώς κατά το πρότυπο του ναού της Εφρεσίας Αρτέμιδος, ο οποίος είχε κτισθεί λίγο παλαιότερα.

Ο αριθμός των κίωνων ανέρχεται σε 155 και διακρίνονται σ' αυτούς τέσσερα διαφορετικά μεγέθη και τύποι. Ο θρηγικός υπολογίζεται ότι ήταν ξύλινος. Από τα κεραμίδια της στέγης δεν βρέθηκε τίποτε και έτσι συμπεραίνεται ότι αυτή δεν αποπερατώθηκε ποτέ.

Ο Μεγάλος Βωμός:

Η θέση του βωμού παρέμεινε από την αρχή αμετακίνητη, ενώ είχε αξιόλογο μέγεθος ακόμη και κατά τις πρώιμότερες φάσεις (διαπιστώθηκαν τουλάχιστον επτά, από τις οποίες η παλαιότερη, ένας μικρός βωμός από χαλίκια, ανήκει στην Ύστερη Εποχή του Χαλκού).

Ο βωμός του 8ου/7ου αιώνα π.Χ. για άγνωστους λατρευτικούς λόγους δεν ήταν προσανατολισμένος προς το ναό, αλλά είχε κατεύθυνση από ΒΔ προς ΝΑ.

Ο βωμός κτίστηκε σε μνημειακό μέγεθος το 560 π.Χ. περίπου, μαζί με τον γιγαντιαίο ναό των Ροίκου και Θεόδωρου, προς τον οποίον τοποθετήθηκε σε αξονική θέση. Με βάση τα θεμέλια που σώθηκαν, το μέγεθός του υπολογίζεται σε 36,50 X 16,50 μ. Πρέπει να είχε την μορφή στήλης σπονκτής προς τον ναό, που περιέκλειε τον κυρίως βωμό των θυσιών και περιβαλλόταν στις άλλες τρεις πλευρές της από προστατευτικό τοίχο ύψους 5-7 μ.

Ο τοίχος κατέληγε επάνω σε επιβλητικά κυμάτια, ενώ, εσωτερικά, ήταν διακοσμημένος με περιθέουσα ανάγλυφη ζωφόρο με παραστάσεις θηριομαχιών και Σφηγγών. Τα δύο άκρα του τοιχώματος διακοσμούνται με πλούσια γλυπτά επίκρανα. Ο βωμός ξαναχτίστηκε κατά την αυτοκρατορική εποχή (1ος -2ος αιώνας μ.Χ.) ολόκληρος από μάρμαρο. Από τη φάση αυτή έχουμε τα μοναδικά γνωστά παραδείγματα αρχιτεκτονικών αντιγράφων επάνω σε αρχαϊκά πρότυπα.

Η Ιερά οδός:

Η οδός που οδηγούσε από την πόλη της Σάμου (σημερινό Πυθαγόρειο) στο ιερό αποτελούσε από τις αρχές του 6ου αιώνα π.Χ. το αργότερο, σημαντικό τοπογραφικό στοιχείο του χώρου. Εκιαδή αποτελούσε την κύρια είσοδο του Ιερού είχαν τοποθετήσει κατά μήκος της και σε ιδιαίτερα πυκνές αποστάσεις αντιπροσωπευτικά μνημεία. Εικόνα των αναστημάτων αυτών ήδη από την αρχαϊκή εποχή δίνουν οι γιγαντιαίοι μαρμαρίνοι κούροι που βρέθηκαν στην Ιερά Οδό και το σύνταγμα του Γενέλευ, αντίγραφο του οποίου είναι τοποθετημένο προς βορρά. Η συμπαγής λίθινη επίστρωση της οδού, που αποκαλύφθηκε τμηματικά ως το Πυθαγόρειο, έγινε γύρω στα 200 μ. Χ. Κατά τη διάρκεια ανασκαφών, που έγιναν το 1980 για τον εντοπισμό της κύριας εισόδου του Ιερού, βρέθηκε ο κολοσικός κούρος που εκτίθεται στο Μουσείο Σάμου.

Ο Εκατόμπεδος I και II

Θεωρείται από τους πρώιμότερους αρχαίους ελληνικούς ναούς. Η αποσπασματική του διατήρηση όμως καθιστά την ερμηνεία των οικοδομικών του λειψάνων αναγκαστικά υποθετική.

Πρόκειται για στενόμακρο ορθογώνιο κτήριο με είσοδο από ανατολικά, μήκους περίπου 33 μ. (δηλ. 100 πόδες). Σχέση μήκους προς πλάτος: 5 προς 1. Οι τοίχοι ήταν πλίνθινοι στηριζόμενοι σε λίθινο βάθρο ενώ μία σειρά από ξύλινα στηρίγματα επάνω σε λίθινες πλάκες κατά τον μέσο άξονα, στήριζαν τη στέγη. Το λατρευτικό άγαλμα (ξόανο) βρισκόταν επάνω σε απλή ορθογώνια βάση με πλάκες ασβεστόλιθου.

Ο ναός χρονολογείται στον 8ο αιώνα π.Χ. ενώ στα μέσα του 7ου αιώνα π.Χ. χρονολογείται ο Εκατόμπεδος II, που κτίστηκε επάνω στα παλαιά θεμέλια, με αλλαγές στην τοιχοδομία και πιθανώς περίσταση, που την αποτελούσαν ξύλινα στηρίγματα επάνω σε λίθινες βάσεις. Ίσως στην ανατολική πλευρά να υπήρχαν δύο σειρές στηριγμάτων.

Η στέγη και των δύο ναών πρέπει να ήταν σκεπασμένη με πήλινα κεραμίδια και είχε σαμαρωτό σχήμα.

Το "νότιο κτήριο"

Πρόκειται για το νοτιότερο ναό του ιερού, περίπτερο, στραμμένο προς ΒΑ. Ο σηκός και ο πρόναος χωριζόταν σε δύο κλίτη με κιονοστοιχία στη μέση και είχε την ίδια γεωμετρική αναλογία 1 προς 3 (39,30 x 13,10 μ.) με τον Ναό του Ροίκου. Αξίζει να παρατηρηθεί ότι η στοά της περιστασης δεν περιβάλλει και την ανατολική πλευρά του ναού και έτσι σχηματίζουν την πρόσοψη οι παραστάδες του πρόναου, ανάμεσα σε κίονες απομακρυσμένους ο ένας από τον άλλο. Στο κτήριο που πρέπει να κτίστηκε στα μέσα του 6ου αιώνα π.Χ., αποδίδονται ραβδωτοί πύρινοι κίονες, ενώ δεν έχουν αναγνωρισθεί κιονόκρανα.

Τον χώρο του Ηραίου μπορεί κανείς να τον επισκεφτεί : Καθημερινά 08:00 – 15:00 το καλοκαίρι και 09:00 – 14:30 το χειμώνα.

Η ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΚΑΙ ΝΟΤΙΑ ΣΑΜΟΣ

Η ΧΩΡΑ

Η Χώρα, οικισμός βόρεια του Ηραίου, ήταν κάποτε πρωτεύουσα της Σάμου. Κατά τους Μεσαιωνικούς χρόνους ονομαζόταν Μεγάλη Χώρα. Οι πρώτοι οικιστές της φαίνεται ότι ήταν απόγονοι Σαμίων που είχαν μεταναστεύσει στη Μικρά Ασία το 1476. Βρίσκεται 17 χλμ. νοτιοδυτικά της πόλης της Σάμου και έχει πληθυσμό 1.349 κατοίκους.

ΟΙ ΜΥΤΙΛΗΝΙΟΙ & Η ΜΑΥΡΑΤΖΑΙΟΙ

Είναι ονομαστό κεφαλοχώρι 12 χλμ. νοτιοδυτικά της πόλης της Σάμου, με πληθυσμό 2.600 κατοίκους. Πιστεύεται ότι κατά την αρχαιότητα στη συγκεκριμένη περιοχή υπήρχε η πόλη Χησία.

Τον 8^ο αι. π.Χ. εγκαταστάθηκαν εδώ πολλοί Μυτιληνιοί που έφυγαν από το νησί τους μετά από καταστροφικό σεισμό. Η περιοχή είναι εύφορη και καταπράσινη. Κοντά στη ρεματιά μπορείτε να απολαύσετε τον καφέ σας, σ' ένα από τα ωραία καφενεία της πλατείας.

Οι Μαυρατζαίοι φημίζονται για την ποιότητα των κεραμικών τους. Εδώ κατασκευάζεται το διάτρητο «μασκαρά μαπαρντάο», που πρέπει να κλείσεις τις τρύπες για να πεις, καθώς και η φημισμένη «κούπα του Πυθαγόρα». Με κατεύθυνση από τη Χώρα προς τους Μαυρατζαίους διακλάδωση οδηγεί στη Μονή του Τιμίου Σταυρού.

Η ΜΟΝΗ ΤΟΥ ΤΙΜΙΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ

Η μονή ιδρύθηκε από τον μοναχό Νεβλο, στον οποίο αποκαλύφθηκε η θέση όπου βρισκόταν θαμμένη η εικόνα του Τιμίου Σταυρού. Ενδιαφέρον παρουσιάζει η μαρμαρίνη κρήνη στην είσοδο. Ο σημερινός ναός ακολουθεί τον τύπο της τρικλίτης βασιλικής με τρούλο και χτίστηκε το 1838.

Το μεσαίο κλίτος είναι αφιερωμένο στον Τιμίο Σταυρό, ενώ τα άλλα δύο στη Ζωοδόχο Πηγή και τον Άγιο Ιωάννη τον Πρόδρομο.

Στις 14 Σεπτεμβρίου γίνεται εδώ μεγάλο πανηγύρι και αναπαράσταση του Νιτπήρα, με τον Ιησού να «νίβει» τα πόδια των μαθητών του.

ΟΙ ΜΥΛΟΙ

Οι Μύλοι, όμορφο χωριό 22 χλμ. νοτιοδυτικά της πόλης της Σάμου, βρίσκονται σε κατάφυτη περιοχή με άφθονα νερά, όπου άλλοτε υπήρχαν νερόμυλοι.

Πρόκειται για τον παλαιότερο οικισμό του νησιού. Κατοικήθηκε την εποχή του Κιλίτζ-πασά (1562), από Πάτιμους. Όσο για την πανάρχαια ανθρώπινη παρουσία στην περιοχή, αυτή αποδεικνύεται από την ανακάλυψη μηχαναϊκού, τάφου από πωρόλιθο, δίπλα στο σχολείο του χωριού.

Ο ΠΑΓΩΝΔΑΣ

Απ' έχει 26 χλμ. από τη Σάμο, βρίσκεται στην ανατολική πλαγιά του όρους Μπουρνιά. Διατηρεί τον παραδοσιακό του χαρακτήρα, με πυκνή δόμηση, πλατώματα και κεραμοσκεπείς κατοικίες.

Κατά την Τουρκοκρατία το χωριό ονομαζόταν Κριματζή-κίοι = Κόκκινο Χωριό, λόγω της απόχρωσης των σπιτιών του από το κοκκινόχωμα που χρησιμοποιούνταν στην κατασκευή τους.

ΟΙ ΣΠΑΘΑΡΑΙΟΙ

Απ' έχουν 39 χλμ. από τη Σάμο και έχουν περίπου 600 κατοίκους. Παρότι έχει πληγεί ιδιαίτερα από τις πρόσφατες πυρκαγιές, το χωριό διατηρεί τη μοναδική του φυσιογνωμία, προσφέροντας πανοραμική θέα και διατηρώντας σε μεγάλο βαθμό τα πολεοδομικά και αρχιτεκτονικά στοιχεία των αγροτικών μεσόγειων οικισμών του νησιού.

ΤΑ ΚΟΥΜΑΪΚΑ & Ο ΜΑΡΑΘΟΚΑΜΠΟΣ

Βρίσκονται 42 χλμ. νοτιοδυτικά από την πόλη της Σάμου. Ο οικισμός, με πληθυσμό 400 κατοίκους, δημιουργήθηκε μάλλον από έποικους προερχόμενους από την Κύμη της Εύβοιας. Τα πανύψηλα πλατάνια χαρίζουν τη δροσιά τους στους ταξιδιώτες, ενώ στα νότια του οικισμού η πληθώρα μικρών όρμων προσφέρει ευκαιρίες για μπάνιο. Τα Κουμαϊκά μπορούν να είναι η αφητηρία τοπικών διαδρομών, καθώς είναι προσβάσιμα από τα περισσότερα σημεία του νησιού.

Λξιλόγοι είναι οι μικροί όρμοι Κουμαϊκά- Μπάλος, Πεόκος-Κάμπος και Πέρη.

Η σήμανση είναι καλή και μπορείτε εύκολα και σύντομα να φτάσετε στη θάλασσα από παρακάμψεις του κεντρικού δρόμου Κουμαϊκά-Σκουραϊκά.

Ο Μαραθοκάμπος είναι χτισμένος αμφιθεατρικά στις νοτιοανατολικές πλαγιές του Κέρκη και έχει πληθυσμό 1.892 κατοίκους και βρίσκεται 50 χλμ. περίπου νοτιοδυτικά από την πόλη της Σάμου. Επίγειο του οικισμού είναι

ο Όρμος Μαραθόκαμπου. Από τον οικισμό ο επισκέπτης μπορεί να απολαύσει πανοραμική θέα στην ευρύτερη περιοχή. Η ορατότητα, όταν η ατμόσφαιρα είναι καθαρή, φτάνει ως την Πάτμο. Από εδώ οργανώνονται ημερήσιες εκδρομές με καΐκι στην κοντινή Σαμιοπούλα.

Η ΛΕΚΚΑ

Η Λέκκα βρίσκεται 5 χλμ. περίπου νότια από το Καρλόβασι και 37 χλμ. δυτικά από την πόλη της Σάμου. Ο οικισμός διατηρεί σε μεγάλο βαθμό τον παραδοσιακό χαρακτήρα. Στις διάφορες, κεραμοσκεπαστες, πέτρινες κατοικίες τα χρώματα είναι η όχρα και το άσπρο.

Σε μικρή απόσταση από τη Λέκκα βρίσκονται οι γραφικοί οικισμοί Καστανιά, Νικολούδες και Κοσμαδαίοι.

Οι πρώτοι οικιστές της Καστανιάς προέρχονταν από την Ήπειρο. Το χωριό είναι χτισμένο αμφιθεατρικά στην ανατολική πλαγιά του Κέρκη και περιβάλλεται από δάσος. Η παραδοσιακή φυσιογνωμία του οικισμού έχει διατηρηθεί, ενώ ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η κεντρική βρύση του χωριού, που εξυπηρετούσε στο παρελθόν τις πολλαπλές ανάγκες των κατοίκων.

Στις 30 Αυγούστου 1943, στη πλατεία του χωριού, τα γερμανικά στρατεύματα κατοχής εκτέλεσαν αρκετούς από τους κατοίκους.

ΤΟ ΚΑΡΛΟΒΑΣΙ

Το Καρλόβασι, βρίσκεται στο βορειοδυτικό τμήμα, 34 χλμ. δυτικά από την πόλη της Σάμου.

Δεύτερη από άποψη σημασίας πόλη του νησιού, διαθέτει ικανοποιητική υποδομή, ώστε να μπορεί να λειτουργήσει ως κέντρο των περιηγήσεων σας στο δυτικό τμήμα του νησιού.

Εδώ ιδρύθηκε το 1784 η περίφημη Πορφυριάδα Σχολή, εκδόθηκε η πρώτη εφημερίδα της Σάμου, λειτούργησαν εργοστάσια καπνού, εργαστήρια υφαντικής, και κυρίως βυρσοδευεία, μερικά από τα οποία υπάρχουν ως σήμερα.

Το Καρλόβασι, πατρίδα του αγωνιστή του 1821 Λυκούργου Λογοθέτη κατά τα νεότερα χρόνια και με σημαίνοντες λογοτέχνες, ο πιο γνωστός από τους οποίους ήταν ο Γιάννης Ρίτσος.

Ενδιαφέροντα στοιχεία του οικισμού είναι και τα παλιά αρχοντικά, απομεινάρια της ευημερίας του στο παρελθόν, η οποία βασίστηκε κυρίως στη βυρσοδευτική δραστηριότητα.

Ο παραδοσιακός οικισμός στο Παλιό Καρλόβασι, ο οποίος και φιλοξένησε τους πρώτους κατοίκους, διατηρείται σχεδόν αλώβητος στο πέρασμα του χρόνου, ενώ τα βιομηχανικά κτίρια στο Νέο Καρλόβασι είναι δείγματα ιδιαίτερου αρχιτεκτονικού ύφους.

Το μικρό εκκλησάκι της Αγίας Τριάδας, επίσης στο Νέο Καρλόβασι, δεσπόζει στην κορυφή κατάρυτου λόφου, από όπου έχει κανείς πανοραμική άποψη της πόλης.

Εξυπηρετήσεις και παροχές θα βρείτε στο Μεσαίο και το Νέο Καρλόβασι, ενώ στο λιμάνι όπου υπάρχουν τράπεζες, ταχυδρομείο και σύγχρονο γυμναστήριο, ξεχωρίζει το γραφικό καρνάγιο, τα παλιά βυρσοδευεία και τα παραδοσιακά καφενεία.

Στο Νέο Καρλόβασι, ξεχωρίζει, μεταξύ των άλλων, **ο μητροπολιτικός ναός της Κοίμησης της Θεοτόκου**, ο οποίος χτίστηκε αρχικά το 1658, όπως μαρτυρεί επιγραφή που σώζεται στο πίσω μέρος παλαιότερης εικόνας της Παναγίας. Το 1749 χτίστηκε ο σημερινός μεγαλοπρεπής ναός, ο οποίος αποτελείται από τρία κλίτη. Το αξιόλογο ξυλόγλυπτο τέμπλο του κατασκευάστηκε το 1739, ενώ η φορητή εικόνα της Παναγίας, που κοσμεί το τέμπλο, είναι του 1650. Ο τρούλος του ναού παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον λόγω της ιδιαιτερότητας της κατασκευής του, αλλά και του χρώματός του.

Η βιομηχανική δραστηριότητα που αναπτύχθηκε στο Καρλόβασι εστιάστηκε κυρίως στη βυρσοδευεία. Τη δραστηριότητα αυτή εισήγαγαν, αποκλειστικά στο Καρλόβασι, μικρασιάτες πρόσφυγες ήδη στα μέσα του 19^{ου} αι. Σε εποχές ακμής λειτούργησαν εδώ 55 μονάδες που απασχολούσαν περίπου 2.000 εργαζόμενους! Σήμερα λειτουργεί μία μόνο μονάδα κατεργασίας δερμάτων.

Πάνω από την περιοχή του σημερινού λιμανιού, μετά από πορεία μόλις 15' από το Παλιό Καρλόβασι, φτάνετε στο υποβλητικό σπήλαιο του Αγίου Αντωνίου, το οποίο εκτείνεται σε βάθος 200 μ. Η εκκλησία που υπάρχει εδώ συγκεντρώνει το ενδιαφέρον πολλών προσκυνητών.

Ακολουθώντας το δρόμο από το λιμάνι με κατεύθυνση δυτικά, σε μικρή

απόσταση, περίπου 2 χλμ., από το Καρλόβασι, βρίσκεται η ιδιαίτερου φυσικού κάλλους τοποθεσία Ποτάμι. Κοντά εδώ βρίσκεται το πανάρχαιο εκκλησάκι της Παναγίας του Ποταμού (11^{ου} αι.), ο ναός διατηρείται σε καλή κατάσταση και ανήκει στον τύπο του τετρακλιονίου σταυροειδούς εγγεγραμμένου. Χαρακτηριστικό του ναού αυτού του τύπου είναι η στήριξη του τρούλου σε τέσσερις κίονες, οι οποίοι φέρουν μαρμάρια ανάγλυφα κιονόκρανα. Στην κορυφή του χαμηλού λόφου του Ποταμού βρίσκεται και **το κατάλευρο εκκλησάκι του Αγίου Νικολάου**, αρμονικά εντεταγμένο στον περιβάλλοντα χώρο. Η τοποθεσία εδώ είναι πανέμορφη, προσφέροντας στον επισκέπτη πανοραμική άποψη της παραλίας, ιδίως κατά το ηλιοβασιλευμα.

Στο Καρλόβασι βρίσκεται και η έδρα του Πανεπιστημίου Αιγαίου.

ΤΟ ΠΑΛΑΙΟΝΤΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

Ιδρύθηκε το 1967 προκειμένου να στεγάσει ένα μέρος των ευρημάτων από τις ανασκαφές στη χαράδρα Στεφανίδη. Ανάμεσα στα εκθέματα συγκαταλέγονται οστά προϊστορικών ζώων και απολιθώματα σπάνιων ειδών πανίδας που ανήκουν στην Τεταρτογενή περίοδο. Στις προθήκες του μουσείου εκτίθενται τμήματα του σκελετού του γνωστού σαμοθήριου, ένα είδος συγγενούς με την καμηλοπάρδαλη, αλλά με κοντότερο λαιμό.

Σημαντικά θεωρούνται επίσης τα οστά και τα δόντια προϊστορικών ίππων μικρού μεγέθους, η ηλικία των οποίων υπολογίζεται σε 13 εκατ. έτη!

Από άλλα ευρήματα πληροφορούμαστε την ύπαρξη στο νησί ορυκτερόποδων, ένα είδος στρουθοκαμήλου, μαχηρόδοντων, ένα είδος λιονταριού, προβοσκιδιστών, πρόγονοι του σημερινού ελέφαντα, και ρινοκεράτων. Το Μουσείο είναι ανοιχτό κάθε μέρα ως τις 14:00 μ.μ.

Ο ΠΥΡΓΟΣ ΤΟΥ ΣΑΡΑΚΙΝΗ

Θεωρείται το πρώτο κτίριο το οποίο κατασκευάστηκε στο νησί μετά από τον εκ νέου αποικισμό του, τον 16^ο αι. Βρίσκεται στην ευρύτερη περιοχή των Μύλων, και συγκεκριμένα στην περιοχή του κάμπου του Ηραίου.

Ως έτος ανέγερσης του αναφέρεται το 1577. Τον πύργο δώρισε στον Νικόλαο Σαρακίνη, που ήταν λωστρόμος στη ναυαρχίδα του, ο ίδιος Κιλίτζ πασάς, μαζί με μεγάλη έκταση γης.

Πρόκειται για αυστηρά ορθογώνιο κτίσμα, διαστάσεως 6 X 13 μ., που αποτελείται από τρεις μονόχωρους ορόφους. Στο δώμα διακρίνονται επάλξεις με βενετσιάνικη επίδραση, ενώ οι ενισχυμένες πύλες και οι πολυμέτρες ενισχύουν τον έντονα φρουριακό του χαρακτήρα.

Η είσοδος και το παράθυρο του ισόγειου είναι μεταγενέστερα, καθώς η προσπέλαση στο κτίριο γινόταν αρχικά από τον όροφο με τη βοήθεια συρόμενης σκάλας.

Σήμερα ο Πύργος ανήκει στη Μονή της Πάτμου, η οποία έχει ιδρύσει εδώ μετόχι της.

Η ΒΟΡΕΙΑ ΣΑΜΟΣ

Η ΜΟΝΗ ΒΡΟΝΤΙΑΝΗΣ

Η Μονή Βροντιανής είναι η παλαιότερη του νησιού και βρίσκεται σε μικρή απόσταση από το χωριό Βουρλιώτες, σε υψόμετρο 458 μ.

Ιδρύθηκε το 1566 από τους μοναχούς Ιάκωβο και Μακάριο κοντά στα ερείπια παλαιότερης μονής, αφιερωμένης στη Γέννηση της Παναγίας. Η μονή είναι, επίσης, γνωστή με τα ονόματα Κοκκαριανή και Βροντά. Ο ναός της μονής ακολουθεί τον τύπο της βασιλικής με τρούλο και ο εσωτερικός του διάκοσμος περιλαμβάνει αξιόλογες τοιχογραφίες, ζωλόγλυπτο τέμπλο και πλήθος φορητών εικόνων, αρκετές από τις οποίες χρονολογούνται στον 18^ο αι. ενδιαφέρον, επίσης, παρουσιάζει η μικρή βιβλιοθήκη της μονής, η οποία περιλαμβάνει βιβλία και κώδικες που καλύπτουν χρονολογικά την περίοδο από το 1676 έως σήμερα.

600 μ. από τη θάλασσα και 30' νοτιοανατολικά από τη Μονή Βροντιανής βρίσκεται το Κάστρο Λούλουδα. Η προσέγγιση στο κάστρο είναι δύσκολη, λόγω του απόκρημνου εδάφους. Η ονομασία του οφείλεται στο όνομα της κόρης ιερέα από τους Βουρλιώτες, η οποία ήταν επιληπτική και κατά τη διάρκεια μιας κρίσης έπεσε από εδώ.

Το Κάστρο Λαζάρου βρίσκεται σε μια από τις κορυφές του όρους Λαμπελος, δυτικά από το Κάστρο Λούλουδα και νότια της Μονής Βροντιανής, από την οποία απέχει 1 ώρα περίπου με τα πόδια. Σώζονται μόνο τμήματα των τειχών και του ναού.

ΤΟ ΚΟΚΚΑΡΙ

Είναι η κατάληξη της διαδρομής, 10 χλμ. δυτικά της πόλης της Σάμου και με πληθυσμό 894 κατοίκους, είναι από τους πιο όμορφους παραδειακούς οικισμούς της Σάμου, με πολύ αναπτυγμένη τουριστική υποδομή. Στην παραλία υπάρχουν μπαρ, εστιατόρια και ψησταριές, ενώ τα υπάρχοντα καταλύματα μπορούν να εξυπηρετήσουν όσους θελήσουν να διανυκτερεύσουν. Το Κοκκάρι το προτιμούν πολλοί ξένοι τουρίστες, κυρίως Γερμανοί, και ειδικότερα αθλητές και φίλοι της ιστιοσανίδας (wind surfing).

Τα στενά δρομάκια του κεντρικού τμήματος του οικισμού θυμίζουν κυκλαδίτικο νησί. Η ποικιλία των όψεων των κτισμάτων, με την πληθώρα των χρωματισμών και τις παραλλαγές του αρχιτεκτονικού τύπου της διώροφης κεραιοσκεπείς κατοικίας, δημιουργεί ευχάριστη οπτική αντίθεση με το γαλάζιο του ουρανού και της θάλασσας.

ΤΟ ΕΘΙΜΟ ΤΟΥ ΚΑΔΗ

Πραγματοποιείται στους Σαθαραίους την Καθαρά Δευτέρα και έχει τις ρίζες του στην αρχαία λατρεία του Διονύσου.

Ένας κάτοικος του χωριού με τουρκική αμείωση παριστάνει τον Καδή, υπεύθυνος έναν γάιδαρο ανάποδα. Πίσω από τον Καδή ακολουθούν οπλισμένοι στρατιώτες, ζιζάνια όπως λέγονται, και παιδιά. Όλοι αυτοί κατευθύνονται προς την πλατεία του χωριού, όπου ο Καδής θα δικάσει τους κακοποιούς. Οι ιδιοκτήτες κάθε σπιτιού που συναντούν καθ' οδόν τους υποδέχονται με υποκλίσεις και τους προσφέρουν κρασί.

Η παραδοσιακή αυτή παράσταση ολοκληρώνεται στην πλατεία του χωριού με τη δίκη του Καδή και την επανάσταση από τα ζιζάνια, που κρεμάνε τον Καδή σε ένα δέντρο, γελοιοποιώντας τον και βασανίζοντας τον ως ότου αυτός υποσχεθεί να μοιραστεί μαζί τους τα πρόσημα από τις δίκες.

Ο ΚΛΕΙΣΤΟΣ ΠΟΛΕΜΙΚΟΣ ΛΙΜΕΝΑΣ ΣΑΜΟΥ

Ο κλειστός πολεμικός λιμένας της Σάμου βρίσκεται στο ανατολικό άκρο της αρχαίας πόλης, που ήταν στη θέση του σημερινού Πυθαγορείου. Η δομή του δεν διαφέρει καθόλου από αυτή του λιμανιού της Θάσου, αφού και εδώ έχει δημιουργηθεί από την έκταση των τειχών μέσα στη θάλασσα.

Η εξερεύνηση του κλειστού πολεμικού λιμένα έχει διαρκέσει μόνο τρεις περιόδους και βρίσκεται σε εξέλιξη. Τα χρόνια αυτά διερευνήθηκε και αποτυπώθηκε επιμελώς το επανομαζόμενο "το χρώμα" του Ηρόδοτου, δηλ. ο "Πολυκράτειος μύθος", που χρονολογείται το 530 π.Χ. και θεωρείται ως ένα από τα τρία μεγαλεπήβολα έργα του τυράννου μαζί με το Ευπαλίντιο όρυγμα και το Ηραίο.

Ένας αντίστοιχος μύθος αποκαλύφθηκε και ερευνήθηκε στη βόρεια πλευρά του λιμανιού, ενώ και οι δύο φαίνεται να αποτελούν μία επιπλέον ασπίδα προστασίας από τις εχθρικές επιθέσεις αλλά και τις καιρικές συνθήκες στα επιθαλάσσια τείχη. Στόχος της συνεχιζόμενης έρευνας είναι η αποκάλυψη των νεωρίων, που όπως αναφέρεται ο Ηρόδοτος, οικοδομήθηκαν επί της τυραννίας του Τα Πολυκράτη και ο προσδιορισμός της εισόδου του κλειστού λιμένα.

ΤΟ ΣΑΜΙΩΤΙΚΟ ΚΡΑΣΙ

Η ιστορία του σαμιώτικου κρασιού ανάγεται στην αρχαιότητα. Ο Ησίοχος αναφέρεται στη «Σαμίαν άμπελον», ενώ ο Πυθαγόρας είχε φτιάξει τη «δικαία κόυπα» για να πίνει με μέτρο.

Κατά τα τέλη του 16^{ου} αι. παρουσιάζεται η ποικιλία μοσχάτου Σάμου, προερχόμενη από τη Μικρά Ασία. Από τα τέλη του 19^{ου} αι. το κρασί της Σάμου είναι πλέον γνωστό στις αγορές της Δύσης και της Ανατολής, κυρίως μετά την περίοδο της φυλλοξήρας, που κατέστρεψε τα αμπέλια της Ευρώπης. Τότε, οι Γάλλοι οινολόγοι δημιούργησαν στη Σάμο εξελεγχμένες μονάδες οινοποίησης, που κατασκεύαζαν γλυκά κρασιά και προμήθευαν τις αγορές του εξωτερικού.

Παντού στη Σάμο φυτεύτηκαν αμπέλια και η έκτασή τους έφτασε βαθμιαία τα 47.000 στρέμματα. Σήμερα, οι αμπελώνες βρίσκονται κυρίως στις πλαγιές του όρους Άμπελος. Η ποικιλία που καλλιεργείται στις παραδοσιακές πεζούλες είναι το «άσπρο μοσχάτο Σάμου». Το μοσχάτο κρασί ονομασίας προέλευσης Σάμου παράγεται από το σταφύλι αυτής της ποικιλίας.

Τα τελευταία χρόνια παραγωγοί εφαρμόζουν και μεθόδους βιολογικής καλλιέργειας. Η Ένωση Οινοποιητικών Συνεταιρισμών Σάμου, που ιδρύθηκε το 1934, στήριξε τις προσπάθειες των αμπελοκαλλιεργητών και συνέλαβε όχι μόνο στη διατήρηση αλλά και στην ανάπτυξη της οινοκαλλιέργειας.

Σήμερα, το μεγαλύτερο μέρος της παραγωγής του νησιού εξάγεται στη Γαλλία, τη Γερμανία, τη Ολλανδία, τη Σουηδία κ.ά. Υπάρχουν δύο υπερσύγχρονα οινοποιεία της Ένωσης στο Μαλαγάρι και στο Καρλόβασι.

Όλα τα γλυκά κρασιά είναι ελεγχόμενης ονομασίας προελεύσεως.

Από αυτά ξεχωρίζουν τα εξής :

• SAMOS (VIN NATURELLEMENT DOUX) NECTAR

Οίνος γλυκός από υπερώριμα μοσχάτα σταφύλια, που απλώνονται στον ήλιο για να αφυδατωθούν και να αποκτήσουν υψηλό βαθμό γλυκύτητας.

Παλιώνει επί 3 χρόνια σε δρύινα βαρέλια.

• SAMOS ANTHEMIS

Η πεντάχρονη παλαιώση του Vin doux σε δρύινα βαρέλια δίνει αυτό το εξαιρετικό κρασί (Ανθεμης αρχαία ονομασία της Σάμου από την αφθονία των αυτοριών ανθέων στο νησί).

• ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΣ ΟΙΝΟΣ ΣΑΜΟΥ

Οίνος ειδικής παλαιώσης, που παράγεται με τις ευλογίες της Ιεράς Μητροπόλεως Σάμου & Ικαρίας και που πιστοποιεί την παράδοση που θέλει τον μοσχάτο οίνο Σάμου ως τον οίνο της θείας ευχαριστίας.

Παράλληλα με τα γλυκά κρασιά, παράγονται και ξηρά.

Από αυτά ξεχωρίζουν τα εξής :

• ΔΟΥΡΥΣΣΑ

Λευκό ξηρό κρασί, με ισορροπημένη γεύση.
(Δούρυσσα : αρχαία ονομασία της Σάμου)

• ΣΕΛΑΝΑ

Ροζέ ξηρό κρασί, με ωραία χαρακτηριστικά τοπικών ποικυλίων
(Σέλανα : δωρικός τύπος της λέξης σελήνη)

• ΣΑΜΑΙΝΑ

Αρχαία σαμιακή τριήρης, που «χάρισα» το όνομά της στο ξηρό λευκό κρασί της Σάμου.

• SAMOS VIN DOUX NATUREL GRAND CRU

Παράγεται από υπερέριμα σταφύλια επιλεγμένων αμπελώνων.

• ΧΡΥΣΗ ΣΑΜΑΙΝΑ

Λευκό ξηρό, από σταφύλια ειδικής επιλογής. Κρασί με σπάνια χαρακτηριστικά και με ελαφρύ άρωμα μοσχάτου.

• SAMOS VIN DOUX

Διατηρεί όλο το πρωτογενές άρωμα του μοσχάτου, ενώ παράλληλα χαρακτηρίζεται από φρεσκάδα στη γεύση.

ΠΑΡΑΛΙΕΣ

- Στη διαδρομή από το Καρλόβασι προς το Κοκκάρι υπάρχουν πεντακάθαρες και οργανωμένες παραλίες, όπως η Τσαμπού και η Τσαμαδού, οι οποίες έχουν τιμηθεί με τη Γαλάζια Σημαία.
- Υπέροχος κολπίσκος, δυτικά από το Κοκκάρι, είναι και τα Λεμονάκια, με ωραία παραλία.
- Τα Αυλάκια, που είναι 4 χλμ. από το Κοκκάρι, είναι επίσης ωραίο παραθαλάσσιο χωριό με τουριστική υποδομή.
- Η οργανωμένη πλαζ Ποτοκάκι, όπου υπάρχουν πολλά ξενοδοχεία, στην περιοχή του Πυθαγορείου. Στην περιοχή του Πυθαγορείου ξεχωρίζει και το ξενοδοχειακό συγκρότημα πολυτελείας «Doryssa Bay», χτισμένο σαν χωριό, με δική του πλατεία και θέατρο εκδηλώσεων.
- Σε απόσταση 2 χλμ. από το Μαραθόκαμπο βρίσκεται μια από τις ωραιότερες παραλίες της Σάμου, τα Βοτσαλάκια, με δυνατότητα φαγητού και διαμονής.

ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ

Το νησί έχει δύο λιμάνια, το Καρλόβασι και η Σάμος, ενώ το αεροδρόμιο βρίσκεται δυτικά από το Πυθαγόρειο.

Αεροπορική σύνδεση υπάρχει καθημερινή με την Αθήνα.

Ακτοπλοϊκή σύνδεση με τον Πειραιά γίνεται με φερμπότ καθημερινά.

Η Σάμος συνδέεται επίσης με τα υπόλοιπα νησιά του Αιγαίου, τα Δωδεκάνησα και τις Κυκλάδες.

Κατά τους καλοκαιρινούς μήνες υπάρχει επίσης σύνδεση με ταχύπλοο σκάφος με τα περισσότερα νησιά του ανατολικού Αιγαίου και με τα Δωδεκάνησα.

Το οδικό δίκτυο του νησιού είναι ικανοποιητικό, με αποτέλεσμα να μην υπάρχουν ιδιαίτερα προβλήματα στις μετακινήσεις. Η σήμανση τόσο του κύριου όσο και του δευτερεύοντος δικτύου είναι μάλλον επαρκής, διευκολύνοντας έτσι τις μετακινήσεις των επισκεπτών.

Σε περίπτωση που ο επισκέπτης δεν διαθέτει μεταφορικό μέσο, υπάρχει η δυνατότητα να νοικιάσει αυτοκίνητο ή δίκυκλο στο Πυθαγόρειο, στη Σάμο, στο Κοκκάρι και στο Καρλόβασι, ή και να χρησιμοποιήσει τα τοπικά υπεραστικά λεωφορεία. Από τα χωριά του νότου υπάρχει πρόσβαση στις ακτές Κυργιάννη, Αβάντι, Καλογερά, Βεργή, Καλονέρι, Παύλου, Συκιά. Από την ακτή του Παύλου μπορείτε να περάσετε με καραβάκι στη Σαμποπούλα, όπου τους καλοκαιρινούς μήνες υπάρχει και δυνατότητα διαμονής.

Η Σάμος δέχεται εσωτερικό τουρισμό, αλλά και αυξημένο αριθμό επισκεπτών από αρκετές ευρωπαϊκές χώρες, όπως η Αυστρία, η Γερμανία, η Ολλανδία και η Ιταλία, γι' αυτό και το σχετικό πληροφοριακό υλικό που κυκλοφορεί είναι πλούσιο.

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ-ΠΑΝΗΓΥΡΙΑ

1. Το καλοκαίρι οργανώνονται καλλιτεχνικές εκδηλώσεις, τα Καρλοβάσια, ενώ ιδιαίτερα δημοφιλές είναι και τα καρναβάλια της πόλης, που συγκεντρώνει πολύ κόσμο.
2. Κεντρική θέση στα πολιτιστικά δρώμενα έχει η Φιλαρμονική των Καρλοβασίων.
3. Τον Δεκαπενταύγουστο και στις 6 Αυγούστου πανηγυρίζει η Παναγία του Ποταμού με ολονόχτιο ξενύχτι.
4. Στις 27 Ιουλίου, στην γιορτή του Αγίου Παντελεήμονα, γίνεται στο Κοκκάρι μεγάλο πανηγύρι.
5. Την Κυριακή του Πάσχα στον Μαραθόκαμπο λαμβάνει χώρα έθιμο γνωστό ως Πόλεμος του Πάσχα.

6. Την Παραμονή των Πάσχα γιορτάζουν οι πέντε εκκλησίες του νησιού. Όταν τελειώνει η λειτουργία στην εκκλησία, αρχίζουν οι πυροβολισμοί. Το γλέντι συνεχίζεται πιο έντονα το απόγευμα της επόμενης ημέρας, με βεγγαλικά και πυροτεχνήματα τα οποία ονομάζονται σκαβίτσα και λαμνάκια. Οι κάτοικοι προσφέρουν χρήματα για την αγορά της πυρίτιδας. Το έθιμο αυτό διατηρήθηκε κατά τα χρόνια της Τουρκοκρατίας, παρόλο ότι απαγορεύονταν οι πυροβολισμοί.

ΤΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΤΗΣ ΣΑΜΟΥ

<u>ΟΝΟΜΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΥ</u>	<u>ΤΗΛΕΦΩΝΑ</u>	<u>ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ</u>
ACROPOLIS Hotel	22730-27604,22247	C
ADAMANTIA Hotel	22730-95288	C
ΑΕΓΕΟΝ Hotel	22730-33466,35412	B
ΑΕΓΕΟΝ Hotel	22730-22838	C
ΑΕΟΛΙΣ Hotel	22730-28904,28906	B
ΑΓΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Hotel	22730-94000,94001	C
ΑΓΝΑΝΤΙ Hotel	22730-94087,94088	C
ΑΓΡΙΛΙΟΝΑΣ BEACH Furnished Apartments	22730-37379	C
ΑΙΔΟΝΟΚΑΣΤΡΟ Traditional Furnished Apartments	22730-94686	B
ΑΚΤΙ ΙΡΕΟΥ Hotel	22730-95326	C
ΑΛΚΥΟΝ Hotel	22730-28383,92766	C
ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ Furnished Apartments	22730-37419	C
ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ Hotel	22730-61429	D
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Hotel	22730-95293	D
ΑΜΑΝΔΑ Hotel	22730-35230,35231	B
ΑΝΑΤΟΛΙ Hotel	22730-95369	C
ΑΝΔΡΟΜΕΔΑ Hotel	22730-22925	C
ΑΝΕΜΑ Furnished Apartments	22730-30500,30505	C
ΑΝΓΕΛΑ-ΧΡΙΣΤΙΝΑ Furnished Apartments	22730-92688	C
ΑΝΓΕΛΙΚΙ Hotel	22730-95335,39443	C
ΑΝΘΗΜΙΣ Furnished Apartments	22730-28060,28050	A
ΑΝΘΗΜΙΣ VILLAGE Furnished Apartments	22730-37185,37383	C
ΑΝΘΗΜΟΥΣΣΑ Hotel	22730-61680	C
ΑΝΘΟΥΣΣΑ Hotel	22730-24423	C
ΑΝΤΩΝΙΟΣ Hotel	22730-61002	C
ΑΠΟΛΛΩΝ Hotel	22730-61683	C
ΑΠΟΛΛΟΝΙΑ BAY Furnished Apartments	22730-94444	C
ΑΡΕΘΟΥΣΣΑ Hotel	22730-61616	C
ΑΡΙΟΝ Hotel	22730-92020,92556	A
ΑΡΜΟΝΙΑ BAY Hotel	22730-92279	B
ΑΣΠΑΣΙΑ Hotel	22730-30201,30203	B
ΑΣΤΙΡ Hotel	22730-33150	D
ΑΣΤΡΑ VILLAGE Furnished Apartments	22730-61752,62052	C
ΑΘΙΝΑ Hotel	22730-92030	C
ΑΘΙΝΑΙΣ Hotel	22730-62678	C
ΑΘΟΣ Hotel	22730-61847	C
ΑΥΛΑΚΙΑ Hotel	22730-94230,94464	C
BELVEDERE Hotel	22730-61218	C
BONI Hotel	22730-28790,23706	C
CHRIS BUNGALOWS Hotel	22730-61607,61608	B

CHRISTIANA Hotel	22730-23084	B
CHRISTINA APARTMENTS Apartments and Studios	22730-94459	A
CHRYSSOPETRO Hotel	22730-37247	D
DAFNI Hotel	22730-94003,94493	B
DAMO Hotel	22730-61303,61584	C
DIANA Hotel	22730-23921	C
DIMITRA Furnished Apartments	22730-92300	C
DOLPHIN Hotel	22730-61205	C
DORA Furnished Apartments	22730-61456	C
DORYSSA BAY Hotel	22730-61360,61390	A
EFPALINIO Furnished Apartments	22730-61466	C
EL CORAL Hotel	22730-61604	C
ELECTRA Furnished Apartments	22730-62531	D
ELENI-GIOLANDA Hotel	22730-92025,92026	C
EMILY Hotel	22730-24691,24692	C
ENNEA MOUSSES Hotel	22730-23971,23972	B
ENTRIOU-N Hotel	22730-61702	C
ERATO Hotel	22730-34600,35701	C
ESPERIA Furnished Apartments	22730-30706,30708	C
EVELIN Hotel	22730-61077,61124	C
FITO BUNGALOWS HOTEL Hotel	22730-61314,61582	B
FROSSO Hotel	22730-61559	C
FRYNI Hotel	22730-92360	C
GALAXY Hotel	22730-22665,22666	C
GALINI Hotel	22730-92331	C
GEORGIOS SANDALIS Hotel	22730-61691	C
GLICORIZA BEACH Hotel	22730-61321,61500	C
GOLDEN SUN Furnished Apartments	2730-24300	C
GOLDEN SUN Hotel	22730-92161	C
GRACELAND Hotel	22730-27504	D
HELEN Hotel	22730-28215,22886	C
HERA Hotel	22730-61319,61428	C
HERA II Hotel	22730-61319,61879	C
HERMES Furnished Apartments	22730-37347,37185	C
HYDRELE BEACH VILLAGE Hotel	22730-61702,61541	B
ILIOS Hotel	22730-61365	C
INO Hotel	22730-23241,23244	B
IONIA MARIS ex Samotel Hotel	22730-28428,28429	A
IRESSIONI Hotel	22730-24521,24523	C
IRO Hotel	22730-94013	B
KAKTOS Hotel	22730-61284	C
KALYDON Hotel	22730-92605,92607	C
KASTEI Hotel	22730-61728	C
KATERINA Hotel	22730-61963	C
KEDROS Hotel	22730-80088,28560	C
KERKIS BAY Hotel	22730-37202,37372	B
KERVELIS' S VILLAGE Hotel	22730-23006	B
KIRKI BEACH Hotel	22730-23030,23031	B

KLEOMENIS Hotel	22730-23232	C
KOKKARI BEACH Hotel	22730-92238,92061	B
KOUROS Hotel	22730-61611,62671	C
KRITON Hotel	22730-23156,27581	C
LA MIRAGE Hotel	22730-23868	C
LABITO Hotel	22750-61085	C
LABITO II Hotel	22730-61086,61087	C
LASKARIS Furnished Apartments	22730-27679	D
LEDRA SAMOS Furnished Apartments	22730-37505	C
LEMOS Hotel	22730-92250	C
LENOX Hotel	22730-61709	C
LIMNIONA VILLAGE Furnished Apartments	22730-37274	C
LIMNIONAS BAY Furnished Apartments	22730-37057	C
LITO Hotel	22730-92207	D
MARIONA Hotel	22730-61210	C
MARITSA Furnished Apartments	22730-62130,61603	D
MARITSA'S BAY Hotel	22730-61016,62213	B
MARY Furnished Apartments	22730-37006	C
MATINA Apartments and Studios	22730-95223,95430	C
MELAMFYLO Furnished Apartments	22730-22126	C
MELANTHEMOS Hotel	22730-61554,61056	C
MEROPE Hotel	22730-32510,32650	B
MYKALI Hotel	22730-61110	C
MYRINI Hotel	22730-28452	B
NEA IONIA Hotel	22730-61449	C
NEFELI Hotel	22730-34000,34001	C
NIKI Hotel	22730-95336	D
NOTIS Hotel	22730-22722,22822	C
OCEANIDA BAY Hotel	22730-61620,61623	B
OCEANIS Furnished Apartments	22730-37333	C
ODYSSEAS Hotel	22730-27848	C
OLYMPIA BEACH Hotel	22730-92353	C
OLYMPIA VILLAGE Furnished Apartments	22730-92420	B
OLYMPIADA Hotel	22730-61490	E
ORFEAS Hotel	22730-37185,37383	B
PANORAMA Hotel	22730-92444	B
PANTHEA Hotel	22730-22275,22225	C
PARADISSOS Hotel	22730-23911,23913	C
PARIS BEACH Hotel	22730-95397	C
PEGASUS Hotel	22730-61455	C
PELAGOS Furnished Apartments	22730-37006	C
PENELOPE Hotel	22730-61615	C
PHYLLIS Hotel	22730-23624	C
PLAKA Hotel	22720-23725,24546	D
PLOUTARHOS Hotel	22730-23440,23441	C
POLYCRATES Hotel	22730-61398	C
POLYXENI Hotel	22730-61590	C
POSEIDON Hotel	22730-23201,24590	A
POTOKAKI Hotel	22730-61339,61603	C
PRINCESSA Hotel	22730-62381,62382	C

PROTEAS BAY Hotel	22730-62144,62146	L
PYTHAGORAS Hotel	22730-61373	C
PYTHAGORAS Hotel	22730-28422,28601	C
PYTHAGORAS Youth Hostel	22730-28601	N/A
PYTHAIS Hotel	22730-61526	C
RANIA Hotel	22730-91506	C
REMEZZO Hotel	22730-61120,61816	C
SAINT NIKOLAS OF SAMOS Hotel	22730-25230,25232	B
SAMA Hotel	22730-61123	C
SAMENA BAY Hotel	22730-30811,30815	B
SAMENA Hotel	22730-61024	C
SAMENA INN Hotel	22730-30400,30405	A
SAMENA MEZONETES Furnished Apartments	22730-34988,30620	A
SAMENA PORT Hotel	22730-34527,30610	B
SAMIOPOULA Hotel	22730-61824	C
SAMOS Hotel	22730-28377,28378	C
SAMOS SUN Bungalows	22730-61791	B
SAMOSUN Villas	22730-80437	A
SCORPIOS Furnished Apartments	22730-22600,22300	C
SILENA Hotel	22730-62675,62676	C
SIRINESBEACH Hotel	22730-24668	B
SMARAGDA Furnished Apartments	22730-37017	C
SOFI Hotel	22730-37035,37196	C
SPITI Hotel	22730-95346	C
STRATOS Hotel	22730-61157,61880	C
SUN RISE BEACH Hotel	22730-92447,92382	C
TARSANAS Traditional Hotel	22730-61210	B
TOULA Furnished Apartments	22730-27644	C
TSAMADOU Hotel	22730-92240	C
VATHY Hotel	22730-28124,27564	C
VENETIA Hotel	22730-95295	C
VENUS Hotel	22730-92230,92260	C
VICTORIA Hotel	22730-61606	C
VILLA FLORA Furnished Apartments	22730-37434,37147	D
VILLA MARIA Furnished Apartments	22730-92085	C
VILLA PANORAMA Furnished Apartments	22730-28151	C
VILLES ARCHANGELOS Furnished Apartments	22730-92135,92200	C
VIRTZINIA Hotel	22730-27819	B
VOTSALAKIA PLAGE Hotel	22730-37355,37188	D
ZEFYROS Hotel	22730-61359,62150	C
ZODIAC Hotel	22730-27574	C
ZORBAS Hotel	22730-61009,61012	C

ΧΙΟΣ

Η Χίος βρίσκεται 10 ναυτικά μίλια ανατολικά των Ψαριών και 25 ναυτικά μίλια νοτιοδυτικά της Λέσβου. Έχει έκταση 842 τ.χλμ., μήκος ακτών 210 χλμ. και πληθυσμό 50.814 κατοίκους, σύμφωνα με την απογραφή του 2001.

Ψηλότερα βουνά του νησιού είναι το Πεληναίο (1.297 μ.) και το Όρος (1.186 μ.).

Η Χίος, είναι νησί προικισμένο από τη φύση, διαχρονική κοιτίδα πολιτισμού, δεν χρειάζεται ιδιαίτερες συστάσεις για τον έλληνα ταξιδιώτη.

Τόπος αρχόντων και ναυτικών, το νησί της μαστίχας και των γλυκών γεύσεων, με το εξαιρετικό κλίμα και την εύφορη γη, ανέπτυξε από την αρχαιότητα πλούσιες καλλιέργειες και δυναμικό εμπόριο.

Γενέτετρα σπουδαίων ανδρών, όπως ο Αδαμάντιος Κοραής, διακώδικοσε το τιμητικό προνόμιο να είναι και πατρίδα του Ομήρου.

Μια αδιάσπαστη συνέχεια από τα προϊστορικά ήδη χρόνια έχει αφήσει εξαιρετικά δείγματα πολιτισμού απ' όλες τις εποχές, και ιδιαίτερα από τη Μεσαιωνική περίοδο.

Η Νέα Μονή είναι ένα από τα σημαντικότερα βυζαντινά μνημεία της Ελλάδας και τα οχυρωμένα Μαστιχοχώρια του νότου μοναδικά στον κόσμο. Ο Κάμπος με τα περιβόλια του και με τα αρχοντικά, θυμίζει τις εποχές της μεγάλης ακμής στα χρόνια των Γενουατών. Οι συμφορές των νεότερων χρόνων, και ειδικά το ολοκαύτωμα του 1822, διατάραξαν την ηρεμία του τόπου και χάραξαν βαθιά τις μνήμες και τα έργα των ανθρώπων του.

Η πρωτεύουσα Χίος είναι χτισμένη περίπου στο κέντρο της ανατολικής ακτής του νησιού, όπου βρίσκεται και το αεροδρόμιο. Από τους 60 περίπου οικισμούς του νησιού οι περισσότεροι βρίσκονται στο νότο, στα

Μαστιχοχώρια. Λίγα μίλια χωρίζουν τη Χίο από τη Μικρά Ασία, γι' αυτό και το νησί ήταν επί αιώνες στενά συνδεδεμένο με τα κέντρα Ελληνικού πολιτισμού που ανθούσαν στην απέναντι ακτή.

Το κλίμα του νησιού είναι ήπιο μεσογειακό και μάλλον ξηρό, με βροχές κατά τους χειμερινούς μήνες και δροσερό καλοκαίρι.

Με πολλές αιθρίες μέρες το χρόνο, η Χίος κατέχει τη τρίτη θέση μεταξύ των νησιών ως προς την ηλιοφάνεια.

Εκτεθειμένη στους βόρειους και βορειοδυτικούς ανέμους, είναι γνωστή ως «νησί των ανέμων».

Οι ακτές του νησιού προσφέρονται για καλύμμι και οι καταπράσινες κοιλάδες στα βόρεια για πεζοπορία.

Η ΧΩΡΑ Ή ΧΙΟΣ

Η Χώρα, όπως την ονομάζουν οι ντόπιοι, στο κέντρο περίπου της ανατολικής ακτής του νησιού, είναι με τους 25.000 κατοίκους της μία από τις παλιότερες μεγάλες πόλεις του Αιγαίου, με συνεχή κατοίκηση από την αρχαιότητα.

Εδώ βρίσκεται το κεντρικό λιμάνι του νησιού, και λίγο πιο ανατολικά το αεροδρόμιο.

Για την περιήγησή της χρειάζεται μία ολόκληρη μέρα ώστε να δείτε τα μουσεία της και τη βιβλιοθήκη και να περπατήσετε στην παλιά πόλη, στο κάστρο, στον Δημοτικό Κήπο και στην Απλωταριά. Η γενική διάταξη πολλών δρόμων διατηρείται από την εποχή της Γενουατοκρατίας.

Στο κάστρο αναγνωρίζονται φάσεις από τη Βυζαντινή περίοδο και τα σημερινά κτίρια, στην πλειοψηφία τους, είναι του 19^{ου} αι.

Την περίοδο των Γενουατών το κάστρο στέγαζε τις βασικές λειτουργίες της πόλης, με την πλατεία του να αποτελεί το διοικητικό κέντρο, σύμφωνα με τα πρότυπα των ιταλικών πόλεων της Αναγέννησης.

Από το 1381 αναφέρεται η επέκταση της πόλης προς τα νότια, με βασικό άξονα την Απλωταριά, που διατηρεί ακόμη και σήμερα την ονομασία της και τον εμπορικό της χαρακτήρα.

Λίγο πίσω από τη μεγάλη παραλία του λιμανιού αναπτύσσεται το κέντρο της σύγχρονης πόλης. Γύρω από τον Δημοτικό Κήπο και τη νότια είσοδο του κάστρου, εκεί όπου ξεκινάει η οδός Απλωταριάς, βρίσκονται οι κυριότερες δημόσιες υπηρεσίες και τα μουσεία.

ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΤΗΣ ΧΙΟΥ

Το κτήριο οικοδομήθηκε τα έτη 1966 - 1971 και έχει συνολική επιφάνεια 2.500 τετραγωνικά μέτρα, από τα οποία τα 1.200 τετραγωνικά μέτρα είναι εκθεσιακοί χώροι και τα υπόλοιπα αποθήκες, εργαστήρια και γραφεία. Ο φέρων οργανισμός του κτηρίου είναι από οπλισμένο σκυρόδεμα.

Το Μουσείο περιβάλλεται από πέτρινους τοίχους αντιστήριξης, απαραίτητους λόγω της θέσης που είναι κτισμένο (επικλινές έδαφος). Από τις 18.5.87 παραμένει κλειστό και υπολειτουργεί εξαιτίας σοβαρών καθιζήσεων

που είχαν ως αποτέλεσμα την άμεση απειλή της ευστάθειάς του.

Το 1995 ξεκίνησε το έργο "Επιφανειακή απορροή και αποστράγγιση οικοπέδου καθώς και ενίσχυση αποκατάστασης τοίχων αντιστήριξης και επισκευής μανδρότοιχων Αρχαιολογικού Μουσείου Χίου", για την αντιμετώπιση των στατικών προβλημάτων του κτηρίου, προκειμένου η Κ' ΕΠΚΑ να προχωρήσει σε επανέκθεση των αρχαίων. Οι εργασίες ολοκληρώθηκαν το 1998 και η επανέκθεση του μουσείου έχει προγραμματισθεί για το 1999. Το κτιριολογικό και εκθεσιακό πρόγραμμα έχει ενταχθεί στο πρόγραμμα χρηματοδοτήσεων του Π.Ε.Π Αιγαίου. Καλό σημείο στην πόλη, στην οδό Μιχαλού, νότια από το λιμάνι. Στεγάζεται σε σύγχρονο κτίριο και φιλοξενεί ευρήματα από τη Νεολιθική εποχή ως και την Κλασική και την Ρωμαϊκή περίοδο.

Είναι γνωστό και ως Επιγραφικό Μουσείο, καθώς διαθέτει και αξιόλογη συλλογή επιγραφών. Ακόμα, υπάρχει η επιστολή του Μεγάλου Αλεξάνδρου προς τους Χίους που αναφέρεται στην αλλαγή του πολιτεύματός τους. Στο μουσείο εκτίθενται μαρμάρινα μέλη από το Ναό του Φαναίου Αζόλλωνα, δύο αντίγραφα της περίφημης Κόρης της Χίου, τμήματα από το αρχαίο θέατρο της Νάξου και αρκετοί αμφορείς.

Ιδιαίτερη θέση κατέχουν τα ευρήματα από τις ανασκαφές της Αγγλικής Αρχαιολογικής Σχολής στον Εμπορειό.

Το Μουσείο είναι ανοιχτό καθημερινά, εκτός Δευτέρας, από 08:00-14:30

Τηλ. 22710-44239.

Το Μουσείο περιλαμβάνει τις εξής συλλογές:

- Ευρήματα βρετανικών ανασκαφών στον Εμπορειό (προϊστορικά, αρχαϊκά)

- Ευρήματα βρετανικών ανασκαφών στο Άγιο Γάλας (νεολιθικά)
- Ευρήματα βρετανικών ανασκαφών στα Φανά (αρχαϊκά - κλασικά)
- Ευρήματα σιυστικών ανασκαφών της Κ' ΕΠΚΑ στο νομό Χίου.

Τα σημαντικότερα εκθέματα του Μουσείου είναι:

Προϊστορικό αγγείο από τον Εμπορειό, 14ος αι. π.Χ.

Γεωμετρικοί αμφορείς από την πόλη της Χίου, 8ος αι. π.Χ.

Φύλλα χρυσού από τάφο στην πόλη της Χίου, Ελληνιστικοί χρόνοι .

Η ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΟΡΑΗ

Βορειότερα, δίπλα στην Μητρόπολη με τη βοτσαλωτή αυλή, βρίσκεται η Βιβλιοθήκη Κοραή. Το κτίριο αποτελεί χαρακτηριστικό δείγμα της ιδιόρρυθμης νεοκλασικής αρχιτεκτονικής της Χίου.

Αξιοπρόσεκτο είναι το βοτσαλωτό δάπεδο της αυλής, όπου βρίσκεται ο ανδριάντας του Κοραή.

Στο εσωτερικό του κτιρίου φιλοξενείται μια από τις σημαντικότερες βιβλιοθήκες της χώρας, που είναι και η τρίτη ως προς τον αριθμό των βιβλίων και των συλλογών, μετά από την Εθνική και της Βουλής.

Αρχικά η Βιβλιοθήκη αποτελούσε μέρος της Σχολής, αλλά το παλαιό κτίριο καταστράφηκε ολοσχερώς το 1822. Η νέα βιβλιοθήκη που χτίστηκε περιέλαβε και τη δωρεά του Κοραή, ο οποίος κληροδότησε την πλούσια βιβλιοθήκη του με 3.500 τόμους ανεκτίμητων εκδόσεων και χειρογράφων.

Με το σεισμό του 1881 το νέο κτίριο υπέστη σοβαρές ζημιές, οπότε και ανεγέρθηκε το υπάρχον, που φιλοξενεί σήμερα περισσότερους από 135.000 τόμους και εμπλουτίζεται συνεχώς με δωρεές.

Στον πρώτο όροφο λειτουργεί και το Μουσείο Αργέντη, με λαογραφικές συλλογές, αντικείμενα καθημερινής ζωής, τοπικές ενδυμασίες, σκεύη, πορτρέτα, κ.ά.

Η Βιβλιοθήκη και το Μουσείο λειτουργεί καθημερινά,

εκτός Κυριακής, από 08:00-14:00.

Την Παρασκευή είναι ανοιχτό από 17:00-20:00 και το Σάββατο από 08:00-12:00.

Τηλ. 22710-44246.

ΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ

Ιδρύθηκε το 1972 ως Σχολή της Χίου από τον Αθανάσιο τον Πάριο, λειτούργησε ως το 1822, και ξανά πάλι από το 1839.

Υπήρξε σημαντικό κέντρο παιδείας στην ευρύτερη περιοχή. Εδώ διδάζαν σημαντικοί λόγιοι, όπως ο Θεόδωρος Πρόιος και ο Νεόφυτος Βάμβας.

Στην αυλή δεσπόζει ο ανδριάντας του Ανδρέα Συγγρού, που τίμησε τη γενέτειρά του.

Η ΜΗΤΡΟΠΟΛΗ ΤΗΣ ΧΙΟΥ

Απέναντι ακριβώς από το Γυμνάσιο βρίσκεται η Μητρόπολη. Είναι αφιερωμένη στους Αγίους Μηνά, Βίκτορα και Βικέντιο και πανηγυρίζει στις 11 Νοεμβρίου, οπότε γιορτάζεται και η απελευθέρωση της Χίου από τους Τούρκους το 1912.

Στην Μητρόπολη φυλάσσεται λείψανο του Αγίου Ισιδώρου.

ΤΟ ΝΑΥΤΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

Στεγάζεται στο ανακαινισμένο αρχοντικό, των αρχών του 20^{ου} αι., των Αναστασίου και Μαρουκίως Πατέρα, που δωρίστηκε από τους κληρονόμους τους το 1991, με εντυπωσιακές οροφωγραφίες, φιλοξενεί πορτρέτα ιστοφόρων και ατμοκίνητων πλοίων, ομοιώματα πλοίων, σπάνιο φωτογραφικό υλικό και όργανα ναυσιπλοΐας.

Βρίσκεται στην οδό Στεφάνου Τσουρή 20 και λειτουργεί καθημερινά 10:00-13:00, εκτός Κυριακής.

Τηλ. 22710-44139, 44140.

Η ΑΠΛΩΤΑΡΙΑ & Ο ΔΗΜΟΤΙΚΟΣ ΚΗΠΟΣ

Η Απλωταριά, που είναι ο παλιός δρόμος της πόλης παράλληλα με το λιμάνι, διατηρεί ως σήμερα μερικά από τα χαρακτηριστικά της παλιάς χιώτικης αρχιτεκτονικής.

Λξιόλογα είναι τα καταστήματα και τα περίφημα τοπικά προϊόντα, όπως τα μυριοδάτα γλυκά του κουταλιού, η μαστίχα, το ούζο, η σούμα που είναι χιώτικο τσίπουρο και η σουμάδα.

Η Απλωταριά οδηγεί στην κεντρική πλατεία της Πόλης ή πλατεία Πλαστήρα ή πλατεία Βουνακίου, με πλατάνια και καφεενία, όπου υπάρχουν εκατοντάδες λουκουμάδες. Στην πλατεία Πλαστήρα βρίσκονται όλες οι δημόσιες υπηρεσίες, το Βυζαντινό Μουσείο, η Πνακοθήκη, το Ομήρειο Πνευματικό Κέντρο.

Στα βόρεια της πλατείας δεσπόζει το Μνημείο των Μαρτύρων του 1822 και μία επιβλητική μαρμαρίνη κρήνη.

Στο ανατολικό τμήμα της πλατείας, βρίσκεται μία εντυπωσιακή βρύση, η οποία είναι γνωστή ως Μαρμαρένια Βρύση του Μαλέα πασά και χρονολογείται στο 1768. Σε αυτήν την πλατεία κάθε παραμονή πρωτοχρονιάς ζωντανεύουν τα κάλαντα με τις τραμπούκες και τα αυτοσχέδια παινήματα από ομάδες παιδιών προς τους προύχοντες του τόπου.

Ο Δημοτικός Κήπος με τους φοίνικες αποτελεί σημείο αναφοράς για την πόλη της Χίου. Εδώ ξεχωρίζουν διάσπαρτοι ανδριάντες και προτομές, σε ένα περιβάλλον δροσιάς και αναψυχής. Την καλοκαιρινή περίοδο λειτουργεί στον Κήπο θερινός κινηματογράφος, κάτω από το φως του φεγγαριού.

Λίγο πιο κάτω στην οδό Ροΐδου, υπάρχει μία ακόμη ωραία κρήνη, γνωστή ως Βρύση του Συγγρού.

Η ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ

Στεγάζεται στο ανακαινισμένο κτίριο των Λουτρών και φιλοξενεί πολύ συχνά εκθέσεις, ενώ παράλληλα λειτουργεί εδώ και μόνιμη έκθεση.

Η είσοδος είναι ελεύθερη.

Τηλ. 22710-43830.

ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΤΗΣ ΧΙΟΥ (ΜΕΤΖΗΤΙΕ ΤΖΑΜΙ)

Οθωμανικό τέμενος, κτίσμα του δευτέρου ημίαιου του 19ου αιώνα. Κατά καιρούς έχουν γίνει μικρές επεμβάσεις συντήρησης του κτιρίου (στερέωση μολυβδοφόλλων τρούλου, αντικατάσταση φθαμένων κεραμίδων στέγης προστώου, αποχωμάτωση υπογείου κ.τ.λ.).

Το κτήριο αποτελείται από μια κεντρική αίθουσα στην οποία εισέρχεται κινεί από στεγασμένο προστώο και από έναν ευρύ υπόγειο χώρο. Μικρή ημιυπόγεια καμαροσκεπής αίθουσα με ανεξάρτητη είσοδο χρησιμοποιείται ως αποθήκη. Στην πρόσοψη υπάρχει μικρή αυλή όπου βρίσκεται το κτίσμα του φυλακείου και κρήνη. Στον αύλειο χώρο εκτίθενται γλυπτά παλαιοχριστιανικά, βυζαντινά, γενοατοκρατίας, τουρκοκρατίας και μεταβυζαντινά λαϊκής τέχνης. Ακόμα εβραϊκές επιτύμβιες πλάκες και πέντε κανόνια του 17ου αιώνα. Στο προστώο μεταβυζαντινές τοιχογραφίες και γλυπτά παλαιοχριστιανικά, βυζαντινά, γενοατοκρατίας και λαϊκής τέχνης. Στην κυρίως αίθουσα, που δεν είναι επισκέψιμη, βρίσκονται γλυπτά των παραπάνω κατηγοριών, καθώς και επιγραφές, κεραμικά είδη λαϊκής τέχνης και μικροτεχνίας, ξυλόγλυπτα και μεταβυζαντινές

φορητές εικόνες. Τέλος, αποτοιχισμένες βυζαντινές και μεταβυζαντινές τοιχογραφίες.

Τα σημαντικότερα εκθέματα του Μουσείου είναι:

- Μία μεταβυζαντινή τοιχογραφία με παράσταση θαύματος του Αγίου Νικολάου, έργο του Αντιγνώστου Μιχαήλ Χωματζά (1734). Προέρχεται από την προτελευταία φάση εικονογράφησης του ναού Παναγίας Κρίνας στους Βαβύλους Χίου.
- Δύο μαρμαρίνα υπέρθυρα της εποχής της γενοατοκρατίας με το θέμα του Αγίου Γεωργίου που καταβάλλει τον δράκοντα.

Λειτουργεί καθημερινά, εκτός Δευτέρας, 10:00 – 13:00 και την Κυριακή 10:00 15:00 (Τηλ: 22710-26866).

ΤΟ ΟΜΗΡΕΙΟ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

Το Κέντρο οργανώνει καλλιτεχνικές εκδηλώσεις, θεατρικές παραστάσεις, συναυλίες, επιστημονικά συνέδρια, συναντήσεις, εκθέσεις.

Εδώ δίνονται και οι παραστάσεις του Δημοτικού Περιφερειακού Θεάτρου Βορείου Αιγαίου αλλά μόνο τον χειμώνα γιατί το καλοκαίρι ζωντανεύουν στις αυλές του Κάμπου, στο Ριζικό.

Τηλ. 22710-44391.

Η ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Πρόκειται για χαρακτηριστικό δείγμα όψιμης νεοκλασικής αρχιτεκτονικής. Λιθόκτιστο, τριώροφο, με ημιυπόγειο και τον τρίτο όροφο σε εσοχή. Ενδιαφέρον παρουσιάζει το εσωτερικό του κτηρίου, διαμορφωμένο ειδικά για την στέγαση της ΕΤΕ στ ο ισόγειο και την κατοικία του Διευθυντού στον όροφο.

Το ακίνητο (κτήριο και περιβάλλον χώρος) έχει κηρυχθεί ως έργο τέχνης σύμφωνα με τη Υ.Α.ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Γ/2145/31727/8.8.86, ΦΕΚ 769/β/31.10.86.

Το κτήριο κτίσθηκε το 1926. Λόγω της αύξησης των αναγκών της Τράπεζας έχουν γίνει κατά καιρούς επιμβάσεις στον εσωτερικό χώρο. Τελευταία έγκριση εργασιών είναι αυτή του 1994, με μελετητή τον αρχιτέκτονα Γ. Παζάζογλου.

ΤΟ ΦΡΟΥΡΙΟ ΤΗΣ ΧΙΟΥ

Το Φρούριο της Χίου (Κάστρο) εκτείνεται στα βόρεια του κέντρου της πόλεως και αποτελεί τον περιτειχισμένο πυρήνα της από την εποχή της Γενουκρατίας και μετά. Η είσοδος γίνεται από την κύρια Πύλη (Porta Maggiore) στο νότιο άκρο του, που κατασκευάστηκε από τους Βενετούς το 1694, και από την κατεστραμμένη σήμερα "Επάνω Πόρτα" (Portello) στη ΒΔ πλευρά του. Κοντά στην πύλη και στο εσωτερικό του κάστρου βρίσκεται διώροφο κτίσμα, γνωστό ως "Παλάτι Ιουστινιανού".

Η πρώτη φάση του Φρουρίου της Χίου ήταν βυζαντινή (τέλη 10ου αιώνα), αν και σήμερα δεν σώζεται σχεδόν τίποτα από αυτήν τη φάση των οχυρώσεων. Η σημερινή μορφή του Φρουρίου είναι το αποτέλεσμα πολλών προσθηκών, ενισχύσεων και επισκευών, από τις αρχές του 14ου αιώνα μέχρι και την Ελληνική Επανάσταση, οι οποίες πραγματοποιήθηκαν από Γενουάτες, Βενετούς και Τούρκους, επί της πρώτης Γενουατικής οχυρώσεως. Το Φρούριο υπέστη μεγάλες καταστροφές (βομβαρδισμούς 1828, σεισμός 1881), αλλά η μεγαλύτερη αλλοίωση επήλθε στις αρχές του 20ου αιώνα, όταν καταδαφίστηκε ολόκληρο το νότιο τείχος για την κατασκευή της προκουμιάς της πόλης της Χίου.

Από τα σημαντικότερα κτίσματα που σώζονται στο εσωτερικό του Φρουρίου είναι η Κρύα Βρύση (ημιυπόγειο δεξαμενή νερού) που ανάγεται στη βυζαντινή εποχή, καθώς και ο ψηλός πύργος, γνωστός ως Κουλάς. Το Φρούριο περιβαλλόταν από ευρεία τάφρο, η οποία σήμερα έχει επιχωματωθεί.

Κατά καιρούς έχουν διενεργηθεί ανασκαφικές έρευνες σε οικίαπεδα ιδιωτών, ενόψει ανέγερσης νέων οικοδομών, οι οποίες απέδωσαν σημαντικά στοιχεία, τόσο για την τοπογραφία, όσο και για την ιστορία του Φρουρίου της Χίου. Το Φρούριο της Χίου κατοικείται μέχρι σήμερα.

Βόρεια της πλατείας Βουρνακίου, πίσω από το Δημαρχείο, βρίσκεται η επιβλητική είσοδος στο κάστρο και την παλιά πόλη.

Το κάστρο χτίστηκε ίσως τον 9^ο αι., αλλά η σημερινή μορφή του προέρχεται κυρίως από την εποχή των Γενουατών, τον 15^ο αι.

Στο εσωτερικό του βρίσκεται η παλιά πόλη με τους στενούς δρόμους και τα μικρά σπίτια, όπου άλλοτε κατοικούσαν μόνο Τούρκοι.

Μετά την είσοδο δεξιά, διακρίνεται η φυλακή όπου κρατήθηκαν από τους Τούρκους το 1822 ο μητροπολίτης Πλάτων και άλλοι 17 πρόκριτοι, ως τον απαγχονισμό τους.

Δίπλα στη φυλακή υψώνεται το μέγαρο των Ιουστινιάνων, ενώ στο πίσω μέρος του σώζεται τμήμα τείχους που ανήκει στη Βυζαντινή εποχή.

Το μέγαρο των Ιουστινιάνων, αναστηλωμένο σήμερα, λειτουργεί ως μουσείο. Στο εσωτερικό του εκτίθενται ψηφιδωτά Παλαιохριστιανικής εποχής, σπαράγματα βυζαντινών τοιχογραφιών, εικόνες της Μεταβυζαντινής περιόδου και ξυλόγλυπτα.

Λειτουργεί καθημερινά, εκτός Δευτέρας, από 09:00-15:00
Τηλ. 22710-22819.

Οι εργασίες αναστήλωσης που έχουν γίνει είναι οι εξής:

- Εργασίες στερέωσης κυρίας εισόδου φρουρίου
- Στερέωση του θόλου του διαβατικού της εισόδου του Φρουρίου
- Καθαρισμός, εξυγίανση και αρμολόγημα πρόσοψης κτηρίου Σκοτεινής Φυλακής
- Αποκατάσταση - στερέωση οροφής Σκοτεινής Φυλακής
- Καθαίρεση επιχρισμάτων
- Εξυγίανση της λιθοδομής

- Αποκάλυψη πλακόστρωτου
- Αρμολογήματα του ΝΑ προμαχώνα
- Αποχρωμάτωση περιδρόμου τειχών πάνω από την Κεντρική Πύλη

Από 1 Νοεμβρίου έως 31 Μαρτίου : Δευτέρα : Κλειστά

Τρίτη - Κυριακή, Εξαιρέσιμες : 08:30 - 15:00

Από 1 Ιουλίου έως 31 Οκτωβρίου : Καθημερινά : 08.30 - 15.00, Δευτέρα : Κλειστά

Ακόμα, στην άκρη της μικρής πλατείας που ονομάζεται Σιντριβάνι, βρίσκεται **το τουρκικό νεκροταφείο**, με τον τάφο του αντιναύαρχου Καρά Αλή και των αξιωματικών του τουρκικού στόλου που σκοτώθηκαν τον Ιούνιο του 1822, κατά την ανατίναξη της ναυαρχίδας από τον Κανάρη. Αξιοπρόσεκτα είναι τα επιτύμβια γλυπτά στους τάφους, χαρακτηριστικά δείγματα της Οθωμανικής τέχνης με στοιχεία μπαρόκ.

Ακόμα, το Τζαμί Μπαϊρακλή, που πήρε την θέση παλιότερης εκκλησίας, και τον Άγιο Γεώργιο, με εικόνες και τάματα από τους πρόσφυγες της Μικράς Ασίας. Πιο κάτω βρίσκονται το μισογκρεμισμένο Χαμάμ και στη γωνία του τείχους ο προμαχώνας Antonio Zeno.

Ανατολικότερα, βρίσκεται η **Κρύα Βρύση**, με θολωτή κατασκευή πιθανώς της Βυζαντινής εποχής, καθώς και το γνωστό ως Κουλάς βυζαντινό παρατηρητήριο.

Η ΠΑΡΑΛΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΛΙΜΑΝΙ

Ανατολικά ανοίγεται η παραλία του λιμανιού, ίσως το πιο ζωντανό σημείο της πόλης. Στα καταστήματα, τα εστιατόρια, τις καφετέριες, τα ζαχαροπλαστεία και τις ταβέρνες προσφέρονται πολλές ευκαιρίες για χαλάρωση και αναψυχή.

Νοτιότερα, στην παραλιακή περιοχή Μπέλα Βίστα, ο τουριστικός χαρακτήρας είναι ακόμη πιο έντονος και υπάρχουν πολλά μπαρ και νυχτερινά κέντρα.

ΟΙ ΓΕΙΤΟΝΙΕΣ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

Στη σημερινή θέση Βουνάκι, βορειοδυτικά του κάστρου, τοποθετείται το **Παλιόκαστρο**, όπου η αρχαιολογική σκαπάνη έφερε στο φως κατάλοιπα αρχαίου τείχους.

Στο δρόμο προς το Βροντάδο, στην περιοχή Ταμπάκινα, αξίζει μια στάση στους αναστηλωμένους σήμερα **ανεμόμυλους**, που χρησιμοποιούνταν για την κατεργασία του δέρματος.

Εδώ βρίσκονται και τα ερείπια της βασιλικής του Αγίου Σιδέρου, όπου κατά την παράδοση την έχτισε ο Κωνσταντίνος ο Πατριάρχης, καθώς και **ο τάφος του Αγίου Σιδέρου και της Αγίας Μερόπης**.

Από τις γειτονιές της πόλης αξίζει μία βόλτα στον Καλοπλάτη, με τα πλακόστρωτα καλντερίμια και τα ιδιαίτερα φροντισμένα μπαλκόνια, όπως επίσης και στον Φραγκομαχαλά, όπου βρίσκονται η **Γαλλική Σχολή Καλογραιών** και η λεγόμενη **Φραγκοκλησιά** στον περίβολο της οποίας υπάρχει **ο οικογενειακός τάφος των Ιουστινιανών**. Επίσης, εδώ βρίσκεται το εργοστάσιο κατεργασίας μιστικής της Ένωσης Μαστιχοπαραγωγών Χίου.

ΤΟ ΟΣΜΑΝΙΕ ΤΖΑΜΙ (ΤΟ ΤΖΑΜΙ ΦΡΑΓΚΟΜΑΧΑΛΑ)

Βρίσκεται επί της οδού Κωνσταντίνου Μονομάχου στη συνοικία Φραγκομαχαλά της πόλεως της Χίου. Αποτελείται από ένα ενιαίο τετράγωνο χώρο διαστάσεων 8 x 8 μ., με μία θύρα εισόδου και υπερώο στη δυτική πλευρά, το οποίο εξυπηρετεί την πρόσβαση στον μιναρέ. Διαθέτει δύο αίθουσες χώρους, καθώς και προσκίσιμα-βοηθητικούς χώρους. Σύμφωνα με την εντοιχισμένη μαρμάρινη επιγραφή που βρίσκεται πάνω από το υπέρθυρο της εισόδου, κτίσθηκε το 1892.

Το έτος 1997 ολοκληρώθηκαν οι εργασίες επισκευής του τεμένους με σκοπό να χρησιμοποιηθεί είτε ως εκθεσιακός χώρος είτε ως χώρος φιλοξενίας πολιτιστικών εκδηλώσεων.

Η ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΟΥ ΚΑΜΠΟΥ

Στα νότια της πόλης εκτείνεται η εύφορη πεδιάδα της Χίου, που είναι γνωστή σαν Κάμπος. Ο Κάμπος διαθέτει πολλά υπόγεια νερά αλλά και το πιο γόνιμο έδαφος της Χίου. Είναι γεμάτος με κτήματα και θερινές μεγαλοπρεπείς κατοικίες των παλιών αριστοκρατικών οικογενειών της Χίου.

Οι περιηγητές του 18^{ου} και 19^{ου} αι. έχουν περιγράψει την ομορφιά του χώρου με κάθε λεπτομέρεια. Περιδιαβαίνοντας κανείς τα αμέτρητα στενά και δαιδαλώδη δρομάκια του Κάμπου εντυπωσιάζεται από τα διάφορα και τριώροφα αρχοντικά του που είναι φτιαγμένα κυρίως από την υπέροχη θυμανούσικη πέτρα, με το

εντυπωσιακό γήινο κοκκινωπό χρώμα, περιβάλλονται από ψηλούς πέτρινους τοίχους με επιβλητικές αυλόθυρες που με τις τοξωτές εισόδους τους ξεχωρίζουν για την μεγαλοπρέπεια τους.

Ο Κάμπος άρχισε να κατοικείται από τη Μαύνα και τους τοπικούς άρχοντες γύρω στον 14^ο αι. Υπολογίζεται ότι κάποτε υπήρχαν γύρω στα 200 κτήματα, ελάχιστα όμως σώζονται σήμερα από τα αρχοντικά της πρώτης περιόδου. Παρόλα αυτά ο Κάμπος διατηρεί την παλιά του αίγλη και μεταφέρει στον επισκέπτη την ατμόσφαιρα μιας παλιάς ρομαντικής εποχής.

Σήμερα πολλοί ιδιοκτήτες αρχοντικών φροντίζουν να τα επαναφέρουν στην αρχική τους μορφή, της πρώτης ή της δεύτερης φάσης μετά το 1881. Ορισμένα από αυτά έχουν μετατραπεί σε πανέμορφους παραδοσιακούς ξενώνες.

Τα πιο αξιόλογα αρχοντικά που διατηρούνται σε πολύ καλή κατάσταση, αντιπροσωπευτικά της αρχιτεκτονικής του Κάμπου, είναι το Καζανόβα ή Μέρμηγκα, του Μαυροκορδάτου Λακανά στο Φραγκοβούνι, του Ζυγομαλά και του Καλουτά. Επίσης, το πιο καλοδιατηρημένο κτήριο είναι του Φιλίππου Αργέντη, στην οδό Αργέντη. Έχει αποκατασταθεί στο μεγαλύτερο μέρος του από το 1937 και προσφέρει την πιο ολοκληρωμένη εικόνα από τα παλιά αρχοντικά της Χίου.

κυρίως κτίσμα (ανεστάτικο) και το ατελιέ κατασκευάστηκαν μετά το σεισμό του 1881 και μάλιστα στις αρχές του αιώνα.

Χαρακτηρίστηκαν ως ιστορικά διατηρητέα μνημεία (Υ.Α. ΥΠΠΟ/ΔΙ.Α.Α.Π/ Γ/1427/19347/ 22.4.92, ΦΕΚ 328/Β/1992) τα κτίσματα, η δεξαμενή, το μαγγανοπήγαδο, ο μαντρότοιχος που περιβάλλει το κτήριο με περιβάλλοντα χώρο προστασίας το περιβόλι ιδιοκτησίας Ν. Πλάτη.

Το σύνολο των κτισμάτων δεν έχει επισκευασθεί, αλλά είναι σε πολύ καλή κατάσταση. Το κτίσμα είναι ακατοίκητο αλλά καλλιεργείται το περιβόλι.

ΤΟ "ΜΗΤΑΡΑΚΙΚΟ" ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ Ν. ΠΛΑΤΗ

Το "Μηταράκι" βρίσκεται στον Κάμπο Χίου είναι ένα από τα σημαντικότερα κτήματα. Στο κτήριο βρίσκεται το επιβλητικό κυρίως κτίσμα, το βοηθητικό κτίσμα (ανεστάτικο), δεύτερο ισόγειο κτίσμα (ατελιέ) και το παλιό αρχοντικό, με την βοτσαλωτή αυλή που περιβάλλεται από δεξαμενή σε συνδυασμό με καθιστικό καθώς και το μαγγανοπήγαδο.

Το "Μηταράκι" ήταν το σπίτι του ζωγράφου Γ. Μηταράκη, ο οποίος έκανε χρήση κυρίως του ισόγειου κτίσματος (ατελιέ). Το

ΤΟ "ΤΕΤΤΕΡΙΚΟ" ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΩΝ Α. ΤΕΤΤΕΡΗ

Το "Τεττέρι" είναι σήμερα το μεγαλύτερο κτήριο στον Κάμπο (40 στρέμματα), στο οποίο βρίσκεται το κυρίως κτίσμα (αρχοντικό), δύο βοηθητικά κτίσματα, μια περίτεχνη βοτσαλωτή αυλή που περιβάλλεται από την δεξαμενή, το μαγγανοπήγαδο και την φουντάνα. Το κυρίως κτίσμα είναι υψηλής αρχιτεκτονικής ποιότητας. Το κτίσμα καταστράφηκε από τον σεισμό του 1881 και ξανακτίστηκε αμέσως μετά, ακολουθώντας όπως όλα τα κτίσματα του Κάμπου τις αρχές της νεοκλασικής τεχνοτροπίας.

Με την Υπουργική Απόφαση ΥΠΠΟ/ΔΙ.Α.Α.Π/Γ/2633/36948/11.9.90, ΦΕΚ 631/Β/3.10.90 έχουν χαρακτηρισθεί ως έργο τέχνης και ιστορικό διατηρητέο μνημείο τα κτίσματα, η δεξαμενή, το μαγγανοπήγαδο, η φουντάνα, η βοτσαλωτή αυλή και ο μαντρότοιχος που περιβάλλει το κτήριο με περιβάλλοντα χώρο προστασίας το περιβόλι ιδιοκτησίας Αντουάνου Τέττερη.

Ο ΞΕΝΩΝΑΣ "ΤΟ ΠΕΡΙΒΟΛΙ"

Το Περιβόλι είναι ένα από τα σημαντικότερα κτίσματα του Κάμπου. Το κυρίως κτίσμα είναι διώροφο ορθογωνικής κάτοψης κεραμοσκεπές, κατασκευασμένο εξ ολοκλήρου από ο θυμανούσικη πέτρα. Η εξωτερική σκάλα που οδηγεί σ τον όροφο είναι αληθινό έργο τέχνης με πέτρινα σκαλιστά κολονάκια και πέτρινη κουπαστή. Εξαιρετικού ενδιαφέροντος είναι η εκλεκτικής νοοτροπίας μεγαλόπρεπη αυλόθυρά του. Στην βοτσαλωτή αυλή υπάρχει μαγγανοπήγαδο και στέρνα. Στο κτήριο υπάρχει και βοηθητικό

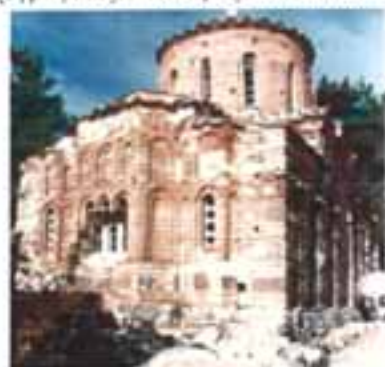
κτίσμα. Το παραπάνω αργοντικό όπκος όλα τα κτίσματα του Κάμπου κατασκευάσθηκαν μετά το σεισμό του 1881 στη θέση του παλιού. Το κυρίως κτίσμα καθώς και το βοηθητικό επισκευάσθηκαν το 1979 με 1980. Από το 1982 μετατράπηκε σε ξενώνα και λειτουργεί με δυναμικότητα 24 κλινών.

Χαρακτηρίστηκαν ως έργα τέχνης και ιστορικά διατηρητέα μνημεία (Υ.Α. ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Γ/2633/36948/11.9.90 ΦΕΚ 631/Β/3.10.90) το κυρίως κτίσμα, η δεξαμενή, το μαγγανοπήγαδο, η αυλή, ο μαντρότοιχος που περιβάλλει το κτήμα με περιβάλλοντα χώρο προστασίας το περιβόλι ιδιοκτησίας Οδυσσεία Ξόδα.

Ο ΝΑΟΣ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΤΗΣ ΚΡΗΝΑΣ

Ο ναός κατασκευάστηκε στα τέλη του 12ου αιώνα. Κτήτορες του αρχικού ναού ήταν ο Ευστάθιος Κοδράτος και η σύζυγός του Ειρήνη Δούκαινα Πεπαγωμένη που ανήκαν στον κύκλο της αυλής της Κωνσταντινούπολης και διακόσμησαν τον ναό με τοιχογραφίες. Διασώζεται ακόμα εντός του ναού τοιχογραφικός διάκοσμος άλλων πέντε διαφορετικών εποχών (αρχές 14ου αι., 15ου αι., 16ου αι., 18ου αι., και 19ου αι.) Με τον καταστροφικό σεισμό του 1881 κατέρρευσε το ημισφαιρικό τμήμα του τρούλου του κυρίως ναού καθώς και ο τρούλιος του νάρθηκα, οι οποίοι ανακατασκευάσθηκαν στην συνέχεια.

Ο ναός της Παναγίας Κρήνας ανήκει στον αρχιτεκτονικό τύπο των 'νησιώτικων' οκταγωνικών ναών και μιμείται σε περιορισμένο μέγεθος το καθολικό της Νέας Μονής. Αποτελείται από τον κυρίως ναό, εξωνάρθηκα και τον ερειπωμένο σήμερα εξωνάρθηκα. Ο κυρίως ναός και ο εξωνάρθηκας είναι σύγχρονοι και κατασκευάσθηκαν στα τέλη του 12ου αιώνα, ενώ ο εξωνάρθηκας προστέθηκε πολύ αργότερα κατά τον 18ο αιώνα. Στο μεγαλύτερο μέρος του, το εσωτερικό καλύπτεται από τοιχογραφίες του 12ου αιώνα.

Κατά το 1968 στερεώθηκε και επισκευάστηκε η στέγη, ενώ το 1983 έγιναν στερεωτικές εργασίες στον δυτικό τοίχο του εξωνάρθηκα και επί μέρους εργασίες στην στέγη του ναού.

Τα έτη 1988 και 1995 πραγματοποιήθηκαν διερευνητικές τομές στα θεμέλια του ανατολικού τμήματος του ναού. Από το 1981 έως το 1984 αποτοχιώσθηκαν οι μεταγενέστερες φάσεις τοιχογραφιών που κάλυπταν όλο το εσωτερικό και αποκαλύφθηκε η αρχική φάση του 12ου αιώνα. Τμήμα των αποτοχιωμένων τοιχογραφιών έχει συντηρηθεί (μερικές εκτίθενται), ενώ στις υπόλοιπες συνεχίζεται η συντήρηση.

Ο ναός παραμένει κλειστός για το κοινό (ανοίγει μόνο κατά τη θερινή περίοδο), επειδή συνεχίζονται οι εργασίες συντήρησης στις τοιχογραφίες και πρόκειται σύντομα να αρχίσουν οι εργασίες αναστήλωσης του κτηρίου.

Αποτοχιωμένες τοιχογραφίες δώδεκα προσητών που ανήκουν στην δεύτερη φάση διακόσμησης βυζαντινής εποχής του ναού (14ου αιώνα) εκτίθενται στο κτήριο περιοδικών εκθέσεων 'Ιουστινιάνι' στο Φρούριο Χίου. Ακόμη, στο Βυζαντινό Μουσείο Χίου (Μετζητιέ Τζαμί) εκτίθενται αποτοχιωμένες τοιχογραφίες οι οποίες προέρχονται από την τοιχογράφηση του ναού που έγινε το έτος 1734 από τον ζωγράφο Μιχαήλ Χωματζιά.

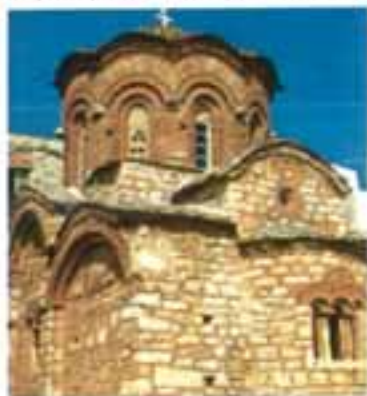
Η ΠΑΝΑΓΙΑ Η ΣΙΚΗΛΙΑ (Ή ΣΙΚΕΛΙΑ)

Δύο χλμ. περίπου μετά τη διακλάδωση, δεξιά από το δρόμο της Καλαμιστής, στην κορυφή ενός υψώματος, βρίσκεται ένα ακόμα σημαντικό βυζαντινό μνημείο, η Παναγία η Σικελιά.

Η εκκλησία καμαροσκεύαστη βασιλική με τρούλο του 12^{ου} -13^{ου} αι., ανήκει σε μοναστηριακό συγκρότημα του οποίου σώζονται ως σήμερα.

Στο εσωτερικό της δεν υπάρχουν τοιχογραφίες, αλλά στις όψεις διατηρείται η ποικιλία του κεραμικού διακόσμου, με ιδιαίτερα αξιόλογο τέμπλο.

Η εκκλησία με τον ιδιότυπο ρυθμό της συνδυάζει στοιχεία της μονόκλιτης βασιλικής με τρούλο, αλλά καταλήγει σε συνεπτυγμένο σταυροειδή ναό. Διαθέτει άφθονη κεραμική διακόσμηση από τούβλα και φιαλοστόμια και παραπέμπει στα βυζαντινά μνημεία της πρωτεύουσας.

Ο ΝΑΟΣ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ

Ο Ναός των Αγίων Αποστόλων βρίσκεται στο Πυργί και ανήκει στον αρχιτεκτονικό τύπο των "νησιώτικων" οκταγωνικών ναών, αποτελεί μακρό αντίγραφο του καθολικού της Νέας Μονής και είναι ένα άριστα διατηρούμενο βυζαντινό μνημείο. Εξωτερικά φέρει πλούσιο κεραμικό διάκοσμο (οδοντωτές ταινίες, φιαλοστόμια, πλίνθινα τόξα). Εσωτερικά ο ναός είναι κατάγραφος με τοιχογραφίες του Αντωνίου Δομαστίχου Κινηγού του Κρητός, του έτους 1665. Μια επιγραφή πάνω από την κεντρική είσοδο του ναού αναφέρει ότι ο ιερομόναχος Συμεών, μετέπειτα Μητροπολίτης Χίου, ανήγειρε "εκ βάθρου" τον ναό στα 1564. Πιθανότατα πρόκειται για μια ανακαίνιση του ναού. Τα αρχιτεκτονικά και μορφολογικά στοιχεία του ναού, μας οδηγούν σε μια χρονολόγηση ανέγερσής του στα μέσα του 14ου αι.

Το 1985 ξεκίνησαν οι εργασίες συντήρησης των τοιχογραφιών του ναού, οι οποίες και συνεχίζονται. Το μνημείο είναι επισκέψιμο για το κοινό. Ο ναός λειτουργείται κάθε χρόνο στις 29 Ιουνίου, ημέρα μνήμης των Αγίων Πέτρου και Παύλου.

Από 1 Νοεμβρίου έως 31 Μαρτίου : Δευτέρα : Κλειστά

Τρίτη - Κυριακή, Εξαίρεσιμες : 08:30 - 15:00

Από 1 Ιουλίου έως 31 Οκτωβρίου : Καθημερινά :08.30 - 15.00, Δευτέρα : Κλειστά

ΤΑ ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ ΤΟΥ ΚΑΜΠΟΥ

Αν και η καταγωγή της ιδιότυπης χωϊτικής αρχιτεκτονικής παραμένει ως σήμερα ανεξακριβιστή, είναι ότι περιέχει βυζαντινές και γενοιάτικες επιδράσεις. Μετά το 1822, και κυρίως μετά το σεισμό του 1881, εμφανίζονται επίσης στοιχεία νεοκλασικών και εκλεκτικιστικής αρχιτεκτονικής.

Οι πανύψηλοι τοίχοι πλαισιώνουν κάθε ιδιοκτησία για να την οριοθετήσουν και για να προστατεύσουν τα ευαίσθητα δέντρα από τη σκόνη και τον δυνατό αέρα. Μέσα στα κτήματα, υπήρχε ένα θαυμάσιο σύνολο από κήπους, αυλές, στοές και βοτσαλωτά δάπεδα. Μεγάλα μαγγανοπήγαδα αντλούσαν νερό και το συγκέντρωναν σε στέγνες στεγασμένες με πέργκολες, ενώ κίосκια προσέφεραν σκιά και δροσιά στους ενοίκους, που διέμεναν εκεί από τα μέσα της άνοιξης ως το τέλος του φθινοπώρου.

Οι κατοικίες είναι διώροφες ή τριώροφες, με μεγάλη εξωτερική σκάλα. Στο ισόγειο βρίσκονταν οι αποθήκες και τα υποστατικά, ενώ στους ορόφους αναπτύσσονταν οι χώροι διαμονής. Συχνά το υπαίθριο μεγάλο πλατύσκαλο μπροστά από την είσοδο του ορόφου λειτουργούσε και ως καλοκαιρινό καθιστικό με θέα πάνω από τα δέντρα.

Αν και παρατηρείται εκτεταμένη χρήση παριανού μαρμάρου και ιταλικής μαύρης πέτρας, το κύριο υλικό δόμησης στην περιοχή της Χώρας και του Κάμπου ήταν η προερχόμενη από την περιοχή των Θυμιανών πέτρα. Με τα ζωηρά χρώματά της, η πέτρα αυτή δίνει εντυπωσιακά αποτελέσματα, τα οποία και θα παρατηρήσετε σε παλιά κτίρια του νησιού. Επίσης, οι αυλόθυρες στον Κάμπο είναι ιδιαίτερα περίτεχνες και πρωτότυπες, συνήθως με μεγάλο τόξο και λίθινο γείσο που προεξέχει περιμετρικά.

Η ΝΟΤΙΑ ΧΙΟΣ

ΤΑ ΘΥΜΙΑΝΑ

Τα Θυμιάνα είναι μεγάλο χωριό 7 χλμ. νότια της Χώρας. Η παλιότερη ονομασία του ήταν Ευφημιάνα, που σημαίνει φημισμένος τόπος – ίσως για τα πολλά του λατομεία, που προμήθευαν όλο το νησί με τη γνωστή θυμιανούσιχη πέτρα. Στην περιοχή έχουν εντοπιστεί κωνικοί λόφοι του τέλους της Νεολιθικής εποχής.

Λέξι να δείτε **την εκκλησία του Αγίου Ευστρατίου**, χτισμένη βέβαια με θυμιανούσιχη πέτρα.

Τις Απόκριες εδώ αναβιώνει το παλιό έθιμο Μόστρα, που συγκεντρώνει πολλούς επισκέπτες.

Από τα Θυμιάνα μπορείτε να κινηθείτε προς τις ωραίες παραλίες νότια της Χώρας, που συγκεντρώνουν και τη μεγαλύτερη τουριστική κίνηση, καθώς προσφέρονται για μπάνιο και διαθέτουν όλες τις εξυπηρέτησεις.

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΜΗΝΑ

Λίγο έξω από το Νεοχώρι βρίσκεται το ιστορικό μοναστήρι του Αγίου Μηνά, που ιδρύθηκε τον 16^ο αι. και επί Τουρκοκρατίας διατηρούσε σχολείο και βιβλιοθήκη.

Το 182 βρήκαν εδώ τραγικό θάνατο χιλιάδες Χιώτες, οστά των οποίων φυλάσσονται στο οστεοφυλάκιο των Σαράντα Μαρτύρων.

Βγαίνοντας από την ανατολική πόρτα, θα απολαύσετε θέα του Κάμπου και των χωριών του, των λόφων με τα μαστιχόδεντρα, αλλά και των μικρασιατικών ακτών.

Η ΚΑΛΛΙΜΑΣΙΑ

Νοτιότερα από το Νεοχώρι, βρίσκεται η Καλλιμασιά, το πρώτο μαστιχοχώρι μπροστά μας, σε απόσταση 13 χλμ. από τη Χώρα, που διατηρεί ίχνη της παλιάς ιστορίας της, όπως ερείπια του πύργου στο κέντρο του οικισμού και των τειχών.

Υπήρξε ένα από τα σημαντικότερα μεσαιωνικά χωριά της Χίου, οχυρωμένο με τείχη που έκλειναν περιμετρικά γύρω του.

Το χωριό καταστράφηκε εντελώς με το σεισμό του 1881 και ανασυγκροτήθηκε σιγά σιγά. Τα λίγα ερείπια που διατηρούνται από τον κεντρικό αμυντικό πύργο και τα εξωτερικά του τείχη μαρτυρούν την ακμή του κατά την εποχή του Μεσαίωνα και της Γενουατοκρατίας.

Οι κάτοικοί του ασχολούνται και σήμερα με την καλλιέργεια της μαστίχας.

Εδώ μπορείτε να θαυμάσετε τα ωραία παραδοσιακά χιώτικα κεντήματα του Γυνακείου Χειροτεχνικού Συνεταιρισμού.

Ακόμα, στο χωριό λειτουργεί Λαογραφικό Μουσείο

Ανοιχτό καθημερινά 08:30–13:30 Τηλ: 22710-51238, 51373

Στο χωριό υπάρχει και γυνακίσιος χειροτεχνικός συνεταιρισμός, που ασχολείται με την τέχνη του κεντήματος.

Η ΜΟΝΗ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΤΗΣ ΠΛΑΚΙΔΙΩΤΙΣΣΑΣ

Στην Καλλιμασιά υπάρχει το μοναστήρι της Παναγίας της Πλακιδιώτισσας που θεμελιώθηκε στα 1625. Πήρε το όνομά της από τις πέτρινες πλάκες που βρέθηκαν στην περιοχή. Κατά τη διάρκεια της καταστροφής της Χίου το 1822 σφαγιασθήκαν εδώ περισσότερες από 600 μοναχές.

Η χαμένη εικόνα της Παναγίας βρέθηκε με θαυματουργό τρόπο από τη μοναδική μοναχή που γλύτωσε από τη σφαγή.

Ο ΚΑΤΑΡΡΑΚΤΗΣ

Λίγα χλμ πιο κάτω από την Καλλιμασιά στα ανατολικά, ανάμεσα σε πλούσιους ελαιώνες, συναντάμε το παραθαλάσσιο χωριό Καταρράκτης, ένα μικρό γραφικό ψαροχώρι, κτισμένο μετά τους σεισμούς του 1881 με στοιχεία λαϊκής αρχιτεκτονικής με περιβόλια και πολύ πράσινο.

Η περιοχή αναπτύσσεται τουριστικά και τείνει να γίνει ένα από τα ομορφότερα θέρετρα διατηρώντας το ιδιαίτερο χρώμα του.

Το παλιότερο χωριό, ο Παλιός Καταρράκτης, βρισκόταν στο εσωτερικό, δύο χλμ. προς τα νοτιοδυτικά. Τώρα είναι εγκαταλελειμμένο, αλλά συγκεντρώνει το ενδιαφέρον πολλών ιστορικών για τα ερειπωμένα μεσαιωνικά του σπίτια και τις βυζαντινές του εκκλησίες.

Η μία, ο Άγιος Ιωάννης ο Αργέντης, (14^{ος}) ανήκει στον τύπο της καμαροσκεπαστής βασιλικής, έχει όμως ανανεωθεί ολόκληρος, εκτός από το νάρθηκα, που διατηρεί τα τυφλά αψιδώματα, την κεραμική διακόσμηση και τις τοιχογραφίες του, που βρίσκονται σε καλή κατάσταση. Το νεότερο ξύλινο τέμπλο του ναού είναι αξιόλογης τέχνης.

Η ΚΑΛΑΜΩΤΗ

Από τα Δίδυμα με κατεύθυνση προς τα νότια, 128 χλμ. νοτιοδυτικά της Χώρας, είναι μεγάλο μαστιχοχώρι που διατηρεί αρκετά παραδοσιακά στοιχεία. Σήμερα έχει λιγότερους από χίλιους κατοίκους. Το χωριό, σε γενικές γραμμές, διατηρεί αρκετά στοιχεία από τη μορφή των μεσαιωνικών χωριών, το τετράγωνο σχήμα με την οχύρωση γύρω-γύρω, τα τόξα πάνω από τους δρόμους και τα προστατευόμενα στενά δρομάκια, ανάμεσα στα σπίτια. Οι πολλές μετασκευές όμως για την αποκατάσταση των κτιρίων μετά τις καταστροφές, έχουν αλλάξει τον παλιό φρουριακό του χαρακτήρα.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η διάλεκτος των ντόπιων, η λεγόμενη ντοπιολαλιά, που διατηρεί έως σήμερα πολλές λέξεις από την αρχαϊκή και την ομηρική διάλεκτο.

Μαζί με τα Αρμόλια μπορούν να αποτελέσουν την εισαγωγή στα περίφημα «χωριά της μαστίχας». Αξιόλογη είναι η περιήγηση στο παλιό τμήμα του οικισμού και στην πλατεία για καφέ. Αξιοπρόσεκτες είναι οι καμάρες που συνδέουν τις απέναντι όψεις των πέτρινων σπιτιών, δημιουργώντας μια συμπαγή ενότητα, αλλά και όμορφα περάσματα για περίπατο. Στο δυτικό τμήμα του οικισμού σώζεται μέρος του τείχους. Η τοπική διάλεκτος είναι ενδιαφέρουσα, καθώς περιλαμβάνει στοιχεία αρχαϊκής ελληνικής διαλέκτου.

Πολλές είναι εδώ και οι ενδιαφέρουσες εκκλησίες όπως η Παναγιά η Αγριελοπούσινα, με ενδιαφέρουσες τοιχογραφίες, από τα ελάχιστα δείγματα της σφισσογραφίας της εποχής των Παλαιολόγων, που χρονολογούνται στις αρχές του 14^{ου} αι. Το επιχρυσωμένο ξυλόγλυπτο τέμπλο της, λαϊκής τέχνης του 19^{ου} αι., δίνει αρμονικά με τα υπόλοιπα στοιχεία.

ΤΑ ΑΡΜΟΛΙΑ

Βόρεια από την Καλαμωτή βρίσκονται τα Αρμόλια, μαστιχοχώρι με παράδοση στην κεραμική, όπως μαρτυρούν και οι υπαίθριες εκθέσεις τοπικών εργαστηρίων στην είσοδο του οικισμού.

Ωρεία είναι τα καμαροσκέπαστα δρομάκια τους και το όμορφο πλάτωμα με τις μπουκαμβίλιες και τα πέτρινα καθιστικά.

Εδώ βρίσκονται οι ενωμένες εκκλησίες της **Παναγίας και του Αγίου Δημητρίου**, με ξυλόγλυπτο τέμπλο του 1744.

Λίγο έξω από το χωριό σώζεται κι ένα από τα γενοσάτικα οχυρώματα, **το Κάστρο των Απολλύγων**, του 1440.

Έξω από τον οικισμό βρίσκεται η Μονή της Παναγίας της Βρετούσαινας, σπουδαίο πνευματικό κέντρο της περιοχής, που καταστράφηκε το 1822 αλλά ανακαινίστηκε το 1828.

ΤΑ ΜΕΣΑ ΔΙΔΥΜΑ

Το χωριό είχε τείχη και καστρόπορτα. Σήμερα από την ψηλή ντάπια της η θέα τριγύρω είναι μαγευτική. Μετά το Βουνό πηγαίνοντας προς τα Πατρικά, ένας δρόμος δεξιά οδηγεί σε τρία περίπου χλμ. στα χωριά Δίδυμα.

Εκεί κοντά στα Μέσα Δίδυμα, τη γενέτειρα του Ροΐδη, βρίσκεται ένα άλλο αξιόλογο μοναστήρι, **η Αγία Ματρώνα**. Ο Ροΐδης σκόπευε να φτιάξει εκεί εξοχικό σπίτι, αλλά σύμφωνα με το μύθο ήρθε στον ύπνο του η Αγία και του ζήτησε να χτίσει εκκλησία. Οι δύο του αδερφές ήταν οι πρώτες μοναχές στο μοναστήρι αυτό. Εκεί έζησε και ο ηρώμιμος Νικηφόρος της Χίου, όπου συνέθεσε τους 24 ύμνους στην Αγία Ματρώνα, στη διάρκεια της τουρκοκρατίας. Σήμερα στη μονή ζουν 2-3 μοναχές.

Ο ΕΜΠΟΡΕΙΟΣ

Συνεχίζοντας προς το Πυργί, λίγο πριν από την είσοδο στο χωριό, αριστερά από το Κέντρο Υγείας της περιοχής, ξεκινάει ο φιδίσιος δρόμος που οδηγεί σε 6 χλμ. στον Εμπορείο.

Αυτό το γραφικό λιμανάκι έχει πανάρχαια ιστορία. Ήδη από την πρώτη περίοδο του Χαλκού στο όρμη του έβρισκαν ασφαλή προστασία απ' το βοριά τα πλοία που περνούσαν τον πορθμό της Χίου.

Ο λόφος του Προφήτη Ηλία στα ανατολικά έκοβε τον άνεμο. Στο λόφο αυτό βρετανοί αρχαιολόγοι ανακάλυψαν τμήματα οικισμού του 7^{ου} ή 8^{ου} αι. Από τον λόφο και προς τα νότια υπάρχουν τμήματα του τείχους της αρχαίας ακρόπολης. Μαζί βρέθηκε και ένας ναός του 6^{ου} αι π.Χ. αιώνα, με απλή ορθογώνια μορφή και επίπεδη στέγη, που φαίνεται να ήταν αφιερωμένος στη Θεά Αθηνά. Κάτω από την ακρόπολη ο οικισμός ήταν πυκνός. Τα σπίτια ήταν απλά, ενός χωριού. Ο οικισμός δείχνει να εγκαταλείφθηκε ειρηνικά στα τέλη των αρχαίων χρόνων. Πιστεύεται ότι πρόκειται για το Λευκόνιο, που αναφέρει ο Θουκυδίδης.

Στο ιερό του λιμανιού διακρίνονται διάφορες ιστορικές φάσεις από το 690 π.Χ. έως την παλαιοχριστιανική περίοδο. Εδώ βρέθηκαν λείψανα ενός ναού ιωνικού ρυθμού με εξαιρετική τεχνική.

Αριστερά από το λιμάνι υψώνεται ο Φαριώνας, το σβησμένο ηρώδειο που κάποτε σκέπασε με λάβα τα πάντα γύρω του.

Έτσι εξηγείται η ύπαρξη των μοναδικών κατάμαυρων βότσαλων, στις δύο παραλίες δίπλα από το σημερινό Εμπορείο, στο Μαύρο Γυαλό και στη Φωκή.

ΤΑ ΔΟΤΙΑ – ΤΑ ΒΡΟΥΛΙΔΙΑ

Γυρίζοντας λίγο πίσω από τον κεντρικό δρόμο που οδηγεί στο Πυργί, φτάνουμε στη διασταύρωση για τα Λότια, μια περιοχή που παλιότερα ήταν περίφημος τόπος κρηγιού. Τα Δότια είναι ο μεγαλύτερος μαστιχοκάματος του Πυργιού. Εδώ έχει βρεθεί ένας άλλος προϊστορικός οικισμός, καθώς και τάφοι λαξευτοί σε βράχο. Τα ευρήματα από τους τάφους αυτούς φυλάσσονται στο Αρχαιολογικό Μουσείο της Χίου. Στα Δότια δεσπόζει ένας γενοσάτικος πύργος που σώζεται σε καλή κατάσταση. Το κτίριο είναι τριώροφο, θολοσκέπαστο με επάλξεις και μεγάλα ανοίγματα πάνω. Ο πύργος περιβαλλόταν από τετράγωνο τείχος με μικρούς κυκλικούς πύργους στις γωνίες. Ο ένας διακρίνεται ακόμα.

Συνεχίζοντας προς τα νότια ο δρόμος καταλήγει σ' ένα πλάτωμα στην τοποθεσία Βρουλιδία, που βρίσκεται σε ύψος 50 μ. περίπου πάνω από την θάλασσα. Από εκεί η θέα είναι υπέροχη, καθώς το μπλε του ουρανού σμίγει στο βάθος με το πέλαγος. Αμέτρητα σκαλάκια στριφογυρίζουν προς τα κάτω και οδηγούν στη δροσερή αγκαλιά της θάλασσας. Γυρνώντας πίσω φτάνουμε στο δρόμο του Εμπορείου ανηφορίζουμε αριστερά για το Πυργί.

ΤΟ ΠΥΡΓΙ – ΤΟ ΖΩΓΡΑΦΙΣΤΟ ΧΩΡΙΟ

Είναι το μεγαλύτερο από τα μαστιχοχώρια και βρίσκεται στη μέση περίπου της νότιας Χίου (5 χλμ από τον Εμπορείο) και για τους περισσότερους το σημαντικότερο από τα μεσαιωνικά χωριά της Χίου.

Περιτριγυρισμένο από τα φυτεμένα με τάξη σε πεζούλες μαστιχοδένδρα, στέκει μάρτυρας μιας χιλιετούς σχεδόν ιστορίας, αφού η πρώτη αναφορά στον οικισμό χρονολογείται στο 1809.

Διατηρώντας την αυθεντική λαβυρινθώδη πολεοδομική διάταξη του οχυρωμένου οικισμού, το Πυργί θα γοητεύσει.

Ο οικισμός του Πυργίου παρουσιάζει τεράστιο ιστορικό ενδιαφέρον εξαιτίας της πολεοδομικής του διάρθρωσης αλλά και της αρχιτεκτονικής μορφής του. Παρ' όλες τις αλλοιώσεις που επέφεραν σ' αυτό ο χρόνος και οι ανθρώπινες επεμβάσεις, το Πυργί αποτελεί ακόμα και στις μέρες μας ένα ζωντανό θρόλο μεσαιωνικού τύπου.

Η οχυρωματική του διάταξη, που οφείλεται ιστορικά στους Γενουάτες, είναι εφαρμογή του ελληνικού πολεοδομικού συστήματος, που αναπτύχθηκε κατά τους μεσαιωνικούς χρόνους σε διάφορα μοναστήρια για την αντιμετώπιση των εχθρικών επιδρομών. Σήμερα μπορεί να διακρίνει κανείς ακόμα ίχνη από το περιμετρικό πέτρινο τείχος με τους τέσσερις γωνιακούς πυργίσκους που θωράκιζε κάποτε το χωριό.

Αρχικά, ο οικισμός του Πυργιού ήταν ένα κλειστό τετράπλευρο με πυκνό πολεοδομικό ιστό. Τα ακραία σπίτια, στην περιμετρικά ζώνη του οικισμού, ήταν χτισμένα σε απόλυτη, συνεχή επαφή μεταξύ τους, χωρίς πόρτες ή παράθυρα προς την εξωτερική πλευρά.

σχηματίζοντας έτσι ένα αδιάσπαστο τείχος. Η κύρια είσοδος στο χωριό γινόταν από δύο βαριές σιδερένιες πόρτες, την Κάτω Πόρτα στο μέσο του ανατολικού τείχους και την Απάνω Πόρτα στη δυτική πλευρά του οικισμού, οι οποίες έκλειναν κάθε βράδυ και όποτε άλλοτε προέκυπτε ανάγκη άμυνας από τους εχθρούς.

Σε κάθε γωνιά του τετράπλευρου περιμετρικού τείχους βρισκόταν και ένας μικρός πύργος που χρησίμευε σαν παρατηρητήριο. Παρόμοιο ρόλο για την ασφάλεια του οικισμού έπαιζαν και οι βίγλες, τοποθετημένες σε κατάλληλες θέσεις από τα παράλια μέχρι το χωριό.

Οι βιγλάτορες είχαν οπτική επαφή μεταξύ τους και σε περίπτωση κινδύνου μετέδιδαν το μήνυμα με σήματα φωτιάς που έφταναν διαδοχικά μέχρι τον οικισμό, αλλά και τους κατοίκους που βρισκόταν στις καλλιέργειες.

Στο κέντρο του χωριού υψωνόταν αγέρωχος και επιβλητικός ο Πύργος, το κτίσμα που χάρισε το όνομά του στο μεγαλύτερο Μαστιχοχώρι. Κέντρο αμυντικό αλλά και διοικητικό, ο Πύργος χτίστηκε την εποχή των Γενουατών και αποτελούσε τον πυρήνα του οικισμού, πολύ κοντά στην κεντρική πλατεία του. Το βαρύ αυτό πέτρινο ορθογώνιο οικοδόμημα βρισκόταν στο κέντρο ενός περιβόλου με μεγάλο πλάτος και με έναν μικρό στρογγυλό πύργο, το πυργόπουλο, σε κάθε του γωνιά. Ανοίγματα δεν υπήρχαν στο ισόγειο του πύργου. Η είσοδος σ' αυτόν γινόταν με κινητά στοιχεία συνδεδεμένα με τον περιβόλο, καθώς και με κινητές σκάλες που τις έστειναν επάνω στο έδαφος. Έτσι σε περίπτωση εχθρικής επίθεσης ο πύργος απομονωνόταν έγκαιρα και εύκολα, προστατεύοντας τις ζωές των Πυργιούσων και δυσκολεύοντας τους επιδρομείς.

Από αρχιτεκτονικής πλευράς ο πύργος ήταν ένα τριώροφο κτίσμα, ισόγειο και δύο όροφοι, με έξι τοξωτά παράθυρα στην κάθε πλευρά του και με έξι οδοντωτές επάλξεις στην κάθε πλευρά του δώματος, που έστεινε συνολικά σε ύψος τα 18 μ. περίπου. Δυστυχώς όμως, σήμερα δεν διασώζονται παρά ελάχιστα στοιχεία του πύργου.

Στα χρόνια της Τουρκοκρατίας εγκαταλείφθηκε, ενώ ο σεισμός του 1881 προκάλεσε καταστροφές στην ανατολική και δυτική πλευρά του. Το 937 οι κοινοτικές αρχές του χωριού γκρέμισαν τρία μέτρα από το ανώτατο τμήμα του που κινδύνευε να πέσει.

Στο εσωτερικό του πύργου βρισκονται ακόμα κάποια σπίτια που άρχισαν να χτίζονται το 1892 και που συνετέλεσαν στην μερική διατήρησή του. Ο χρόνος όμως φάνηκε μεγαλόκαρδος με τα υπόλοιπα ιστορικά μνημεία του Πυργιού.

Στην περιοχή του Πυργιού υπάρχει ακόμα **το μοναστήρι του Αγίου Γεωργίου** του 19^{ου} αι. Ο ξενώνας της Μονής είναι διακοσμημένος με τα περίφημα ζυστά.

Η γενική αρχή που χαρακτηρίζει τα παλιά, παραδοσιακά σπίτια των Πυργιούσων, είναι η εξοικονόμηση χώρου. Συνεχόμενα, στενά και αναπτυγμένα σε ύψος, σχηματίζουν αντικρουστές συστοιχίες που χωρίζονται από στενά δρομάκια. Πολύ συχνά, οι συστοιχίες αυτές ενώνονται στον αέρα με ημικυκλικές καμάρες που στεγάζουν επιπλέον δωμάτια, τα "σκελαστά" που λέγονταν "δοξάρια".

Άλλοτε πάλι πάνω από τους δρόμους υπάρχουν τόξα που αντιστηρίζουν δεξιά και αριστερά τους εξωτερικούς τείχους των κτιρίων σαν γέφυρες.

Όλα τα σπίτια, κατά κανόνα διώροφα και κατασκευασμένα από πέτρα για προστασία από τη φωτιά και τους εμπρησμούς, παρουσιάζουν παρόμοια εσωτερική διάρθρωση. Στο ισόγειο, σε ένα στενό και σκοτεινό χώρο, στεγάζονταν αποθήκες και σταύλοι. Με την εσωτερική σκάλα ανεβαίνει κανείς στα δωμάτια, αλλά και στο αίθριο που βρισκόταν στο εσωτερικό του ορόφου και χρησίμευε για το αερισμό, το φωτισμό, αλλά και για την πρόσβαση, με τη βοήθεια κάποιας σκάλας, στο δώμα. Όλα τα δωμάτια των σπιτιών βρισκόταν περίπου στο ίδιο ύψος και συνδέονταν με σκελαστά και με δοξάρια που, σαν ενιαίες γέφυρες, επέτρεπαν την άνετη μετακίνηση των κατοίκων σε οποιοδήποτε σημείο του χωριού επιθυμούσαν.

Το κυριότερο χαρακτηριστικό των Πυργιούσικων σπιτιών που προκαλεί το θαυμασμό κάθε επισκέπτη είναι χωρίς άλλο, τα ζυστά, τα χαρακτηριστικά αυτά μοτίβα που στολίζουν τις προσόψεις των περισσότερων οικημάτων του Πυργιού. Οι απόψεις για την καταγωγή της εντυπωσιακής αυτής τεχνικής διστανται. Άλλοι υποστηρίζουν ότι τα ζυστά Πυργιού είναι απόγονοι των αντίστοιχων "grafities" της Γένουας από την εποχή της γενουατοκρατίας και άλλοι θεωρούν ότι προέρχονται από το Βυζάντιο και συγκεκριμένα από την Κωνσταντινούπολη. Όποια και αν

είναι πάντως η προέλευσή τους, οι Πυργαίοσι αγάπησαν και εξέλιξαν αυτή την τεχνική εξωτερικού στολισμού των σπιτιών, διατηρώντας την ζωντανή μέχρι τις μέρες μας.

Τα ξυστά πήγαν το όνομά τους από το τελικό αυτό στάδιο του ξυσίματος του ασβέστη, έχουν ιδιαίτερες προσωπικότητες, όπως μυλόπανο, σημαία, δισκοπότηρο, φεγγάρια, κτλ. ανάλογα με το τι απεικονίζει το κάθε σχέδιο.

ΤΑ ΦΑΝΑ – ΟΙ ΟΛΥΜΠΟΙ

Λίγο πιο έξω από το Πυργί προς τους Ολύμπους, ένας δρόμος οδηγεί νότια στον όρμο των Φανών, που χρησιμοποιούσαν οι ναυτικοί στην αρχαιότητα ως ασφαλές αγκυροβόλιο. Τα **Φανά** διατηρούν το αρχαίο τους όνομα, όπως φαίνεται από τον ναό του Φαναίου Απόλλωνα. Ο δρόμος περνάει μέσα από μια κουλάδα γεμάτη ελαιώνες και καταλήγει στην όμορφη, αμμώδη και ερημική παραλία που προσφέρεται για κολύμπι.

Τα ερείπια του αρχαίου ναού βρίσκονται σε ένα ύψωμα κοντά στη ακτή και χρονολογούνται από τον 6^ο π.Χ. αι. Ο ναός ήταν ιωνικού ρυθμού, από νησιώτικο μάρμαρο και ντόπιο τιτανόλιθο. Ευρήματα από το ναό φυλάσσονται στο Αρχαιολογικό Μουσείο Χίου. Ο Στράβων αναφέρει ότι ο ναός του Απόλλωνα περιτοχιζόταν από άλσος φοινίκων. Στην περιοχή αυτή παραγόταν και ο περίφημος "φαναίος οίνος" της αρχαιότητας.

Επιστρέφουμε στον κεντρικό δρόμο και λίγο αργότερα συναντάμε τους **Ολύμπους**, ένα ακόμα σπουδαίο μεσαιωνικό χωριό με φρουριακό χαρακτήρα.

Είναι εμφανής η ενότητα στους εξωτερικούς τοίχους των ακραίων σπιτιών που λειτουργήσαν σαν τείχη, χωρίς ανοίγματα για παράθυρα. Υπάρχει κι εδώ κεντρική πύλη, αμυντικός πύργος στο κέντρο του χωριού και στενοί διαιδαιώδεις δρόμοι με θολωτά πέτρινα τόξα πάνω τους που συνέδεαν τα σπίτια μεταξύ τους. Η σύγχρονη ανανέωση των σπιτιών έχει επέμβει στο χαρακτήρα του χωριού. Ο πύργος διατηρείται μισοερειπωμένος.

Στην πλατεία του χωριού βρίσκεται η μικρή εκκλησία της Αγίας Παρασκευής. Το **ξυλόγλυπτο τέμπλο** της είναι ένα αξιόλογο δείγμα της τέχνης του 18^{ου} αι. Από την παλιά μεσαιωνική περίοδο σώζεται σε καλή κατάσταση η Τράπεζα των Ολύμπων, στη θέση Βληχός. Πρόκειται για ένα διώροφο κτίριο με μια μακρόστενη αίθουσα σε κάθε όροφο. Οι αίθουσες έχουν πέτρινους χριστούς πάγκους και τραπέζια που χρησιμοποιούνταν εδώ και αιώνες για τα πατροπαράδοτα γαμήλια γεύματα των Λυμπούσικων γάμων.

ΤΑ ΜΕΣΤΑ: ΕΝΑ ΟΧΥΡΩΜΕΝΟ ΜΑΣΤΙΧΟΧΩΡΙ

Τα Μεστά είναι το πιο καλοδιατηρημένο Μαστιχοχώρι με τα περισσότερα αξιοθέατα και τη μεγαλύτερη τουριστική κίνηση. Επίσης, ένα από τα ωραιότερα καστροχώρια ολόκληρης της Χίου, που στέκεται σήμερα ζωντανό και περήφανο για την ιστορία του.

Η οχύρωση των Μεστών ήταν περίπλοκη και δεν βασιζόταν μόνο στο τείχος των εξωτερικών σπιτιών. Σήμερα σώζονται τρεις από τους τέσσερις πύργους που δέσποζαν στις γωνίες του κάστρου. Υπήρχε μία μόνο είσοδος, η Πόρτα του Καπετανιού, που διατηρεί ακόμη τη σιδερένια πόρτα της. Από τη μοναδική αυτή πύλη οι Γενουάτες έλεγχαν την παραγωγή της μαστίχας. Φτάνοντας στο περιμετρικό τείχος του κάστρου με τους τρεις πύργους-φρουρούς στις γωνίες του, ο επισκέπτης ξεκινάει την προσωπική του περιήγηση στον Μεσαίωνα. Το χωριό χτίστηκε στα βυζαντινά χρόνια και η οχύρωσή του βελτιώθηκε από τους Γενουάτες το 12^ο αι. Πίσω από την κεντρική πύλη, τη λεγόμενη "πόρτα του Καπετανιού", δύο από τις παλαιότερες εκκλησίες του χωριού, ο Άγιος Γεώργιος και η Αγία Παρασκευή με τις θαυμαστές τοιχογραφίες που σώζονται από το 1709, αναγγέλλουν έναν ολόκληρο κόσμο βαθιάς θρησκευτικότητας. Στο κέντρο, στην πλατεία που οι ντόπιοι ονομάζουν Λιβάδι, υπήρχε ο κύριος πύργος, που η θέση του καταλαμβάνει σήμερα **η μεγάλη εκκλησία των Ταξισργών**, ένας από τους μεγαλύτερους ναούς σε ολόκληρη τη Χίο, που ανεγέρθηκε το 1868 στη θέση του κεντρικού κυκλικού πύργου του κάστρου. Ένας άλλος πύργος, ο λεγόμενος του **Μιλιά**, βρίσκεται στη βορειοδυτική γωνία του κάστρου και διακρίνεται εύκολα από την πλατεία. Δύο δρόμοι με αφετηρία την πλατεία συνέκλιναν λίγο πριν από τη βορειοδυτική γωνία σχηματίζοντας μια δεύτερη γραμμή άμυνας, ενώ ο κεντρικός πύργος αποτελούσε το έσχατο οχυρό.

Κάτω από τον πύργο του Μιλιά βρίσκεται το πηγάδι του χωριού. Θα σας προβληματίσει ίσως η περιτελοκότητα του οδικού δικτύου, με τους λίγους δρόμους και με τα πολλά αδιέξοδα, αλλά ήταν εσκεμμένη ώστε να δημιουργείται η αίσθηση του λαβύρινθου.

Σήμερα η πλατεία διατηρεί το όμορφο χρώμα της και είναι γεμάτη ζωή, κυρίως το καλοκαίρι. Διαθέτει ταβέρνες με καλό φαγητό, καφενείο και ένα μικρό μπαρ.

Το ντόπιο κρασί που σερβίρεται εδώ είναι από τα καλύτερα όλης της Χίου. Στο χωριό γίνεται επίσης και η σούμα, ένα είδος ούζου που παράγεται από την απόσταξη σύκων.

Όμως, η αξία του πανέμορφου αυτού Μαστιχοχώρου δεν περιορίζεται μόνο στην ιστορική του σημασία. Τα Μεστά είναι πάνω από όλα ένα ζωντανό, φιλόξενο χωριό με έντονες παραδόσεις, που παίρνουν σάρκα και οστά στις διάφορες πολιτιστικές εκδηλώσεις του. Ταυτόχρονα είναι και ένα σημαντικό ορμητήριο για τους λάτρεις της φυσικής ομορφιάς, αφού γύρω του συγκεντρώνονται τα Τραχήλια, η Αυλωνιά, η Μερικούντα, ο Λιμένας, τα Δίδυμα, μερικές από τις καλύτερες παραλίες της Χίου.

Ο ΛΙΜΕΝΑΣ ΜΕΣΤΩΝ

Αφήνοντας τα Μεστά, 4 χλμ. βόρεια, και καθώς ο δρόμος προχωράει προς τα βόρεια, ανάμεσα σε λόφους με θαμνώδη βλάστηση, σε μια στροφή εμφανίζεται απότομα μπροστά μας ο Λιμένας των Μεστών, ένας παραλιακός οικισμός με ψαροταβέρνες και ενοικιαζόμενα δωμάτια και ο οποίος απέχει 40 χλμ από τη Χώρα. Αυτός ο βαθύς και κλειστός όρμος σχηματίζει ένα φυσικό απάνεμο λιμάνι, κατάλληλο ακόμα και για μεγάλα πλοία. Ο Στράβων τον ονόμαζε Νότιον.

Ο οικισμός του Λιμένα αναπτύσσεται συνεχώς τα τελευταία χρόνια. Ηδη διαθέτει ξενοδοχεία, εστιατόρια και ψαροταβέρνες με φρέσκα ψάρια και άλλους θαλασσινούς μεζέδες.

Ο Λιμένας κατείχε σημαντική θέση στο εμπόριο που γινόταν στο Αιγαίο ήδη από τα Προελληνικά χρόνια., όπως μαρτυρούν ίχνη πελασγικού τείχους που βρέθηκαν στην περιοχή και άλλα ευρήματα από διάφορες εποχές.

Επί Γενοατοκρατορίας, τα Μεστά απέκτησαν ιδιαίτερη στρατηγική σημασία εξαιτίας του Λιμένα, που ήταν καταφύγιο, μακριά από τις επικίνδυνες-λόγω Τούρκων- ανατολικές ακτές.

Μετά το Λιμένα ο δρόμος προχωράει ακολουθώντας την ακτή, συνεχίζοντας να ανεβαίνει προς το βορρά. Το τοπίο γίνεται πιο άγριο, αλλά η βλάστηση είναι πιο πλούσια και η θάλασσα σχηματίζει μικρούς όμορφους και κρημικούς ορμίσκους, κατάλληλους για κολύμπι και για ψάρεμα. **τα Δίδυμα, την Κάτω Ελάτα και την Αγία Ειρήνη με το εκκλησάκι της** και μια μοναχική ψαροταβέρνα πάνω στην ακτή.

Παίρνοντας το δρόμο της επιστροφής περνάμε από τους μεσαιωνικούς οικισμούς της Ελάτας και της Βέσσας.

Η ΒΕΣΣΑ – Ο ΑΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Η Βέσσα υπήρξε ένα από τα οχυρωμένα χωριά. Παραμένει γραφικό, παρόλο που διατηρεί ελάχιστα από τα παλιά του χαρακτηριστικά.

Το ωραιότερο αυτό μαστιχοχώρι δημιουργεί γοητευτικό σκηνικό ανάμεσα στους λόφους. Στη Βέσσα το παλιό και το σύγχρονο συμβιώνουν αρμονικά.

Στο δρόμο προς τη Χώρα, 12 χλμ. δυτικά της, βρίσκεται **ο Άγιος Γεώργιος ο Συκούσης**, χωριό κτισμένο γύρω από το ομώνυμο μοναστήρι.

Το χωριό είναι χτισμένο στην κορυφή ενός καταπράσινου λόφου, σε ύψους 400 μ. από εκεί η θέα προς τον Κάμπο, το Αιγαίο και τις απέναντι Μικρασιατικές ακτές είναι μαγευτική. Το χωριό ιδρύθηκε το 1518 από τον μοναχό Σωφρόνιο Σέψη, που συγκέντρωσε τους πρώτους χωρικούς γύρω από το κρημωμένο μοναστήρι του Αγίου Γεωργίου, βυζαντινός ναός (11^{ος} -12^{ος} αι.) που πιστεύεται ότι είναι το πιστότερο αντίγραφο της Νέας Μονής στο νησί.

Αν και το χωριό είναι παλιό (16^{ος} αι.) λίγα στοιχεία μαρτυρούν την ηλικία του, οι μεταγενέστερες παρεμβάσεις δεν άφησαν ανέγγιχτο ούτε το ναό του Αγίου Γεωργίου, που ωστόσο διατηρεί την αυθεντικότητά του.

Ο δρόμος περνάει από τον Ζυφιά και συνεχίζει προς το Χαλκικό, που λέγεται ότι πήρε το όνομά του από το έδαφος του που έχει το χρώμα του χαλκού και καταλήγει μέσα από τον Κάμπο στο κέντρο της Χώρας.

Η ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΧΙΟΣ

ΟΙ ΚΑΡΥΕΣ – Ο ΑΓΙΟΣ ΜΑΡΚΟΣ

Από τη Χώρα ξεκινάει ο δρόμος που διασχίζει την κεντρική Χίο ανηφορίζοντας προς τη Νέα Μονή. Έξω από την πόλη περνάμε από το νέο γυναικείο μοναστήρι της Παναγίας, 6 χλμ. μετά συναντάμε το όμορφο χωριό Καρυές, με τις πηγές του, το δροσερό κλίμα του και τη μαγευτική πανοραμική θέα προς την πόλη, τον Κάμπο, το πέλαγος και τις Μικρασιατικές ακτές.

Ακολουθεί η Παναγία Κουρνά, ένα μικρό μοναστήρι που πιθανολογείται ότι ήταν η Δομηνικανή Μονή της Θεοτόκου Incoronata στα χρόνια της γενοατοκρατίας.

Ο δρόμος ανεβαίνει ακόμα ψηλότερα στην κύρια οροσειρά του Προβάτιου όρους, όπου συναντά πλούσια βλάστηση με πεύκα. Εκεί κοντά στα αριστερά του δρόμου υπάρχει η σκήτη του Αγίου Μάρκου που προσεγγίζεται

σχετικά δύσκολα. Χρονολογείται από το 1700, αλλά τα κτίσματά της είναι νεότερα. Η θέα από εκεί ψηλά είναι ονιρική.

Η ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΤΗΣ ΧΙΟΥ ΣΤΙΣ ΚΑΡΥΕΣ

Η Νέα Μονή, μνημείο διεθνούς σημασίας, ιδρύθηκε στα μέσα του 11ου αιώνα με χορηγία του αυτοκράτορα Κωνσταντίνου Θ' Μονομάχου και της συζύγου του Ζωής. Για αιώνες αποτέλεσε το σπουδαιότερο θρησκευτικό κέντρο της Χίου. Τον 19ο αιώνα υπέστη πολλές καταστροφές. Συγκεκριμένα το 1822 λεηλατήθηκε από τους Τούρκους και με τον καταστροφικό σεισμό του 1881 κατέρρευσε ο τρούλος, το κωδωνοστάσιο, η καμάρα του ιερού στο Καθολικό, ενώ πολλά από τα ψηφιδωτά έπαθαν μεγάλες ζημιές. Κατά καιρούς έχουν πραγματοποιηθεί προσπάθειες αναστήλωσής του μοναστηριού και συντήρησης

των ψηφιδωτών του Καθολικού.

Το Καθολικό της μονής αποτελεί το σπουδαιότερο παράδειγμα του νησιωτικού οκταγωνικού τύπου και είναι διακοσμημένο με ψηφιδωτά. Η τράπεζα της μονής βρίσκεται στα ΝΔ του καθολικού ενώ στο δυτικό άκρο της μονής δεσπόζει ο αμυντικός Πύργος. Στον 11ο αιώνα ανάγεται και η ημιυπόγειη Κινστέρνα η οποία έχει διατηρηθεί άθικτη. Τα κελιά της μονής, τα οποία είναι νεότερα, βρίσκονται σχεδόν στο σύνολό τους σε ερειπωδή κατάσταση. Το μοναστήρι περιβάλλεται από - ακανόνιστο στο σχήμα - λιθόκτιστο περίβολο.

Το έτος 1857 πραγματοποιήθηκαν εκτεταμένες εργασίες στο Καθολικό από τον ηγούμενο της Μονής Γρηγόριο Φωτεινό, που αλλοίωσαν σημαντικά την μορφή του. Το 1900 αντικαταστάθηκε ο τρούλος του καθολικού, που κατέρρευσε με τον σεισμό του 1881. Στην δεκαετία του 1960 πραγματοποιήθηκαν εργασίες συντήρησης των ψηφιδωτών. Έκτοτε συνεχίζονται οι εργασίες αναστήλωσής στα διάφορα κτίσματα του μοναστηριακού συγκροτήματος.

Σήμερα η Νέα Μονή λειτουργεί ως γυναικείο μοναστήρι, ενώ στα ΒΔ του Καθολικού, ένα διώροφο κτήριο κελιών έχει μετασκευασθεί και λειτουργεί ως Μουσείο των κειμηλίων της Μονής. Από το 1995, η 3η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων πραγματοποιεί εκπαιδευτικά προγράμματα στη Μονή, για μαθητές σχολείων ηλικίας 12 - 18 ετών.

Το μοναστήρι της Νέας Μονής Χίου, έχει εγγραφεί στον Κατάλογο των Μνημείων Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς της UNESCO.

Σύμφωνα με την παράδοση, τρεις Χίοι ασκητές, ο Νικήτας, ο Ιωάννης και ο Ιωσήφ, ανακάλυψαν μια θαυματουργή εικόνα της Θεοτόκου κρεμασμένη στα κλαδιά της μυρσίνης στη θέση του σημερινού ιερού. Αυτή η εικόνα έχει σωθεί πολλές φορές μέχρι σήμερα με ανεξήγητο τρόπο. Οι τρεις ασκητές συνδέθηκαν με τον εξόριστο τότε στη γειτονική Λέσβο, Κωνσταντίνο τον Μονομάχο, ο οποίος τους υποσχέθηκε να αναγορεύσει μεγάλο ναό στη θέση εκείνη της Χίου, αν γινόταν σύντομα αυτοκράτορας. Μετά από δύο χρόνια που στέφθηκε αυτοκράτορας εκπλήρωσε με ευσέβεια την υπόσχεσή του. Κορυφαίοι αρχιτέκτονες στάλθηκαν από την Κωνσταντινούπολη για να κτίσουν τη Νέα Μονή. Δώδεκα ολόκληρα χρόνια κράτησε η ανοικοδόμησή της. Το έργο του Μονομάχου συνέχισε μετά το θάνατό του η αυτοκράτειρα Θεοδώρα.

Η αρχιτεκτονική του καθολικού της Νέας Μονής αποτελεί ένα άριστο δείγμα του κομφού νησιωτικού οκταγωνικού τύπου που συνιστάται μόνο στην Χίο και στην Κύπρο. Ο κεντρικός χώρος του ναού μένει τετράγωνος χωρίς στηρίγματα για τον τρούλο. Έτσι, όλο το εσωτερικό του αποτελεί ενιαίο ελεύθερο χώρο εντυπωσιάζοντας τον προσκυνητή. Ο τρούλος είναι αναλογικά τεράστιος και ιδιαίτερα ψηλός (15,5 μ.) όπως και τα παράθυρά του, από όπου μπαίνει άπλετο φως.

Το όλο σύστημα στήριξης θεωρείται ιδιαίτερα τολμηρό, γι' αυτό και αποτελεί επίτευγμα αρχιτεκτονικής και συνδέει τη Μονή με τα αντίστοιχα μνημεία της Κωνσταντινούπολης. Όλους τους εσωτερικούς τοίχους κάτω από τη ζώνη των ψηφιδωτών κάλυπτε περίτεχνη ορθομαρμάρινη από πολύτιμες έγχρωμες πλάκες. Μικροί διακοσμητικοί κίονες στόλιζαν τις γωνίες και τα οκτώ σημεία στήριξης των τόξων. Στις εισόδους του ναού υπήρχαν μαρμάρινα θυρώματα. Το δάπεδο του κυρίου ναού ήταν διακοσμημένο με έγχρωμα μάρμαρα σε πινάκες και με στρογγυλά εμβλήματα. Το τέμπλο του ήταν από λευκό μάρμαρο, όπως και το σημερινό. Σε αυτό υπάρχει η ιστορική, θαυματουργή εικόνα της Θεοτόκου, που βρέθηκε στο σημείο που κτίστηκε ο ναός.

Ο αρχικός τρούλος είχε πτυχές εσωτερικά και σκεπαζόταν από φύλλα μολύβδου. Ο εσωνάρθηκας ήταν σκοτεινός σε αντίθεση με τον κυρίως ναό. Ο εξωνάρθηκας έχει υποστεί μεταγενέστερες επεμβάσεις, διατηρεί τη μεγαλοπρέπεια και τη χάρη του με τους τρεις θόλους στην οροφή και τις κυλινδρικές κόγχες στα πλάγια, δίνοντας το σχήμα του σταυρού. Το κωδωνοστάσιο είναι νεότερο. Το αρχικό έμοιαζε με τετράγωνο πύργο. Οι εξωτερικές επιφάνειες των τοίχων καλύπτονται σήμερα από λευκά επιχρίσματα. Παρόλα αυτά διακρίνονται τα χαρακτηριστικά στοιχεία που παραπέμπουν στην αρχιτεκτονική των μεγάλων εκκλησιών της πρωτεύουσας του Βυζαντίου. Η θεματολογία των ψηφιδωτών είναι προσαρμοσμένη στο δογματικό χαρακτήρα της διακόσμησης

που επικρατούσε τότε στο Βυζάντιο. Τα ζωντανά χρώματα που επικρατούν είναι το μπλε, το πράσινο και το σκούρο κόκκινο και συνδυάζονται αρμονικά με το χρυσό και παίζουν με τις αντανακλάσεις του φωτός.

Λίγα εκθέματα σώζονται στη μονή, μεταξύ τους και το περίφημο "Πικύ", ένα χρυσοποίκιλτο κάλυμμα για την Αγία Τράπεζα, το μοναδικό δείγμα της περίσσειας ζωτικής υφαντικής τέχνης του 17^{ου} αι. Στο παρεκκλήσι του Τιμίου Σταυρού, μεταγενέστερο κτίσμα, φυλάσσονται σήμερα τα οστά των σφαγιασθέντων του 1822. Τα κελιά της δυτικής πτέρυγας έχουν διαμορφωθεί σε μικρό μουσείο όπου εκτίθενται σπουδαία κειμήλια της ιστορίας του μοναστηριού.

Το μοναστήρι υπαγόταν διοικητικά κατευθείαν στον Πατριάρχη της Κωνσταντινούπολης. Στις 23 Αυγούστου που γιορτάζει, συρρέει πλήθος κόσμου για προσκύνημα.

Από 1 Νοεμβρίου έως 31 Μαρτίου : Δευτέρα : Κλειστά

Τρίτη - Κυριακή, Εξαιρέσιμες : 08:30 - 15:00

Από 1 Ιουλίου έως 31 Οκτωβρίου : Καθημερινά :08.30 - 15.00, Δευτέρα : Κλειστά

Τηλέφωνο: 22710 – 79391

ΟΙ ΑΓΙΟΙ ΠΑΤΕΡΕΣ –ΤΑ ΛΥΓΩΝΥΜΑ

Αφήνουμε τη Νέα Μονή και κατευθυνόμαστε προς τα δυτικά.

Πολύ κοντά βρίσκεται **το μοναστήρι των Αγίων Πατέρων**,

που δημιουργήθηκε από τον μοναχό Παχώμιο το 1868 και είναι αφιερωμένο στη μνήμη των τριών ασκητών που βρήκαν τη θαυματουργή εικόνα της Παναγίας και ίδρυσαν τη Νέα Μονή.

Η διαδρομή προς τα δυτικά από τον κεντρικό δρόμο είναι μοναδικής ομορφιάς. Το πυκνό πευκοδάσος συνεχίζεται στην κατάβαση προς τα Λυγώνυμα.

Το χωριό είναι παλιό, του 11^{ου} αι., και βρίσκεται πάνω σε ένα πλάτωμα. Η αρχιτεκτονική του είναι κλασική μεσαιωνική, με ψηλά πέτρινα σπίτια, μικρά παράθυρα και στενά δρομάκια. Η θέα προς τις δυτικές ακτές και το ηλιοβασίλεμα από τα Λυγώνυμα είναι εντυπωσιακά. Εδώ υπάρχει δυνατότητα διαμονής σε μεσαιωνικά σπίτια με σύγχρονες ανέσεις. Ο επισκέπτης χρειάζεται να φτάσει πολύ κοντά για να διακρίνει ξεκάθαρα τα κτίσματα πάνω στα άγρια βράχια.

Ο ΑΝΑΒΑΤΟΣ

Η θέα του Ανάβατου εντυπωσιάζει δέος. Ένα ολόκληρο χωριό βρίσκεται σκαρφαλωμένο ψηλά στην κορφή του γκρεμού. Η μοναδική πρόσβαση προς το χωριό είναι από τη νότια πλευρά. Ο δρόμος σκαρφαλώνει με φιδίσιες στροφές στους πρόποδες του βράχου και φτάνει μέχρι την είσοδο του χωριού. Τριγύρω βαθιά, απάτητες και σκιερές χαράδρες συμπληρώνουν το τοπίο.

Ακόμα και από το όνομά του, ο Ανάβατος, ο δύσκολοδιάβατος, φανερώνει το λόγο για τον οποίο χτίστηκε εκεί. Η φυσική του θέση και η σχύρωση προφύλασσε το χωριό προφανώς από τις επιδρομές των πειρατών από τις δυτικές ακτές. Λέγεται ότι η αρχική θέση του χωριού ήταν σε άλλη κοντινή περιοχή και οι πρώτοι του οικιστές ήταν υλοτόμοι από το Βυζάντιο, που έφερε εκεί ο αυτοκράτορας Κωνσταντίνος ο Μονομάχος για να χτίσουν τη Νέα Μονή.

Οι κάτοικοί του όμως δε ρίζωσαν εκεί, λόγω των συχνών επιδρομών. Έτσι ο Ανάβατος κατέληξε σ' αυτόν τον απροσπέλαστο τόπο που πρόσφερε τη μεγαλύτερη δυνατή ασφάλεια. Γι' αυτό πολλοί πιστεύουν ότι το χωριό που υπάρχει σήμερα, είναι μεγαλύτερο από τα μεσαιωνικά χωριά την νότιας Χίου.

Η μεγαλύτερη περίοδος ακμής του Ανάβατου ήταν τα τελευταία χρόνια της τουρκοκρατίας. Το χωριό όμως δεν γλύτωσε όμως από το ένα μένος των Τούρκων το 1822 και αργότερα ο σεισμός του 1881 άφησε κι εδώ ανεξίτηλα τα ίχνη του. Ο οικισμός απλώνεται αμφιθεατρικά από τα χαμηλότερα σημεία προς τη ακρόπολη και τον γκρεμό. Τα σπίτια, τετρακόσια περίπου, είναι όλα διώροφα, στενόμακρα, χωρίς στέγη και με οριζόντιο ξύλινο δάμα φτιαγμένα από γκρίζα αργυρολιθοδομή. Χτισμένα κοντά το ένα με το άλλο, με χαμηλές πόρτες και πολύ μικρά τοξωτά παράθυρα και φεγγίτες, που λειτουργούσαν σαν παρατηρητήρια, φανερώνουν και σήμερα πόσο προσεκτικά είχαν μελετηθεί ώστε να παρέχουν τη μεγαλύτερη δυνατή ασφάλεια στους ενοίκους της.

Στη νότια πλευρά, όπου υπήρχε η μόνη πρόσβαση προς το χωριό, το τείχος έφτανε στα δύο μέτρα και στα παλιά χρόνια υπήρχε καστρόπορτα.

Όχι πολύ μακριά από την πύλη του τείχους, υπήρχε το λεγόμενο τριώροφο, που η ψηλότερη πλευρά του έφτανε τα 15 μέτρα.

Στο ισόγειο στεγαζόταν το ελαιотреβείο. Σήμερα υπάρχουν ακόμα οι δύο τεράστιες πέτρες που συνέθλιβαν τις ελιές. Στο δεύτερο πάτωμα ήταν το σχολείο και πιο πάνω η εκκλησία της Παναγίας και η πολύτιμη δεξαμενή για το νερό. Ψηλά στην ακρόπολη βρισκόταν η εκκλησία του Ταξιάρχη, δίκλιτη με δύο στέγες. Σήμερα σώζονται μόνο οι βορεινοί της τοίχοι με πρωτότυπα συστήματα από τόξα και καμάρες.

Η παράσταση του Αρχάγγελου έχει μεταφερθεί στην κύρια είσοδο της νέας εκκλησίας του Ταξιάρχη, όπου φυλάσσονται τα ιερά που σώθηκαν από τις παλιές εκκλησίες του χωριού.

Τα περισσότερα από τα κτίρια του χωριού διατηρούνται σε καλή κατάσταση. Έτσι στο σύνολό τους δίνουν μια ολοκληρωμένη εικόνα μιας νεκροζωντανής πολιτείας, προσθέτοντας ακόμα μεγαλύτερη υποβλητικότητα στο άγριο τοπίο. Παλλοί ονομάζουν τον Ανάβατο Μυστρά του Λιγαίου. Σήμερα ζουν ελάχιστοι κάτοικοι στο χωριό. Ο οικισμός έχει κριθεί διατηρητέος και τώρα τελευταία έχουν αρχίσει να γίνονται έργα αποκατάστασης μερικών σπιτιών.

Έξω απ' τον Ανάβατο στην πρώτη στροφή, βρίσκεται το εκκλησάκι του Αγίου Γεωργίου, που σώζεται σε καλή κατάσταση και διατηρεί μέρος της τοιχογραφίας του από τον 16^ο αι. ο ναός έχει τη μορφή μονόκλιτης βασιλικής κι οι τοίχοι του είναι φτιαγμένοι από χιότικη πέτρα. Το τέμπλο είναι νεότερο, χωρίς ιδιαίτερη αξία. Στο εσωτερικό του υπάρχουν επιγραφές από το 1688. Απέναντι από το εκκλησάκι έχει στηθεί το μνημείο των πεσόντων στη μάχη του 1822 με τους Τούρκους.

Η ΕΛΙΝΤΑ – ΤΟ ΛΙΘΙ

Επιστρέφοντας προς τα Αυγόνυμα, ένας δρόμος οδηγεί δυτικά στον παραλιακό δρόμο και από εκεί στην Ελίντα, μια παραλία κάτω από τον Ανάβατο.

Η Ελίντα είναι ένας βαθύς όρμος με βοτσαλωτή ακτή, που χρησιμοποιεί από τους αρχαίους για λιμάνι, όπως αναφέρει και ο Στράβωνας, ο οποίος επισκέφτηκε την Χίο κατά την Ρωμαϊκή περίοδο, όταν η Χίος ήταν σημαντικός εμπορικός σταθμός στη Μεσόγειο.

Ακολουθώντας τον παραλιακό δρόμο προς τα νοτιοδυτικά περνάμε από το Λίθι, ένα χωριό ψηλά πάνω από τις ακτές με πράσινο και υπέροχη θέα στο πέρασμα.

Ένας δρόμος δεξιά οδηγεί στην παραλία του Λιθίου, μι μεγάλη αμμουδιά που απλώνεται μπροστά στον ανοιχτό ομώνυμο όρμο. Η γαλάζια θάλασσα με τα ήρεμα νερά της προσκαλεί τον επισκέπτη να απολαύσει τη δροσιά της και οι αρκετές ταβέρνες που βρίσκονται εκεί προσφέρουν μια μεγάλη ποικιλία από σπάνια ολόφρεσκα ψάρια και θαλασσινά, πλούσιους μεζέδες, καθώς και πολλά πιάτα της παραδοσιακής ελληνικής κουζίνας. Εδώ όπως και στις άλλες δυτικές παραλίες της Χίου, αξίζει να σταθεί κανείς και να απολαύσει το μαγευτικό ηλιοβασίλεμα.

Η επιστροφή στην πόλη γίνεται προς τα νότια, από τη Βέσσα και μετά προς τα ανατολικά μέσω του Αγίου Γεωργίου του Συκούση.

Η ΒΟΡΕΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΧΙΟΣ

Ο ΒΡΟΝΤΑΔΟΣ

Ξεκινώντας από τη Χώρα με κατεύθυνση προς τα βόρεια, ο δρόμος ακολουθεί σχεδόν παράλληλα την παραλία. Λίγο μετά τη θέση Λιβάδια υπάρχουν τα ερείπια της βασιλικής εκκλησίας του Αγίου Ισιδώρου. Ο Άγιος Ισιδωρος καταγόταν από την Αλεξάνδρεια και μαρτύρησε στη Χίο την εποχή του Δέκιου (250 π.Χ.). Ο Άγιος Ισιδωρος θεωρείται πολιούχος του νησιού και πολλές εκκλησίες του νησιού είναι αφιερωμένες στη μνήμη του, η εκκλησία κτίστηκε τον 5^ο αι. αλλά από τότε έχει υποστεί εκτεταμένες επισκευές. Εκεί φυλάσσονταν τα λείψανα του Αγίου Ισιδώρου και της Αγίας Μερόπης που αργότερα αφαιρέθηκαν από τους Βενετούς.

Συνεχίζοντας βόρεια σε 5 χλμ. από την πόλη, συναντάμε την περιοχή Βροντάδος που σήμερα με την επέκταση της Χώρας αποτελεί συνέχειά της. Ο οικισμός είναι νεότερος και καταλαμβάνει μια ευρεία περιοχή. Αποτελείται κυρίως από κατοικίες ναυτικών. Τα περισσότερα σπίτια είναι καλοφτιαγμένα, άνετα, με κήπους και περιβόλια ανάμεσά τους.

Σύμβολο του σύγχρονου Βροντάδου είναι ο "Αφανής Ναύτης" που είναι έργο του περίφημου Χιώτη γλύπτη Θανάση Απάρτη. Βρίσκεται στον παραλιακό δρόμο απέναντι από το Δημαρχείο.

Στον Άνω Βροντάδο υπάρχει το Μουσείο του Φίλοπρόδου Ομίλου, όπου εκτίθενται αντικείμενα από τη χιότικη ναυτική παράδοση, όπως παραστάσεις πλοίων, ξυλόγλυπτα, παλιά κειμήλια, κ.ά. Εδώ υπάρχει και το μοναστήρι του Αγίου Στεφάνου που ιδρύθηκε το 1880. Ο Άγιος Παρθένος πήρε την Μονή υπό την υποστήριξη του και ξανάκτισε την εκκλησία. Η μνήμη του τιμάται στις 27 Δεκεμβρίου.

Η ΠΑΛΑΙΟΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΣΙΔΩΡΟΥ

Η παλαιοχριστιανική βασιλική του Αγίου Ισιδώρου κτίστηκε στα μέσα του 5ου αιώνα μ.Χ., επί προγενεστέρου ρωμαϊκού κτίσματος. Έχουν διαπιστωθεί πέντε επάλληλες οικοδομικές φάσεις στο χώρο της: στην α' φάση ο ναός κατασκευάστηκε ως τρίκλιτη βασιλική με

πεταλόσχημη κόγχη, στην β' φάση ήταν επίσης τρίκλιτη βασιλική με ημικυκλική κόγχη, ενώ στην γ' φάση που χρονολογείται στα μέσα του 6ου αιώνα η βασιλική διευρύνθηκε και απέκτησε μεγάλες διαστάσεις. Στην δ' φάση ο ναός έγινε σταυροειδής εγγεγραμμένος με τρούλο, ο οποίος καταστράφηκε από σεισμό το 1389. Στην τελευταία φάση προστέθηκε στο μέσον του βορείου τοίχου μναρές. Τέλος, ο καταστρεπτικός σεισμός του 1881 μετέβαλε το ναό σε ερείπια.

Τμήμα των λειψάνων της παλαιοχριστιανικής βασιλικής καλύπτεται σήμερα από μεταγενέστερο, σχετικά μικρό ναό, ο οποίος φέρει χαμηλή οριζόντια τσιμεντένια οροφή. Διασώζονται ψηφιδωτά δάπεδα τριών οικοδομικών φάσεων (από τα μέσα του 5ου αιώνα έως τα μέσα του 6ου αιώνα) με γεωμετρικά μοτίβα, καθώς και πολλά γλυπτά αρχιτεκτονικά μέλη. Στο εσωτερικό του ναού υπάρχει υπόγεια θαλασσή κρύπτη όπου άλλοτε φυλάσσονταν τα λείψανα του Αγ. Ισιδώρου και της Αγ. Μυρόνης, που μαρτύρησαν στην Χίο κατά την πρώτη χριστιανική περίοδο. Η πρώτη ανασκαφική έρευνα στο χώρο ξεκίνησε από τον Γ. Σωτηρίου το 1918 και συνεχίστηκε από τον Α. Ορλάνδο το 1928. Το καλοκαίρι του 1981 και 1982 πραγματοποιήθηκε νέα ανασκαφική έρευνα από την 3η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων.

Η ΔΑΣΚΑΛΟΠΕΤΡΑ – Η ΣΥΚΙΑΔΑ

Ακολουθεί η όμορφη παραλία της Δασκαλόπετρας που ονομάζεται και Βρύση του Πασά.

Η περιοχή βρίσκεται στους πρόποδες του όρους Αίτου και έχει πηγαία νερά και πλούσια βλάστηση. Η παράδοση λέει ότι εδώ άφησαν τον τυφλό όμηρο οι ναύτες που τον μετέφεραν από την απέναντι ακτή της Ερυθραίας. Λίγο πιο πάνω είναι η Δασκαλοπέτρα, το Δασκαλειό ή Πέτρα του Ομήρου. Πρόκειται για έναν μεγάλο βράχο, που έχει λαξευτεί για να γίνει επίπεδος στην επάνω επιφάνειά του, στη θέση αυτή, αναφέρουν οι λαϊκές παραδόσεις, ο Όμηρος δίδασκε τους μαθητές του, στη νοτιοδυτική πλευρά υπάρχει κυβικός βωμός ενός μέτρου από τον βράχο, όπου υπάρχουν εθαρμένα ανάγλυφα. Εικάζεται ότι πρόκειται για υπαίθριο ιερό, από την αρχαϊκή περίοδο, της θεάς Κυβέλης που λατρευόταν στην απέναντι Φρυγία.

Μετά την Δασκαλόπετρα ο δρόμος ανηφορίζει, καθώς οι ακτές γίνονται απόκρημνες. Σε ένα πλάτωμα λίγο πιο πέρα στα δεξιά, συναντάμε τον μαρμαρίνο τάφο του φιλόλογου και λογοτέχνη Γιάννη Ψυχάρη που πέθανε το 1929. Διαβάζουμε στίχους του και επιγράμματα στη στήλη. Από το πλάτωμα αυτό ο επισκέπτης μπορεί να απολαύσει την εξαιρετική θέα προς το γύρω τοπίο, το Βροντάδο και τις απέναντι Μικρασιατικές ακτές.

Καθώς ο δρόμος συνεχίζει προς τα βόρεια, βρίσκουμε **τη Μονή Μυρσινιδίου**, που ονομάζεται και **Παναγία Μυρτιδιώτισσα**.

Σχεδόν γέρνει πάνω από τα κύματα στηριγμένη στο επικλινές έδαφος. Έχει ιστορία 100 ετών και στο σκευοφυλάκιο της υπάρχουν λειψανοθήκες και κειμήλια της Χίου. Το τοπίο παίρνει μια άγρια ομορφιά, ενώ ο δρόμος προχωράει σύρριζα στα βράχια. Περνάμε τους όρμους Μηλιγγά και Αγίου Ιωάννη του Θάλου, με το καρνάγιο των μικρών πλοίων.

Σειρά έχει ο όρμος και ο οικισμός Παντουκιάς. Πάνω από τον Παντουκιά βρίσκεται η Συκιάδα, ένα χωριό ναυτικών με παλιά και σύγχρονα σπίτια. Η αρχιτεκτονική τους είναι απλή και πολύ λιτή. Εδώ παλιότερα το όνομά τους στην περιοχή.

Στο δρόμο προς το επόμενο χωριό βλέπουμε έναν εγκαταλελειμμένο οικισμό, την Κοιδιάντα. Κατά τη Γερμανική Κατοχή ήταν ορμητήριο των Ελλήνων ανταρτών. Σήμερα, ένα μνημείο έχει στηθεί εκεί για να θυμίζει στους νεότερους τον ηρωισμό των Χιωτών.

Η ΛΑΓΚΑΔΑ

3 χλμ. μετά, εμφανίζεται το λιμανάκι της Λαγκάδας, χτισμένο μέσα σε ένα πλατύ και εύφορο λαγκάδι. Από εδώ ξεκινούν τακτικά καΐκια προς τις Οινούσες. Ο τόπος είναι γεμάτος ελιές και περιβόλια με οπωροφόρα. Τα σπίτια είναι λιτά με κεραμοσκεπές, άλλα παλιά και άλλα σύγχρονα. Στην περιοχή υπάρχουν επίσης αρκετοί παλιοί ανεμόμυλοι.

Πάνω από τη Λαγκάδα διακρίνεται ο Αγγελοπόζ. Μετά τη Λαγκάδα, στον επόμενο όρμο που κλείνεται από το νησάκι Ταύρος στην τοποθεσία Γυβάρη, που προέρχεται από το λατινικό *vinarium* δηλαδή ιχθυοτροφείο, ήταν το αρχαίο Δελφί.

Εδώ υπήρχαν όλες οι προϋποθέσεις για τη δημιουργία ναυτικής βάσης. Σύμφωνα με τον ιστορικό Θουκυδίδη, οι Αθηναίοι κατέλαβαν αιωνίδαια και οχύρωσαν το Δελφί προσπαθώντας να διατηρήσουν τη συμμαχία τους με τις Ιωνικές πόλεις και τη Χίο, που ήδη από το 441 π.Χ. είχαν τεθεί στο πλευρό των Σπαρτιατών. Πέντε ολόκληρα χρόνια χρειάστηκαν οι Σπαρτιάτες για να ξαναπάρουν το Δελφί.

ΤΑ ΚΑΡΔΑΜΥΛΑ

Ο δρόμος συνεχίζει προς τα Καρδάμυλα, έναν πανάρχαιο οικισμό της Χίου με συνεχή ζωή μέχρι σήμερα, τα Άνω Καρδάμυλα αριστερά στην πλαγιά που προσηύχον και τα Κάτω Καρδάμυλα ή αλλιώς Μάρμαρο, ένα γραφικό νεότερο παραθαλάσσιο οικισμό χτισμένο στο μυχό του ομώνυμου όρμου και του μικρού λιμανιού.

Λίγο πιο πάνω, στην ίδια παραλία βρίσκεται και η Ράχη, ένας άλλος καινούργιος οικισμός των Καρδαμύλων. Οι κάτοικοι του χωριού παλιότερα ήταν γεωργοί και κτηνοτρόφοι, που στράφηκαν προς τη θάλασσα. Ο τόπος έχει αναδείξει σπουδαίους ναυτικούς και εφοπλιστές. Στα Καρδάμυλα σώζονται λίγα λείψανα από τη μακραίωνη ιστορία τους.

Λίγο πριν την είσοδο στα Άνω Καρδάμυλα, βρίσκεται **το ύψωμα της Γριάς**, με ερείπια μεσαιωνικής οχύρωσης από τρεις κυκλικούς πύργους.

Ο απότομος γκρεμιάς συμπληρώνει την αμυντική γραμμή. Υπάρχουν όμως και ίχνη πολύ παλαιότερης οχύρωσης από την ελληνιστική περίοδο. Το χωριό ήταν ένα από τα μεγαλύτερα της βόρειας Χίου την εποχή του μεσαίωνα και της τουρκοκρατίας. Τα Καρδάμυλα έπαιξαν σημαντικό ρόλο στον απελευθερωτικό αγώνα του 1821. Λέγεται ότι οι Τούρκοι δεν μπόρεσαν να τα καταλάβουν.

Η αρχιτεκτονική των σπιτιών είναι κι εδώ λιτή. Διάφορα σπιτάκια με κεραμοσκεπές, παλιά και νεότερα, δίνουν ένα χρώμα διαφορετικό στο τοπίο.

Ο Φιλοπρόοδος Όμιλος Καρδαμύλων που ιδρύθηκε το 1979 έχει αναπτύξει το πολιτιστικό επίπεδο του χωριού. Οργανώνει αξιόλογες καλλιτεχνικές και πολιτιστικές εκδηλώσεις με μεγάλο ενδιαφέρον.

Τα Κάτω Καρδάμυλα αναπτύσσονται τουριστικά, προσφέροντας στον επισκέπτη τη δυνατότητα άνετης διαμονής σε όμορφα παλιά σπίτια και για ήσυχες διακοπές. Οι ψαροταβέρνες της περιοχής σερβίρουν σπάνιες θαλασσινές νοστιμιές και φρέσκο ψάρι.

Άλλα αξιοθέατα της περιοχής των Καρδαμύλων είναι: ο παλιός οικισμός των Σπηλιών, οι εκκλησίες του Αγίου Νικολάου Πριναρίτη και του Αγίου Γεωργίου με τοιχογραφίες του 16^{ου} αι. και με όμορφο καμπαναριό, η Κοίμηση της Θεοτόκου, που χτίστηκε στα ερείπια της παλιότερης εκκλησίας Πέρα Παναγιά, το άγαλμα του "Καπετάνιου" που φτιάχτηκε από τον Θανάση Απάρτη, καθώς και ο γραφικός μύλος στη Μαύρη Αγκάλη.

Ο ΝΑΓΟΣ - ΤΟ ΒΙΚΙ - ΤΑ ΦΥΤΑ

6 χλμ. προς βορρά, ο δρόμος βρίσκει την περιοχή του Ναγού, μια μικρή όαση με τρεχούμενα νερά από πηγές και πλούσια βλάστηση που καταλήγει στον όρμο του Ναγού με την ειδυλλιακή βοτσαλωτή του παραλία. Το όνομά του το οφείλει στα ευρήματα ενός αρχαίου ναού που ανακαλύφθηκε σε ανασκαφές του 1921.

Στο σημείο αυτό είναι χτισμένη η εκκλησία της Παναγίας.

Εδώ, στα βράχια πάνω από τη θάλασσα, υπάρχουν δυο μικρά ξενοδοχειακά συγκροτήματα και δυο-τρεις ψαροταβέρνες.

Βορειότερα, στον Γιόσωνα, υπάρχουν πηγαία νερά που προέρχονται από το Πελιναίο όρος στο βάθος. Γι' αυτό και η περιοχή αυτή είναι επίσης εύφορη.

Ο δρόμος συνεχίζει προς τα βόρεια όλο και πιο ανηφορικός και απότομος εγκαταλείποντας τις ακτές. Τα βόρεια χωριά που συναντάμε δεν έχουν κοινά χαρακτηριστικά με αυτά των νοτίων. Εναρμονίζονται με το φυσικό τραχύ και άγριο

ορεινό περιβάλλον. Αποτελούνται από τα σπίτια γεωργών και κτηνοτρόφων της περιοχής, που είναι όλα μικρά, πολύ λιτά, χωρίς στολίδια, χτισμένα σε ελεύθερη διάταξη.

Στη στέγη αντί για χτιστούς θόλους χρησιμοποιούνται καταγερασμένα ξύλα. Πρώτο χωριό στην πορεία μας είναι οι Αμάδες, όπου σώζεται ένα από τα παλιότερα ζυλόγλυπτα τέμπλα της Χίου.

Ακολουθεί στα 3 χλμ. το Βίκι με ελάχιστους κατοίκους. Εδώ υπάρχουν ίχνη μεσαιωνικής οχύρωσης τριγωνικού σχήματος με τρεις μικρούς πύργους και αμυντικό πύργο στο μέσον.

Στα 6 χλμ. συναντάμε τα Καμπιά, το μικρότερο βορεινό χωριό. Αυτά τα τρία χωριά φημίζονται για τα κεράσια τους με την εξαιρετική γεύση. Από εκεί ο δρόμος κυριολεκτικά σκαρφαλώνει προς την ψηλότερη κορυφή της Χίου, που φτάνει σε υψόμετρο 1297 μ.

Το επόμενο χωριό είναι τα Φυτά, με έναν αμυντικό πύργο που ορθώνεται εκεί από το 1516. Το τοπίο είναι καθαρά ορεινό, εντελώς διαφορετικό από όλο το υπόλοιπο νησί.

Μετά τις Κηπουριές σε μια απομονωμένη περιοχή βρίσκεται **η Μονή Μουνδών**, εγκαταλειμμένο μοναστήρι στη μνήμη του Προδρόμου από τα βυζαντινά χρόνια. Γνώρισε μεγάλη ακμή τα τελευταία χρόνια της τουρκοκρατίας. Ανήκε στην εξουσία Πυργιού-Βολισσού. Στο ναό της Μονής υπάρχουν σε άριστη κατάσταση τοιχογραφίες του γνωστού ζωγράφου Κωνσταντίνου Καταράκτη από το 1730. Διαθέτει ένα λαϊκό εκφραστικό ύφος και τολμηρή πολυμορφία.

Ο ΠΙΤΥΟΣ

Μετά το χωριό Διευχή συναντάμε τον κεντρικό δρόμο Χώρας-Βολισσού. Επιστρέφοντας προς τη Χώρα ένας άλλος δρόμος ορεινός αριστερά οδηγεί προς τα Καρδάμυλα, περνώντας από το χωριό Πιτύος, ένα από τα σπουδαιότερα της Βόρειας Χίου με μεσαιωνικό χαρακτήρα. Εκεί σώζεται ένας υποβλητικός διώροφος πύργος με ακανόνιστο σχήμα πάνω από τον γκρεμό. Το χωριό αναπτύσσεται στη μια πλευρά του. Εδώ υπάρχουν επίσης ερείπια του περιμετρικού τείχους. Τόξα και θόλοι που διακρίνουμε ακόμα σε παλιά σπίτια δείχνουν ότι ο Πιτύος ήταν χτισμένος όπως τα νότια χωριά της Χίου.

Επιστρέφοντας στον κεντρικό δρόμο Χώρας-Βολισσού κατευθυνόμαστε ανατολικά προς τη Χώρα. Διασχίζουμε το παράξενο, έρημο και φαλακρό οροπέδιο του Αίτου.

Για 25 χλμ. δε συναντάμε ίχνη ζωής. Το ξερό τοπίο, γεμάτο βράχια και χαμόκλαδα διακόπτεται σε κάποια σημεία

από μικρά περιφραγμένα αλσύλλια με νερά πέικα που δίνουν μια φρέσκια ανάσα ζωής στην περιοχή. Τα αλσύλλια αυτά έχουν δημιουργηθεί από διάφορους φορείς της Χίου για την αποκατάσταση του φυσικού περιβάλλοντος. Όταν το οροπέδιο πλησιάζει στο τέλος του προς τα ανατολικά, στα αριστερά ανασκαφές του 1952 έχουν φέρει στο φως λίγα απομεινάρια αρχαίου ναού, βαφτίζοντας την περιοχή **Ρημόκαστρο**. Από την άκρη του οροπεδίου γύρω στα 500 μ. πάνω από τη θάλασσα, η θέα είναι μοναδική. Ο δρόμος κατεβαίνει στριφογυριστά και απότομα κατευθυνόμενος προς το Βροντάδο και τα περίχωρα της Χίου.

Η ΒΟΡΕΙΟΔΥΤΙΚΗ ΧΙΟΣ

Η ΚΑΤΑΒΑΣΗ – Η ΣΙΔΗΡΟΥΝΤΑ – ΤΟ ΜΕΤΟΧΙ

Από το εσωτερικό του Βροντάδου ακολουθούμε το δρόμο που ανηφορίζει απότομα τις πλαγιές του Αίτου και περνάμε το έρημο οροπέδιο με κατεύθυνση προς τα δυτικά. Το πρώτο χωριό που συναντάμε, καθώς ο δρόμος κατεβαίνει προς τις ακτές, είναι η Κατάβαση.

Ακολουθώντας το δρόμο για λίγο προς τα νότια, φτάνουμε στη Σιδηρούντα, μικρό οικισμό σε ένα ύψωμα πάνω στη θάλασσα με όμορφη θέα.

Λίγο νοτιότερα βρίσκεται το επίνειο της Σιδηρούντας, το Μετόχι, με ελκυστική παραλία και λίγα εξοχικά σπίτια.

Ο ΒΟΛΙΣΣΟΣ

Ο άλλος δρόμος βόρεια της Κατάβασης οδηγεί στη Βολισσό, κέντρο των Βορειοχωριών και τόπο με πλούσια ιστορία ήδη από τα αρχαία χρόνια. Λέγεται ότι εδώ έφτασε ο Ομηρος για να διδάξει τα παιδιά του άρχοντα Χίου. Μια θέση μάλιστα στο χωριό ονομάζεται "το σπίτι του Ομήρου".

Ο Θουκυδίδης αναφέρει ότι εδώ υπήρχε παλιά Ιωνική πόλη, ο Βολίσκος. Χτισμένη στις πλαγιές ενός λόφου, στεφανωμένη με το επιβλητικό βυζαντινό της κάστρο, η Βολισσός εντυπωσιάζει από την πρώτη στιγμή τον επισκέπτη. Τα σπίτια της έχουν ανανεωθεί σε μεγάλο ποσοστό κι έχουν επίπεδες κεραμοσκεπές. Στενά σοκάκια στρωμένα με λιλάδια, δηλαδή με βότσαλα τους Βελισσαίριος του Βυζαντίου όταν τυφλώθηκε και εγκατέλειψε τα πεδία των μαχών για να περάσει το τέλος του βίου του. το κάστρο είχε πύργους και πυργόπουλα, κινστέρνες και εκκλησιές και άλλες κατασκευές, που ανακαλύπτονται κάτω από τα ερείπια παλιών σπιτιών.

Στο Μεσαίον το χωριό γνώρισε μεγάλη ακμή. Υπήρξε το πλούσιο κέντρο της βόρειας Χίου. Στα βυζαντινά χρόνια επί του αυτοκράτορα Βασίλειου Α' του Μακεδόνα (866-867) η Βολισσός απέκτησε βίγλες και πύργους, κάστρα και καστέλα, για να εξασφαλιστεί από τις επιδρομές των πειρατών. Το 921 εξορίστηκε στη Χίο ο βυζαντινός στρατηγός Βάρδας Φωκάς που εγκαταστάθηκε εδώ, όπως και ο Μιχαήλ Ε' ο Καλαφάτης αργότερα.

Σιγά-σιγά αρκετές βασιλικές οικογένειες από την Κωνσταντινούπολη ρίζωσαν στη Βολισσό, όπως οι Φωκάδες, οι Μιαύροι Κορδάτοι και οι Καναβούτσηδες. Οι Γενουάτες στη συνέχεια ενίσχυσαν ακόμα περισσότερο την οχύρωση του χωριού, χτίζοντας πύργους σε υψηλούς λόφους πάνω από τις ακτές για να ελέγξουν όλη την περιοχή. Οι Βίγλες λειτούργησαν ακόμα και επί τουρκοκρατίας ως το 1778, η κομόπολη αυτή ήταν πάντα πολύ περιποιημένη και φροντισμένη. Είχε κομψά σπίτια με όμορφους λουλουδόκηπυς. Δίεθε επίσης ωραία δημόσια κτίρια και δρομάκια.

Μαζί με το Πυργί και το νησάκι Ψαρά, η Βολισσός ανήκε στη λεγόμενη Εξαρχία που περνούσε διοικητικά μια στο πατριαρχείο της Κωνσταντινούπολης και μια στη Μητρόπολη της Χίου, όπου τελικά το 1859 προσαρτήθηκε οριστικά στη Χίο.

Ο κάμπος του Βολισσού, ο δεύτερος σε μέγεθος σε όλη την Χίο και πολύ εύφορος, δίνει το ένα τέταρτο της συνολικής παραγωγής του νησιού σε λάδι.

Στα βυζαντινά χρόνια ήταν επίσης διαδεδομένη στην περιοχή η σπηροτροφία, από όπου προέρχονταν τα περίφημα μεταξωτά της Χίου. Από τα αρχαία χρόνια υπήρχαν εδώ πλούσια αμπέλια που έδιναν τον περίφημο αριούσιο οίνο, που αναφέρεται στον Πλούταρχο και σε πολλούς αρχαίους συγγραφείς.

Η περιοχή διαθέτει και ορυκτό πλούτο.

Επί τουρκοκρατίας, γαλλική εταιρεία διατηρούσε μεταλλεία σιδήρου στον Παντεύγενο.

Γύρω στο 1960, ελληνική εταιρεία είχε αρχίσει την εκματάλλευση τσίγκου και μολύβδου καθώς και αντιμονίου, αλλά διέκοψε τις εργασίες της σύντομα.

Από τη Βολισσό καταγόταν η Αγία Μαρκέλλα. Στη μνήμη της οποίας χτίστηκε το ομώνυμο μοναστήρι σε μια από τις ομορφότερες παραλίες του χωριού. Ο Κοραΐς περιγράφει με γλαφυρά χρώματα τη Βολισσό στο έργο του "Παπατρέχας", στην εισαγωγή της έκδοσης της "Ιλιάδας".

Οι δυτικές ακτές της Βολισσού σχηματίζουν δαντελωτά ακρογιάλια, τα περισσότερα με άμμο, ιδανικά για κολύμπι και παιχνίδια με τη φιλόξενη θάλασσα. Είναι ο Μάναγρος, όπου λειτουργούν μόνιμες κατασκηνώσεις των προσκόπων.

Βορειότερα, ο δρόμος καταλήγει σε μια άλλη πολύ όμορφη παραλία, όπου βρίσκεται το μοναστήρι της Αγίας Μαρκέλλας. Τα ίχνη του μαρτυρίου της διακρίνονται ακόμα εκεί. Το μοναστήρι γιορτάζει στις 22 Ιουλίου και συγκεντρώνει πλήθος πιστών από όλη την Ελλάδα.

ΤΟ ΑΓΙΟ ΓΑΛΑΣ

Από τη Βολισσό ο δρόμος συνεχίζει βορειοδυτικά, ανεβαίνοντας το όρος Αμανή και περνώντας από τα χωριά Πυραμιά, Τρέπεζ, Μελανιός, με λαϊτή λαϊκή αρχιτεκτονική. Στο βουνό συναντάμε πολλές μακρές κοιλάδες με λίγες καλλιέργειες και τρεχούμενα νερά.

Σταματάμε στο Άγιο Γάλας που βρίσκεται σε απόσταση 66 χλμ. από τη Χώρα. Εδώ στην είσοδο ενός σπηλαιίου είναι χτισμένη η Παναγία η Αγιογαλούσαινα, βυζαντινή εκκλησία σταυροειδούς ρυθμού με ψηλό τρούλο, του 13^{ου}-14^{ου} αι. Στο βάθος είναι χτισμένος άλλος ένας μικρότερος ναός. Ο χώρος αυτός αποτελούσε κατά τη βυζαντινή περίοδο ασκητήρια αναχωρητών μοναχών. Το σπήλαιο επικοινωνεί με δύο άλλα μεγαλύτερα, γεμάτα με εντυπωσιακούς σταλακτίτες, τα οποία δεν έχουν εξερευνηθεί πλήρως. Στο χώρο αυτό ανασκαφές αρχαιολόγων το 1939 αποκάλυψαν νεολιθικά ευρήματα, που αποδεικνύουν την ύπαρξη ανθρώπινης ζωής στην περιοχή από τη Λιθινή Εποχή. Το χωριό είναι χτισμένο πάνω από τα σπήλαια, σε ένα πλάτωμα του βουνού.

Μετά το Άγιο Γάλας ο δρόμος στρίβει προς τα ανατολικά, περνάει από τα Νενητούρια, τα Κουρούνια και τα Εγγηγόρα. Το τοπίο ομορφαίνει από την πυκνή βλάστηση που υπάρχει σε ορισμένα σημεία. Κοντά στο χωριό Κέραμος υπάρχουν παλιά ορυχεία αντιμονίου και στα Αγιάσματα, στη βόρεια παραλία, εκβάλλουν θερμές ιαματικές πηγές με σιδηροθειούχα νερά, που δεν έχουν αξιοποιηθεί ακόμα.

Ο δρόμος ολοκληρώνει τον κύκλο του προς τον Βολισσό περνώντας από μικρά χωριουδάκια. Λίγο πριν την Ποταμιά και προς τα ανατολικά, μετά το χωριό Πισπιλιούνα, διατηρούνται πύργο, δεξαμενές, μοναστήρι και περιτειχίσματα. Το φρούριο έχει το περίεργο όνομα "τα Μάρκου" και δείχνει ότι ήταν τμήμα μιας εκτεταμένης οχύρωσης για την φύλαξη μιας μεγάλης περιοχής. Εγκαταλείφθηκε κατά τη σφαγή του 1822. Από τη Βολισσό παίρνουμε το δρόμο της επιστροφής προς τη Χίο, ολοκληρώνοντας το οδοιπορικό μας στο νησί.

ΤΟ ΜΑΣΤΙΧΟΛΕΝΤΡΟ

Ο χαμηλός αυτός θάμνος (*Pistacia lentiscus* var. *Chia*) με τα ανοιχτά κλαδιά και τον σταχτι κορμό φύεται αποκλειστικά στη νότια Χίο.

Η φυσική ρητίνη, προϊόν του μαστιχοφόρου αυτού σχίνου, είναι γνωστή από την αρχαιότητα.

Σύμφωνα με μια λαϊκή και θρησκευτική παράδοση, το μαστίχι θεωρείται ότι δημιουργήθηκε από τα δάκρυα του Αγίου Ισίδωρου, πολιούχου του νησιού.

Η καλλιέργεια και η κατεργασία γίνεται αιώνες τώρα με τον ίδιο τρόπο. Το έδαφος γύρω από τα φυτά προετοιμάζεται κατάλληλα και οι κορμοί καθαρίζονται.

Κατά την διάρκεια του καλοκαιριού, οι παραγωγοί συλλέγουν το μαστίχι, κεντώντας τον κορμό του με ελαφρές μικρές χαρακίες (σε βάθος 2-4 χιλ.), απ' όπου αναβλύζει το υπόλευκο κόμμα (το μαστίχι). Το υγρό κόμμα ρέει και χρειάζεται έως και 15 μέρες για να σταθεροποιηθεί.

Η πρώτη παραγωγή συγκεντρώνεται γύρω στον Δεκαπενταύγουστο και ακολουθεί δεύτερο και τρίτο μάζεμα έως τον Σεπτέμβρη.

Το στεγνό πια κόμμα κοσκινίζεται, καθαρίζεται, απλώνεται σε ταψιά, υφίσταται νέο καθάρισμα και περνάει από τελική διαλογή. Η διαχείριση και το εμπόριο της μαστίχας έχει μεγάλη ιστορία και συχνά καθόρισε τις τύχες του νησιού. Σήμερα ο Συνεταιρισμός Μαστιχοπαραγωγών Χίου έχει το μονοπώλιο του προϊόντος.

Η ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΗΣ ΧΙΟΥ

Η πόλη της Χίου, κατοικημένη από τα αρχαία χρόνια, μετά τις αλλεπάλληλες καταστροφές, έχει χάσει σήμερα το ύψος της μεσαιωνικής πόλης που εντυπωσίαζε τους περιηγητές.

Πυρήνας της ήταν πάντα το κάστρο, που γνώρισε πολλές οικοδομικές φάσεις. Με τα χρόνια, γύρω του αναπτύχθηκαν το εμπορικό κέντρο και οι κατοικίες των Ελλήνων, οι οποίοι σταδιακά πήραν το εμπόριο στα χέρια τους και έχτισαν επιβλητικές κατοικίες. Η περιοχή γύρω από την πόλη με τα χρόνια ιδιαίτερο χαρακτήρα, ιδίως στην περιοχή του Κάμπου, κατά μήκος της ανατολικής ακτής και νότια της πόλης.

Η νότια Χίος, περιοχή των Μαστιχοχωρίων, χαρακτηρίζεται από ιδιότυπη φρουριακή πολυδομική οργάνωση και αρχιτεκτονική, ενώ στο βόρειο και κεντρικό τμήμα του νησιού υπάρχουν αρκετοί εγκαταλειμμένοι οικισμοί, αποτέλεσμα της σφαγής του 1822 και του σεισμού του 1881.

Η αρχιτεκτονική της Χίου έχει έντονο τοπικό χαρακτήρα και αρκετές ιδιομορφίες.

Στην περιοχή της προτεύουσας, (στην Χώρα), στο κάστρο και τριγύρω, χτίστηκαν κατοικίες που προβάλλουν την οικονομική άνεση των ιδιοκτητών τους. Αυτά τα αρχοντικά αποτέλεσαν παραδείγματα προς μίμηση σε όλο το νησί.

Στον Κάμπο, όπου κατοικούσε η αριστοκρατία ήδη από την εποχή των Γενουατών, αναπτύχθηκε ένα είδος αρχιτεκτονικής εξοχικών κατοικιών με παράλληλη ένταξη των περιβολιών στο τοπίο. Πίσω από τους ψηλούς μαντρότοιχους χτίστηκαν υπέροχες κατοικίες, με αυλές και κήπους.

Τα Μαστιχοχώρια στο νότο είναι μεσαιωνικοί οικισμοί με εμφανή τον φρουριακό τους χαρακτήρα. Τα σπίτια εδώ είναι χτισμένα σε εξαιρετικά πυκνό ιστό, κολλητά το ένα στο άλλο, ενώ τα εξωτερικά τους σχηματίζουν τείχος. Χαρακτηριστικές είναι οι διακοσμήσεις των όψεών τους, τα περίφημα ξυστά, που υπάρχουν στα Μεστά και στο Πυργί.

Η ΤΕΧΝΗ ΤΟΥ ΨΗΦΙΔΩΤΟΥ

Η ζωγραφική με ψηφίδες είναι μια δύσκολη τέχνη, που δίνει όμως περίτεχνα και εντυπωσιακά αποτελέσματα. Οι ψηφίδες προέρχονται από φυσικούς λίθους και από γυαλί ψημένο με διάφορα οξείδια μετάλλων, που του προσδίδουν τους επιθυμητούς χρωματισμούς αλλά και την απαραίτητη στυλνότητα.

Το χρυσό φόντο δημιουργείται από ψηφίδες που ενσωματώνουν λεπτό φύλλο καθαρού χρυσού ανάμεσα σε δύο στρώματα γυαλιού. Ο ζωγράφος τοποθετεί τις ψηφίδες με προσοχή σ' ένα ειδικό υπόστρωμα που τις συγκρατεί σταθερά. Το σχέδιο κάθε παράστασης έχει ζωγραφιστεί από πριν στο υπόστρωμα κατευθύνοντας έτσι την τελική ψηφιδέτηση. Τα ψηφιδωτά, που χρησιμοποιούνταν στο Βυζαντινό μόνο σε περιπτώσεις πολύ σημαντικών μνημείων, δίνουν εντυπωσιακά αποτελέσματα και παρουσιάζουν αντοχή στο χρόνο.

Τα συνεργεία ήταν εξειδικευμένα και προέρχονταν πάντα από την Κωνσταντινούπολη. Στην Ελλάδα, που αποτελούσε τότε μια απλή επαρχία της αυτοκρατορίας, τα ψηφιδωτά που σώζονται είναι λιγοστά.

ΤΑ ΟΧΥΡΩΜΕΝΑ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΑ ΧΩΡΙΑ

Το Πυργί, τα Μεστά, οι Ολόμποι, η Καλαμιωτή, η Βέσσα και τα Λυγώνυμα, αποτελούν χαρακτηριστικά δείγματα μεσαιωνικών οικισμών της Χίου. Εξίσου, παλιά είναι και τα χωριά Καλλιμασιά, Αρμόλια, Χαλκκίος, Θυλοποτάμι, Θυμιανά Βαβύλοι και Βερβεράντο. Η ίδρυσή τους ίσως ανάγεται στα Βυζαντινά χρόνια, όμως η ύπαρξή τους βεβαιώνεται κατά την περίοδο της Γενουακρατίας.

Οι πειρατικές επιδρομές και ο φόβος των Τούρκων αφενός και η εκμετάλλευση της μαστίχας από τους Γενουάτες αφετέρου, επέβαλαν αυτή τη μοναδική οικιστική οργάνωση. Η αμυντική θωράκιση του νησιού με μεμονωμένους πύργους και οχυρωμένα χωριά άρχισε τον 14^ο αι. και συνεχίστηκε ως τις αρχές του 16^{ου} αι.

Στο Πυργί, όπως και στα περισσότερα χωριά, το αρχικό σχήμα του οικισμού είναι ένα κλειστό τετράπλευρο, με εξαιρετικά πυκνή δόμηση. Τα σπίτια που αποτελούν την περιμετρική ζώνη του οικισμού είναι χτισμένα σε συνεχή και αδιάσπαστη σειρά, χωρίς ανοίγματα στην εξωτερική πλευρά, σχηματίζοντας έτσι το εξωτερικό τείχος. Στο κέντρο του οικισμού υψώνεται ο πύργος. Η είσοδος στον οικισμό γινόταν συνήθως από δύο πύλες.

Στο Πυργί υπάρχουν η Κάτω Πύλη, και η Απάνω Πύλη. Τα βαριά σιδερένια φύλλα τους έκλειναν με τη δύση του ηλίου. Στον στενό αυτό χώρο οι κατοικίες χτίστηκαν με τις ελάχιστες δυνατές διαστάσεις και αναπτύχθηκαν σε ύψος. Σε πολλές περιπτώσεις οι όροφοι επεκτείνονται πάνω από το δρόμο, δημιουργώντας «σκεπαστά» περάσματα. Το ισόγειο χρησιμοποιείται ως αποθήκη ή στάβλος, ενώ στον όροφο βρίσκεται η κυρίως κατοικία. Η προσπίλαση στον όροφο γίνεται πάντα με εσωτερική σκάλα που οδηγεί σε αίθριο, το οποίο και αποτελεί το κέντρο της ζωής του σπιτιού. Οι στεγάσεις είναι θολωτές και τα δωμάτια επιστρώνονται με ισχυρό κονίαμα. Οι ταράτσες ήταν ζεστοί χώροι, αφού από εκεί γινόταν μεγάλο μέρος της κυκλοφορίας στο εσωτερικό του οικισμού,

ενώ παράλληλα χρησιμοποιούν για το άπλωμα γεωργικών προϊόντων και αποτελούσαν τόπο συνάντησης και επικοινωνίας των κατοίκων.

ΤΑ ΥΦΑΝΤΑ ΚΑΙ ΟΙ ΦΟΡΕΣΙΕΣ ΤΗΣ ΧΙΟΥ

Η Χίος, ήδη από τον 17^ο αι., ήταν γνωστή για τους μεταξωτούς καμουζάδες της, που είναι βαρότητα μεταξωτά υφαντά με δύσκολη υφανση, που είχαν τα ίδια σχέδια και στις δύο όψεις με αντίστροφα χρώματα, και επιπλέον διακόσμηση από χρυσή ή ασημένια κλωστή, και για το σαντάλ, που είναι τοπικό μεταξωτό κολληριστό υφαντό, από το οποίο δανείστηκε το όνομά του το «σαντάλ μπεντεστενί», δηλαδή ο χώρος στην Κλειστή Αγορά της Κωνσταντινούπολης όπου πουλιόταν το ύφασμα αυτό μαζί με τα άλλα πολύτιμα υφάσματα.

Μετά τη Σφαγή της Χίου το 1822, η παραγωγή αυτών των υφαντών σταμάτησε.

Εκτός από τα υφαντά της, η Χίος ήταν γνωστή και για τα μεταξωτά της κεντήματα. Όπως σημειώνει ο περιηγητής Antoine Castellan (1812): «Οι γυναίκες της Χίου πλέκουν και κεντάνε με μεταξύ πολλά εργοζεία. Επίσης, ξεχωρίζουν τα κεντητά πουγκιά τους».

Πολύτιμες πληροφορίες για τις γυναικείες φορεσιές της Χίου βρίσκουμε σε ταξιδιώτες οι οποίοι εκθειάζουν τα καπέλα της, τη μεταξωτή κεντητή πουκαμίσια με τα μακριά δαντελωτά μανίκια που προεξείχε από την ζακέτα, τα κόκκινα υποδήματα. (Ad.Testevuide, L'île de Chio, 1878).

«Οι γυναίκες της Χίου φοράνε κοντές πουκαμισές που φτάνουν ως το γόνατο, με άσπρη μεταξωτή ή βαμβακερή κάλτσα. Οι φορεσιές τους είναι μεταξωτές και πολύχρωμες» (Lady of Rank, Book of costumes, 1846).

«Τα κορίτσια της Χίου φορούν ροζ, πράσινα και άσπρα κοντά φουστάνια, μικρό ζιπουνάκι, λιμπαντέ, άσπρες ή μπλε κάλτσες, καθώς και μικρά κόκκινα παπούμια, όμοια με αυτά που φορούν οι σουλτάνες» (Martin du Tyrac, 1820).

ΤΑ ΤΟΠΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΤΗΣ ΧΙΟΥ

Από τα τοπικά προϊόντα, εκτός από τη μαστίχα, με τις πολλαπλές χρήσεις της, αξίζει να αναφερθούν τα χιώτικα γλυκά κουταλιού, τα ποτά, καθώς και τα προϊόντα αγροεπιπλαστικής και χειροτεχνίας.

Στην Καλλιμασιά μπορείτε να παραγγείλετε παραδοσιακές στολές, κεντήματα, σεντόνια και κουρτίνες με χειροποίητα κεντήματα, στα Μεστά υφαντά και στα Αρμύλια πηλίνα. Ούζο μαστίχα, σουμάδα, ανθόνερο, ροδόσταμο, αμυγδαλωτά, λουκουμάδες και τα ξακουστά χιώτικα μανταρίνια είναι μερικές από τις γεύσεις που πρέπει οπωσδήποτε να δοκιμάσει ο επισκέπτης, όπως επίσης και το παγωτό του «Κρόνου» με τη μυστική συνταγή από την Πόλη.

Και μην ξεχάσετε βέβαια, να αγοράσετε φυσική μαστίχα Χίου.

ΟΙ ΠΑΡΑΛΙΕΣ ΤΗΣ ΧΙΟΥ

Από τα 213 γλμ. της ακτογραμμής της Χίου, η ανατολική παράκτια ζώνη είναι πεδινή, συνεχής και ομαλή, γι' αυτό και έχει τουριστική κίνηση.

Ιδιαίτερα στο κεντρικό της τμήμα, από τον όρμο του Μεγάλου Λιμνιώνα ως τον κόλπο της Λαγκάδας, υπάρχει πλούσια υποδομή για διαμονή και πολλές οργανωμένες πλαζ, όπως στον Καρφά, τον Μέγα Λιμνιώνα, την Αγία Φωτεινή και τον Καταρράκτη.

Ακόμη νοτιότερα, θα βρείτε δύο αξιόλογες παραλίες της Κώμη και του Εμπορείου. Στον διπλανό όρμο εκτείνεται η παραλία Μαύρα Βόλια με τα μαύρα βότσαλα.

Η νότια ακτή με τα επίνεια των Μαστιχοχωριών δεν υστερεί σε ωραίες ακρογιαλιές για μπάνιο. Μικρότερες ημιάκλειστες ήσυχες ακτές σχηματίζονται στη δυτική πλευρά γύρω από τον Λιμένα Μεστών, και πιο βόρεια στην Ελίττα, ως τη Βολισσό, όπου βρίσκονται οι υπέροχες παραλίες της Λήμιου και της Αγίας Μαρκέλας.

Οι ακτές της βόρειας Χίου παραμένουν σχεδόν αλώβητες από την τουριστική ανάπτυξη, αλλά και περισσότερο άγριες, καθώς είναι εκτεθειμένες στο βορρά. Βορειοδυτικά οι ακτές του Γιώσωνα και του Ναγού είναι εξαιρετικές.

Ακόμα, η παραλία της Αγίας Ερμιόνης παρουσιάζει έντονη τουριστική κίνηση, όπως επίσης και ο Μέγας Λιμνιώνας. Η ακτή της Αγίας Φωτιάς στα ανατολικά είναι όμορφος τόπος για μπάνιο και ξεκούραση. Ανατολικά του Λιμένα υπάρχουν παραλίες για μπάνιο, όπως στα Δίδυμα και την Αγία Ειρήνη, όπου θα βρείτε και φαγητό.

Η παραλία των Φανών, και στον όρμο της Ελίττας υπάρχει ωραία παραλία για κολύμπι και ωραίο φαγητό στις ταβέρνες. Ακόμα, ο όρμος Λω είναι μια από τις καλύτερες πλαζ του νησιού και έχει βραβευτεί με τη Γαλάζια Σημαία.

Τα Κάτω Καρδάμυλα μια καινούργια πόλη για μπάνιο και με πολλές δυνατότητες διαμονής, ταβέρνες και όλες τις σύγχρονες τουριστικές εξυπηρετήσεις. Αξιόλογη και βραβευμένη με τη Γαλάζια Σημαία είναι και η παραλία του Ναγού μετά τα Καρδάμυλα.

Λίγο μετά, η παραλία του Γιώσωνα που προσφέρεται για κολύμπι.
Στα Αγιάσματα 7-8 χλμ. δυτικά από την παραλία των Καμπιών, υπάρχουν ιαματικές πηγές κι ένα είδος κέντρου λουτροθεραπείας.

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ – ΠΑΝΗΓΥΡΙΑ

- Στις 27 Ιουλίου γίνεται πανηγύρι στην γιορτή του Αγίου Παντελεήμονα.
- Στα Θυμιάνα, στην εκκλησία του Αγίου Ευστρατίου τις Απόκριες αναβιώνει το παλιό έθιμο Μόστρα, που συγκεντρώνει πολλούς επισκέπτες.
- Τις Απόκριες, στην πλατεία της Καλαμιοτής χορεύεται από τους νεότερους ο χορός «δέτος», ενώ οργανώνεται και ο Καλαμιτούτσικος Γάμος. Πανηγύρια γίνονται στις γιορτές της Αγία Κυριακής, στις 7 Ιουλίου και της Αγίας Παρασκευής στις 26 Ιουλίου.
- Στα Αρμόλια, γίνεται η γιορτή της Μαστίχας κάθε χρόνο.
- Στα Βρουλίδια υπάρχει ωραία παραλία για μπάνιο και κολύμπι.
- Στο μικρό χωριό Όλυμπος αναβιώνει κάθε χρόνο στις Απόκριες, το έθιμο του Αγά.
- Στα Μεστά γίνονται πολλές πολιτιστικές εκδηλώσεις και αναβιώνουν παλιά έθιμα. Ανάλογα με την εποχή, μπορείτε να παρακολουθήσετε ή και να συμμετάσχετε στο έθιμο του Αγά τις Απόκριες και του Φανού το Πάσχα.
- Η Γιορτή του Ξενιτεμένου Μεστούση και η Γιορτή των Ψαράδων πραγματοποιούνται από 10-17 Αυγούστου στην αιχμή της τουριστικής περιόδου.
- Στα Μεστά, κάθε Αύγουστο οργανώνονται γιορτές και αγώνες ψαρέματος.
- Στον Βροντάδο, αναβιώνει το έθιμο του ρουκετοπόλεμου που γίνεται κάθε Πάσχα και είναι πανελληνίως γνωστό.
- Στον Δήμο του Μάρμαρου οργανώνει πολιτιστικές εκδηλώσεις κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού.

ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ

Αεροπορικός: Καθημερινά όλο τον χρόνο από την Αθήνα με διάρκεια ταξιδιού 40'-45', μία φορά την εβδομάδα με την Θεσσαλονίκη, τη Σάμο και την Μυτιλήνη.

Το αεροδρόμιο απ' έχει 3 χλμ. από την πόλη της Χίου.

Πληροφορίες: Ο.Α. Αθηνών 210-9666666 ή Ο.Α. Χίου 210-22710-24514-515 ή αεροδρόμιο Χίου 22710-23998

Ακτοπλοϊκός: Καθημερινά με τον Πειραιά και τη Μυτιλήνη.

Ακόμα, το νησί συνδέεται με τη Σάμο, την Κάλυμνο, την Κω, την Ρόδο, την Κάσο, την Σύρο, την Κάρπαθο, την Χάλκη, την Σητεία, την Λήμνο, την Αλεξανδρούπολη, την Καβάλα και την Θεσσαλονίκη. Ακόμα συνδέεται με συχνά δρομολόγια που εκτελούνται με τις Ονούσους, τα Ψαρά και τον Τσομέ της Τουρκίας.

Πληροφορίες: Λιμεναρχείο Χίου 22710-44433.

ΤΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΤΗΣ ΧΙΟΥ

<u>ΟΝΟΜΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΥ</u>	<u>ΤΗΛΕΦΩΝΑ</u>	<u>ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ</u>
AGHIA MARKELLA Hotel	22710-93763	B
BEL-AIR Furnished Apartments	22710-28666,24642	B
BENONIAS Hotel Apartments	22710-32336,32451	N/A
CANADIAN Hotel	22710-61433,61890	D
CHIOS CHANDRIS Hotel	22710-44401,44410	B
DIANA Hotel	22710-44180	C
ERYTHA Hotel	22710-32311,32316	A
ESPERIDES Hotel	22710-51691	C
FEDRA Traditional Hotel	22710-41128,41130	A
FILOXENIA Hotel	22710-22813	D
GOLDEN ODYSSEY Hotel	22710-41709,41711	B
GOLDEN SAND Hotel	22710-32080,32081	A
GREEK CASTLE Hotel Apartments	22710-44740	A
HIOS HOTEL Furnished Apartments	22710-61413	C
IASSON Furnished Apartments	22720-23688	B
IRO Furnished Apartments	22710-51166	C
KAMARES Traditional Hotel	22710-76262	B
KARATZAS Hotel	22720-31180	D
KARDAMYLA Hotel	22720-23353	B
KYMA Hotel	22710-44500	C
KYVELI Furnished Apartments	22710-94300,94302	A
LA FAVORITA Traditional Hotel	22710-32265	A
LIDA Traditional Hotel	22720-76217	B
MARY Traditional Hotel	22720-76217	B
MORNING STAR Hotel	22710-41398,41827	B
OCEANIA Furnished Apartments	22710-31774,32270	C
OLYMPI Traditional Hotel	22710-76460,42618	B
PANTHEON Furnished Apartments	22710-32060,32064	C
PERIVOLI Traditional Hotel	22710-31513	A
PERLEAS Traditional Hotel	22710-32217,32962	A
RODON Hotel	22710-24335	D
SUN VILLAGE Furnished Apartments	22710-32401,32402	B
SUNRISE Furnished Apartments	22710-32455	B
SUNSET Hotel	22710-32420,32421	B

ΤΑ ΨΑΡΑ

Τα Ψαρά ως άγονος και ηφαιστειογενής βράχος, βρίσκεται 48 ναυτικά μίλια βορειοδυτικά της πόλης της Χίου και είναι γνωστά ως η πατρίδα των μπουρλοτιέρηδων δηλαδή του Κανάρη, του Πιπίνου και του Πατανικολή. Ακόμα, είναι γνωστό και ως ένα από τα τρία νησιά που πρωταγωνίστησαν το 1821 στον αγώνα στη θάλασσα.

7 νησιά συναποτελούν τη συστάδα των Ψαρών τα οποία είναι : τα Αντίψαρα, το Κάτω Νησί, ο Άγιος Νικόλαος, το Δασκαλιό, το Πρασονήσι και η Νησοπούλα.

Τα Ψαρά είναι το μεγαλύτερο με πληθυσμό σήμερα περίπου 440 κατοίκους.

Οι απόκρημνες ακτές κυριαρχούν στο νησί και το κάνουν δυσπρόσιτο. Η βόρεια και ανατολική πλευρά έχει ορεινές και άγονες κοιλάδες, ενώ νότια και δυτικά υπάρχουν εύφορες κοιλάδες, νερό και βλάστηση.

Όπως όλα τα μακρά νησιά του Αιγαίου, τα Ψαρά και τα Αντίψαρα αποτελούν καταφύγιο για χιλιάδες μεταναστευτικά πουλιά, ενώ λίγα είδη παραμένουν εδώ και για φώλιασμα.

Από τα θαλασσοπούλια ξεχωρίζει ο Θαλασσοκόρακας, ενώ στις ακτές συχνά παρατηρούνται η Σταχτάρα, ο Σκεπαρνάς, το Αγριοπερίστερο και ο Μαυροπετρίτης.

Στο εσωτερικό των Ψαρών παρατηρούνται είδη που σχετίζονται με παραδοσιακές καλλιέργειες, όπως η Νησιωτική Πέρδικα, ο Κατσουλιέρης και το Βραχοκιρκίνεζο, ενώ στους εγκαταλεημένους οικισμούς βρίσκουν καταφύγιο η Κουκουβάγια και η Τυτία.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΝΗΣΙΟΥ

Τα πλούσια αρχαιολογικά ευρήματα, που είναι κυρίως μυκηναϊκοί τάφοι, αποδεικνύουν ότι τα Ψαρά κατοικήθηκαν ήδη από την ύστερη Εποχή του Χαλκού (1600 π.Χ.-1100 π.Χ.), λόγω της στρατηγικής θέσης τους στην καρδιά του Αιγαίου. Ο Όμηρος και άλλοι αρχαίοι συγγραφείς αναφέρουν το νησί ως Ψυρή (ψυρίς= γη, ξηρά και άγονος), αλλά και ως δύσκολο θαλάσσιο πέρασμα λόγω των ισχυρών ανέμων που πνέουν στην περιοχή. Από την άλωση της Κωνσταντινούπολης ως τον 18^ο αι., τα Ψαρά δέχτηκαν πολλούς έποικους από την Εύβοια και την Θεσσαλία, αλλά και επανειλημμένες πειρατικές επιδρομές. Από τα μέσα του 18^{ου} αι. το νησί γνωρίζει σχετική άνθηση, κυρίως χάρη στη ναυπήγηση πλοίων που βοήθησαν αποφασιστικά και την άνθηση έκβαση του Αγώνα του 1821. Ονομαστοί ήταν οι δύο ταρσανάδες, όπου Χιώτες ναυπηγοί κατασκεύαζαν μεγάλα εμπορικά ιστιοφόρα πλοία, εύκολα μετατρέψιμα σε πολεμικά. Οι Ψαριανοί, που ρίχτηκαν από τους πρώτους στον Αγώνα, μαζί με τους Υδραίους και τους Σπετσιώτες, διακρίθηκαν για την δυναμική παρουσία τους στο Αιγαίο με ατρόμητους καπεταναίους και μπουρλοτιέρηδες.

Όταν ξέσπασε η Επανάσταση του 1821, τα Ψαρά βρίσκονταν στο απόγειο της ακμής τους έχοντας 3.000 περίπου κατοίκους. Λίγους μήνες πριν από το Ολοκαύτωμα των Ψαρών το 1824, είχε τυπωθεί προκήρυξη που την υπέγραφε η Βουλή των Ψαρών και απευθυνόταν προς όλους τους Έλληνες.

Η χαρακτηριστική σημαία των Ψαρών με το σύνθημα «Ελευθερία ή Θάνατος» εκτίθεται σήμερα στο Εθνικό Ιστορικό Μουσείο στην Αθήνα.

Λίγους μήνες μετά τη σφαγή της Χίου το 1822, τα πυρπολικά των Κανάρη και Πιπίνου κατέστρεψαν τουρκική ναυαρχίδα. Αυτή τη φορά ο τουρκικός στόλος απάντησε με πολιορκία του νησιού, που κατέληξε σε γενοκτονία.

Στις 21 Ιουνίου 1824 οι Τούρκοι αφάνισαν τον πληθυσμό, κατέστρεψαν σπίτια, λεηλάτησαν εκκλησίες.

Όσοι κάτοικοι πρόλαβαν να διαφύγουν εγκαταστάθηκαν στη Χίο, τη Μυτιλήνη, τη Μονεμβασιά, τη Σύρο και κυρίως την Ερέτρια της Εύβοιας, όπου δημιούργησαν νέες κοινότητες (Νέα Ψαρά).

Απέμεινε όρθιος μόνο ο ναός του Αγίου Νικολάου, στον πυραμιδοειδή βράχο των Ψαρών, με το λευκό φάρο και την πασίγνωστη «ολόμαυρη ράχη». Χαρακτηριστικό της μανίας των Τούρκων είναι ότι λεηλατήθηκαν όλες οι εκκλησίες των Ψαρών, που σήμερα σώζονται χωρίς ζωγραφικό διάκοσμο.

Ο ναός του Αγίου Νικολάου ανακαινίστηκε το 1863 με δωρεές απόδημων Ψαριανών.

Ο ΟΙΚΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΨΑΡΩΝ

Σήμερα οι 400 περίπου κάτοικοι έχουν συγκεντρωθεί σε έναν οικισμό με χαμηλά σπίτια, που απλώνεται αμφιθεατρικά γύρω και πάνω από το λιμάνι, με τη γαλάζια εκκλησία του Λι-Νικόλα να ξεχωρίζει στο λόφο.

Το νησί στη δεκαετία του 1970 αναζωογονήθηκε στο πλαίσιο ενός προγράμματος για τις «άγονες περιοχές της Ελλάδας» και το 1984 ανακηρύχθηκε τιμητικά Δήμος, αλλά δεν ανάκαμψε ποτέ.

Ο ΕΟΤ μετέτρεψε το λοιμοκαθατήριο στα Σπιτάλια σε εστιατόριο και την παλιά Βουλή των Ψαρών σε ξενοιά, σε συνδυασμό και βελτίωση της υδροδότησης, της ηλεκτροδότησης και ολόκληρου του λιμενοβραχίονα και όλα αυτά έδωσαν μία περιορισμένη ώθηση στην ανάπτυξη των Ψαρών.

Τουρισμός υπάρχει το καλοκαίρι, τόσο από την Ελλάδα όσο και από το εξωτερικό. Οι επισκέπτες εξυπηρετούνται από ενοικιαζόμενα διαμερίσματα, δωμάτια και αρκετές ταβέρνες.

Υπάρχει ταχυδρομείο, φούρνος, σουπερμάρκετ, αγροτικό ιατρείο, και τραπεζική εξυπηρέτηση στο λιμάνι από την Εθνική Τράπεζα, (τηλ. 22740-61110).

Ακόμα, υπάρχει **το σπίτι του πυρπολητή και πρωθυπουργού της Ελλάδας Κωνσταντίνου Κανάρη**.

Μετά από 25' λεπτά περπάτημα, φτάνουμε στο Αρχοντίκι που είναι τοποθεσία με ίχνη μυκηναϊκών τάφων που αποκαλύφθηκαν κατά τη δεκαετία του 1960.

Στα Ψαρά δεν υπάρχει ακόμα αρχαιολογικό μουσείο και τα ευρήματα φυλάσσονται προσωρινά σε μουσείο της Χίου και της Μυτιλήνης. Πολύ σύντομα προγραμματίζεται να λειτουργήσει το αναπαλαιωμένο Ναυτικό – Ιστορικό Μουσείο Ψαρών, κοντά στα Σπιτάλια.

Στο βόρειο μέρος του νησιού βρίσκεται **το Μοναστήρι της Θεοτόκου**, με σπάνια ιερά κειμήλια και βιβλία. Μια φορά το χρόνο, παραμονές του Δεκαπενταύγουστου, η εικόνα της Παναγίας, που θεωρείται θαυματουργή, βγαίνει με όλες τις τιμές από το μοναστήρι και περιφέρεται στα σπίτια των Ψαράδων. Παιδιά ανεβαίνουν από τον οικισμό με τα πόδια για να τη μεταφέρουν και να την επιστρέψουν. Το Δεκαπενταύγουστο γίνεται και πανηγύρι, όπου συμμετέχει σύσσωμο το νησί.

ΠΑΡΑΛΙΕΣ

Υπάρχουν αρκετές παραλίες με καθαρά νερά, αμμουδιά αλλά και με φαγητό.

Οι παραλίες αυτές είναι οι : **ο Κάτω Γιαλός, το Κατσούνι, η Λαζαρέττα, η Λάκκα και η Λήμνο.**

ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ

Για τα Ψαρά υπάρχει πλοίο από τη Χίο σχεδόν κάθε μέρα όλο το χρόνο. Το ταξίδι από τη πόλη της Χίου διαρκεί 3,5-4 ώρες, ενώ από τη Βολισσό 1,5 ώρα.

Από τη Ραφήνα και από το λιμάνι του Πειραιά εκτελούνται δρομολόγια για τα Ψαρά όλο τον χρόνο.

ΟΙ ΟΙΝΟΥΣΣΕΣ

Οι Οinouσσεσες βρίσκονται ανάμεσα στα μικρασιατικά παράλια και τη Χίο.

Η Οinouσση ή Αγινούσα είναι το μεγαλύτερο από τα 13 νησιά αυτού του συμπλέγματος και το μόνο κατοικημένο (1.043 κάτοικοι).

Η Οinouσση είναι ένα μακρόστενο νησί, 1 ναυτικό μίλι από την ακτή της Χίου.

Το όνομα Οinouσση ή Οinouσση ετυμολογικά σημαίνει πλούσια σε οίνο και ιστορικά έχει συνδεθεί με μερικά από τα μεγαλύτερα ονόματα ελλήνων εφοπλιστών.

Τα τρία νησάκια που προστάτευαν το λιμάνι Μαντράκι από τους νοτιάδες είναι : το Λαιμοσόδιο, το Ποντικόνησο, και ο Άγιος Παντελεήμονας.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΟΙΝΟΥΣΣΩΝ

Αρχαίοι συγγραφείς, όπως ο Ηρόδοτος και ο Θουκυδίδης αναφέρουν τις Οinouσσεσες ως ορμητήριο του αθηναϊκού στόλου, και αργότερα των πειρατών. Γενοβέζοι, Τούρκοι και Ενετοί κατέλαβαν διαδοχικά το νησί, αλλά ως τον Μεσαίωνα ο μόνιμος πληθυσμός των Οinouσσεσών περιοριζόταν ... σε πρόβατα.

Οι πρώτοι κάτοικοι ήταν βοσκοί, προερχόμενοι κυρίως από τα Καρδάμυλα της Χίου. Μετά την καταστροφή της Χίου το 1822, άρχισε η εγκατάλειψη του νησιού και η διασπορά των κατοίκων προς τις Κυκλάδες.

Η χορήγηση αμνηστίας στους Οinouσσιώτες το 1827 διευκόλυνε την επάνοδό τους, έστω και υπό Τουρκική κυριαρχία.

Η αναγκαία διέξοδος προς τη θάλασσα αποδείχτηκε ιδιαίτερα προσοδοφόρα για τους δεινούς αγνουσιώτες ναυτικούς, που αρχικά εμπορευόταν ελληνική ζυλεια στα λιμάνια της Μ. Ασίας.

Από τα μέσα του 19^{ου} αι. το νησί άλλαξε άρδην φυσιογνωμία. Οι Οinouσσιώτες αφιερώθηκαν στη ναυτιλία και τη ναυπήγηση σκαφών, με σημαντικά κέρδη.

Τότε εμφανίζονται στο νησί τα πρώτα αργοντικά όπως και οι πρώτες οικογένειες προσφύγων από την Χίο και από τα παράλια της Μ.Ασίας. Κατά την περίοδο του Κριμαϊκού Πολέμου (1853-1856) ξεχωρίζουν 10 περίπου οικογένειες καπεταναίων. Οι οικογένειες αυτές είναι : οι Λαιμοόδες, οι Αγνοί, οι Λύρηδες, οι Πατέρηδες, οι Βαλαντάσηδες, οι Χαλκιάδες, οι Γιαννακήδες, οι Φράγκοι, οι Ποντικοί.

Στην στροφή του αιώνα η ιστοφόρος ναυτιλία του νησιού φτάνει στο απόγειό της, με στόλο συνολικού εκτοπίσματος 2.000 τόνων. Το 1912 οι Οinouσσιώτες απαλλάσσονται από τον τουρκικό ζυγό.

Μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή ο πληθυσμός των Οinouσσεσών αυξήθηκε φτάνοντας τις 2.500 περίπου, από τους οποίους πολλοί ήταν πρόσφυγες από την Ερυθραία.

Μετά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο ναυτιλιακές επιχειρήσεις Αγνουσιωτών εμφανίζονται στη διεθνή ναυτιλιακή αγορά του Λονδίνου.

Μετά το 1945 τα πλοία τύπου Liberty αποδείχτηκαν προσοδοφόρα επένδυση για πολλούς Αγνουσιώτες, όπως και γενικά για την ελληνική εμπορική ναυτιλία.

Κατά τη δεκαετία του 1970 τα ποντοπόρα αγνουσιώτικα πλοία υπερβαίνουν τα 230, ενώ στο Λονδίνο και στην Αμερική δεκάδες ναυτιλιακές εταιρείες ανήκουν σε Αγνουσιώτες.

Το 1954 ιδρύθηκε Ναυτικό Γυμνάσιο στο νησί που ήταν και το πρώτο στην Ελλάδα, με διορέα της οικογένειας Πατέρη, η οποία επιχορήγησε και το χτίσιμο του οικοτροφείου για τους σπουδαστές, 4 χρόνια αργότερα.

Την ίδια χρονιά (το 1958) ιδρύθηκε και η Σχολή Εμποροπλοιάρχων, μια από τις μεγαλύτερες πανελληνίως.

Ο ΟΙΚΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΟΙΝΟΥΣΣΩΝ

Ο ένας και μοναδικός οικισμός που υπάρχει στις Οινούσες δεν έχει χάσει τον παραδοσιακό του χαρακτήρα : λιτά αρχοντικά χτισμένα αμφιθεατρικά, με τον μεγάλο μητροπολιτικό ναό να ξεχωρίζει.

Πρώτη εκκλησία του νησιού ήταν ο Άγιος Γεώργιος στο Κάστρο, ενώ ο Άγιος Νικόλαος χτίστηκε το 1924 στη θέση του παλαιού ναού.

Από τον Νοέμβριο του 2001 φυλάσσονται στην εκκλησία αυτή ιερά λείψανα του Αγίου Νικολάου που ήλθαν στην Ελλάδα από την Ιταλία, στην οποία παραχωρήθηκαν από το Βατικανό.

Οι συνοικίες στο Μαντράκι φέρουν τα ονόματα των μεγάλων οικογενειών του νησιού, οι οποίες και είχαν στα χέρια τους τη διαχείριση των κοινών μέσω του συστήματος της Δημογεροντίας.

Στην προκυμαία ξεχωρίζουν ορισμένα παλιά καπετανόσπιτα, τα οποία αναπαλαιώθηκαν πριν από μερικές δεκαετίες.

Ονομαστή είναι και η πλατεία Ναυτοσύνης, σημείο ιστορικής αναφοράς για τους ντόπιους, όπου βρίσκεται και το άγαλμα του Αφανούς Ναύτου.

Στο λιμάνι βρίσκονται επίσης όλες οι υπηρεσίες του νησιού, όπως το δημαρχείο, το ταχυδρομείο, η Εθνική Τράπεζα και το αγροτικό ιατρείο.

Πρόσφατα ο Δήμος Οινουσσών εξασφάλισε για τους κατοίκους του νησιού την παροχή εξειδικευμένης ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης από περιοδεύον κλιμάκιο γιατρών όλων των ειδικοτήτων από το Σκυλίτσειο Νοσοκομείο της Χίου.

Πολλοί απόδημοι Οινουσιώτες, τουλάχιστον 2.000 υπολογίζεται πως ζουν σήμερα στο εξωτερικό, επιστρέφουν το καλοκαίρι, οπότε ο πληθυσμός του νησιού υπερτριπλασιάζεται για δύο μήνες.

Η καλαισθησία του οικισμού οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην αγάπη αυτών των ομογενών για τον τόπο τους. Δωρεές επέτρεψαν και επιτρέπουν τη λειτουργία σημαντικών ιδρυμάτων για την παιδεία, τον πολιτισμό και την υγεία, που μετριάζουν τη δραματική μείωση του πληθυσμού μεταπολεμικά.

Ανάμεσα στα πιο σύγχρονα έργα είναι και το ανακαινισμένο Ναυτικό Μουσείο Οινουσσών και το εντυπωσιακό στάδιο 600 θέσεων που εγκαινιάστηκε πρόσφατα.

Στη δεκαετία του 1990 ιδρύθηκε και το Πνευματικό Κέντρο Οινουσσών «Γ. Χ. Λαϊμός», που στεγάστηκε στο παλιό Δημοτικό Σχολείο.

Σημαντικό αξιοθέατο των Οινουσσών είναι η Μονή Ευαγγελισμού, σε καταπράσινη δενδρόφυτη περιοχή 5 περίπου χλμ. βορειοδυτικά από το λιμάνι. Οι κτήτορες του μοναστηριού που χτίστηκε το 1962, ανήκουν στη γνωστή αιγυπτιακή οικογένεια Πατέρα, ενώ η αγιογράφηση του τέμπλου και οι φορητές εικόνες στο καθολικό αποδίδονται στον Φώτη Κόντογλου.

ΠΑΡΑΛΙΕΣ

Στα νότια του νησιού υπάρχουν ωραίες παραλίες και καταπράσινες τοποθεσίες.

Πιο προσιτές και δημοφιλείς είναι οι παραλίες : του Ζέπαγα, του Κάστρου, του Μπιλάλι, του Χατζαλή και του Φουρκερό.

Σε όλες τις παραλίες η θάλασσα είναι πεντακάθαρη.

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

Η θεατρική ομάδα και η χορευδία των Οινουσσών οργανώνουν εκδηλώσεις, ενώ σημαντικές δυνατότητες προσφέρει και το νεόδμητο αμφιθέατρο-στάδιο.

Στο χώρο του αθλητισμού οι Οινούσες πρωταγωνίστησαν το 2001 στη διοργάνωση εκεί για πρώτη φορά των Διεθνών Ιστιοπλοϊκών Αγώνων (Aegean Regata).

Η επίσκεψη των πληρωμάτων και των φιλάθλων τόνωσε τον υποτυπώδη τουρισμό του νησιού.

ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ

Υπάρχουν δύο τρόποι για την μετακίνηση προς τις Οινούσες.

Ένας τρόπος είναι με το τοπικό φέρι «Οινούσες», ή με ταχύπλοο. Αυτή η περίπτωση είναι συμφέρουσα οικονομικά, αλλά όχι βολική γιατί το ταχύπλοο φεύγει στις 2 μ.μ. από τη Χίο και επιστρέφει την άλλη μέρα το πρωί ξανά στην Χίο. Οπότε αυτή η περίπτωση δεν είναι βολική για μονοήμερη εκδρομή.

Ο άλλος τρόπος είναι με θαλάσσιο ταξί, που είναι πολύ ακριβά αλλά δίνει άνεση χρόνου.

ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΑ

Η ΠΑΝΑΓΙΑ Η ΠΟΡΤΑΪΤΙΣΣΑ είναι ένα κατάλευκο κτίσμα του 18^{ου} αιώνα κάτω από το κάστρο, με μία σπάνια εικόνα, αξιόλογο ξυλόγλυπτο τέμπλο, ανάγλυφο θόλο και καμπαναριό. Η εικόνα της Παναγίας είναι αντίγραφο της πρωτότυπης εικόνας του Αγίου Όρους (Μονή Ιβήρων). Λέγεται πως την εικόνα την έφερε στο νησί ο τυφλός κτήτωρ της εκκλησίας όσιος Ανθίμος ο Κεφαλλονίτης. Η Πορταϊτίσσα ανοίγει πανηγυρικά τις πόρτες της στις 14 Αυγούστου και στον τριήμερο εορτασμό συμμετέχει όλο το νησί.

ΤΟ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ, βρίσκεται πίσω από την Πορταϊτίσσα με παλιές βυζαντινές εικόνες.

Η ΝΑΡΚΙΣΣΕΙΟ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ, που βρίσκεται στο λιμάνι.

ΤΟ ΑΣΤΥΠΑΛΙΩΤΙΚΟ ΣΠΙΤΙ, που είναι αναπαράσταση του τυπικού αστυπαλιώτικου μονόσπιτου. Εκεί θα δείτε μεταξύ των άλλων, και τις παραδοσιακές *κρεντάρες*, σκαλιστά ράφια από ξύλο, όπου οι γυναίκες τοποθετούσαν τα γυαλιά τους.

Η ΜΕΓΑΛΗ ΠΑΝΑΓΙΑ, (προς τον Πέρα Γυιλό) σας υποδέχεται μ' ένα υπέροχο βοτσαλωτό δάπεδο στον περίβολο.

ΜΑΛΤΕΖΑΝΑ

Η Ανάληψη ή Μαλτεζάνα απέχει 10 χλμ. από τη Χώρα. Είναι πεδινός οικισμός με σύγχρονη τουριστική υποδομή και αξιόλογα παλαιοχριστιανικά μνημεία. Στην παραλία μετά την προβλήτα προς τα ανατολικά, μπορεί να δει τα ερείπια ρωμαϊκών λουτρών. Το πιο εντυπωσιακό εύρημα των ανασκαφών είναι ένα μεγάλο ψηφιδωτό όπου διακρίνονται τέσσερα πορτρέτα.

Το εκκλησάκι της *Ανάληψης* είναι το αρχαιότερο του ομώνυμου οικισμού.

Από εδώ ξεκινούν και τα καΐκια για εκδρομές στα κοντινά νησάκια (Χονδρό, Λιγνό, Αγία Κυριακή, Κουτσομύτη, Κουνούπες).

Στο ανατολικό άκρο της Αστυπάλαιας βρίσκεται η **Παναγία η Πουλαριανή**, προστάτιδα των ναυτικών, που γιορτάζει στις 8 Σεπτεμβρίου με παραδοσιακό πανηγύρι.

ΒΑΘΥ

Βρίσκεται 20 χλμ. βορειοανατολικά της Χώρας, είναι δύο μικροί οικισμοί στο βάθος ενός πολύ κλειστού όρμου με στόμιο 50 μ. που θυμίζει περισσότερο λίμνη.

Εδώ υπάρχουν χωράφια, αμπέλια, μία ταβέρνα και ένας ξενώνας.

Μπορείτε να επισκεφτείτε την εκκλησία του Αγίου Νικολάου στο Μέσα Βαθύ και την Παναγία του Θωμά στα βόρεια, που γιορτάζει στις 8 Σεπτεμβρίου.

Επίσης, το **Σπήλαιο του Δράκου** στα βόρεια του νησιού.

Ανάμεσα σε σπηλιές, βορειοδυτικά της Χώρας, βρίσκεται και η **Παναγία η Φλεβαριώτισσα**.

ΤΑ ΛΙΒΑΔΙΑ

Τα Λιβάδια, που βρίσκονται 2 χλμ. νοτιοδυτικά της Χώρας, είναι τουριστική περιοχή με ωραία παραλία. Εδώ βρίσκεται η πιο εύφορη πεδιάδα του νησιού.

Από το λόφο του Αγίου Βασιλείου με τα παλαιοχριστιανικά ερείπια φτάνετε πεζοπορώντας στο σπήλαιο στις Βάτσες.

ΤΟ ΣΠΗΛΑΙΟ ΤΟΥ ΝΕΓΡΟΥ, αποτελεί σήμερα ορμητήριο των επισκεπτών για εκδρομές στις γύρω βραχονησίδες.

Στις 27 Ιουλίου και στις 6 Αυγούστου, αντίστοιχα, γιορτάζουν τα μοναστήρια του Αγίου Παντελεήμονα και του Σωτήρα.

ΤΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΗ, βρίσκεται στο δυτικό άκρο του νησιού. Από τον εξώστη της ακατοίκητης μονής, η θέα προς τα κοντινά νησάκια Κτένια, Ποντικούσα, Οφιδούσα και πιο πέρα την Ανάφη, είναι υπέροχη.

Εκεί κοντά βρίσκεται και το **Μοναστήρι της Αγίας Λιβής**.

Απέναντι, βρίσκονται τα ερείπια του λεγόμενου **Κάστρου του Λι-Γιάννη**, στο οποίο κατέφυγαν παλιά οι κάτοικοι του νησιού για να αποφύγουν τους πειρατές.

ΤΟ ΚΑΣΤΡΟ ΚΑΙ Ο ΟΙΚΙΣΜΟΣ ΤΟΥ

Το σημαντικότερο αξιοθέατο στη Χώρα είναι το περίφημο κάστρο της Αστυπάλαιας. Πρόκειται για πραγματικό μνημείο των συνθηκών ζωής στο Αιγαίο κατά τους χρόνους της πειρατείας. Η οχυρωματική αυτή θέση έχει άμεση ορατότητα στα δύο φυσικά λιμανάκια του νησιού, τη Μαλτεζάνα και τον Άγιο Ανδρέα, αλλά και στον Πέρα Γιαλό και τα Λιβάδια. Σύμφωνα με τις πηγές, η αρχαία πόλη είχε πρωτανεία, αγορά, θέατρο και ιερά της Αθηνάς, του Ασκληπιού, του Απόλλωνα και της Αρτέμις, αν και κανένα από αυτά δεν έχει εντοπιστεί.

Το κάστρο χτίστηκε τον 13^ο αιώνα από τους Ενετούς, αναστηλώθηκε τον 15^ο αιώνα και κατοικήθηκε από Τηνιακούς και Μυκονιάτες, οι οποίοι έκτισαν μέσα του οικισμό.

Η είσοδος του βρίσκεται στην νοτιοδυτική πλευρά, το κέντρό του ήταν η πλατεία μπροστά στην εκκλησία του Λι-Γιώργη, εκεί όπου γίνονταν οι γιορτές και οι συγκεντρώσεις των κατοίκων του οικισμού.

Μέσα στο κάστρο υπάρχουν δύο γειτονιές: της Παναγιάς του Κάστρου και του Λι-Γιώργη ή Γλοκαυλή.

Αξιόλογα κτίσματα είναι και οι δύο εκκλησίες, του Λι-Γιώργη και της Ευαγγελίστριας, αλλά και το «Σέραι», τετράγωνος πύργος με 4 ορόφους στην ανατολική άκρη του κάστρου.

Δύο ακόμα ενδιαφέροντα σπίτια βρίσκονται κοντά στον Λι-Γιώργη: το αργοντικό του «Γιατρού» και το αργοντικό του «Αγά».

ΠΑΡΑΛΙΕΣ

Υπάρχουν πανέμορφοι φυσικοί όρμοι σχεδόν παντού στο νησί. Στα πιο πολυσύχναστα μέρη, όπως ο Πέρα Γιαλός και τα Λιβάδια, μπορεί κανείς να συνδυάσει κολύμπι, θαλάσσια σπορ και καλό γεύμα στις γύρω ταβέρνες.

Στον όρμο Βάτσας (6 χλμ. νοτιοδυτικά από τα Λιβάδια) και στα Καμινάκια (9 χλμ. νοτιοδυτικά) υπάρχουν ωραίες παραλίες που αποζημιώνουν συνήθως τον επισκέπτη με την ηρεμία τους.

Νότια μπορείτε να κολυμπήσετε στις Πλάκες, ενώ βορειοανατολικά προσφέρεται για μπάνιο σε ρηχά νερά ο όρμος Βαθύ.

Στην περιοχή του Λιμανιού ο Πέρα Γιαλός προσφέρει καθαρή θάλασσα με βότσαλα.

ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ

Κατά την τουριστική περίοδο, υπάρχει σχεδόν κάθε μέρα καράβι από και προς τον Πειραιά. Η αεροπορική πτήση διαρκεί 80' λεπτά και το αεροδρόμιο απέχει 11 χλμ. από τη Χώρα. (τηλ. 22430 – 61665)

Από την Αστυπάλαια με καράβι προσεγγίζονται η Αμοργός, η Νάξος και η Κάλυμνος ενώ πιο αραιά δρομολόγια γίνονται προς Νίσυρο, Κω, Ρόδο, Τήλο και Σύρο.

Επίσης, μία φορά την εβδομάδα η Αστυπάλαια συνδέεται με την Κάλυμνο με «πτάμενο δελφίνι».

Στο νησί υπάρχει λεωφορείο που εκτελεί σε τακτές ώρες τη διαδρομή Σκάλα – Χώρα – Λιβάδια – Ανάληψη. Υπάρχουν και λίγα ταξί, ενώ νοικιάζονται αυτοκίνητα και μηχανάκια.

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

Τους καλοκαιρινούς μήνες, πλήθος ντόπιων, ξένων και ξενιτεμένων έρχεται να προσκυνήσει στις εκκλησίες της Αστυπάλαιας.

Κορυφαία εκδήλωση είναι το τριήμερο πανηγύρι το Δεκαπενταύγουστο στην Παναγιά την Πορταίτισσα. Αρχίζει στον περιβάλλοντα παραμονή και το μεσημέρι της επομένης συνεχίζεται μετά μουσικής και φαγητού όπου προσφέρεται φαγητό από τον Δήμο Αστυπάλαιας, οργανώνονται κολυμβητικοί αγώνες και παιχνίδια όπως το γαιοστράτισμα.

Παραδοσιακό δωδεκανησιακό γλέντι διοργανώνεται στη μέση του χειμώνα, στις 2 Φεβρουαρίου, όταν γιορτάζει η Παναγία η Φλεβριώτισσα.

ΔΙΑΜΟΝΗ

Υπάρχουν αρκετές ταβέρνες και παραδοσιακά καφενεία, που μεταβάλλονται σε μεζεδοπωλεία. Ακόμα υπάρχουν ενοικιαζόμενα δωμάτια (περίπου 900) για όλα τα γούστα, ενώ τα περισσότερα ξενοδοχεία συγκεντρώνονται στην Ανάληψη και τον Πέρα Γιαλό.

ΤΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΤΗΣ ΑΣΤΥΠΑΛΛΙΑΣ

<u>ΟΝΟΜΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΥ</u>	<u>ΤΗΛΕΦΩΝΑ</u>	<u>ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ</u>
ASTYNAEA Hotel	22430-61040, 61044	C
CASTILLIO		
Furnished Apartments	22430-61552, 61553	C
PARADISSOS Hotel	22430-61224, 61256	D

ΚΑΛΥΜΝΟΣ

Η Κάλυμνος βρίσκεται ανάμεσα στην Κω και τη Λέρο, της οποίας αποτελεί νότια προέκταση. Έχει έκταση 110,87 τ. χλμ., μήκος ακτών 96 χλμ. και πληθυσμό 17.066 κατοίκους, σύμφωνα με την απογραφή του 2001.

Το έδαφός του νησιού είναι ορεινό, με ψηλότερη κορυφή τον Προφήτη Ηλία, (679 μ.)

Το ορεινό αυτό νησί αναπτύσσεται τελευταία χάρη στον τουρισμό αναρρηχτών που ανακάλυψαν τις απότομες πλαγιές του. Το 2000 δημιουργήθηκε εδώ ειδική σχολή και οργανώθηκε το 1^ο Διεθνές Φεστιβάλ Αναρρίχησης, με 180 συμμετοχές από 13 χώρες.

Μία γεύση της πλούσιας ντόπιας μουσικής παράδοσης παίρνει ακούγοντας τα υπέροχα «τραγούδια της τάβλας» στα διάφορα πανηγύρια του νησιού.

Οι Καλύμνιοι τιμούν ιδιαίτερα τον πολιούχο τους, Άγιο Παντελεήμονα, αλλά και τον Άγιο Σάββα, το ολόσωμο άφθαρτο σκήνωμα του οποίου φυλάσσεται στην ομώνυμη γυναικεία μονή.

ΠΟΘΙΑ

Το λιμάνι της Πόθιας, στα νότια του νησιού, απλώνει τον παραδοσιακό οικισμό του με τα πολύχρωμα διώροφα αρχοντικά σε δύο λόφους.

Αριστερά, πάνω από την πόλη, δεσπόζει ο μεγάλος σταυρός της Μονής του Αγίου Σάββα, δεξιά στην προκυμαία ξεχωρίζουν τα ιταλικά κτίρια του παλιού Διοικητηρίου, ενώ στο βάθος διακρίνονται τα ερείπια του βυζαντινού Πέρα Κάστρου στο Χωριό.

Η περίφημη εκκλησία του Χριστού (18^{ος} αιώνας) κοντά στο Διοικητήριο, η Βιβλιοθήκη, αλλά και το Πνευματικό Κέντρο με το ονομαστό «Αναγνωστήριον Αι Μούσαι» το οποίο βραβεύτηκε από την Ακαδημία Αθηνών και συνεχίζει ως σήμερα το πολυσήμαντο έργο του,

είναι ορισμένα από τα κτίρια που βρίσκονται στην Πόθια.

Πίσω από το νοσοκομείο, βρίσκεται το θρυλικό Σπήλαιο των Νυμφών, όπου εντοπίστηκαν αρχαία ευρήματα.

ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΚΑΣΤΡΟ Ή ΠΑΛΑΙΟΧΩΡΑ

Ο οικισμός βρίσκεται στη θέση της αρχαίας Ποθιάς, στην οχυρή θέση Προφήτης Ηλίας, πάνω από την παραλιακή Πόθια. Στο εσωτερικό των τειχών αναπτύχθηκε η μεσαιωνική πρωτεύουσα της Καλύμνου, που εγκαταλείφθηκε μόλις τον 18^ο αιώνα, όταν δημιουργήθηκε η παραλιακή Πόθια. Το εσωτερικό του κάστρου είναι κατάσπαρτο από κατοικίες, δεξαμενές νερού και μικρές μονόχωρες καμαροσκεπαστες εκκλησίες. Στην νοτιοανατολική πλευρά βρισκόταν η πύλη με την κινητή ξύλινη γέφυρα εκεί όπου καταλήγουν και τα 230 σκαλοπάτια που ξεκινούν από την Πόθια. Τα 7 από τα 9 εκκλησάκια στο Μεγάλο Κάστρο της Χώρας φέρουν ζωγραφικό διάκοσμο της εποχής της Ενετοκρατίας.

Κοντά στους Βοθίνους, 2 χλμ. από το Τελωνείο, ο δρόμος ανηφορίζει για την επιβλητική και πανέμορφη **Μονή του Αγίου Σάββα**. Στο γυναικείο αυτό μοναστήρι γίνονται βαπτίσεις και χιλιάδες πιστοί από όλα τα μέρη της Ελλάδας έρχονται να προσκυνήσουν το ιερό σκήνωμα του αγίου.

ΤΑ ΜΟΥΣΕΙΑ ΤΗΣ ΚΑΛΥΜΝΟΥ

ΤΟ ΝΑΥΤΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

Με 4 αίθουσες αφιερωμένες στη ζωή και τα έθιμα των σπογγαλιέων, αποτελεί δωρεά της οικογένειας Βούβαλη, μαζί με το Νοσοκομείο.

Στο μουσείο θα δείτε τη σπογγαλιετική παράδοση του νησιού και τις διάφορες τεχνικές κατάδυσης. Εξοπλισμό, παλιές φωτογραφίες, εξαρτήματα κατάδυσης, μηχανήματα επεξεργασίας σπόγγων.

ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

Στεγάζεται σε θαυμάσιο αργοντικό της ίδιας οικογένειας σφουγγαρεματορών. Εδώ εκτίθενται αγγεία, εργαλεία και ειδώλια της Νεολιθικής, Μινωικής και Μυκηναϊκής εποχής.

ΤΟ ΝΑΥΤΙΚΟ ΚΑΙ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

Βρίσκεται κοντά στην Εκκλησία του Χριστού, λειτουργεί καθημερινά

(Δευτέρα – Σάββατο : 08:30 – 14:00,

Κυριακή : 10:000 – 13:00),

όπως και **το Εργαστήριο Επεξεργασίας Σπόγγων** στην Πλατεία Ελευθερίας.

ΧΩΡΙΟ

Παλιά πρωτεύουσα με 3.000 περίπου κατοίκους σήμερα, δεσπόζει το βυζαντινό **Πέρα Κάστρο**, με ερειπωμένα εκκλησάκια διάσπαρτα στην πλαγιά και ακρόπολη που κατοικήθηκε ως τον 18^ο αι.

Καθ' οδόν προς τον Πάνορμο, μετά από το Άργος αριστερά, βρίσκονται **τα ερείπια της Βασιλικής του Χριστού της Ιερουσαλήμ**.

Λίγο πιο κάτω βρίσκεται και ο αρχαίος ναός του Απόλλωνα, ιωνικού ρυθμού, που φαίνεται ότι ήταν και το βασικό ιερό του νησιού.

Η εκκλησία της Παναγίας της Κεχαριτωμένης ήταν η παλιά μητρόπολη της Καλύμνου.

ΕΜΠΟΡΕΙΟΣ

Πρόκειται για εμπορικό παραθαλάσσιο χωριό, με σπηλαιώδη βράχια πίσω από τον οικισμό και ίχνη από αρχαία τείχη. Νότια από τον Εμπορειό, υπάρχει επίσης σπήλαιο, αλλά είναι δυσπρόσιτο.

Στο νησί υπάρχουν 16 παλαιοχριστιανικές βασιλικές, από τις οποίες οι περισσότερες ανήκουν στον τύπο των τρίκλιτων βασιλικών.

Το σημαντικότερο μνημείο είναι ο ναός των Αγίων Αποστόλων (10^{ου} – 11^{ου} αι.),

μετόχι της Μονής της Πάτμου, 3-4 χλμ. νότια της Χώρας. Στο εσωτερικό του ναού έχει σωθεί η ολόσωμη μορφή του Αποστόλου Πέτρου, που χρονολογείται στα τέλη του 12^{ου} αιώνα.

ΒΑΘΥΣ

Στον Βαθύ, συναντά κανείς μνημεία όλων των εποχών. Υπάρχουν μικρά εκκλησάκια με σημαντικές τοιχογραφίες.

Ανάμεσά τους ξεχωρίζει το εκκλησάκι της Κυρά Χωστής, που βρίσκεται στο νοτιοανατολικό άκρο της κοιλιάδας και διαθέτει τρία τουλάχιστον επάλληλα στρώματα αγιογραφιών.

Ο Αρχάγγελος Μιχαήλ, είναι μονόχωρο εκκλησάκι χτισμένο στη θέση Έμπολας, επίσης στον Βαθύ.

ΤΟ ΚΑΣΤΡΟ ΤΗΣ ΧΡΥΣΟΧΕΡΙΑΣ

Το μικρό αυτό ιπποτικό κάστρο χτίστηκε από τους Βυζαντινούς και πήρε την τελική του μορφή από τους Ιωαννίτες. Το όνομά του το οφείλει στην εικόνα της Παναγίας με το χρυσό χέρι, η οποία βρίσκεται μέσα σε μία εκκλησία του κάστρου. Στην περιοχή υπάρχουν και ίχνη μυκηναϊκής κατοίκησης. Κατά πάσα πιθανότητα, το μικρό αυτό κάστρο υπήρξε κατοικία του διοικητή του νησιού. Στο κέντρο του σώζονται η οικία του κασπελάνου και τα ερείπια δεξαμενών και σπιτιών. Στη μοναδική του πύλη, που βρίσκεται στα ανατολικά, έχουν εντοιχιστεί τρία οικοστήματα φρουδαρχών και ο θυρεός των Ιωαννίτων Ιπποτών της Ρόδου.

ΠΑΡΑΛΙΕΣ

Οι δυτικές παραλίες της Κάλυμνου είναι πιο κοντινές και πολυσύχναστες.

- Στα Ανάγια με την ωραία αμμουδιά υπάρχουν ταβέρνες και ουζερί με ντόπιους μεζέδες.
- Στον Πλατό Γυιό, η παραλία είναι μικρότερη και υπάρχει μία μόνο ταβέρνα για φαγητό.
- Στις Μυρτιές και το Μασσίμι, η ατμόσφαιρα είναι διεθνής, με αρκετό κόσμο καθημερινά.
- Η καλύτερη ίσως παραλία βρίσκεται στον Μελιτσάγα.
- Στην βόρεια Κάλυμνο ωραία παραλία θα βρείτε στον Αργινώντα ενώ,
- Νοτιοανατολικά στη Ρήνα και την Ακτή.
- Οι πιο απόμερες ακρογιαλιές Αλιόρος, Αρασιόντα και Πεζαίντα προσεγγίζονται με караβάκι.
- Στα νότια του νησιού, προσφέρεται για κολύμπι το παραθαλάσσιο χωριό Βλιγάδια, με μικρή παραλία, αλλά και με ιδιωτικό μουσείο σφουγγαριών και κοχυλιών που αξίζει να επισκεφτείτε.

ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ

Το αεροδρόμιο κοντά στο Άργος έχει έτοιμο αεροδιάδρομο αλλά δεν λειτουργεί ακόμα. Το πιο κοντινό αεροδρόμιο είναι της Ρόδου. Ακόμα, καθημερινά καΐκια συνδέουν την Κάλυμνο με την Κω.

Λεωφορεία και πολλά ταξί (44), σας πηγαίνουν στα αξιοθέατα του νησιού. Θα τα βρείτε εύκολα στο λιμάνι, όπως και ενοικιαζόμενα ΙΧ., ή μηχανάκια. Ακόμα, φεύγουν караβάκια για την Ψέριμο και τα κοντινά νησιά, ενώ για την Τέλενδο αναχωρούν καΐκια από τις Μυρτιές.

Ιπτάμενα δελφίνια συνδέουν την Κάλυμνο με τα Δωδεκάνησα και τη Σάμο.

Τέλος, το καλοκαίρι υπάρχει ανταπόκριση με τις Κυκλάδες (Νάξο και Σύρο).

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

Εκτός από το μεγαλύτερο προσκίνημα και πανηγύρι του νησιού, που γίνεται την παραμονή και ανήμερα της γιορτής του Αγίου Παντελεήμονα στις 26 Ιουλίου, ενδιαφέρον παρουσιάζει και το Πάσχα στην Κάλυμνο.

ΤΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΤΗΣ ΚΑΛΥΜΝΟΥ

<u>ΟΝΟΜΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΥ</u>	<u>ΤΗΛΕΦΩΝΑ</u>	<u>ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ</u>
AFRODITI Hotel	22430-47420	C
APOLLONIA Furnished Apartments	22430-48041	C
ARCHONTIKO Traditional Hotel	22430-24051	A
ATLANTIS Hotel	22430-47497	C
CHRISTINA Hotel	22430-47722	C
CONTINENTAL Hotel	22430-22057,47836	C
DELFINI Hotel	22430-47514, 23055	C
DREAM Hotel	22430-47105	B
EGEOPELAGITIKA SPITIA Furnished Apartments	22430-47698	C
ELIES Hotel	22430-47890, 48146	B
EVANIK Hotel	22430-22057	C
FILOXENIA Hotel	22430-59310, 47679	C
HARI'S APARTMENTS Furnished Apartments	22430-47434, 40061	C
HELENA Furnished Apartments	22430-47566	C
HERMES Hotel	22430-47693, 48097	C
IOANNA Hotel	22430-47208	D
KALI AKTI Hotel	22430-47495, 59410	C
KALYDRA ISLAND Hotel and Bungalows	22430-47880, 47881	B
KAMARI Hotel	22430-47278, 48130	C
KANTOUNI BEACH Furnished Apartments	22430-47982	C
KATERINA'S APARTMENTS Furnished Apartments	22430-22532, 23872	C
LIOGERMA Furnished Apartments	22430-47122	C
MASSOURI BEACH Hotel	22430-47555, 47596	C
MASSOURI HOLIDAYS Furnished Apartments	22430-47626	C
MYRTIES Hotel	22430-47512, 28912	D
NEFELI Hotel	22430-47697, 48170	C
OASIS Hotel	22430-47572	C
OLYMPIC Hotel	22430-51710, 51712	C
PANORAMA Hotel	22430-23138	C
PIGHASSOS Hotel	22430-47873	C
STUDIOT TATSIS Furnished Apartments	22430-47887	C
THEMIS Hotel	22430-47230	C
THERMAE Hotel	22430-29425	C
ZEPHYROS Hotel	22430-47500, 47524	C

ΚΑΡΠΑΘΟΣ

Η Κάρπαθος βρίσκεται μεταξύ Κρήτης και Ρόδου (σχεδόν σε ίση απόσταση, περίπου 26 ναυτικά μίλια). Έχει έκταση 301,17 τ. χλμ., μήκος ακτών 160 χλμ. και πληθυσμό 5.835 κατοίκους, σύμφωνα με την απογραφή του 2001.

Δεύτερο σε έκταση νησί των Δωδεκανήσιων, βρίσκεται μαζί με την Κάσο στο νότιο άκρο του συμπλέγματος. Για πολλά χρόνια η οικονομία του νησιού στηριζόταν σε μεγάλο βαθμό στη βοήθεια των μεταναστών από την Αμερική και την Αυστραλία.

Άλλοτε οι ντόπιοι ασχολούνταν με την γεωργία και την κτηνοτροφία. Υπήρχαν και πολλά δάση που τα εκμεταλλεύονταν οι κάτοικοι του, αλλά καταστράφηκαν από τις πυρκαγιές. Σήμερα βασική απασχόληση των κατοίκων είναι ο τουρισμός και δευτερευόντως η αλιεία, η κτηνοτροφία και η ναυτιλία.

Τα παραδοσιακά εδέσματα της Καρπάθου είναι το πίρι-πίρι (με βάση το κοτόπουλο), οι πατέλες (με βάση τα θαλασσινά), οι μακαρούνες, ο μπακιλάβας μελωμένος με το περιφημο σουσαμόμελο, οι χατάδες (χριστουγεννιάτικο γλυκό), οι ζυϊκόπιτες, το καλό ψάρι και ο φημισμένος σκάρος της Καρπάθου.

Η ΚΑΡΠΑΘΟΣ

Πρωτεύουσα του νησιού από το 1892. Φυσικό λιμάνι με τρία νησάκια στη είσοδό του. Είναι το κέντρο του νησιού, με πολυώροφα κτίρια, ξενοδοχεία, ταβέρνες και νυχτερινή ζωή. Ανατολικά του οικισμού, βρίσκεται η αρχαία ακρόπολη.

Στο κτίριο του Επαρχείου, μπορούμε να επισκεφτούμε το υπαίθριο μουσείο με ευρήματα διαφόρων εποχών, ενώ λειτουργεί και δημοτική βιβλιοθήκη.

Ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα ερείπια του τρίκλιτου βυζαντινού ναού της Αγίας Φωτεινής της Άφωτης στην παραλία.

Στην θέση Μύλος, αξίζει να επισκεφτεί κανείς τη σπηλιά του Προσείδωνα.

Η ΑΡΚΑΣΑ

Σύγχρονο τουριστικό θέρετρο, βρίσκεται στο νότιο τμήμα του νησιού, 15 χλμ. από την πόλη της Καρπάθου.

Εδώ σώζονται τα ερείπια από την ακρόπολη της δεύτερης πόλης του νησιού, της αρχαίας Αρκασσίας ή Αρκεσσίας. Οι ενδείξεις πιστοποιούν την κατοίκηση του χώρου από την Μικηναϊκή εποχή. Τα τείχη έχουν κυκλώσει χαρακτηριστικό και σώζονται σε καλή κατάσταση στη νοτιοανατολική πλευρά της ακρόπολης.

Αξιοπρόσεκτη είναι και η ερείπωμένη εκκλησία της Αγίας Αναστασίας (4^{ος} αιώνας) με εξαιρετικά ψηφιδωτά που φυλάσσονται στο μουσείο της Ρόδου. Ακόμα και ο μικηναϊκός τάφος που βρίσκεται νότια της Αρκάσας, στις Βουνιές.

Ο ΜΕΝΕΤΕΣ

Βορειοανατολικά από την Αρκάσα και 8 χλμ. από την πόλη της Καρπάθου, βρίσκεται το χωριό Μενετές, σκαρφαλωμένο στο λόφο του Προφήτη Ηλία, σε υψόμετρο 350 μ.

Μεγάλο πανηγύρι με παραδοσιακή μουσική και εκλεκτά εδέσματα γίνεται στις 20 Ιουλίου, οπότε γιορτάζει ο Προφήτης Ηλίας.

Η εκκλησία της Κοίμησης της Θεοτόκου, που πανηγυρίζει το Δεκαπενταύγουστο, είναι χτισμένη με κολόνες από την παλαιοχριστιανική βασιλική της Αγίας Αναστασίας της Αρκάσας. Αξιώλογα για τις αγιογραφίες τους είναι και τα εκκλησάκια του Αγίου Μάμα και του Αγίου Αντωνίου.

Η ΒΩΛΑΔΑ

Ορεινό χωριό σε υψόμετρο 440 μ., με ολόλευκα σπίτια παραδοσιακής καρπαθιώτικης αρχιτεκτονικής. Απέχει 2 χλμ. από το Αλίρι.

Στην τοποθεσία Βάτισ, βρίσκεται η σταυροπηγική Μονή του Αγίου Γεωργίου, στην οποία σώζεται το αρχαίο κτηματολόγιο και πατριαρχικά έγγραφα.

Ο ΟΘΟΣ

12 χλμ. από την πόλη της Καρπάθου, είναι ένα από τα παλαιότερα χωριά του νησιού.

Αξίζει να επισκεφτείτε το ναό της Παναγίας (17^{ος} αιώνας) και το Λαογραφικό Μουσείο του χωριού, όπου εκτίθενται υφάσματα και κεραμικά, αργαλειοί και εργαλεία παραδοσιακών τεχνών. Το σημαντικότερο πανηγύρι του χωριού, στις 27 Ιουλίου, στην γιορτή του Αγίου Παντελεήμονα.

ΣΠΟΑ

Βρίσκεται 8 χλμ. από το «λαιμό» του νησιού και 38 χλμ. βορειοδυτικά από την πόλη της Καρπάθου. Εδώ δεσπόζει και η μεγαλόπρεπη Εφραμπούσα, η εκκλησία με τις εφτά πύλες. Επίκειο της Σπόας είναι το παραδοσιακό ψαρογύρι Αγίου Νικόλαου, με παλιά σπίτια και ενοικιαζόμενα δωμάτια.

Λίγο έξω από το χωριό, βρίσκεται η εκκλησία του Αγίου Γεωργίου του Μεθυστή, που πανηγυρίζει στις 3 Νοεμβρίου, οπότε και ανοίγονται τα καινούργια κρασιά.

ΤΟ ΜΕΣΟΧΩΡΙ

1 χλμ. από το «λαιμό» του νησιού, στην πλαγιά του βουνού, βρίσκεται το χωριό που ήταν οχυρό κατά την αρχαιότητα.

Στις εκκλησίες του χωριού περιλαμβάνονται : ο Άγιος Γεώργιος, η εκκλησία του Σταυρού, ο Άγιος Νικόλαος, ο Άγιος Κήρυκος και ο Άγιος Ιωάννης ο Πρόδρομος.

Πανηγύρι γίνεται στις 8 Σεπτεμβρίου, όταν γιορτάζει η Παναγία η Βρυσινή.

ΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΙΑΣ ΦΩΚΙΑΣ

Η βόρεια Κάρπαθος αποτελεί την τρίτη περιοχή αναπαραγωγής της μεσογειακής Φώκιας μετά την Αλόνησο και την Κίμωλο. Η Ελληνική Εταιρεία Μελέτης και προστασίας της Μεσογειακής Φώκιας ανέλαβε πρόσφατα σημαντική πρωτοβουλία περιβαλλοντικής παρέμβασης στη βόρεια Κάρπαθο και τη Σαρία. Ήδη λειτουργεί σταθμός ενημέρωσης κοινού στο Διαφάνι. Στους σχεδιασμούς περιλαμβάνεται, μακροπρόθεσμα, η δημιουργία πάρκου αντίστοιχου με το Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Αλοννήσου και Βορείων Σποράδων.

Ο ΟΛΥΜΠΟΣ

Το ψηλότερο σε υψόμετρο χωριό, είναι στην ουσία ένας οχυρός οικισμός. Στην Ολυμπο, που μοιάζει με λαογραφικό μουσείο αξίζει να θαυμάσει κανείς τα σπίτια και τους παραδοσιακούς ανεμόμυλους. Επίσης αξίζει να επισκεφτεί κανείς την εκκλησία της Παναγίας (16^{ος} αιώνας) με ξυλόγλυπτο τέμπλο και αξιόλογες τοιχογραφίες. Ακόμα, η εκκλησία του Αγίου Ονουφρίου, της Αγίας Τριάδας και της Παναγίας Χρυσοβαλάντου.

ΤΟ ΔΙΑΦΑΝΙ

Εδώ αξίζει να επισκεφτεί κανείς τις εκκλησίες του Αγίου Νικολάου, του Αγίου Βασιλείου και της Ζωοδόγου Πηγής.

Είναι το δεύτερο λιμάνι του νησιού, στο οποίο δένουν και τα καραβάκια που μεταφέρουν επισκέπτες για την Ολυμπο.

Λίγο πιο πέρα, βρίσκεται η παραλία Βανάντα, με ενοικιαζόμενα δωμάτια και ταβέρνες.

Ο ΑΥΛΩΝΑΣ

Βρίσκεται 4 χλμ. βορειοδυτικά από το Διαφάνι. Χαρακτηριστικά του χωριού είναι οι ανεμόμυλοι και οι αλευρόμυλοι και τα σπίτια – στάβλοι.

Στη νότια πλευρά του όρμου του Λιμώνα, βρίσκεται η αρχαία Βρυκούς. Σώζονται μεγάλα τμήματα του αρχαίου τείχους, ενώ στην περιοχή έχουν βρεθεί και τάφοι της ίδιας περιόδου.

Το πανηγύρι του Αι – Γιάννη του Προδρόμου στην περιοχή της αρχαίας Βρυκούνας, στις 29 Αυγούστου, που συγκεντρώνει ξενιτεμένους Καρπαθιώτες.

ΤΟ ΤΡΙΣΤΟΜΟ

Το μοναδικό φυσικό λιμάνι της περιοχής. Στην είσοδό του υπάρχουν δύο βράχοι, σχηματίζοντας έτσι τρία «στόματα».

Σύμφωνα με επιγραφές, εδώ βρισκόταν το ιερό του Ποσειδάωνα Πορθμείου. Το ίδιο το ιερό δεν έχει βρεθεί αλλά το όνομά του υποδηλώνει τη χρήση πορθμείου που θα ένωσε την Κάρπαθο με το νησί Σαρία, στο οποίο υπήρχε ξεχωριστή πόλη κατά την αρχαιότητα.

Η ΣΑΡΙΑ

Το νησί το χωρίζει μία στενή λωρίδα από την Κάρπαθο.

Σώζονται ερείπια μεγάλης παλαιοχριστιανικής εκκλησίας. Εδώ γίνεται μεγάλο πανηγύρι στις 17 Σεπτεμβρίου, στον ναό της Αγίας Σοφίας και στις 26 Ιουλίου στον Άγιο Παντελεήμονα.

Εντοπισσιακά είναι και τα Παλάτια, η νεκρή πολιτεία της Σαρίας με τους παράξενους θρόλους να αντηχούν στα ερείπια και την ωραία ακρογιαλιά.

Η Σαρία έχει χαρακτηριστεί σημαντική περιοχή για την ορνιθοπανίδα της Ευρώπης. Σπάνια αρπακτικά πουλιά εμφανίζονται εδώ, ενώ και η μεσογειακή φώκια ζει και αναπαράγεται σε αυτά τα μέρη.

ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ

Λεωφορεία εκτελούν δρομολόγια στο εσωτερικό του νησιού. Η μετάβαση στα δύσβατα μέρη της Καρπάθου γίνεται ευκολότερα με καραβίκια.

Ακτοπλοϊκώς η Κάρπαθος συνδέεται με τον Πειραιά, με την Κρήτη, με την Ρόδο και τα υπόλοιπα Δωδεκάνησα.

Αεροπορικώς συνδέεται με την Αθήνα, τη Ρόδο και την Κάσο. Το αεροδρόμιο του νησιού, επιτρέπει και απευθείας σύνδεση του νησιού με την Ευρώπη, με πτήσεις τσάρτερ.

ΠΑΡΑΛΙΕΣ

- Η Αμμοσπη, αμμουδιά που βρίσκεται 7 χλμ. νότια από το λιμάνι, συγκεντρώνει πλήθος τουριστών.
- Ο Μακρός Γιαλός, 15 χλμ. νότια από το λιμάνι, είναι σημείο συνάντησης των σέρφερς όλου του κόσμου. Οι ιδιαίτερες καιρικές συνθήκες που επικρατούν εκεί έχουν μετατρέψει την περιοχή σ' ένα από τα πιο σημαντικά κέντρα άσκησης και στο άθλημα της ιστιοσανίδας.
- Ο κόλπος της Κιριά Παναγιάς, στην ανατολική ακτή. Ονομάζεται έτσι από την ομώνυμη εκκλησία που δεσπόζει στον οικισμό. Στις 23 Αυγούστου γίνεται μεγάλο πανηγύρι. Υπάρχουν ενοικιαζόμενα δωμάτια.
- Η Απόλλια, η πιο όμορφη παραλία της Καρπάθου με κατιγάλανα νερά. Γέρσε χρόνου
Εδώ βρίσκεται και το ερημονήσι του Οσίου Λουκά μέσα στο βράχο.
- Η παραλία Δεικά, στη δυτική ακτή, με λευκή άμμο, κρινάκια και πεύκα.
- Στην πρωτεύουσα του νησιού, η πολυσύχναστη παραλία Βροντή, συγκεντρώνει πλήθος επισκεπτών, που έρχονται εδώ για κολύμπι ή θαλάσσια σπορ.
- Στην Αρκάσα, η αμμόδης παραλία του Αγίου Νικολάου, με το ομώνυμο εκκλησάκι προσφέρεται για κολύμπι και θαλάσσια σπορ. Ανάμεσα στους κέδρους υπάρχουν καφετέριες και μπαρ.

ΤΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΤΗΣ ΚΑΡΠΑΘΟΥ

<u>ΟΝΟΜΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΥ</u>	<u>ΤΗΛΕΦΩΝΑ</u>	<u>ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ</u>
ΑΚΤΙ ΙΛΙΟΥ Furnished Apartments	22450-22297	C
ALBATROS Hotel	22450-81128, 81045	B
ALEX Hotel	22450-22004	C
AMARYLLIS Furnished Apartments	22450-22375, 22530	C
AMMOPI'S BAY Hotel	22450-22184	C
ANGELOS Furnished Apartments	22450-81140	C
APOLLON Hotel	22450-22800, 23351	C
ARCHONTIKO Furnished Apartments	22450-61473	C
ARDANI BAY I Furnished Apartments	22450-81026	C
ARDANI BAY II Furnished Apartments	22450-81026	C
ARGO Hotel	22450-22589	C
ARKESIA Hotel and Bungalows	22450-61290, 61304	B
ASTRON Hotel	22450-22774, 22404	B
ATLANTIS Hotel	22450-22200, 22777	C
BELVEDERE Furnished Apartments	22450-22580, 23280	C
BLUE BAY Hotel	22450-22479	C
BLUE HORIZON Furnished Apartments	22450-22856	C
BLUE SKY Furnished Apartments	22450-22979, 22356	C
DELFINI Furnished Apartments	22450-22665	C
DIMITRA Furnished Apartments	22450-22172, 22871	C
ELECTRA BEACH Hotel	22450-22577, 23256	B
ELENI Furnished Apartments	22450-61248	C
EMBASY Furnished Apartments	22450-22671	C
APIPHANY Furnished Apartments	22450-22136	C
ERIETTA		

Furnished Apartments FILOXENIA	22450-22441	C
Furnished Apartments FINIKI VIEW	22450-22182, 22508	C
Furnished Apartments FOTINI BEACH Hotel	22450-61400 22450-22523	B C
FRANGISKOS Furnished Apartments	22450-22945	C
GHIANNIS Furnished Apartments	22450-61359, 61310	C
HARIS Bungalows		C
Ilios Hotel	22450-22448	C
IOLKOS Hotel	22450-22192, 22206	C
IRINI Hotel	22450-91000, 91001	B
ISLAND SUN Furnished Apartments	22450-22074	C
KARPATOS Hotel	22450-81121	D
KASTELLA BAY Hotel	22450-22678, 81178	C
KRINOS Hotel	22450-71410, 71412	C
KYRA PANAGHIA Furnished Apartments	22450-31473	B
LONG BEACH Hotel	22450-23076	C
LYMIATIS BEACH Hotel	22450-22726	B
MEDITERRANEAN Hotel	22450-23793	B
MERTONAS Furnished Apartments	22450-22622	C
MICHAIL Furnished Apartments	22450-22584	C
MIRAMARE BAY Hotel	22450-22345	B
N.& V. APARTMENTS Hotel	22450-81154	C
OASSIS Furnished Apartments	22450-22915	C
OCEANIS Hotel	22450-22975, 22976	B
ODYSSIA Furnished Apartments	22450-23240, 23242	C
OLYMPIA Furnished Apartments	22450-31475	C
OLYMPIC Hotel	22450-22708, 22002	C
OSCAR Furnished Apartments	22450-22811	B
PANORAMA Hotel	22450-22739	C
PANTHEON Furnished Apartments	22450-22831	C
PAVILION Furnished Apartments	22450-22059	C
PLAZA Furnished Apartments	22450-22713	B
POPI Furnished Apartments	22450-61312, 61390	B
POSEIDON Hotel	22450-22020	C
POSSIDONIA Furnished Apartments	22450-22110	B
POSSIRAMA BAY Furnished Apartments	22450-22916, 22918	A
REGINA Furnished Apartments	22450-22652	C
ROMANTICA Hotel	22450-22460, 22461	C
SEA STONE Furnished Apartments	22450-22897	C

SEVEN STARS Hotel SKARPANTO	22450-22101, 22750	B
Furnished Apartments	22450-81121	C
SOFIA Hotel	22450-22078, 81078	C
SUMMER BREEZE Furnished Apartments	22450-61047	C
SUN FLOWER Furnished Apartmets	22450-22130	C
SUN RISE Hotel	22450-22467	C
SUNSET Furnished Apartments	22450-71171, 71184	C
TITANIA Hotel	22450-22VARDES	
Furnished Apartments	22450-81111, 81112	C
VENETIA Hotel and Bungalows	22450-22008	B
VERGINA Hotel	22450-23501	B
VOTSALO Furnished Apartments	22450-71205	C
WHITE HOUSE Furnished Apartments	22450-22973	C
XENIOS ZEUS Furnished Apartments	22450-23493	C

ΚΑΣΟΣ

Η Κάσος βρίσκεται 3 ναυτικά μίλια νοτιοδυτικά της Καρπάθου και 26 ναυτικά μίλια βορειοανατολικά της Κρήτης. Έχει έκταση 65,97 τ. χλμ., μήκος ακτών 50 χλμ. και πληθυσμό 1.071 κατοίκους, σύμφωνα με την απογραφή του 2001.

Το έδαφός της είναι ορεινό και βραχώδες, με ψηλότερη κορυφή τον Πρίονα (583 μ.)

Η ζωή του νησιού συγκεντρώνεται στο βόρειο τμήμα, όπου υπάρχουν οι 6 οργανωμένοι οικισμοί (Φρυ, Εμπορειός, Αγία Μαρίνα, Παναγία, Αρβανιτοχώρι, Πόλι). Στο υπόλοιπο νησί συναντάτε διασκορπισμένα μοναστήρια, «ξωμοναστήρια», εκκλησίες και τα «μιτάτα», πετρόχιστα σπίτια των βοσκών. Η μορφολογία του εδάφους είναι ορεινή, με λίγες πεδινές εκτάσεις και οροπέδια.

Ο Πρίονας, ο Περίολας, ο Βοΐναρης και η Βιτσιύλι είναι μερικά από τα βουνά της Κάσου. Εκεί φυτρώνουν σπάνια αγριολούλουδα και ζουν σπάνια πουλιά, όπως ο θαλασσοκόρκακας, ο σπιζαετός και ο πετρίτης.

Ο επισκέπτης μπορεί να βρει στο νησί ωριμές παρλιές, να γευτεί καλή κασιώτικη κουζίνα στο Φρυ και στον Εμπορειό, να απολαύσει τον καφέ του στο λιμανάκι της Μπούκας πλάι στις ψαρόβαρκες, να περιπλανηθεί στα φυσικά σπήλαια του νησιού.

ΤΟ ΦΡΥ

Το Φρυ είναι το λιμάνι και η πρωτεύουσα του νησιού, με 300 περίπου κατοίκους. Εδώ διατηρούνται σε καλή κατάσταση αρκετά πετρόχιστα αρχοντικά. Στο μουσείο το οποίο είναι υπό ανακαίνιση, φυλάσσονται ευρήματα από την περίοδο του Ολοκαυτώματος.

Η παρακείμενη Μπούκα, παλιό κειρατικό ορμητήριο, είναι σήμερα ο τόπος των ψαράδων. Εδώ, εστιατόρια και οικζερί προσφέρουν εκλεκτά κασιώτικα εδέσματα στον επισκέπτη.

Ο Εμπορειός, το παλιό λιμάνι της Κάσου, βρίσκεται δίπλα στο Φρυ. Σήμερα εκεί αράζουν ψαροκάικα και στις ψαροταβέρνες οι παραθεριστές γεύονται φρέσκα ψάρια, ντολμαδάκια και μακαρούνες.

Αξίζει κανείς να επισκεφτεί την εκκλησία της Γέννησης της Θεοτόκου (του 1856), με βοτσαλωτό δάπεδο, αξιόλογο τέμπλο και γύγινες διακοσμήσεις.

Η Αγία Μαρίνα, το μεγαλύτερο χωριό του νησιού σε έκταση και πληθυσμό, παλιά πρωτεύουσα της Κάσου, με στενά σοκάκια, αρκετά αρχοντικά, καθώς και εκκλησίες με αξιόλογα τέμπλα και ψηφιδωτά.

Το Αρβανιτοχώρι, στο κέντρο του νησιού, 3 χλμ. από το Φρυ. Είναι χτισμένο σε κοιλάδα, στους πρόποδες των βουνών. Ανάμεσα στα καπιτανόσπιτα και τα παραδοσιακά κασιώτικα σπίτια, δεσπόζει η **εκκλησία του Αγίου Δημητρίου**.

Ο πολιτιστικός σύλλογος του χωριού έχει δημιουργήσει λαογραφικό μουσείο.

Το Πόλι, το πιο παλιό χωριό του νησιού, χτισμένο στη θέση της αρχαίας ακρόπολης. Τα λευκά σπίτια δεσπόζουν σε υψόμετρο 200 μ. γύρω από το λόφο με το ερειπωμένο κάστρο. Μπορείτε να δείτε το αρχαίο οχυρωματικό τείχος στην ανατολική πλευρά της ακρόπολης όπου έχουν βρεθεί τάφοι του 4ου και του 3ου αιώνα π.Χ. με ασυνήθιστα κυκλικά σήματα (σήμερα φυλάσσονται στο Αρχαιολογικό Μουσείο Κάσου), ενώ γύρω από την ακρόπολη έχουν βρεθεί τάφοι του 4ου αιώνα π.Χ.

Νοτιοδυτικά από τον οικισμό της Αγίας Μαρίνας, ακολουθώντας το μονοπάτι, θα φτάσετε **στο φυσικό σπήλαιο της Ελληνοκαμάρας**, το οποίο βρίσκεται σε μικρό ύψωμα. Υπάρχουν ίχνη χρήσης της σπηλιάς ήδη από τα Προϊστορικά χρόνια. Πάνω στα τοιχώματά της έχουν ανακαλυφθεί επιγραφές των Μινωιτών και των Μυκηναίων. Στην είσοδο έχει προστεθεί τοίχος που χρονολογείται στον 3ο ή στον 4ο αιώνα π.Χ.. Στο εσωτερικό της σπηλιάς υπάρχει τοίχος, ο οποίος κατασκευάστηκε αργότερα.

Το σπήλαιο Σελιά, που έχει εντυπωσιακούς σταλακτίτες, βρίσκεται νότια από το Αρβανιτοχώρι.

Ο Άγιος Γεώργιος, με την επωνυμία **Αϊ-Γιούργης στις Χαοίες**, είναι προστάτης του νησιού. Σύμφωνα με την παράδοση, η εικόνα του βρέθηκε στον βυθό της θάλασσας και το μοναστήρι πρωτοχτίστηκε το 1690. τους θερινούς μήνες υπάρχει δυνατότητα διανυκτέρευσης στις «κάμαρες», τα γνωστά κελιά. Ξεκινώντας από το Φρυ, περνώντας από την Αγία Μαρίνα και το Αρβανιτοχώρι με κατεύθυνση νότια, διανύετε μία μεγάλη απόσταση των 14 χλμ. και ο δρόμος είναι ασφαλτοστρωμένος. Στη διαδρομή συναντάτε τα πετρόχτιστα σπίτια των βοσκών, τα «μιτάτα».

Εδώ παρασκευάζονται τυριά όπως η σιτάκα, το αλμυροτύρι, η ελαγική και το καούλι.

ΠΑΡΑΛΙΕΣ

1) Η **παραλία Αντιπέρατος** έχει βότσαλα, αλλά το κολύμπι είναι εφικτό μόνο όταν δεν έχει κύμα. Εδώ βρίσκεται και η **Φωκιοκαμάρα**, μεγάλη σπηλιά και παλιός τόπος αναπαραγωγής της φώκιας.

2) Ο **όρμος της Χελάτρου** βρίσκεται στο νότιο άκρο του νησιού και είναι η καλύτερη παραλία του, με άσπρα βότσαλα.

3) **Στα Αρμόθια**, το μεγαλύτερο από τα νησάκια που περιβάλλουν την Κάσο, βρίσκεται μία υπέροχη ακτή, η **παραλία των Μαυμάρων**. Προσεγγίζεται με ταχύπλοο σκάφος από τον Εμπορείο σε περίπου 30'.

Σήμερα το νησί είναι ακατοίκητο, αλλά ως τις αρχές του 20ου αιώνα έσφυζε από ζωή.

ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ

Από την εκκλησία της Αγίας Τριάδας στο Πόλι ξεκινά ανηφορικός χωματόδρομος 4 χλμ. για **το μοναστήρι του Αγίου Μάμαντα**. Το μοναστήρι γιορτάζει στις 2 Σεπτεμβρίου και υπάρχει δυνατότητα διανυκτέρευσης σε κελιά. Το γλέντι αρχίζει από την παραμονή και τελειώνει την επόμενη με φαγητό στην εξοχή.

Πάνω από το παλιό λιμάνι του Εμπορείου βρίσκεται η Παναγία με τις 6 εκκλησίες. Μία από αυτές τις εκκλησίες είναι αφιερωμένη στον Άγιο Νικόλαο, ο οποίος τιμάται ιδιαίτερα στο νησί.

Εδώ γίνεται το μεγαλύτερο πανηγύρι του νησιού στη γιορτή της **Πέρα Παναγιάς** το Δεκαπενταύγουστο. Πλήθος κόσμου προσκυνάει την εικόνα της Παναγιάς γέεται τα εδέσματα και γλεντάει με τους ήχους της λύρας. Στο ναό της Παναγιάς βρίσκεται και η σαρκοφάγος της οσίας Κασσιανής, της υμνογράφου της εκκλησίας μας.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει και η πολιτιστική συνεισφορά του νησιού, ιδιαίτερα στη μουσική. Τα πανηγύρια είναι τόπος συνάντησης των ντόπιων με τους ξενιτεμένους, που επισκέπτονται κάθε χρόνο την πατρίδα τους.

Η Διεθνής Συνάντηση Λύρας και Οργάνων με Δοξάρι είναι ένα σημαντικό πολιτιστικό γεγονός. Έχει ξεκινήσει το 1992 και έχουν γίνει ως σήμερα 3 συναντήσεις, στις οποίες συμμετέχουν μουσικοί, τραγουδιστές και παραδοσιακά συγκροτήματα από τον Πόντο, την Κρήτη, την Κύπρο, τη Θράκη και άλλα μέρη της Ανατολικής Μεσογείου.

ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ

Η Κάσος απέχει από την Κρήτη 26 ναυτικά μίλια και από την Κάρπαθο 3 ναυτικά μίλια.

Συνδέεται ακτοπλοϊκώς με τον Πειραιά και αεροπορικώς με την Αθήνα (μέσω Ρόδου). Το αεροδρόμιο απέχει 1 χλμ. από το Φρυ. Επίσης, έχει ακτοπλοϊκή σύνδεση με τη Σητεία και τον Άγιο Νικόλαο της Κρήτης, αλλά και με την Κάρπαθο, τη Χάλκη και τη Ρόδο (απόσταση 91 χλμ.).

Αεροπορικώς επικοινωνεί με τη Ρόδο και την Κάρπαθο.

Οι αποστάσεις στο νησί είναι μικρές. Η μεγαλύτερη, ως τον Άι-Γιώργη Χαδιών, είναι περίπου 14 χλμ.

Υπάρχουν 2 ταξί (τηλ. :22450 – 41278, 41158).

ΤΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΤΗΣ ΚΑΣΣΟΥ

<u>ΟΝΟΜΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΥ</u>	<u>ΤΗΛΕΦΩΝΑ</u>	<u>ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ</u>
ANAGENISSIS Hotel	22450-41495	C
ANESSIS Hotel	22450-41201	C

Στην ανατολική πλευρά του διατηρούνται λείψανα προτυλαίων με δωρικές επιγραφές του 3^{ου} και του 2^{ου} αιώνα π.Χ. Με την αρχική φάση οχύρωσης, που ανήγεται, σχετίζονται ο πύργος στο εσωτερικό του κατώτερα τμήματα των τοίχων του εξωτερικού περιβόλου.

Τέλος, διασώζονται και οι δύο εκκλησίες, **η Παναγία του Κάστρου** και **ο Άγιος Στέφανος**, με βοτσαλωτή επιγραφή στην αυλή που χρονολογείται στο 1858.

Ανατολικά του λιμανιού και κάτω από το κάστρο δεσπόζει **ο Λυκικός Τάφος** του 4^{ου} αιώνα π.Χ. Είναι λαξευτός μέσα στον κόκκινο βράχο και στο εσωτερικό του διακρίνονται τρεις νεκρικές κλίνες. Έχει εντυπωσιακή πρόσοψη με αττωματική επίστεψη, που στηρίζεται σε παραστάδες – πεσσούς με ιονικές βάσεις και επίκρανα. Παρόμοιοι λαξευτοί τάφοι ήταν αρκετά κοινοί στα απέναντι παράλια της Λυκίας, όπου ζούσαν Έλληνες.

ΤΟ ΜΑΝΔΡΑΚΙ

Από τον παραλιακό δρόμο σε 20' με τα πόδια φτάνετε στο **Μανδράκι**, το παλιό καρνάγιο. Εδώ, με επικεφαλής τον ονομαστό ναυπηγό Καραλή από τη Σύρο, ναυπηγήθηκαν μαρμαροφόρες, σκούρες και μεγάλα ιστιοφόρα, που αποτέλεσαν τον ξακουστό εμπορικό στόλο του Καστελόριζου. Μονοπάτι πετρόχτιστο ανηφορίζει από το λιμάνι της Μεγίστης προς τον έρημο σήμερα πυρήνα του οικισμού, στο λόφο του Αι-Νικόλα. Γύρω, διάσπαρτες χειρόγραφες ταμπέλες θυμίζουν τους ιδιοκτήτες των κατεστραμμένων σπιτιών.

ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΚΑΙ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

(Δωρεάν επισκέψιμο όλο τον χρόνο, Τρίτη – Κυριακή : 08:00 – 02:30)

Είναι ένα όμορφο διώροφο διατηρητέο κτίσμα, με σύγχρονες προδιαγραφές και ξεχωριστές πτέρυγες για τα σημαντικά αρχαία, παλαιοχριστιανικά και λαογραφικά εκθέματα. Στην 3^η αίθουσα φυλάσσονται, μεταξύ άλλων, αξιόλογες φορητές εικόνες και αποτοιχισμένες τοιχογραφίες, ενώ στην 4^η εκτίθενται παραδοσιακές φορεσιές και κεντήματα. Στο ισόγειο βρίσκεται ο γαλλικής κατασκευής αυτόματος φάρος που δέσποζε ως το 1980 στο νησάκι της Στρογγυλής. Στην θέση Χωράφια βρίσκονται η μητρόπολη του νησιού και η Σαντράπια Σχολή.

Η ΜΗΤΡΟΠΟΛΗ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΚΑΙ ΕΛΕΝΗΣ

Μία μεγαλοπρεπής τρικλιτη βασιλική με ογκώδες κολόνες από γρανίτη, τις οποίες οι ντόπιοι μετέφεραν με σχεδίες από αρχαίο ναό του Ακόλλωνα στα Πάταρα της Λυκίας. Ξεχωρίζουν ο αφιδωτός τρούλος και τα σκαλιστά μάρμαρα στο τέμπλο, τον άμβωνα και την ωραία πύλη. Η καμπάνα φέρει ημερομηνία 1222. Στο προαύλιο άξιο προσοχής είναι το ασπρόμαυρο βοτσαλωτό δάπεδο. Ο θρούλος αναφέρει πως η Αγία Ελένη βρισκόταν καθ' οδόν προς την Παλαιστίνη αναζητώντας τον Τιμό Σταυρό, όταν θαλασσοταραχή την έβγαλε στο Καστελόριζο. Μετά από πολλές δυσκολίες, ο

ναός προς τιμήν της θεμελιώθηκε το 1835.

Η ΣΑΝΤΡΑΠΕΙΑ ΣΧΟΛΗ

Το υπέροχο κτίριο της Σαντράπιας Σχολής εγκαινιάστηκε επίσης το 1835, δαπάναις του ντόπιου Λουκά Σαντραπέ, ο οποίος φρόντισε και για την μετέπειτα αναστήλωσή του. Εδώ δίδαξαν κορυφαίοι δάσκαλοι από τα Δωδεκάνησα, τη Σμύρνη και την Κωνσταντινούπολη.

Ο ΑΪ – ΓΙΩΡΓΗΣ ΤΟΥ ΒΟΥΝΟΥ

Για να φτάσετε στον Αϊ-Γιώργη του Βουνού, που είναι σήμερα μία έρημη σταυροπηγιακή μονή του 18^{ου} αιώνα, σκαρφαλώνετε 401 σκαλοπάτια. Η θέα ανεβαίνοντας είναι πανοραμική. Το βοτσαλωτό ψηφιδωτό δάπεδό σας υποδέχεται στην είσοδο του μοναστηριού. Η εκκλησία χτίστηκε πάνω σε ερείπια αρχαίου ναού το 1759, κάτω από την εκκλησία βρίσκεται η υπόγεια κρύπτη του Αγίου Χαραλάμπους, με μία εξαιρετική τοιχογραφία που μόλις διακρίνεται στο φως των κερίων. Στο πλάτωμα του Αγίου Γεωργίου αποκαλύφθηκε το 1913, σε αρχαία σαρκοφάγο, στεφάνι με 15 φύλλα χρυσού του 4^{ου} αιώνα, το οποίο σήμερα βρίσκεται στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο στην Αθήνα.

Σε απόσταση 45' με τα πόδια από τον Αϊ – Γιώργη, στη νοτιοανατολική πλευρά, βρίσκεται **ο πανέμορφος όρμος του Νάβλακα**, που προσφέρεται για κολύμπι και καταδύσεις.

Στο νησί υπάρχουν 10 περίπου σπήλαια.

Το σημαντικότερο και πιο εντυπωσιακό από αυτά είναι **η Γαλάζια Σπηλιά** (ή Σπήλαιο του Παραστά). Βρίσκεται στη νοτιοανατολική πλευρά του Καστελόριζου. Στο μέρος αυτό, σημερινό καταφύγιο για τις φώκιες, άλλοτε κατέφευγαν πειρατές, επειδή έχει πολύ μικρό στόμιο, από το οποίο δεν φαίνεται ο εσωτερικός θάλασος, ύψους

30 μ. και πλάτους 100 μ. ! Τα εκδρομικά καΐκια, καιρού επιτρέποντος, πλέουν προς την είσοδο αργά, με σεβασμό στο ήσυχο τοπίο, όπου μόνο το νερό και οι σταγόνες από τους σταλακτίτες ακούγονται. Όσο για το φως, ιδανικό το πρωί, δημιουργεί μία παλέτα από κυματιστές γαλάζιες αποχρώσεις στην επιφάνεια του νερού. Άλλο σημαντικό σπήλαιο είναι το σπήλαιο Κολόνες, νοτιότερα της Γαλάζιας Σπηλιάς.

ΠΑΡΑΛΙΕΣ

Το Καστελόριζο έχει λίγες παραλίες, αλλά τα νερά του είναι παντού καθαρά, ακόμη και μέσα στο λιμάνι της Μεγίστης.

Για κολύμπι, ενδείκνυται τη Μανθράκη, δίπλα στις εγκαταστάσεις του Ξενοδοχείου «Καστελόριζο», καθώς επίσης και οι Πόδες του Άι-Στεφάνου (40' με τα πόδια).

Στη Γαλάζια Σπηλιά, κάτω από τον πανύψηλο θόλο με τους άσπρους σταλακτίτες, η εμπειρία για τους κολυμβητές είναι αξέχαστη.

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

Το Πάσχα πραγματοποιείται τριήμερο ξεφάντομα και ακολουθεί στις 21 Μαΐου η γιορτή των Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης, με περιφορά της εικόνας.

Τον Σεπτέμβριο το νησί γιορτάζει με λαμπρότητα την απελευθέρωση του. Καταπλέουν από τη Ρόδο τιμητικά αγγαυατα και πολεμικά πλοία, γίνεται δοξολογία και κατάθεση στεφανιών στο Ηρώο, μπροστά στην προτομή του ήρωα Νικόλαου Σάββα (στις 13 Σεπτεμβρίου 1942 ανατίναξε 15 ιταλικά αεροπλάνα και εκτελέστηκε).

Ανήμερα του Προφήτη Ηλία, στις 20 Ιουλίου, πολλοί αφήνουν το γλέντι και πέφτουν στη θάλασσα, σε ανάμνηση του έτους 1832. Τότε, τα καράβια επέστρεφαν με τα ξενιτεμένα γυναικόπαιδα στο λιμάνι του Καστελόριζου, πολλά παιδιά βουτούσαν με τα ρούχα για να φτάσουν πιο γρήγορα στη στεριά.

ΤΑ ΓΥΡΩ ΝΗΣΙΑ

ΡΩ

Νησίδα με έκταση 1,5 τ.χλμ., 4 ν. μλ. δυτικά της Μεγίστης.

Είναι ακατοίκητη από το 1982. Τότε πέθανε η Κυρά της Ρω, η Δέσποινα Αχλαδιώτη. Που ζούσε εκεί από το 1927, στην αρχή με τον άντρα της και τη μητέρα της και ύστερα μόνη της.

Ο Δήμος εξακολουθεί να εκμισθώνει το νησί για βοσκοτόπι κάθε τέσσερα χρόνια. Υπάρχει εδώ ένα εκκλησάκι του Άι-Γεώργη. Στην κορυφή βρίσκεται αρχαίο φρούριο, όπου είχε στήσει το παρατηρητήριο του ο Λάμπρος Κατσώνης. Σήμερα υπάρχει εδώ στρατιωτικό φυλάκιο. Εδώ καταπλέουν αρκετά καΐκια και ναυλωμένα ιστιοφόρα.

ΣΤΡΟΓΓΥΛΗ

Ονομαζόταν και Υψηλή ή Ψυλή κατά την αρχαιότητα, επειδή το τοπίο είναι άνωδρο. Εδώ δεν πάτησε ποτέ το πόδι του κατακτητή (εκτός ίσως από τους ολοένα αυξανόμενους λαθρομετανάστες που βγαίνουν εκεί προτού εντοπιστούν από τα λιμενικά σκάφη).

Απ' έχει 4 ν.μλ. από το λιμάνι της Μεγίστης. Αρχαία ευρήματα που εντοπίστηκαν δεν έχουν γίνει αντικείμενο συστηματικής έρευνας. Ο φάρος που λειτουργεί (όχι πια αυτόματος, αλλά με φαροφύλακα) βρίσκεται στα νότια του νησιού.

ΤΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΤΟΥ ΚΑΣΤΕΛΟΡΙΖΟΥ

<u>ΟΝΟΜΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΥ</u>	<u>ΤΗΛΕΦΩΝΑ</u>	<u>ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ</u>
KASTELLORIZO		
Furnished Apartments	22460-49045	C
MEGHISTI Hotel	22460-49272, 49219	C

ΚΩΣ

Η Κως βρίσκεται νότια της Καλύμνου και της Ψερίμου και βόρεια απ' τη Νίσυρο. Έχει έκταση 290, 27 τ.χλμ, μήκος ακτών 112 χλμ, και πληθυσμό 30.091 κατοίκους, σύμφωνα με την απογραφή του 2001.

Το έδαφός της είναι κατά το μεγαλύτερο μέρος πεδινό, με ψηλότερη κορυφή τον Δίκαιο Χριστό, (894 μ.)

Από τα πιο όμορφα νησιά του Αιγαίου πελάγους, βρίσκεται στα νοτιοανατολικά της Ηπειρωτικής Ελλάδας, στο μέσο της Δωδεκανησιακής αλυσίδας, στα Βορειοδυτικά της Ρόδου και είναι το τρίτο σε μέγεθος νησί της Δωδεκανήσου μετά τη Ρόδο και την Κάρπαθο.

Καταπράσινη με γλυκό κλίμα σχεδόν όλο τον χρόνο, παρουσιάζει για τον επισκέπτη τεράστιο ενδιαφέρον, γιατί εκτός από τις φυσικές καλλονές, τις μεγάλες καθαρές παραλίες από χρυσή άμμο, είναι γεμάτη από μνημεία που μαρτυρούν ένα ένδοξο παρελθόν από την αρχαιότητα, τη βυζαντινή εποχή, την Ενετοκρατία μέχρι σήμερα.

Οι ιστορικές μνήμες και οι αρχαιολογικές μαρτυρίες επιβεβαιώνουν ότι ο τόπος κατοικείται ήδη από τη Μυκηναϊκή περίοδο. Οι πρώτοι κάτοικοι του νησιού ήταν οι Κάρες που ήταν αρχαιοελληνική φυλή και μετανάστευσε στην Κω από την απέναντι Καριά, γι' αυτό και η πρώτη ονομασία του νησιού ήταν Κουρίς ή Κάρης, ενώ στους Ομηρικούς χρόνους το νησί αποικίστηκε από Δωριείς.

Στην Ιλιάδα μνημονεύεται η συμμετοχή της Κω στον Τροϊκό Πόλεμο. Η Κως συμμετείχε επίσης στη Δωρική Εξάπολη, μαζί με τις τρεις πόλεις της Ρόδου, την Κνίδα και την Αλικαρνασσό. Κατά την διάρκεια των Περσικών Πολέμων, το νησί βρισκόταν υπό τον έλεγχο της Αρτεμισίας. Έτσι, αναγκάστηκε να δώσει πλοία στον Ξέρξη για τη ναυμαχία της Σαλαμίνας. Η Κως συμμετείχε στη Συμμαχία της Δήλου, που ιδρύθηκε το 478 π.Χ. ενώ κατά τη διάρκεια του Πελοποννησιακού Πολέμου έγινε διαδοχικά στόχος και των δύο μεγάλων αντιπάλων, Αθηναίων και Σπαρτιατών. Στα 366 π.Χ. μετά από έντονη πολιτική κρίση που απηχούσε τη διαμάχη δημοκρατικών και ολιγαρχικών, η πρωτεύουσα του νησιού μεταφέρθηκε στο ανατολικό άκρο, εκεί που βρισκόταν σήμερα η πόλη της Κω. Εδώ ίδρυσε και τη σχολή του ο Ιπποκράτης, ο μέγιστος γιατρός της αρχαιότητας.

Τον 4^ο αι. π.Χ. ιδρύθηκε το Ασκληπιείο, στο οποίο αναγνωρίστηκε πανελλήνιο δικαίωμα ασυλίας. Μετά τη νίκη του Μεγάλου Αλεξάνδρου στην Αλικαρνασσό το 334 π.Χ., η Κως πέρασε στη μακεδονική σφαίρα επιρροής.

Οι πρώτοι αποικιστές ήταν οι Πελασγοί από τη Θεσσαλία, ο κυριότερος προελληνικός λαός που εξαπλώθηκε σε όλη την Ελλάδα και τη Μικρά Ασία. Η κατοίκηση των Πελασγών στο νησί επιβεβαιώνεται από τα ερείπια κυκλώπειων κτισμάτων που βρέθηκαν στις τοποθεσίες Παλαιόσκαλα και Άγιο Φεικά. Οι κάτοικοι ασχολούνται με τη γεωργία, την κτηνοτροφία και τουριστικές επιχειρήσεις. Παράγονται άφθονα γεωργικά προϊόντα, όπως λαχανικά, σταφύλια επιτραπέζια και οινοποίησης, σιτηρά, κτηνοτροφικά φυτά, ελιές, εσπεριδοειδή και μέλι.

Στην Κω υπάρχει και η μοναδική αλυκή της Δωδεκανήσου που είναι μία από τις μεγαλύτερες της Μεσογείου. Η Κως, πατρίδα του Ιπποκράτη, είναι ένα νησί που υπόσχεται εμπειρίες μοναδικές, καθώς εδώ θα συναντήσετε σημαντικά αρχαιολογικά ευρήματα, εξαιρετικά δείγματα ιταλικής και οθωμανικής αρχιτεκτονικής, φυσικές

ομορφιές, παραδοσιακά χωριά με λαϊκά πανηγύρια, αλλά και απέραντες παραλίες με αμμουδιές και κατιγάλανα νερά.

Στο λιμάνι της Κω, που φυλάσσεται από το κάστρο των Ιπποτών του Αγίου Ιωάννη, οι δρόμοι ξεχωρίζουν για τα μεγαλόπρεπα δημόσια κτίρια της περιόδου της Ιταλοκρατίας, τους μινιαρέδες και τα φοινικόδεντρα που ξεπηδούν μέσα από ερείπια της Ελληνιστικής ή της Ρωμαϊκής περιόδου. Τα αρχαιολογικά ευρήματα στο λιμάνι είναι πολλά, καθώς επίσης και στο Ασκληπιείο.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΚΩ

Στους Ελληνιστικούς χρόνους, μετά από μια περίοδο ουδετερότητας, η Κως εμπλέκεται στους ανταγωνισμούς των διαδόχων, εκδηλώνοντας τη συμπάθεια της προς τον Πτολεμαίο της Αιγύπτου (ή Κλεοπάτρα θα χρησιμοποιήσει το νησί ως ασφαλές θησαυροφυλάκιο της.)

Η Κως θα έχει προνομιακή μεταχείριση από τους Ρωμαίους, αλλά σταδιακά θα χάσει την αυτονομία της, έως ότου το 279 μ.Χ. ο Διοκλητιανός θα την εντάξει στην Επαρχία των Νήσων (Provincia Insularum).

Κατά τους Βυζαντινούς χρόνους η Κως θα γίνει στόχος των Αράβων και των Σαρακηνών, όπως και η Ρόδος. Αποτέλεσμα αυτών των επιδρομών είναι η σταδιακή εγκατάλειψη των παράλιων οικισμών της. Μετά την άλωση της Κωνσταντινούπολης το 1204, θα υπαχθεί διαδοχικά στους Ενετούς, τους Γενουάτες και τους Ιωαννίτες Ιππότες (1315).

Το 1522 θα καταληφθεί από τους Οθωμανούς, που θα την εξαιρέσουν από το προνομιακό καθεστώς που επιύλασσαν σε όσους υποτάσσονταν χωρίς αντίσταση.

Τους Οθωμανούς θα διαδεχτούν το 1912 οι Ιταλοί, οι οποίοι θα διατηρήσουν υπό την κατοχή τους το νησί, όπως και τα υπόλοιπα Δωδεκάνησα, ως το 1943. Η Ιταλική παρουσία είναι ιδιαίτερα εμφανής στη νέα πόλη, η οποία χτίστηκε μετά το σεισμό του 1933, όταν η περιοχή ανασκάφτηκε από την Ιταλική Αρχαιολογική Σχολή και βρέθηκαν τα ερείπια της αρχαίας πόλης και τα υπολείμματα των αρχαίων τειχών.

Η Κως ενσωματώθηκε στο ελληνικό κράτος το 1948.

Η ΑΡΧΑΙΑ ΠΟΛΗ ΤΗΣ ΚΩ

Η πόλη της Κω, όπως και η πόλη της Ρόδου, ήταν το αποτέλεσμα συνοικισμού των παλαιότερων πόλεων του νησιού. Πριν από το συνοικισμό (366 π.Χ.), δεν φαίνεται να υπήρχε κάποιος αξιόλογος οικισμός στην περιοχή, αν και έχουν ανακαλυφθεί ίχνη προϊστορικής κατοίκησης κάτω από το παλιό τμήμα της πόλης, καθώς και μυκηναϊκοί τάφοι στη νοτιοδυτική πλευρά της. Η νέα πόλη που ιδρύθηκε μετά το συνοικισμό ακολούθησε το Ιπποδάμειο πολεοδομικό σύστημα (κάνναβος), με κάθετους και οριζόντιους δρόμους και κενά για την κατασκευή δημόσιων κτιρίων και ιερών.

Η ΠΟΛΗ ΤΗΣ ΚΩ

Η «πόλη των ποδηλάτων», όπως χαρακτηριστικά αποκαλείται η πρωτεύουσα του νησιού λόγω των μετακινήσεων με ποδήλατα. Βρίσκεται στα βορειοανατολικά του νησιού και είναι το λιμάνι του νησιού. Ένα μόνο τμήμα της μπορεί ο επισκέπτης να αντικρίσει όταν φτάσει στο νησί με πλοίο.

Κτισμένη γύρω από τον κόλπο της Κω, απλώνεται σε απόσταση 20 χιλιομέτρων ημικυκλικά, έτσι που από ένα ορισμένο σημείο μοιάζει με βεντάλια ανοιγμένη με πολύχρωμες εικόνες σε καταπράσινο φόντο, γιατί οι

πρασινάδες και τα λουλουδία στολίζουν την κάθε γωνιά της.

Πανύψηλοι φοίνικες, κυπαρίσσια, πεύκα, γιασεμιά στα δεξιά και στα αριστερά του δρόμου σχηματίζουν με τους γέρικους και πυκνούς κλώνους, ένα θόλο πάνω μας. Οι αυλές των σπιτιών παίρνουν χίλια χρώματα όλες τις εποχές του χρόνου.

Εκτός από τα λουλουδία, ένα σωρό δέντρα και θαμνόδεντρα και ιβίσκοι δημιουργούν μία έκθεση λουλουδιών ανέκφραστης ομορφιάς, που κάνουν τη Κω έναν καλοφτιαγμένο τάπητα συμπληρωμένο με πολύ μεράκι.

Στην Κω δεν βαριέται ποτέ κανένας. Στο πέρασμα των αιώνων ξεχάστηκαν πολλά κτίσματα από την οργή του Εγκέλαδου και την καταστρεπτική μανία των κατακτητών. Τα ερείπια αυτά σπάνε τη μονοτονία του πράσινου και θυμίζουν περασμένα μεγαλεία και μας πλημμυρίζουν νοσταλγία και πίκρα γιατί δεν μπορούμε να ζήσουμε και να γευθούμε τα μεγαλεία που γνώρισε αυτή η πόλη.

Γύρω από τη πλατεία Ελευθερίας βρίσκονται οι τράπεζες που εξυπηρετούν Έλληνες και αλλοδαπούς όπως η Εθνική, Ιονική, Εμπορική, Αγροτική.

Στις πλαζ, οι επισκέπτες χαίρονται τον ήλιο και τις αμμουδιές που προσφέρονται για θαλάσσια σπορ ή για παιχνίδια, ενώ πλήθος από ξαπλώστρες είναι στην διάθεσή τους. Πολλά ταβερνάκια και μπαρ βρίσκονται δίπλα στις πλαζ και εξασφαλίζουν το φαγητό ή τα δροσιστικά ποτά των επισκεπτών και κατοίκων.

Η ξενάγηση στην πόλη μπορεί να γίνει και με το τροχήλατο τρενάκι, που πραγματοποιεί τακτικάδρομολόγια από τα βόρεια προς τα νότια της πόλης και προς το Ασκληπιείο.

ΤΟ ΚΑΣΤΡΟ ΤΩΝ ΙΠΠΟΤΩΝ

Το επιβλητικό σε ύψος και όγκο κάστρο της Κω (ή Νεραντζιάς), ένα από τα αριστουργήματα της αμυντικής αρχιτεκτονικής των Ιπποτών στα Δωδεκάνησα, δεσπόζει στη χερσόνησο που κλείνει την ανατολική πλευρά του λιμανιού (σε θέση ειδικά επιλεγμένη για την αποτελεσματική προστασία της πόλης) και είναι ένα από τα τέσσερα κάστρα του νησιού – τα άλλα βρίσκονται στην Αντιμάχεια, στην Κόραλη και στο Πυλί. Στο σημείο αυτό έχουν βρεθεί ίχνη κατοίκησης από τα Μυκηναϊκή περίοδο.

Το εσωτερικό του κάστρου άρχισε να χτίζεται όταν διοικητής της Κω ήταν ο Fra Fantino Quirini (1436 – 1453) και το αρχικό κτίσμα λεγόταν **Κάστρο της Νεραντζιάς**. Οι εργασίες συνεχίστηκαν και από άλλους εντοίχους διοικητές και ολοκληρώθηκαν το 1478, όταν διοικητής ήταν ο Eduardo Garmadino. Αργότερα άρχισε να κατασκευάζεται και το εξωτερικό τείχος του κάστρου (1489 – 1514, όταν διοικητής ήταν ο Del Carretto).

Η μακρόχρονη πορεία ανέγερσης του κάστρου αποτυπώνεται πολύ χαρακτηριστικά στα πάμπολλα οικοδόμημα που βρίσκονται σε αρκετά σημεία του. Αξίζει να σημειωθεί ότι συχνά, κατά την ανέγερσή του χρησιμοποιήθηκαν ως οικοδομικά υλικά μέλη από αρχαιότερα κτίσματα.

Η είσοδος στον εξωτερικό περίβολο γίνεται από τη νότια πλευρά, μέσω πύλης στην οποία έχουν εντοιχιστεί μια ζωοφόρος της Κλασικής περιόδου, οικοδόμημα του Μεγάλου Μαγίστρου D' Amboise και θυροί του Τάγματος του Αγίου Ιωάννη.

Ο εξωτερικός περίβολος είναι ισχυρός, ειδικά στη νοτιοδυτική γωνία όπου δεσπόζει ο λεγόμενος «προμαχώνας του Del Carretto». Αντίστοιχα η βορειοδυτική γωνία προστατεύεται από τον πολυγωνικό «πύργο D' Aubusson», ο οποίος επιτηρεί την είσοδο του λιμανιού και διακοσμείται με θυροί του Μεγάλου Μαγίστρου D' Aubusson και του Τάγματος, όπως και με μια επιγραφή του 1503 στα ιταλικά. Η είσοδος στον εσωτερικό περίβολο γίνεται από τη νότια πλευρά μέσω επικλινούς γέφυρας. Στην είσοδο του εσωτερικού τείχους δεσπόζει ένας πύργος με το οικοδόμημα των Μαγίστρων De Lastic και De Milly. Κοντά της διακρίνονται αρχαίοι κίονες ενσωματωμένοι στο τείχος. Ο εσωτερικός περίβολος είχε ορθογώνιο σχήμα και ενισχυόταν στις γωνίες από τέσσερις στραγγυλούς πύργους. Ολόκληρο το εσωτερικό τείχος είναι διακοσμημένο με αρχαίες επιγραφές, υποτικά επιγράμματα και ανάγλυφα. Στο εσωτερικό του κάστρου σώζονται σήμερα φυλάκια, επάλξεις, μεταπύργια διαστήματα, αποθήκες, σκάλες, κρείπια ενός βυζαντινού ναού, καθώς και παλαιότερα ευρήματα.

Η τάφος προς την πλευρά της πόλης έχει μετατραπεί από το 1878 στη **Λεωφόρο των Φοινίκων**.

Ο χώρος είναι επισκέψιμος (Τρίτη – Κυριακή, 08:30 – 14:30).

ΤΟ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΟ ΤΕΙΧΟΣ

Το μεσαιωνικό τείχος περιέκλειε λιγότερο από το ένα τέταρτο της αρχαίας πόλης, δηλ. την περιοχή του λιμανιού και της αρχαίας αγοράς. Κατασκευάστηκε μάλλον κατά την περίοδο 1391-1396 αποτελούνταν από ένα περίβολο και είχε σχήμα τριγώνου. Η Χώρα διέθετε 5 πύλες από τις οποίες διασώζονται δύο, αυτή του Φόρου και εκείνη στο νοτιοανατολικό άκρο. Έχει απομείνει επίσης τμήμα της δυτικής πλευράς της οχύρωσης με την **Πύλη του Φόρου**. Από το βόρειο τείχος έχει διασωθεί μόνο ένα τμήμα απέναντι από το

Κάστρο, που συγκρατεί το ανάχωμα κάτω από το οποίο βρίσκεται ο λεγόμενος **Πλάτανος του Ιπποκράτη**. Η ανατολική πλευρά έχει πλήρως καταστραφεί, ενώ η οχύρωση της Χώρας δεν ήταν ιδιαίτερα ισχυρή. Η νότια πλευρά ήταν ενισχυμένη με μικρούς πύργους, από τους οποίους έχουν διασωθεί δύο. Οι νοτιοανατολική, νοτιοδυτική και βορειοανατολική γωνίες είχαν ενισχυθεί με προμαχώνες από τους οποίους ο τελευταίος έχει αντικατασταθεί με το Διοικητήριο της Κω, το οποίο χτίστηκε επί Ιταλοκρατίας.

Η ΝΕΑ ΠΟΛΗ ΤΗΣ ΚΩ

Η σημερινή εικόνα της πόλης είναι αποτέλεσμα του αποικιοκρατικού πολεοδομικού σχεδίου που εφάρμοσαν οι Ιταλοί στα Δωδεκάνησα. Το σχέδιο προέβλεπε επέκταση δίπλα στην παλιά πόλη και ακτινωτά στο λιμάνι του Μανδρακίου, με διατήρηση του μεσαιωνικού οικισμού και των συνοικιών. Δημιούργησε μια περιμετρική οδό, η οποία νοτιοδυτικά κατέληγε στην καρδιά της περιοχής που προοριζόταν για την ανάπτυξη συνοικίας με μονοκατοικίες. Βορειοανατολικά προέβλεπε βιομηχανική ζώνη και γύρω από το λιμάνι την ανάπτυξη εμπορικής και διοικητικής ζώνης.

Το 1930-1931 ολοκληρώθηκαν τα έργα του οδικού δικτύου και της παραλίας μπροστά στο Κυβερνητικό Μέγαρο και με επέκταση του σχεδίου ανατολικά εγκαινιάστηκε η ανάπτυξη της «νέας ιταλικής Κεο».

Ήδη είχαν χτιστεί το Ξενοδοχείο των Γισσεμών (1928-29), οι κατοικίες για υπαλλήλους (1929), οι κατοικίες υπαλλήλων I.N.C.I.S. (1929-30), η Ιταλική Λέσχη (1927-28), το νοσοκομείο (1926-28), η κατοικία του δημάρχου (1925) και οι εγκαταστάσεις C.A.I.R. (1930).

Στις 23 Απριλίου 1933 μεγάλος σεισμός προκάλεσε καταστροφές στην παλιά πόλη. Η κυβέρνηση εκμεταλλεύτηκε την έκτακτη κατάσταση για να επιβάλλει νέα οργάνωση και μορφολογικό επαναπροσδιορισμό της πόλης με βάση το σχέδιο του 1928. Κατασκευάστηκαν ακόμα το Δημοτικό Σχολείο (1934), η Λέσχη Balilla (1934-36), η Φασιστική Λέσχη (1937-39), το καθολικό, μουσουλμανικό και εβραϊκό νεκροταφείο (1935-37), το Τελωνείο (1933-34), οι δημοτικές αποθήκες (1935), οι αποθήκες καπνού TEMI (1939-41), η Αγορά (1934-35) και το Μουσείο (1936).

Η νέα δομή, οι λειτουργίες και η αισθητική του χώρου άλλαξαν ριζικά την καθημερινή ζωή της παλαιάς πόλης.

Η ΠΛΑΤΕΙΑ ΠΛΑΤΑΝΟΥ

Μέσω μίας γέφυρας, το κάστρο συνδέεται με την πλατεία Πλατάνου. Σύμφωνα με την παράδοση, στο χώρο αυτής της πλατείας, κάτω από τον ίσκιο ενός μεγαλοπρεπούς πλάτανου, δίδασκε και δεχόταν τους ασθενείς του ο Ιπποκράτης.

Ο Πλάτανος του Ιπποκράτη, όπως λέγεται, μόλις που συγκρατείται από κάποιες αρχαίες κολόνες, ενώ κοντά του ορθώνεται μία τουρκική κρήνη καθαρισμού. Η διάμετρος του κορμού φτάνει τα 14 μ.

Κάθε 1^ο Σεπτεμβρίου οι κάτοικοι του νησιού αγκαλιάζουν το δέντρο για να εξασφαλίσουν τη μακροβιότητα του.

Στα νότια της πλατείας δεσπόζει το Τζαμί του Χατζή Χασάν πασά, γνωστό περισσότερο ως Τζαμί Λόντζα ή της Λόντζιας.

Υπάρχουν παραλίες και άλλοι χώροι πνιγμένοι

στο πράσινο κι άλλες τοποθεσίες που προσφέρονται για χαρούμενες, ανέμελες, ξεκούραστες διακοπές, λήθη του καθημερινού μόχθου και απόλαυση της θείας ηρεμίας της φύσης.

Μπορεί να επισκερθεί κανείς τα χωριά και τις παραλίες με δικό του μεταφορικό μέσο ή ενοικιαζόμενο αυτοκίνητο ή και ποδήλατο για τις πλησιέστερες πλαζ.

Υπάρχει και υπεραστική συγκοινωνία με άνετα πουλμαν με καθημερινά δρομολόγια από την πόλη προς τα χωριά.

Η ΑΚΤΗ ΜΙΑΟΥΛΗ

Στο χώρο του λιμανιού, μετά την πλατεία Πλατάνου, υπάρχει μια περιοχή, η Ακτή Μιαούλη, την οποία αξίζει να επισκερθείτε όχι μόνο για την πανέμορφη αμμουδιά της, αλλά και γιατί εκεί βρίσκονται συγκεκριμένα πολλά δείγματα αρχιτεκτονικής της Ιταλοκρατίας.

Το δικοιτητήριο με το χαρακτηριστικό ρολόι, οι πύλες των βενετσιάνικων τειχών, το μέγαρο της Αρχιτεκτονικής, οι φοίνικες και τα κτίρια της οδού Ιπποκράτους, προέρχονται όλα από την περίοδο της Ιταλοκρατίας.

Η ΠΕΡΙΟΧΗ ΛΙΜΕΝΟΣ ΚΑΙ ΑΓΟΡΑΣ

Το πιο σημαντικό τμήμα της αρχαίας πόλης που είναι σήμερα ορατό, βρίσκεται στην ανατολική πλευρά της πλατείας Ελευθερίας, κοντά στην είσοδο του λιμανιού.

Ο καταστροφικός σεισμός του 1933 «έφερε στο φως» το αρχαίο τείχος, βόρεια του οποίου υπήρχε η επίσης τειχισμένη περιοχή του λιμανιού, ενώ νότια βρισκόταν η αγορά. Μπαίνοντας στον αρχαιολογικό χώρο, γίνεται αμέσως αντιληπτό το τείχος που περιέκλειε την αρχαία πόλη, το οποίο έχει ανατολικοδυτικό προσανατολισμό και διατρέχει ολόκληρο τον αρχαιολογικό χώρο και χρονολογείται στην περίοδο αμέσως μετά το συνοικισμό του 366 π.Χ.

Ακριβώς πίσω από το τείχος, βρίσκονται τα επιβλητικά ερείπια της Αρχαίας Αγοράς, πολιτικού, κοινωνικού και οικονομικού κέντρου της πόλης. Η Αγορά χτίστηκε τον 4^ο αι. π.Χ. και ανοικοδομήθηκε τον 2^ο αι. π.Χ. Με βάση τα σημερινά δεδομένα, υπολογίζουμε ότι το συνολικό της μήκος έφτανε τα 300 μ. Περιλάμβανε μια κεντρική αυλή, περιστοιχισμένη από στοές με κίονες, στις

οποίες υπήρχαν καταστήματα. Συνεχίζοντας παράλληλα με το τείχος, μπορείτε να δείτε μια σειρά από ρωμαϊκές οικίες, που ονομάζονται insulae και χρονολογούνται στην περίοδο μεταξύ 2^{ου} και 5^{ου} αι. μ.Χ.

Τα τρία οικοδομικά τετράγωνα που σώζονται δείχνουν ξεκάθαρα το Ιπποδάμειο πολεοδομικό σύστημα που ακολουθήθηκε στο σχεδιασμό της πόλης. Οι οικίες αυτές ήταν συχνά πολυώροφες, με καταστήματα στο ισόγειο. Πίσω από το τείχος της πόλης, στο κέντρο περίπου του αρχαιολογικού χώρου, βρίσκεται το ιερό του λιμένος, αφιερωμένο στην Αφροδίτη Πάνδημο και στην Αφροδίτη Ποντία. Το ιερό χρονολογείται στον 2^ο αι. π.Χ. και περιλάμβανε δύο δίδυμους ναούς Δωρικού ρυθμού στο εσωτερικό αυλής πλακισμένης με στοίχες.

Ο ΝΑΟΣ ΤΟΥ ΗΡΑΚΛΗ

Στην ανατολική πλευρά του ιερού του λιμένος βρίσκεται ένα μικρό ιερό αφιερωμένο στον Ηρακλή, που χρονολογείται στον 2^ο αι. π.Χ. Ο ορθογώνιος αυτός ναός είναι χτισμένος πάνω σε τεχνητό ανάχωμα. Τον 3^ο αι. μ.Χ. γύρω από το ιερό χτίστηκαν καταστήματα.

Στην ανατολική πλευρά του αρχαιολογικού χώρου, βρίσκεται η Στοά του Λιμένος, που αποτελεί την αρχαιότερη κατασκευή της συνοικίας του λιμανιού και χρονολογείται στα τέλη του 4^{ου} αι. ή στις αρχές του 3^{ου} αι. π.Χ. και περιλάμβανε εννιά μαγαζιά. Στη θέση της χτίστηκε στα μεταγενέστερα χρόνια παλαιοχριστιανική βασιλική και βαπτιστήριο, που χρονολογούνται στον 5^ο αι. μ.Χ.

ΟΙ ΟΔΟΙ ΛΟΡΔΟΥ ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ

Από τον αρχαιολογικό χώρο της περιοχής του Λιμένος και της Αγοράς, ακολουθώντας την οδό Λόρδου Βύρωνος, συναντάτε στο αριστερό σας χέρι τμήματα της αρχαίας αγοράς και, αμέσως πιο κάτω, τον αρχαιολογικό χώρο που περιλαμβάνει το Βοιμό του Διονύσου και το Ναό του Διονύσου.

Ο βοιμός είναι κατασκευασμένος εξ ολοκλήρου από μάρμαρο και αποτελεί χαρακτηριστικό δείγμα ελληνοιστικού βοιμού σε σχήμα Π. Χρονολογείται στον 2^ο αι. π.Χ., την εποχή δηλ. της ακμής της πόλης της Κω, και πιθανώς να κατασκευάστηκε με σχέδια των ηγεμόνων της Παργάμου.

Οι παραστάσεις στην ζωφόρο της εξωτερικής πλευράς περιλαμβάνουν σκηνές Αμαζονομαχίας και Διονυσιακού θιάσου. Ο ναός του Διονύσου είναι Δωρικού ρυθμού εν παραστάσει. Στο ίδιο σημείο έχουν βρεθεί μυκηναϊκός οικισμός και αξιόλογα ψηφιδωτά.

Απέναντι από το Βοιμό του Διονύσου, αν διασχίζετε την οδό Γρηγορίου, βρίσκεται η αναστηλωμένη από τους Ιταλούς **Ρωμαϊκή Οικία (Casa Romana)**. Η αρχική της κατασκευή χρονολογείται στους Ελληνοιστικούς χρόνους, αν και η μορφή με την οποία σώζεται σήμερα είναι αποτέλεσμα πολλαπλών αναπλάσεων, με πιο χαρακτηριστικές εκείνες του 3^{ου} αι. μ.Χ. Το μεγάλο μέγεθος της οικίας, καθώς και η εξαιρετικά πλούσια διακόσμησή της, οδηγούν στο συμπέρασμα ότι ανήκε σε κάποιον πλούσιο Κώο. Η οικία αποτελείται από 36 δωμάτια και 3 αίθρια. Πολλά δωμάτια έχουν τοιχογραφίες και τα δάπεδα κοσμούνται από εντυπωσιακά ψηφιδωτά με δελφίνια και λεοπαρδάλεις. Ανατολικά της Casa Romana βρίσκονται ρωμαϊκά λουτρά του 3^{ου} αι. μ.Χ. Αν προχωρήσετε δυτικά στην οδό Γρηγορίου, θα συναντήσετε στο αριστερό σας χέρι το ρωμαϊκό Ωδείο. Χρονολογείται στον 1^ο ή 2^ο αι. μ.Χ. και χρησίμευε ως χώρος διεξαγωγής μουσικών αγώνων, αλλά και ως έδρα της Γερουσίας. **Το Ρωμαϊκό Ωδείο** είχε 14 σειρές μαρμαρινών εδωλίων, από τις οποίες έχουν αναστηλωθεί οι 9. Ψηφιδωτά δάπεδα κοσμούσαν τις παρόδους της ορχήστρας. Ο δρόμος που περνά από το Ωδείο οδηγεί στην εκκλησία του Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου, που είναι και η μεγαλύτερη βασιλική στο νησί.

Η ΡΩΜΑΪΚΗ ΟΙΚΙΑ (CASA ROMANA)

Βρίσκεται απέναντι από τον Βοιμό του Διονύσου. Χρονολογείται στους Ελληνοιστικούς χρόνους, αν και η μορφή με την οποία σώζεται σήμερα είναι αποτέλεσμα πολλαπλών αναπλάσεων, με πιο χαρακτηριστικές εκείνες του 3^{ου} αι. μ.Χ. Το μεγάλο μέγεθος της οικίας, καθώς και η εξαιρετική πλούσια διακόσμηση της, οδηγούν στο συμπέρασμα ότι ανήκε σε κάποιον πλούσιο Κώο. Η οικία αποτελείται από 36 δωμάτια και 3 αίθρια. Πολλά δωμάτια έχουν τοιχογραφίες και τα δάπεδα κοσμούνται από εντυπωσιακά ψηφιδωτά με δελφίνια και λεοπαρδάλεις.

Ο ΔΥΤΙΚΟΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ

Απέναντι από το Ωδείο και κάτω από την ακρόπολη της αρχαίας πόλης, βρίσκεται ο δυτικός αρχαιολογικός χώρος. Παράλληλα με την οδό Γρηγορίου, υπάρχει δρόμος του 3^{ου} αι. μ.Χ. Βόρεια του δρόμου αυτού βρίσκονται τρία συμπλέγματα οικιών (insulae), που σχηματίζουν κανονικά οικοδομικά τετράγωνα και χρονολογούνται στον 2^ο αι. μ.Χ. Οι οικίες αυτές κοσμούνται με τοιχογραφίες και ψηφιδωτά. Πιο ενδιαφέρουσα είναι η δυτικότερη οικία, η λεγόμενη **Οικία της Ευρώπης**, από το ομώνυμο ψηφιδωτό δάπεδο.

Πίσω από την Οικία της Ευρώπης βρίσκεται το αναλημματικό τείχος της ακρόπολης (Ελληνιστικής περιόδου). Ακολουθώντας το δρόμο προς τα δυτικά, συναντάτε έναν άλλο κάθετο αρχαίο δρόμο, που ακολουθεί βόρεια κατεύθυνση. Στη δεξιά πλευρά του δρόμου αυτού βρίσκονται εντυπωσιακά ρωμαϊκά λουτρά, με πισίνες σε διαφορετική θερμοκρασία, καθώς και με υπόκαυστα, δηλαδή υπόγεια διαμάτια για τη του χώρου.

Στη νότια πλευρά των λουτρών, βρίσκονται **τα κατάλοιπα παλαιοχριστιανικής βασιλικής** του 5^{ου} ή 6^{ου} αι. μ.Χ.

Από την άλλη πλευρά των λουτρών, βρίσκεται μια ακόμα παλαιοχριστιανική βασιλική, η οποία χτίστηκε πάνω στα ερείπια των λουτρών που καταστράφηκαν από τον σεισμό του 469 μ.Χ.

Αριστερά αυτής της βασιλικής βρίσκεται η εν μέρει αναστηλωμένη Κιονοστοιχία του Ξυστού και του Αρχαίου Γυμνασίου, που χρονολογείται στον 20 αι. π.Χ.

Βόρεια της βασιλικής βρίσκεται μια οικία του 2^{ου} αι. μ. Χ., χτισμένη πάνω στα ερείπια προγενέστερου κτιρίου, με ψηφιδωτό δάπεδο που απεικονίζει την κρίση του Πάρι.

Δεξιά της βασιλικής βρίσκεται το αποχωρητήριο των λουτρών, περίτεχνη κατασκευή γύρω από αίθριο με περιστύλιο, που κοσμείται από ψηφιδωτό δάπεδο με σκηνές μονομάχων.

Δίπλα στο αποχωρητήριο, σκαλιά οδηγούν στην αρχαία ακρόπολη.

Στην οδό 25^{ης} Μαρτίου και κάτω από την εκκλησία της Αγίας Άννας βρίσκονται τα ερείπια αρχαίου σταδίου, που συνδέονταν απευθείας με το γυμνάσιο του δυτικού αρχαιολογικού χώρου. Το στάδιο, που κατασκευάστηκε τον 4^ο ή 3^ο αι. π.Χ., είχε μήκος 180 μ. και πέτρινα καθίσματα γύρω γύρω.

Κάτω από την εκκλησία της Αγίας Άννας μπορεί κανείς να θαυμάσει τα υπολείμματα του μηχανισμού για την εκκίνηση των δρομέων.

Η ΠΛΑΤΕΙΑ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

Στην πλατεία Ελευθερίας δεσπόζουν το Αρχαιολογικό Μουσείο, η χαρακτηριστική Δημοτική Αγορά και το Τζαμί Νταρτερντάρ, κλασικό δείγμα Ισλαμικής τέχνης.

Σε μικρή απόσταση βρίσκεται η εκκλησία της Αγίας Παρασκευής και η Χαλουβαζιά ή Χαλβαζιά (διατηρητέο παραδοσιακό κτίσμα, όπου έμεναν οι κατακτητές της νήσου την περίοδο της Οθωμανικής κυριαρχίας).

ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

Το Αρχαιολογικό Μουσείο της Κω είναι ανοιχτό :

(Τρίτη - Κυριακή, 08:30 - 14:30)

Φυλάξενει κυρίως έργα γλυπτικής που προέρχονται από τις εκτεταμένες ανασκαφές των Ιταλών στην πόλη της Κω μετά τον καταστροφικό σεισμό του 1933.

Το μουσείο είναι κτίριο νεοαιωνιακού ιταλικού ρυθμού. Στο δάπεδο του περιστύλιου έχει τοποθετηθεί το ψηφιδωτό με την Άφιξη του Ασκληπιού (του 2^{ου} ή 3^{ου} αι. μ.Χ.) που βρέθηκε στην Casa Romana, στο οποίο απεικονίζεται ο Ιπποκράτης αριστερά και ένας άγνωστος δεξιά να υποδέχονται τον Ασκληπιό στην Κω. Πρέπει να επισημάνουμε ότι τα περισσότερα ψηφιδωτά δάπεδα που βρέθηκαν στην Κω, μεταφέρθηκαν από τους Ιταλούς στο Παλάτι του

Μεγάλου Μαγίστρου στη Ρόδο κατά την αναστήλωσή του.

Το Μουσείο φυλάξενει επίσης προϊστορική συλλογή με αγγεία και μεταλλικά αντικείμενα από την πρόιμη φάση της πόλης της Κω, η οποία όμως δεν είναι ανοιχτή για το κοινό. Εκτίθενται επίσης ανδρικά και γυναικεία αγάλματα Ελληνιστικής και Ρωμαϊκής εποχής από τις ανασκαφές στο Ωδείο και αλλού. Ανάμεσα στα σημαντικά εκθέματα του μουσείου βρίσκεται και το λεγόμενο άγαλμα του Ιπποκράτη, του 4^{ου} αι. π.Χ. Εντυπωσιακή είναι και η συλλογή ψηφιδωτιών δαπέδων από τις ανασκαμμένες ρωμαϊκές οικίες της πόλης της Κω, τόσο στον δυτικό αρχαιολογικό χώρο όσο και στην περιοχή του λιμένος και της αγοράς.

Στα ανατολικά της πόλης έχουν επίσης ανακαλυφθεί σημαντικότερα ψηφιδωτά, τα περισσότερα από τα οποία έχουν μεταφερθεί στην Ρόδο.

ΤΟ ΠΛΑΤΑΝΙ

Σε πολύ κοντινή απόσταση, 2 χλμ. βορειοδυτικά της πόλης, βρίσκεται το χωριό Πλατάνι, γνωστό από την εποχή της Τουρκοκρατίας και ως Κερμετιές. Η ονομασία Πλατάνι προέρχεται από έναν πλάτανο που υπήρχε στην πλατεία. Δυτικά της πλατείας του χωριού σώζονται ερείπια μεγαλοπρεπούς ρωμαϊκού τάφου.

Τα παλιά σπίτια συνυπάρχουν εδώ με παραδοσιακά καφενεία και αρκετά ταβερνάκια. Το μουσουλμανικό τζαμί που λειτουργεί στην ίδια περιοχή εξυπηρετεί τις ανάγκες των λίγων μουσουλμάνων που έχουν απομείνει.

Η ΛΑΤΡΕΙΑ ΤΟΥ ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ

Ο Ασκληπιός ήταν σχετικά πρόσφατος θεός. Ο Όμηρος στην Ιλιάδα τον παρουσιάζει ως θνητό, αλλά ήδη στις αρχές του 5^{ου} αι. αναφέρεται ως θεός στα ποιήματα του Πίνδαρου. Γιος του Απόλλωνα και της Κορωνίδας, διασώθηκε από τη νεκρική πυρά της μητέρας του με παρέμβαση του Ερμή και παραδόθηκε στον κένταυρο Χείρωνα, ο οποίος τον ανέθρεψε και του δίδαξε την Ιατρική.

Βαθμιαία ο Ασκληπιός απέκτησε μεγάλη φήμη για τις ιατρικές του ικανότητες και έφτασε σε σημείο να μπορεί να αναστήσει και νεκρούς.

Η λατρεία του Ασκληπιού φαίνεται ότι ξεκίνησε από τη Θεσσαλία, απ' όπου αργότερα διαδόθηκε ευρύτερα. Διάσημο ήταν το Ασκληπιείο της Επιδαύρου, ενώ στην Αθήνα η λατρεία του νέου θεού καθιερώθηκε το 420 π.Χ., σε άμεση σύνδεση-όπως υποστηρίζεται- με τη λοιμώδη νόσο που μάστιζε τους Αθηναίους κατά την περίοδο του Πελοποννησιακού Πολέμου.

Τα Ασκληπιεία δηλαδή οι χώροι λατρείας του Ασκληπιού, εξαπλώθηκαν πολύ κατά τους Ελληνιστικούς χρόνους και έφτασαν τα 300 στο χώρο της ανατολικής Μεσογείου.

Οι τόποι στους οποίους ιδρύονταν τα Ασκληπιεία ήταν συνήθως άλση με ανοιχτούς ορίζοντες, κοντά σε πηγές με καθαρά νερά. Πριν από τη θεραπεία των ασθενών γινόταν λεπτομερής ιατρική εξέταση τους από τους ιερείς. Κατόπιν, οι ασθενείς υποβάλλονταν σε προπαρασκευαστική

νηστεία και σε προσευχές, ενώ μετά τη θεραπεία τελούσαν πάντα θυσίες.

Η μόνη υποχρεωτική αμοιβή για την ίαση ήταν η θυσία πετεινού στον Ασκληπιό. Γινόταν, όμως, και πολυτελείς θυσίες, καθώς και προαιρετικές δωρεές, όταν ο ασθενής ήταν πλούσιος.

Το όνομά του εικάζεται ότι σχηματίστηκε από το ήπιος, εξ' αιτίας του ήρεμου χαρακτήρα του, αλλού ερμηνεύεται από το Δσκλη, όνομα του τυράννου της Επιδαύρου και αλλού από την λέξη ασκελοποιός που έτσι χαρακτηρίζουν όσους εμπόδιζαν τους ανθρώπους να αρρωστήσουν.

Από όλες τις βιογραφίες φαίνεται υιός του Απόλλωνα και της Κορώνης, η οποία κήκε από τον Θεό, γιατί δεν ήταν πιστή. Ο Θεός έσωσε τον Ασκληπιό, τον παρέδωσε σε έναν από τους Κένταυρους, τον Χείρωνα, ο οποίος δίδαξε την Ιατρική σε πολλά μυθικά πρόσωπα μέσα από τα οποία προόδευσε ο Ασκληπιός.

Μελετώντας πολλά θαυματουργά βότανα, έγινε ξακουστός σε όλη την Ελλάδα και θεωρήθηκε ως ο Θεός της Ιατρικής που θεραπεύει Θεούς και ανθρώπους.

ΤΟ ΑΣΚΛΗΠΕΙΟ

Λέγοντας ασκληπιεία εννοούμε ιερά νοσοκομεία όπου εφαρμόζονταν οι μέθοδοι του Ασκληπιού για την θεραπεία των ασθενών.

Στον Απόλλωνα, το Ασκληπιείο ήταν το φημισμένο της εποχής εκείνης όπου πήγαιναν πολλοί μαθητές της Ιατρικής και ασθενείς από όλα τα μέρη του κόσμου. Είναι σε θέση υγιεινή, με ωραία θέα, σε μεγάλη έκταση χώρου και σε υψόμετρο 100 μέτρων, στο άλσος που ήταν αφιερωμένο και το θεωρούσαν ιερό. Βρίσκεται 3 χιλιόμετρα έξω από τη πρωτεύουσα του νησιού.

4 χλμ. βορειοδυτικά της πόλης, σε άλσος με τεράστια κυπαρίσσια και πύκα, βρίσκεται το πιο σημαντικό μνημειακό συγκρότημα του νησιού, το Ασκληπιείο το οποίο είναι και το πιο γνωστό από τα 300 συνολικά Ασκληπιεία της αρχαίας Ελλάδας).

Χτισμένο στις πλαγιές λόφου με θαυμάσια θέα προς τα παράλια της Τουρκίας. Ευρήματα της Μυκηναϊκής και Γεωμετρικής εποχής μαρτυρούν πρόιμη χρήση του χώρου. Το ιερό χτίστηκε τον 4^ο αι. π.Χ., όταν και καθιερώθηκε η λατρεία του Ασκληπιού στο νησί. Τον 2^ο αι. π.Χ. επεκτάθηκε σημαντικά για να καλύψει νέες ανάγκες, μια και η φήμη του είχε εξαπλωθεί σε ολόκληρη την ανατολική Μεσόγειο, κυρίως λόγω της

ιατρικής σχολής που είχε ιδρύσει στην Κίω ο Ιπποκράτης τον 5^ο αι. π.Χ.

Ο αρχαιολογικός χώρος είναι διαμορφωμένος σε τρία επίπεδα. Η είσοδος στο ιερό γίνεται από πρόπυλο που οδηγεί σε στοά Δωρικού ρυθμού της Ελληνιστικής εποχής, σχήματος Π, όπου βρίσκονταν ξενώνες για τους προσκυνητές του ναού. Αριστερά, στο ανατολικό δηλ. μέρος, βρίσκονται τα ερείπια ρωμαϊκών λουτρών του 3^{ου} αι. μ.Χ. με υπολείμματα τοιχογραφιών και ψηφιδωτών δαπέδων. Διασχίζοντας την στοά, μπαίνετε στην κατώτερη πλατεία η οποία δεν είχε κτίρια και μάλλον χρησιμοποιεί ως χώρος συνάθροισης κατά τη διάρκεια των εορτών προς τιμήν του θεού. Τέτοια γιορτή ήταν και τα Μεγάλα Ασκληπιεία, που λάμβαναν χώρα κάθε 4 χρόνια.

Διασχίζοντας την πλατεία, φτάνετε στον αναλημματικό τοίχο που στηρίζει τον δεύτερο επίπεδο του νερού. Στη δεξιά πλευρά της σκάλας που οδηγεί στο δεύτερο επίπεδο βρίσκεται ναός με ανεπίγραφη βάση αγάλματος του Γαίου Στερτίνιου Ξενοφόντα, προσωπικού ιατρού των ρωμαίων αυτοκρατόρων Τιβέριου, Κλαύδιου και Νέρωνα. Στο δεύτερο επίπεδο του νερού συναντάτε το **Βωμό του Ασκληπιού**, που είναι και το αρχαιότερο κτίσμα του νερού (χρονολογείται στα μέσα του 4^{ου} αι. μ.Χ.).

Δεξιά του βωμού, βρίσκεται ο **Ναός του Ασκληπιού**, Ιωνικού ρυθμού με δύο στύλους ανάμεσα σε παραστάδες στην πρόσοψη.

Πίσω από το ναό, στην βόρεια πλευρά, βρίσκεται η λεγόμενη οικία των ιερέων του ναού, που χρονολογείται στον 3^ο αι. π.Χ.

Αριστερά του βωμού, βρίσκεται ρωμαϊκός ναός Κορινθιακού ρυθμού, εν μέρει αναστηλωμένος από τους Ιταλούς, που χρονολογείται στον 2^ο αι. μ.Χ. Ο ναός ήταν αφιερωμένος στον Απόλλωνα, πατέρα του Ασκληπιού και παλιότερο «κάτοχο» του νερού. Αριστερά του ναού υπάρχει ημικυκλική εξέδρα για την τοποθέτηση αγαλμάτων. Πίσω από το βωμό υπάρχει μνημειακή σκάλα, που οδηγεί στο τρίτο και υψηλότερο επίπεδο του νερού το οποίο ήταν αρχικά πλαισιωμένο από απλή στοά με ξύλινους κίονες. Η στοά όμως αντικαταστάθηκε με άλλη πολυτελέστερη με δωρικούς κίονες.

Πίσω από την στοά, χτίστηκαν κατά τη Ρωμαϊκή περίοδο δωμάτια για τους ασθενείς που επισκέπτονταν τον ναό. Στο κέντρο του τρίτου επιπέδου βρίσκεται ο μεγάλος δωρικός **Ναός του Ασκληπιού**, που χτίστηκε τον 2^ο αι. π.Χ., περίοδος άνθησης του νερού. Ο ναός ήταν περίπτερος, δηλαδή είχε σειρά από δωρικούς κίονες γύρω από το κυρίως κτίριο, αλλά δυστυχώς οι Ιωαννίτες απομάκρυναν και πιθανόν επαναχρησιμοποίησαν τα οικοδομικά υλικά του ναού, αφήνοντάς τον σε ερειπιώδη κατάσταση.

Κοντά στο Ασκληπιείο έχει ιδροθεί το **Διεθνές Ινστιτούτο Ίδρυμα της Κω**, που έχει σκοπό τη συνέχιση της παράδοσης του Ιπποκράτη και των συγχρόνων του όσον αφορά την ιατρική έρευνα και πρόοδο. Περιλαμβάνει αίθουσα συνεδρίων, επιστημονικά εργαστήρια, πλούσια βιβλιοθήκη, ξενώνα και εστιατόριο. Σε αυτό το χώρο οργανώνονται ιατρικά συνέδρια διεθνούς ενδιαφέροντος, καθώς και βραβεύσεις ιατρικών συγγραμμάτων, με στόχο κυρίως την ανάπτυξη των επαφών μεταξύ ερευνητών του ιατρικού χώρου.

Το ίδρυμα αυτό έχει σκοπό τη συνέχιση της παράδοσης του Ιπποκράτη και των συγχρόνων του όσον αφορά την ιατρική έρευνα και πρόοδο.

Περιλαμβάνει αίθουσα συνεδρίων, επιστημονικά εργαστήρια, πλούσια βιβλιοθήκη, ξενώνα και εστιατόριο. Σε αυτό τον χώρο οργανώνονται ιατρικά συνέδρια διεθνούς ενδιαφέροντος, καθώς και βραβεύσεις ιατρικών συγγραμμάτων, με στόχο κυρίως την ανάπτυξη των επαφών μεταξύ ερευνητών του ιατρικού χώρου.

ΤΟ ΑΣΦΕΝΔΙΟΥ

14χλμ. νότια της πόλης, βρίσκεται το Ασφενδιού, μεσόγειο παραδοσιακό χωριό. Υπάγεται στον Δήμο Δικαίου και περιλαμβάνει διάσπαρτους οικισμούς, που αρχίζουν από τους πρόποδες του όρους Δίκαιος και καταλήγουν στην παραλία του Τυγκακίου. Η ορεινή περιοχή έχει κέντρο το Ασφενδιού, ενώ δεξιά και αριστερά είναι οι οικισμοί Άγιος Δημήτριος, Ασώματος, Ζιά και Λαγούδι.

Ο οικισμός Ασφενδιού, με τον παραδοσιακό τρόπο ζωής και τις πατροπαράδοτες ασχολίες των κατοίκων του, φημίζεται και για τις εκκλησίες της Παναγίας, με τους ανάλογους εορτασμούς κατά τους θερινούς και φθινοπωρινούς μήνες.

Στην περιοχή του Ασφενδιού υπάρχουν, επίσης, δυο παλαιοχριστιανικές βασιλικές: του Αγίου Ιωάννη και του Καπαμά.

Το Ζηπάρι, καταλαμβάνει έκταση 600 στρεμμάτων περίπου και θεωρείται πλέον το κέντρο της πεδινής περιοχής. Μια επίσκεψη στο Ζηπάρι, το Ασφενδιού και τα γύρω χωριά ισοδυναμεί με αναδρομή στο παρελθόν της Κω, πριν δηλαδή από την αλματώδη ανάπτυξη του τουρισμού και την αλλαγή του τρόπου ζωής. Η πιο εύκολη πρόσβαση από την πόλη της Κω προς τα χωριά του οικισμού Ασφενδιού είναι μέσω του **συνοικισμού της Ευαγγελίστριας**, ο οποίος πήρε το όνομά του από τη **μεγάλη εκκλησία του Ευαγγελισμού** που κοσμεί την πλατεία. Γύρω από την πλατεία εκτείνεται μια γειτονιά από χαμηλά, ασβεστομένα σπίτια, τα περισσότερα από τα οποία είναι ερειπωμένα, αφού ο πληθυσμός έχει εγκατασταθεί στις παραλιακές περιοχές του νησιού.

Η Ζιά, 1,5 χλμ. νότια και σε υψόμετρο 250 μ., είναι όμορφο χωριό χτισμένο αμφιθεατρικά σε πλαγιά του Δικαίου. Ο κεντρικός δρόμος εδώ κυριαρχείται από ταβέρνες και μαγαζάκια που πωλούν αναμνηστικά δώρα ή είδη λαϊκής τέχνης. Ο συνοικισμός της Ζιάς, που είναι ιδιαίτερα δημοφιλής και για τη μαγευτική θέα του,

ιδιαίτερα κατά το ηλιοβασιλευμα, έχει χαρακτηριστεί ιδιαίτερου κάλλους οικισμός και διατηρητέα περιοχή- όπως βέβαια και όλο το Ασφενδιού.

Στο νοτιότερο σημείο της Ζιάς, στην κοντινή τοποθεσία Κεφαλόβρυση, βρίσκεται το παρεκκλήσι των Εισοδίων της Θεοτόκου, όπου στις 21 Νοεμβρίου γίνεται μεγάλο πανηγύρι.

Άλλο χωριουδάκι του οικισμού Ασφενδιού είναι οι Ασώματοι. Οι κάτοικοί του μόλις που φτάνουν τους 30, καθώς το χωριό ζωντανεύει μόνο κατά τη διάρκεια του εορτασμού της εκκλησίας των Ταξιαρχών στις 07-08 Νοεμβρίου.

2 χλμ. απόσταση, κοντά στους Ασώματους βρίσκεται ο Άγιος Δημήτριος, χωριό με ελάχιστους επίσης εναπομείναντες κατοίκους. Το ομώνυμο μοναστήρι της περιοχής έχει πρόσφατα αναστηλωθεί.

Σε κοντινή απόσταση, βρίσκεται το Λαγούδι, σε υψόμετρο 240 μ., με την εκκλησία του Αγίου Ιωάννη του Θεολόγου χτισμένη ανάμεσα σε βράχους.

Σε υψόμετρο 846 μ., σας υποδέχεται η κορυφή Χριστός, το υψηλότερο σημείο της Κω, με το εκκλησάκι, χτισμένο το 1709, του Σωτήρος Χριστού ή του Δικαίου Χριστού. Όσο για την ανάβαση, προτιμότερο είναι να ακολουθήσετε το μονοπάτι που ξεκινάει από τη Ζιά και, εφόσον η φυσική σας κατάσταση είναι ικανοποιητική ή έστω ανεκτή, σε λιγότερο από 12 ώρες θα απολαμβάνετε ένα από τα πιο όμορφα τοπία των Δωδεκανήσων. Λίγο έξω από τη Ζιά υπάρχει ένα καλοσηματισμένο μονοπάτι, το οποίο οδηγεί σ' ένα πανέμορφο δάσος με πεύκα, όπου βρίσκεται το εκκλησάκι του Χριστού. Το σημείο είναι ευδιάκριτο, αφού το μονοπάτι οριοθετείται με κόκκινα και μπλε σημάδια.

Τα απέναντι τουρκικά παράλια, η Νίσυρος, η Τήλος και η Χάλκη στα νότια και η Αστυπάλαια στα δυτικά διακρίνονται από εδώ καθαρά.

Κατά μήκος της βόρειας ακτής και σε απόσταση 12 χλμ. δυτικά της πόλης, βρίσκεται το Τηγκάκι, με 170 περίπου κατοίκους. Επίγειο κατά κάποιον τρόπο, του οικισμού Ασφενδιού, το Τηγκάκι διαθέτει πλήθος ξενοδοχείων και επιπλωμένων διαμερισμάτων. Στον κατάφυτο αυτό συνοικισμό συναντά κανείς καταστήματα, καφετέριες, μπαρ, καθώς και μια οργανωμένη παραλία για θαλάσσια σπορ.

Εντυπωσιακή είναι και η θεά του ορίζοντα από αυτό το σημείο, ιδιαίτερα την ώρα που δύει ο ήλιος και όπου απέναντι διακρίνονται η Κάλυμνος, η Ψέριμος και η Αλικαρνασσός.

ΤΟ ΠΥΛΙ

Μετά τον οικισμό του Ασφενδιού, κατά μήκος του κεντρικού δρόμου του νησιού, διασταύρωση οδηγεί στο Λινοπότι.

Στην περιοχή αυτή υπάρχει μεγάλη πηγή η οποία φέρει το όνομα Λίμνη και χρησιμοποιείται για αρδευτικούς σκοπούς.

Άμεσως μετά, ακολουθεί το χωριό Πυλί, με κέντρο την πλατεία του, η οποία περιβάλλεται από καφενεία και εστιατόρια.

Το Πυλί, που απλώνεται σ' έναν κάμπο με ελαιώνες και καλλιέργειες κηπευτικών, είναι όμορφο χωριό με παλαιά και πετρόχιστα σπίτια. Στην πλατεία του χωριού μπορεί κανείς να επισκεφτεί ένα πρότυπο πυλιώτικο σπίτι. Στον εκθεσιακό αυτό χώρο θα δείτε οικιακά σκεύη, αργαλειούς, καθώς επίσης και έπιπλα όπως ο κρέβιτος (παραδοσιακό κρεβάτι με κούνια από πάνω και αποθηκευτικούς χώρους από κάτω).

Σημαντικό μνημείο της περιοχής είναι και ο Ελληνιστικής περιόδου οικογενειακός τάφος, το Χαρμόλιο, θολωτό κτίσμα με 12 όμοιες μεταξύ τους κρύπτες, και πάνω στο τάφο είναι χτισμένο το εκκλησάκι του Σταυρού.

Οι περισσότεροι κάτοικοι στο Πυλί ασχολούνται με τη γεωργία. Χάρη στα πλούσια νερά δύο πηγών, η παραγωγή είναι αρκετά ικανοποιητική.

Στους πρόποδες του Δικαίου, σε απόσταση 4 χλμ. ανατολικά, βρίσκεται το ερειπωμένο ήδη από τον 18^ο αι. χωριό Παλαιό Πυλί. Ακριβώς πάνω από το παλιό χωριό, σώζεται βυζαντινό κάστρο. Η θεά από εδώ προς τον κάμπο και τις παραλίες της περιοχής είναι πράγματι ξεχωριστή. Στο Παλαιό Πυλί αξιόλογη είναι η εκκλησία της Υπαπαντής, που χτίστηκε από τον Όσιο Χριστόδουλο, με φθαρμένες τις σημαντικές αιογραφίες του 14^{ου} αι., ξυλόγλυπτο τέμπλο και αρχαίους κίονες, που πιθανότατα προέρχονται από το ιερό της Δήμητρας, που βρισκόταν στη θέση Κυπαρίσσι.

ΤΟ ΜΑΡΜΑΡΙ

Λίγο βορειότερα βρίσκεται ένας από τους συνοικισμούς του χωριού Πυλί, το Μαρμάρι. Σε απόσταση 15 χλμ. από την πόλη της Κω και με 200 περίπου κατοίκους, το Μαρμάρι είναι από τα γνωστότερα κέντρα παραθερισμού του νησιού, με πολλά ξενοδοχεία και ενοικιαζόμενα δωμάτια, εκτεταμένη παραλία και διάφανα νερά.

Το Ιππικό Κέντρο του Μαρμαρίου εξασφαλίζει άλογα και πόνια για μια ξεχωριστή βόλτα, σε λογικές τιμές.

Δίπλα στο Μαρμάρι, βρίσκονται οι αλυκές, από τις μεγαλύτερες της Μεσογείου, σε περιοχή με σπάνια ορνιθοπανίδα.

Η ΑΝΤΙΜΑΧΕΙΑ

Η Αντιμάχεια, 25 χλμ. από την πόλη της Κω, είναι παραδοσιακό αγροτικό χωριό, που φημίζεται για τους στιχοπλόκους, τους οργανοπαίχτες, τους τραγουδιστές και τους χορευτές του. Οι κάτοικοί του ξεπερνούν τους 2.000, ενώ του Μαστιχαρίου, επίκειου της Αντιμάχειας, φτάνουν τους 300.

Χαρακτηριστικό αξιοθέατο της περιοχής είναι το βενετσιάνικο κάστρο, που χτίστηκε από τους Ιωαννίτες Ιππότες στα ερείπια παλαιότερου κτίσματος. Τα τείχη του σώζονται σε αρκετά καλή κατάσταση, όπως και τα λεγόμενα καστρόσπιτα και οι δεξαμενές νερού.

Μέσα στο κάστρο βρίσκεται η εκκλησία της Αγίας Παρασκευής, βυζαντινού ρυθμού, που γιορτάζει στις 26 Ιουλίου με μεγάλο πανηγύρι.

Αντιπροσωπευτικό της οικιστικής παράδοσης του πρώτου μισού του 20^{ου} αι. είναι το Αντιμαχιώτικο. Σπίτι, όπου εκτίθενται έπιπλα, σκεύη και εργαλεία από παλιά σπίτια του χωριού. Απέναντι από το Αντιμαχιώτικο Σπίτι, βρίσκεται ο μύλος του Παπά, ο οποίος είναι ανακαινισμένος και λειτουργεί κανονικά.

ΤΟ ΚΑΣΤΡΟ ΤΗΣ ΑΝΤΙΜΑΧΕΙΑΣ

Στην ενδοχώρα του νησιού, χτίστηκε τον 15^ο αι. το κάστρο της Αντιμάχειας.

Πρόκειται για οχυρωματικό έργο με τετράπλευρο σχήμα, το οποίο καλύπτει έκταση 45 στρεμμάτων και βρίσκεται σε λόφο ύψους 150 μ. Είναι κατασκευασμένο από μεγάλες ηφαιστιογενείς πέτρες.

Στην τοιχοδομία του διακρίνονται τρεις οικοδομικές φάσεις. Εκτός από την πρώτη, σημαντική είναι και η δεύτερη φάση, που πραγματοποίησε ο Μάγιστρος Pierre d'Aubusson το 1494.

Στις επισκευές αυτές αναφέρονται τα εντοιχισμένα οικοσκήμα των Μεγάλων Μάγιστρων του Τάγματος. Η τρίτη φάση ανάγεται στις αρχές του 16^{ου} αι., όταν διαμορφώθηκε η μοναδική πύλη του κάστρου και ο επιβλητικός προμαχώνας με τα ακτινωτά κανονιστάσια στη βάση του.

Στο εσωτερικό σώζονται ερειπωμένες αποθήκες, κινστέρες, δύο εκκλησίες και κατοικίες. Η μονόχωρη εκκλησία του Αγίου Νικολάου φέρει σπαράγματα τοιχογραφιών που απεικονίζουν την Υπαπαντή στον νότιο τοίχο και την Κοίμηση στον δυτικό. Η άλλη μονόχωρη εκκλησία, της Αγίας Παρασκευής, επισκευάστηκε το 1705, όπως αναφέρει σχετική επιγραφή, και φέρει διπλό στρώμα τοιχογραφιών

με αναπαράσταση της Δευτέρας Παρουσίας στον δυτικό τοίχο και τη Σταύρωση σε μεταγενέστερο στρώμα. Η εκκλησία γιορτάζει στις 26 Ιουλίου με μεγάλο πανηγύρι.

Το μέγεθος του κάστρου αλλά και τα λείψανα μεγάλου αριθμού κτιρίων στο εσωτερικό του δείχνουν ότι ήταν ένας οχυρωμένος οικισμός, που σε περίπτωση κινδύνου προφύλασσε όχι μόνο τους κατοίκους του, αλλά πιθανότατα και τους γύρω μικρότερους οικισμούς, ακόμη και την πρωτεύουσα του νησιού, τη Νεραντζιά.

ΤΟ ΜΑΣΤΙΧΑΡΙ

Εκτός από τουριστικό κέντρο, το Μαστιχάρι είναι και το λιμάνι της Αντιμάχειας, απ' όπου η Κως συνδέεται καθημερινά με την Κάλυμνο.

Το Μαστιχάρι είναι επίσης γνωστό για την πεντακάθαρη θάλασσά του και την παραλία του, η οποία περιβάλλεται από ξενοδοχεία και πανσιόν.

Δυτικότερα, βρίσκεται η περιοχή του Αγίου Ιωάννη, με την περίφημη παραλία, που πήρε το όνομά της από την ομώνυμη τρικλιτη παλαιοχριστιανική βασιλική με το αξιόλογο ψηφιδωτό δάπεδο και το

βαπτιστήριο.

Η Πλάκα βρίσκεται νοτιοδυτικά της Αντιμάχειας και διαθέτει ένα από τα πιο όμορφα δάση όλου του νησιού, κατάλληλα διαμορφωμένο για εκδρομές και πικ-νίκ.

ΤΑ ΚΑΡΔΑΜΑΙΝΑ

Σε απόσταση 29 χλμ. νοτιοδυτικά της πόλης της Κω βρίσκεται η Καρδάμαινα, παραθεριστικό κέντρο με μεγάλα ξενοδοχειακά συγκροτήματα και λιμανάκι απ' όπου είναι εύκολη η πρόσβαση στη Νίσυρο.

Ο ήλιος και η θάλασσα, το φρέσκο ψάρι και τα οπωροκηπευτικά της περιοχής, αλλά και οι σύγχρονες ανέσεις που προσφέρονται, καθιστούν την περιοχή της Καρδάμαινας ελκυστικό οικισμό, με μόνιμο πληθυσμό 1.400 κατοίκων και έντονη τουριστική κίνηση.

Τα σπίτια, κινούργια και παλιά, είναι χτισμένα κατά μήκος εκτεταμένης παραλίας με γαλαζοπράσινα νερά. Οι αμμώδεις παραλίες που απλώνονται σε έκταση χιλιομέτρων, η υποδομή για θαλάσσια σπορ, οι ταβέρνες, τα εστιατόρια, τα μπαρ, ανταποκρίνονται απολύτως στον κοσμοπολίτικο χαρακτήρα του νησιού.

Επίσης, στην Καρδάμαινα κατασκευάζονται ακόμη και σήμερα ωραιότατα χειροποίητα κεραμικά. Εδώ πιστεύεται ότι βρισκόταν η τρίτη αρχαία πόλη του νησιού, η Αλάσαρνα.

Ο ΟΙΚΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΛΑΣΑΡΝΑΣ

Στην αρχαία Αλάσαρνα, πολύ κοντά στον παλαιοχριστιανικό οικισμό, αξιοσημείωτο είναι το ταφικό συγκρότημα, το οποίο είναι ορατό στον επισκέπτη του αρχαιολογικού χώρου της Αλάσαρνας ήδη με την είσοδο του στο χέρο. Τα ευρήματα του ανασκαφικού χώρου δείχνουν ότι ο οικισμός διατηρήθηκε ως τα μέσα του 7^{ου} αι.

Η οριστική εγκατάλειψη του φαίνεται ότι συμπίπτει με τις αραβικές επιδρομές στα μέσα του 7^{ου} αι. και έχει συνδεθεί με την επιδρομή του Αμπούλ Αουάρ (654-655 μ.Χ). Αν και δεν γνωρίζουμε τη συνολική έκταση του οικισμού, είναι ωστόσο ξεκάθαρο ότι η ζωή της πόλης αναπτυσσόταν ανατολικά, όπως μαρτυρούν οι θέσεις της βασιλικής της Αγίας Θεότηας, του Δωροθέου, του Ευτυχίου και του πρεσβύτερου Φωτεινού. Η ανασκαφή του χώρου έχει φέρει στο φως, σε αρκετή απόσταση από το κτίσμα, οικίες της παλαιότερης φάσης του παλαιοχριστιανικού οικισμού, πριν από τα μέσα του 6^{ου} αι.

Η ΚΕΦΑΛΟΣ

Σε δεσπόζουσα θέση, σαν άλλοτε πρωτεύουσα του νησιού κατά την αρχαιότητα, η Κεφαλος βρίσκεται στο δυτικό τμήμα του νησιού. Αντιπροσωπευτικά εκθέματα από την αγροτική ζωή στο νησί στεγάζονται στο παραδοσιακό Σπίτι της Κεφάλου.

Οι κάτοικοι του οικισμού ξεπερνούν τους 2.000 και ασχολούνται κυρίως με την αλιεία. Στην κορυφή του υψώματος όπου βρίσκεται χτισμένη η Κεφαλος δεσπόζει ο ανεμόμυλος του παπα-Βασίλη. Στο λιμάνι του χωριού, το Καμάρι, συγκεντρώνεται μεγάλος αριθμός αλιευτικών σκαφών.

Η παραλία του Καμαρίου, με πεντακάθαρα νερά απλώνεται σε μεγάλη έκταση και προσφέρεται για θαλάσσια σπορ.

Στη θέση Παλάτια, 2χλμ. δυτικά της Κεφάλου και περίπου 1 χλμ. νότια του χωριού Λιμνιάνας, σώζονται ερείπια της αρχαίας πρωτεύουσας του νησιού, της Αστυπάλαιας, γενέτειρας του Ιπποκράτη.

Δυτικότερα αυτού του σημείου και σε 7 χλμ. από την Κεφαλο, βρίσκεται το μοναστήρι του Αγίου Ιωάννη του Θυμνιανού, το οποίο γιορτάζει στις 28-29 Αυγούστου.

Μετά τα Παλάτια και σε απόσταση 2 χλμ. από το μοναστήρι προς το Ζηνή βρίσκεται το προϊστορικής εποχής σπήλαιο Ασπρη Πέτρα, όπου ανασκαφές έφεραν στο φως ευρήματα της Νεολιθικής εποχής.

Με θέα προς τη θάλασσα αλλά και την Κεφαλο, η Παναγία η Παλατιανή είναι χτισμένη σε λόφο κοντά στα Παλάτια, πάνω στα ερείπια ναού της Δήμητρας της Ελληνιστικής εποχής.

Λίγο πιο κάτω συναντά κανείς τμήματα του αρχαίου τείχους, πιθανώς χτισμένου από τον Αλκιβιάδη κατά τη διάρκεια του Πελοποννησιακού Πολέμου σε μια προσπάθεια να ενισχύσει την άμυνα του νησιού απέναντι στους Λακεδαιμόνιους.

Στην πλαγιά του βουνού Ζηνή βρίσκεται ένα παλιό εκκλησάκι με εντυπωσιακή θέα στον κόλπο της Κεφάλου: η Παναγία η Ζηνωτίσσα.

Το κλειστό φυσικό λιμανάκι Λιμνιάνας, βόρεια και σε απόσταση 5 χλμ., χρησιμεύει ως καταφύγιο για τα μικρά αλιευτικά σκάφη.

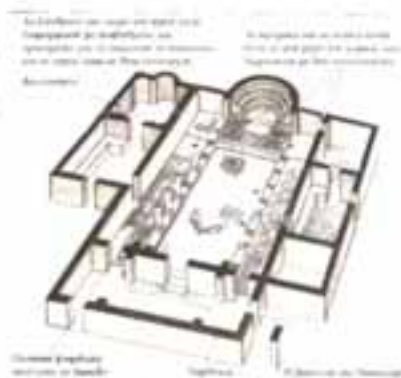
Κοντά στην Κεφαλο, στην παραλία του Καμαρίου, βρίσκεται και ο οικισμός του Αγίου Στεφάνου, όπου υπάρχει διπλή παλαιοχριστιανική βασιλική του 5^{ου} αι. Οι δύο εκκλησίες είναι τρίκλιτες, με κοινό βαπτιστήριο, διακοσμημένες με αξιόλογα ψηφιδωτά.

Αξίζει να αναφερθεί ότι μπροστά από αυτή τη διπλή βασιλική βρίσκεται το γραφικό νησάκι Καστρί, με το μικρό μοναστήρι του Αγίου Νικολάου.

Η ΠΑΛΙΟΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΒΑΣΙΛΙΚΗ

Οι βασιλικές ήταν αρχικά ρωμαϊκά δημόσια κτίρια. Οι χριστιανοί αξιοποίησαν αυτό τον κτιριακό τύπο για ναούς μεγάλου μεγέθους όπου συναθροίζονταν πολυάριθμο εκκλησίασμα. Χαρακτηριστικό των παλαιοχριστιανικών βασιλικών είναι η κυριαρχία του κατά μήκος άξονα και η δίριχτη ξύλινη στέγη. Το εσωτερικό χωριζόταν σε τρία ή πέντε κλίτη, με δύο ή τέσσερις κιονοστοιχίες κατά μήκος της μακράς πλευράς.

Με αυτές τις σειρές κίωνων δημιουργείται ρυθμική κίνηση προς τα εμπρός, προς την κόγχη του Ιερού, το οποίο χωρίζεται από τον υπόλοιπο ναό με χαμηλό θεράκιο και όχι με τέμπλο, ώστε να επιτρέπει την επικοινωνία του πιστού με τα τεκταινόμενα πίσω από την αγία τράπεζα. Από τα μεγάλα πλαϊνά παράθυρα έμπαινε άπλετο φως στο ναό, ενώ συνήθως λαμπρά ψηφιδωτά κοσμούσαν τα δάπεδα.

Οι τοίχοι καλύπτονταν συχνά με νωπογραφίες ή με μαρμαροθετήματα, δείγμα επίσης του πλούτου και της αγάπης για την πολυτέλεια που χαρακτηρίζει αυτή την περίοδο.

Ο ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ

Γεννήθηκε στην Κω το 460 π.Χ. Ο μύθος αναφέρει ότι από τον πατέρα του ήταν απόγονος του Ασκληπιού και από την μητέρα του του Ηρακλή. Στην Κω απέκτησε τις πρώτες γνώσεις ιατρικής, στο πλαίσιο της σχετικής σχολής και παράδοσης που είχαν ήδη διαμορφωθεί στο νησί- άλλωστε, απέναντι βρισκόταν η Κνίδος επίσης έδρα σημαντικής ιατρικής σχολής.

Η ακριβής χρονολογία του θανάτου δεν είναι γνωστή. Ταξίδεψε πολύ για να μάθει αλλά και για να διαδώσει τις γνώσεις του.

Θεωρείται πατέρας της ιατρικής επιστήμης, καθώς προσπάθησε να αποσυνδέσει την ιατρική από τη θεολογική σκέψη και να τη στηρίξει στη λογική και το πείραμα.

Η αιτιολογία και η πρόγνωση της νόσου απέκτησαν έτσι το προβάδισμα σε σχέση με τη θεραπευτική, της οποίας οι δυνατότητες ήταν ακόμα περιορισμένες.

Με το έργο του ο Ιπποκράτης συνέλαβε στη διαμόρφωση μιας ολόκληρης σχολής που κινήθηκε στις δικές του κατευθύνσεις. Η σχολή αυτή χαρακτηρίζεται από υψηλό επαγγελματικό ήθος, το οποίο εκφράζεται χαρακτηριστικά και με τον Όρκο που έδιναν οι ιπποκρατικοί γιατροί όταν

γίνονταν δεκτοί στη συντεχνία.

Σώζονται αρκετά συγγράμματα γραμμένα σε ιωνική διάλεκτο με έντονα δωρικά στοιχεία, για τα οποία παραμένει ακόμα ανοιχτό το θέμα της απόδοσής τους στον μεγάλο γιατρό της αρχαιότητας.

Ο ΠΛΑΤΑΝΟΣ ΤΟΥ ΙΠΠΟΚΡΑΤΗ

Απέναντι από την είσοδο του κάστρου θα δούμε ένα πλατάνι που χαρίζει τη σκιά του σε όλο το χώρο. Πιστεύεται ότι φυτεύτηκε από τον Ιπποκράτη πριν από 2.400 χρόνια περίπου. Έχει ξεπεράσει όπως και ο Ιπποκράτης την φήμη άλλων ομοίων του.

Κάτω από τη σκιά αυτού του δέντρου δίδαξε την Ιατρική πριν από αιώνες ο Μεγάλος Ιπποκράτης σε πολλούς μαθητές. Αργότερα, ο Απόστολος Παύλος δίδαξε τον Χριστιανισμό σε μία από τις περιοχές του.

Ο Πλάτανος του Ιπποκράτη μόλις που συγκρατείται από κάποιες αρχαίες κολόνες, ενώ κοντά του ορθώνεται μία τουρκική κρήνη καθαρισμού. Η διάμετρος του κορμού φτάνει τα 14 μ. Το κιγκλίδωμα που περιβάλλει τον Πλάτανο του Ιπποκράτη συναντά τη δεξαμενή μίας πηγής που την αποτελεί μία σαρκοφάγος που έχει Αραβική επιγραφή.

Λίγα μέτρα ανατολικά, πίσω από το Διοικητήριο υπάρχει μία επιγραφή ρωμαϊκή στη Λατινική που λέει: **LEGUM OMNES SERVI SUMUS**, δηλαδή πάνω από όλα ο νόμος.

Κάθε 1^ο Σεπτεμβρίου οι κάτοικοι του νησιού αγκαλιάζουν το δέντρο για να εξασφαλίσουν τη μακροβιότητα του.

Ο ΑΓΙΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ Ο ΒΑΠΤΙΣΤΗΣ

Η εκκλησία είναι μέσα στο κυρίως νεκροταφείο, νότια της πόλης της Κω. Το βασικό σχέδιο δείχνει έναν κύκλο με τέσσερα (4) ημικυκλικά γωνιακά κογγύλια και ένα στην μέση της ανατολικής πλευράς, με επιγραφή σε ένα τετράγωνο.

Δύο ακόμα κογγύλια στην μέση της νότιας και βόρειας πλευράς κατά μήκος με πέντε (5) αξιοσημείωτα από πάνω, έδωσε το όνομά αυτό στην εκκλησία. Μία ομόκεντρη κιονοστοιχία στο εσωτερικό, σχηματισμένος από οχτώ αυλακωτές στήλες, έχει αντικατασταθεί με τοίχους. Η είσοδος είναι στην μέση της δυτικής πλευράς της εκκλησίας.

Η εκκλησία ήταν αρχικώς ένα πρώιμο χριστιανικό βαπτιστήριο του 5^{ου} - 6^{ου} αιώνα, το οποίο ανήκε σε βασιλική, μερικώς εκσκάφτηκε και συμπληρώθηκε κατά την διάρκεια της Ιταλικής κατοχής. Κανένα ίχνος δεν έχει βρεθεί σήμερα. Είναι πιθανώς το μόνο πρώιμο χριστιανικό βαπτιστήριο που έχει παραμείνει σχεδόν άθικτο μέχρι σήμερα και παραμένει ακόμα στην χρήση σαν εκκλησιαστικό βαπτιστήριο.

Τοιχογραφίες του 12^{ου} - 13^{ου} αιώνα, με σκηνές από την ζωή του Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου έχουν πρόσφατα ανακαλυφθεί, όπως και άλλες του 16^{ου} αιώνα. Το κτίριο της εκκλησίας παρουσιάζει κάποια ενδιαφέρον στοιχεία, όπως την χρήση των ελληνιστικών υφασμάτων με στεράνια στο χαμηλότερο μέρος του νερού ναού.

ΤΟ ΩΔΕΙΟ ΤΗΣ ΚΩ

Βρίσκεται στην οδό Γρηγορίου στα αριστερά. Χρονολογείται στον 1^ο ή στον 2^ο αι. μ.Χ. και χρησιμοποιεί ως χώρος διεξαγωγής μουσικών αγώνων, αλλά και ως έδρα της Γερουσίας. Το Ωδείο είχε 14 σειρές μαρμαρίνων ειδωλίων, από τις οποίες έχουν αναστηλωθεί οι 9. Ψηφιδωτά δάπεδα κοσμούσαν τις παρόδους της ορχήστρας.

ΠΑΡΑΛΙΕΣ

Η Κως είναι ένας μικρός παράδεισος για όσους λατρεύουν τη θάλασσα και την αυθεντικότητα του φυσικού τοπίου. Οι αμμουδιές εκτείνονται κυρίως νοτιοανατολικά σε ακτογραμμή που φτάνει τα 112 χλμ., ενώ οι όρμοι στα βορειοανατολικά είναι κατάλληλοι για θαλάσσια σπορ. Ακόμη και στην περιοχή την πόλης υπάρχουν όμορφες παραλίες, στις οποίες μπορεί εύκολα να φτάσει κανείς με τα πόδια, με το ποδήλατο, ή με το δημοτικό λεωφορείο.

- Η Λάμπη (Κούμπουρνο) είναι η πιο κοντινή παραλία. Εδώ μπορεί να βρει κανείς αξιόλογη υποδομή για θαλάσσια σπορ.
- Στην ανατολική πλευρά μόλις 2 χλμ. από το κέντρο της πόλης, βρίσκεται το Ψαλίδι, που διαθέτει πολλά ξενοδοχεία, χώρο κατασκήνωσης, και εκτεταμένη παραλία με βότσαλα κατά μήκος του όρμου.
- Πιο νότια, συναντάτε την παραλία του Αγίου Φωκά, και
- Κοντά στο Τυγκάκι, βρίσκεται το Μαρμάρι, όμορφη παραλία η οποία περιβάλλεται από μεγάλα ξενοδοχειακά συγκροτήματα.
- Κοντά στο αεροδρόμιο, βρίσκεται το Μαστιγάρι, με τα κρυστάλλινα νερά και την αμμώδη παραλία. Από αυτό το σημείο μπορείτε να επισκεφτείτε με μικρά πλεούμενα το νησάκι Ψέριμος.
- Στη νότια πλευρά της Κω, βρίσκεται η παραλία της Καρδάμανας, που διαθέτει εκτεταμένη αμμουδιά και ρηχά, γαλάζια νερά. Η περιοχή αυτή προσφέρει και δυνατότητα για ψάρεμα, εφόσον βέβαια διαθέτει κανείς την απαραίτητη για τέτοιες ασχολίες υπομονή.
- Ακόμα, υπάρχει η παραλία του Καμαρίου, 1 χλμ. από την Κέραλο, που είναι μία από τις ομορφότερες του νησιού, με υποδομή για θαλάσσια σπορ, και ειδικότερα για ιστιοσανίδα.

Και τέλος, κοντά στο χωριό Καμάρι, αρχίζει ο Παράδεισος, παραλία που συνεχίζει 5 χλμ. ανατολικά χωρίς να συναντά φυσικά εμπόδια.

Στην ίδια κατεύθυνση σε απόσταση 13 χλμ. από την πόλη, την παραλία των Θεριμών. Στο σημείο αυτό αναβλύζουν φυσαλίδες από θερμές πηγές, που προέρχονται από το εσωτερικό του ηφαιστειογενούς υποθαλάσσιου εδάφους.

Οι κάτοικοι ονομάζουν τις πηγές Θεϊωνές, λόγω της μυριωδιάς του θείου, χάρη στη θερμότητά τους, τα νερά της περιοχής ζεσταίνονται υπερβολικά νωρίς και αντίστοιχα επιμηκώνεται η δυνατότητα για κολύμπι το φθινόπωρο.

ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΑ, ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ, ΔΙΑΣΚΕΛΑΣΗ ΣΤΗΝ ΚΩ

Κατά την περίοδο της τουριστικής κίνησης, στην πόλη της Κω και στους οικισμούς του νησιού λειτουργούν εστιατόρια κάθε κατηγορίας με ελληνική και διεθνή κουζίνα, ουζερί με ντόπιους μεζέδες, πιτσαρίες, ταβέρνες, καφετέριες και ζαχαροπλαστεία.

Στους παραθαλάσσιους οικισμούς πολλές ταβέρνες σερβίρουν φρέσκο ψάρι, ενώ στα χωριά της ενδοχώρας μικρές ταβέρνες προσφέρουν ελληνικούς μεζέδες και ψητά της ώρας. Υπάρχουν επίσης ξενοδοχεία όλων των κατηγοριών ενώ οι ανέσεις που προσφέρουν οι ξενώνες, τα διαμερίσματα και τα δωμάτια ποικίλουν.

Από τις παραλιακές ταβέρνες στην πόλη της Κω ξεχωρίζει η «Αθήνα», μία από τις πιο παλιές και με μεγάλη εμπειρία σε ελληνικά μαγειρευτά, και η «Φιλοξενία».

Αξιόλογο εστιατόριο πολυτελείας είναι επίσης ο «Πλάτανος», κοντά στον Πλάτανο του Ιπποκράτη, που στεγάζεται σε κτίριο ιταλικής αρχιτεκτονικής και προσφέρει κατά τους θερινούς μήνες ζωντανή μουσική.

Πολλά παραδοσιακά καφενεία είναι ταυτόχρονα και μεζεδοπωλεία - ουζερί. Ένα από τα γνωστότερα ουζερί στο κέντρο της πόλης, όπου συχνάζουν κυρίως ντόπιοι, με αμυγώδες ελληνικό μενού, είναι το «Ποτέ την Κυριακή», όπου μπορείτε να δοκιμάσετε μύδια σαγανάκι και ροζέ κρασί.

Επίσης, η ταβέρνα «Πηγή» στο χωριό Πυλί είναι γνωστή για τα εξαιρετικά σουτζουκάκια που σερβίρει. Η ντόπια κουζίνα φημίζεται ιδιαίτερα για τη γεμιστό κατσικάκι και το μοσχάρι με πιταρίδια.

Τόσο στην πρωτεύουσα όσο και στα χωριά υπάρχουν πολλά ξενοδοχεία, επιπλωμένα διαμερίσματα, καθώς και ξενώνες. Ορισμένα από αυτά λειτουργούν μόνο από τον Απρίλιο ως τον Οκτώβριο. Ενδεικτικά, αναφέρουμε στην πόλη της Κω τα ξενοδοχεία «Χωριό Κυπριώτης» και «Ωκεανός», καθώς και το ξενοδοχείο «Νέπτον» στην περιοχή Μαρμαρίου-Μαστιγάρου.

Η νυχτερινή ζωή στην Κω προσφέρει επίσης αρκετές επιλογές. Στην περιοχή που βρίσκεται ανατολικά της πλατείας Ελευθερίας (οδός Ναυκλήρου και Διάκου) υπάρχουν συγκεντρωμένα 20-25 μπαρ, τα οποία λειτουργούν καθ' όλη την διάρκεια της νύχτας και παίζουν συνήθως πολύ δυνατή ροκ μουσική.

Ένα από τα γνωστότερα μουσικά μπαρ της Κω είναι και η «Παράσταση», που προσφέρει ζωντανή μουσική. Εναλλακτική λύση είναι επίσης η καφετέρια-μπαρ «Μύλος» που βρίσκεται στη Λάμπη, κοντά στην παραλία.

ΤΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΤΗΣ ΚΩ

Τα προϊόντα που παρουσιάζουν μεγαλύτερο ενδιαφέρον επειδή είναι ντόπιας παραγωγής, είναι το θυμαρίσιο μέλι, που παράγεται κατά κύριο λόγο στην Αντιμάχεια – Κεφάλο, και το γιαούρτι, που παρασκευάζεται από αγνό αγελαδινό γάλα.

Μία ξεχωριστή παραδοσιακή γέυση της Κω είναι το κόκκινο τυρί, το λεγόμενο κρασοτύρι. Πρόκειται για μωρήθρα που βυθίζεται στο κατακάθι κόκκινου κρασιού για κάποιο διάστημα, αποκτώντας έτσι το ιδιαίτερο χρώμα του και την ξεχωριστή γέυση του.

Το ιδιαίτερα εύφορο έδαφος του νησιού παράγει και άλλα προϊόντα καλής ποιότητας, όπως σιτηρά, ντομάτες και καπνά.

Στα καταστήματα λαϊκής τέχνης των διαφόρων οικισμών, όπως στην Αντιμάχεια και το Ασφενδίου, διατίθενται χειροποίητα υφαντά, κρύσταλλα, κεραμικά και κοσμήματα.

ΟΙ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΚΩ

Τα ήθη και τα έθιμα τηρούνται με σεβασμό από τους ντόπιους, οι ντόπιοι διατηρούν τον παραδοσιακό τους χαρακτήρα ανέπαφο από τις επιδράσεις του ξενόφερτου τρόπου ζωής. Οι τοπικοί χοροί, η παραδοσιακή μουσική και τα παραδοσιακά τραγούδια αναβιώνουν όλα με κάθε ευκαιρία, είτε στα πανηγύρια και τις γιορτές των αγίων, είτε στους γάμους και τις κάθε είδους εκδηλώσεις των τοπικών πολιτιστικών φορέων.

Πανηγύρια και παραδοσιακά γλέντια γίνονται σε ολόκληρο το νησί. Στην πόλη της Κω, με πρωτοβουλία του Πνευματικού Κέντρου, οργανώνονται από τον Ιούλιο ως και τον Σεπτέμβριο τα «Ιπποκράτεια», με εκθέσεις ζωγραφικής, γλυπτικής και φωτογραφίας, θεατρικές παραστάσεις, ποιητικές βραδιές, συναυλίες και βραδιές με τοπικά χορευτικά συγκροτήματα. Το καλοκαίρι, επίσης, οργανώνεται κάθε Κυριακή μεσημέρι η αναπαράσταση του «Όρκου του Ιπποκράτη» στο χώρο του Ασκληπιείου.

Στην Αντιμάχεια, οι Απόκριες γιορτάζονται παραδοσιακά με τα παιχνίδια (μασκαράδες) και την κοκχάλα (κεφάλι γαϊδάρου, που ανοιγοκλείνει το στόμα).

Στα πανηγύρια της Αγίας Τριάδας, της Παναγίας το Δεκαπενταύγουστο και των Αγίων Αποστόλων στις 30 Ιουλίου, προσφέρεται συνήθως φαγητό και κρασί.

Οι εκδηλώσεις αυτές περιλαμβάνουν ακόμη λαϊκούς χορούς με την παρούσα ντόπιων οργανοπαζιών.

Στο Μαστιχάρι ο Άγιος Ιωάννης πανηγυρίζει στις 25 Αυγούστου, ενώ στις 15 Σεπτεμβρίου τους Αγίου Νικήτα, προσφέρονται γίδα βραστή και κρασί.

Επίσης, στα τέλη του Αυγούστου και στο πλαίσιο της Γιορτής του Μελιού προσφέρονται γλυκά με βάση το μέλι και οργανώνεται παραδοσιακό γλέντι.

Η Καρδάμαινα τιμά τον Άγιο Ιωάννη και την Παναγία με μεγάλα πανηγύρια στις 29 Αυγούστου και στις 8 Σεπτεμβρίου αντίστοιχα.

Τους θερινούς μήνες διοργανώνονται επίσης τα Αλασσάρια. Πρόκειται για γιορτές με εκθέσεις ζωγραφικής και φωτογραφίας, παραδοσιακούς χορούς, συναυλίες, θεατρικές παραστάσεις, επιστημονικές ομιλίες, ποδηλατικούς και σκακιστικούς αγώνες, κ.ά..

Στον οικισμό της Κεφάλου οργανώνεται την τελευταία Κυριακή της Αποκριάς το παραδοσιακό καρναβάλι, με πολύ κόφι και με μεταμφιέσεις. Επίσης, οι γιορτές της Αγίας Παρασκευής στις 26 Ιουλίου, της Παναγίας το Δεκαπενταύγουστο και του Αγίου Ιωάννη στις 29 Αυγούστου πλαισιώνονται με εκδηλώσεις, κατά τη διάρκεια των οποίων προσφέρεται γίδα βραστή με πιλάφι, δωρεά των κτηνοτρόφων στη χάρη των αγίων.

Το καρναβάλι στο Πυλί είναι ξεχωριστό, με παρέλαση αρμάτων και απαγγελίες σατιρικών στίχων. Επίσης, στις 23 Απριλίου του Αγίου Γεωργίου, οργανώνονται αλογοδρομίες και ακολουθεί πανηγύρι με κρασί και μεζέδες, ενώ στις 23 Ιουνίου γιορτάζεται ο Αί-Γιάννης ο Κλήδονας.

ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ

Ο αριθμός και η αντίστοιχη πυκνότητα των δρομολογίων προς την Κω κυμαίνεται ανάλογα με την εποχή. Το νησί συνδέεται αεροπορικά και ακτοπλοϊκά.

Αεροπορικά: Υπάρχει σύνδεση με την Αθήνα, τη Θεσσαλονίκη (μέσω Σάμου) και τη Ρόδο.

Ακτοπλοϊκά: Υπάρχει σύνδεση με τον Πειραιά, τη Ρόδο, τη Θεσσαλονίκη και την Καβάλα.

Επίσης, καθημερινά λειτουργεί ακτοπλοϊκή σύνδεση με την Κάλυμνο.

Από την Καρδάμαινα και την Κεφάλο υπάρχει καθημερινή σύνδεση με τη Νίσυρο. Κατά την διάρκεια της καλοκαιρινής περιόδου και ιδιαίτερα κατά τη θερινή περίοδο, οργανώνονται εκδρομές από την Κω στην αρχαία Αλικαρνασσό, στην Τουρκία.

Η Κως συνδέεται με αρκετά νησιά της Δωδεκανήσου και του Ανατολικού Αιγαίου, όπως και με ορισμένες από τις Κυκλάδες, γεγονός που τη μετατρέπει σε κατάλληλο ορμητήριο για την περιήγηση όλων αυτών των νησιών.

Στο εσωτερικό του νησιού, και ειδικότερα στην περιοχή της πόλης της Κω, οι μεταφορικές ανάγκες καλύπτονται κυρίως με δίκυκλα ή με ταξί. Επίσης, λειτουργούν γραφεία που νοικιάζουν αυτοκίνητα και δίκυκλα.

Τα λεωφορεία που συνδέουν την πόλη της Κω με τα χωριά είναι τακτικά και έχουν αφετηρία τους το κέντρο της Πόλης. Καθημερινά εκτελούνται δρομολόγια με λεωφορεία του ΚΤΕΛ για Ζηπάρι, Ασφενδίου, Τηγκάκι, Πυλί, Καρδάμαινα, Αντιμάχεια, Μαστιχάρι.

Προς και από το αεροδρόμιο του νησιού, το οποίο βρίσκεται στην Αντιμάχεια σε απόσταση 27 χλμ. από την πόλη, η ευκολότερη λύση για να μετακινηθεί κανείς είναι το ταξί.

Ωστόσο, επιβάτες μεταφέρουν και τα λιοφορτία της Ολυμπιακής Αεροπορίας.

Τα τουριστικά γραφεία αθηνών, τόσο μέσα στην πόλη όσο και σε περιοχές με έντονη τουριστική κίνηση, Οργανώνουν εκδρομές σε όλα τα αξιοθέατα και τους χώρους αρχαιολογικού ενδιαφέροντος του νησιού, καθώς και σε κοντινούς θαλάσσιους προορισμούς. Τέλος, η Κως προσφέρει άφθονες ευκαιρίες για πεζοπορία ή για μικρούς περιπάτους συνδυάζοντας μοναδικά το βουνό και τη θάλασσα.

Για μια πληρέστερη γνώριμία με το νησί, λοιπόν, και για πραγματικά αλησμόνητες εμπειρίες και αναμνήσεις, μην ξεχάσετε να πάρετε μαζί σας... άνετα παπούτσια...

ΤΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΤΗΣ ΚΩ

<u>ΟΝΟΜΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΥ</u>	<u>ΤΗΛΕΦΩΝΑ</u>	<u>ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ</u>
ACHILLEFS BEACH Hotel	22420-59160,59163	A
AEGEON Hotel	22420-24701,24703	B
AEOLUS BEACH Hotel and Bungalows	22420-26781,26788	A
AFENTOULIS Hotel	22420-25321,25797	C
AGHIOS CONSTANTINOS Hotel	22420-23301	B
AGIOS GEORGIOS Hotel		C
AGRELLIS Hotel	22420-91126,91128	C
AKTAEON APARTMENTS Furnished Apartments	22420-24977	C
AKTI Hotel	22420-92777,92780	A
ALBATROS BEACH Hotel	22420-23381,23383	C
ALCYON Hotel	22420-23739	C
ALEXANDRA 2 Furnished Apartments	22420-25202	C
ALEXANDRA BEACH Hotel	22420-27791,27794	B
ALEXANDRA Hotel	22420-28301,28305	B
ALICE SPRINGS Hotel	22420-23473	C
ALIKI Hotel	22420-24198	C
ALMA Hotel	22420-91365	C
AMERIKANA Hotel	22420-22947	C
ANASTASIA Hotel	22420-28598,23994	C
ANDAVIS Hotel	22420-91461,91118	C
ANDROMEDA Furnished Apartments	22420-29886,29887	B
ANGELA Furnished Apartments	22420-21246,21247	B
ANGELIKI Furnished Apartments	22420-91358	C
ANNE Hotel	22420-23030	C
ANNETA Hotel	22420-24031	C
ANTHIA Furnished Apartments	22420-23393,25278	C
ANTHOULA Hotel	22420-71339	C
APELLIS Hotel and Bungalows	22420-24629	B
APOLLON Hotel	22420-27331,27334	B
APOLLONA'S MUSES Hotel	22420-91602	C
APOLLONIA Furnished Apartments	22420-25653	C
ARAMNI Furnished Apartments	22420-69964,69564	C
ARANT Hotel	22420-51167	C

ARCHIPELAGOS Hotel	22420-23408	A
ARGO Hotel	22420-24375	C
ARIADNI Furnished Apartments	22420-69003	C
ARISTO Hotel	22420-21306	A
ARTEMIS Hotel	22420-23313,23820	B
ASLANIS VILLAGE Furnished Apartments	22420-41796,68196	C
ASPA HOLIDAYS Furnished Apartments	22420-28394	C
ASPRO SPITI Furnished Apartments	22420-69296	C
ASTERIAS Furnished Apartments	22420-23665,25364	C
ASTRON Hotel	22420-23703,23708	B
ATHINA Hotel	22420-25044,25045	C
ATLANTIS 2 Hotel	22420-23755,28731	C
ATLANTIS Hotel	22420-28731,22852	A
BAHAMES Hotel	22420-24374	C
BLUE JAY Hotel	22420-41533	C
BOHEME Hotel	22420-26381,23754	C
BOURADANIS VILLAGE Furnished Apartments	22420-68190	B
BRISTOL Hotel	22420-22865,23270	C
CALYPSO Hotel	22420-23552,24911	B
CAPTAIN'S Hotel	22420-22961,27962	C
CARAVA BEACH Hotel and Bungalows	22420-41291,41294	A
CARDA BEACH Bungalows	22420-91221,91223	B
CHEVALIER'S Hotel	22420-23503,23505	B
CHRISTINA BEACH Hotel	22420-91326,91626	C
CHRISTINA Hotel	22420-22466	E
CLEOPATRA Hotel	22420-91181,91184	C
COLUMBIA BEACH Hotel	22420-28440,24725	C
CONSTANTIA Furnished Apartments	22420-28244	C
CONSTANTINOS ILIOS Hotel	22420-69411,69412	C
CONTINENTAL PALACE Hotel	22420-22737,22915	A
CORALI Hotel	22420-68212	B
COS PALACE Hotel	22420-69890	A
COS SUNSMILE Furnished Apartments	22420-25607	C
COSMOPOLITAN Hotel	22420-23411,23415	B
COSTA-ANTZELA Hotel	22420-25800,26800	B
COSTEL Hotel	22420-22969	C
COUROS CLUB Hotel	22420-59214,59216	B
DAEDALOS Hotel	22420-91527,91533	A
DELFINI Hotel	22420-28802	C
DIMIS BEACH Hotel	22420-68172	C
DIMITRA BEACH Hotel and Bungalows	22420-28581,28582	A
DIMITRIOS Hotel	22420-27680	B
DIMITRIS PARITSA Hotel	22420-24673	C
DODECANESSUS Hotel	22420-28460,22860	D
EFTIHIA Furnished Apartments	22420-26051,22350	C
EKATERINI(Catherine)		

Hotel	22420-28285	C
ELLI Furnished Apartments	22420-28401	C
ELMA Hotel	22420-22920	C
ENTMARK Hotel	22420-25952,26385	C
ESPERIA Hotel	22420-42010,42011	B
FAENARETI Hotel	22420-51395,59024	
FANTASSIA Furnished Apartments	22420-23922	C
FILOXENIA Furnished Apartments	22420-22144	C
FROSSYNI Hotel	22420-25231	C
GALAXIAS Hotel	22420-23361,23362	C
GALAZIOS OURANOS Hotel	22420-22090	C
GALIA Hotel	22420-23230	B
GALINI Hotel	22420-23368	C
GAYA Hotel	22420-25804,24683	C
GEORGE Hotel	22420-23297,21630	C
GHIANNIS Hotel	22420-68187,68188	C
GIAKALIS Furnished Apartments	22420-41586,41686	B
GLASSEMI Hotel		B
GOLDEN CITY Hotel	22420-23057,26323	C
GOLDEN STAR Furnished Apartments	22420-69291	B
GOLDEN SUN Furnished Apartments	22420-69172	C
HARIKLIA Hotel		C
HELLAS Hotel	22420-23057,25019	C
HERMES Hotel		C
HIPPOCRATES PALACE Hotel	22420-24401,24406	A
HOLLYWOOD Hotel	22420-69206	C
HOTEL BEACH BLUE SEA Hotel	22420-26280,24527	C
IBISCUS(Iviskos) Hotel	22420-22214	C
ILIOLOUSTES MERES Furnished Apartments	22420-69091	C
IMPERIAL Hotel	22420-23800,23802	C
INO Furnished Apartments		C
INTERNATIONAL Hotel	22420-23751,23752	C
IONIKOS Hotel	22420-71166,71779	C
IPANEMA Hotel		C
IPPOKRATIS Hotel	22420-23221	C
IRENE Hotel	22420-28186	C
IRIS Hotel	22420-24454,21458	B
KALIMERA KOS Hotel	22420-91535,91591	B
KALOUDIS Furnished Apartments	22420-69757,69405	C
KALOXENIA Furnished Apartments	22420-91112,91781	C
KAMARES Furnished Apartments	22420-91091,91092	C
KAMARI BAY Hotel	22420-71556	C
KAMELIA Hotel	22420-28983	C
KANARI BEACH Hotel	22420-59132,59135	A
KARANTONIS Furnished Apartments	22420-59076	B
KARDAMENA Hotel	22420-91252	C
KARDAMOS Hotel	22420-91323	C

KARIS Hotel	22420-22990	C
KARLOS VILLAGE Hotel	22420-71213,71313	A
KENTRO AGHIA MARINA Furnished Apartments	22420-25429	C
KOALA Hotel	22420-22897	C
KOKALAKIS BEACH Hotel	22420-71466,71496	C
KONDIA BEACH Hotel	22420-22663,23183	C
KONI Hotel	22420-23913	C
KORDISTOS Hotel	22420-71251,71151	C
KOS BAY Hotel	22420-26126,26127	C
KOS Furnished Apartments	22420-22480,22481	B
KRISMARI Hotel	22420-91642,91644	B
KYPRIOTI'S VILLAGE Hotel	22420-27640,27649	A
LAKITIRA Hotel	22420-91115,91537	A
LANGAS AEGEAN VILLAGE Hotel	22420-91401,91402	A
LAURA Hotel	22420-28981,24209	C
LOUIS Furnished Apartments	22420-59094,51433	C
MAMOUZELOS Furnished Apartments	22420-91467	C
MANOS Hotel	22420-28931	C
MARIE Hotel	22420-22291	C
MARIGO Hotel	22420-22544,23177	C
MARILIZA Hotel	22420-41433,41437	B
MARINA Hotel	22420-25111,25112	B
MARITINA Hotel	22420-23241,23511	C
MARITINA MARE Hotel	22420-24801,24803	C
MARITON APARTMENTS Furnished Apartments	22420-25875	C
MARMARI BEACH Hotel	22420-41002,41219	B
MASTIHARI BAY Hotel	22420-59300,59306	A
MASTIHARI BEACH Hotel	22420-59252,59254	C
MENI BEACH Hotel	22420-69217,69181	C
MERSINI Hotel	22420-22602	C
MESSOGHIOS Hotel	22420-23161	C
MIKARGY Hotel	22420-91492,91283	C
MYROS Furnished Apartments	22420-29768	C
NEPTUNE BEACH Hotel	22420-41480,41601	A
NEPTUNE VILLAGE RESIDENCE Furnished Apartments	22420-41785,41480	A
NINA Hotel	22420-41590,41630	B
NIRIIDES BEACH Hotel and Bungalows	22420-23380,23919	C
NISSIA Furnished Apartments	22420-91091,91092	C
NORIDA BEACH Hotel	22420-91230,91220	A
OASIS Hotel	22420-69068	B
OCEANIS Hotel	22420-24641	A
OLGA Hotel	22420-22694,23482	C
OLYMPIA Hotel	22420-22812	C
OSCAR Hotel	22420-28090,28091	C
PALLADION BUNGALOWS Hotel	22420-41407,41408	B
PALM BEACH Hotel	22420-21771,21773	C
PANTELIS Hotel	22420-25456,23584	C
PARADISE PHAETHON BEACH Hotel	22420-41488,41736	A

PARADISSOS Hotel	22420-22988,23916	C
PARITSA Hotel	22420-28971,22688	C
PARK LANE Hotel	22420-29170,29651	B
PAVLOS Hotel	22420-23151,23152	C
PAXINOS Hotel	22420-69306,69489	C
PERIVOLI Furnished Apartments	22420-91105,92102	C
PHAETHON Hotel	22420-28901,26902	C
PHANTASIA Furnished Apartments	22420-23922	C
PLATANISTA Hotel	22420-27551,22400	A
POPI Furnished Apartments	22420-25106	C
PORTO BELLO BEACH Hotel	22420-91217,91193	A
POSSIDON Hotel	22420-23365	C
PRINCESS OF KOS Bungalows	22420-41524,41697	A
PYLI BAY Hotel	22420-41211	B
RAMIRA BEACH Hotel	22420-22891,22894	A
RIO Hotel	22420-91627,91628	B
ROSELAND Hotel and Bungalows	22420-41650,41651	B
SANDY BEACH Hotel	22420-41426,41195	B
SEMIRAMIS Hotel	22420-26655	C
SILVER BEACH Hotel	22420-91415,91102	B
SILVER BEACH II Hotel	22420-91415,91102	C
SMARAGDI Hotel	22420-23380,25735	C
SOLEIL APARTMENTS Furnished Apartments	22420-28290	C
STADION Furnished Apartments	22420-21145,22388	B
STARLY BLUE SKY Hotel	22420-69586,69007	C
STELLA MARIS Hotel	22420-41003	B
SUN PALACE Hotel	22420-24530,24534	A
SUNBEAM Furnished Apartments	22420-91522	C
SUNNY VIEW Hotel	22420-91028,91928	B
SUNSET Hotel	22420-69428,69991	C
THALASSIA AVRA Hotel	22420-51501,59171	C
THEODOROU BEACH Hotel	22420-22280,23363	B
THEONIA Hotel	22420-23303	C
THEOXENIA Hotel	22420-22301,22311	B
THOMAS Hotel	22420-24646,26646	C
TINGAKI BEACH Hotel	22420-69446,69447	A
TINGAKI'S STAR Hotel and Bungalows	22420-69541,69542	B
TITANIA Hotel	22420-22556	C
TONIS Bungalows	22420-41457,41085	B
TROPICAL SOL Hotel	22420-69341,69381	C
VALINAKIS BEACH Hotel	22420-91354	C
VARKAS Furnished Apartments	22420-91517,91518	C
VERGINA Furnished Apartments	22420-28132,22680	C
VERONIKI Hotel	22420-28122,28123	C
VILLA ANDREAS Hotel	22420-29221	C
VILLA PANTAROTA Hotel	22420-91134	C
VIRGINIA Hotel	22420-23749	C
ZEPHYROS Hotel	22420-22245,22288	C

ΛΕΡΟΣ

Η Λέρος βρίσκεται μεταξύ Πάτμου και Καλύμνου, από την οποία χωρίζεται με το Στενό της Λέρου, πλάτους 1 μόνο ναυτικό μίλι. Έχει έκταση 52,95 τ. χλμ., μήκος ακτών 71 χλμ. και πληθυσμό 7.983 κατοίκους, σύμφωνα με την απογραφή του 2001.

Το έδαφος της είναι λοφώδες, με ψηλότερες κορυφές το Κλειδί (320 μ.) και τη Σκουμπάρδα (328 μ.).

Η Λέρος είναι καταπράσινη, με πεύκα, ελαιώνες και βελανιδιές, πεδινή και λεία, είναι τόπος ιδανικός για ήσυχες διακοπές. Ο ταξιδιώτης θα θαυμάσει τον Πλάτανο και την Αγία Μαρίνα με τα ωραία νεοκλασικά αρχοντικά, θα ανηφορίσει 500 σκαλιά για την εντυπωσιακή θέα, θα συναντήσει γραφικά ψαροχώρια, θα ανακαλύψει ειδυλλιακές παραλίες στην Αγία Κουρά και στο Κρυφό.

ΤΟ ΚΑΣΤΡΟ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΜΑΡΙΝΑΣ Ή ΤΟΥ ΠΑΝΤΕΛΙΟΥ

Στην προϊστορική ακρόπολη του νησιού, χτίστηκε το βυζαντινό κάστρο της Αγίας Μαρίνας.

Η πρόσβαση στο κάστρο γίνεται από ένα εύκολο μονοπάτι με 270 περίπου φαρδιά σκαλοπάτια, το οποίο οδηγεί στην ανατολική πλευρά των τειχών. Στο κάστρο υπάρχει πρόσβαση και με ΙΧ., μέσω του αυτοκινητοδρόμου.

Το 1316 οι Ιωαννίτες Ιππότες της Ρόδου αγόρασαν το νησί και το κάστρο, αλλά το 1492 τη διοίκηση του νησιού ανέλαβε ο Φρα Φίλιππο.

Το εξωτερικό τείχος έχει πύργο στα δυτικά και την κυρίως πύλη στα νότια, ενώ το μεσαίο τείχος έχει την πύλη του στα δυτικά. Μετά την κυρίως πύλη, διάδρομος οδηγεί στις ερειπωμένες εκκλησίες της Αγίας Τριάδας και του Αγίου Γεωργίου.

Μία τρίτη πύλη στη δυτική πλευρά οδηγεί στο εσωτερικό φρούριο, όπου και η παλιότερη εγκατάσταση του πληθυσμού.

Στην άκρη του βράχου, χτισμένος ο ναός της Παναγίας του Κάστρου, γνωστός για την ομώνυμη εικόνα που συνδέεται με αμέτρητους θρύλους. Στον ναό λειτουργεί και Εκκλησιαστικό Μουσείο, με σπάνια εκκλησιαστικά χειρόγραφα και σκέρη (ανοιχτό καθημερινά 8:30 – 12:30 Τετάρτη, Σάββατο, Κυριακή και 16:00 – 20:00)

Στον δεύτερο περίβολο του κάστρου βρίσκονταν δύο ακόμη εκκλησίες, που αργότερα εγκαταλείφθηκαν : ο Άγιος Γεώργιος με το διπλανό του παρεκκλήσι και η Αγία Τριάδα που αργότερα μπαζώθηκε.

ΤΟ ΛΑΚΚΙ

Ο οικισμός που έχτισαν εδώ οι Ιταλοί αποτελεί σημαντικό μνημείο της ιστορίας των Δωδεκανήσων.

Εντυπωσιακή είναι η κλειστή αγορά με τον πύργο, το «Αλμπέρνκο Ρομάνο», το Δημαρχείο, το καπιτωλόσημο κινηματοθέατρο. Σήμερα αρκετά από αυτά είναι εγκαταλειμμένα, ενώ άλλα φιλοξενούν σημαντικές λειτουργίες. Το κρατικό Ψυχιατρείο στα Λέπια στεγάζεται στην παλιά αεροναυτική βάση, το Νοσοκομείο ΠΚΠΑ στο κτίριο του Στρατηγείου, ενώ στην πρώην Ναυτική Διοίκηση των Ιταλών λειτουργεί σήμερα το Γυμνάσιο της πόλης.

Η θερινή κατοικία του Μουσολίνι αξιοποιήθηκε επίσης, ενώ στο λιμάνι βρίσκεται και το μνημείο για τη βύθιση του ελληνικού αντιτορπιλικού «Βασίλισσα Όλγα» από γερμανικά αεροσκάφη.

Βορειοδυτικά του οικισμού βρίσκεται ο ναός του Αγίου Ιωάννη του Θεολόγου, χτισμένος στην θέση παλαιοχριστιανικής βασιλικής. Πρόκειται για τρίκλιτο ναό με ημικυκλική αψίδα, ο οποίος φέρει τοιχογραφίες πιθανότατα χρονολογούμενες στον 12^ο – 13^ο αιώνα.

ΠΛΑΤΑΝΟΣ

Ο αρχαιότερος οικισμός της Λέρου που είναι και σήμερα ενωμένος με την Αγία Μαρίνα και το Παντέλι. Έχει παραδοσιακά διάφορα σπίτια και ορισμένα θαυμάσια αρχοντικά του 19^{ου} αι., όπως εκείνα του Κανδινόγλου και του Αντωνέλλου.

Στην κεντρική πλατεία βρίσκονται η Βιβλιοθήκη και το Ιστορικό Αρχείο, το Δημαρχείο, και δίπλα η «Λερισκή Λέσχη», γνήσιο παραδοσιακό καφενείο.

Η πηγή του Παλλασκλούπη διατηρείται ως σήμερα. Είναι μία από τις πολλές πηγές στη Λέρο.

Η Αγία Παρασκευή είναι ο σημαντικότερος ναός και η παλαιά μητρόπολη του οικισμού. Ανηφορικό μονοπάτι οδηγεί στην κορυφή του λόφου Απίτη με τους διατηρητέους ανεμόμυλους.

Εδώ πάνω από τον Πλάτανο και την Αγία Μαρίνα, δεσπόζει το βυζαντινό κάστρο της Παναγίας, άλλοτε απόρθητο φρούριο.

Η ΑΓΙΑ ΜΑΡΙΝΑ

Το δεύτερο φυσικό λιμάνι της Λέρου. Χαρακτηριστικό του είναι το μεσαιωνικό φρούριο στην είσοδο, το Μπούρτζι.

Στην προκυμαία προσφέρεται καλό και διεθνές φαγητό. Στο λιμάνι υπάρχει προτομή του αγγιανδρίτη Αναστασίου Ζαφειρόπουλου, ο οποίος κατά την διάρκεια της Ιταλικής κατοχής ύψωσε την ελληνική σημαία στο καμπαναριό της Αγίας Παρασκευής.

Δξιόλογα είναι τα κτίρια του Δημαρχείου και του ραδιοφωνικού σταθμού. Τα πολύχρωμα νεοκλασικά αρχοντικά γύρω από την εκκλησία της Αγίας Μαρίνας συνυπάρχουν αρμονικά με τα παραδοσιακά σπίτια.

Ο ΞΗΡΟΚΑΜΠΟΣ

Βρίσκεται στο νοτιότερο άκρο του νησιού και απέναντι του διακρίνονται τα Γλαρονήσια και ο δίαυλος Λέρου – Καλύμνου.

Κοντά στα Λέπια βρίσκεται καλά οργανωμένο κάμπινγκ.

Εντύπωση προκαλεί το θαλασσό εκκλησάκι της Παναγίας της Καβουράδαινας, δίπλα στη θάλασσα.

Κοντά στον όρμο του Ξηρόκαμπου, δεσπόζει το Παλιόκαστρο ή Κάστρο των Λεπίδων, χτισμένο στα τέλη του 11^{ου} αι. στα ερείπια του κάστρου διακρίνεται η αρχαία κυκλώπεια τειχοδομία, με ορθογώνιες πελεκητές πέτρες.

Στο εσωτερικό υπάρχει μικρή εκκλησία, της Παναγίας του Παλιόκαστρου, χτισμένη στα ερείπια παλιότερης, με ψηφιδωτό δάπεδο. Δίπλα διακρίνονται τα ερείπια αρχαίου ναού και κατοικιών, ενώ σε κοντινή απόσταση βρίσκονται τα ερείπια παλαιού περιτειχισμένου μοναστηριού.

ΛΙΝΤΑ – ΚΡΙΘΩΡΙ

Τουριστικό θέρετρο με μεγάλη αμμουδιά σε καταπράσινη τοποθεσία με πευκόνες και ελαιόνες.

Στην παραλία ξεχωρίζει ο Πύργος του Μπελένη με τον υπέροχο κήπο του. Πρόκειται για ανακαινισμένο αρχοντικό της δεκαετίας του 1930, που σήμερα στεγάζει το Λαογραφικό – Ιστορικό Μουσείο.

Στον περίβολο του Δημοτικού Ξενώνα βρίσκονται ίχνη παλαιοχριστιανικού ναού με αξιόλογο ψηφιδωτό (Παναγία Γαλατιανή).

Κοντά στο Κριθώρι βρίσκεται το Βρετανικό Στρατιωτικό Κοιμητήριο. Εδώ αναπαύονται 184 βρετανοί στρατιώτες που χάθηκαν στη μάχη της Λέρου.

Στην περιοχή υπάρχουν ερείπια βυζαντινών ναών, όπως του Αγίου Γεωργίου (11^{ος} αι.) με φερόμενο κτήτορα τον όσιο Χριστόδουλο της Πάτμου. Της ίδιας περιόδου είναι και η εκκλησία της Παναγίας της Γουρλομάτας, στον Δρυμόνα.

Δυτικά ξεχωρίζουν τα εκκλησάκια του Αγίου Ισιδώρου και του Αγίου Κωνσταντίνου.

ΠΑΡΑΛΙΕΣ

1. Κοντά στο Λακκί μπορείτε να κολυμπήσετε στα Κοιλιόκια και στις Μερικίς (υπάρχει αμμουδιά με σκιά κάτω από τα αρμενίκια, αλλά και δύο ταβέρνες).
2. Στον Ξηρόκαμπο, 5 χλμ. νότια από το Λακκί, λειτουργεί οργανωμένο κάμπινγκ από τον Μάιο ως τον Σεπτέμβριο. Επιτρέπεται η ελεύθερη κατάδυση και υπάρχει Σχολή Εκπαίδευσης Αυτοδιδόντων.
3. Στα Άλιντα (3 χλμ. βορειοδυτικά από την Αγία Μαρίνα) υπάρχει ωραία αμμουδιά.
4. Πιο πέρα βρίσκονται οι Παναγιές (1 χλμ. ανατολικά από το Άλιντα)
5. Το Κρωφό είναι όμορφη αμμουδιά, ανάμεσα σε βράχια με πηγές που αναβλύζουν.
6. Στις Γοίθνες, τη μεγαλύτερη αμμουδιά της Λέρου, οδηγούν ταμπέλες από τα Άλιντα.
7. Το Κακκάκι είναι παραλία με ιδιαίτερο στολίδι της τον Άγιο Ισιδώρο.
8. Ο Μπλερούτης απ' έχει 11 χλμ. από τον Πλάτανο και έχει βραχώδη βυθό.
9. Μία από τις αμμουδιές της Λέρου είναι και η παραλία της Αγίας Κισσώς (ή Αγίας Ματρώνας), με το εκκλησάκι ακριβώς από πάνω.

ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ

Υπάρχουν σχεδόν καθημερινές πτήσεις Αθήνα – Λέρος, ενώ με αντίστοιχη συχνότητα υπάρχει και καράβι από τον Πειραιά. Από τη Λέρο υπάρχει ένα δρομολόγιο την ημέρα το καλοκαίρι για την Κάλυμνο με καΐκι (από Ξηρόκαμπο) και για Λειψός (από Αγία Μαρίνα).

Τακτική συγκοινωνία υπάρχει και με την Πάτμο. Φερμπότ πηγαίνουν επίσης, στη Ρόδο, στην Σύμη, τη Νίσυρο και την Τήλο, ενώ υπάμενο δελφίνι συνδέει τη Λέρο με την Ικαρία, τη Σάμο και τη Κω.

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

- Στα Άλιντα οργανώνονται τον Αύγουστο τα «Άλιντια», που είναι ναυταθλητικοί αγώνες.
- Τον Ιούλιο, οργανώνεται σειρά εκδηλώσεων στη «γιορτή του Αλεονάρη», με παραδοσιακή μουσική και χορό.
- «Μπουλαρέντια» ονομάζονται οι αθλητικοί αγώνες που διοργανώνει ο Δήμος της Λέρου στο Λακκί τον Αύγουστο προς τιμήν του γιατρού Μπουλαρέντη.
- Ιδιαίτερες εκδηλώσεις γίνονται στις 17 Ιουλίου, που γιορτάζει η ομώνυμη εκκλησία στο λιμάνι και στις 26 Σεπτεμβρίου στην επέτειο του αντιτορπιλικού «Βασίλισσα Ολγα».
- Το πρώτο δεκαήμερο του Αυγούστου οργανώνεται η Γιορτή του Κρασιού.
- Τον Δεκαπενταύγουστο γιορτάζεται η Παναγία του Κάστρου.
- Στις 10 Μαρτίου γιορτάζει ο υιός των Αγίων Σοφάντα Μαρτύρων στα Άλιντα.
- Στις 28 Ιουλίου πανηγυρίζει το εκκλησάκι της Αγίας Ειρήνης στον Δρυμόνα και
- Στις 28 Αυγούστου, του Αγίου Φανουρίου, στον Ξηρόκαμπο.

ΤΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΤΗΣ ΛΕΡΟΥ

ΟΝΟΜΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΥ	ΤΗΛΕΦΩΝΑ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ
ALINDA Hotel	22470-23266, 23515	C
ANGELIKA Furnished Apartments	22470-24610	C
ARA Furnished Apartments	22470-24140	C
ARCHONTIKON ANGELOU Hotel	22470-22749, 24149	C
ARTEMIS Hotel	22470-22416	C
BOULAFENTIS Furnished Apartments	22470-23515, 23290	C
CHRYSSOULA Furnished Apartments	22470-22451	C
EFSTATHIA Furnished Apartments	22470-24199, 24099	C
GLAROS Furnished Apartments	22470-24358, 23438	C
HELENA Furnished Apartments	22470-22022	C
IRENE Furnished Apartments	22470-24164, 23259	C
KRITHONI PARADISE Hotel	22470-25120, 25123	B
LITO Furnished Apartments	22470-23535	C
MALEAS BEACH Furnished Apartments	22470-22834, 23365	C
MARILEN Furnished Apartments	22470-24100, 24660	C
NEFELI Furnished Apartments	22470-24001, 24611	C
RODIA Furnished Apartments	22470-23677, 24070	C
TONY'S BEACH Furnished Apartments	22470-24742, 24743	C
UTOPIA Furnished Apartments	22470-24344	C

Λέξις να επισκεφτείτε :

- **Το Δημαρχείο**, ένα διάφορο νεοκλασικό αρχοντικό του 1931, έργο σιμακών τεχνιτών, που δεσπόζει στην ομώνυμη πλατεία.

Την πλατεία Αελοφινιόν, που πήρε το όνομά της από το στρογγυλό βοτσαλωτό δάπεδο, έργο του ντόπιου τεχνίτη Παπαδέλια.

Το Λαγκάδι, την πιο όμορφη γειτονιά στο Μανδράκι, η οποία έχει εφραπτόμενα μεταξύ τους λευκά σπίτια με επίπεδη στέγη.

Το Κάστρο, Στο δυτικό άκρο του οικισμού, σ' ένα ύψωμα που «επιτηρεί» τη θάλασσα, υψώνεται το Κάστρο, που χτίστηκε το 1315. Το κάστρο ήταν το σημαντικότερο του νησιού. Στους τοίχους διακρίνονται οι θυρεοί και τα σύμβολα των Μεγάλων Μαγιστρών που το ίδρυσαν.

- **Εκκλησίες**, Στην κορυφή του λόφου πάνω από το Μανδράκι, 130 σκαλοπάτια από τη θάλασσα, μέσα στα τείχη του κάστρου δεσπόζει η **Παναγία η Σπηλιανή**, το σημαντικότερο για τους ντόπιους ιερό προσκύνημα του νησιού. Πήρε το όνομά της από το «βυθισμένο» στο βράχο καθολικό της μονής. Η παράδοση λέει ότι η μονή ιδρύθηκε μετά την εύρεση λατρευτικής εικόνας στη θέση Βρετού. Ο σημερινός ναός είναι χτισμένος γύρω στο 1600. Το άλλοτε αυτό ανδρικό μοναστήρι είναι σήμερα ενοριακός ναός. **Έχει δύο παρεκκλήσια στο καθολικό, την Κοίμηση της Θεοτόκου και τον Άγιο Χαράλαμπο**. Ξεχωρίζει το σκούρο ξυλόγλυπτο τέμπλο του 1725 και η εικόνα της Μεγαλόχαρης, φορτωμένη με χειροποίητα τάματα ντόπιων κυρίας αργυροχρυσόχων. Στη μονή φυλάσσονται και αξιόλογα εκκλησιαστικά κειμήλια.

Πιο κάτω από την Παναγία την Σπηλιανή βρίσκονται δύο ακόμη σημαντικοί ναοί, ο **Άγιος Ιωάννης ο Θεολόγος** και η **Παναγία η Ποταμίτισσα**.

ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

Στη Γιαννίδειο Εστία, κοντά στον Άγιο Σάββα, στεγάζεται η συλλογή του Αρχαιολογικού Μουσείου. Τα εγκαίνια έγιναν τον Αύγουστο του 2001 από τον οικουμενικό πατριάρχη Βαρθολομαίο.

Σε ύψωμα νότια και πάνω από το Μανδράκι υπάρχει ένα από τα καλοδιατηρημένα αρχαία τείχη στην Ελλάδα, το **Παλαιόκαστρο**, αρχαία ακρόπολη του 4^{ου} αιώνα π.Χ. Οι οχυρώσεις που βλέπετε σήμερα αποτελούσαν τμήμα εξαιρετικού αμυντικού συγκροτήματος της Ελληνιστικής περιόδου, που περιλάμβανε πύργους, παρατηρητήρια και φάρους. Εκεί εντυπωσιάζουν τα τείχη του κυκλώπειου οχυρωματικού περιβόλου από μαύρο τραχείτη λίθο. Διακρίνεται επίσης ένα κτίσμα στα νοτιοδυτικά, πιθανόν από την Πελασγική περίοδο κατοίκησης της ακρόπολης.

Γύρω από το Μανδράκι βρίσκονται διάσπαρτα αρκετά παλαιοχριστιανικά μνημεία, όπως :

Η εκκλησία της Παναγίας Φανερωμένης του 11^{ου} αιώνα

Μπάνιο εναλλακτικό για ρευματοαρθρίτιδες προσφέρουν οι **θεϊοίγγες ιαματικές πηγές των Λουτρών**, 1 χλμ. ανατολικά από το Μανδράκι. Τα Λουτρά λειτουργούν πάντως ήδη κανονικά, διαθέτοντας καθαρές μπανιέρες, καφέ-εστιατόριο και ενοικιαζόμενα δωμάτια στον πρώτο όροφο.

(τηλ. 22420 – 31011, 31012)

Νότια και σε περίπου 8 χλμ. από το Μανδράκι, βρίσκεται η **Μονή του Σταυρού** στο Άργος. Περιβάλλεται από τα μεσαιωνικά τείχη της ακρόπολης του Άργους και έχει πλακόστρωτη αυλή, που γεμίζει με κόσμο μόνο στις 14 Σεπτεμβρίου, όταν γιορτάζει η εκκλησία. Στη μονή υπάρχει και ξενώνας.

ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΚΑΙ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

Βρίσκεται στην γειτονιά Λευκαντιό, κοντά στην παραλία, και στεγάζεται σε διάφορο αρχοντικό του 18ου αιώνα. Φιλοξενεί, μεταξύ των άλλων, δείγματα παραδοσιακής νισυριώτικης τέχνης, όπως κεντήματα, εικόνες, φορεσιές, παλιούς χειρόμυλους και σεντούκια.

ΤΟ ΗΦΑΙΣΤΕΙΟ ΤΗΣ ΝΙΣΥΡΟΥ

Οι ηφαιστειακοί κρατήρες είναι το απόλυτο αξιοθέατο στη Νίσυρο και αξέχαστη εμπειρία. Στο τοπίο εναλλάσσονται τα χρώματα των πετρωμάτων, ενώ η θερμοκρασία παραμένει σταθερά υψηλή (έως αφόρητη), με νεφελώματα ατμών από τα θειούχα αέρια. Ο Στέφανος είναι ο μεγαλύτερος υδροθερμικός κρατήρας (μήκους 330μ., πλάτους 250μ. και βάθους 30μ.), ηλικίας μόνο 3.000 – 4.000 ετών, ενώ υπάρχουν και άλλοι 10 επώνυμοι νεότεροι κρατήρες. Πιο πρόσφατος είναι ο Μικρός Πολυβότης, που πρόβαλε κατά τη σεισμική έκρηξη του 1887.

ΠΑΛΟΙ – ΤΑ ΛΟΥΤΡΑ ΤΟΥ ΠΑΝΤΕΛΙΔΗ

Ένα ωραίο ψαροχώρι, που συνδυάζει εκδρομή για μπάνιο και καλό φαγητό. Βρίσκονται ανατολικά από το Μανδράκι, εκεί που άκμασε ο ιαματικός τουρισμός της Νισύρου, με επίκεντρο τα ιαματικά Λουτρά του Παντελίδη τα οποία δημιουργήθηκαν το 1900 και λειτούργησαν ως το 1930. Οι εγκαταστάσεις διέθεταν βιβλιοθήκη, θέατρο, σφαιριστήριο και καζίνο.

Ιαματικό αγίασμα χαρακτηρίζεται επίσης η πηγή της Παναγίας της Θέρμανσης, που πρόκειται για ένα μικρό εκκλησάκι λαζευτό σε βράχο, πίσω από τα Λουτρά του Παντελίδη.

Στους Πάλους υπάρχουν αρκετά ενοικιαζόμενα δωμάτια, καθώς και μαρίνα για αλιευτικά και ιστιοπλοϊκά σκάφη.

Ο ΕΜΠΟΡΕΙΟΣ

Βρίσκεται μόνο 8 χλμ. από το Μανδράκι και κοντά στο ηφαίστειο, και ξεχωρίζουν λίγες καμαροσκεπαστες στοές, το κάστρο και ο ναός των Εισοδίων της Παναγίας (1870). Σκαρφαλωμένο σε χαμηλό λόφο (450 μ.) βρίσκεται το μεσαιωνικό κάστρο της Παναγίας Κεράς. Το τείχος σε άλλα σημεία παρουσιάζεται ως αυτόνομη κατασκευή και σε άλλα υποστηρίζεται από τους τοίχους των ψηλότερων σπιτιών του οικισμού.

Στο εσωτερικό του κάστρου υπάρχει η εκκλησία των Ταξιάρχων. Ο λαός ονομάζει την εκκλησία Ληστεριώτισσα, γιατί γλίτωσε τους κατοίκους του νησιού που είχαν καταφύγει εκεί από τους πειρατές.

Στην περιοχή υπάρχουν σπήλαια θερμού αέρα.

Υπέροχη θέα στο σεληνιακό τοπίο της καλντέρας προσφέρει και η μοναδική ταβέρνα του Εμπορείου.

Η ΝΙΚΙΑ

Παραδοσιακός οικισμός από τους αρχαιότερους, κρέμονται στο χείλος της καλντέρας, σε απόκρημνο βράχο στα νότια του νησιού. (14 χλμ. νοτιοανατολικά από το Μανδράκι), με 50 μόνο κατοίκους, μία πλατεία, έναν κεντρικό δρόμο και παραδοσιακά σπίτια.

Του 19^{ου} αιώνα είναι και η Μονή του Αγίου Ιωάννη του Θεολόγου, στα βόρεια του οικισμού.

Σώζονται λίγα κτίσματα στο παλιό λιμάνι των Νικιών, το Αυλάκι, απ' όπου φορτώνονταν τα ντόπια εμπορεύματα.

Στην Μονή του Αγίου Παντελεήμονα στο Αυλάκι το μόνο κτίσμα που σώζεται είναι το καθολικό, που αρχιτεκτονικά ανήκει στον τύπο του ελεύθερου σταυρού με νάρθηκα και τρούλο.

Στην κορυφή ψηλότερου βουνού της Νισύρου, του Προφήτη Ηλία, ξεχωρίζει το μοναστήρι της Παναγίας της Διαβατινής.

Στον δρόμο προς Νικιά, 7 χλμ., σημαντικό αξιοθέατο είναι και το μοναστήρι της Παναγίας της Κεράς.

ΠΑΡΑΛΙΕΣ

Δίπλα στο Μανδράκι προσφέρεται για κολύμπι η παραλία στους Χογιάκους με τα μεγάλα μαύρα βότσαλα.

Στα 2 χλμ. ανατολικά, μετά τα Ιαματικά Λουτρά, βρίσκεται το Γυαλισκάρι με αμμουδιά κοντά στο Ξενοδοχείο «White Beach», ενώ στα 4 χλμ. βρίσκεται η παραλία των Πάλων.

Πιο ανατολικά, εκτείνονται οι ειδυλλιακές παραλίες Λιός και Παχνά Λιμνος (350 μ. έκταση).

Οι καλύτερες παραλίες βρίσκονται απέναντι, στα κοντινά νησάκια Άγιος Αντόνιος και Γυαλί, με την εντυπωσιακή λευκή άμμο και τα κρυστάλλινα νερά.

ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ

Από τον Πειραιά υπάρχει καράβι για τη Νίσυρο δύο φορές την εβδομάδα. Το ταξίδι διαρκεί 16 ώρες. Με την Κω υπάρχει καθημερινή ακτοπλοϊκή σύνδεση, όπως και με την Τήλο. Επίσης, η Νίσυρος συνδέεται με την Αστυπάλαια, τη Χάλκη, την Κάλυμνο, την Κω, το Καστελόριζο, την Πάτμο, τη Λέρο, τους Λειψούς και τη Σύμη.

Εσωτερικά στο νησί γίνονται συχνά δρομολόγια με το λεωφορείο προς Πάλους, Νικιά και Εμπορείο. Υπάρχουν και 23 ταξί. Το καλοκαίρι πούλμαν μεταφέρουν συνεχώς τουρίστες στην καλντέρα με προγραμματισμένες ξεναγήσεις.

ΔΙΑΜΟΝΗ

Νυχτερινή έξοδο για ποτό και φαγητό προσφέρει το Μανδράκι, στην προκυμαία και στην πλατεία Ηλικιωμένων, όπου τα καφενεία παραμένουν ανοιχτά από το πρωί ως αργά το βράδυ.

Εξαιρετικούς μεζέδες σερβίρει η «Φάμπρικα», ενώ η πιο παλιά ταβέρνα στο νησί, η «Νίσυρος», διατηρεί πάντα την καλή ποιότητα του φαγητού, όπως και η «Ειρήνη».

Στο ξενοδοχείο «Πορφυρίς» θα βρείτε διεθνή κουζίνα.

Στους Πάλους, ένα εστιατόριο που παραμένει ανοιχτό όλο το χρόνο και φημίζεται για το καλομαγειρεμένο ντόπιο κρέας του είναι η «Ελληνίς», ενώ νόστιμα σπιτικά αλμυρά και γλυκά πιάτα προσφέρει η «Αφροδίτη».

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

- Τον Δεκαπενταύγουστο γιορτάζεται επί 9 μέρες στην Παναγία τη Σπηλιανή το Νιάμερο της Παναγίας, το οποίο διατηρείται σαν έθιμο εδώ και 100 χρόνια.
- Με πανηγυρικό εσπερινό και με γλέντι στις 25 Σεπτεμβρίου γιορτάζεται η μετάσταση του Αγίου Ιωάννη του Θεολόγου στο ομώνυμο μοναστήρι στα Νικιά.
- Ο προστάτης του νησιού Άγιος Νικήτας γιορτάζεται στις 21 Ιουνίου.
- Διήμερο εορταστικό αποκορύφωμα γίνεται το Δεκαπενταύγουστο στην Παναγία τη Σπηλιανή.
- Στις 22 και 23 Αυγούστου γιορτάζει ο ναός της Παναγίας της Κυράς, ενώ
- Το πανηγύρι της Ευαγγελίστριας γίνεται την Τρίτη του Πάσχα.
- Στις 8 Νοεμβρίου γιορτάζει ο ναός του Ταξιάρχη.

ΤΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΤΗΣ ΝΙΣΥΡΟΥ

<u>ΟΝΟΜΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΥ</u>	<u>ΤΗΛΕΦΩΝΑ</u>	<u>ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ</u>
HARITOS Hotel	22420-31322	C
POLYVOTIS Traditional Hotel	22420-31011, 31012	B
PORFYRIS Hotel	22420-31376, 31176	C
WHITE BEACH Hotel	22420-31497, 31498	C

Η ΜΟΝΗ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΗ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ

Περίπου 1.000 χρόνια μετά τον Ευαγγελιστή Ιωάννη, έφτασε εδώ ο ασκητής Όσιος Χριστόδουλος, με χρυσόβουλο από τον αυτοκράτορα Αλέξιο Α Κομνηνό, που του παραχωρούσε το νησί. Συγκλονισμένος από την ζωή και το έργο του Αγίου Ιωάννη, άρχισε την ανέγερση μονής αφιερωμένης στη μνήμη του Αγίου Ιωάννη του Θεολόγου.

Αρχιτεκτονικό επίτευγμα αλλά και απόρθητο κάστρο χτισμένο από ντόπια σταχτιά πέτρα, με πανύψηλους (15 μ.) εξωτερικούς τοίχους, η μονή είναι από τα σημαντικότερα μνημεία του Χριστιανισμού.

Εκκλησιαστικά η Πάτμος είναι αυτοδιοικούμενη και υπάγεται στο Οικουμενικό Πατριαρχείο, ενώ ο ηγούμενος της Μονής του Αγίου Ιωάννη του Θεολόγου είναι πατριαρχικός έξαρχος. Σήμερα στο οικιστικό συγκρότημα, που το απαρτίζουν κτίσματα διαφορετικών περιόδων με καμάρες, στοές και αυλές, ζουν 22 μοναχοί. Συνολικά στο συγκρότημα της μονής υπάρχουν 12 παρεκκλήσια.

Το Καθολικό βρίσκεται ανατολικά από τον περίβολο με το υπέροχο βοτσαλωτό δάπεδο, δεσπόζει ήδη από το 1091 το περίφημο Καθολικό. Πρόσφατα ολοκληρώθηκαν οι εργασίες αποκατάστασης του, που έφεραν στο φως θαυμάσιες τοιχογραφίες του 14^{ου} αι. και μεταγενέστερες της Κρητικής Σχολής και αποκάλυψαν τον επιβλητικό Παντοκράτορα. Στην είσοδο από τον καμαροσκέπαστο εξωνάρθηκα στο Καθολικό σας υποδέχεται μια σπάνια εικόνα του 11^{ου} αι., δώρο του αυτοκράτορα Αλέξιου Α' στον Όσιο Χριστόδουλο. Δεξιά, η θύρα του 16^{ου} αι. οδηγεί στο παρεκκλήσι με την αργυρεπίχρυση λάρινακα που περιέχει το 9σκήνωμα του οσίου. Το τέμπλο εδώ είναι επιχρυσωμένο αριστούργημα

ξυλογλυπτικής του 1820, το οποίο δώρισε ο πάτριος μητροπολίτης Σάρδεων Νεκτάριος. Στο παρεκκλήσι της Παναγίας (12^{ος} αι.) ξεχωρίζουν η θαυμάσια βυζαντινή αγιογράφηση, παλαιοχριστιανικά κατάλοιπα και ξυλόγλυπτο τέμπλο του 17^{ου} αι.

Η Βιβλιοθήκη ιδρύθηκε από τον Όσιο Χριστόδουλο και αποτελεί μία από τις αρχαιότερες και σημαντικότερες «στράπεζες δεδομένων» για τους ερευνητές της Βυζαντινής και Μεταβυζαντινής περιόδου. Εδώ φυλάσσονται 1.000 σπάνια χειρόγραφα και 15.000 έγγραφα, καθώς και 6.000 βιβλία. Στην μονή λειτουργούν εργαστήρια συντήρησης εικόνων και αναπαλαίωσης χειρογράφων.

Το Σκευοφυλάκιο – Μουσείο ιδρύθηκε από τον κτήτορα της μονής και είναι ανοιχτό για το κοινό. Σε αυτό εκτίθενται κειμήλια 9 αιώνων ζωής της μονής καθώς και το χρυσόβουλο παραχώρησης της Πάτμου. Επίσης φυλάσσονται 300 περίπου άγια λείψανα ανεκτίμητης αξίας, όπως του Αποστόλου Θωμά, του Αγίου Φιλίππου του Διακόνου και του Αγίου Ιακώβου. Από τις εικόνες που ξεπερνάνε τις 200 ξεχωρίζουν η εικόνα του Αγίου Ιωάννη του Θεολόγου (11^{ος} αι.) και μια ψηφιδωτή μικρή εικόνα του Αγίου Νικολάου (11^{ος} αι.).

ΤΟ ΙΕΡΟ ΣΠΗΛΑΙΟ ΑΠΟΚΑΛΥΨΗΣ

Ο δρόμος που οδηγεί από τα Σκάλα στη Χώρα συναντά κάπου στα μισά του το Σπήλαιο της Αποκάλυψης.

Είναι το πιο ιερό σημείο του νησιού. Ο τόπος όπου ο Άγιος Ιωάννης έγραψε την «Αποκάλυψη», τελευταίο βιβλίο της Καινής Διαθήκης.

Στην είσοδο του κατάλευκου συγκροτήματος με τα τρία παρεκκλήσια (του Αγίου Δτριμίου, της Αγίας Άννας και του Αγίου Νικολάου), υποδέχεται τον επισκέπτη μία ψηφιδωτή εικόνα του Ευαγγελιστή. Περίπου 40 σκαλοπάτια οδηγούν στον τόπο όπου γράφτηκε η Αποκάλυψη. Ο βράχος που μπορεί να δει και να αγγίξει ο επισκέπτης, σχίστηκε τότε σε τρία μέρη – σημείο της Τριαδικότητας του Θεού. Φαίνεται, επίσης, η λαξευμένη εσοχή όπου ακουμπούσε το κεφάλι του ο ευαγγελιστής Ιωάννης και το φυσικό «αναλόγιο», όπου ο μαθητής του Πρόχορος έγραψε τα όσα είδε ο Άγιος Ιωάννης.

Αριστερά, βρίσκεται το παρεκκλήσι της Αγίας Άννας, με την ντυμένη σε λαμπερό πορφυρό κόκκινο εικόνα της αγίας. Ο Όσιος Χριστόδουλος το έχτισε προς τιμήν της μητέρας του Άννας, αλλά και της Άννας Κομνηνής, η οποία μεσολάβησε για να του παραχωρηθεί το νησί της Πάτμου.

Ο μοναχός Ισιδωρος, ή κάποιος λαϊκός, μπορεί να σας ξεναγήσει στο σπήλαιο.

Η ΠΑΤΜΙΑΔΑ ΣΧΟΛΗ

Ανηφορίζοντας από το Σπήλαιο της Αποκάλυψης προς την Χώρα, υπάρχει το συγκρότημα των λευκών κτιρίων που φιλοξενεί την Σχολή, η οποία λειτουργεί σήμερα ως εκκλησιαστικό Γυμνάσιο – Λύκειο. Ιδρύθηκε το 1713 από τον ντόπιο Άγιο Μακάριο Καλογερά, ιεροδιάκονο, απόφοιτο της περιώνυμης Πατριαρχικής Σχολής της Κωνσταντινούπολης με στόχο την πνευματική καλλιέργεια των σκλαβωμένων Ελλήνων και το 1769 ανακηρύχθηκε Κοινή του

Γένους Σχολή.

Από την Σχολή αποφοίτησαν δημόσιοι άντρες, όπως πατριάρχες όπως ο πατριάρχης Γρηγόριος Ε' και οι ντόπιοι Εμμανουήλ Ξάνθος και Δημήτριος Θεμελής, που συνδέθηκαν με τη Φιλική Εταιρεία.

Οι Ιταλοί διέκοψαν την λειτουργία της Σχολής το 1912-47, αλλά από τότε εξακολουθεί να λειτουργεί και να συμβάλλει στην πνευματική ζωή της χώρας.

ΧΩΡΑ

Μοναστήρια, καλντερίμια, κατάλευκα σπίτια και διάφορα κατενανόσπιτα χαρακτηρίζουν τη Χώρα της Πάτμου, που βρίσκεται 4,5 χλμ. από τη Σκάλα.

Εκεί μπορεί ο επισκέπτης να θαυμάσει την Παναγία Λιασώζουσα, πολυάριθμες παλιές εκκλησίες, γραφικά ταβερνάκια, ιστορικές πλατείες (του Δημαρχείου, του Εμμανουήλ Ξάνθου, της Αγίας Λεβιάς), το σπίτι και η προτομή του ιδρυτικού μέλους της Φιλικής Εταιρείας Εμμανουήλ Ξάνθου, καθώς και το Λαογραφικό Μουσείο.

Χτισμένη γύρω στο 1500, πίσω από την Μονή Θεολόγου, βρίσκεται η ιστορική Παναγία Λιασώζουσα, περίφημη για την εικόνα της, καταστόλιστη με αφιρώματα πιστών, την οποία οι ντόπιοι θεωρούν θαυματουργή.

Η μεγαλύτερη από τις 40 εκκλησίες της Χώρας είναι η Παναγία των Κοιμητηρίων με την εικόνα «Η Φοβερή Προστασία».

Στο αργοντικό του Σημαντήρη, θαυμάσιο οίκημα χτισμένο το 1625 από συμφοιτητές τεχνίτες που λειτουργεί σήμερα το εξαιρετικά ενδιαφέρον Λαογραφικό Μουσείο, το οποίο μπορείτε να επισκεφτείτε και να θαυμάσετε αντικείμενα απ' όλο τον κόσμο, οικογενειακά κειμήλια, έπιπλα και εικόνες.

Στη Χώρα υπάρχουν δύο εμπορικοί δρόμοι :

1) Ο ένας των μικροβιοτεχνιών κυρίως, κοντά στη συνοικία των Ναταλήδων.

2) Ο άλλος στα Κρητικά, με διάφορα παντοπωλεία και άλλα μαγαζιά.

ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΥ

Η γυναικεία αυτή μονή ιδρύθηκε το 1937 από τον μακαριστό ιερομόναχο Λιφιλόγιο Μακρή, προηγούμενο της Μονής Θεολόγου. Βρίσκεται πίσω από τη Χώρα, 2 χλμ. νοτιοδυτικά, σε θαυμάσια τοποθεσία με περιβόλια και αμπέλια που καλλιεργούν οι ίδιες οι μοναχές.

Πρόκειται για επιβλητικό συγκρότημα κτιρίων από γκριζοπράσινη πέτρα, σαν κάστρο κρεμασμένο πάνω από τη χαράδρα με θέα τη θάλασσα και έχει 65 περίπου μοναχές.

Το 1613, ο κρητικός επίσκοπος Λαοδικείας, Νικηφόρος Χαρτοφύλαξ, έχτισε εκεί το ασκητήριο της Ευαγγελίστριας.

Όταν αρρώστησε και θεραπεύτηκε, προς τιμήν του έχτισε το ομώνυμο εκκλησάκι.

Ώρες επίσκεψης 09:00 – 11:00

Τηλ.: 22470 – 31276

ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΖΩΟΔΟΧΟΥ ΠΗΓΗΣ

Γυναικείο μοναστήρι που βρίσκεται στη Χώρα και ιδρύθηκε το 1607 από τον πάτμιο ιερομόναχο Παρθένιο Παγκλώστα. Ένα λευκό οικιστικό συγκρότημα με βοτσαλωτό δάπεδο και πολλά λουλούδια. Οι λίγες μοναχές ασχολούνται με φιλανθρωπιστικά

έργα και φροντίζουν τις τρεις εκκλησίες (της Ζωοδόγου Πηγής, του Αγίου Ιωάννη Θεολόγου και του ταξιάρχη Μιχαήλ). Υπάρχουν εδώ αξιόλογες εικόνες του 17^{ου} αι. και ξυλόγλυπτα τέμπλα

Ώρες επίσκεψης 09:00 – 12:00 και 04:00 – 07:00

Τηλ : 22470 – 31256

ΤΑ ΕΞΑΡΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΗ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΑ

Με καμάρι οι Πατμώτες δηλώνουν ότι έχουν 365 εκκλησίες, όσες και οι μέρες του χρόνου. Εκτός από τα μοναστήρια, υπάρχουν και πολλά ερημητήρια (ή καθίσματα), που ιδρύθηκαν από ησυχαστές προερχόμενοι από το Άγιο Όρος.

- Το κυριότερο καθίσμα, των Αγίων Ασωμάτων, βρίσκεται κοντά στο μοναστήρι του Ευαγγελισμού και χτίστηκε το 1150.
- Στην ίδια περιοχή βρίσκεται χτισμένο από τον ιερομόναχο Γρηγόριο Γαβριανό το καθίσμα της Παναγίας του Γραβά, που γιορτάζει στα εννιάμερα της Παναγίας (23 Αυγούστου).
- Στον Προφήτη Ηλία, η ψηλότερη κορυφή του νησιού, βρίσκεται το ιερό ησυχαστήριο Κουβάρη, βόρεια στον κόλπο του Σταυρού, με το μεγάλο ναό του Αγίου Ιωσήφ.

- Σημαντικό αξιοθέατο της Πάτμου είναι το χειμερινό Βαπτιστήριο, όπου ο Άγιος Ιωάννης ο Θεολόγος βάπτιζε χριστιανούς. Βρίσκεται στην περιοχή Σουκαμιά, μεταξύ Γροίκου – Χώρας.
- Τον Σεπτέμβριο, γιορτάζει το ομώνυμο κρημητήριο της Παναγίας Ενωιάς, κοντά στον Γροίκο.
- Θαυματουργή θεωρείται και η εικόνα της Παναγίας της Κουμάνας (κάθισμα του 1780 που ιδρύθηκε από τον άγιο Μακάριο Νοταρά), σε κατάφυτη περιοχή στο ομώνυμο βουνό, βόρεια από τον κόλπο της Σκάλας.
- Στη μέση του λιμανιού της Σκάλας βρίσκεται τμήμα από το Βαπτιστήριο του Αγίου Ιωάννη του Θεολόγου και δύο παρεκκλήσια.
- Το Λιβάδι των Καλογήρων, ιερό κάθισμα που έχτισαν Αγιορείτες, βρίσκεται σε θαυμάσια παραλία δυτικά του όρμου της Λάμπης.
- Αξιοθέατο θαυμάσιο είναι και το γνωστό κάθισμα του Απολλώ, που απ' έχει 30' πεζοπορία από το λιβάδι του Ντελαποθητού. Ακόμα, υπάρχει θερμή πηγή στο γραφικό λιμανάκι.

ΠΑΡΑΛΙΕΣ

Υπάρχουν δεκάδες όμορφοι όρμοι με βραχονησίδες ή αμμουδιές με σκιά και βλάστηση.

1. Η κοίμισήγναστη παραλία στους συγκρόμενους κόλπους του Γροίκου και της Πέτρας, που τους χωρίζει ο βράχος της Καλλικατσούς.

Ο Γροίκος προσφέρεται για θαλάσσια σπορ, τένις, βόλεϊ και φαγητό.

2. Στα βόρεια, 1,5 χλμ. από τη Σκάλα, βρίσκεται η παραλία του Μίρικα.

3. Προς τα δεξιά, βρίσκεται το Μελάδι, όπου λειτουργεί καλά οργανωμένο κάμπινγκ.

4. Το Αγριολίβαδο είναι μια εύκολα προσβάσιμη και οργανωμένη παραλία απέναντι από το νησάκι της Αγίας Θέκλας.

5. Τα ρηγά νερά στη δημοφιλή πλαζ του Κάμπου προσφέρονται για τα παιδιά, ενώ παρέχονται και διάφορα θαλάσσια αθλητικά είδη, όπως θαλάσσια ποδήλατα, ιστιοσανίδες κ.λ.π.

6. Πεντακάθαρα νερά φυσική ομορφιά υπάρχουν στον κόλπο της Βαγιάς, 10' με τα πόδια από τον Κάμπο.

7. Η παραλία της Λάμπης, στο βορειότερο άκρο του νησιού, φημίζεται για τα λαμπερά της βότσαλα που όμως κοντεύουν να εξαφανιστούν.

8. Στο βορειοανατολικό άκρο, η απομακρυσμένη παραλία Λιβαδιού του Γερανού, που απ' έχει 40' με τα πόδια από τη Βαγιά.

9. Στην Ψιλή Δίωμο, την εντυπωσιακότερη αμμουδιά του νησιού, που ξεχωρίζει για την εξωτική ομορφιά της.

ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ

Το καράβι από τον Πειραιά φτάνει στο λιμάνι της Σκάλας μετά από 10 – 12 ώρες ταξίδι. Αεροπορική πτήση δεν υπάρχει. Από την Σκάλα καΐκια μεταφέρουν εκδρομείς στις παραλίες της Πάτμου, αλλά και στα γύρω νησάκια (Λειψοί, Αρκοί, Αγαθονήσι, Μάραθο).

Ακτοπολική συγκοινωνία υπάρχει τακτικά με τη Λέρο, την Κάλυμνο, τη Ρόδο, το Καστελόριζο, τη Νίσυρο, τη Σύμη, την Κω, αλλά και τη Λήμνο, τη Χίο, τη Σάμο.

Επίσης, τα ιπτάμενα δελφίνια εκτελούν συχνά δρομολόγια.

Από την πλατεία του τελωνείου ξεκινά το λεωφορείο για Γροίκο – Χώρα – Κάμπο.

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

- 25 Μαρτίου

Πανηγυρικός εορτασμός στη Μονή του Ευαγγελισμού και πανηγύρι στην ομώνυμη εκκλησία του Καλόμνου.

- 8 Μαρτίου

Πολλοί Πατμιώτες γιορτάζουν την ημέρα της κοίμησης του Αγίου Ιωάννη Θεολόγου, οπότε στη Μονή Θεολόγου γίνεται ολονόκτια αγρυπνία

- 6 Αυγούστου

Το εκκλησιάκι της Μεταμόρφωσης πριν από τη Λάμπη πανηγυρίζει παρουσία του ηγουμένου της Μονής Θεολόγου.

- 23 Αυγούστου

Δοξολογία στην Παναγία του Λιβαδιού των Καλογήρων και στα καθίσματα της Παναγίας Κουμάνας και της Παναγίας του Γραβά.

- 21 Οκτωβρίου

Γιορτάζεται στη Μονή Θεολόγου η μεταφορά των λειψάνων του Όσιου Χριστοδούλου από την Εύβοια στην Πάτμο.

• 26 Σεπτεμβρίου

Στο Σπήλαιο της Αποκάλυψης και στη Μονή γιορτάζεται η μετάσταση του Αγίου Ιωάννη του Θεολόγου.

ΛΕΙΨΟΙ

Βρίσκεται 11 ν.μλ. βορειοανατολικά της Πάτμου και με τακτική καθημερινή σύνδεση το καλοκαίρι. Είναι συστάδα νησιών μ' έναν και μοναδικό οικισμό στο μεγαλύτερο νησάκι. Ζούνε σήμερα 600 περίπου κάτοικοι, έναντι 200 που υπήρχαν στις αρχές του 20^{ου} αι.(αρκετοί μετανάστες επιστρέφουν). Φημίζεται για την ήρεμη φιλοξενία του, τους ορεισμούς του, τα παραδοσιακά καφενεία της προκυμαίας, το κρασί του, την εκκλησία της Παναγίας του Χάρου με το μεγάλο πανηγύρι στις 23 Αυγούστου. Τον Αύγουστο διοργανώνεται Γιορτή Κρασιού, πριν από το πανηγύρι της Παναγίας του Χάρου. Τα διάσπαρτα ξωκλήσια και τα παλαιοχριστιανικά μνημεία δείχνουν την εξάρτηση του νησιού από την Πάτμο και τη Μονή του Αγίου Ιωάννη του Θεολόγου.

Έχει Αρχαιολογικό Μουσείο, την εκκλησία της Κάτω Παναγίας και την εκκλησία του Αγίου Ιωάννη του Θεολόγου.

Η εντυπωσιακή τρίκλιτη Παναγία του Χάρου έχει μια εικόνα μοναδική με την Παναγία να κρατάει τον Χριστό Εσταυρωμένο.

Καλύτερες παραλίες : η Λεντιού στα νότια, η Κατσαδιά και η Παπανοριά και ο Πλάτης Γιαλός στα βόρεια. Πιο δυσπρόσιτη είναι η παραλία Μονοδένδρι στα νοτιοανατολικά και η Χοχλακούρα με τη Φωκοσπηλιά.

ΑΡΚΟΙ

Βρίσκεται 11 ν. μλ. νοτιοανατολικά της Πάτμου. Ζούνε μόνο 40 κάτοικοι, κυρίως ψαράδες, που ζούνε χωρίς υποδομές ηλεκτροδότησης και υδροδότησης. Λειτουργούν 3 ταβέρνες και υπάρχουν ενοικιαζόμενα δωμάτια.

Ιστορικό ενδιαφέρον παρουσιάζει το αρχαίο Κάστρο της Λιγούστας, από το οποίο ονομάστηκε και το λιμάνι των Αρκών «λιμάνι της Λυγούστας». Υπάρχουν ερείπια ελληνοιστικού στυλ, που έχτισαν οι Ίωνες της Μιλήτου.

Η παραλία Τηγανάκια, βρίσκεται 1 ώρα με τα πόδια νοτιοανατολικά. Εδώ βρέθηκαν κεραμικά Νεολιθικής εποχής. Ακόμα, υπάρχει η εκκλησία των Αγίων Αναργύρων και η παιλιότερη Παναγία Παντανούσα.

Το καλοκαίρι το νησί συνδέεται με τους Λειψούς, την Πάτμο και τη Χίο.

ΨΕΡΙΜΟΣ

4 ν. μλ. από τη Κω, 6 ν. μλ. από την Κάλυμνο και 1 ώρα από τις ακτές της Τουρκίας. Το νησί καλύπτεται από χιλιάδες ελαιόδεντρα και έχει πεντακάθαρα καταγάλανα νερά. Έχει περίπου 45 κατοίκους στα Αυλάκια.

Η Παναγία η Γραφιώτισσα, που δεσπόζει σε μια θαυμάσια παραλία στα βόρεια βρίσκεται 1 ώρα δρόμο από το χωριό και πανηγυρίζει στις 14 και 15 Αυγούστου. Ιπτάμενα δελφίνια πηγαioέρχονται συχνά το καλοκαίρι στο νησί με αφετηρία την Πάτμο και τον Πειραιά.

ΑΓΑΘΟΝΗΣΙ

Ονομαζόταν και Υετούσα κατά την αρχαιότητα, ενώ ο Θουκυδίδης και ο Πλούταρχος το αναφέρουν ως Τραγαία. Γνωστό και ως Γαιδουρονήσι (λόγω του σχήματός του), έχει καθημερινή ακτοπλοϊκή σύνδεση με τη Λέρο, την Πάτμο, τους Λειψούς, τη Σάμο και τη Χίο. Στον κόλπο του Αγίου Γεωργίου φιλοξενούνται ιστιοφόρα σκάφη, ενώ υπάρχει και ελικοδρόμιο. Το νησί είναι πράσινο και εύφορο.

Ο παλαιότερος οικισμός είναι του Μεγάλου Χωριού, με 80 περίπου κατοίκους. Υπάρχουν όμορφες παραλίες (Σπηλιάδα, Θόλοι, Πάλσι, καθώς και στον κόλπο του Καθολικού, που προστατεύεται από τους νοτιάδες).

ΦΑΡΜΑΚΟΝΗΣΙ

Βρίσκεται νοτιοανατολικά από το Αγαθονήσι. Εδώ υπάρχουν αρχαία ευρήματα, όπως πέτρινοι θόλοι και μεταγενέστερα ερείπια από πηγάδια.

Μοναδικό σύγχρονο κτίσμα, η εκκλησία του Αι-Γεώργη δεσπόζει στο τοπίο από το 1921.

ΙΜΙΑ

Τα Ίμια, πολύ κοντά στην Κάλυμνο, είναι από μια από τις 132 αμφοιβεητούμενες ως προς την κυριαρχία τους βραχονησίδες του Αιγαίου.

ΤΕΛΕΝΔΟΣ

Απέναντι ακριβώς και σε απόσταση 700 μ. από το πολυσύχναστο θέρετρο Μυρτιάς της Καλύμνου, απ' έχει μόλις 10' με το καΐκι.

Λιμένες πριν, η Καλύμνος και η Τελένδος ήταν ενωμένες, ως το 554 π.Χ..

Στα βάθη του θαλάσσιου διαύλου που διασχίζουν καθημερινά τα εκδρομικά καΐκια έχουν βρεθεί αρχαία κτίσματα ύψους 2 μ., ενώ στις ανατολικές ακτές της Τελένδου διακρίνονται σε μικρό βάθος ερείπια της βουλαγμένης πόλης.

Στο νησί υπάρχουν επίσης πολλά διάσπαρτα μνημεία των Βυζαντινών και Ρωμαϊκών χρόνων.

Η μεγάλη παλαιοχριστιανική βασιλική του Αγίου Βασιλείου χρονολογείται στον 5^ο - 6^ο αι. μ.Χ., όπως και ο τρίκλιτος ναός της Αγίας Τριάδας που ανακαλύφθηκε πρόσφατα.

Το δυσπρόσιτο βυζαντινό οχυρωματικό κτίσμα του Αγίου Κωνσταντίνου αποτελεί σήμερα προσκίνημα, που πανηγυρίζει στις 21 Μαΐου.

Την παραμονή του Δεκαπενταύγουστου γίνεται μεγάλο γλέντι.

Στο νησί λειτουργούν ταβέρνες και ενοικιαζόμενα δωμάτια σε καλές τιμές. Δύο τουλάχιστον ημέρες παραλίας προσφέρονται για μπάνιο.

ΤΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΤΗΣ ΠΑΤΜΟΥ

<u>ΟΝΟΜΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΥ</u>	<u>ΤΗΛΕΦΩΝΑ</u>	<u>ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ</u>
ADONIS Hotel	22470-31103	C
ALEXANDROS Hotel	22470-31790, 31820	C
APOLAFSIS Hotel	22470-31961, 32540	C
ARTEMIS Hotel	22470-31555	C
ASTERI Hotel	22470-32465, 31347	C
BAY SIDE Hotel	22470-32702	C
BLUE BAY Hotel	22470-31165	C
BYZANCE Hotel	22470-31052	C
CAPTAIN'S HOUSE Hotel	22470-31793	C
DELFINI Hotel	22470-32060	C
EFI Hotel	22470-32500, 31298	C
GALINI Hotel	22470-31740, 31240	C
GOLDEN SUN Hotel	22470-32318	B
GRIKOS Hotel	22470-31294, 31167	C
HELLINIS Hotel	22470-31275, 34004	C
IOANNA Furnished Apartments	22470-31031	C
KASTELI Hotel	22470-31361, 31665	C
PANORAMA Furnished Apartments	22470-31209, 31709	C
PATMIAN HOUSE APARTMENTS Furnished Apartments	22470-31180	C
PATMOS PARADISE Hotel	22470-32624	B
PETRA APTS Furnished Apartments	22470-31035, 34020	C
PLAZA Hotel	22470-31217, 31498	C
PORTO MERICA Furnished Apartments	22470-32078, 32382	C
PORTO SCOUTARI Furnished Apartments	22470-33123, 31907	B
RODON Hotel	22470-31371	D
ROMEOS Hotel	22470-31962, 34011	B
SILVER BEACH Hotel	22470-32652	C
SIVYLLA Furnished Apartments	22470-34032	C
SKALA Hotel	22470-31343	B
SUMMER Hotel	22470-31769, 31781	C
VILLA KASSANDRA Furnished Apartments	22470-31523, 31610	C
VILLA ZACHARO Furnished Apartments	22470-31529	C

ΡΟΔΟΣ

Η Ρόδος είναι το μεγαλύτερο νησί των Δωδεκανήσων και βρίσκεται στο νοτιοανατολικό άκρο της ελληνικής επικράτειας.

Έχει έκταση 1.398 τ.χλμ., μήκος ακτών 220 χλμ. και πληθυσμό 112.477 κατοίκους, σύμφωνα με την απογραφή του 2001.

Το νησί είναι ημιορεινό, με ψηλότερη κορυφή τον Ατόβυρο (1.215 μ).

Δεν ήταν τυχαίο ότι για τόσους αιώνες λατρευόταν εδώ ο Ήλιος, ή ότι αυτή η λατρεία γέννησε ένα από τα Επτά Θαύματα του αρχαίου κόσμου: τον Κολοσσό της Ρόδου. Εξάλλου, όπως αναφέρει η μυθολογία, ο ίδιος ο θεός Ήλιος επέλεξε για δικό του τόπο τη Ρόδο, καθώς εκτίνη αναδυόταν από τη θάλασσα.

Το φως του νησιού, λευκό, διαυγές, λαμπερό, τυλίγει τα πάντα. Λούζει το επιβλητικό κάστρο, δίνει ρυθμό στη νέα πόλη που σφύζει από ζωή, χαρίζει αδιαμφισβήτητη μεγαλοπρέπεια στη δορική λιτότητα ακρόπολη της Λίνδου, χρωματίζει σμαραγδί το νερό της θάλασσας.

Η Ρόδος είναι από τα πιο κοσμοπολίτικα νησιά της χώρας μας, με τουρίστες που καταφτάνουν εδώ καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου, απ' όλα τα μέρη του κόσμου.

Το μεγαλύτερο από τα Δωδεκάνησα ασκεί στους επισκέπτες του τη γοητεία που ασκούν πάντα τα μέρη που συνδυάζουν λαμπή ιστορία με εντυπωσιακές φυσικές ομορφιές.

Η τουριστική υποδομή είναι υποδειγματική για τα ελληνικά δεδομένα και οι ντόπιοι που εργάζονται στον τουρισμό διακρίνονται για τον επαγγελματισμό τους και την εξοικείωσή τους με το αντικείμενο. Όλα αυτά μαζί συνθέτουν έναν ιδανικό τόπο διακοπών, τον οποίο χαίρονται οι επισκέπτες.

Στην αρχαιότητα το νησί ονομαζόταν Οφειούσα, Λιθραία, Κορυμβία, Ποήεσσα, Σταδία, Ολόεσσα, Ποντία, Μακαρία, Ασπερία, Τρινακρία και Τελχινία, (από τους Τελχίνες, για τους οποίους έλεγαν ότι είχαν έρθει από την Κρήτη και ότι ήταν σπουδαίοι σιδηρουργοί).

Για το όνομα Ρόδος υπάρχουν πολλές εκδοχές, από την αρχαιότητα όμως επικράτησε ο συσχετισμός με το ομώνυμο ιερό λουλούδι του Ηλίου. Γι' αυτό και τα νομίσματα της Ρόδου απεικόνιζαν από το ένα μέρος ρόδον και από το άλλο κεφαλή του Ηλίου.

Ο Πίνδαρος αναφέρει ότι ο Ήλιος με τη νύμφη Ρόδο γέννησε επτά γιους. Από αυτούς, ο Κέρκαφος γέννησε τρεις γιους, τον Κάμειρο, τον Ιάλυσο και τον Λίνδο, οι οποίοι και μοίρασαν το νησί στα αντίστοιχα τρία μέρη. Κατάλοιπα της Νεολιθικής περιόδου έχουν εντοπιστεί σε διάφορες τοποθεσίες, ενώ κατά την Εποχή του Χαλκού το νησί θα επηρεαστεί από τον Μινωικό και τον Μυκηναϊκό πολιτισμό, όπως δείχνουν τα αρχαιολογικά ευρήματα της Ιαλυσοῦ και του Τριάντα.

Ο Ομηρος αναφέρει τις τρεις πόλεις της Ρόδου (Ιαλυσοῦ, Κάμειρο και Λίνδο) μεταξύ αυτών που έστειλαν πλοία στην Τρωική Εκστρατεία.

Η ΠΟΛΗ ΤΗΣ ΡΟΔΟΥ

Η είσοδος στην πόλη βρίσκεται στο Παραδείσι, 15 χλμ. νοτιοδυτικά της πρωτεύουσας. Φτάνοντας από το λιμάνι, ο τόπος είναι γεμάτος από μνημεία, μεγαλοπρεπή κτίρια και κήπους.

Η πόλη της Ρόδου βρίσκεται στο βόρειο άκρο του νησιού. Το σχήμα της είναι τριγωνικό, με μία μύτη στο βορρά, και τις παραλίες και τα λιμάνια της να κατανέμονται ανατολικά και δυτικά. Βορειοδυτικά, υπάρχουν παραλίες και περιοχές αναψυχής. Στην ανατολική πλευρά βρίσκονται τα λιμάνια και η παλιά πόλη. Η βορειοανατολική πλευρά καταλαμβάνεται από την παλιά πόλη, δηλαδή το χώρο που περικλείεται από το κάστρο. Γύρω εκτείνεται η νέα πόλη, με το κέντρο της να απλώνεται δυτικά από το μεσαιωνικό τείχος.

Η ΑΡΧΑΙΑ ΠΟΛΗ ΤΗΣ ΡΟΔΟΥ

Η αρχαία πόλη της Ρόδου ήταν αποτέλεσμα του συνοικισμού του 408 π.Χ. Πριν δεν φαίνεται να υπήρχε κάποιος οικισμός αξιόλογος στη θέση αυτή.

Σύμφωνα με αρχαίες πηγές, πολεοδόμος της νέας πόλης ήταν ο Ιππόδαμος. Οι δρόμοι της πόλης ήταν διηνεκείς, δηλαδή άρχιζαν από το ένα άκρο και έφταναν στο άλλο ακολουθώντας τον ίδιο προσανατολισμό (ανατολικά-δυτικά, βόρεια-νότια).

Πολλοί από τους σύγχρονους δρόμους, που είναι πιο στενοί, είναι χαραγμένοι πάνω στη γραμμή των παλαιών.

Η επιλογή της θέσης της αρχαίας πόλης έγινε μάλλον με κριτήριο την ύπαρξη καλών φυσικών όρμων στην περιοχή.

Στην αρχαιότητα υπήρχαν τρία λιμάνια στην ανατολική πλευρά της πόλης, κι ένα στην δυτική. Πιο σημαντικό λιμάνι ήταν το Μανδράκι, ο λεγόμενος «μικρός λιμνή», με χωρητικότητα σχεδόν διπλάσια από τη σημερινή. Κατάλοιπα αρχαίας προβλήτας και νεώρια για τη φύλαξη και επισκευή πλοίων, διακρίνονται κοντά στον μεσαιωνικό Πύργο του Αγίου Νικολάου. Άλλο ένα σημαντικό λιμάνι κατά την αρχαιότητα ήταν ο «μεγάλος λιμνή», ο οποίος είχε και άμεση επικοινωνία με την αγορά. Στη σημερινή πλατεία Σύμης, η οποία επικοινωνεί με το μεγάλο λιμάνι της Πύλης του Ναυάρχου, υπάρχουν ερείπια του Ναού της Αφροδίτης Λιμενίας, του 3^{ου} αι. π.Χ.

Ο όρμος της Ακάντιας στα ανατολικά δεν είχε τη μορφή ενός οργανωμένου λιμανιού κατά την αρχαιότητα. Οι ανασκαφές εδώ έχουν φέρει στο φως μέρος του αρχαίου τείχους στο χώρο του λιμανιού, καθώς και λείψανα ενός μεγάλου ημικυκλικού πύργου.

ΤΟ ΙΠΠΟΔΑΜΕΙΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Ο Ιππόδαμος καταγόταν από τη Μίλητο. Έζησε τον 5^ο αι. π.Χ. και η ακμή του τοποθετείται στα χρόνια του Περικλή. Ο Αριστοτέλης γράφει χαρακτηριστικά για τον μεγάλο πολεοδόμο: «την των πόλεων διαίρεσιν εύρε και τον Πειραιά κατέτεμε».

Εκτός από τον Πειραιά εργάστηκε και για το σχεδιασμό της πόλης των Θουρίων, στη νότια Ιταλία, και πιθανότητα της Ρόδου.

Ο σχεδιασμός των πόλεων κατά το Ιπποδάμειο σύστημα βασίζεται σε κάθετους και οριζόντιους οδικούς άξονες, προβλέποντας τη διαμόρφωση ζωνών με ειδικό προορισμό χρήσης και διαχωρισμό των ιδιωτικών και δημόσιων κτιρίων.

Πιο συγκεκριμένα, το Ιπποδάμειο σύστημα βασίζεται σε κάθετους και οριζόντιους δρόμους που δημιουργούν συμμετρικά οικοδομικά τετράγωνα, με ελεύθερους χώρους για την αγορά και τους ναούς, καθώς και με ειδικές ζώνες για το λιμάνι, το εμπορικό κέντρο και την ακρόπολη.

Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΟΛΗ ΤΗΣ ΡΟΔΟΥ

Το 1522, όταν οι Τούρκοι κατέλαβαν το νησί, έδωσαν κάθε στοιχείο από το κάστρο που ήρθαν να κατοικήσουν εκείνοι. Άφησαν μέσα μόνο τους Εβραίους, την κοινότητα των οποίων ενίσχυσαν αργότερα με νέους εποίκους. Ο ελληνικός πληθυσμός εγκαταστάθηκε στις συνοικίες έξω από τα τείχη, που ήταν γνωστές με το όνομα Μαρασιά και Παραμαρασιά. Η περιοχή αυτή αναπτύχθηκε σιγά σιγά προς τα νότια και τα νοτιοανατολικά.

Οι νέες εκκλησίες που χτίζονταν έδιναν και το όνομά τους στις καινούργιες συνοικίες, κάποιες από τις οποίες είναι οι Αγία Αναστασία, ο Άγιος Γεώργιος, ο Άγιος Ιωάννης, ο Άγιος Νικόλαος, κ.ά.

Το 1876 η παλιά πόλη καταστράφηκε. Από τα τέλη του 19^{ου} αι. και τις αρχές του 20^{ου} αι., μια νέα περιοχή άρχισε να αναπτύσσεται στα δυτικά της πόλης που ονομάζεται Νιοχώρι. Εδώ εγκαταστάθηκαν κυρίως όσοι έφταναν στη Ρόδο από τα γειτονικά νησιά, αλλά και οι ξένοι που έρχονταν κυρίως από την Ευρώπη.

Ο συνοικισμός κατά μήκος του βόρειου μετώπου της ακτής ονομαζόταν Πούντα και επιλέχθηκε από τους Ιταλούς για την ανέγερση δημοσίων κτιρίων. Έτσι, μετατράπηκε σε διοικητικό κέντρο της πόλης.

Συγχρόνως, χτίστηκαν το συγκρότημα του Κυβερνείου και του ναού του Αγίου Ιωάννη.

Το σύγχρονο εμπορικό κέντρο βρίσκεται γύρω από την πλατεία Κύπρου και τους γύρω δρόμους. Εκεί συγκεντρώνονται τράπεζες, κοσμηματοπωλεία και καταστήματα ρούχων, που προσφέρουν είδη των μεγαλύτερων ελληνικών και ξένων οίκων, αναδεικνύοντας τον κοσμοπολίτικο χαρακτήρα της πόλης.

Το κύριο εμπορικό λιμάνι, το Εμποριό, που εξυπηρετεί τα μεγάλα πλοία της γραμμής βρίσκεται στα ανατολικά, μπροστά από την παλιά πόλη. Το μακρότερης σημασίας λιμάνι της Ακάντιας βρίσκεται ακόμη ανατολικότερα και νότια.

ΤΟ ΜΑΝΔΡΑΚΙ

Το Μανδράκι ήταν το στρατιωτικό λιμάνι της αρχαίας και μεσαιωνικής Ρόδου και η είσοδος του μπορούσε να κλείσει με αλυσίδες.

Σήμερα, δεξιά και αριστερά της εισόδου, βρίσκονται δυο κολόνες με χάλκινα αγάλματα, που αναπαριστούν ένα αρσενικό κι ένα θηλυκό ελάφι. Τα αγάλματα αυτά είναι και το σύμβολο του νησιού.

Το Μανδράκι φιλοξενεί σήμερα τις μικρές και μεγάλες θαλαμηγούς που καταπλέουν στο νησί και τα τοπικά ψαροκάικα.

Από το Μανδράκι αναχωρούν καθημερινά τα υδροπτερυγα που εκτελούν δρομολόγια από και προς τα κοντινά νησιά, αλλά και πλοία που προσφέρουν μονοήμερες κρουαζιέρες στα γύρω νησιά και στις διάφορες παραλίες της Ρόδου.

Εδώ διατίθενται επίσης μικρά σκάφη προς ενοικίαση. Στον μεγάλο κυματοθραύστη του Μανδρακίου βρίσκονται οι τρεις μεσαιωνικοί ανεμόμυλοι, οι οποίοι άλεθαν το σιτάρι που έφτανε με πλοία στο νησί.

Γύρω από το Μανδράκι συγκεντρώνονται σχεδόν όλα τα μνημειώδη κτίσματα της περιόδου της Ιταλοκρατίας, που χαρίζουν μεγαλοπρέπεια στη νέα πόλη και τα οποία είναι : η Νέα Αγορά, η Αρχιεπισκοπή, η εκκλησία του Ευαγγελισμού, το Κεντρικό Ταχυδρομείο, το Δημαρχείο, το Θέατρο, το Κυβερνείο, το «Ξενοδοχείο των Ρόδων», το Ενυδρείο. Ακόμα, το μουσουλμανικό νεκροταφείο και η Βίλα Κλεόβουλος.

ΤΑ ΛΕΙΟΘΕΑΤΑ ΤΟΥ ΜΑΝΔΡΑΚΙΟΥ

Ο ΦΑΡΟΣ – ΠΥΡΓΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ

Στην άκρη του μώλου βρίσκεται ο Φάρος-Πύργος του Αγίου Νικολάου, που χτίστηκε το 1464-1467, από τον μεγάλο μάγιστρο Zacosta, του οποίου ο θυρεός σείζεται στην ανατολική πλευρά, μαζί με τον θυρεό του Τάγματος και του θυρεό του Δούκα της Βουργουνδίας, ο οποίος βοήθησε την αποπεράτωση των εργασιών συνεισφέροντας 10.000 χρυσά εσκούδα.

Η ΝΕΑ ΑΓΟΡΑ

Η Νέα Αγορά είναι ένα μεγάλο επτάγωνο οικοδόμημα με εσωτερική αυλή, κοντά στην πλατεία Αλεξάνδρειας, στο Μανδράκι. Πρόκειται για εμπορικό κέντρο ανάλογο με τα αντίστοιχα σύγχρονα, το οποίο χτίστηκε επί Ιταλοκρατίας. Κατά την διάρκεια της ημέρας, είναι γεμάτο από ντόπιους και τουρίστες. Εκτός από τα εμπορικά καταστήματα υπάρχουν επίσης εδώ εστιατόρια, καφενεία, καφετέριες και ουζερί.

Η ΒΙΛΑ ΚΛΕΟΒΟΥΛΟΣ

Στην άκρη του μουσουλμανικού νεκροταφείου βρίσκεται, εγκαταλειμμένη και σε μααρασμό, η Βίλα Κλεόβουλος, όπου έζησε ο συνγγραφέας Λόρενς Ντάρρελ, ο οποίος υπηρέτησε σε διάφορες χώρες ως διπλωματικός υπάλληλος ή καθηγητής.

Το βιβλίο του *Reflections on a Marine Venus* είναι από τα καλύτερα που έχουν γραφτεί ποτέ για την Ρόδο. Είναι σαφείς οι ομοιότητες του Κυβερνήσιου με το Ανάκτορο των Δογητών στη Βενετία.

ΤΟ ΕΝΥΔΡΕΙΟ

Το Ενυδρείο της Ρόδου βρίσκεται στο βορειότερο άκρο της νέας πόλης, στην παραλία. Το κτίριο του Υδροβιολογικού Σταθμού Ρόδου κατασκευάστηκε κατά την χρονική περίοδο 1934-1936. Πρωτολειτούργησε το 1937 ως Reale Istituto di Ricerche Biologiche di Rodi. Από το 1937 λειτουργούσε σαν Reale Istituto di Ricerche Biologiche di Rodi. Το 1945 μετονομάστηκε σε Ελληνικό Υδροβιολογικό Ινστιτούτο και λειτουργούσε υπό την εποπτεία της Ακαδημίας Αθηνών. Σήμερα ο Υ.Σ.Ρ. λειτουργεί σαν Μουσείο-Ενυδρίο

και ερευνητική μονάδα και ανήκει στο Εθνικό Κέντρο Θαλασσιών Ερευνών. Στην συνέχεια, περιήλθε στο ελληνικό κράτος και λειτουργήσε υπό την εποπτεία της Ακαδημίας Αθηνών ως Ελληνικό Υδροβιολογικό Ινστιτούτο.

Σήμερα, ανήκει στο Εθνικό Κέντρο Θαλασσιών Ερευνών και η επίσημη ονομασία του είναι Υδροβιολογικός Σταθμός Ρόδου. Λειτουργεί ως μουσείο, ως ενυδρείο, αλλά και ως ερευνητική μονάδα η οποία συμμετέχει σε όλες τις ωκεανογραφικές έρευνες που γίνονται στα Δωδεκάνησα. Το καθαυτό ενυδρείο που βρίσκεται στο υπόγειο του κτιρίου, παρουσιάζει τη θαλάσσια πανίδα και γενικότερα, το θαλάσσιο οικοσύστημα της περιοχής. Ανθόζωα, μαλάκια, γαστερόποδα, καβούρια, αχινοί και κεφαλόποδα γεμίζουν τις δεξαμενές, οι οποίες έχουν άριστη σήμανση, ενώ εξαιρετική είναι η ατμόσφαιρα που δημιουργούν ο εσωτερικός διάκοσμος, οι πέτρινοι τοίχοι και ο χαμηλός φωτισμός.

Σκοπός του Υ.Σ.Ρ. είναι η διατήρηση και προβολή ταρτεζομένων και ζωντανών εκθεμάτων του θαλασσιού μεσογειακού χώρου. Στα ενυδρεία οι επισκέπτες (200.000 το χρόνο) μπορούν να θαυμάσουν είδη από Ανθόζωα, Μαλάκια Γαστερόποδα και Κεφαλόποδα, Καρκινοειδή, Εχινόδερμα, Ψάρια των Οικογενειών Dasyatidae, Muraenidae, Serranidae, Mullidae, Sparidae, Centranchantidae, Labridae, Scaridae, Siganidae, Mugilidae, Scorpaenidae, Triglidae, Balistidae, Monacanthidae, και θαλάσσιες χελώνες.

Στο Μουσείο παρουσιάζονται εκθέματα όπως Ασπόνδυλα, είδη καρχαριών και άλλων ψαριών, θαλάσσιες χελώνες, Οδοντοκίτη και μεσογειακές φάκιες.

Με την ερευνητική υποδομή που έχει ο Υ.Σ.Ρ. και την επιστημονική υποστήριξη του Ε.Κ.Θ.Ε. διεξάγει ερευνητικά προγράμματα καλύπτοντας όλο το φάσμα της Ωκεανογραφίας στην ευρύτερη περιοχή της Δωδεκανήσου. Με αυτό τον τρόπο λειτουργεί σαν πρότυπη ερευνητική μονάδα στην Μεσόγειο.

Αστερίες και αχινοί.

Μερικά από τα σημαντικότερα εκθέματα του Μουσείου είναι:

Λοψη της βιβλιοθήκης

Odontaspis Ferox.

Το Ενωδρείο της Ρόδου δέχεται περίπου 200.000 επισκέπτες ετησίως. Είναι ανοιχτό καθημερινά (από τον Απρίλιο ως τον Νοέμβριο ως τον Μάρτιο, 09:00 – 16:30). Η είσοδος κοστίζει 1,8 ευρώ.

ΤΟ ΚΑΖΙΝΟ ΤΗΣ ΡΟΔΟΥ

Το καζίνο της Ρόδου στεγάζεται σήμερα σε ένα από τα εντυπωσιακότερα κτίρια του νησιού, το «Ξενοδογείο των Ρόδων», που χτίστηκε την περίοδο της Ιταλοκρατίας.

Το κτίριο σχεδιάστηκε με ανατολιζουσα μορφολογία και εγκαινιάστηκε το 1927. Το ιταλικό του όνομα ήταν «Grande Albergo delle Rose» και διατήρησε την αίγλη του καθ' όλη τη διάρκεια του

Μεσοπολέμου. Η πρόσφατη ανακαίνιση του αποκατέστησε τη μεγαλειώδη όψη του και τον υπέροχο κήπο με τα τριαντάφυλλα που το περιστοιχίζει. Το καζίνο βρίσκεται στο ισόγειο και στον πρώτο όροφο του κτιρίου.

Η ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΡΟΔΟΥ

Η Δημοτική Πινακοθήκη Ρόδου ιδρύθηκε το 1962, από τον Ανδρέα Ιωάννου, μελετητή της Νεοελληνικής Ζωγραφικής και Νομάρχη, τότε, της Δωδεκανήσου.

Η Πινακοθήκη της Ρόδου στεγάζει σήμερα μία από τις πιο έγκυρες και πιο αντιπροσωπευτικές συλλογές της ελληνικής ζωγραφικής του 20ού αιώνα. Οι περισσότεροι από τους Έλληνες ζωγράφους που δημιούργησαν σ' αυτές τις εννέα δεκαετίες, διαμορφώνοντας τη σύγχρονη μας ζωγραφική, εκπροσωπούνται σε αυτή τη συλλογή με χαρακτηριστικά έργα.

Είναι έργα που σημάδεψαν τις εξελίξεις της δημιουργίας αυτών των καλλιτεχνών, που παρουσιάστηκαν σε επίσημες εκθέσεις εδώ και στο εξωτερικό. Η συλλογή της Δημοτικής Πινακοθήκης περιλαμβάνει έργα των Κ. Μυλιώ, Κ. Παρθένη, Φ. Κόντογλου, Θεόφλου, Ν. Χατζηκυριάκου - Γκίκα, Σπ. Βασιλείου, Γ. Σπυροπούλου, Γ. Γαϊτή, Φασιανού, Κεσανλή, Χρ. Μπότσογλου, Μόραλη, Τσαρούχη και πολλών άλλων Ελλήνων καλλιτεχνών.

Μερικά από τα σημαντικότερα εκθέματα του Μουσείου είναι:

Θεόφλος: Ο Ήρωας Μιλτιάδης Γιαταγάνας.

Γ. Τσαρούχης: Αρχηγός περιπόλου. Κόλλες σε πανί.

Η ΠΛΑΤΕΙΑ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑΣ

Η πλατεία Αυτοκρατορίας ήταν το επίκεντρο της νέας Ρόδου. Τα κτίρια που οριοθετούσαν την πλατεία ήταν το κτίριο των φασιστικών υπηρεσιών, με τα αγάλματα των ρωμαϊκών αυτοκρατόρων, δεξιά η Όπερα-Θέατρο και αριστερά η Στρατιωτική Διοίκηση.

Περιμετρικά της πλατείας Αυτοκρατορίας συγκεντρώθηκαν τα σημαντικά πολιτικά, θρησκευτικά, στρατιωτικά και πολιτισμικά κτίρια- όλα με προσανατολισμό προς τη θάλασσα, εκτός από το Κυβερνείο που είχε διπλό προσανατολισμό.

ΤΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΤΟΥ ΚΥΒΕΡΝΕΙΟΥ

Την πλευρά της πλατείας Αυτοκρατορίας προς τη θάλασσα κλείνει το συγκρότημα του Κυβερνείου με την Καθολική Επισκοπή και την εκκλησία του Αγίου Ιωάννη (πρόκειται για τον μεσαιωνικό Άγιο Ιωάννη των Ιπποτών, ο οποίος ανακατασκευάστηκε πανομοιότυπος με τον κατεστραμμένο αυθεντικό του Κολλακίου, και σήμερα είναι ο ορθόδοξος ναός του Ευαγγελισμού).

Το συγκρότημα είναι ίσως το πιο χαρακτηριστικό δείγμα της αποικιακής αρχιτεκτονικής της δεκαετίας του 1920. Χωροταξικά τοποθετείται στην είσοδο του λιμανιού του Μανδρακίου και συνδέεται με δύο λωξές στοίς με το ψηλό κωδωνοστάσιο. Στις στοίς βρίσκονταν οι σαρκοφάγοι των μεγάλων μαγίστρων, προβάλλοντας έτσι τις ιστορικές αναφορές της Ιπποκρατίας.

Το Κυβερνείο (σήμερα Νομαρχία) αντιπροσώπευσε την πολιτική εξουσία και ο καθολικός ναός μαζί με την επισκοπή τη θρησκευτική εξουσία.

ΤΟ ΖΑΧΑΡΟΠΛΑΣΤΕΙΟ «ΑΚΤΑΙΟΝ»

Το σημερινό ζαχαροπλαστείο «Ακταίον» ήταν η λέσχη «Ένωση και Πρόοδος» της τελευταίας περιόδου της Τουρκοκρατίας. Χρησιμοποιήθηκε επίσης ως στρατιωτική λέσχη από τους Ιταλούς μετά το 1912, οπότε και επαναπροσδιορίστηκε μορφολογικά με την προσθήκη της στοάς.

Η ΙΤΑΛΙΚΗ ΣΥΝΟΙΚΙΑ

Στο νότιο τμήμα της πόλης κατασκευάστηκε το στάδιο, συγκρότημα πολυκατοικιών και η εκκλησία του Αγίου Φραγκίσκου για τους Ιταλούς που ζούσαν στη Ρόδο.

Νοτιότερα, στις πέντε «ορθόδοξες» συνοικίες, στην παραλία Ακάντιας, οργανώθηκε λαϊκή πλάζ και κατασκευάστηκαν τα σφαγεία, εργοστάσιο σαπουνιού και λαδιού, εργοστάσιο παραγωγής ηλεκτρικού, καθώς και κάθε είδους συνεργεία.

Η ΠΑΛΙΑ ΠΟΛΗ ΤΗΣ ΡΟΔΟΥ

Η παλιά πόλη της Ρόδου αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα μνημειακά σύνολα στην Ελλάδα και έχει περιληφθεί στα μνημεία της Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς από την UNESCO. Ο χώρος της παλιάς πόλης έχει έκταση 800 περίπου τ.χλμ. και είναι αμνηστέα περιχαρακωμένος από τα τείχη και την τάφρο τους.

Η τειχισμένη πόλη είχε δύο μέρη. Στο νότιο μέρος ζούσε πανσπερμία φυλών-εκτός από τους Εβραίους, που κατοικούσαν στο ανατολικό τμήμα. Οι στενοί δρόμοι ελάχιστα θύμιζαν το αρχαίο Ιπποδάμειο σύστημα. Η σημερινή οδός Σωκράτους ήταν και τότε ένας φαρδύς δρόμος όπου συγκεντρώνονταν οι εμπορικές και κοινωνικές δραστηριότητες. Κτίρια υπήρχαν μόνο στη νότια πλευρά, καθώς και απέναντι ορθωνόταν το τείχος του Κολλάκιου.

Το Κολλάκιο ήταν ο προορισμένος αποκλειστικά για τους Ιππότες τομέας της πόλης και δούθετε ιδιαίτερη οχυρωματική προστασία. Εκεί βρισκόταν το Παλάτι του Μεγάλου Μαγίστρου, τα καταλύματα των Γλωσσών, το Νοσοκομείο, οι μεγάλοι ναοί του Τάγματος δηλαδή ο Άγιος Ιωάννης και η Παναγία του Κάστρου, και άλλες εγκαταστάσεις.

Η είσοδος στην παλιά πόλη γίνεται από τις παλιές πύλες, ή από νέες που ανοίχτηκαν αργότερα. Οι βασικές πύλες είναι: η νεότερη Πύλη Ελευθερίας στο βόρειο τείχος, η εντυπωσιακή Πύλη d'Amboise, που μέσα από λαβύρινθο οχυρώσεων οδηγεί στο Παλάτι στο δυτικό τείχος, οι δύο μικρές πύλες του Αγίου Αθανασίου και του Αγίου Ιωάννη ή της Κοσκινούς στο νότιο τείχος, η νεότερη Πύλη της Καρετού στη νοτιοανατολική καμπή του τείχους, μπροστά από το λιμάνι και πέντε ακόμη πύλες στην παραλία του εμπορικού λιμανιού.

Η ΠΥΛΗ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

Η Πύλη της Ελευθερίας οδηγεί από την περιοχή του Μανδρακίου στο εσωτερικό των τειχών και είναι η συνηθέστερη είσοδος στην παλιά πόλη. Δεξιά από την Πύλη της Ελευθερίας βρίσκεται ο Πύργος του Αγίου Πέτρου (1461-1464), ο οποίος είναι κυλινδρικού σχήματος και περιβάλλεται από προτείχισμα. Στην βόρεια όψη του πύργου υπάρχει μαρμάρινο ανάγλυφο με τη μορφή του Αγίου Πέτρου και τα οικίσματα του πάπα Πίου Β' και του μεγάλου μαγίστρου Zacosta. Αριστερά βρίσκεται η Πύλη του Αγίου Παύλου, η οποία έλεγχε τη διέλευση από το εμπορικό λιμάνι προς το λιμάνι του Μανδρακίου. Το οικίσμα του μεγάλου μαγίστρου d'Aubusson και εκείνο του πάπα Σίξτου Δ', βρίσκονται κάτω από το μαρμάρινο ανάγλυφο του Αποστόλου Παύλου.

Αμέσως μετά την είσοδο, βρίσκεται η πλατεία Σύμης, όπου βρίσκονται και τα ερείπια του αρχαίου Ναού της Αφροδίτης Λιμενίας του 3^{ου} αι. π.Χ. Μέσω της πλατείας Σύμης ο δρόμος οδηγεί προς το λιμάνι μέσω της Πύλης του Ναυστάθμου ή Τερσανά. Το πλάτος και ύψος της πύλης αυτής (10 Χ 5 μ. περίπου) δικαιολογούν την υπόθεση ότι πριν από το 1480 το ναυπηγείο βρισκόταν μέσα από την οχύρωση και ότι τα πλοία που κατασκευάζονταν και επισκευάζονταν εκεί μετακινούνταν μέσω αυτής της πύλης από και προς το λιμάνι.

Ακόμα, στην Πύλη της Ελευθερίας βρίσκεται και η περίφημη Δημοτική Πινακοθήκη του νησιού, όπου εκτίθεται αξιόλογη συλλογή έργων ελλήνων ζωγράφων, χαρακτών και γλυπτών του 20^{ου} αι., που είναι η σημαντικότερη ίσως μετά από εκείνη της Εθνικής Πινακοθήκης της Αθήνας.

Η ΠΛΑΤΕΙΑ ΑΡΓΥΡΟΚΑΣΤΡΟΥ

Στην πλατεία Αργυροκάστρου, διακρίνεται δεξιά το παλιό Νοσοκομείο, που στεγάζει και τη Βιβλιοθήκη του Αρχαιολογικού Ιδρύματος της Ρόδου.

Χτίστηκε τον 14^ο αι. από τον μεγάλο μάγιστρο Roger des Pins (1355-1365), του οποίου ο θυρεός μαζί με το θυρεό του Τάγματος διακρίνονται στη δεξιά πλευρά της πρόσοψης.

Στην οπλοθήκη των Ιπποτών στεγάζεται η Κοσμητική Συλλογή Ρόδου. Στο Μουσείο Διακοσμητικών Τεχνών, υπάρχουν λαογραφικά εκθέματα απ' όλα τα Δωδεκάνησα.

(Ανοιχτό: Τρίτη-Κυριακή: 08:00-15:00)

Στο Λαογραφικό Μουσείο υπάρχει μια πλούσια συλλογή από τοπικές φορεσιές και κεραμικά πιάτα (ροδίτικα, λινδιακά και ευρωπαϊκά).

Στη νότια πλευρά της πλατείας Αργυροκάστρου βρίσκεται το Κατάλυμα της Γλώσσας της Ωβέρνης.

Η ΠΛΑΤΕΙΑ ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ – ΠΑΝΑΓΙΑ ΤΟΥ ΚΑΣΤΡΟΥ

Προχωρώντας και περνώντας κάτω από τις αψίδες του Ξενώνα των Ιπποτών της Ωβέρνης, φτάνετε στην πλατεία Μεγάλου Αλεξάνδρου, αριστερά στην οποία βρίσκεται η Παναγία του Κάστρου. Πρόκειται για πολύ παλιά εκκλησία, που ανήκει στον βυζαντινό αρχιτεκτονικό τύπο του εγγεγραμμένου σταυρού με τρούλο (11^{ος} αι.).

Κατά τη Βυζαντινή περίοδο, ήταν η ελληνική μητρόπολη της Ρόδου, ενώ κατά τη Φραγκοκρατία η ρωμαιοκαθολική.

Σήμερα, στεγάζεται εδώ το Βυζαντινό Μουσείο.

(Ανοιχτό: Τρίτη-Κυριακή: 08:30-14:30).

Είσοδος 1,5 ευρώ.

Απέναντι από την εκκλησία της Παναγίας του Κάστρου βρίσκεται η οδός των Ιπποτών. Στο αριστερό σας χέρι βρίσκεται το Νέο Νοσοκομείο των Ιπποτών (σήμερα Αρχαιολογικό Μουσείο) και απέναντι βρίσκεται το Κατάλυμα της Γλώσσας της Αγγλίας.

ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΡΟΔΟΥ

Το Αρχαιολογικό Μουσείο της Ρόδου στεγάζεται στο μεσαιωνικό κτήριο του νοσοκομείου των Ιπποτών. Η οικοδόμησή του άρχισε το 1440 από το Μ. Μάγιστρο De Lastic με χρήματα που κληροδότησε ο προκάτοχός του Φινβίαν και ολοκληρώθηκε το 1489 από το Μ. Μάγιστρο D'Aubusson. Το Μουσείο περιλαμβάνει τις εξής συλλογές:

- Ταφικά σύνολα από την αρχαία Ιαλισσό γεωμετρικής, αρχαϊκής και κλασικής εποχής: αγγεία, ειδώλια, κοσμήματα, μετάλλια αντικείμενα.
 - Ταφικά σύνολα από την αρχαία Κάμφο: γεωμετρικής αρχαϊκής και κλασικής εποχής (αγγεία και μικροαντικείμενα).
 - Συλλογή γλυπτών αρχαϊκής, κλασικής, ελληνιστικής και ρωμαϊκής περιόδου.
- Ψηφιδωτά δάπεδα ελληνιστικής εποχής από την πόλη της Ρόδου και παλαιохριστιανικής εποχής από την Κάρπαθο.
 - Επιτύμβιες πλάκες Ιπποτικής περιόδου με ανάγλυφες παραστάσεις των νεκρών ή των οικοσήμεν τους.

Τα σημαντικότερα εκθέματα του Μουσείου είναι:

Αμφορέας, ρυθμίου Φικαλλούρων, ροδιακού εργαστηρίου. Ανθήμια κάτω από τις λαβές και παράσταση ζώου στην πρόσθια και πίσω όψη. 6ος αιώνας π.Χ.

Δύο ακέφαλοι αρχαϊκοί κούφοι από την Κάμφο. 550-530 π.Χ.

Κύλικα, τύπου Βρουιλιά, ροδιακού εργαστηρίου, 6ος αιώνας π.Χ.

Μελανόμορφος αττικός αμφορέας με παράσταση αναχώρησης πολεμιστή, 6ος αιώνας π.Χ.

Επιτύμβια στήλη Κριτούς και Τιμαρίστας. Εικονίζονται δύο όρθιες γυναικείες μορφές. Η Τιμαρίστα κατ'ενώπιον, με χιτώνα και πέπλο που καλύπτει το κεφάλι της, αγκαλιάζει την Κριτώ, η οποία φέρει χιτώνα και ιμάτιο και έχει κοντή κόμη. 420-410 π.Χ.

Επιτύμβια στήλη της Καλλιμαρίστας. Εικονίζεται η νεκρή, καθιστή, με χιτώνα και ιμάτιο που καλύπτει το κεφάλι της. Όρθια, η δούλη της κρατά πυξίδα με τα κοσμήματά της. Σώζεται η αετιοματική επίστεψη της στήλης που στηρίζεται σε παραστάδες. Περί το 350 π.Χ.

Μαρμάρινη κεφαλή αθλητή, 4ος αιώνας π.Χ.

Μαρμάρινη κεφαλή Ηλίου. Εξαιρετο δείγμα του ελληνιστικού μαπαρόκ. 250-160 π.Χ.

Μαρμάρινο άγαλμα γυμνής, οκλάζουσας Αφροδίτης, μετάπλαση του τύπου του Δοιδάλα. Περί το 100 π.Χ.

Αντίγραφο πορτραίτου, πιθανόν του κωμικού ποιητή Μενάνδρου.

Στο Μουσείο οργανώνονται κατά τη σχολική περίοδο εκπαιδευτικά προγράμματα με σκοπό την καλύτερη προσέγγιση του παιδιού με το αρχαιολογικό υλικό και την ιστορία του τόπου του.

Η ΟΔΟΣ ΙΠΠΟΤΩΝ

Απέναντι από την Παναγία του Κάστρου βρίσκεται η οδός Ιπποτών, μόνη μεσαιωνική οδός του κάστρου που τηρήθηκε ανέπαφη στο πέρασμα των αιώνων και στην οποία βρίσκονται ορισμένα από τα πιο αξιόλογα κτίρια της εποχής.

Σήμερα τα κτίρια της στεγάζουν υπηρεσίες του Υπουργείου Πολιτισμού. Εδώ μπορεί κανείς να προμηθευτεί βιβλία τέχνης και αρχαιολογίας.

Στα δεξιά ανεβαίνοντας συναντάμε το Κατάλυμα της Γλώσσας της Ιταλίας και μετά της Γαλλίας, ενώ αριστερά βρίσκονται μεσαιωνικές οικίες. Περίπου στο μέσον της διαδρομής, στα δεξιά, βρίσκεται ο ναός της Αγίας Τριάδας.

Η ΑΓΙΑ ΤΡΙΑΔΑ ΤΗΣ ΟΔΟΥ ΙΠΠΟΤΩΝ

Βρίσκεται μέσα στο Κάστρο και ήταν παρεκκλήσι αφιερωμένο στο καθολικό δόγμα, καθώς ανήκε στους Ιωαννίτες. Ο ναός ήταν μονόχωρος και πιθανότατα καμαροσκελεπτός. Η κύρια είσοδος είναι από την πλευρά της οδού Ιπποτών. Ακριβώς πάνω από την είσοδο αυτή, υπάρχει σκαλισμένο το οικοσχημο της Αγίας Έδρας και δεξιά και αριστερά τα οικοσχημα της Γλώσσας της Αγγλίας.

Μία δεύτερη είσοδος υπάρχει σε στενό διάδρομο, που ορίζει τη δυτική πλευρά του ναού και τον χωρίζει από το διπλανό κτίριο. Στο τεταρτοσφαιρίο της ανίδας σώζεται η παράσταση του Θρόνου της Χάριτος, όπου ο Παλιός των Ημερών καθισμένος σε θρόνο, επιδεικνύει τον Εσταυρωμένο (δυτικοευρωπαϊκή παραλλαγή της Αγίας Τριάδας, απ' όπου και η σημερινή ονομασία της εκκλησίας).

Λίγο πιο πάνω, αριστερά και δεξιά, βρίσκονται τα Καταλύματα της Ισπανίας και της Προβηγκίας.

Ο ΑΓΙΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΟΥ ΚΟΛΛΑΚΙΟΥ

Στο τέρμα της οδού Ιπποτών βρίσκονται τα ερείπια του παλαιού ναού του Αγίου Ιωάννη, προστάτη αγίου του Τάγματος. Ο ναός επί Τουρκοκρατίας είχε μετατραπεί σε τζαμί. Καταστράφηκε ολοσχερώς από έκρηξη που προκλήθηκε το 1856, από την οποία σκοτώθηκαν 800 άτομα και καταστράφηκε το μεγαλύτερο μέρος του Παλατιού, που στην συνέχεια αναστηλώθηκε από τους Ιταλούς.

ΤΟ ΠΑΛΑΤΙ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΜΑΓΙΣΤΡΟΥ (ΚΑΣΤΕΛΟ)

Το παλάτι του Μεγάλου Μαγίστρου είναι το στολίδι της μεσαιωνικής πόλης της Ρόδου και πόλος έλξης για χιλιάδες επισκέπτες κάθε χρόνο.

Βρίσκεται στο βορειοδυτικό (ψηλότερο) σημείο της μεσαιωνικής πόλης και δεσπόζει πάνω από αυτή και τα λιμάνια της.

Το ορθογώνιο αυτό κτίριο, που αναπτύσσεται γύρω από μεγάλη αυλή (περίπου 50x40μ.), άρχισε να χτίζεται στις πρώτες δεκαετίες του 14^{ου} αιώνα και είναι αναπόσπαστο κομμάτι της οχύρωσης.

Στα υπόγεια του κτιρίου υπήρχαν αποθήκες, ενώ γενικότερα ο χώρος χρησιμοποιείτο ως κατοικία του Μεγάλου Μαγίστρου και τόπος συνελύσεων του Τάγματος. Η κύρια πύλη βρίσκεται στη νότια πλευρά και πλαισιώνεται από δύο πεταλόσχημους πύργους.

Στη δυτική πλευρά υπάρχει ακόμη μία πύλη, που μάλλον κατασκευάστηκε στα τέλη του 15^{ου} αιώνα, όταν ο μεγάλος μάγιστρος P.d' Audusson αποκατέστησε τις ζημιές που είχαν

προκληθεί από τους βομβαρδισμούς των Τούρκων στην πολιορκία του 1480 και τον μεγάλο σεισμό του 1481.

Στην βόρεια πλευρά υπάρχουν υπόγειοι χώροι, που χρησιμοποιούν είτε για αποθήκες, είτε ως καταφύγιο για τον άμαχο πληθυσμό σε περίπτωση πολιορκίας.

Γύρω από την αυλή υπάρχουν καμαροσκεπαστοί χώροι διαφόρων μεγεθών και χρήσεων.

Την περίοδο της Τουρκοκρατίας και ως την εποχή που αποφασίστηκε η αναστήλωσή του από τους Ιταλούς, το Παλάτι του Μεγάλου Μαγίστρου χρησιμοποιήθηκε ως φυλακή. Το 1856 καταστράφηκε μετά από έκρηξη πυρομαχικών που φυλάσσονταν στα υπόγειά του. Οι Ιταλοί ξανάχτισαν το κτίριο, με πρόθεση να το χρησιμοποιήσουν ως κατοικία του βασιλιά Βίκτορα Εμμανουήλ Γ' και του Μουσολίνι. Αναδιαμόρφωσαν το εσωτερικό, μεταφέροντας γι' αυτό τον σκοπό πολλά ψηφιδωτά από την Κω, τα οποία χρησιμοποίησαν ως δάπεδα. Σήμερα οι αίθουσες του κτιρίου λειτουργούν ως μουσεία.

Στον κήπο εκτίθενται οι σαρκοφάγοι των μεγάλων μαγιστρών, ενώ η αυλή κοσμείται με ρωμαϊκά αγάλματα.

ΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΤΟΥ ΚΑΣΤΕΛΟΥ

Μπαίνοντας δεξιά, βρίσκονται τρεις αίθουσες με τοιχογραφίες από την περίοδο της αναστήλωσης.

Μαρμάρινα αγάλματα της Υστεροελληνιστικής περιόδου από τις ανασκαφές στο Ωδείο της Κω εκτίθενται στη βόρεια πλευρά της εσωτερικής αυλής.

Τα σημαντικότερα εκθέματα του μουσείου είναι ψηφιδωτά δάπεδα της Ελληνιστικής, Υστερορωμαϊκής και Παλαιοχριστιανικής περιόδου από τα Δωδεκάνησα, γλυπτά της Ελληνιστικής περιόδου, καθώς και έπιπλα που χρονολογούνται από τον 15^ο αι. ως τον 19^ο αι.

Στην είσοδο του Παλατιού, υπάρχει μία μνημειακή μαρμαρίνη σκάλα που οδηγεί στον πάνω όροφο. Δεξιά, υπάρχει ένα παρεκκλήσι της Αγίας Λικατερίνης, που είναι χτισμένο την εποχή της Ιταλοκρατίας. Εδώ εκτίθεται κι ένα υπερφυσικού μεγέθους άγαλμα, αντίγραφο του Αγίου Νικολάου του Μπάρι, έργο του Ντονατέλου.

Ο πάνω όροφος έχει 17 αίθουσες, όλες ανοιχτές για τον επισκέπτη. Κάθε αίθουσα έχει πάρει το όνομά της είτε από το ψηφιδωτό στο δάπεδό της, είτε από το κάποιο έκθεμα, είτε από ένα αρχιτεκτονικό της στοιχείο. Στα δάπεδά έχουν τοποθετηθεί ψηφιδωτά της Υστεροελληνιστικής και της Παλαιοχριστιανικής εποχής, που οι Ιταλοί τα μετέφεραν από την Κω κατά την περίοδο της αναστήλωσης.

Η πρώτη αίθουσα ακριβώς μετά τη σκάλα ονομάζεται Αίθουσα του Τροπαιίου. Δύο γρανιτένιες κολόνες με παλαιοχριστιανικά κιονόκρανα στηρίζουν εδώ την οροφή. Πάνω σε κυλινδρικό βωμό με ανάγλυφες παραστάσεις Διονύσου και Μαινάδων που χορεύουν, στέκεται ένα μαρμαρίνο τρόπαιο του 1^{ου} αι. π.Χ., που προέρχεται από την αρχαία νεκρόπολη της Ρόδου.

Τα ψηφιδωτά δάπεδα εικονίζουν εδώ δελφίνια, μια τριάντα, πολύχρωμα ψάρια και ένα τοπίο με δέντρα, πέρδικες, παγώνια κι έναν νεαρό κυνηγό.

Στην Αίθουσα του Λαοκόοντος κυριαρχεί το γύψινο εκμαγείο του συμπλέγματος του

Αποκόοντος του 1^{ου} αι. π.Χ., έργου των ρόδιων γλυπτών Αγήσανδρου, Αθηνόδωρου και Πολύδωρου. Σύμφωνα με το μύθο, ο ιερέας Λαοκόων έφερε αντιρρήσεις στην απόφαση των Τρώων να επιστρέψουν την είσοδο του Δούριου Ίππου στην πόλη και οι θεοί, για να τον τιμωρήσουν, έστειλαν φίδια, που έπνιξαν αυτόν και τους δύο γιους του.

Η Αίθουσα της Μέδουσας πήρε το όνομά της από παράσταση στο κέντρο του ψηφιδωτού, όπου εικονίζεται η Μέδουσα με ανακατεμένα τα μαλλιά της. Στις κόγχες είναι τοποθετημένα αγγεία μουσουλμανικής τέχνης και κινέζικα πολύχρωμα αγγεία. Αμέσως μετά βρίσκεται η Α΄ Αίθουσα με τα Σταυροθόλια. Τρία σταυροθόλια καλύπτουν την οροφή της, ενώ το πάτωμα καλύπτεται από παλαιοχριστιανικό δάπεδο με κύκλους διαφόρων μεγεθών, οι οποίοι συμπλέκονται μεταξύ τους και περικλείουν γεωμετρικά θέματα, πτηνά και αγγεία. Ακόμα, ξυλόγλυπτες δυτικοευρωπαϊκές κασέλες, ξύλινα κηροπήγια του 16^{ου} αι. και φορητές εικόνες συμπληρώνουν το διάκοσμο αυτής της αίθουσας.

Αριστερότερα βρίσκεται η Αίθουσα της Τίγρης. Εδώ δεσπόζουν ψηφιδωτά δάπεδα με τίγρη που επιτίθεται και με γεωμετρικά θέματα, ενώ το χώρο περιβάλλουν ξύλινα στασιδία.

Στη Β΄ Αίθουσα με τα Σταυροθόλια ήταν το γραφείο του ιταλού διοικητή της Διοδωκανήσου Cesare Maria de Vecchi. Από τα ξυλόγλυπτα έπιπλα του 16^{ου} αι. που παραμένουν πάντα εδώ εντυπωσιάζει το γραφείο, στα πόδια του οποίου έχουν σκαλιστεί γοιμόστηθες γοργόνες.

Στην επόμενη αίθουσα, δύο κιονοστοιχίες χωρίζουν την ξύλινη οροφή σε τρία κλίτη. Το δάπεδο εδώ είναι παλαιοχριστιανικό και προέρχεται από το νάρθηκα της βασιλικής του Αγίου Ιωάννη της Κω. Καθίσματα, ξυλόγλυπτα και αγγελομορφα κηροπήγια σε φυσικό μέγεθος κοσμούν το χώρο.

Το δάπεδο της επόμενης αίθουσας κοσμείται με το ψηφιδωτό του θύσου. Το ψηφιδωτό αυτό προέρχεται από τη Ρόδο, είναι του 2^{ου} αι.-1^{ου} αι. και απεικονίζει θύσο, σύμβολο του θεού Διονύσου. Τον διάκοσμο εδώ συμπληρώνει ένας γυάλινος πολυέλαιος από το Μουσέο και ξυλόγλυπτα στασιδία του 16^{ου} αι.

Την διπλανή μικρή αίθουσα κοσμεί ψηφιδωτό δάπεδο που απεικονίζει νόμφη γυμνή πάνω σε ιππόκαμπο, που ταξιδεύει στη θάλασσα. Δύο πίνακες του 19^{ου} αι. και καθρέφτης της ίδιας εποχής κοσμούν εδώ τους τοίχους.

Σε κάποια ψηφιδωτά, απεικονίζονται τίγρη να επιτίθεται σε νεαρό μονομάχο ο οποίος την αντιμετωπίζει με τη λόγχη του, μία πολύχρωμη «κουκουνάρα», και ο Ποσειδώνας να κατατροπώνει τον γίγαντα Πολυβότη.

Αξιοπρόσεκτη είναι η Αίθουσα του Ευαγγελισμού, με δύο ξύλινα αγαλματίδια που αναπαριστούν τη σκηνή του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου (15^{ου} αι.). Τέλος, στην Αίθουσα με τις Εννέα Μούσες δεσπόζει ψηφιδωτό με προτομές των εννέα μουσών, ενώ ξυλόγλυπτες κασέλες, κηροπήγια του 16^{ου} αι. και καθίσματα με κεντημένο ύφασμα συμπληρώνουν το διάκοσμο.

Στο ισόγειο του Παλατιού του Μεγάλου Μαγίστρου εκτίθενται ευρήματα από τη Ρόδο. Στο Παλάτι πραγματοποιούνται περιοδικές εκθέσεις, σε αίθουσα στο ισόγειο της ανατολικής πτέρυγας, πολιτιστικές εκδηλώσεις στις αίθουσες και στην αυλή και συνέδρια σε κατάλληλα διαμορφωμένη αίθουσα.

Η ΠΥΛΗ D'AMBOISE

Η Πύλη d'Amboise ανήκει σε ένα περίπλοκο οχυρωματικό συγκρότημα που προστάτευε το παλάτι από δυτικά. Πρόκειται για αποκομμένους από το τείχος προμαχώνες με ισχυρά πυροβολεία. Η Πύλη είναι από τις ομορφότερες του κάστρου. Στην εξωτερική της πλευρά και πάνω από το τόξο, διακρίνονται μέσα σε πλαίσιο, οι θυρεοί του Τάγματος και το οικόσημο του d'Amboise με τη χρονολογία 1512.

Στο συγκρότημα ανήκει και η Πύλη του Αγίου Αντωνίου, που οδηγεί στην οδό Ορφείας και στο εσωτερικό της παλιάς πόλης. Η οδός Ορφείας καταλήγει στην οδό Σωκράτους. Στην οδό Θεοφιλίσκου βρίσκονται ο Πύργος του Ρολογιού και μία σειρά βυζαντινών πύργων.

Ο ΤΕΜΕΝΟΣ ΤΟΥ ΣΟΥΛΕΪΜΑΝ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΠΡΕΠΟΥΣ

Στην γωνία των οδών Ορφείας και Σωκράτους ορθώνεται το Τζαμί του Σουλεϊμάν, που χτίστηκε το 1523 με εντολή του ίδιου του Σουλεϊμάν, εκεί που πιθανολογείται ότι βρισκόταν η εκκλησία των Αγίων Αποστόλων.

Το σημερινό κτίριο χτίστηκε το 1808 και είναι το ομορφότερο τέμενος της Ρόδου. Περιβάλλεται από αυλόγυρο, στον οποίο υπάρχει μικρή καλυμπήθρα για το νύψιμο των πιστών. Ο θόλος του περιπτέρου, υποβασιμάζεται από κολόνες προτοχριστιανικής εκκλησίας, πιθανότατα της εκκλησίας των Αγίων Αποστόλων, ενώ ο άμβωνας είναι κατασκευασμένος από βυζαντινά ξυλόγλυπτα.

Απέναντι βρίσκεται η Μουσουλμανική Βιβλιοθήκη Αγμέτ Χαφούζ, που ιδρύθηκε το 1794 από τον ομόνομο ρόδιο μουσουλμάνο. Το κτίριο είναι ιδιαίτερα καλοσυντηρημένο, με μικρό κήπο. Φιλοξενεί ενδιαφέρουσα συλλογή σπάνιων χειρόγραφων, περγαμηνών στην τουρκική, αραβική και περσική γλώσσα αλλά και χειρόγραφο που εξιστορεί την πολιορκία και την κατάληψη του νησιού από τους Τούρκους το 1522.

Η ΟΔΟΣ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ

Η οδός Σωκράτους είναι ο εμπορικός δρόμος της μεσαιωνικής πόλης. Εδώ, μεταξύ άλλων, πωλούνται κοσμήματα και γουναρικά. Τα τελευταία χρόνια, με την ανάπτυξη του μαζικού τουρισμού, όλο και πιο πολλά μαγαζιά περιορίζονται πάντως στην πώληση φτηνών σοφβενίρ. Στο νούμερο 76 λειτουργεί παραδοσιακό καφενείο εξαιρετικής ομορφιάς και χάρης.

Στη δυτικότερη επέκταση της οδού Σωκράτους, την οδό Απολλωνίου, βρίσκεται ο μεσαιωνικός ναός του Αγίου Γεωργίου. Στην ανατολική απόληξη της οδού Σωκράτους δεσπόζουν σημαντικά μεσαιωνικά κτίρια, όπως είναι η Καστελιανία και το «Ναυαρχείο».

Η ΠΛΑΤΕΙΑ ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ

Η πλατεία Ιπποκράτους, που ήταν παλιότερα σπουδαίο εμπορικό κέντρο, εξακολουθεί να είναι από τα πιο πολυσύχναστα εμπορικά σημεία της παλιάς πόλης. Τα κτίρια και το συντριβάνι, που είναι σε τουρκικό ρυθμό, κατασκευάστηκαν κατά την περίοδο της Ιταλοκρατίας.

Η ΚΑΣΤΕΛΑΝΙΑ

Στην πλατεία Ιπποκράτους βρίσκεται και το μέγαρο Καστελιανία, ένα από τα πιο όμορφα κτίρια της Ιπποτικής περιόδου, που σήμερα στεγάζει το Ιστορικό και Λαογραφικό Αρχείο Δωδεκανήσου και τη Δημόσια Βιβλιοθήκη.

Χτίστηκε το 1507 από τον μεγάλο μάγιστρο d'Amboise και ο θυρεός του διακρίνεται πάνω από την πόρτα του πάνω ορόφου και πάνω από το παράθυρο που βλέπει προς την πλατεία.

Στη νότια όψη του κτιρίου υπάρχουν τρεις υδρορροές με μορφή κροκοδείλων. Μελετητές της Ρόδου υποστηρίζουν ότι η Καστελιανία χρησιμοποιούνταν ως δικαστήριο εκδίκασης εμπορικών και αστικών υποθέσεων. Η ξόλινη

ζωγραφισμένη οροφή της αίθουσας του πάνω ορόφου έχει διασωθεί σχεδόν ακέραια.

Στο ισόγειο συγκεντρώνονταν οι έμποροι και λειτουργούσε χρηματιστήριο αξιών και εμπορικό επιμελητήριο.

Την περίοδο της Τουρκοκρατίας το κτίριο είχε μετατραπεί σε τέμενος και ονομαζόταν Μπεζεστέν Τζαμί.

Η ΠΥΛΗ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ

Από την πλατεία Ιπποκράτους προς το λιμάνι, χρησιμοποιείται η πιο εντυπωσιακή ίσως πύλη του κάστρου, η Πύλη της Θάλασσας. Βρίσκεται περίπου στη μέση του τείχους του λιμανιού. Δεξιά και αριστερά της, εσωτερικά και εξωτερικά, υψώνονται δύο κυλινδρικοί πύργοι με πολεμίστρες. Πάνω από το τόξο της πύλης διακρίνονται οι θυρεοί του Τάγματος, της Γαλλίας και του μεγάλου μαγίστρου d'Aubusson.

Στην εσωτερική πλευρά υπάρχει ένα πολύ ωραίο αλλά σε κακή κατάσταση διατηρημένο ανάγλυφο, που αναπαριστά την Παναγία με τους Αγίους Ιωάννη και Πέτρο.

Η ΠΛΑΤΕΙΑ ΕΒΡΑΙΩΝ ΜΑΡΤΥΡΩΝ

Η πλατεία Εβραίων Μαρτύρων που κοσμείται από το πολύ όμορφο συντριβάνι με τους τρεις ιππόκαμπους, βρίσκεται στην άκρη της εβραϊκής συνοικίας και είναι αφιερωμένη στους Εβραίους της Ρόδου.

Στην βορινή πλευρά της πλατείας βρίσκεται ένα πολύ όμορφο διάφορο κτίριο, που περιγράφεται ως το Παλάτι του Ναυαρχείου. Πάνω από την πόρτα που οδηγεί στην αυλή βρίσκεται ανάγλυφος θυρεός με τρεις σημαίες κι ένα περιστέρι. Στην πρόσοψη του κτιρίου υπάρχει λατινική επιγραφή που εύχεται στο σπίτι και τους κατοίκους του να ζουν εν

ειρήνη, ενώ η ίδια επιγραφή υπάρχει στην εσωτερική πλευρά της αυλής κάτω από το θυρεό. Η επανάληψη αυτής της επιγραφής και ο συνδυασμός της με τις υπόλοιπες ελληνικές εκκλησιαστικές επιγραφές οδηγούν στο συμπέρασμα ότι το κτίριο πρέπει να ήταν έδρα του συνίτη μητροπολίτη της Ρόδου.

Η ΣΥΝΑΓΩΓΗ

Στην οδό Δοσιάδου, που ξεκινάει από την οδό Εβραίων Μαρτύρων, βρίσκεται και η Συναγωγή, στην οποία υπάρχει πλάκα αφιερωμένη στη μνήμη των θυμάτων του Ολοκαυτώματος.

Η Συναγωγή λειτουργεί και είναι συνήθως ανοιχτή από το πρωί.

Η ΠΑΝΑΓΙΑ ΤΟΥ ΜΠΟΥΡΓΚΟΥ

Στην οδό Αλγαδέφ, στη συμβολή περίπου με την οδό Πινδάρου, υπάρχουν ακόμα τα ερείπια μιας γοτθικής εκκλησίας της Παναγίας του Μπούργκου.

Διατηρούνται οι τρεις αψίδες του ιερού βήματος και τμήματα των παρεκκλησίων και χρονολογείται από τα τέλη του 14^{ου} αι. ως τις αρχές του 15^{ου} αι.

Ο ΞΕΝΩΝΑΣ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗΣ

Ο Ξενώνας της Αγίας Αικατερίνης χτίστηκε το 1391-1392, επί μεγάλου μαγίστρου J. de Heredia.

Ο Ξενώνας προοριζόταν μόνο για την φιλοξενία διακεκριμένων επισκεπτών της Ρόδου και χρησιμοποιήθηκε ήδη από το 1934-1935. Καταστράφηκε κατά την πολιορκία του 1480, και στη συνέχεια από το σεισμό του 1481. Ξαναχτίστηκε το 1516, επί μεγάλου μαγίστρου Fabrizio del Carretto, του οποίου τα οικοσώματα σώζονται εντοιχισμένα στη δυτική όψη του κτιρίου, μαζί με αναπαράσταση του τροχού στον οποίο μαρτύρησε η Αγία Αικατερίνη. Το ανατολικό τμήμα του κτιρίου, καταστράφηκε από τους βομβαρδισμούς των Άγγλων το 1944, όπως και πολλά άλλα κτίρια της εβραϊκής συνοικίας.

Το κτίριο έχει ενταχθεί σήμερα στο αναστηλωτικό πρόγραμμα του Γραφείου Μεσαιωνικής Πόλης της Ρόδου, που ιδρύθηκε το 1985.

(Ανοιχτά : Τρίτη-Πέμπτη 08:30-15:00)

Ο ΑΓΙΟΣ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

Κοντά στον Ξενώνα της Αγίας Αικατερίνης και ανατολικότερα, βρίσκεται η βυζαντινή εκκλησία του Αγίου Παντελεήμονα, με πολύ ενδιαφέρουσες εικόνες.

Η ΠΥΛΗ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗΣ

Η Πύλη της Αγίας Αικατερίνης ή Πύλη των Μύλων είναι μία από τις δύο πόλες του κάστρου που οδηγούν στο λιμάνι. Οδηγούσε κατευθείαν από την εβραϊκή συνοικία στο Μόλο των Μύλων.

Στην πρόσοψη της διακρίνονται ο θυρεός του Τάγματος και πιθανότατα το οικοσώμη του P.d'Aubusson. Παρουσιάζει την ιδιαιτερότητα να είναι ανοιγμένη λοξά, και όχι μετωπικά, πάνω στο τείχος. Έκλεινε με σιδερένια πόρτα, ενώ από πάνω υπήρχε η καταχύστρα ή «φονιάζ».

Η ΠΑΝΑΓΙΑ ΤΗΣ ΝΙΚΗΣ

Κοντά στην Πύλη της Αγίας Αικατερίνης βρίσκεται και η εκκλησία της Παναγίας της Νίκης. Τον 15^ο αιώνα έγινε καθεδρικός ναός των Ιπποτών, ενώ τον 16^ο αιώνα οι Τούρκοι τη μετέτρεψαν σε τζαμί. Χτίστηκε τον 15^ο αιώνα από τον μεγάλο μάγιστρο d' Aubusson, στο σημείο όπου εμφανίστηκε η Παναγία και χάρισε τη νίκη στις χριστιανικές δυνάμεις κατά την πολιορκία της Ρόδου το 1480, σήμερα είναι πλήρως κατεστραμμένη.

Η ΑΜΑΡΑΝΤΕΙΟΣ ΣΧΟΛΗ ΡΟΔΟΥ

Πρόκειται για ένα νεοκλασικό κτίσμα, ισόγειο με ημιπλόγιο, λιθόκτιστο με κεραμοσκεπή στέγη. Στο κέντρο της πρόσοψης μια μεγάλη εσοχή, σαν ανοιχτός διάδρομος, ορίζεται από τέσσερις κίονες. Στην εσοχή αυτή διαμορφώνεται η κεντρική είσοδος του κτηρίου. Τα μορφολογικά στοιχεία των όψεων είναι: διακοσμητικές ταινίες, πεσοί εντοιχισμένοι στην τοιχοποιία που περιβάλλουν τα παράθυρα κ.ά. Είναι κατασκευασμένο το 1911 μετά από δωρεά των Γ. και Δ. Αμάραντου.

Σήμερα στεγάζεται σε αυτό Δημοτικό Σχολείο της πόλεως της Ρόδου.

ΤΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΤΗΣ ΠΑΛΙΑΣ ΠΟΛΗΣ

Σημαντικά μνημεία όλων των περιόδων θα συναντήσετε στους περιπάτους σας στο εσωτερικό της πόλης. Από τα ανατολικά προς τα δυτικά, τα κυριότερα μνημεία είναι:

Η ΑΓΙΑ ΤΡΙΑΔΑ, Η ΑΓΙΑ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ

Στην πλατεία Π. Ροδίου, πριν από το τέλος της οδού Δημοσθένους, βρίσκεται ο ναός της Αγίας Τριάδας και λίγο ανατολικότερα της Αγίας Αικατερίνης.

Η Αγία Τριάδα χρονολογείται στα τέλη του 15^{ου} αιώνα ή στις αρχές του 16^{ου} αιώνα και ανήκει στον τύπο του ελεύθερου σταυρού.

Η Αγία Αικατερίνη (14^{ος} αιώνα) ήταν ο πρώτος ναός που μετατράπηκε σε τζαμί μετά την κατάκτηση της Ρόδου από τους Οθωμανούς. Έχει σχήμα ακανόνιστου τετράγωνου και είναι τρικλίτη καμαροσκεπής.

Η ΠΥΛΗ ΚΟΣΚΙΝΟΥΣ

Η Πύλη του Αγίου Ιωάννη ή Πύλη της Κοσκινούς βρίσκεται στο νότιο άκρο του Κάστρου. Ονομάζεται και Κόκκινη Πύλη. Πάνω από την πύλη, στην εξωτερική πλευρά, βρίσκονται οι θυροί του Τάγματος και του μεγάλου μαγίστρου Jac. de Milly.

Επίσης, δίπλα στην πύλη υπάρχει επιγραφή που χρονολογείται από το 1457, στην οποία αναφέρεται η συμμετοχή του Έλληνα αρχιμάστορα Μανουήλ Κουντή στις εργασίες ενίσχυσης των τειχών.

Δεξιά της Πύλης Κοσκινούς βρίσκεται τετράγωνος πύργος, που στη νότια πλευρά του φέρει μέσα σε πλαίσιο θυροούς και ανάγλυφο τον προστάτη του Τάγματος, Άγιο Ιωάννη.

Το ισόγειο του πύργου ήταν εκκλησία, την οποία κάποια στιγμή οι Ιππότες την κατήγγησαν και την γέμισαν με πέτρες για ενίσχυση του πύργου.

Ο ΑΓΙΟΣ ΦΑΝΟΥΡΙΟΣ

Ο ναός βρίσκεται στην πλατεία Διοριέως, στα νότια της πόλης. Βρέθηκε η εικόνα του στην Ρόδο πριν από 500 χρόνια περίπου.

Το μικρό χρονικό της ανεύρεσης της εικόνας αναφέρει ότι οι Τούρκοι, αφού κατέλαβαν το νησί, θέλησαν να το οχυρώσουν ξανά, επισκευάζοντας τα κατεστραμμένα σημεία του κάστρου. Πήραν τα αναγκαία υλικά από το νότιο τμήμα του φρουρίου, όπου και ανακάλυψαν μία καταπλακωμένη εκκλησία και μία ολοκάθαρη και άφθαρτη εικόνα. Ο μητροπολίτης Νείλος πήρε άδεια για την ανέγερση ναού προς τιμήν του αγίου, στο σημείο

όπου βρέθηκε η εικόνα. Σήμερα οι πιστοί παρακαλούν τον άγιο να τους βοηθήσει να βρουν χαμένα αντικείμενα, γι' αυτό και του τάζουν τις γνωστές φανουρόπιτες.

Ο Άγιος Φανούριος γιορτάζεται στη Ρόδο στις 27 Αυγούστου.

ΤΟ ΤΕΜΕΝΟΣ ΤΟΥ ΡΕΤΖΕΠ ΠΑΣΑ

Το Τέμενος Ρετζέπ πασά βρίσκεται διωγώνιος απέναντι από την εκκλησία του Αγίου Φανουρίου και χτίστηκε το 1588 από τον Ρετζέπ πασά.

Ο επισκέπτης αναγνωρίζει κι εδώ στοιχεία από προγενέστερες βυζαντινές εκκλησίες και από χριστιανικά μνημεία της Ιπποκρατίας.

Πολύ ενδιαφέρουσες είναι και οι επιγραφές από το Κοράνιο που διακοσμούν το εσωτερικό και είναι γραμμένες με σμάλτο.

Ο ΑΓΙΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ

Το ναό του Αγίου Αθανασίου τον συναντά κανείς αριστερά, πριν βγει από την ομώνυμη μεσαιωνική πύλη. Πρέπει να χρονολογείται στις αρχές του 16^{ου} αιώνα. Πρόκειται για μονόχωρο ναό που καλύπτεται με οζυκόρμη καμάρα.

Η ΠΥΛΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ

Η Πύλη του Αγίου Αθανασίου προστατεύεται από τον Πύργο της Παναγίας από τα δυτικά και από τον Πύργο του Αγίου Αθανασίου από τα ανατολικά.

Στη νότια όψη του πύργου υπάρχει ανάγλυφη στηθαία μορφή του ομώνυμου Αγίου και το οικοδόμημα του Fluvian.

Από τη μεριά της πόλης, πάνω από το τόξο της πύλης, βρίσκεται εντοιχισμένο το οικοδόμημα του μεγάλου μαγίστρου del Carretto, ο οποίος ενίσχυσε το τείχος σε αυτό το σημείο με εσωτερικό ανάχωμα. Το οικοδόμημα του del Carretto, κρατάει στα χέρια του ένας αετός με ανοιχτές φτερούγες, ενώ από κάτω υπάρχει η επιγραφή FFDCA 1515, το οποίο προέρχεται από τα αρχικά του FRATER FABRICIUS DEL CARRETTO.

Η τελική μορφή της Πύλης του Αγίου Αθανασίου δόθηκε από τον d' Aubusson (1487), ο οποίος έχτισε και το προτείχισμα μπροστά από τον Πύργο της Πενταγίας.

Από την Πύλη του Αγίου Αθανασίου ως την Πύλη της Κοσκινούς, το τείχος είναι παχύ και φέρει εσωτερικές ενισχύσεις, κανονιοθυρίδες και τέσσερις τετράγωνους πύργους. Τα οικοστήματα των Flavian, de Lastic, de Milly, d' Aubusson και del Carretto μαρτυρούν τις επεμβάσεις όλων αυτών των μαγίστρων.

ΤΟ ΧΑΜΑΜ ΚΑΙ Ο ΤΕΜΕΝΟΣ ΜΟΥΣΤΑΦΑ

Κινοούμενοι βόρεια από την Πύλη του Αγίου Αθανασίου στην πλατεία Αρίωνος, βρίσκονται τα ισλαμικά κτίρια του χαμιάμ και του τζαμιού Μουσταφά. Η πτέρυγα των γυναικών βρίσκεται αριστερά από την είσοδο και των αντρών δεξιά.

Ιδιαίτερα εντυπωσιακή είναι η αίθουσα αναμονής, με τον μεγάλο θόλο και τα όμορφα διακοσμημένα δάπεδα. Τα αποδυτήρια χωρίζονται πάντα με παραδοσιακά καφασωτά. Ο επισκέπτης περνάει από διαδοχικά δωμάτια, στα οποία η θερμοκρασία αυξάνει βαθμιαία, για να

καταλήξει στο κυρίως χαμιάμ.

Τα λουτρά είναι ανοιχτά : Τρίτη: 13:00–18:00, Τετάρτη και Πέμπτη: 11:00–18:00, Σάββατο: 08:00–18:00

Κλειστά την Κυριακή και την Δευτέρα.

Η είσοδος κοστίζει 0,90 ευρώ την Τετάρτη και το Σάββατο και 1,5 ευρώ τις άλλες μέρες.

Το Τέμενος Σουλτάν Μουσταφά βρίσκεται επίσης στην πλατεία Αρίωνος, διαγωνίως απέναντι από τα λουτρά. Χτίστηκε το 1765, αλλά υπέστη σοβαρές ζημιές από τους βομβαρδισμούς των Άγγλων κατά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο.

Κοντά στο Σουλτάν Μουσταφά Τζαμί βρίσκεται και το Τέμενος του Λιμπντούλ Τζεζιλ, που θεωρείται ότι έχει επίσης χτιστεί στη θέση πρωτοχριστιανικής εκκλησίας.

Η ΑΓΙΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

Δυτικότερα, στην οδό Ιπποδάμου, βρίσκεται η Αγία Παρασκευή, που χρονολογείται στο τέλος του 15^{ου} ή στις αρχές του 16^{ου} αιώνα.

Από την πλατεία Αρίωνος μπορείτε να κινηθείτε ανατολικά και μέσα από δρομάκια να φτάσετε στην οδό Πλάτωνος, όπου βρίσκεται το τζαμί του Ιμπραήμ πασά.

Στην διαδρομή θα συναντήσετε μικρές βυζαντινές εκκλησίες, όπως τον Άγιο Κωνσταντίνο, τον Άγιο Αρτέμιο, τον Άγιο Σπυρίδωνα και τον Αργάγγελο Μιχαήλ.

Ο ΤΕΜΕΝΟΣ ΤΟΥ ΙΜΠΡΑΗΜ ΠΑΣΑ

Το Τέμενος του Ιμπραήμ πασά είναι ένα από τα παλιότερα που σώζονται. Χτίστηκε το 1531 και βρίσκεται στη μικρή πλατεία στην άκρη της οδού Πλάτωνος. Ο μιναρές του ξαναχτίστηκε από τους Ιταλούς το 1928, στη θέση όπου βρισκόταν ο καλός, μπροστά από το πλατάνι όπου γινόταν οι εκτελέσεις κατά την Τουρκοκρατία.

ΟΙ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΕΣ ΟΧΥΡΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΡΟΔΟΥ

Ο οχυρωματικός περίβολος της Ρόδου είναι ίσως το πιο εκτεταμένο και επιβλητικό από τα μνημεία της πόλης. Πάντως, το αξιοθαύμαστο σύνολο είναι αποτέλεσμα πολλών προσθηκών και μετατροπών.

Το μεσαιωνικό τείχος της Ρόδου κατασκευάστηκε εν μέρει πάνω στις βάσεις του προγενέστερου βυζαντινού. Η έναρξη της οικοδόμησης του τοποθετείται στα χρόνια των μεγάλων μαγίστρων de Heredia (1377–1396) και de Naillac (1396–1421). Σημαντικές οικοδομικές εργασίες πραγματοποιήθηκαν επίσης μετά την πολιορκία του 1480 και το σεισμό του 1481 από τους μεγάλους μαγίστρους Pierre d' Aubusson (1476–1503), Emery d' Amboise, Fabrizio del Carretto (1513–1521) και Philippe Villiers de l'Isle Adam (1521–1534).

Ο περίβολος περιέβαλλε το κυρίως λιμάνι και χωριζόταν σε οκτώ τμήματα, που αντιστοιχούσαν στις οκτώ Γλώσσες του Τάγματος.

Από την πλευρά της ξηράς περιβαλλόταν από φαρδιά τάφορο πλάτους 30–45 μ. και βάθους 16–20 μ. Το μήκος του φτάνει τα 4 χλμ., ενώ σε πολλά σημεία το πάχος του έφτανε τα 14 μ. Στο σημερινό τείχος υπάρχουν τουλάχιστον 13 προμαχώνες και ανοίγονται 11 πόλες.

Αναπόσπαστο μέρος της άμυνας της πόλης ήταν και οι πύργοι Αγίου Νικολάου, de Naillac και Μύλων, που βρισκόταν στις εισόδους των λιμανιών.

Το τείχος που έχτισαν οι Ιωαννίτες Ιππότες τον 4^ο αι., μετατράπηκε σε σωρό ερειπίων μετά την πολιορκία του 1480 και τον τρομερό σεισμό του 1481. Ο μεγάλος μάγιστρος Pierre d' Aubusson που ήταν μηχανικός ο ίδιος,

ανέλαβε τη γενική ευθύνη της ανακατασκευής του. Το τείχος απέκτησε μεγάλο πάχος και τη χαρακτηριστική του κλίση. Προστατευμένες θέσεις για κανόνια αντικατέστησαν τις παλιές πολέμιστρες.

Στους γωνιακούς πύργους προστέθηκαν προμαχώνες που προεξείχαν σημαντικά από τη γραμμή του τείχους, ώστε να καλύπτουν όλη την περίμετρο του. Στην απέναντι πλευρά της τάφρου δημιουργήθηκε ψηλό και φαρδύ ανάχωμα, που έκρυψε το τείχος από τους πολιορκητές. Το ανάχωμα, που είχε ομαλή κλίση προς τον κάμπο από τη μεριά της τάφρου στηρίχθηκε με κεκλιμένο τοίχο.

Η τάφρος αποτελούσε φοβερή παγίδα για τους επιτιθέμενους που έμπαιναν μέσα για να προσεγγίσουν το τείχος. Κανονιοθυρίδες στη βάση του τείχους κάλυπταν το εσωτερικό της τάφρου, στο στενό χώρο της οποίας οι λιγοστοί υπερασπιστές της πόλης αντιμετώπιζαν ευκολότερα τον πολυπληθέστερο αντίπαλο. Μια δεύτερη γραμμή άμυνας με απομονωμένους προμαχώνες στο εσωτερικό της τάφρου δυσκόλευε ακόμη περισσότερο τον εχθρό να φτάσει στο τείχος.

Οι επιβλητικές οχυρώσεις της Ρόδου ολοκληρώθηκαν γύρω στο 1505 και δοκιμάστηκαν κατά την πολιορκία του 1522. Υπέμειναν για μήνες τις τρομερές επιθέσεις του τουρκικού πυροβολικού, αλλά τελικά οι λιγοστοί υπερασπιστές (300 ιππότες και 7.000 μισθοφόροι) δεν άντεξαν στην πλημμυρίδα των επιθέσεων του Σουλειμάν του Μεγαλοπρεπούς και αναγκάστηκαν να παραδώσουν την πόλη.

Το τείχος είναι επισκέψιμο κάθε Δευτέρα και Σάββατο.

Οι επισκέψεις ξεκινούν από την αυλή του Παλατιού του Μεγάλου Μαγίστρου και φτάνουν ως την Πύλη του Αγίου Αθανασίου.

Κάτω από την δυτική πλευρά του Παλατιού βρίσκεται η Πύλη d'Amboise που είναι διακοσμημένη με τα οικοτόπια του συγκεκριμένου μαγίστρου και του Τάγματος. Νοτιότερα εκτεινόταν ο τομέας άμυνας της Γλώσσας της Γερμανίας. Στα νότια όρια του γερμανικού τομέα βρίσκεται ο Προμαχώνας και η Πύλη του Αγίου Γεωργίου, με τα οικοτόπια του Τάγματος, του πάπα Μαρτίνου Ε' και του μεγάλου μαγίστρου Antonio Fluvian (1421-1437). Ακολουθεί ο τομέας της Γλώσσας της Ωβέρνης, που τερματίζεται στον στρογγυλό Πύργο της Ισπανίας.

Στην συνέχεια, το τείχος στρέφεται νότια, και αμέσως μετά νοτιοανατολικά. Από αυτό το σημείο ανοίγεται εξαιρετική θέα προς την περιστοιχισμένη μεσαιωνική πόλη, το λιμάνι και τη μικρασιατική ακτή.

Ο Πύργος της Παναγίας φέρει την επιγραφή που τον χρονολογεί στο 1441. Το 1487 κατασκευάστηκε γύρω του πολυγωνικός προμαχώνας, με σκοπό την ευκολότερη υπεράσπιση της γειτονικής Πύλης του Αγίου Αθανασίου.

Ανατολικότερα, βρίσκεται ο τομέας της Γλώσσας της Αγγλίας, στα ανατολικά όρια του οποίου βρίσκεται η Πύλη Κοσκινούς ή του Αγίου Ιωάννη, που μετά το 1480 ενισχύθηκε με τεράστιο πεταλόσχημο προμαχώνα.

Αρμόδια για την άμυνα του νοτιοανατολικού τμήματος του τείχους είναι η Γλώσσα της Προβηγκίας, με όριο τον Πύργο του del Carretto ή της Ιταλίας. Το παραθαλάσσιο τείχος το υπεράσπιζε η Γλώσσα της Καστίλλης. Στη νοτιοανατολική άκρη αυτού του τμήματος βρίσκεται η Πύλη της Αγίας Αικατερίνης, ενώ στο μέσον περίπου βρίσκεται η εντυπωσιακή Πόρτα Μαρίνα, που πλαισιώνεται από δύο τεράστιους στρογγυλούς πύργους.

Η επόμενη Πύλη, χτισμένη τα τελευταία χρόνια, η Πύλη του Αιμαλίδου, οδηγούσε στην πλατεία μπροστά από το Νοσοκομείο των Ιπποτών, το σημερινό Αρχαιολογικό Μουσείο.

Βορειότερα, υπήρχε η Πύλη του Ναυστάθμιου. Η βόρεια πλευρά του τείχους ενισχυόταν από τον Πύργο του Αγίου Παύλου, και δυτικότερα, από τον Πύργο de Naillac. Βορειότερα, στην άκρη της χερσονήσου που κλείνει από τα ανατολικά το λιμάνι Μανδράκι, κατασκευάστηκε το 1464, το Κάστρο του Αγίου Νικολάου.

των εχθρικών πλοίων.

Το τείχος της Ρόδου ανακατασκευάστηκε σχεδόν εξαρχής μετά τη λήξη της πολιορκίας της πόλης από τον Δημήτριο τον Πολιορκητή. Λείψανα της πρώτης αρχαίας οχύρωσης βρίσκονται στο νοτιοδυτικό τμήμα της

ΟΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

Τα τείχη της αρχαίας Ρόδου προκαλούσαν το θαυμασμό και θεωρούνταν από τα καλύτερα της αρχαιότητας. Περιέβαλαν ολόκληρο τον οικισμό, ο οποίος ήταν πολύ μεγαλύτερος σε μέγεθος από τον μεσαιωνικό. Το αρχαίο τείχος, μήκους περίπου 15 χλμ., κάλυπτε περίπου διπλάσια έκταση από το μεσαιωνικό που τόσο θαυμάζουμε σήμερα και έφτανε σχεδόν ως την δυτική παραλία της πόλης. Υπήρχε επίσης πρόβλεψη για αλυσίδες που εμποδίζαν την προσέλαση

Ακρόπολης, ενώ κατάλοιπα ενός τετράγωνου πύργου, ο οποίος πιθανότατα προστάτευε μία από τις πόλες των τειχών, βρίσκονται στη νότια πλευρά της πόλης. Το τείχος περιέκλειε δύο ακροπόλεις από τις οποίες η πρώτη βρισκόταν στο λόφο όπου υφίσταται τώρα το Παλάτι του Μεγάλου Μαγίστρου και η δεύτερη στο λόφο που υφίσταται κοντά στη δυτική παραλία της πόλης, γνωστόν σήμερα ως Μόντε Σμιθ. Προς την πλευρά της θάλασσας το τείχος ακολουθούσε την ακτογραμμή και η διεύθυνση του προς το νότο δεν είναι γνωστή με ακρίβεια, φαίνεται όμως ότι νοτιοανατολικά κατέληγε στο Ροδίσι.

Η ΑΡΧΑΙΑ ΑΚΡΟΠΟΛΗ

Στο λόφο του Αγίου Στεφάνου ή Μόντε Σμιθ βρίσκεται η αρχαία ακρόπολη της Ρόδου. Στο βόρειο κομμάτι του λόφου διακρίνονται τα ερείπια ναού αφιερωμένου στην Αθηνά Πολιάδα και στον Δία Πολινέα. Ανατολικότερα από τον ναό, υπάρχει ένα σύμπλεγμα από σπηλιές και υπόγεια υδραγωγεία. Στη νότια πλευρά υπάρχει ο αναστηλωμένος Ναός του Πυθίου Απόλλωνα. Στους πρόποδες του λόφου υπάρχει το αναστηλωμένο αρχαίο Στάδιο του 2^{ου} αι. π.Χ., το Γυμνάσιο και το θέατρο χωρητικότητας 800 θεατών και δεν πρόκειται για το κυρίως θέατρο της Ρόδου γιατί το κυρίως θέατρο ήταν πολύ μεγαλύτερο και σε διαφορετικό σημείο της πόλης. Στην ακρόπολη που ήταν τόπος λατρείας και κέντρο της κοινωνικής ζωής, βρίσκονταν ιερά της Ρόδου.

ΟΙ ΑΡΧΑΙΕΣ ΝΕΚΡΟΠΟΛΕΙΣ

Στην πόλη της Ρόδου τα νεκροταφεία ξεκινούσαν έξω από τα τείχη στη νότια πλευρά και εκτεινόταν σε απόσταση 2-3 χλμ. Αρχικά, οι τάφοι ήταν λιτοί, αλλά με τη γενική ανάπτυξη και ευημερία της πόλης, παρουσιάστηκαν πολυτελή και μνημειακά ταφικά συγκροτήματα, χαρακτηριστικά της Ελληνιστικής εποχής.

Στη νοτιοανατολική πλευρά της πόλης βρίσκεται το εξαιρετο νεκροταφείο του Κορακόνερου, με ταφικά συγκροτήματα που χρονολογούνται στην ύστερη Ελληνιστική και πρώτη Ρωμαϊκή περίοδο. Οι τάφοι εδώ είναι κατά κανόνα σκαμμένοι στο βράχο, μια και το έδαφος γύρω από την πόλη ήταν ως επί το

πλείστον βραχώδες. Στο Κορακόνερο βρίσκεται επίσης ένα ταφικό ιερό με ανάγλυφες παραστάσεις πάνω στο βράχο. Το ιερό είχε τη μορφή Π και ήταν ενταγμένο στον γενικό ρυμοτομικό προσανατολισμό της πόλης. Οι μορφές στο βράχο απεικονίζουν διονυσιακό θίασο.

Η ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΡΟΔΟΣ

ΤΟ ΡΟΔΙΝΙ

Περίπου 3 χλμ. από τη Ρόδο, στο δρόμο προς τη Λίνδο, βρίσκεται το πάρκο Ροδίσι, καταπράσινο άλσος, στις όχθες μικρού ποταμιού. Παγωνιά, πάπιες και κύκνοι ζουν εδώ άνετα σε λιμνούλες με νούφαρα.

Λέξις να κάνει κανείς βόλτα στις πανέμορφες αλές και στις ξύλινες γαφυρούλες, ή βαρκάδα στις λιμνούλες.

Σύμφωνα με την παράδοση, στο Ροδίσι βρισκόταν η ρητορική σχολή του Αισχίνη. Στο Ροδίσι σώζεται σε καλή κατάσταση κι ένας τάφος τεραστίων διαστάσεων, λαξευμένος στο βράχο, που ονομάστηκε Πτολεμαίων. Μνημείο προς τιμήν του Πτολεμαίου υπήρχε στη Ρόδο, αλλά πρέπει να βρισκόταν μέσα στο τείχος, και όχι στην περιοχή της νεκρόπολης. Ο τάφος αυτός, που έχει τετράγωνο σχήμα με ημικίονες στις εξωτερικές πλευρές, αποτελεί εξαιρετικό δείγμα του ροδιακού αρχιτεκτονικού ρυθμού.

Η ΚΑΛΛΙΘΕΑ

Ο πρώτος προορισμός είναι η Καλλιθέα. Καθ' οδόν, διασχίζετε το χωριό Κοσκινού, με όμορφα παραδοσιακά σπίτια στο οποίο χωριό λειτουργεί και Μουσείο Παραδοσιακής Κατοικίας.

Η Καλλιθέα, 10,5 χλμ. από την πόλη, είναι χτισμένη γύρω από πευκόφυτο όρμη. Στην παραλία της με τα κρυστάλλινα νερά παρέχονται όλες οι υπηρεσίες, όπως ομπρέλες, ξαπλώστρες, θαλάσσια σπορ, συμπεριλαμβανομένων και των καταδύσεων.

ΤΟ ΦΑΛΗΡΑΚΙ

Νότια της Καλλιθέας, σε απόσταση 5 χλμ. περίπου, βρίσκεται το Φαληράκι. Τεράστια ξενοδοχειακά συγκροτήματα και πάμπολλα καταστήματα απλώνονται εδώ σε όλο το μήκος της τεράστιας παραλίας, η οποία ξεχωρίζει για τη λεπτή της άμμο και τα πεντακάθαρα ζεστά νερά της. Τα δύο αυτά στοιχεία κάνουν το Φαληράκι περιζήτητο σε όσους επιθυμούν άνετο οικογενειακό τουρισμό.

Εδώ στο Φαληράκι γυρίστηκε η γνωστή ταινία «Τα κανόνια του Ναβαρόν» με τον Αντονι Κουίν.

Η ΑΦΑΝΤΟΥ

Το Αφάντου είναι από τα παλαιότερα χωριά της Ρόδου. Είναι χτισμένο σε φυσική κοιλότητα του εδάφους, ώστε να είναι αθέατο από τη θάλασσα, και κατά συνέπεια προστατευμένο από τις επιδρομές των πειρατών. Το χωριό

φημίζεται για τα πορτοκάλια του και για την τεράστια παραλία του με τα λεπτά βοτσαλάκια και τα πεντακάθαρα νερά του.

Το καλοκαίρι για μια διασκεδαστική περιήγηση στις ομορφές της περιοχής, χρησιμοποιήστε το τρενάκι του δήμου και μην παραλείψετε να παρακολουθήσετε τις εκδηλώσεις που γίνονται στα πλαίσια του φεστιβάλ Πολιτιστικός Αύγουστος.

Στο δρόμο από το χωριό προς τη παραλία, μπορεί να επισκεφτεί την πολύ ενδιαφέρουσα εκκλησία της Παναγίας της Καθολικής, χτισμένη πάνω σε θεμέλια παλαιοχριστιανικής βασιλικής. Στο εσωτερικό της υπάρχουν ιωνικά κιονόκρανα και εντυπωσιακές τοιχογραφίες του 13^{ου} αι.

Πλάι στη θάλασσα, στη παραλία του Αφάντου, υπάρχει σύγχρονο γήπεδο γκολφ.

Όσοι ενδιαφέρονται για το γκολφ μπορούν να απολαύσουν τον καφέ τους στο όμορφο διαμορφωμένο περιβάλλον. Το γήπεδο διαθέτει 18 τρύπες και είναι ανοιχτό όλο το χρόνο, από τις 08:00 ως τις 15:00.

Στον ίδιο χώρο στεγάζεται ο Όμιλος Γκολφ Αφάντου Ρόδου, ένας από τους επτά αθλητικούς ομίλους που δραστηριοποιούνται επίσημα σε αυτό το άθλημα στη Ελλάδα

Τηλ: 22410-51255, 51451 φαξ: 22410-22615

ΤΑ ΚΟΛΟΥΜΠΙΑ

Λίγα χιλιόμετρα μετά το Αφάντου, φτάνει κανείς στα Κολόμπια.

Ακολουθώντας την κεντρική οδό του χωριού, καταλήγετε σε δυο κοιλίσκους με όμορφες παραλίες. Εδώ δένουν ψαροκάικα, αλλά και ιστιοπλοϊκά σκάφη και σκάφη αναψυχής.

Τα Κολόμπια είναι το πρότυπο γεωργικό χωριό San Benedetto, που το έχτισαν οι Ιταλοί, για να εγκαταστήσουν εποίκους. Ο δρόμος από τα Κολόμπια προς το εσωτερικό διασχίζει το δάσος πλάι στον ποταμό Λουτάνη και οδηγεί στην Αρχίπολη, γραφικό αγροτικό χωριό.

Εδώ αξίζει να δοκιμάσει κανείς την παραδοσιακή τοπική κουζίνα και να απολαύσει έναν όμορφο περίπατο στα γραφικά σοκάκια του χωριού.

ΟΙ ΕΠΤΑ ΠΗΓΕΣ

Λίγο πριν από τη μέση της διαδρομής προς την Αρχίπολη συναντά κανείς έναν από τους σπηλιέστερους προορισμούς των επισκεπτών του νησιού: οι Επτά Πηγές.

Πρόκειται για ένα από τα όμορφοτερα και πιο μαγευτικά σημεία της Ρόδου, πραγματική όαση από πεύκα, πλατάνια και πηγές, των οποίων τα κρυστάλλινα νερά καταλήγουν σε μακρή λίμνη. Το έργο χτίστηκε από τους Ιταλούς για την τροφοδοσία των Κολυμπιτών με νερό.

Μπροστά στη λίμνη, λειτουργεί σήμερα εστιατόριο-αναψυκτήριο.

Η ΠΑΝΑΓΙΑ Η ΤΣΑΜΠΙΚΑ

Στην κορυφή του βουνού που βρίσκεται προς την Λίνδο, βρίσκεται το βυζαντινό μοναστήρι της Παναγίας Τσαμπίκας.

Ο δρόμος για τα αυτοκίνητα σταματάει σε ένα σημείο από όπου αρχίζει κουραστική ανάβαση ως το μοναστήρι περιλαμβάνοντας αρκετές εκατοντάδες σκαλοπάτια.

Η παράδοση λέει ότι ένας βοσκός είδε μια φλόγα, η οποία στην τοπική διάλεκτο ονομάζεται τσάμπα, στη θέση όπου βρίσκεται σήμερα το μοναστήρι, και αφού ανέβηκε, βρήκε μια εικόνα της Παναγίας.

Στη θέση αυτή χτίστηκε το μοναστήρι που ονομάστηκε μοναστήρι Τσαμπικά.

Η Παναγία Τσαμπικά είναι προστάτιδα των γυναικών που εγκυμονούν, των λεχόνων, και γενικά των γυναικών που συνδέονται με την εγκυμοσύνη.

Πολύ συχνά βλέπαι κανείς γυναίκες να ανεβαίνουν γονατιστές τα τσιμεντένια σκαλοπάτια και πολύ συχνά συναντάται στη Ρόδο το μικρό όνομα Τσαμπικός ή Τσαμπικά, το οποίο συνήθως δείχνει ότι το παιδί γεννήθηκε μετά από τόμα στην Παναγία Τσαμπικά.

Η χριστιανική λατρεία της Παναγίας Τσαμπικάς στην τοποθεσία με το όνομα Φιγριού, θεωρείται συνέχεια της αρχαίας λατρείας της Αρτεμης Φαγάς.

Η παραλία Τσαμπικά ξεκινά από τις εκβολές ενός μεγάλου χείμαρρου. Το κέντρο της καταλαμβάνεται από ομπρέλες, ξαπλώστρες και από δύο μικρά κίσκια που λειτουργούν ως καντίνες, χωρίς όμως να διαταράσσεται η ηρεμία που εν γένει αποπνέει το τοπίο.

Ο ΑΡΧΑΓΓΕΛΟΣ

Η περιοχή του Αρχάγγελου κατοικείται ήδη από τις αρχές της Μυκηναϊκής περιόδου.

Όταν το νησί περιήλθε στους Ιππότες του Τάγματιος του Αγίου Ιωάννη, το 1467, χτίστηκε κάστρο, από το οποίο σώζονται τμήματα από τα εξωτερικά τείχη, από τον μεγάλο μάγιστρο Orsini.

Κατά τον Μεσαίωνα η πόλη μεταφέρθηκε από την παραλία στο εσωτερικό και γύρω από το κάστρο, για καλύτερη προστασία από τις πειρατικές επιθέσεις. Τότε πήρε και το όνομα Αρχάγγελος, από τον αρχάγγελο Μιχαήλ που είναι και ο πολιούχος της.

Στον Αρχάγγελο, όπου ακόμη και σήμερα μερικοί από τους γηραιότερους κατοίκους, κυρίως γυναίκες, ντύνονται με παραδοσιακές φορεσιές, μπορεί κανείς να επισκεφτεί εσωτερικά σπιτιών και να θαυμάσει την περίφημη πλουμιστή τους διακόσμηση και την εσωτερική τους διαρρύθμιση.

Εξωτερικά τα σπίτια έχουν λιτή και απλή αισθητική. Συχνά είναι βαμμένα με χρώματα που δένουν αρμονικά με το φυσικό περιβάλλον. Πολλές φορές πάνω από την κυρίως είσοδο υπάρχει πλάκα με σταυρό, στην οποία αναγράφεται και η χρονολογία ανέγερσης του σπιτιού. Το τζάκι τοποθετείται στον τοίχο της πρόσοψης του σπιτιού, συνήθως στη γωνία κοντά στην πόρτα. Το μακρόστενο πεζούλι του, που ονομάζεται τσιμνιά, συνήθως στολίζεται με τα χρηστικά κεραμικά, τα τσανάκια.

Απέναντι από το τζάκι, βρίσκεται το κρεβάτι, υπερυψωμένο και συχνά διακοσμημένο με ξυλόγλυπτα στοιχεία. Ο χώρος κάτω από το κρεβάτι ονομάζεται αποκρέβατος και χρησιμοποιείται ως αποθήκη για είδη διατροφής.

Στη Ρόδο, ο τοίχος απέναντι από την κυρίως είσοδο του σπιτιού, ο μακροτοίχος ή μακροτοιχί, καλύπτεται σχεδόν εξ' ολοκλήρου από πιάτα, για αυτό και ονομάζεται πιατελότοιχος. Επίσης, αν δει κανείς γυναίκες στον Αρχάγγελο να κεντούν, θα διαπιστώσει πως στα κασελάκια τους υπάρχουν πολύχρωμες μεταξωτές κλωστές σε όλες τις αποχρώσεις του ουράνιου τόξου.

Ο Αρχάγγελος είναι επίσης γνωστός για την παραδοσιακή ταπητουργία του, το οποίο σήμερα έχει κλείσει, αλλά στο χωριό υπάρχει έκθεση με αργαλειό, τα κεραμικά του, τα καλοδιατηρημένα κειμήλια του, αλλά και την πληθώρα των εστιατορίων και ταβερνών με καλή ελληνική κουζίνα.

Ο πολιτιστικός σύλλογος του χωριού οργανώνει ελληνικές βραδιές, όπου παρουσιάζονται και παραδοσιακοί χοροί της περιοχής.

Αλλά ενδιαφέροντα για τον επισκέπτη σημεία, που βρίσκονται κοντά στον Αρχάγγελο είναι :

- **Το σπήλαιο του Κοιμέλου.** Πανέμορφο σπήλαιο με σταλακτίτες, το οποίο είναι όμως φραγμένο και επισκέψιμο μόνο μετά από συνεννόηση με την Αρχαιολογική Υπηρεσία Ρόδου.
- **Ο ναός των Αγίων Θεοδώρων,** στην εθνική οδό Ρόδου-Λίνδου, λίγο μετά τον Αρχάγγελο, με πολύ ενδιαφέρουσες τοιχογραφίες.
- **Η Μαλώνα,** παραδοσιακό χωριό χτισμένο μέσα στον μεγαλύτερο πορτοκαλιώνα της Ρόδου.
- **Η Μασόρη,** επίσης χτισμένη σε περιοχή με πορτοκαλιές και μανταρινιές.

Πάνω από τον όρμο του Χαρακτιού δεσπόζουν **τα ερείπια του απόρθητου μεσαιωνικού κάστρου του Φαρακλιού.** Οι ιππότες ξαναείχσαν το κάστρο που υπήρχε σε αυτή τη θέση, το οποίο ήταν και το πρώτο που κατέλαβαν στη Ρόδο το 1306.

Στους πρόποδες του κάστρου βρέθηκε αρχαίος μύλος εργαστηρίου παραγωγής ζάχαρης, που λειτουργούσε ως και την Ιπποτοκρατία. Η ανασκαφή του βρίσκεται σε εξέλιξη.

Το Χαράκι είναι το βόρειο άκρο μιας τεράστιας παραλίας με βότσαλα, που εκτείνεται ως το Κάλαθο και συνεχίζει ως τον όρμο των Βλυχών. Ο επισκέπτης μπορεί να φτάσει σε αυτή τη παραλία από διάφορα δρομάκια που ξεκινούν από τον κεντρικό αυτοκινητόδρομο και περνούν μέσα από τους αγρούς. Τα Βλυχά απέχουν 2 χλμ. από τη Λίνδο και είναι γνωστά για την όμορφη αμμουδιά τους, ενώ στον Κάλαθο τμήμα της όμορφης και καθαρής παραλίας έχει χαρακτηριστεί καταφύγιο αγρίων ζώων.

Η ΛΙΝΔΟΣ

Η Λίνδος έχει χαρακτηριστεί ως διατηρητέο μνημείο, κρατώντας έτσι ακέραιο το παραδοσιακό της χρώμα. Ήδη πριν φτάσει κανείς εδώ, καθώς έρχεται από την πόλη της Ρόδου, μπορεί να θαυμάσει από το αυτοκίνητο τη συγκλονιστική θέα της Ακρόπολης, που προβάλλει περήφανα πάνω από τα σπύτια της πόλης.

Χτίστηκε από τους Δωριείς, όπως ακριβώς και οι άλλες δυο μεγάλες πόλεις της Ρόδου, η Κάμιρος και η Ιαλυσός. Αυτό υπολογίζεται ότι συνέβη περί τον 11^ο αι. π.Χ., αν και υπάρχουν ενδείξεις ότι η περιοχή κατοικούνταν ήδη πολλούς αιώνες πριν. Η ναυτική δύναμη και ανάπτυξη της Λίνδου ήταν η άμεση συνέπεια των δύο προφυλαγμένων φυσικών λιμανιών και της απόρρητης ακρόπολης. Οι Λίνδιοι ήταν οι πρώτοι που συνέταξαν κώδικα ναυτικής νομοθεσίας, ο οποίος έγινε αργότερα γνωστός ως Ρόδιος Νόμος.

Στο νόμο αυτό βασίστηκε το ρωμαϊκό ναυτικό δίκαιο, που ως και σήμερα αποτελεί τη ραχοκοκαλιά της διεθνούς ναυτιλιακής νομοθεσίας.

Η πόλη γνώρισε τη μεγαλύτερη ακμή τον 6^ο αι. π.Χ. και ειδικότερα επί Κλεόβουλου, ο οποίος ήταν ένας από τους Επτά Σοφούς της αρχαιότητας και κυβέρνησε για περισσότερο από 40 χρόνια. Το 408 π.Χ., οπότε χτίστηκε η πόλη της Ρόδου, πολλοί Λίνδιοι μετοίκησαν στη νέα πόλη, μεταφέροντας εκεί το ναυτιλιακό κέντρο του νησιού. Μολοταύτα, η Λίνδος δεν έπαψε να είναι ισχυρή ναυτική δύναμη.

Οι αρχαίοι Λίνδιοι, εκτός από τη ναυτιλία, διακρίθηκαν και στις τέχνες, και ιδιαίτερα στη γλυπτική. Δεδομένου ότι τα πετρώματα της περιοχής δεν ήταν τα καταλληλότερα για σμίλευμα, διέπρεψαν κυρίως στα ορείχαλκα γλυπτά, με κορωνίδα τον Κολοσσό της Ρόδου, έργο του λίνδιου γλύπτη Χάρη.

Κατά τη βυζαντινή περίοδο η ακρόπολη της πόλης μετατράπηκε σε φρούριο, το οποίο ενισχύθηκε ακόμη περισσότερο κατά την περίοδο της κατοχής του νησιού από τους Ιωαννίτες Ιππότες.

Στην Λίνδο κατέφυγε το 1317 ο **μεγάλος μάγιστρος F.de Villaret** με τους οπαδούς του, μετά την καθαιρέση του από την αρχηγία του Τάγματος.

Οι Ιππότες του Αγίου Ιωάννη έλεγχαν τη ναυτιλία και το εμπόριο σε όλο το διάστημα της παρουσίας τους στο νησί. Όταν όμως το 1552 το νησί έπεσε στα χέρια των Τούρκων, δόθηκε στους Λίνδιους η ελευθερία να οργανώσουν τα ναυτικά πράγματα όπως εκείνοι επιθυμούσαν.

Υπολογίζεται ότι κατά την περίοδο αιχμής της τουριστικής κίνησης η Ακρόπολη της Λίνδου δέχεται καθημερινά περίπου 28.000 επισκέπτες. Οι περισσότεροι από αυτούς έρχονται εδώ για ημερήσια μόνο εκδρομή, για αυτό και αργά το βράδυ το χωριό είναι συχνά πολύ ήσυχο.

Όταν κοιτάζει κανείς το χωριό από την Ακρόπολη, παρατηρεί ένα δαιδαλώδες δίκτυο από στενά δρομάκια, τα οποία ξετυλιγόνται γύρω από κάτασπρα ασβεστοωμένα σπίτια που είναι αριθμημένα. Χαρακτηριστικές είναι και οι ταράτσες των σπιτιών, οι οποίες είναι πρασινωπές από τη μόνωση που στρώνεται και λέγεται **πατελλά**.

Το λιμανάκι που βρίσκεται στην πίσω πλευρά του χωριού ονομάζεται Άγιος Παύλος, καθώς σύμφωνα με την παράδοση, εδώ αποβιβάστηκε ο Απόστολος των Εθνών όταν επισκέφτηκε το νησί κατά το ταξίδι του από τη Μίλητο στη Συρία. Τα πλοία αγκυροβολούν στον όρμο του οικισμού, ενώ **στο λιμανάκι του Αγίου Παύλου** δένουν βάρκες και μικρά πλεούμενα. Αυτοκίνητα δεν κυκλοφορούν στο χωριό. Γι' αυτό όσοι έρθουν εδώ με αυτοκίνητο θα πρέπει να το αφήσουν στο πάρκινγκ κοντά στην παραλία, προκειμένου να αποφύγουν την κεντρική πλατεία, όπου καταλήγουν τα λεωφορεία που φτάνουν από τη Ρόδο.

Η ανάβαση στην Ακρόπολη είναι αρκετά ανηφορική, με πολλά σκαλιά. Γι' αυτό και προσφέρονται υπηρεσίες «γαϊδουροταξί», που προκαλούν αρκετό κέφι τόσο σε αυτούς που με τα γαϊδουράκια, όσο και σε εκείνους που βλέπουν άλλους να προσπαθούν να καβαλικέψουν στα γαϊδουράκια.

Η Λίνδος φημίζεται επίσης για την όμορφη παραλία της με τη λεπτή ξαυθιά άμμο και τα σμαραγδένια νερά. Οι ομπρέλες και οι ξαπλώστρες απλώνονται εδώ διακριτικά και πολύ ομοιόμορφα τακτοποιημένες, σε όλο το μήκος της παραλίας.

Η Λίνδος είναι το θερμότερο σημείο του νησιού. Πολλές φορές κατά τους καλοκαιρινούς μήνες η θερμοκρασία φτάνει να είναι εδώ ως και 10 βαθμούς υψηλότερη από εκείνη της πόλης της Ρόδου. Στη Λίνδο δεν υπάρχουν μεγάλα ξενοδοχεία. Ωστόσο, σπίτια και πανσιόν διαθέτουν περισσότερες από 2.000 κλίνες για την εξυπηρέτηση των επισκεπτών που θέλουν να διανυκτερεύσουν. Μπορεί κανείς να νοικιάσει και ολόκληρο σπίτι για 4-6 άτομα, απολαμβάνοντας τη μοναδική ατμόσφαιρα και τον υποβλητικό χαρακτήρα των παλαιών αυτών κτισμάτων. Όλα τα ενοικιαζόμενα δωμάτια και σπίτια διατίθενται μόνο μέσω πρακτορείων.

Αντίθετα, δεν υπάρχει κανένα πρόβλημα με το φαγητό, μια και το χωριό είναι γεμάτο από εστιατόριο και ταβέρνες, έτοιμα να ικανοποιήσουν κάθε ουρανίσκο και κάθε πορτοφόλι.

Πλήθος καλλιτεχνών και διασημοτήτων έχουν μαγευτεί από την ομορφιά της Λίνδου και έχουν αγοράσει σπίτι εδώ. Οι θαυμαστές των Pink Floyd, για παράδειγμα, μπορούν να δουν τον David Gilmour να περιφέρεται στα δρομάκια του χωριού, ή να απολαμβάνει τον ήλιο στην παραλία.

Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΗΣ ΛΙΝΔΟΥ

Η είσοδος στον οικισμό της Λίνδου γίνεται από τα βόρεια, όπου βρίσκεται και η μοναδική πλατεία, που χρησιμοποιείται σήμερα ως χώρος στάθμευσης. Στο κοιμητήριο, που επίσης βρίσκεται στην είσοδο του οικισμού, συναντάμε την εκκλησία της Φανερωμένης. Λίγο πιο πέρα και κάτω από την πλατεία, σώζονται τα λείψανα του μουσουλμανικού νεκροταφείου.

Το σχολείο έχει μεταφερθεί σήμερα στην πλευρά του Μεγάλου Γιαλού, ενώ το παλιό κτίριο δίπλα στην εκκλησία της Παναγίας, χτισμένο με νεοκλασικά πρότυπα, χρησιμοποιείται για πολιτιστικές εκδηλώσεις.

Τον οικισμό χαρακτηρίζει το παραδοσιακό συνεχές σύστημα δόμησης με εσωτερικές αυλές. Οι κατοικίες έχουν κυρίως επίπεδα δώματα, αλλά μπορεί να διακρίνει κανείς ποικιλία τύπων σε κτίσματα που έχουν απομείνει απείραχτα από το χρόνο. Τα υλικά που έχουν χρησιμοποιηθεί για την τοιχοποιία είναι ο ντόπιος λαξευμένος πωρόλιθος, ή απλές πέτρες που έχουν σοβαντιστεί και ασβεστοωθεί.

Στα τέλη του 19^{ου} αι. η Λίνδος, όπως και η πόλη της Ρόδου, ενσωμάτωσε νεοκλασικά αρχιτεκτονικά στοιχεία στη μορφή των κτιρίων της. Τότε χτίστηκαν διάφορα σπίτια με δικλινείς στέγες, αετωματικές απολήξεις και μεγάλα παράθυρα στις όψεις που βλέπουν στο δρόμο.

Επίσης, πόρτες πλαισιώνονται από παραστάδες, ενώ τοποθετούνται υπέρθυρα με αετώματα και κυμάτια, που θυμίζουν προσόψεις αρχαίων ναών.

Η Λίνδος, μια από τις αρχαιότερες πόλεις του νησιού, έχει να επιδείξει θαυμαστή ποικιλομορφία στις εκδηλώσεις της ζωής, στα έθιμα, αλλά και στην αρχιτεκτονική της φυσιογνωμία. Η ανάμιξη νησιώτικων, βυζαντινών, μεσαιωνικών και αραβικών στοιχείων συνθέτουν μια αρχιτεκτονική που εκφράζεται κυρίως στα αρχοντικά της, χτισμένα τα περισσότερα στις αρχές του 17^{ου} αι. ορισμένα από τα οποία κατοικούνται ως σήμερα. Τα πιο αντιπροσωπευτικά αρχοντικά της Λίνδου είναι γνωστά από τα ονόματα των ιδιοκτητών τους: του Πατακονοσταντή (1626), του Κυριάκου Κολιόδου, του Λευτέρη Μακρή (1700), του Κρίκη (1700), του Γεωργίου, της Μαρίας Μαρκουλίτσας (1700), του Ιωαννίδη, κ.ά. Τα αρχοντικά που χτίζονται αργότερα, στα τέλη του 18^{ου} αι., δέχονται τις επιδράσεις του νεοκλασικισμού και αποκτούν περισσότερο «αστικό» χαρακτήρα δηλ. μεγάλα παράθυρα που βλέπουν στο δρόμο, διάφορα σπίτια με αμφικλινείς κεραμοσκεπαστες στέγες, αετωματικές απολήξεις.

Το τυπικό αρχοντικό της πρώτης περιόδου οργανώνει τους χώρους του γύρω από βοτσαλωτή αυλή. Η αυλή αυτή περιβάλλεται από ψηλό μαντρότοιχο που απομονώνει το σπίτι από το δρόμο. Η είσοδος γίνεται από τον πυλώνα, την αυλόπορτα που περιβάλλεται από έντονα διακοσμημένο τοξωτό ή ορθογωνικό υπέρθυρο.

Στο βάθος της αυλής βρίσκεται η σάλα ή σπιτάκλα, το κυρίως δηλαδή σπίτι, που προορίζεται για τη φιλοξενία και εντυπωσιάζει με τις διαστάσεις του γύρω διατάσσονται οι βοηθητικοί χώροι, όπως το φουρνariό, το μαεργειό και το αγόρι.

Στο όλο συγκρότημα δεσπόζει το δωμάτιο του καπετάνιου, που βρίσκεται πάνω από τον πυλώνα και επιβλέπει με τα ανοίγματα του το δρόμο, σε αντίθεση με τα ισόγεια τμήματα του σπιτιού, που βλέπουν στην εσωτερική αυλή.

Τέλος η πρόσοψη έχει έντονη ανάγλυφη διακόσμηση.

Η ΑΚΡΟΠΟΛΗ ΤΗΣ ΛΙΝΔΟΥ

Ο βράχος της Ακρόπολης της Λίνδου υψώνεται σε ύψος 116 μ. πάνω από τη θάλασσα. Αποτελεί θαυμάσιο φυσικό οχυρό, με μοναδική πρόσβαση από τη βόρεια πλευρά. Το μονοπάτι που χρησιμοποιείται σήμερα είναι το ίδιο που χρησιμοποιούσαν οι προσκυνητές κατά την αρχαιότητα. Σκάλα με πολλά σκαλοπάτια οδηγεί στην κυρίως είσοδο του φρουρίου, στο χαμηλότερο επίπεδο της ακρόπολης. Εδώ

διακρίνονται τα ερείπια του Διοικητηρίου και της βυζαντινής εκκλησίας του Αγίου Ιωάννη. Στο νότιο μέρος της ακρόπολης βρισκόταν ο Ναός της Λινδίας Αθηνάς.

Το 208 π.Χ. προστέθηκε μία τεράστια Δωρική στοά, από την οποία ξεκινά μνημειώδης σκάλα που οδηγεί στο ανώτερο επίπεδο, όπου διακρίνονται τα ερείπια των Προπυλαίων.

Στο νότιο άκρο της ακρόπολης, δίπλα στην άκρη του βράχου, διακρίνονται μερικές κολόνες ενός μικρού ναού. Από την ακρόπολη ανοίγεται μαγευτική θέα προς τα δύο λιμάνια και το χωριό.

Στο χώρο της Ακρόπολης μπορεί να δει κανείς λείψανα ρωμαϊκού ναού, καθώς και βάσεις αναθηματικών αγαλμάτων. Στη βορειοανατολική πλευρά της Ακρόπολης βρίσκεται το Βουκόπιον, που μάλλον ήταν τόπος θυσίας βοδινών, όπως υποδηλώνει και το όνομά του. Στους γύρω βράχους μπορεί να δει κανείς, αν κοιτάζει προσεκτικά, 38 συνολικά επιγραφές που σχετίζονται με τη λειτουργία του χώρου.

Στον χώρο έξω από την Ακρόπολη της Λίνδου, βρίσκονται σημαντικά αρχαιολογικά μνημεία. Η σημερινή Λίνδος μάλλον είναι χτισμένη πάνω στον αρχαίο οικισμό, γι' αυτό και τα αρχαιολογικά ευρήματα εδώ είναι σχετικά περιορισμένα.

Στην δυτική πλευρά της Ακρόπολης βρίσκεται το αρχαίο θέατρο, σκαμμένο βαθιά μέσα στο βράχο. Σώζονται σήμερα 19 σειρές καθομάτων από το κάτω διάζωμα και 7 σειρές από το πάνω διάζωμα. Από τις 9 κερκίδες σώζονται μόνο οι 5 και η χωρητικότητα υπολογίζεται ότι ανερχόταν στους 1.500 – 1.700 θεατές.

Ο ΝΑΟΣ ΤΗΣ ΛΙΝΔΙΑΣ ΑΘΗΝΑΣ

Η ιστορία του ιερού ξεκινά κατά τη Γεωμετρική εποχή, δηλαδή περί τον 9^ο αι. π.Χ.

Σύμφωνα με τις πηγές, τον 6^ο αι. π.Χ. ο Κλεόβουλος ανακαίνισε το ιερό. Τότε χτίζεται και ο πρώτος γνωστός ναός, του οποίου δεν σώζονται ίχνη.

Ο αρχικός αυτός ναός κήκε το 392 π.Χ. και τότε χτίστηκε στο ίδιο σημείο ο δωρικός ναός της Λινδίας Αθηνάς.

Σε μεγάλο βαθμό αναστηλωμένος, ο ναός αυτός είναι αμφιπρόστυλος τετράστυλος, δηλ. με τέσσερις κίονες στην πρόσοψη και στην πίσω όψη. Οι κίονες του οπισθόδομου προστατεύονταν με κιγκλίδωμα, γεγονός που δείχνει ότι ο χώρος χρησιμοποιούνταν ως θησαυρός για τη φύλαξη των χρημάτων και των ιερών σκευών του ναού.

Η ΛΑΤΡΕΙΑ ΤΗΣ ΛΙΝΔΙΑΣ ΑΘΗΝΑΣ

Σύμφωνα με την παράδοση, ο Δανώδης, φεύγοντας από την Αίγυπτο με τις κόρες του, τις Δαναίδες, αποβιβάστηκε στη Λίνδο, όπου και έχτισε ναό της Αθηνάς. Το ιερό και ο ναός της Λινδίας Αθηνάς αποτελούσαν πόλο έλξης κατά την αρχαιότητα – και όχι μόνο για τους κατοίκους της Λίνδου. Έχουν βρεθεί αναθήματα με αναφορές σε κατοίκους άλλων ρωδιακών πόλεων, γειτονικών στη Ρόδο νησιών, καθώς και των απέναντι μικρασιατικών παραλίων.

Η φήμη της Λινδίας Αθηνάς έφτανε ως την Αφρική, όπως δείχνει επιγραφή όπου αναφέρεται οικογένεια της Κυρήνης να σχετίζεται με τη λατρεία της θεάς. Την περίοδο μετά το «συνοικισμό», η λατρεία της Λινδίας Αθηνάς έπαιξε συνεκτικό ρόλο ανάμεσα στους κατοίκους των παλαιών πόλεων, που τώρα πια ήταν απλώς δήμοι στο πλαίσιο του ενιαίου Ρωδιακού κράτους.

ΤΑ ΠΡΟΠΥΛΑΙΑ

Τον 4^ο αι. π.Χ. προστέθηκαν τα Προπύλαια, στο χώρο όπου πιθανώς να υπήρχε ο αρχαϊκός περίβολος.

Είχαν τη μορφή κιονοστοιχίας σε σχήμα Π με κίονες Δωρικού ρυθμού. Πίσω από την κιονοστοιχία υπήρχαν χώροι που χρησιμοποιούνταν για την τοποθέτηση των αναθημάτων.

Μπροστά στους χώρους αυτούς βρισκόταν εσωτερική περίστυλη αυλή όπου βρισκόταν και ο βωμός.

Σε μεταγενέστερη εποχή, γύρω στο 200 μ.Χ. η τέταρτη πλευρά της αυλής «έκλεισε» με Ιωνική κιονοστοιχία.

Τα Προπύλαια ήταν χτισμένα από πεδολίθο και στην ανωδομή τους σώζονται ίχνη πολυχρωμίας. Μπροστά από τα Προπύλαια χτίστηκε επιβλητική σκάλα. Με αυτόν τον τρόπο, το ιερό απέκτησε βαθμιαία μνημειώδη χαρακτήρα, ο οποίος συμβάδιζε και με τις γενικότερες πολιτικές εξελίξεις στο νησί.

Μπροστά από τα Προπύλαια του ναού χτίστηκε στα τέλη του 3^{ου} αι. π.Χ., δωρική στοά με προεξέχουσες πτέρυγες. Σε μεταγενέστερη περίοδο ο χώρος μπροστά στη στοά επεκτάθηκε και κατασκευάστηκαν δύο υπόγειες δεξαμενές, που συνέλεγαν το βρόχινο νερό. Η στοά έχει μήκος 87 μ. και αποτελείται από 42 δωρικούς κίονες συνολικά. Η Ακρόπολη είναι ανοιχτή καθημερινά 08:00 – 19:00 εκτός από τη Δευτέρα 12:30 – 19:00.

ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΚΡΟΠΟΛΗ

Στο χώρο της Ακρόπολης μπορεί ακόμη κανείς να δει λείψανα ρωμαϊκού ναού, καθώς και βάσεις αναθηματικών αγαλμάτων.

Στη βορειοανατολική πλευρά της Ακρόπολης, βρίσκεται το Βουκόπιον, που μάλλον ήταν τόπος θυσίας βοδιών, όπως υποδηλώνει και το όνομα του. στους γύρω βράχους μπορεί να δει κανείς, αν κοιτάξει προσεκτικά, 38 συνολικά επιγραφές, που σχετίζονται με τη λειτουργία του χώρου.

Την Ακρόπολη περιέβαλλε τείχος Ελληνιστικής εποχής σύγχρονο με τα Προπύλαια και με τη σκάλα που οδηγούσε στο ναό. Εξάλλου, στο μονοπάτι που οδηγεί στην Ακρόπολη ο επισκέπτης μπορεί να θαυμάσει δυο από τα σημαντικότερα μνημεία της Λίνδου, πάνω στο βράχο είναι σκαλισμένο το Ανάγλυφο της τριημιολίας, ένα τύπος ροδιακού πλοίου.

Στην πλώρη του ανάγλυφου πλοίου υπήρχε άγαλμα του στρατηγού Αγήσανδρου Μικκίωνος, έργο του περιώνυμου γλύπτη του 2^{ου} αι. π.Χ. Πυθόκριτου.

Αμέσως μετά το πλοίο, συναντάτε μια ημικυκλική εξέδρα, σκαλισμένη στο βράχο. Σε μεταγενέστερη εποχή, δηλ. τον 3^ο ή 4^ο αι. μ.Χ., ένας ιερέας της Λινδίας Αθηνάς χάραξε εδώ επιγράμματα.

Ο ιερέας αυτός ονομαζόταν Αγλώχαρτος και είναι γνωστός και από άλλα επιγράμματά του. Αυτά τα κείμενα αποτελούν, κατά κάποιον τρόπο, και το κύκναιο άσμα του πολιτισμού της παγανιστικής Λίνδου, πριν από την οριστική επικράτηση του Χριστιανισμού.

Στο άνω μέρος της μεγάλης στοάς, πάνω από τις λαξευμένες στο βράχο δεξαμενές και τους αποθηκευτικούς χώρους της Ακρόπολης, βρίσκεται ο Άγιος Ιωάννης. Ο αρχιτεκτονικός τύπος του ναού ανήκει στον σταυροειδή εγγεγραμμένο.

Ως χρονολογίες ανέγερσης του έχουν προταθεί τα τέλη του 11^{ου} αι. με αρχές του 12αι. αλλά και ο 13^{ος} αι. ή 14^{ος} αι. Όπως μαρτυρούν αρχιτεκτονικά μέλη που βρέθηκαν στην ακρόπολη και τα οποία χρονολογούνται στον 6^ο αι. π.Χ., ο ναός φαίνεται ότι χτίστηκε στα ερείπια προηγούμενης εκκλησίας.

ΕΞΩ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΚΡΟΠΟΛΗ

Σημαντικότερα αρχαιολογικά μνημεία βρίσκονται και στο χώρο έξω από την Ακρόπολη της Λίνδου.

Η σημερινή Λίνδος μάλλον είναι χτισμένη πάνω στον αρχαίο οικισμό, γι' αυτό και τα αρχαιολογικά ευρήματα εδώ είναι σχετικά περιορισμένα.

Στη δυτική πλευρά της Ακρόπολης βρίσκεται το αρχαίο θέατρο, σκαμμένο βαθιά μέσα στο βράχο. Σώζονται σήμερα 19 σειρές καθισμάτων από το κάτω διάζωμα και 7 σειρές από το πάνω διάζωμα, από τις 9 κερκίδες σώζονται μόνο 5 και η χωρητικότητα του θεάτρου υπολογίζεται ότι ανερχόταν στους 1.500 – 1.700 θεατές.

Σε μεταγενέστερη εποχή το χώρο κατέλαβαν τρεις χριστιανικές εκκλησίες, με τελευταία τον Άγιο Στέφανο, που κατεδαφίστηκε το 1924.

Η νεκρόπολη εκτεινόταν γύρω από τον οικισμό. Δύο τάφοι αξίζουν ειδική μνεία. Ο πρώτος βρίσκεται στο λόφο της Κράνας. Απέναντι από την Ακρόπολη. Είναι γνωστός ως Αρχοκράτειον από το όνομα του Αρχοκράτη, στον οποίον την οικογένεια ανήκε. Το μνημείο είναι λαξευμένο στο βράχο και χρονολογείται στο 200 π.Χ. την εποχή δηλ. της μέγιστης ακμής της Ρόδου. Εξωτερικά, κυριαρχεί διάορφη πρόσοψη με ημικίονες στο ισόγειο, οι οποίοι φέρουν επιστύλιο με μετώπες και τρίγλυφα, ενώ στον άνω όροφο πεσσοί εναλλάσσονται με τυφλά ανοίγματα. Στα εσωτερικά, διάδρομος οδηγούσε σε χώρο ταφικών τελετών, στις πλευρές του οποίου βρίσκονται λαξευμένοι 19 συνολικά τάφοι.

Η σχετικά δύσκολη ανάβαση στο μνημείο αυτό αποζημιώνεται με εξαιρετική θέα της Ακρόπολης της Λίνδου.

Το δεύτερο σημαντικό ταφικό μνημείο της Λίνδου βρίσκεται στο μεγάλο απέναντι από την Ακρόπολη. Ονομάζεται Τάφος του Κλεόβουλου και μάλλον ανήκε σε πλούσια οικογένεια της πόλης. Πρόκειται για κυκλικό κτίσμα με θολωτή στέγη, το οποίο στα Χριστιανικά χρόνια μετετράπηκε σε εκκλησία με το όνομα Άγιος Αιμιλιανός.

Εκτός από την Ακρόπολη και τους υπόλοιπους αρχαιολογικούς χώρους, αξίζει να επισκεφτεί κανείς:

- Τη βυζαντινή εκκλησία της Παναγίας της Λίνδου στο κέντρο του χωριού, η οποία αποτελεί και τον ενοριακό ναό του οικισμού. Το 1489 ο μεγάλος μάγιστρος Pierre d' Aubusson έδωσε χρήματα για την επισκευή του ναού και την κατασκευή του σταυροθολιακού προστώου του.

Στη νότια πλευρά του μικρότερου καμπαναριού είναι εντοιχισμένα τα οικοτόμια του D' Aubusson, καθώς και του διοικητή του κάστρου Pierre d' Aymer.

- Τη μικρή εκκλησία του Αγίου Παύλου, πλάι στη θάλασσα.

- Τον Άγιο Γεώργιο τον Χωστό, στις βορειοδυτικές παρυφές του οικισμού.
- Τον Άγιο Γεώργιο τον Πορτομαχιώτη ή τον Πάνω, ο οποίος, σύμφωνα με επιγραφές στη νότια πλευρά της κόγχης του ιερού, χρονολογείται στο 1394-1395.
- Τον Άγιο Μηνά, με τοιχογραφίες του τέλους του 12^{ου} αι.
- Τον Άγιο Δημήτριο, μία μικρή καμαροσκέπαστη εκκλησία βορειοανατολικά από την είσοδο στη Ακρόπολη.
- Την παλαιοχριστιανική βασιλική, στη θέση Βιγλί, κάτω και ανατολικά από το βράχο της Ακρόπολης
- Κάποιο από τα παραδοσιακά σπίτια που είναι επισκέψιμα, ώστε να θαυμάσει κανείς την εσωτερική διακόσμηση που είναι ανάλογη με εκείνη στα σπίτια της Κοσκινούς και του Αρχάγγελου.

Σε ένα από αυτά στεγάζεται η συλλογή του Π.Ιωαννίδη, που περιλαμβάνει 71 πιάτα και πάνω από 200 αντικείμενα οικιακής χρήσης και διακόσμησης.

Από τη Ρόδο στη Λίνδο, το ταξίδι με το λεωφορείο, διαρκεί 1 ώρα και υπάρχουν λεωφορεία από τις 08:00 ως τις 18:00.

Η επίσκεψη στη Λίνδο μπορεί να γίνει και με τουριστικό πλοιάριο, που εκτελεί ημερήσιες εκδρομές με αφετηρία το Μανδράκι.

Σε απόσταση 4 χλμ. από τον κεντρικό δρόμο βρίσκεται το ορεινό χωριό Ασκληπείσι. Το πιθανότερο είναι ότι διασώζει την ανάμνηση λατρείας του Ασκληπιού, όπως πιθανώς και η θέση Σκλαπεία. Η εκκλησία του χωριού, Κοίμηση της Θεοτόκου, είναι βυζαντινή και οι αξιόλογες αγιογραφίες της παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον από ιστορική, καλλιτεχνική και κοινωνική άποψη.

Το μεσαιωνικό κάστρο της περιοχής χτίστηκε περί το 1200, αλλά στο χωριό λειτουργεί και Λαογραφικό Μουσείο. Επιστρέφοντας στον κεντρικό δρόμο, 3 χλμ. περίπου πριν την Κατταβία, βρίσκεται η εκκλησία του Αγίου Παύλου, χτισμένη στη θέση παλαιοχριστιανικής βασιλικής.

Το ιταλικό χωριό Άγιος Παύλος με τις ερειπωμένες σήμερα και ιδιόμορφες για τα τοπικά δεδομένα κατασκευές φαίνεται από το δρόμο προς τη Κατταβία.

Η ΚΑΤΤΑΒΙΑ

Το όνομα Κατταβία προέρχεται από το αρχαίο και μεσαιωνικό Κάτταβος. Η Κατταβία είναι το σημαντικότερο χωριό της περιοχής αυτής, που κάποτε υπήρξε πυκνοκατοικημένη, αλλά, λόγω οικονομικής παρακμής και μια επιδημίας πανώλης, ο πληθυσμός της μειώθηκε αισθητά χωρίς έκτοτε να ανικάνψει.

Στο κοιμητήριο του χωριού μπορεί να επισκεφτεί κανείς την εκκλησία της Παναγίας, όπου ο χρόνος και η υγρασία απειλούν να αφανίσουν τις σπάνιες τοιχογραφίες.

Από την Κατταβία αξίζει να ακολουθήσετε το χωματόδρομο που οδηγεί στο νοτιότερο άκρο του νησιού, τη βραχονησίδα Πρασονήσι, η οποία το καλοκαίρι ενώνεται με τη Ρόδο μέσω ενός στενού αμμώδους «διαδρόμου» μήκους 2 χλμ.

Το χειμώνα η θάλασσα κατακλύζει το πέρασμα και το Πρασονήσι με τους πανέμορφους αμμόλοφους του αποκόπτεται από τη Ρόδο. Η περιοχή είναι γνωστή και σαν «παράδεισος των σέρφερς». Λάτρεις της ιστιοσανίδας από όλο τον κόσμο συρρέουν εδώ για να απολαύσουν το αγαπημένο τους άθλημα σε ιδανικές συνθήκες. Για τους λιγότερο μπημένους που θέλουν να δοκιμάσουν τις δυνάμεις τους, υπάρχει δυνατότητα να νοικιάσουν επιτόπου απαραίτητο εξοπλισμό.

Η ΔΥΤΙΚΗ ΡΟΔΟΣ

Η δυτική πλευρά του νησιού έχει στην πραγματικότητα βόρειο και βορειοδυτικό προσανατολισμό, πράγμα που σημαίνει ότι κατά τους καλοκαιρινούς μήνες είναι εκτεθειμένη στο μετέωρο. Πολλοί παραθεριστές την προτιμούν απλώς και μόνο γιατί εδώ κάνει πάντα λιγότερη ζέση, ενώ άλλοι γιατί υπάρχει αρκετό αεράκι ώστε να εξασκήσουν το αγαπημένο τους άθλημα της ιστιοσανίδας.

Ξεκινώντας από το Ενωδρείο στη πόλη της Ρόδου και κατά μήκος της ακτής, μπορεί να διαπιστώσει κανείς το θρίαμβο της παραθεριστικής βιομηχανίας επί του φυσικού τοπίου.

Όποιος δεν έχει επιλέξει αυτή την περιοχή ως τοπίο διαμονής του στο νησί, αξίζει να την επισκεφτεί και να δει τα ξενοδοχειακά μεγαθήρια, που μερικές φορές προκαλούν δέος.

ΤΑ ΤΡΙΑΝΤΑ

Περνώντας τη νεόκτιστη Ιξιά, φτάνετε στην Ιαλυσό, ή στα Τριάντα όπως την ονομάζουν οι ντόπιοι. Η περιοχή αυτή ήταν πάντα χώρος παραθερισμού των εύπορων Ροδιτών, γι' αυτό και συναντάει κανείς εδώ νεοκλασικά σπίτια με όμορφο εξωτερικό διάκοσμο, ή επαύλεις με περιποιημένους κήπους.

Στην παραλία, σε όλο το μήκος του όρμου που φτάνει τα 10 χλμ., βρίσκονται περισσότερα από τα μισά τουριστικά συγκροτήματα του νησιού.

Η παραλία της Ιαλυσού είναι μία από τις πιο απάνεμες της δυτικής πλευράς του νησιού, με λίγα μεγάλα λευκά βότσαλα σκορπισμένα στη λεπτή άμμο.

Στα Τριάντα μπορεί κανείς να επισκεφτεί την εκκλησία της Κοίμησης της Θεοτόκου (18^{ος} αι.), με μεγάλο λιθόστρωτο αυλόγυρο και περίτεχνο ξυλόγλυπτο τέμπλο.

Η ΦΙΛΕΡΗΜΟΣ ΙΑΛΥΣΟΣ

Βγαίνοντας από τα Τριάντα και ακολουθώντας τον ελικοειδή δρόμο, ανεβαίνει κανείς στο βουνό Φιλήρημος.

Ο δρόμος αυτός είναι ιδιαίτερα γραφικός, καθώς διασχίζει πανέμορφο πευκοδάσος. Αν και η απόσταση ως την κορυφή είναι περίπου 5 χλμ., πολλοί τουρίστες επιλέγουν να ανεβούν με τα πόδια, ώστε να απολαύσουν τη φυσική ομορφιά του δάσους.

Το όρος Φιλήρημος ονομάστηκε έτσι από τους ερημίτες που ζούσαν στις σπηλιές του κατά τον Μεσαίωνα. Κατά άλλη εκδοχή, πήρε το όνομά του από έναν καλόγηρο, ο οποίος φτάνοντας εδώ τον 13^ο αι., έχτισε παρεκκλήσι όπου εγκατέστησε εικόνα της Παναγίας, την οποία είχε ζωγραφίσει ο Άγιος Λουκάς.

Η κορυφή του βουνού είναι ένα πλάτωμα σαν μικρό οροπέδιο, με πανοραμική θέα προς τον όρμο της Ιαλυσού, τα χωριά Κρεμαστή και Παραδείσι στα δυτικά, τη Παστίδα και Μαριτσά στα νότια, και τις καταπράσινες πλαγιές του Προφήτη Ηλία με την κορυφή του Ατάβυρου στο βάθος. Από εδώ διήχθησαν τις επιχειρήσεις για την κατάληψη του νησιού ο Σουλείμάν ο Μεγαλοπρεπής, κατά τη μεγάλη πολιορκία του 1522.

Σήμερα στη θέση αυτή υπάρχει πλήθος μνημείων, όλων των εποχών.

Ο ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΤΗΣ ΙΑΛΥΣΟΥ

Η Ιαλυσός ήταν μια από τις τρεις αρχαίες πόλεις της Ρόδου και αυτόνομη πολιτική οντότητα πριν από το συνοικισμό του 408 π.Χ. Σε σχέση με τις άλλες δύο πόλεις του νησιού, την Κάμιρο και τη Λίνδο, η Ιαλυσός έχει να παρουσιάσει λιγότερο εντυπωσιακά αρχαιολογικά ευρήματα.

Τα τείχη της ακρόπολης της αρχαίας πόλης περιέβαλαν το μεγαλύτερο μέρος της κορυφής της Φιλήρημου και αποτελούσαν σημαντικό στρατηγικό σημείο για τον έλεγχο της βόρειας Ρόδου. Η αρχαία πόλη, που εκτεινόταν γύρω από το όρος, ήταν ξακουστή για τα αθλοπαιγνεία της, αλλά και για τις αθλητικές επιδόσεις της οικογένειας του Διαγόρα.

Όταν το 408 π.Χ. χτίστηκε η πόλη της Ρόδου και πολλοί από τους κατοίκους εγκαταστάθηκαν εκεί, άρχισε και η παρακμή της Ιαλυσού.

Στην περιοχή που περικλείουν τα τείχη σώζονται:

- Ερείπια ελληνοστικού ναού της Πολιάδας Αθηνάς (3^{ος} ή 2^{ος} αι. π.Χ.). Ο ναός ήταν Δωρικού ρυθμού, αμφιπρόστυλος, τετράστυλος ή εξάστυλος, με πρόδρομο, σήκο και οπισθόδρομο.

Οι ανασκαφές έδειξαν ότι ο ναός ήταν χτισμένος πάνω σε παλιότερο ναό της Κλασικής περιόδου. Ο ίδιος χώρος ήταν και τόπος λατρείας του Δία Πολιάειος. Τον 5^ο-6ο αι., πάνω στον αρχαίο ναό θεμελιώθηκε τρίκλιτη βασιλική με αίθριο, από την οποία σώζεται το Βαπτιστήριο, ενώ τον 10^ο αι. στο βόρειο κλίτος προστέθηκε μονόκλιτη εκκλησία με τρούλο.

- Δωρική κρήνη (4^{ος} αι. π.Χ.), στην νότια πλαγιά του λόφου, και πάντα μέσα στα τείχη της ακρόπολης, βρίσκεται η κρήνη της Ιαλυσού.

Το νερό έφτανε εδώ από την κορυφή του λόφου μέσω δύο σπηλαίων και συγκεντρωνόταν σε δεξαμενή που είναι λαξευμένη στο βράχο και έκλεινε με τοίχο σχήματος Π (υδροφροές σε σχήμα λοντοκεφαλής διοχέτευσαν το νερό από την κλειστή στέρνα σε ανοιχτή δεξαμενή).

Νεότερα μνημεία που αξίζει να επισκεφτείτε είναι:

- Μοναστήρι της Παναγίας της Φιλήρημου.

Χτισμένο κατά την περίοδο της Ιπποτοκρατίας, ερειπώθηκε επί Τουρκοκρατίας, οπότε και κατοικήθηκε από καθολικούς μοναχούς. Πρόκειται για διώροφο κτίριο, με εσωτερική αυλή και ανιδωτές στοές που οδηγούσαν στα κελιά των μοναχών. Στον πάνω όροφο ήταν το Ηγουμενείο.

- Το παρεκκλήσι του Αγίου Γεωργίου του Χωστού είναι υπόγεια εκκλησία με τοιχογραφίες του 14^{ου} αι. και βρίσκεται πίσω από το εκδοτήριο των εισιτηρίων του αρχαιολογικού χώρου.

- Ο Ναός της Ιπποτικής περιόδου (14^{ος} αι.) με θολωτή στέγη και δυο εξαγωνικά παρεκκλήσια.

- Ερείπια των Βυζαντινών οχυρώσεων, κατασκευασμένων με υλικό από τον αρχαίο ναό της Αθηνάς.

- Ερείπια καθολικού βυζαντινής μονής, που χρονολογούνται στα τέλη του 10^{ου} αι. ή στις αρχές του 11^{ου} αι.
- Γύρω από την ακρόπολη βρίσκεται η αρχαία νεκρόπολη με 500 περίπου τάφους Μυκηναϊκής, Αρχαϊκής και Κλασικής εποχής.

Ο αρχαιολογικός χώρος είναι ανοιχτός: κάθε μέρα, εκτός Δευτέρας από τις 08:00 – 19:00 στην τουριστική περίοδο και 08:00 – 14:30 εκτός τουριστικής περιόδου.

Στα τέλη της δεκαετίας του 1920, ο Ιταλός κυβερνήτης Mario Lago αποφασίζει την ανακατασκευή της παλιάς εκκλησίας της Φιλέρημου και την επεξεργασία σχεδίου για τη γενικότερη ανοικοδόμηση της περιοχής. Το μοναστήρι της Παναγίας χτίστηκε στην ουσία σχεδόν εξ αρχής. Η γοητευτική αρχιτεκτονική του θυμίζει την αρχιτεκτονική κτιρίων της Ιπποτοκρατίας, ενώ η επικάλυψη με κεραμίδια και εμφανείς ξύλινους δοκούς μιμείται μια ατμόσφαιρα μοναστηριακής απλότητας του 15^{ου} αι.

Έχουν γίνει επίσης προσθήκες, με σημαντικότερες εκείνη του καμπαναριού που μοιάζει με μεσαιωνικό πύργο, κυλινδρικές στις τέσσερις γωνίες και ημισφαιρικό θόλο.

Το 1934 εγκαταστάθηκε στο απέναντι άκρο του λόφου ολοκληρωμένο έργο διαμόρφωσης του τοπίου, που περιλάμβανε τεράστιο σταυρό από λευκό οπλισμένο σκυρόδεμα μνημειακών διαστάσεων και 14 ναύσκους. Ο σταυρός είχε ύψος 16 μ. και η βάση του ήταν κατασκευασμένη από πέτρα. Το 1935 ο δρόμος με τις δένδροστοιχίες που οδηγούσε στο σταυρό κλεισιώθηκε από 14 ναύσκους, με μπρούντζινες πλάκες που απεικόνιζαν τα πάθη του Χριστού.

Ο μνημειώδης σταυρός δεν υπάρχει σήμερα, αφού τον κατεδάφισαν οι ίδιοι οι Ιταλοί, για να μην αποτελεί στοιχείο προσανατολισμού των συμμαχικών αεροπλάνων κατά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.

Επιστρέφοντας από τον ίδιο δρόμο στα Τριάντα, ακολουθείτε την κεντρική αρτηρία, κινούμενοι νότια κατά μήκος της δυτικής ακτής. Καθ' οδόν συναντάτε πολλές μικρές και όμορφες παραλίες, με ταβερνάκια ενοικιαζόμενα δωμάτια.

1. Παραδείσι

Εκεί βρίσκεται το διεθνές αεροδρόμιο του νησιού. Αξίζει να επισκεφτεί κανείς εδώ τη βυζαντινή εκκλησία του Αγίου Ιωάννη.

2. Ο Θεολόγος ή Θολό

Εκεί κατοικούσαν ήδη από τους Προϊστορικούς χρόνους. Ήταν τόπος λατρείας του Ήλιου, στο Ιερό του Ερεθμίου Απόλλωνος, το οποίο γνώρισε τη μεγαλύτερη ακμή του κατά τους Ελληνιστικούς χρόνους.

Κατά τη Χριστιανική περίοδο χτισμένο χωριό μετονομάστηκε σε Θεολόγο, προς τιμήν του Αγίου Ιωάννη του Θεολόγου. Η τουριστική ανάπτυξη ξεκίνησε από το τέλος της δεκαετίας του 1960, χωρίς όμως να καταστρέψει την παραδοσιακή ομορφιά του τοπίου. Στολίδι του χωριού είναι η εκκλησία του Αγίου Στυριδίου, με το χαρακτηριστικό λευκό καμπαναριό και το πανάρχαιο δέντρο στο προαίλιο της.

Ο επισκέπτης μπορεί να απολαύσει εδώ ουζάκι με μεζέ, ή παραδοσιακή κουζίνα. Η παραλία του χωριού, με άμμο και βότσαλα, είναι καλά οργανωμένη και προσφέρεται για όλα τα θαλάσσια σπορ.

Η ευρύτερη περιοχή του Θεολόγου προσφέρεται επίσης για βόλτες στη γύρω περιοχή, τρέκινγκ και ποδήλατο βουνού (mountain bike).

Ακόμα, ο επισκέπτης μπορεί να συνεχίσει τη βόλτα του προς τη προέκταση της κοιλάδας μέσα στο δάσος, ως τη Μονή Καλόπετρας. Το μοναστήρι χτίστηκε το 1784 από τον εξόριστο πρίγκηπα της Βλαχίας Αλέξανδρο Υψηλάντη και είναι αφιερωμένο στην Παναγία. Γιορτάζει στις 14-15 Αυγούστου.

Η ΚΟΙΛΑΔΑ ΜΕ ΤΙΣ ΠΕΤΑΛΟΥΔΕΣ

Στο Θεολόγο ανήκει διοικητικά και η διάσημη Κοιλάδα με τις Πεταλούδες, ή Πελεκάνος. Βρίσκεται σε απόσταση 5 χλμ. από το χωριό, στο δρόμο προς Ψίνθο, μετά το χωριό Πάνος Καλαμώνας.

Όταν γίνει λόγος για κοιλάδα με πεταλούδες, ο επισκέπτης φαντάζεται ίσως μία ηλιόλουστη καταπράσινη κοιλάδα, όπου πεταλούδες όλων των σχημάτων και χρωμάτων πετούν ανέμεσα, ενώ περιχαρείς επισκέπτες τις κυνηγούν με τις απόχες τους. Η πραγματικότητα όμως δεν έχει καμιά σχέση με αυτή την εικόνα. Πρόκειται για μία μικρή, πυκνόφυτη, σκοτεινή κοιλάδα, που τη διατρέχει ένα ρυάκι, το οποίο σχηματίζει στην πορεία του λιμνούλες και μικρούς καταρράκτες.

Την ώρα του επισκεπτηρίου οι πεταλούδες, που είναι γκρι σκούρες, συνήθως κοιμούνται στις σκιερές πλευρές των κορμών των δέντρων ή κοντά στις ρίζες τους, με το κεφάλι προς τα κάτω, σαν νυχτερίδες.

Το θάμα των «αποικιών» τους είναι ήδη εντυπωσιακό όσο κοιμούνται. Αν όμως τύχει και ξυπνήσουν (συνήθως λόγω κάποιου θορύβου), σχηματίζουν πραγματικό «πεταλουδοσύννεφο», ιδιαίτερα εντυπωσιακό, καθώς αποκαλύπτεται και το πορτοκαλί χρώμα της δεύτερης σειράς φτερών τους, που κανονικά δεν φαίνεται να κοιμούνται. Οι κρότοι, όμως, έχουν

αποδειχτεί καταστροφικοί για την αναπαραγωγή τους, γι' αυτό και έχουν απαγορευτεί ρητός. Οι επισκέπτες κινούνται αργά, σιωπηλοί, κατά μήκος ενός πολύ όμορφα διαμορφωμένου διαδρόμου που ακολουθεί το ρυάκι.

Έτσι κι αλλιώς η επίσκεψη αποζημιώνει πλήρως τον επισκέπτη.

Η Κουιάδα με τις Πεταλούδες είναι ανοιχτή το καλοκαίρι από τις 8:30 ως τις 18:00 (μπορεί να φτάσει κανείς εδώ και από τη Λίνδο, ακολουθώντας το δρόμο της Αρχιπολής).

Η είσοδος είναι κοστίζει 0,9 ευρώ.

Το τελευταίο λεωφορείο για τη Ρόδο φεύγει από τις Πεταλούδες στις 14:30.

Στην είσοδο του χώρου υπάρχει εστιατόριο – αναψυκτήριο και πωλούνται αναμνηστικά.

Αφήνοντας το Θεολόγο και προχωρώντας προς την Κάμειρο, διασχίζετε τα πεδινά χωριά Σορκινή και Φάνες. Πολλοί δρόμοι, άλλοτε ασφαλτοστρωμένες και άλλοτε όχι, οδηγούν στην παραλία.

Ο ΑΓΙΟΣ ΣΥΛΛΑΣ

Στα ενδότερα της περιοχής της Σορκινής αξίζει να επισκεφτεί κανείς τον Άγιο Σύλλα ή Άγιο Σούλα, σε πανέμορφο δάσος με πεύκα και οξυές.

Στο μοναστήρι υπάρχει πηγή της οποίας το νερό θεωρείται θεραπευτικό.

Η ΚΑΛΑΒΑΡΔΑ

Από τα Καλαβάρδα, ακολουθώντας τον ασφαλτοστρωμένο δρόμο προς τη θάλασσα, φτάνετε στην πολυσύχναστη παραλία. Το χωριό είναι ήσυχο, με συμπαθητικά καφενεία στην πλατεία και οικογενειακές ταβέρνες.

ΤΟ ΣΑΛΑΚΟ

Μικρό ορεινό χωριό 600 περίπου κατοίκων, που φημίζεται για το υγιεινό του κλίμα. Βρίσκεται στα μισά του όρους Προφήτης Ηλίας, σε περιοχή με πολύ πράσινο και με καρυδιές.

Αξίζει να επισκεφτεί κανείς εδώ τις βυζαντινές εκκλησίες του Αγίου Γεωργίου και του Αγίου Νικολάου, την εκκλησία της Κοίμησης της Θεοτόκου, την Παλιοκκλησιά και τον Αι-Παύλο.

Για τους λάτρεις της φύσης, αξίζει μια βόλτα στη σπηλιά της Μακαροίνας, τις πλούσιες πηγές, καθώς και τους παλιούς αγροτικούς οικισμούς Καμαράκι και Καπί.

Η ΚΑΜΕΙΡΟΣ

Μετά τα Καλαβάρδα (5χλμ.) συναντάτε το ακρωτήριο του Αγίου Μηνά, που παλιά ονομαζόταν Μυλάντιο, όπου βρίσκεται και η παρακαμπήριος προς την Κάμειρο, την τρίτη από τις αρχαίες πόλεις της Ρόδου.

Η Κάμειρος, η πιο μικρή σε έκταση πόλη της αρχαίας Ρόδου, δέσποζε στο κεντροδυτικό τμήμα του νησιού. Ήταν σπουδαίο εμπορικό κέντρο από την Αρχαϊκή ως και την Ελληνιστική εποχή. Στην Προϊστορική εποχή λατρεύονταν εδώ οι μυλάντιοι θεοί, δηλαδή οι θεοί που διδάζαν στους ανθρώπους το άλεσμα και το ζύμωμα. Στα γεωργικά προϊόντα βασιζόταν και η οικονομία της Καμείρου κατά την αρχαιότητα, καθώς τα κύρια προϊόντα της ήταν τα σύκα, το λάδι και το κρασί.

Η εξαγωγή του λαδιού και του κρασιού έδωσε ώθηση και στην ανάπτυξη της αγγειοπλαστικής.

Κοντά στα Καλαβάρδα έχει ανακαλυφθεί νεκρόπολη, που μαρτυρεί ότι η περιοχή κατοικούταν ήδη από τη Μυκηναϊκή εποχή. Η πόλη αναπτύχθηκε, όμως, από τους Δωριείς, όπως και η Λίνδος και η Ιαλυσός, και η ακμή της τοποθετείται στον 6^ο αι. π.Χ.

Τότε χτίστηκε και ο Ναός της Καμειράδος Αθηνάς. Από το 408 π.Χ. οπότε χτίστηκε η πόλη της Ρόδου, αρχίζει η παρακμή της Καμείρου, όπως ακριβώς συνέβη και με την Ιαλυσό. Ο σεισμός του 226 π.Χ. κατέστρεψε την πόλη και το Ναό της Καμειράδος Αθηνάς. Εν συνεχεία, οικοδομείται η ελληνοιστική Κάμειρος σύμφωνα με το Ιπποδάμιο σύστημα, αλλά ο σεισμός του 142 π.Χ. καταστρέφει για δεύτερη φορά την πόλη, καθώς και τον νεότερο ναό της Αθηνάς, από τον οποίο σήμερα σώζονται μόνο οι θεμελιώσεις.

Η αρχαιολογική έρευνα έχει φέρει στο φως στοιχεία που αποδεικνύουν ότι η Κάμειρος κατοικήθηκε ως και τον 4^ο αι. μ.Χ. Μερικοίς αιώνες αργότερα, η περιοχή είχε γίνει δάσος και καλλιργήσιμες εκτάσεις και ήταν γνωστή ως Κάμειρος, όπου δεν υπάρχουν στην περιοχή βυζαντινά μνημεία.

Λγρότες από τα Καλαβάρδα και τις Φάνες βρήκαν πρώτοι στα χωράφια τους αρχαίους τάφους. Έτσι ξεκίνησαν εκτεταμένες αρχαιολογικές έρευνες, που έφεραν στο φως την κυριολεκτικά χαμένη πόλη της Καμείρου.

Όπως και η Ιαλυσός, η Κάμειρος υπήρξε θύμα αρχαιοκαπήλων στα τέλη του 19^{ου} αι., και στις αρχές του 20^{ου} αι. Σημαντικά ευρήματα από την περιοχή κοσμούν σήμερα τις συλλογές του Βρετανικού Μουσείου και του Λούβρου, ενώ ελάχιστα μόνο βρίσκονται στο Μουσείο της Ρόδου.

Από το 1928 ως το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, η Ιταλική Αρχαιολογική Σχολή διεξήγαγε σημαντική ανασκαφική έρευνα στην περιοχή και προχώρησε σε αρκετές αναστηλώσεις. Ο χώρος ανασκάφηκε, με στόχο να δημιουργηθεί ένας εντυπωσιακός αρχαιολογικός πόλος έλξης. Το αποτέλεσμα ήταν πάντως να γίνουν και βιαστικές αναστηλώσεις, που πολλές φορές εμποδίζουν να ξεχωρίσει κανείς ποιο είναι το αρχαίο κομμάτι και ποιο το αναστηλωμένο.

Ο ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΤΗΣ ΚΑΜΕΙΡΟΥ

Όσοι φτάνουν με λεωφορείο από τη Ρόδο, αποβιβάζονται σε απόσταση 1χλμ. περίπου από τον αρχαιολογικό χώρο. Από εκεί ξεκινάει σχετικά δύσκολη ανάβαση.

Ο αρχαιολογικός χώρος είναι ανοιχτός Τρίτη – Κυριακή 08:30 – 18:40.

Η είσοδος κοστίζει 2,50 ευρώ.

Η αρχαία πόλη ήταν χτισμένη στην πλαγιά λόφου με επίπεδη κορυφή. Έχει εντοπιστεί ιερό σε θέση βορειοδυτικά του οικισμού, καθώς και ένας άλλος οικισμός, παραθαλάσσιος, κοντά στην εθνική οδό.

Η Κάμειρος είναι ιδιαίτερα σημαντικός αρχαιολογικός χώρος, εκτός των άλλων και γιατί σχεδόν ολόκληρος ο αρχαίος οικισμός σώζεται σε εξαιρετικά καλή κατάσταση. Είναι πράγματι εντύχημα το ότι δεν υπήρξε συνεχής κατοίκηση του χώρου στα νεότερα χρόνια.

Έτσι, μπορείτε σήμερα να θαυμάσετε την αρχαία πόλη και να δείτε πώς ήταν ένας αρχαίος οικισμός, με το πολυεδομικό του σύστημα, τους ναούς, την αγορά, τους βωμούς, τα υδρευτικά συστήματα και τα λουτρά του.

Στο υψηλότερο από τα τρία επίπεδα βρισκόταν η ακρόπολη της πόλης με το ιερό της Αθηνάς Καμειράδος. Από εδώ προέρχονται και τα αρχαιότερα ευρήματα του οικισμού.

Αλλά αξιοθέατα του αρχαιολογικού χώρου είναι:

Ο Ναός της Καμειράδος Αθηνάς

Δωρικού ρυθμού, τετράστυλος, περίπτερος δηλ. με κίονες γύρω γύρω, αντικατέστησε πιθανώς προγενέστερο ναό που καταστράφηκε από το σεισμό του 226 π.Χ.

Η Δεξαμενή, Στοά

Ακριβώς κάτω από τον ναό, υπάρχει ορθογώνια δεξαμενή του 6^{ου} αι. π.Χ. για τη διοχέτευση νερού στον οικισμό. Είχε χωρητικότητα 600 κ.μ. και αποθέματα που επαρκούσαν για 300-400 οικογένειες.

Την Ελληνιστική Εποχή χτίστηκε Στοά, που θα καταστήσει άγχρηστη τη δεξαμενή. Η Στοά διέθετε δύο σειρές κίωνων, καταστήματα, καθώς και χώρο διαμονής για τους προσκυνητές.

Μπροστά από τη Στοά σώζεται τετράπλευρος βωμός, επίσης της Ελληνιστικής εποχής.

• Ο Οικισμός

Στο δεύτερο επίπεδο βρίσκεται ο κυρίως οικισμός της Κάμειρου. Κι εδώ είναι εμφανής η χρήση του Ιπποδάμειου συστήματος στη χάραξη των δρόμων. Ψηφιδωτά και προσόψεις με τοιχογραφίες κοσμούσαν τις οικίες της πόλης. Υπάρχουν επίσης λείψανα δημοσίων λουτρών, με αίθουσες για ψυχρά και θερμά λουτρά και υπόκαυστα για τη θέρμανση του χώρου.

• Στο τρίτο και χαμηλότερο επίπεδο βρίσκονται και τα πιο σημαντικά αρχαιολογικά ευρήματα. Ο χώρος είχε υποστεί μεγάλες επεμβάσεις στην αρχαιότητα, ώστε να δημιουργηθεί εκτεταμένη επίπεδη επιφάνεια. Στο νότιο μέρος αυτής της «πλατείας» υπάρχει πόρινος ναός μικρών διαστάσεων, δωρικού ρυθμού, με δύο κίονες ανάμεσα σε παραστάδες στην κορυφή.

Δεν γνωρίζουμε με βεβαιότητα σε ποια θεότητα ήταν αφιερωμένος, πιθανώς στον Πύθιο Απόλλωνα. Ολόκληρη σχεδόν τη νότια πλευρά της «πλατείας» καταλαμβάνει η κρήνη, η οποία είναι αναστηλωμένη από τους Ιταλούς. Είναι πιθανόν η κρήνη αυτή να έμοιαζε κατασκευαστικά και τεχνολογικά με την κρήνη της Ιαλυσού, αλλά είναι πολύ δύσκολο να το γνωρίζουμε με βεβαιότητα, μια και οι αναστηλώσεις των Ιταλών αλλοίωσαν τη μορφή του μνημείου. Μπροστά από την κρήνη ανοιγόταν ο χώρος της Αγοράς, του πιο σημαντικού χώρου κάθε αρχαίας πόλης. Στη δυτική πλευρά της είχαν στηθεί ενεπίγραφα βάθρα αγαλμάτων και αναθημάτων, ενώ στο βορειοανατολικό τμήμα υπάρχει ένα μικρό ιερό, που περιλαμβάνει βωμούς διαφόρων θεοτήτων.

Τα δύο επίπεδα, δηλ. αυτό της «πλατείας» κι αυτό του κυρίως οικισμού, συνδεόταν μεταξύ τους με μνημειώδη κλίμακα

Η ΣΚΑΛΑ ΚΑΜΕΙΡΟΥ

Η παραλία της αρχαίας Καμείρου είναι κατάλληλη για κολύμπι. Ο δρόμος συνεχίζει παραλιακά για άλλα 16 χλμ. ως τη Σκάλα Καμείρου, και εν συνεχεία στρίβει προς τα μεσόγεια.

Πιθανότατα κατά την αρχαιότητα η σημερινή Σκάλα Καμείρου να ήταν το επίνειο της Καμείρου. Σήμερα είναι γραφικό ψαροχώρι, με λίγους κατοίκους και πολλούς ανεμόμυλους, χτισμένο στο κέντρο ενός μικρού όρμου, σχετικά προστατευμένου από τους ανέμους.

Από εδώ μπορεί να πάρει κανείς καΐκι με προορισμό τη Χάλκη, η οποία απέχει μόλις 10 ν.μλ.

Το καΐκι αναχωρεί συνήθως αργά το μεσημέρι και το ταξίδι διαρκεί 90' επιστροφή από τη Χάλκη στη Ρόδο την επόμενη μέρα το πρωί.

Ο επισκέπτης μπορεί να απολαύσει επίσης φρέσκο ψάρι στις ταβέρνες του χωριού, το οποίο φημίζεται και για το καλό κρασί του.

ΤΟ ΚΑΣΤΡΟ ΚΡΗΤΗΝΙΑΣ

Φεύγοντας από την Σκάλα Καμείρου, ακολουθείτε το δρόμο προς το ιπποτικό Κάστρο της Κρητηνίας, που αναστηλώθηκε πρόσφατα.

Το ισχυρότατο αυτό φρούριο ήταν χτισμένο κοντά στη θάλασσα και είχε πανοραμική θέα προς τα νησιά Μακρό, Στρογγυλή, Αλιμιά και Χάλκη.

Για μπάνιο αξίζει να αναζητήσει κανείς την κοντινή παραλία Κοκριά.

Η ΚΡΗΤΗΝΙΑ

Αφήνοντας το κάστρο, κατευθυνόμαστε προς το χωριό Κρητηνία, που μάλλον οφείλει το όνομά του στο ότι οι κάτοικοί του κατάγονται από την Κρήτη.

Η Κρητηνία είναι χτισμένη αμφιθεατρικά σε καταπράσινο τοπίο.

Αξίζει να περπατήσει κανείς στα δρομάκια του χωριού με τα παραδοσιακά σπίτια, που θυμίζουν τη Ρόδο πριν από την τουριστική ανάπτυξη.

Αξίζει επίσης να επισκεφτείτε το Λαογραφικό Μουσείο, όπου εκτίθενται γεωργικά εργαλεία, οικιακά σκεύη, αργαλείοι κτλ.

ΤΑ ΣΙΑΝΑ

Αφήνοντας την Κρητηνία, συνεχίζετε προς τα Σιάνα. Στη διαδρομή αξίζει να κάνετε ορισμένες παρεκκλίσεις, ακολουθώντας ασφαλτοστρωμένους ή αγροτικούς δρόμους, ανάλογα με την περίπτωση, για να εξερευνησετε ωραίες παραλίες όπως η Αμάρτου και η Γλυφάδα.

Τα νερά εδώ είναι κρυστάλλινα, και γενικότερα το τοπίο γοητεύει με την άγρια ομορφιά του.

Τα Σιάνα φημίζονται για τα καλιά πέτρινα σπίτια τους, αλλά και για τα προϊόντα τους, όπως ούζο, μέλι, γασούρι. Αξιόλογα αρχαιολογικά ευρήματα έχουν εντοπιστεί στην παρακείμενη περιοχή Κεραμί, καθώς και στη θέση Κυμισάλα, που αποτελεί μέρος ευρύτερου αρχαιολογικού συνόλου με ακρόπολη, οχύρωση, οικισμό και νεκροπόλεις.

Ο ΜΟΝΟΛΙΘΟΣ

Αφήνοντας τα Σιάνα κατευθυνόμαστε προς τον Μονόλιθο, γραφικό χωριό χτισμένο αμφιθεατρικά στις πλαγιές του όρους Ακραμύτης, με υπέροχη θέα προς το κέντρο του νησιού.

Μετά το χωριό κατευθυνόμαστε προς το κάστρο του 15^{ου} αι., το οποίο βρίσκεται σε απόσταση περίπου 2 χλμ. Πρόκειται για ένα από τα πιο εντυπωσιακά σημεία του νησιού, καθώς το κάστρο, που δεν διατηρείται σε ιδιαίτερα καλή κατάσταση, μοιάζει με αληθινή αετοφωλιά.

Είναι χτισμένο στην κορυφή τεράστιου βράχου, εξού και το όνομα Μονόλιθος, και έχει εκπληκτική θέα προς τη θάλασσα, ειδικά κατά το ηλιοβασίλεμα.

Μέσα στο κάστρο βρίσκεται το εκκλησάκι του Αγίου Παντελεήμονα, που χτίστηκε επίσης τον 15^ο αι. .

Σε απόσταση 2,5 χλμ. από το κάστρο βρίσκονται οι Φούρνοι, όπου μετά από μια πρώτη παραλία με βότσαλα, ανοίγεται μια πανέμορφη παραλία με λεπτή άμμο.

Η ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΡΟΔΟΣ

Η ΠΑΣΤΙΑ

Το χωριό Παστίδα, ιδρύθηκε περί το 1700, από τον τούρκο πασά Παστί Αλή, εξού και το όνομά του. Το σπίτι του πασά υπάρχει ακόμη και οι κάτοικοί του το αποκαλούν *σαράγιμ* (παρασφωρά της λέξης *στράι*).

ΟΙ ΚΑΛΥΘΙΕΣ

Αφήνοντας την Παστίδα και περνώντας από τα όμορφα Μαριτσά, ακολουθείτε κατεύθυνση προς Καλυθές. Πριν από το χωριό συναντάτε τη Μονή της Αγίας Ελεούσας, όπου μπορεί να θαυμάσει κανείς όμορφες τοιχογραφίες. Έξω από τις Καλυθές βρίσκεται και η πολύ ενδιαφέρουσα εκκλησία του Αγίου Ιωάννη.

Η θέση Σαραντάπηχος, που βρίσκεται επίσης κοντά στις Καλυθές, θεωρείται ακρόπολη Αρχαϊκής εποχής.

Η ΨΙΝΘΟΣ

Αφήνοντας τις Καλυθές με κατεύθυνση προς την Ψίνθο, μπαίνετε σ' ένα καθαρά ορεινό και καταπράσινο τοπίο. Όλα τα χωριά που συναντάει κανείς εδώ είναι *ειδωλλιακά*.

Η ΕΛΕΟΥΣΑ

Μέσα σε εξαιρετικά φυσικό τοπίο, η Ελεούσα είναι χωριό εντελώς διαφορετικό απ' όλα τα άλλα του νησιού. Προσεγγίζοντας το, ο επισκέπτης νιώθει σαν να βρίσκεται σε ιταλική πόλη.

Κατά τη διάρκεια της ημέρας το χωριό μοιάζει να βρίσκεται εν υπνώσει.

Το βράδυ, όμως, μοιάζει να γίνεται «μυστικός» τόπος συνάθροισης των Ροδιτών, που έρχονται απ' όλα τα μέρη του νησιού για να κατακλύσουν τις φημισμένες ψησταριές του.

Ο ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΤΟΥ ΦΟΥΝΤΟΥΚΛΙ

Από την Ελεούσα αξίζει να πάει κανείς ως τη γραφική Διμιλιά, που απέχει μόλις 3 χλμ., και να επιστρέψει προκειμένου να μπει στον κεντρικό δρόμο προς τον Απόλλωνα.

Ο δρόμος αυτός διασχίζει το δάσος του βουνού Περίοδη που βρίσκεται ανάμεσα στη Διμιλιά και τα Πλατάνια και είναι γεμάτο πεύκα και πλατάνια. Εδώ βρίσκεται και ο Άγιος Νικόλαος του Φουντουκλί, μικροσκοπική βυζαντινή εκκλησία του 13^{ου} - 14^{ου} αι. με εντυπωσιακές τοιχογραφίες.

Δίπλα στην εκκλησία υπάρχει πηγή και διαμορφωμένος χώρος για να απολαύσει κανείς την πανοραμική θέα.

Ο ΠΡΟΦΗΤΗΣ ΗΛΙΑΣ

Από το γραφικό χωριό Απόλλωνας μπορεί να επισκεφτεί κανείς τη Μονή Καρυώνα και το ξωκλήσι της θαυματουργής Παναγίας.

Το 1513, με ειδικό διάταγμα του μεγάλου μαγιάστρου, το εικόνισμα της μεταφέρθηκε στο κάστρο του Φαρακλού, για να προστατευτεί από τους επιδρομείς.

Εν συνεχεία, μετά από μαγικτική διάδρομή, φτάνει κανείς στην κορυφή του Προφήτη Ηλία, με υψόμετρο 720 μ., όπου βρίσκεται το ομώνυμο βυζαντινό μοναστήρι και μερικά κτίρια-επαύλει, σε νοτιοτορλεζικό ρυθμό, ένα από αυτά ήταν η βίλα του διοικητή de Vecchi.

Εντυπωσιακό, παρά τα σημάδια της εγκατάλειψης που έχουν γίνει ιδιαίτερα εμφανή, είναι και το ξενοδοχειακό συγκρότημα «*Έλαφος και Ελαφίνα*», με τις έντονα κακλιμένες ξύλινες στέγες του. Το συγκρότημα αποτελείται από ένα τριώροφο κτίριο (ο «*Έλαφος*») και ένα διώροφο (η «*Ελαφίνα*»). Πρώτο χτίστηκε το ξενοδοχείο Έλαφου το 1929. Το 1930 έγινε προσθήκη εστιατορίου στο ισόγειο, με μεγάλη βεράντα από πάνω.

Κατασκευάστηκε επίσης γήπεδο τένις και πίστα χορού. Αργότερα έγινε προσθήκη ορόφου που κατέργησε τη βεράντα. Το 1932 κατασκευάστηκε η νέα πτέρυγα, που ονομάστηκε «*Ελαφίνα*».

Θα μπορούσαμε να πούμε ότι ο Προφήτης Ηλίας είναι ο βοτανικός κήπος του νησιού. Οι ερασιτέχνες φυσιοδίφες θα εκπλαγούν από τον πλούτο και την ποικιλία της χλωρίδας: αμυγδαλιές, ακακίες, ασκινόι, φασκομηλιές, ρίγανη, νεκρολούλουδα, αγκινारीες, αθάνατοι, αγριοκρέμμυδα, ασφόνδυλοι, κουμαριές, σχίνα, ζουμπούλι, ασπάλαθοι, ασπάραγοι, αχινοπόδες, θυμαριές, σαλβίες, στρίβες, κυπαρίσσια, κέδροι, καθείς και η σπάνια πιωνία η λευκή.

Όσον αφορά τα ελάφια και τα ζαρκαδία, η αλήθεια είναι ότι με τα χρόνια έχουν λιγοστέψει αισθητά.

Ο ΕΜΠΩΝΑΣ

Αφήνοντας τον Προφήτη Ηλία, αξίζει να κατευθυνθεί κανείς προς τη Λίμνη των Νανών, περίπου 800 μ. από το χωριό Νάνοι.

Δημιουργήθηκε σε καθίζηση του λόφου, με κατασκευή φράγματος στον μικρό ποταμό που βρισκόταν εκεί. Σε απόσταση 7 χλμ. περίπου από τους Νάνους βρίσκεται ο Πονάς.

Πρόκειται για το πιο ψηλό χωριό του νησιού, σε υψόμετρο 825 μ. στις πλαγιές του όρους Ατάβυρος. Η ομορφιά του οποίου εντυπωσιάζει. Το φυσικό δάσος κυπαρισσιού που περιτριγυρίζει το χωριό έχει χαρακτηριστεί μνημείο της φύσης και δημιουργεί αντίθεση με τις ψηλότερες πλαγιές του Ατάβυρου, που είναι εντελώς ξεράς. Ο Έμπωνας έχει όμορφα σπίτια, όπου κυριαρχεί η παραδοσιακή εσωτερική διακόσμηση.

Πολλοί κάτοικοι φοράνε και σήμερα παραδοσιακές τοπικές φορεσιές. Υπάρχει επίσης ένα πολύ ενδιαφέρον Λαογραφικό Μουσείο, το οποίο στεγάζεται στην οικία του καθηγητή και λογοτέχνη Ιωάννη Κωνσταντάκη. Το κτίριο, που χτίστηκε το 1840, κληροδοτήθηκε στην κοινότητα το χωριό μαζί με τη λαογραφική συλλογή του καθηγητή. Στη συλλογή προστέθηκαν πολλά εκθέματα που προσέφεραν χωριανοί, κι έτσι σήμερα μπορεί κανείς να θαυμάσει εκεί εικονοστάσια, πιάτα, εργαλεία υποδηματοποιού, χρέμια, στολές, γεωργικά εργαλεία, χειρόγραφα, βιβλία, κ.ά.

Ο ΑΤΑΒΥΡΟΣ

Αφήνοντας τον Έμπωνα και κινούμενοι στο δρόμο που ακολουθεί περιφερειακά τον Ατάβυρο, κατευθυνόμαστε προς το γραφικό χωριό Άγιος Ισίδωρος.

Στην πορεία μπορεί να επισκεφτεί κανείς τη Μονή Αρταμίτη και τις εκκλησίες του Αγίου Γεωργίου και του Αγίου Ιωάννη, που βρίσκονται μετά τον Άγιο Ισίδωρο, στο δρόμο προς τα Σιάνα.

Αφήνοντας τον Άγιο Ισίδωρο και με κατεύθυνση το γραφικό χωριό Λαέρμα, συναντάμε την εκκλησία της Αγίας Σοφίας στη μέση περίπου της διαδρομής.

Από τα Λαέρμα ξεκινάει και ο δρόμος που συνδέει τρεις σημαντικές μονές του νησιού: τη Μονή Θάρρι, τη Μονή Υψηλής κοντά στη Λάρδο. Η διαδρομή έως τη Λάρδο είναι πολύ όμορφη, αλλά σε πολλά σημεία ο δρόμος γίνεται δύσβατος.

Η Μονή Θάρρι απέχει 4 χλμ. από τα Λαέρμα και είναι χτισμένη πρόσφατα.

Το καθολικό της, όμως, είναι η βυζαντινή εκκλησία του Αγίου Μιχαήλ, που ανήκει στον τύπο του ελεύθερου σταυρού με τρούλο.

ΤΑ ΠΡΟΦΥΛΙΑ, ΤΟ ΙΣΤΡΙΟ, ΤΟ ΒΑΤΙ, Η ΑΡΝΙΘΑ

Αφήνοντας τα Λαέρμα και κατευθυνόμενοι προς την Απολακκιά, μπορείτε να αποκλίσετε από την πορεία σας, προκειμένου να επισκεφτείτε τα παραδοσιακά ορεινά χωριά Προφύλια, Ίστριο, Βάτι και Αρνίθα ή Αρνίτα. Η Αρνίθα υπήρξε τόπος εξορίας του Νικολάου Πλαστήρα το 1926.

Η περιοχή είναι διάσπαρτη από πολύ ενδιαφέρουσες εκκλησίες και μοναστήρια, όπως ο Άγιος Ιωάννης ανάμεσα στα Προφύλια και την Απολακκιά, ο Άγιος Νεκτάριος στην Αρνίθα, ο Αρχάγγελος Μιχαήλ και ο Άγιος Ιωάννης κοντά στο Βάτι.

Στα αξιοθέατα συγκαταλέγεται και η Μονή Φιλήμονος έξω από την Αρνίθα. Στη μονή φυλάσσεται το ξίφος του αγίου και χειρόγραφο ευαγγέλιο του 17^{ου} αι.

Ο ΜΕΣΑΝΑΓΡΟΣ, Η ΜΟΝΗ ΣΚΙΑΔΙ

Από την Αρνίθα μπορεί να επισκεφτεί κανείς τον πολύ όμορφο και παραδοσιακό Μεσαναγρό κι από εκεί τις κοντινές εκκλησίες του Προφήτη Ηλία και της Αγίας Παρασκευής, καθώς και την Παναγία τη Σκιαδενή ή Μονή Σκιάδι, η οποία ονομάζεται έτσι, γιατί το βουνό όπου είναι χτισμένη έχει σχήμα σκιάδιου, μοιάζει δηλ. με καπέλο.

Λέγεται ότι εδώ υπήρχε ιερό της Αρτεμης και ότι κατά τους Βυζαντινούς χρόνους το μοναστήρι καταστράφηκε από πειρατές και πυρκαγιές. Τμήμα της μονής που είχε καταστραφεί ξαναχτίστηκε το 1861.

Η ΑΠΟΛΑΚΚΙΑ

Αφήνοντας τη Μονή Σκιάδι, μπορεί να κατευθύνει κανείς προς την Απολακκιά ακολουθώντας τον παραλιακό δρόμο. Το όνομα Απολακκιά προέρχεται από τη λέξη απόλακκα, που σημαίνει υπόγεια αποθήκη.

Πρόκειται για αποθήκες όμοιες με πηγάδια, όπου έβραζαν τα σιτηρά μετά τον αλωνισμό, για να τα προσφυλάζουν από τις ψείρες.

Η Απολακκιά είναι πολύ γραφική και γνωστή για τους παραδοσιακούς της γάμους.

Το 1993, μπουλντόζα που δούλευε σε έργα ύδρευσης αποκάλυψε τη βασιλική της Αγίας Αναστασίας, με μωσαϊκά, τοιχογραφίες και κοιμητήριο. Μεγάλο ενδιαφέρον παρουσιάζει και το φράγμα της Απολακκιάς. Πρόκειται για ένα έργο που ξεκίνησαν οι Ιταλοί, αλλά που ολοκληρώθηκε πρόσφατα. Η εκκλησία της Θεοτόκου είναι αντίγραφο εκείνης που είναι καταποντισμένη στο φράγμα και της οποίας διακρίνεται ο τρούλος να εξέχει από το νερό.

Λέξει να επισκεφτεί κανείς το εκκλησάκι του Αγίου Γεωργίου Βάρδα, ενός από τους αρχαιότερους κεραμοσκεπαστους ναούς στα Δωδεκάνησα. Ο τωρινός ναός χτίστηκε το 1920 στα ερείπια της παλιάς βασιλικής. Ο όρμος της Απολακκιάς με την πολύ όμορφη παραλία Κάλαμος προσφέρεται για μπάνιο.

Η ΦΑΝΟΥΡΟΠΙΤΑ

Η φανουρόπιτα φτιάχνεται την παραμονή της γιορτής του Αγίου Φανουρίου. Πρέπει να είναι μικρή και στρογγυλή. Μοιράζεται στους πιστούς και φτιάχνεται άλλοτε για να φανερώσει ο άγιος κάποιο αντικείμενο, και άλλοτε για να φανερώσει την υγεία σε κάποιον ασθενή.

Υλικά : ένα ποτήρι του νερού αραβοσιτέλαιο, ενάμισι ποτήρι του νερού ζάχαρη, δύομισι ποτήρια χυμός πορτοκαλιού, ένα κουταλάκι του γλυκού σόδα, δυο πακετάκια αλεύρι που φουσκώνει μόνο του.

Εκτέλεση: χτυπάτε για δυο λεπτά το λάδι σ' ένα μπολ. Ρίχνετε τη ζάχαρη, ξαναχτυπάτε, και μετά προσθέτετε το χυμό του πορτοκαλιού, το νερό, το κονιάκ και το αλεύρι, μέσα στο οποίο έχετε ρίξει τη σόδα. Ζυμώνετε καλά και το ψήνετε επί τη 1 ώρα σε κατάλληλο ταψί.

Ο ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ ΣΤΗ ΡΟΔΟ

Τα χρόνια της Ιταλοκρατίας ενέπνευσαν στους κατοίκους της Ρόδου μια αγάπη για την αγωνιστική ποδηλασία, που δεν τη συναντάμε σχεδόν πουθενά αλλού σε ολόκληρη την Ελλάδα.

Υπάρχουν αρκετά σωματεία που ασχολούνται με το άθλημα αυτό.

Επίσης, υπάρχει και ποδηλατοδρόμιο, ενώ πολλοί από τους Έλληνες αθλητές που έχουν διακριθεί στο άθλημα αυτό κατάγονται από τη Ρόδο.

Εξάλλου, ποδήλατα νοικιάζονται παντού σε όλο το νησί και σε ιδιαίτερα χαμηλές τιμές. Η εταιρεία Hellas Bike Travel, που έχει γραφείο στο Φαληράκι, οργανώνει ομάδες για διαδρομές μάουντεν μπάικ, ή για να κάνουν το γύρο του νησιού.

Οι παραλίες της Ρόδου είναι παράδεισος για όλα τα θαλάσσια σπορ. Ιδιαίτερα στην ανατολική ακτή, η προσφορά είναι τεράστια και οι επιλογές πολλές.

Θαλάσσιο σκι, ιστιοσανίδα, τζετ σκι, αλεξίπτωτο υπάρχουν σχεδόν παντού.

Στο Φαληράκι υπάρχει και η δυνατότητα για μπάντζι τζάμπινγκ.

Υπάρχουν δυο εταιρείες που παραδίδουν μαθήματα ελεύθερης κατάδυσης. Και οι δύο ξεκινούν από το Μανδράκι και παραδίδουν τα μαθήματα στον όρμο της Καλλιθέας.

Τα περισσότερα μεγάλα ξενοδοχεία διαθέτουν γήπεδα τένις, ενώ το γήπεδο γκολφ στο Αφάντου λειτουργεί όλο το χρόνο.

Τέλος, η Ρόδος διαθέτει πολύ ωραίους βράχους για αναρρίχηση, ειδικά στην περιοχή της Λίνδου, αλλά δεν έχει οργανωμένες πίστες γι' αυτό το άθλημα.

Η ΔΙΑΣΚΕΛΑΣΗ ΣΤΗ ΡΟΔΟ

Στα περίχωρα της Ιαλυσού βρίσκεται και ένα παγκοσμίως διάσημο ελληνικό εστιατόριο – ίσως και το μόνο στο είδος του: τα «Κιούπια».

Βρίσκεται σ' έναν καταπληκτικό χώρο με πέτρινους τοίχους, τοξωτά ταβάνια και φυσικά... κιούπια.

Διακρίνεται για την εξαιρετική του κουζίνα και το τελετουργικό του σέρβις.

Ο μετρ του εστιατορίου στοιμάζει το μενού ανάλογα με το κρασί που εσείς επιλέγεται, κι έτσι μια τεράστια ποικιλία από ορεκτικά, εντράδες και ψητά αρχίζει να παρελαύνει από μπροστά σας πάνω σε δίσκους.

Το δείπνο εδώ παύει να είναι απλό φαγητό και γίνεται εμπειρία. Εξυπακούεται ότι η κράτηση για δείπνο στα Κιούπια είναι κάτι περισσότερο από απαραίτητη.

Εκτός από τα Κιούπια, ο Έλληνας επισκέπτης της Ρόδου μπορεί να αποκτήσει στο νησί και άλλες γαστρομαργικές εμπειρίες. Είναι απόλυτα φυσιολογικό, σ' ένα τέτοιο κοσμοπολίτικο περιβάλλον, να ευδοκιμούν και κάθε λογής εθνικές κουζίνες και ιδιαιτερότητες.

Τα σκανδιναβικά ζαχαροπλαστικά και οι φούρνοι είναι επίσης συνηθισμένο φαινόμενο. Εδώ, μπορεί να φάει κανείς για πρωινό φινλανδέζικη γαλατορυζόπιτα, ή για το μεσημεριανό του, να τοιμηθεί το κλασικό σουηδικό σάντουιτς, «σμόγκαρσμπροντ», με καπνιστό σολομό από τα φιόρν ή με καπνιστό χοιρομέρι και από τα λιβιάδια του Γκέτεμποργκ και της Ουψάλας.

Η πεμπτουσία του κοσμοπολιτισμού, όμως, βρίσκεται στο ινδικό εστιατόριο της πόλης, όπου ένας Εγγλέζος, μαζί με την Ολλανδέζα γυναίκα του, μαγειρεύουν ινδικό φαγητό, που σερβίρει ένας Έλληνας, ο οποίος για να προσθέσει το δικό του τόνο στην ανατολίτικη διακόσμηση φοράει σαρίκι, όχι όμως αυθεντικό αλλά αποκριτικό!

Το φαγητό είναι πολύ καλό και το σερβίρισμα γίνεται με πολύ ευγένεια και ακόμη περισσότερο χούμορ, ώστε να περάσει ο επισκέπτης μια αξέχαστη βραδιά.

Η ΝΥΧΤΕΡΙΝΗ ΖΩΗ ΣΤΗ ΡΟΔΟ

Η Ρόδος φημίζεται για τη νυχτερινή της ζωή: κέντρα με πρόγραμμα δημοτικών και λαϊκών τραγουδιών, ντισκοτέκ, μπαρ, παμπ, καφετέριες, ζαχαροπλαστική.

Όσον αφορά την πόλη της Ρόδου, λίγα είναι τα νυχτερινά κέντρα που βρίσκονται στην παλιά πόλη, κι όσα βρίσκονται εκεί διακρίνονται για το σεβασμό τους στις ώρες κοινής ησυχίας, αλλά και για το γενικότερα ήρεμο προφίλ τους.

Τα περισσότερα κέντρα συγκεντρώνονται στη νέα πόλη, και κυρίως στο κομμάτι από το «Ξενοδοχείο των Ρόδων» ως την Ιαλυσό.

Για τους τουρίστες που έρχονται για πρώτη φορά στην Ελλάδα, προτείνονται κέντρα με πρόγραμμα «μνήσης» στην ελληνική μουσική, ενώ για τους πιο εξοικειωμένους κέντρα όπου ακούγονται όλες οι σύγχρονες ελληνικές επιτυχίες.

Οι ντισκοτέκ παρουσιάζουν την τάση να είναι τεραστίων διαστάσεων, βρίσκονται σε διάφορα σημεία του νησιού και κατακλύζονται κάθε βράδυ από νεαρόκοσμο.

Ως τοπική ιδιαιτερότητα μπορεί να επισημάνει κανείς την παρουσία «εθνικών» μπαρ, δηλαδή, μπαρ στα οποία συζητούν μόνο Νορβηγοί, ή μόνο με Ιρλανδούς πελάτες, κ.ο.κ. Η μπίρα είναι το ποτό που ρέει κυρίως εδώ.

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

Στο νησί πραγματοποιούνται πολλές εκδηλώσεις σε όλη την διάρκεια του έτους.

- Στο Αφάντου γίνεται τον Απρίλιο το πανηγύρι του Αγίου Γεωργίου, το οποίο οργανώνεται για τον εορτασμό του πολιούχου Ευαγγελιστή Λουκά.
- Στο δεύτερο δεκαπενθήμερο του Αυγούστου οργανώνονται στον Αργάγγελο πολιτιστικές εκδηλώσεις με εκθέσεις βιβλίων, παραδοσιακούς χορούς κ.ά.
- Τις πρώτες 15 μέρες του Αυγούστου γίνεται το φεστιβάλ Ιαλύσια, με παραδοσιακά φαγητά, τραγούδια και χορούς.

Κορύφωση των εορτασμών στην Ιαλυσό αποτελεί η λιτανεία της κηής εικόνας της Παναγίας, που γίνεται στις 15 Αυγούστου και μετά ακολουθεί λαμπρό πανηγύρι.

- Η Γιορτή του Κρασιού που γιορτάζεται στο πάρκο Ροδίνη, το οποίο βρίσκεται 3 χλμ. από τη Ρόδο, στο δρόμο προς τη Λίνδο.

Ανοιχτά : 20:00 – 00:00 όλων τον μήνα Λύγουστο. Η είσοδος κοστίζει περίπου 4 ευρώ.

Εκτός από το κρασί, εκεί βρίσκονται και συγκροτήματα παραδοσιακής μουσικής και χορών.

- Από την 1^η Απριλίου ως τις 30 Οκτωβρίου πραγματοποιείται η παράσταση του Ήλιος και Φως, σε ειδικά διαμορφωμένο χώρο που θυμίζει κηποθέατρο, και το οποίο πραγματοποιείται κάτω από το Παλάτι του Μεγάλου Μαγίστρου.

Το θέαμα αφηγείται με δραματικό τρόπο την ιστορία του νησιού, με ιδιαίτερη έμφαση στην πολιορκία της Ρόδου από τους Τούρκους. Πρόκειται για γαλλική παραγωγή, χωρίς υπερσύγχρονα τεχνολογικά μέσα και το αποτέλεσμα είναι αρκετά ενδιαφέρον.

Ανάλογα με την ημέρα της εβδομάδας και την ώρα, η παράσταση είναι στα ελληνικά ή αγγλικά ή γερμανικά ή σουηδικά ή γαλλικά.

Η είσοδος βρίσκεται απέναντι από τη Νέα Αγορά και κοντά στη στάση των λεωφορείων, στην πλατεία Ρίμνι.

Το εισιτήριο κοστίζει 3,7 ευρώ.

- Στην Κρεμαστή, το Δεκαπενταύγουστο, γίνεται το μεγαλύτερο σε διάρκεια πανηγύρι του νησιού που διαρκεί 9 μέρες, προς τιμή της γιορτής της Παναγίας.

- Σε όλη την διάρκεια του καλοκαιριού, η κοινότητα της Λίνδου οργανώνει τοπικά γλέντια.

- Στις 30 Ιουλίου γιορτάζεται το πανηγύρι του Αγίου Σύλλα στο μοναστήρι του Αγίου Σύλλα, στην περιοχή της Σορώνης. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει και υποδρομίες που οργανώνονται στο υποτυπώδες υποδρόμιο που υπάρχει δίπλα στο μοναστήρι.

ΟΙ ΠΑΡΑΛΙΕΣ ΤΗΣ ΡΟΔΟΥ

Η παραλία της Καλλιθέας, 10,5 χλμ., στην οποία παρέχονται όλες οι υπηρεσίες, όπως ομπρέλες, ξαπλώστρες, θαλασσινά σπορ, συμπεριλαμβανομένων και των καταδύσεων, κ.ά.

3 χλμ. από το Φαληράκι, βρίσκεται η παραλία Λαδικό, γνωστή για τα παραγόνια της νερά. Δίπλα στο Λαδικό βρίσκεται η περιφημη παραλία Άντιονι

Κουήν. Ο επισκέπτης μπορεί να απολαύσει εδώ τις «φυσικές πολυθρόνες» που σχηματίζονται στα βράχια, ή τις ζαπλώστρες που νοικιάζονται στην αμμουδιά.

Τα νερά είναι σμαραγδένια, πεντακάθαρα και δροσερά. Το 1961 γυρίστηκε εδώ η γνωστή ταινία Τα Κανόνια του Ναβαρόνε.

- **Η παραλία Στεγνή**, μόλις 2 χλμ από το Αρχάγγελο.
- **Η παραλία της Σκάλας Καμείρου**, κατάλληλη για κολύμπι.
- Αφήνοντας τη Μαλιώνα με κατεύθυνση το Χαράκι, συναντά κανείς δρόμο που οδηγεί προς την παραλία της Αγίας Αγάθης, μία πολύ όμορφη παραλία με λεπτή άμμο, καθαρή και ήρεμη.
- Η παραλία με τα λεπτά βότσαλα στο **Χαράκι**, μία πολύ όμορφη παραλία. Στο Χαράκι φτάνει και εκδρομικό καΐκι που ξεκινάει από το Μανδράκι.
- **Τα Βλαγγά**, που απέχουν 2 χλμ. από τη Λίνδο και είναι γνωστά για την όμορφη αμμουδιά τους
- **Ο Κάλιαθος**, του οποίου τμήμα της όμορφης και καθαρής παραλίας έχει χαρακτηριστεί καταφύγιο αγρίων ζώων.
- Αξιόλογη παραλία για μπάνιο, **η Κοπριά**, κοντά στο κάστρο Κρητηνίας.
- **Η παραλία των Πεύκων**, κοντά στην Λίνδο.
- **Η Λάρδος**, παραλία με αξιόλογη τουριστική υποδομή, παρέχει επίσης ανέσεις και διευκολύνσεις.
- **Το Κιστόρι**, ένας ψαράδικος οικισμός με τρεις πανέμορφες και πεντακάθαρές παραλίες.
- **Η παραλία του Γενναδίου**, του οποίου οι αμμουδεροί κολπίσκοι ενθουσιάζουν τους μοναχικούς κολυμβητές.
- Ωραίες παραλίες, **η Αμύρτου και η Γλυράδα**, στην διαδρομή προς τη Σιάνα, με νερά κρυστάλλινα, και γενικότερα το τοπίο να γοητεύει με την άγρια ομορφιά του.
- **Οι Φούρνοι**, 2,5 χλμ από το κάστρο της Κρητηνίας, όπου, μετά από μια πρώτη παραλία με βότσαλα, ανοίγεται μια πανέμορφη παραλία με λεπτή άμμο.
- **Η ατέραντη και πεντακάθαρη παραλία Λαγαριά**, με το ομώνυμο χωριό που έχει μείνει ανέπαφο από την τουριστική ροή.
- **Το Πλημμύρι**, αριστερά από το μικρό χωριό Χόχλακας, αμμουδιά μήκους 6 χλμ., με χοντρή σκουρόχρωμη άμμο.
- **Το ακροήθρι Γερματά**, που είναι σημαντικός βιότοπος και καταφύγιο για τις χελώνες καρέτα καρέτα
- **Το Πρασονήσι**, με τους πανέμορφους αμμώλους το, γνωστό και σαν παράδεισος των σέρφερς. Λάτρεις της ιστιοσανίδας απ' όλον τον κόσμο συρρέουν εδώ για να απολαύσουν το αγαπημένο τους άθλημα.
- **Η παραλία του Θεολόγου**, με άμμο και βότσαλα, καλά οργανωμένη, προσφέρεται για όλα τα θαλάσσια σπορ.
- **Οι παραλίες της Σορόνης, των Φανών και του Ανεμόμυλου** προσφέρουν στον επισκέπτη όλες τις ανέσεις.

ΤΑ ΤΟΠΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΤΗΣ ΡΟΔΟΥ

Παραδοσιακά τοπικά προϊόντα της Ρόδου είναι : τα δημητριακά, τα φρούτα, οι ελιές, το λάδι, το κρασί, ο καπνός. Εκτός από το κρασί, τα υπόλοιπα προϊόντα είναι δύσκολο να αναγνωριστούν ανάμεσα σε άλλα που φτάνουν από παντού, για να καλύψουν τις αυξημένες καλοκαιρινές ανάγκες του νησιού.

Τα εξαιρετικά κρασιά της Ρόδου ήταν γνωστά και δημοφιλή ήδη από τους αρχαίους χρόνους, όπως μαρτυρούν αμφορείς που έχουν βρεθεί σε όλη σχεδόν τη Μεσόγειο και στη Μαύρη Θάλασσα.

Η παράδοση στην παραγωγή εξαιρετικών κρασιών συνεχίζεται και σήμερα, με κύριους συντελεστές, τον λαμπρό ήλιο και το ήπιο κλίμα που επικρατεί στο νησί.

Πρόσφατα τα κρασιά της Ρόδου κέρδισαν την Ονομασία Προελεύσεως Ανωτέρας Ποιότητας (ΟΠΑΠ). Έτσι, σύμφωνα με τη σχετική εγκύκλιο του Υπουργείου Γεωργίας δικαιούνται την Ονομασία Προελεύσεως Ρόδος Ανωτέρας Ποιότητας τόσο οι λευκοί δηλαδή ξηροί, ημίξηροι και ημίγλυκοι οίνοι, που προέρχονται από σταφύλια της ποικιλίας Αθήρι, από αμπελώνες των κοινοτήτων Έμπωνα, Αγίου Ισιδώρου, Σιάνων, Απόλλωνος, Μονολίθου και Κρητηνίας, όσο και οι ερυθροί ξηροί, ημίξηροι και ημίγλυκοι οίνοι, που προέρχονται από σταφύλια της ποικιλίας Μανδηλαριά, από αμπελώνες των κοινοτήτων Φανών, Μαρτισσών, Σαλάκου, Καλαβάρδας, Έμπωνα, Κρητηνίας, Σιάνων, Μονολίθου, Απόλλωνος και Αγίου Ισιδώρου.

Οι ερυθροί ξηροί οίνοι παλαιώνονται τουλάχιστον για ένα χρόνο σε δρύινα βαρέλια, ενώ για τους ερυθρούς ημίξηρους και ημίγλυκους οίνους δεν απαιτείται παλαίωση.

Κύριοι ονομαπαραγωγοί είναι οι εταιρείες C.A.I.R. και ENEMY. Η C.A.I.R. παράγει το 93% της συνολικής ονομαπαραγωγής του νησιού, που αντιστοιχεί σε 12 εκατομμύρια λίτρα το χρόνο! Τα πιο δημοφιλή προϊόντα των δύο αυτών παραγωγών είναι ο λευκός ξηρός «Ήλιος», ο λευκός ξηρός «Grand Maitre» και ο ερυθρός ξηρός «Chevalier de Rhodes». Πολύ γνωστός και χαρακτηριστικός, είναι και ο αφρώδης οίνος της C.A.I.R., ο οποίος ήταν το μόνο προϊόν της ελληνικής ποτοποιίας που μπορούσε να αντιπροταθεί στη γαλλική σαμπάνια.

Οι περισσότεροι αμπελουργοί, εκτός από το ότι τροφοδοτούν με σταφύλια τα μεγάλα εργοστάσια, φτιάχνουν και το δικό τους σπιτικό κρασί, που συχνά διατίθεται σε ταβέρνες και σε καφενεία του νησιού.

Παράγεται, επίσης, σπιτικό ούζο, στα ορεινά χωριά Σιάνα και Έμπονας, γνωστό με το όνομα *ρούμα*, που στην ακρίβεια μοιάζει περισσότερο με τσίπουρο. Γνωστό είναι επίσης στο νησί και το ούζο «Venus», που παράγεται εδώ και 60 χρόνια. Οι παραγωγοί του υποστηρίζουν πως το μυστικό της επιτυχίας του ούζου τους, εκτός από το εξαιρετικό χαρμάνι αρωματικών φυτών και σπόρων από το οποίο φτιάχνεται, βρίσκεται στο νερό που χρησιμοποιούν.

Ο ΚΟΛΟΣΣΟΣ ΤΗΣ ΡΟΔΟΥ

Ο περίφημος Κολοσσός της Ρόδου σπακόταν, κατά την παράδοση, στην είσοδο του λιμανιού που σήμερα λέγεται Μανδράκι, με τα πόδια ανοιχτά ώστε να περνούν από κάτω τα πλοία. Κατασκευάστηκε το 290 π.Χ., είχε ύψος 27 μ. και απεικόνιζε τον θεό Ήλιο με ακτίνες γύρω από το κεφάλι του, καλυμμένο με χλαμούδα και με πυρσό στο χέρι. Έμεινε όρθιος ως το 227-226 π.Χ., οπότε και γκρεμίστηκε από σεισμό. Έμεινε στο έδαφος ως το 653 π.Χ., όταν οι Άραβες τον πούλησαν για μέταλλο.

Ο Κολοσσός της Ρόδου ήταν πραγματικό επίτευγμα της αρχαίας τεχνολογίας και ένα από τα Επτά Θαύματα της αρχαιότητας.

Η ΑΣΤΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΤΗΣ ΡΟΔΟΥ

Το κτήριο της Αστικής Σχολής Ρόδου είναι λιτό και τετράγωνο στην κατασκευή του, λιθόκτιστο με κεραμοσκεπή στέγη. Διακοσμητικές ταινίες διατρέχουν ολόγυρα το κτήριο στα σημεία κάτω από τη στέγη και ανάμεσα σε ισόγειο και όροφο. Μεγάλη περιφραγμένη αυλή, υπάρχει εμπρός και πίσω από το κτήριο. Στην πίσω αυλή σώζεται ο χαρακτηριστικός μαρμαρινός πυλώνας και δίπλα του υπάρχει μία παλαιά μαρμαρινή βρύση.

Το κτήριο κτίστηκε το 1874 και είναι ένα από τα πρώτα οργανωμένα χριστιανικά σχολεία της Ρόδου. Η Αστική Σχολή Ρόδου είναι συνέχεια του "Αλληλοδιδασκτικού Σχολείου" που ίδρυσε ο Μητροπολίτης Ρόδου Παΐσιος. Το σημερινό κτήριο ανοικοδομήθηκε σε παλαιότερο κτήριο του μεγάλου κοινοτικού οικοπέδου που έφτανε έως το σημερινό Βενετόκλειο. Το παλαιότερο κτήριο κτίστηκε το 1765. Σήμερα λειτουργεί ως Δημοτικό Σχολείο.

ΟΙ ΘΕΡΜΕΣ ΤΗΣ ΚΑΛΛΙΘΕΑΣ

Νότια της πόλης της Ρόδου, εκεί όπου αποβιβάστηκαν οι ιταλικές δυνάμεις στις 4 Μαΐου του 1912, υπήρχαν ιαματικές πηγές που προσέλκυαν την προσοχή της κατοχικής διοίκησης, στο πλαίσιο και της πολιτικής της για τουριστική ανάπτυξη του νησιού.

Το 1927 η διοίκηση του Μαρίο Λαγό θεώρησε σκόπιμο να μετατρέψει την περιοχή σε κέντρο θεραπείας και αναψυχής για ιταλούς παραθεριστές. Με την ολοκλήρωση των αναλύσεων του νερού, ανατέθηκε στους αρχιτέκτονες Pietro Lombardi και Armando Bernabiti

η μελέτη για την αξιοποίηση των πηγών.

Στο βραχύδες τοπίο με τις ήπιες υψομετρικές διαφορές, οι εγκαταστάσεις τοποθετήθηκαν αμφιθεατρικά και η σύνδεση των κτιρίων έγινε με κεκλιμένα επίπεδα και σκάλες.

Το συγκρότημα περιλαμβάνει τρία τμήματα : την κεντρική είσοδο με την κυκλική πλατεία και το σιντριβάνι, το αίθριο διανομής νερού που είναι ημικυκλικό, και το συγκρότημα υγειονομικών εγκαταστάσεων.

Τα τρία αυτά τμήματα ενώνονται με βοτσαλωτά μονοπάτια και περιλαμβάνονται από κήπους, αλιές, παρκάκια και άλλους χώρους χαλάρωσης και αναψυχής. Η φύτευση κήπων χαμηλής βλάστησης λειτουργούσε ως μέσο σύνδεσης με το πάρκο και άφηνε περιθώρια για «οπτικές επαφές» με το θαλασσίνο τοπίο.

Το έργο χαρακτηριζόταν από μνημειακότητα και πλαστικότητα. Όμως, η μορφολογία έκανε τα κτίρια ξένα ως το περιβάλλον και την παράδοση της περιοχής.

Η ονομασία «Θέρμες» δεν περιέγραφε με σαφήνεια την λειτουργία των εγκαταστάσεων. Παραπέμποντας ιστορικά στις θέρμες της Ρωμαϊκής εποχής, με τα κυκλωτήρια οικοδομήματα και τους τρούλους, αποτελούσε μια ακόμη πομπώδη εμμονή του ιταλικού φασισμού στις ιστορικές αναφορές.

Οι επισκέπτες πήγαιναν στις Θέρμες της Καλλιθέας αποκλειστικά για ποσιθεραπεία, δηλ. για να πουν νερό από τη γλωρονιατριούχο πηγή (19° C).

Με την ένωση των Δωδεκανήσων με την Ελλάδα, το 1948, οι Θέρμες της Καλλιθέας περιήλθαν στην αρμοδιότητα του ΕΟΤ, αλλά η λειτουργία τους σταμάτησε το 1967.

ΤΑ ΚΕΡΑΜΙΚΑ ΤΟΥ ΑΡΧΑΓΓΕΛΟΥ

Από τον 5^ο αι. π.Χ. τα εργαστήρια της περιοχής προμήθευαν με κεραμικά όλη τη Ρόδο, άλλα νησιά του Αιγαίου, καθώς και τα απέναντι παράλια της Μικράς Ασίας.

Η κεραμική τέχνη συνέχισε να ακμάζει και στον Μεσαίωνα. Ιστορικά κείμενα αναφέρουν ότι τα τούβλα που κατασκευάζουν στα κεραμοποιεία της περιοχής ήταν εξαιρετικής ποιότητας και τα ελαφρότερα που παράγονται στη Βυζαντινή Αυτοκρατορία, γι' αυτό και χρησιμοποιήθηκαν για την κατασκευή του τεράστιου τρούλου της Αγίας Σοφίας στην Κωνσταντινούπολη.

Στους νεότερους χρόνους ο Αρχάγγελος, εκτός από σημαντικό κέντρο παραγωγής κεραμικών, υπήρξε και σημαντικότερο κέντρο διαμετακομιστικού εμπορίου τους σε όλο το ανατολικό Αιγαίο, αλλά και στην ευρύτερη περιοχή της Μεσογείου.

Η παραγωγή κεραμικών για καθημερινή οικιακή και αγροτική χρήση δεν έπαυε να ανθεί ως και το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Σήμερα, τα παγκόσμια είδη προορίζονται κυρίως για διακοσμητική χρήση, ή για τουριστικά ενθύμια. Δεν έχει πάψει να επικρατεί η άποψη ότι ο διάκοσμος των κεραμικών, και κυρίως των διακοσμητικών πιάτων τοίχου, πρέπει να είναι «πλούσιος», «γεμάτος». Τα άθνητα κλασικά μοτίβα πλαισιώνουν με ησφυκτικό σχεδόν τρόπο το κύριο θέμα. Ένα από τα προσφιλέστερα μοτίβα που συναντάται στο κέντρο τέτοιων πιάτων είναι ένα ελαφάκι.

Η ΓΛΥΠΤΙΚΗ ΤΗΣ ΡΟΔΟΥ

Η ροδιακή γλυπτική της Ελληνιστικής περιόδου ήταν από τις σημαντικότερες του αρχαίου κόσμου. Ενδιαφέρον κυρίως να τέρψει τον θεατή και, για να το επιτύχει αυτό, απέδιδε τα πρότυπα σε «τυχαίες» στάσεις, χωρίς την επιβλητικότητα των Αρχαίων χρόνων ή την ηρεμία των Κλασικών.

Τα μεγάλα έργα, όπως ο Κολοσσός της Ρόδου, είχαν στόχο να προκαλέσουν το θαυμασμό του θεατή και να ενισχύσουν τη φήμη της πόλης, ενώ τα μικρότερα έργα κοσμούσαν δημόσιους χώρους ή οικίες πλουσίων.

Χαρακτηριστικό της Ροδιακής σχολής, εκτός από έντονη τάση διακοσμητικότητας, ήταν και η παρουσία «μπαρόκ» στοιχείων στην απόδοση των μορφών και την επιλογή των θεμάτων.

Γνωστά έργα της Ροδιακής σχολής είναι η Νίκη της Σαμοθράκης (Μουσείο Λούβρου, Παρίσι) και το σύμπλεγμα του Λαοκόντα (Μουσεία Βατικανού).

ΟΙ ΙΤΑΛΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΕΙΣ

Η αντίληψη των Ιταλών για τη μεσαιωνική πόλη της Ρόδου εκφράστηκε με μια σύλληψη που την ήθελε να λειτουργεί σαν θεατρική σκηνογραφία. Φαίνεται πως σκοπός τους δεν ήταν τόσο η αρχαιολογική συνέπεια, όσο η αποκατάσταση της αίγλης της Ιπποκρατίας μέσω των κτιρίων, ώστε να καταξιωθούν ως αδιαμφισβήτητοι συνεχιστές της στη νεότερη ιστορία του τόπου.

Το Παλάτι του Μεγάλου Μαγίστρου, που ολοκληρώθηκε την περίοδο του de Vecchi με σκοπό να χρησιμοποιηθεί ως κατοικία του Μουσολίνι, αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα της ιδεολογίας και των προθέσεων της τελευταίας περιόδου της ιταλικής αποικιοκρατίας.

Η εικόνα που μας δίνουν σήμερα οι αναστηλώσεις των Ιταλών μάλλον απέχει πολύ από το αυθεντικό Παλάτι του Μεγάλου Μαγίστρου.

Χαρακτηριστικές είναι οι επεμβάσεις και στην οδό των Ιπποτών, οι οποίες είχαν ως αποτέλεσμα να αφαιρεθούν όλα τα αρχιτεκτονικά στοιχεία που είχαν προστεθεί την περίοδο της Τουρκοκρατίας και να αλλάξουν χρήση τα περισσότερα κτίρια.

ΤΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΤΗΣ ΡΟΔΟΥ

ΟΝΟΜΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΥ	ΤΗΛΕΦΩΝΑ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ
ACANDIA Hotel	22410-22251,22254	B
ACHILLION Hotel	22410-24604,24605	C
ADONIS Hotel	22410-27791	C
AEGLI Hotel	22410-22789,24659	C
AFANDOU BEACH Hotel and Bungalows	22410-51586,52025	B
AFANDOU BEACH Hotel and Bungalows	22410-51586,52025	A
AFANDOU SKY Hotel	22410-52347,52325	B
AFRICA Hotel	22410-24979,24645	C
AGLA Hotel	22410-22061,22062	B
AHOUSSA Hotel	22410-85970,85685	B
ALEX BEACH Hotel and Bungalows	22410-82422,82059	A
ALEXANDRA Furnished Apartments	22410-91339	D
ALEXANDROS Furnished Apartments	22410-20023	B
ALEXIA Hotel	22410-24061,24064	B
ALFA Hotel	22410-56411,56412	B
ALIA Furnished Apartments	22410-31410	B
ALKMINI Hotel	22410-42300,42301	B
ALKYONIDES Furnished Apartments	22410-95845	D
ALLEGRO Hotel and Bungalows	22410-56286	B
ALOE Hotel	22410-85250	C
ALS Hotel	22410-22481,22482	C
AMALIA Hotel		C
AMARYLIS Hotel	22410-24522	C
AMBASSADEUR Hotel	22410-24679,30431	C
AMPELIA BEACH Hotel	22440-43428,43429	B
AMRHITRYON Hotel	22410-26880,20121	B
ANAGROS Hotel	22440-22248	C
ANASTASIA Furnished Apartments	22410-85311	C
ANASTASSIA Hotel	22410-21815,28007	D
ANDREAS Furnished Apartments	22410-28489,29334	B
ANGELA Hotel	22410-24614,24634	B
ANITA Furnished Apartments	22410-94258,94259	A
ANKER Furnished Apartments	22410-66212	A
ANSELI Hotel	22410-92013,94633	C
ANTONIS Furnished Apartments	22410-44021	D
APHRODITE (VENUS) Hotel	22410-24668	C
APOLLO BEACH Hotel	22410-85513,85535	A
APOLLONIA Furnished Apartments	22410-92951,20237	A

AQUAMARIN Furnished Apartments	22410-34523,32669	C
AQUARIUS Furnished Apartments	22410-27608	B
ARGO Hotel	22410-85461	C
ARGO SEA Furnished Apartments	22410-90163	B
ARHANGELOS Hotel	22440-22230	D
ARLEKINO Furnished Apartments	22410-94255,94240	C
ARMONIA Hotel		A
ASTERIA Hotel	22410-82062	D
ASTRON Hotel	24651,28996	C
ATALANDI Hotel	22410-85980,87451	B
ATHINA PALACE Hotel	22410-22631	B
ATHINEON Furnished Apartments	22410-26112,26125	A
ATLANTIS Hotel	22410-24821,24822	C
ATRIUM PALACE Hotel	22440-31601,31603	L
AVRA BEACH Hotel and Bungalows	22410-96284,90150	A
BARBI Furnished Apartments	22410-95280	C
BEACH HOTEL 33 Hotel	22410-23857	B
BEL AIR Hotel	22410-23731,23734	A
BEL MARE Hotel	22440-44248	B
BELLA VISTA Hotel	22410-29900,30437	B
BELVEDERE Hotel	22410-24471,24473	A
BENELUX Furnished Apartments	22410-93716	C
BETY Furnished Apartments	22410-43020	C
BLUE BAY Hotel	22410-92352,92284	A
BLUE EYES Furnished Apartments	22410-36797	C
BLUE HORIZON Hotel	22410-93481,93485	A
BLUE SEA Hotel	22410-85512	A
BLUE SKY Hotel	22410-24091,24093	A
BLUE STAR Hotel	22410-87640	B
CACTUS Hotel	22410-26100,26088	B
CALYPSO Hotel	22410-85621,85623	A
CALYPSO PALACE Hotel	22410-85802	A
CAPITOL Traditional Hotel	22410-74154	B
CARAVEL Furnished Apartments	22410-85621,85623	A
CARINA Hotel	22410-90880,94143	A
CASA ANTIKA Traditional Hotel	22410-22381,22382	C
CASTELLO SUN Hotel	22410-26206	B
CASTELLO-CASTELLO	22440-23190	C
DI RODI Hotel	22410-64856	B
CATHRIN Hotel and Bungalows	22410-85881,85080	A
CHEVALIERS PALACE Hotel	22410-22781	A
CHRISTIANA Furnished Apartments	22440-43228	C

CHRYSSI AKTI II Furnished Apartments	22410-92411	A
CHRYSSOS THOLOS Traditional Hotel	22410-77332,36980	B
CITY CENTER Hotel	22410-36612,36512	B
CLUB CALIMERA PORTO ANGELI Hotel	22440-24000	A
COLOSSOS BEACH Hotel	22410-85502,85522	A
COLUMBIA RESORT Hotel	22410-85610	A
CONGO Hotel	22410-24023	C
CONSTANTINOS Hotel	22410-22971,24758	B
CONTINENTAL (ex Monte Christos) Hotel	22410-30873,30885	B
CORALI Hotel	22410-24912,30777	B
COSMOPOLITAN Hotel	22410-25281,35373	A
DANAE Hotel	22410-85969,23340	B
DEBBY APARTMENTS Furnished Apartments	22410-94651,27132	C
DELFINIA RESORT Hotel	22410-56601,56602	B
DESPO Hotel	22410-22571,22573	B
DIETHNES (International) Hotel	22410-24595	C
DIONYSOS Hotel	22410-23021,23025	A
DORETA BEACH Hotel	22410-82540,82291-5	A
DOROTHEA Furnished Apartments	22410-65137	C
DOUNAVIS Hotel	22410-56212	B
EDEM Hotel	22410-94284,94044	B
EDEN ROCK Hotel and Bungalows	22410-67067	A
EGEON (Aegeon) Hotel	22410-22491,22492	C
EKATERINI Furnished Apartments	22440-47131	B
EL GRECO Hotel	22410-24071,24072	C
ELECTRA PALACE Hotel	22410-92521,92525	A
ELENI Hotel	22410-93717	C
ELEONAS Furnished Apartments	22410-93791	B
ELINA Hotel	22410-92944	A
ELIOULA Hotel	22440-44594	B
ELISABETH Furnished Apartments	22410-92656,94511	A
ELITE Hotel	22410-22391,20981	C
EMBONA Hotel	22410-24139	C
EMERALD Furnished Apartments	22410-90717	C
EMMANUEL Furnished Apartments	22410-36010	B
EPSILON Furnished Apartments	22410-85912,85934	A
ERATO Hotel	22410-85414,85801	B
ERODIA Furnished Apartments	22410-34741,31361	B
ESPERIA Hotel	22410-23941,24282	B
ESPERIDES Hotel	22410-85543,85267	A

ESPEROS PALACE Hotel	22410-87421,874280	A
ESPEROS VILLAGE Bungalows	22410-86046	L
EUROPA Hotel	22410-22711,22712	B
EVA Furnished Apartments	22410-29508,22829	A
EVANGELOS Hotel	22440-43329,43082	C
EVI Hotel	22410-85586	C
FALIRAKI BEACH Hotel	22410-85301,85403	A
FANTASIA Hotel	22410-56590	C
FILERIMOS (Extension) Hotel	22410-92510	A
FILERIMOS Furnished Apartments	22410-92510,92933	A
FILIMON Hotel	22440-48158,44118	C
FILIPPOS Hotel	22410-51933	C
FILMAR (ex. VELLOIS) Hotel	22410-96615,95315	C
FILOXENIA Hotel	22410-37244	C
FINAS Hotel		B
FLORA Hotel	22410-24538,26130	C
FLORIDA Hotel	22410-22111,26843	C
FORUM Furnished Apartments	22410-94321	B
FOUR SEASONS Hotel	22410-22340,31066	C
GALAXY Hotel	22410-22401,36520	C
GALINI Furnished Apartments	22410-94496,94960	B
GARDEN Hotel	22410-47008	C
GENADI BAY Hotel	22440-43311	C
GENADI SUN Furnished Apartments	22440-43453	C
GENESSIS Furnished Apartments	22410-92798	C
GEORGE Furnished Apartments	22410-21964,30507	B
GIOTA Hotel	22440-31605,31608	B
GOLDEN BEACH Hotel and Bungalows	22410-92411	A
GOLDEN DAYS Hotel	22410-52302,52346	C
GOLDEN ODYSSEY Hotel and Bungalows	22410-56401,56403	A
GOLDEN SUN Hotel	22440-63983	A
GOLDEN SUN RISE Hotel	22440-43003	C
GOLF VIEW Hotel	22410-51935	B
GOLFERS RESORT Furnished Apartments	22410-27306,27247	C
GONDOLA Hotel	22410-87691	C
GRAND HOTEL SUMMER ASTIR PALACE Hotel	22410-26284,26289	L
GRECOTEL RHODOS IMPERIAL Hotel	22410-75000	L
GRECOTEL RHODOS ROYAL Hotel	22410-85412,87571	A
GREEN VIEW Furnished Apartments	22410-91009	C
HAPPY DAYS Hotel	22410-83073,82665	B
HARAKI BAY Hotel	22440-51680,51681	B

HELENA Hotel	22410-24755,34050	C
HELIOS PALACE Furnished Apartments	22410-30033,30320	A
HERCULES Hotel	22410-85002	C
HERMES Hotel	22410-27677	C
IALYSSOS BAY Hotel	22410-91841,91845	A
IALYSSOS CITY Furnished Apartments	22410-93162	B
IBISCUS (Iviskos) Hotel	22410-24421,24423	A
IDEAL Hotel	22410-85518,85867	C
LIOS TIS ANTHIS Hotel	22440-22619	C
ILIOS TIS RODOU Hotel	22410-93335	C
ILIOTROPIO Hotel	22410-93893,93514	B
ILISSIO Hotel	22440-48149,48150	C
IMPALA Furnished Apartmets	22410-29704	C
INTEUROPA Furnished Apartments	22410-30642,30648	B
IRENE PALACE Hotel	22410-56202,56224	A
IRINNA Furnished Apartments	22410-86070,87500	B
IRIS Hotel	22410-52233,51660	B
ISSAIAS Furnished Apartments	22410-29263,29408	A
IVORY Furnished Apartments	22410-41679	C
IXIA Furnished Apartments	22410-29988	C
KABANARIS BAY Hotel and Bungalows	22440-43279	C
KALATHOS SUN Hotel	22440-42361,31161	D
KALIGA Hotel	22440-31150,31151	C
KALLITHEA Hotel	22410-62498	C
KALLITHEA MARE PALACE Hotel	22410-68720,68727	A
KALLITHEA SKY Hotel	22410-62703	C
KALLITHEA SUN Hotel	22410-62703,63335	B
KALOKERINI AVRA Hotel	22440-43445	C
KALOUA Furnished Apartments	22410-33357,74604	C
KAMARI BEACH Hotel	22440-44244,44144	A
KAMIROS Hotel	22410-22591,22593	A
KARAVOS Furnished Apartments	22440-22961	C
KARYATIDES Hotel	22440-22965	C
KASSANDRA Furnished Apartments	22410-94236,94960	B
KASTELI Hotel	22410-51961,51502	D
KATERINA Hotel	22440-22169	C
KATSARAS Hotel	22410-95004	A
KIOTARI BEACH Furnished Apartments	22440-47321	C
KLADAKIS Furnished Apartments	22410-94208,91296	C
KOALA Hotel	22410-56290,56296	B
KOKOFINIKES Furnished Apartments	22410-96450,96519	B

KOLIMBIA BAY Hotel	22410-56268,56270	B
KOLIMBIA BEACH Hotel	22410-56311,56225	A
KOLIMBIA SKY Hotel	22410-56278,56171	B
KOLIMBIA STAR Hotel	22410-56600	C
KOLIMBIA SUN Hotel	22410-56213	C
KOLPOS FINIKON Hotel	22440-48073,48220	C
KOSMOS Furnished Apartments	22410-94080,94086	B
KREMASTI VILLAGE APTS Furnished Apartments	22410-92424,47159	A
KRESTEN PALACE Hotel	22410-62714,64612	A
KRYSTAL Hotel		C
KYPRIOTIS Hotel	22410-35921,35925	C
LA ROSETA Furnished Apartments	22410-92208,95179	B
LADIKO BUNGALOWS Hotel	22410-85536,85636	A
LAND OF THE SUN KREMASTI Hotel	22410-91133,92352	B
LARDOS BAY Hotel	22440-44085	B
LATIN BEACH Furnished Apartments	22410-94053,94054	A
LEFKA Furnished Apartments	22410-34959,36792	C
LETO Hotel	22410-23511,23512	B
LIBERIA Hotel	22410-85676,85009	C
LIDO STAR Hotel	22410-87754	C
LINDOS BAY Hotel	22440-31501	A
LINDOS MARE Hotel	22440-31130	A
LINDOS MEMORIES Hotel	22440-48155	B
LINDOS PINES Hotel	22440-48259	B
LINDOS ROYAL VILLAGE Hotel	22440-32003	A
LINDOS ROYAL VILLAGE 1 Hotel	22440-32003	A
LINDOS SUN Hotel and Bungalows	22440-31453,48270	C
LIOS Furnished Apartments	22410-92134,94346	C
LIPPJA GOLF RESORT Hotel	22410-52450,52457	A
LISA Hotel	22410-93557,93181	C
LOMENIZ BEACH Hotel	22410-35831,35834	B
LOMENIZ BLUE Hotel	22410-62480,63344	B
LOTOS Furnished Apartments	22410-37211	B
LOUTANIA BEACH Hotel	22410-56295	A
LOUTANIS Hotel	22410-56312	C
LYDIA Hotel	22410-22871,22872	C
LYDIA MARIS Hotel	22410-56294,56421	A
LYDIAN VILLAGE HOTEL Bungalows	22440-47361,47364	B
MAJESTIC Hotel	22410-22031,22032	C
MANISKAS Furnished Apartments	22410-37412	C
MANOUSOS Hotel	22410-22741,22745	B
MARAN Hotel	22410-85913,86108	C
MARATHON Hotel	22410-56380,56307	B

MARAVELLA Furnished Apartments	22410-94210,81210	C
MARCO-POLO Traditional Hotel	22410-25562	A
MARGARITA Furnished Apartments	22410-94254	C
MARIBEL Furnished Apartments	22410-93348,94001	A
MARIE Hotel	22410-30577,30601	C
MARIETTE Furnished Apartments	22410-34593,30911	C
MARITIME Furnished Apartments	22410-92332,94455	C
MARITINA Furnished Apartments	22410-90500	B
MARY-ANNA PALACE Hotel	22410-56466	A
MATINA Hotel	22410-85835	C
MATINA PEFKOS Hotel	22440-48296	B
MATOULA BEACH Hotel	22410-94251,94252	B
MEANDROS Hotel	22440-22896	C
MEDITERRANEAN Hotel	22410-24661,24665	A
MELITON Hotel	22410-41624	C
MEMFIS BEACH HOTEL Hotel	22410-56288	B
METROPOLITAN CAPSIS Hotel	22410-25015,25010	L
MIHALIS Hotel	22410-96364	C
MINOS Hotel	22410-24041,30815	C
MIRAGE Furnished Apartments	22410-37417,35663	A
MIRAMARE WONDERLAND Hotel	22410-96251	L
MISTRAL Hotel	22410-56346	B
MONDOUL Hotel	22410-85548	B
MONTEMAR Hotel	22440-44097	B
MOSCHOS Hotel	22410-24764,25983	C
MUSES Hotel and Bungalows	22410-85303	B
MYRINA BEACH Hotel	22410-56254	C
NARKISSOS Hotel	22440-22436	C
NAUSIKA Hotel	22410-21996,73040	C
NEW YORK Hotel	22410-22841	C
NIKI Furnished Apartments	22410-92064,94065	B
NIMFI Traditional Hotel	22410-22206	B
NIRIIDES BEACH Hotel	22410-56210	A
NIRVANA BEACH Hotel	22410-82427	B
NOUFARA Hotel	22410-24545	B
OASIS Hotel and Bungalows	22410-51771	A
OCEANIS Hotel	22410-24881	A
OLIVE GARDEN Hotel	22440-44171	C
OLYMPIC PALACE Hotel	22410-28775,77444	L
OLYMPOS BEACH Hotel	22410-87510,87515	A
PACHOS Furnished Apartments	22410-92514	B

PALEOS		
Furnished Apartments	22410-92431,94066	A
PALMASOL Hotel	22410-93566	C
PANORAMA		
Furnished Apartments	22410-37800	B
PANORAMA GENADI		
Hotel	22440-43315,43338	C
PARADISE ROYAL MARE-		
PARADISE ROYAL Hotel	22410-66066	L
PARADISE VILLAGE Hotel	22410-67040	A
PARIS Hotel	22410-26356,21095	D
PARTHENON Hotel	22410-22351,22352	C
PAVLIDIS Hotel	22410-20281,21892	C
PEARLE(Margaritari) Hotel	22410-22420,22421	C
PEFKI ISLANDS RESORT		
Furnished Apartments	22440-48181	C
PEFKOS BEACH		
Hotel and Bungalows	22440-48008	B
PETALOUDA		
(Butterfly) Hotel	22410-24207,35062	C
PHAEDRA(Fedra) Hotel	22410-22791,22792	C
PHAEDRA Hotel	22440-44218	D
PIGHASSOS BEACH Hotel	22410-85103,85125	A
PLAZA Hotel	22410-22501,22505	A
POSSIDONIA		
Furnished Apartments	22410-22276,29000	A
POSSIDONIA II		
Furnished Apartments	22410-22276	A
PRINCESS FLORA Hotel	22410-63191,62010	B
PRINCESS SUN Hotel	22440-47105	A
PYLAEA Hotel	22410-92310	B
RAINBOW Hotel	22410-75506,75507	C
REGINA Hotel	22410-22171,22173	A
RELAX Hotel	22410-56220	B
RENI SKY Hotel	22410-51125,52041	B
RESIDENCE PEFKOS		
VILLAGE Hotel	22440-48082,48012	B
RIVIERA Hotel	22410-22581	A
RODIAN BEACH RESORT		
Hotel	22410-89900	A
RODOS MARIS Hotel	22440-47000,47001	A
RODOS PALACE Hotel	22410-25222,25215	L
RODOS PARK Hotel	22410-24612,24331	A
RODOS PRINCESS Hotel	22440-47102	A
RODOS VILLAGE Hotel	22440-47201	A
RODOS YOUTH HOSTEL		
Youth Hostel	22410-30491	N/A
ROMA Hotel	22410-96447,96358	C
ROMANTIC Hotel	22440-22185	C
ROSEMARIE Hotel		C
ROYAL(Vassilikon) Hotel	22410-24601,24602	C
SABINA Hotel	22410-41613,41634	A
SANDY COAST		
Furnished Apartments	22410-26697,22240	C
SANTA ELENA		
Furnished Apartments	22410-92405	C
SARONIS Hotel	22410-22811,22812	C

SAVELEN Hotel	22410-81855	C
SAVOY Hotel	22410-20721,20722	C
SEA MELODY Furnished Apartments	22410-91026,95270	A
SEAVIEW Hotel	22410-85186	C
SEMELI Furnished Apartments	22410-85247,85969	C
SEMINA Furnished Apartments	22440-22210	C
SEMIRAMIS Hotel	22410-20741,20742	C
SIRAVAST Hotel	22410-23551,23556	A
SIRENE BEACH Hotel	22410-30560	A
SIVYLLA Hotel	22410-85305	B
SKALA Furnished Apartments	22410-51788	C
SOLEMAR Hotel	22410-95290,90941	B
SOPHIA Hotel	22410-85423,85218	C
SPARTALIS Hotel	22410-24,371	C
STADION Furnished Apartments	22410-93038,96054	C
STAFYLIA Hotel	22440-47310	B
STAR OF LINDOS BAY Hotel	22440-31522	B
STAR VIEW Hotel	22410-52100	B
STELLA'S SUN Hotel	22440-22978	C
STEPS OF LINDOS Hotel and Bungalows	22440-31062,32000	A
STEPS OF LINDOS II Hotel	22440-32000,31062	B
STEVI Furnished Apartments	22410-37003,37009	A
SUMMER DREAM Hotel	22410-41340,41746	B
SUMMER Furnished Apartments	22410-90100	C
SUMMER LAND Hotel and Bungalows	22410-94941	B
SUN BEACH Furnished Apartments	22410-93821,93825	A
SUN BEACH II Hotel	22410-93826,93821	A
SUN PALACE Hotel	22410-85650,85652	A
SUNDAY Furnished Apartments	22410-91921	C
SUNNY APTS Furnished Apartments	22410-33030	C
SUNNY DAYS Furnished Apartments	22410-35006	A
SUNRISE Furnished Apartments	22410-30009	B
SUN'S GARDEN Hotel	22440-48033	B
SUNWING Hotel	22410-88100	A
SWAN(KYKNOS) Furnished Apartments	22410-94502	B
SYLVIA Hotel	22410-22551,22552	C
TASI-MARI Furnished Apartments	22410-94380	C
TELHINIS Hotel	22410-85003,85025	C
TERINIKOS Furnished Apartments	22410-92174,94041	C

THALIA Hotel	22440-44458,48248	C
TILOS Hotel	22410-24591,21179	C
TINA-FLORA Hotel	22410-56431,56251	B
TINA'S Hotel	22440-43204	C
TIVOLI Hotel	22410-86020	C
TO RODO TIS RODOU Furnished Apartments	22410-22704	C
TRIANTA Furnished Apartments	22410-94525,95073	C
TROPICAL Hotel	22410-56279,56291	B
TSAMBIKA Hotel	22410-85760,87474	C
TSAMBIKA SUN Hotel	22440-22568	C
TSAPPIS Furnished Apartments	22410-96764,90644	C
VALLIAN VILLAGE Hotel and Bungalows	22410-81127	B
VALSAMIS Furnished Apartments	22410-98084	A
VASSILIA Hotel	22410-24051,35239	C
VENETIA Hotel	22410-85612,85803	C
VERGINA Furnished Apartments	22410-94386,94406	C
VICTORIA Hotel	22410-24626	C
VILLA ELENA Furnished Apartments	22410-81175	C
VILLA RHODOS Hotel	22410-20614	C
VILLA SYLVANA I Furnished Apartments	22410-44116,25195	C
VILLA SYLVANA II Furnished Apartments	22410-44116	C
VILLE'S LINDOS Furnished Apartments	22440-48260	B
VIOLETTA Furnished Apartments	22410-85501,85297	B
VIRGINIA Hotel	22410-62041,61103	B
VIVIAN Furnished Apartments	22410-93515,23816	D
VOURAS Hotel	22410-40003,40250	D
WING Furnished Apartments	22410-32361	C
XANTHI Hotel	22410-24996	D
XENI Hotel	22440-31171,31105	D
ZEPHYROS Hotel	22410-22826,30861	D

ΣΥΜΗ

Η Σύμη βρίσκεται 23 ναυτικά μίλια βορειοδυτικά της Ρόδου. Έχει έκταση 58 τ.χλμ. και πληθυσμό 2.560 κατοίκους, σύμφωνα με την απογραφή του 2001.

Το έδαφός της είναι ορεινό και βραχόεδες, με ψηλότερη κορυφή τη Βίγλα (616 μ.).

Στη Σύμη θα σας εντυπωσιάσουν τα απόκρημνα βράχια, οι πλαγιές με τα κυπαρισσόδεντρα και τα πεύκα που φτάνουν ως τη θάλασσα, οι όμορφες αμμουδιές, αλλά και οι τόποι που προσφέρονται για εξερεύνηση και αναρρίχηση. Η μεγάλη ηλιοφάνεια και το ξηρό της κλίμα έχουν δώσει στη Σύμη τη φήμη του νησιού της μακροβιότητας.

Ο ΓΙΑΛΟΣ

Συγκεντρώνει την μεγαλύτερη κίνηση και τις περισσότερες εξυπηρετήσεις. Αξίζει να περιηγηθείτε στα κτίρια Αστυνομίας, του Δημαρχείου, του Ταχυδρομείου (όλα δείγματα ιταλικής αρχιτεκτονικής) και τα παραδοσιακά καφενεία της προκουμιάς.

Στις δύο κύριες πλατείες του Κάμπου και της Σκάλας, θα βρείτε τα περισσότερα καταστήματα. Στην παραλία θα δείτε τον Πύργο με το ρολόι ή Ρολόι (χτίστηκε το 1881) και τα έργα του γλύπτη Κώστα Βαλασάμη Μιχαλάκι και Περιστέρι της ειρήνης.

Ακόμα υπάρχουν τα δύο μουσεία του Γιαλού :

1. Το Μουσείο Ναυτικής Τέχνης, κοντά στο Δημαρχείο, αφηγείται με φωτογραφίες, μικρογραφίες, καρβιτών και χάρτες την άνθηση της απογαλιείας και της ναυτικής παράδοσης στη Σύμη.

Το Αρχαιολογικό και Λαογραφικό Μουσείο, στεγάζεται στο νεοκλασικίζον σπίτι της οικογένειας Φαρμακίδη. Φιλοξενεί διαφέροντα ευρήματα των Ελληνιστικών και Παλαιохριστιανικών χρόνων, βυζαντινές και μεταβυζαντινές εικόνες, ξυλόγλυπτα, κενόμυθες, αλλά και λαογραφικού ενδιαφέροντος εκθέματα, όπως παραδοσιακές φορεσιές και σκεύη καθημερινής χρήσης.

Καθημερινά εκτός Δευτέρας, όλο τον χρόνο :
τηλ: 22460 – 71114.

Επίσης αξίζει να δείτε δύο σημαντικά οικήματα :

1. Τη **Σάλα Χατζηναγοπήτου**, θαυμάσιο αρχοντικό του 18^{ου} αιώνα που ανήκε σε επιφανή έμπορο του νησιού. Το 1971 κρίθηκε διατηρητέο και αναστηλώθηκε. Οι αίθουσες του είχαν ονόματα, ενώ υπήρχε και ειδικό πατάρι για τους μουσικούς. Επισκέψεις γίνονται μόνο κατά την καλοκαιρινή περίοδο.

(καθημερινά, εκτός Δευτέρας ; τηλ: 02460 – 71114)

2. Την **Οικία Καμψοπούλου**, τριώροφο αρχοντικό όπου υπογράφηκε η παράδοση του νησιού από τους Γερμανούς στους Συμμάχους, στις 8 Μαρτίου 1945 (στην είσοδο υπάρχει σχετική αναμνηστική πλακέτα).

Σε βράχο της προκυμαίας, πίσω από το *Περιστέρι της ειρήνης*, θα βρείτε μια επιγραφή και μια σκαλισμένη τριήρη (αντίγραφο εκείνης που βρίσκεται στη βάση της Ακρόπολης της Λίνδου, στη Ρόδο), σε ανάμνηση της απελευθέρωσης των Δωδεκανήσων από τους Γερμανούς.

Η ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΡΟΥΚΟΥΝΙΩΤΗ

Δυτικά του Χωριού, μετά από περπάτημα 30' βρίσκεται αυτό το παλιό μοναστήρι, που μοιάζει με οχυρό και κοσμείται με τοιχογραφίες του 14^{ου} και 15^{ου} αιώνα.

Σημαντική είναι η τοιχογραφία της εισόδου, που χρονολογείται στο 1738 και αποδίδεται στον γνωστό σιμακό αγιογράφο Γρηγόριο.

Υπέροχη είναι και η εικόνα του Αρχάγγελου Μιχαήλ του Ρουκουινιώτη, καθώς και το επιχρυσωμένο ξυλόγλυπτο τέμπλο.

Στις 8 Νοεμβρίου, οπότε εορτάζεται η μνήμη του αγίου, γίνεται πανηγύρι κοντά στο μεγάλο κυπαρίσσι της αυλής. Στον αγιογράφο Γρηγόριο αποδίδεται επίσης η τοιχογραφία του 18^{ου} αιώνα που κοσμεί το ξωκλήσι του Αγίου Φιλήμονα, κοντά στην πανέμορφη τοποθεσία του Αγίου Αιμιλιανού, δίπλα στην θάλασσα, σε απόσταση 40' με το καΐκι από τον Γιαλό.

Η ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΤΟΥ ΑΡΧΟΝΤΑ ΜΙΧΑΗΛ ΤΟΥ ΠΑΝΟΡΜΙΤΗ

Στα νότια του νησιού, στο μυχό του ομώνυμου όρμου, βρίσκεται ο οικισμός του Πανορμίτη, με ελάχιστους μόνιμους κάτοικους. Εκεί δεσπόζει η Ιερά Μονή του Αρχонта Μιχαήλ του Πανορμίτη, το πιο γνωστό ίσως αξιοθέατο της Σύμης.

Η μονή, πραγματικό στολίδι των Δωδεκανήσων, βρίσκεται 10 χλμ. νοτιοδυτικά από το Χωριό. Ο Πάνορμος αγκαλιάζει την αντρική αυτή μονή, που χρονολογείται πιθανότατα από τα Μεσαιωνικά χρόνια. Στα μεταγενέστερα κτίσματα της (του 18^{ου} και του 19^{ου} αιώνα), φιλοξενείται ένας σημαντικός θρησκευτικός ιστορικός και λαογραφικός θησαυρός.

Η Μονή χτίστηκε πάνω σε ερείπια αρχαίας εκκλησίας. Το καθολικό της μονής χρονολογείται στον 15^ο αιώνα. Εδώ δεσπόζει η εκθαμβωτική ολόσωμη εικόνα του Αρχάγγελου Μιχαήλ, ντυμένη με χρυσό και ασήμι πλαισιωμένη από αφιερώματα, που έχουν φέρει απ' όλα τα μέρη του κόσμου πιστοί προσκυνητές. Το εξαιρετικό τέμπλο φιλοτεχνήθηκε από τον Κίω τεχνίτη Δράκο Ταλιαδούρο, το 1787. Το καμπαναριό της μονής (1905 – 1911) κατασκευάστηκε με πρότυπο κάποιο αντίστοιχο ρωσικό ή, κατά άλλους, το περίφημο καμπαναριό της Αγίας Φωτεινής της Σμόρνης. Ρωσικής προέλευσης είναι και η καμπάνα βάρους 3 τόνων, ενώ το ρολόι του καμπαναριού χρηματοδοτήθηκε από κάποιον σιμακό έμπορο.

Το μοναστήρι έχει δύο παρεκκλήσια, δύο μουσεία (Εκκλησιαστικό και Λαογραφικό), σκευοφυλάκιο, καθώς και βιβλιοθήκη με σπάνια χειρόγραφα. Επίσης, συντηρεί γηροκομείο και ξενώνα χωρητικότητας 200 ατόμων, όπου μπορεί κανείς να φιλοξενηθεί για μερικές μέρες δωρεάν, κατόπιν συνεννόησης ένα μήνα νωρίτερα. (τηλ. : 22460 – 72414).

ΤΟ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΣΥΜΗΣ

Το Φεστιβάλ Σύμης έχει ήδη γίνει θεσμός από το 1995, υποστηρίζεται από τον Δήμο, αλλά και από τους απόδημους που κάθε καλοκαίρι φτάνουν στο ακριτικό νησί απ' όλες τις γωνιές του κόσμου για τις ετήσιες εκδηλώσεις.

Στο πλαίσιο του προγράμματος «Καλλιεδοσκόπιο» της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δραστηριότητες του Φεστιβάλ Σύμης έχουν "ταξιδέψει" και σε αντίστοιχες εκδηλώσεις στη Ιταλία, τη Γερμανία, κ.ά.

Οι εκδηλώσεις περιλαμβάνουν παραδοσιακή και κλασική μουσική, χορό, θέατρο, αλλά και συμπόσιο στο οποίο συμμετέχουν επιφανείς Συμιακοί, εκπρόσωποι του επιστημονικού και εκπαιδευτικού κόσμου.

ΤΟ ΧΩΡΙΟ – ΤΟ ΚΑΣΤΡΟ ΤΗΣ ΣΥΜΗΣ

Είναι ο πάνω οικισμός της πρωτεύουσας του νησιού. Γεμάτο θαυμάσια αρχοντικά με τους φεγγίτες, τα περίτεχνα διακοσμημένα ταβάνια, αλλά και τα χαρακτηριστικά βοτσαλωτά δάπεδα, όπως εκείνο της εκκλησίας του Αγίου Παντελεήμονα, όπου απεικονίζεται μια θυμωμένη γοργόνα να βουλιάζει ένα καράβι.

Στην δυτική πλευρά του Χωριού βρίσκεται το **Κάστρο**, χτισμένο πάνω στην αρχαία ακρόπολη. Στην ακρόπολη της Σύμης έχουν βρεθεί ίχνη από πελασγικά τείχη, καθώς και κεραμικά Μυκηναϊκής εποχής. Οι αρχαιότερες φάσεις της οικοδόμησης φαίνονται καθαρά στα κατώτερα τμήματα των τειχών. Στο κάστρο συγκεντρωνόταν ο πληθυσμός και εδώ υπήρχαν αρκετά δημόσια κτίρια. Επίσης, σώζονται ακόμα πολλά οικίσματα από την εποχή των Ιωαννίνων Ιπποτών.

Μέσα στο κάστρο δέσποζε η **Μεγάλη Παναγιά** (καταστράφηκε από τους Γερμανούς κατά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και εν συνεχεία μετασκηνώθηκε στον μεγαλύτερο από τους διασωθέντες θόλους του Αγίου Γεωργίου).

Ανατολικά από το Κάστρο, στο λόφο **Νούλια**, που λέγεται και **Ποντικόκαστρο**, υπάρχει μια χερσόνησος με ερευσιμένους μύλους. Εδώ βρίσκεται ένας στρογγυλός τύμβος. Πρόκειται για μνημείο – τρόπαιο της νίκης των Σπαρτιατών επί των Αθηναίων, που χρονολογείται από το 411 π.Χ. Ο θρύλος λέει ότι εκεί ήταν και το κενotáριο του Νηρέα, του βασιλιά της Σύμης.

Η Αρχαιολογική Υπηρεσία έχει αναστηλώσει ορισμένους μύλους, που έχουν χαρακτηριστεί διατηρητέα μνημεία, όπως άλλωστε και ο οικισμός.

ΠΑΡΑΛΙΕΣ

Ιδιαίτερα όμορφες είναι η ευρύχωρη παραλία **Νανού**, πριν από τον Πανορμίτη, και η **Μαραθίντα** με τα μεγάλα βότσαλα. Στον **Αι-Γεώργη τον Δυσάλινα** θα βρείτε την καλύτερη αμμουδιά του νησιού. Εκεί βρίσκεται επίσης μια πλαγιά εξαιρετικά δημοφιλής στους αναρρηχτές.

Το **πυκοδάσος της Φαντρομένης**, 20' πριν από τον Πανορμίτη, προσφέρεται για μια άλλου τύπου εμπειρία. Περιπατήστε και ύστερα κολυμπήστε στα κρυστάλλινα νερά του διπλανού όρμου.

ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ

Το δημοτικό τοπικό λεωφορείο (το πράσινο minibus) αναχωρεί καθημερινά κάθε ώρα από τον Γιαλό για το Χωριό, και μετά για το Πέδι – επιστρέφει με ανάλογη (ωριαία συχνότητα).

Πιάττα ταξί υπάρχει στο λιμάνι, δίπλα στην αφετηρία των λεωφορείων.

Τοπικά δρομολόγια με καΐκια εκτελούνται καθημερινά από τον Μάιο ως τον Οκτώβριο από και προς τις κοντινές παραλίες Νανού, Αγία Μαρίνα, Αγιο Αιμιλιανό, Νίμο, Νημποριό, Αγιο Βασίλειο, Πανορμίτη, Αγιο Νικόλαο.

Η τιμή του εισιτηρίου σε ορισμένα παραβάκια, περιλαμβάνει επίσης ελαφρύ φαγητό και ποτό. Από τον Πειραιά για την Σύμη εκτελούνται φερμπότ όλο τον χρόνο (απόσταση 242 ναυτικά μίλια).

Επίσης, υπάρχει σύνδεση με τη Ρόδο όλο τον χρόνο. Κατά τους καλοκαιρινούς μήνες υπάρχει και σύνδεση με την Κρήτη, τις Κυκλάδες και τα υπόλοιπα Δωδεκάνησα.

Τέλος, η εταιρεία Κυριακούλης δρομολογεί ταχύπλοα που συνδέουν τη Σύμη με τη Ρόδο.

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

Το Δεκαπενταύγουστο, στις 23 Αυγούστου, στις 8 Νοεμβρίου και της Αναλήψεως γίνεται κάποιο από τα πολλά τοπικά πανηγύρια. Εκτός από τα βιολιά και τα λαούτα, θα ακούσετε χαρακτηριστικά τραγούδια και παροιμίες των ναυτικών και των σφουγγαράδων και θα χαρείτε τους δωδεκανησιακούς χορούς.

Επίσης, σε σπίτια ή σε καφενεία, είναι πιθανόν να συναντήσετε ακόμη τους παραμυθάδες που διηγούνται ατέλειωτες ιστορίες που θα σας καθηλώσουν.

Ορισμένες γυναίκες του νησιού συντηρούν και σήμερα την παράδοση με τις αυτοσχέδιες **στιχοπλοκίες**, τραγούδια του γάμου, νανουρίσματα, μοιρολόγια και κάλαντα που συνοδεύουν τα μεγάλα γεγονότα της ζωής.

ΤΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΤΗΣ ΣΥΜΗΣ

<u>ΟΝΟΜΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΥ</u>	<u>ΤΗΛΕΦΩΝΑ</u>	<u>ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ</u>
ALIKI Traditional Hotel	22410-71665	A
DORIAN Traditional Hotel	22410-71181, 71182	A
HORIO Hotel	22410-71800, 71801	B
METAPONTIS Traditional Hotel	22410-71077	B
NIRIIDES Furnished Apartments	22410-71784, 71892	B
NONA Traditional Furnished Apartments	22410-71931	B
OPERA'S HOUSE Furnished Apartments	22410-71856, 72034	A
PEDI BEACH Hotel	22410-71981, 71870	B
TAXIARCHIS Furnished Apartments	22410-72012	C

ΤΗΛΟΣ

Η Τήλος βρίσκεται ανάμεσα στη Νίσυρο και τη Χάλκη. Έχει έκταση 62,82 τ.χλμ., μήκος ακτών 63 χλμ. και πληθυσμό 535 κατοίκους, σύμφωνα με την απογραφή του 2001. Απ' έχει μόλις 50 ναυτικά μίλια από τη Ρόδο.

Το έδαφος της είναι ορεινό και βραχώδες, με ψηλότερη κορυφή τον Προφήτη Ηλία (651 μ.).

Η σημερινή Τήλος έχει πλούσιο παρελθόν και αβέβαιο μέλλον. Σπάνια είναι τα παλαιοντολογικά ευρήματα από το σπήλαιο Χαρκαδιό : απολιθωμένα οστά νάνων ελεφάντων, που ζούσαν εκεί μέχρι και πριν από 5000 χρόνια περίπου!

Η Τήλος των επτά κάστρων, των υπόγειων λαξευτών τάφων, των πάμπολλων βυζαντινών εκκλησιών, των σπάνιων τοιχογραφιών, αλλά και των αυτοσχέδιων τραγουδιών και χορών που στήνουν οι «γλεντιστάδες», δεν είναι τουριστικό νησί.

Διαθέτει ελικοδρόμιο, αρκετά ενοικιαζόμενα δωμάτια και όμορφες παραλίες. Διαθέτει καλό φαγητό και προσφέρεται για μοναχικές και οικογενειακές διακοπές, με χαλαρές βόλτες, ανιχνευτικές εκδρομές και πεζοπορίες.

ΛΙΒΑΔΙΑ

Τα Λιβιάδια είναι το κεντρικό λιμάνι της Τήλου. Εκεί καταφεύγουν πολλά σκάφη αναψυχής και προβλέπεται να δημιουργηθεί μαρίνα. Στην προκομαία λειτουργούν εστιατόρια και μπαρ. Ο οικισμός αυτός, που δημιουργήθηκε το 1930, έχει πολλά ωραία πέτρινα σπίτια.

Πολυδιαφημισμένο αλλά μελαγχολικό αξιοθέατο είναι το εγκαταλεημένο Μικρό ή (Ερημο) Χωριό, παλαιά πρωτεύουσα της Τήλου. Βρίσκεται 3 χλμ. βορειοδυτικά από τα Λιβιάδια. Στον αμφιθεατρικό λόφο του απλώνονται τα 220 πετρόχιστα σπίτια, ερειπωμένα και απογυμνωμένα από στέγες, πόρτες και παράθυρα.

Το μόνο κτίσμα με στέγη εδώ είναι ο ναός της Αγίας Ζώνης, όπου αξίζει να δείτε τις τοιχογραφίες που φιλοξενήθηκαν τον 18ον αιώνα από τον σωμακό αγιογράφο Νεόφυτο.

Ενδιαφέρον παρουσιάζουν επίσης οι λαϊκότροπες αγιογραφίες στον Άγιο Ιωάννη τον Αβαλλά και στον Σωτήρα του Μικρού Χωριού.

ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΧΩΡΙΟ

Το Μεγάλο Χωριό, πρωτεύουσα της Τήλου, βρίσκεται 7 χλμ. βορειοδυτικά από τα Λιβάδια, στο εσωτερικό του νησιού. Πλησιάζοντας στον οικισμό απολαμβάνετε τη σπάνια για το ορεινό αυτό νησί θέα του κατάφυτου κάμπου.

Το Μεγάλο Χωριό θυμίζει αρκετά κυκλαδίτικο οικισμό. Πάνω από το Μεγάλο Χωριό, σκαρφαλωμένο στο βράχο, **δεσπόζει το Κάστρο των Ιπποτών**.

Στο εσωτερικό του βρίσκεται γός του 16^{ου} αιώνα, όπου διακρίνονται ίχνη από τοιχογραφίες. Πολύ κοντά βρίσκεται και **η εκκλησία του Αργάγγελου (Ταξιάρχη) Μιχαήλ**, αναστηλωμένη από το 1827, με ενδιαφέροντα κατάλοιπα τοιχογραφιών του 15^{ου} – 17^{ου} αιώνα.

Μέσα στο κάστρο υπάρχουν επίσης ερείπια από δεξαμενές νερού.

Το κάστρο είναι χτισμένο στη θέση αρχαίας ακρόπολης. Σειρά από πέτρινα σκαλιά στο εσωτερικό της πύλης του κάστρου οδηγεί στο σημείο όπου πιθανόν βρισκόταν το ιερό της Αθηνάς Πολιάδας, ή του Δία Πολία.

Στα 9 χλμ. βορειοδυτικά από τα Λιβάδια βρίσκεται το λιμανάκι του Αγίου Αντωνίου. Ο Άγιος Αντώνιος είναι μικρός αρχαίος οικισμός, που πήρε το όνομά του από το ομώνυμο παρεκκλήσι στο οποίο σώζονται τμήματα τοιχογραφίας υψηλής ποιότητας. Από τα πετρώματα της παραλίας ανασύρονται διαρκώς ανθρώπινα οστά και κρανία που χρονολογούνται γύρω στο 800 μ.Χ.

Η ΠΑΛΑΙΟΝΤΟΛΟΓΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ

Σε μία μικρή αίθουσα στο Μεγάλο Χωριό φιλοξενούνται ορισμένα από τα σημαντικότερα παλαιοντολογικά ευρήματα, που ήρθαν στο φως το 1971, στα έγκατα του σπηλαίου Χαρκαδιό.

Αν θέλετε να τα δείτε, ζητήστε το κλειδί από την υπάλληλο του Δημαρχείου που βρίσκεται ακριβώς από πάνω. Τα πρώτα ευρήματα από το σπήλαιο Χαρκαδιό ήταν απολιθωμένα δόντια. Με την πρόοδο της ανασκαφής και του χρόνου, συγκεντρώθηκαν περί τα 15.000 οστά προερχόμενα από 40 και πλέον νίνους ελέφαντες. Οι χρονολογήσεις δείχνουν ότι αυτά τα θηλαστικά κατοίκησαν τη νησί ως και πριν από 4.000 – 3.000 χρόνια περίπου αποτελώντας ουσιαστικά τους τελευταίους ελέφαντες που έζησαν στην Ευρώπη. Τα ευρήματα της Τήλου είναι χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτού που στην παλαιοντολογία ονομάζεται ενδημική ανάπτυξη.

Η άνοδος της στάθμης της θάλασσας απέκοψε την Τήλο από τη χερσόνησο της Μικράς Ασίας και τη μετέτρεψε σε νησί. Επίσης, έχουν βρεθεί οστά από χελώνες και θραύσματα από χυλιόδοντες.

Το Χαρκαδιό της Τήλου κατέχει την πρώτη θέση στον κόσμο από άποψη αφθονίας παλαιοντολογικού υλικού αυτού του είδους. Όλες οι ανασκαφές έγιναν από το Μουσείο Γεωλογίας και Παλαιοντολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών (συχνά σε συνεργασία με το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας της Βιέννης).

ΤΑ ΚΑΣΤΡΑ ΤΗΣ ΤΗΛΟΥ

Στην Τήλο σώζονται 7 κάστρα, τα οποία δεσπόζουν στις κορυφές των λόφων και των βουνών του νησιού : του Μεγάλου Χωριού, της Μεσαριάς, της Αγριοσυκιάς, του Λάμπρου, της Φανερωμένης και του Σταυρού.

Δεν τα ξεχωρίζει κανείς εύκολα, χτισμένα όπως είναι με ντόπια γκριζα πέτρα και ενταγμένα στο βραχίονες τοπίο.

Το κάστρο του Μεγάλου Χωριού βρίσκεται στη βόρεια πλευρά, στην κορυφή του Αγίου Σταυρού. Στην αρχαιότητα στη θέση του ορθωνόταν ελληνιστική ακρόπολη, λείψανα της οποίας είναι ακόμη ορατά στην οχυρή περίμετρο και στην κυρίως πύλη. Το κάστρο έχει σχήμα ακανόνιστου τριγώνου και στην ανατολική πλευρά του διακρίνονται τα ερείπια τετράγωνου πύργου.

Στο Μικρό Χωριό σώζονται τα ερείπια μικρού κάστρου-παρατηρητήριου. Καλύτερα διατηρημένος είναι ο ημικυκλικός πύργος, πάνω από το ναό της Αγίας Ζώνης.

Στα μισά του δρόμου από τα Λιβάδια προς το Μεγάλο Χωριό βρίσκεται το κάστρο της Μεσαριάς, μεσαιωνικό κτίσμα (1336) των Ιωαννιτών Ιπποτών.

Εκατέρωθεν του κεντρικού λιμανιού του νησιού, βρίσκονται τα κάστρα της Φανερωμένης και του Λάμπρου.

Κοντά στα Λιβάδια, σώζονται τα ερείπια των κάστρων της Αγριοσυκιάς και του Σταυρού, στην περιοχή Αμάλι.

Ο ΑΓΙΟΣ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΑΣ

Η Μονή του Αγίου Παντελεήμονα αποτελεί κορυφαίο μνημείο πολιτισμού και αρχιτεκτονικής της Τήλου. Ιδρύθηκε τον 5^ο αιώνα μ.Χ. από τον ιερομόναχο Ιονά.

Βρίσκεται στο εσωτερικό του νησιού, μέσα σε σπηλιά, σε υψόμετρο 450 μ., σε τοπίο με αρκετό πράσινο, 9 χλμ. νοτιοδυτικά από το Μεγάλο Χωριό και 16 χλμ. βορειοδυτικά από τα Λιβάδια.

Το σημαντικό αυτό μνημείο ζωντανεύει στα τέλη Ιουλίου με το πανηγύρι του Αγίου

Παντελεήμονα. Το μοναστηριακό συγκρότημα αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα προσκυνήματα στα Δωδεκάνησα. Το καθολικό, χτίστηκε τον 15^ο αιώνα και ανακαινίστηκε τον 18^ο αιώνα. Εδώ υπάρχουν αρκετά εντοιχισμένα, μαρμάρινα μέλη προερχόμενα από παλαιοχριστιανική βασιλική, η οποία, προφανώς, προήλθε στην ίδια θέση. Στο εσωτερικό τοίχο του νάρθηκα εικονίζεται ο ιδρυτής της μονής με το ομοίωμά του ναού στο χέρι. Ο Παντοκράτορας, όπως και η Αγία Τριάδα στην κόγχη του ναού, είναι έργα του αγιογράφου Γρηγορίου από τη Σύμη.

ΟΙ ΒΥΖΑΝΤΙΝΕΣ ΑΓΙΟΓΡΑΦΙΕΣ ΣΤΗΝ ΤΗΛΟ

Από τα 100 περίπου βυζαντινά ναύδρια του νησιού, τα 40 περίπου κοσμούνται με αγιογραφίες. Λξιόλογα δείγματα σώζονται στην Αγία Άννα Καστέλλο, στην Αγία Βαρβάρα των Σαντιάνων, στον Άγιο Νικόλαο και την Αγία Τριάδα της Μεσαριάς, στον Άγιο Νικόλαο στα Χαίλη, στον Ταξιάρχη στο Καμπί, στο ναό του Σωτήρα στο Μεγάλο Χωριό, καθώς και στη Μονή του Αγίου Παντελεήμονα.

Γνωστοί συμμακοί αγιογράφοι, όπως ο Γρηγόριος και ο Νεόφυτος, δούλεψαν στην Τήλο, αφήνοντας αξιόλογο έργο στο νησί.

ΠΑΡΑΛΙΕΣ

ΕΡΥΣΤΟΣ : 3 χλμ. περίπου νότια από το Μεγάλο Χωριό, τεράστια αμμουδιά, με ωραίους χρωματισμούς ανάλογα με το φως.

ΣΤΑΥΡΟΣ : Αμμουδερή παραλία, νότια από τα Λιβάδια, με θαλασσινές σπηλιές αλλά χωρίς σκιά.

Νότια, μετά το κάστρο της Αγριοσυκιάς, υπάρχει η όμορφη αμμουδιά του Θόλου.

Για ελεύθερο κάμπινγκ προτιμάται η Πλάκα, 2,5 χλμ. δυτικά του Αγίου Αντωνίου, όπου υπάρχει και πιγιάδι.

ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ

Το νησί έχει καλούς δρόμους. Το λεωφορείο από τα Λιβάδια στην Πλάκα κάνει 4-5 δρομολόγια την ημέρα. Υπάρχουν μερικά ταξί και ενοικιάζονται και μηχανάκια. Επίσης, γίνονται ημερήσιες εκδρομές στα κοντινά νησιά. Η Τήλος συνδέεται με τον Πειραιά με φερριμπότ κατά τη διάρκεια όλου του χρόνου (απόσταση 222 ναυτικά μίλια). Υπάρχει σύνδεση κατά το μεγαλύτερο διάστημα του χρόνου με τις Κυκλάδες και τα υπόλοιπα Δωδεκάνησα.

ΔΙΑΜΟΝΗ

Υπάρχουν ενοικιαζόμενα δωμάτια, με δυναμικότητα 700 περίπου κλίνες.

Κάποια λιγιστά μαγαζιά για φαγητό, ποτό και διασκέδαση.

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

Στα τέλη Ιουλίου γιορτάζει ο προστάτης του νησιού Άγιος Παντελεήμονας. Στο τριήμερο πανηγύρι συμμετέχει όλο το νησί, ξενιτεμένοι Τηλιακοί, καθώς και πλήθος προσκυνητών από τα γύρω νησιά.

Στο Μεγάλο Χωριό, στις 28 Ιουλίου γίνεται ο χορός της Κούπας, στο προαύλιο της εκκλησίας του Ταξιάρχη.

Άλλα πανηγύρια του νησιού είναι :

- Παναγίας Καμαριανής, στις 23 Αυγούστου, 3 χλμ. έξω από το Μεγάλο Χωριό.
- Παναγίας Πολίτσας (23 Αυγούστου) στα Λιβάδια.

ΤΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΤΗΣ ΤΗΛΟΥ

<u>ΟΝΟΜΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΥ</u>	<u>ΤΗΛΕΦΩΝΑ</u>	<u>ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ</u>
ELENI Hotel	22410-44062, 64222	C
IRINI Hotel	22410-44293	C
TILOS MARE Furnished Apartments	22410-44100	B

ΧΑΛΚΗ

Η Χάλκη βρίσκεται 10 ναυτικά μίλια δυτικά της Ρόδου (Κάμειρος). Έχει έκταση 28,12 τ.χλμ., μήκος ακτών 34 χλμ. και πληθυσμό 421 κατοίκους.

Το νησί είναι ημιορεινό και άγονο, με ψηλότερη κορυφή το Μεροβίτζι (600 μ.)

Πελασγοί, Κάρες, Δωριείς και Φοίνικες την κατοίκησαν, δημιουργώντας αξιόλογο πολιτισμό ήδη από τον 10ο αιώνα π.Χ. Φράγκοι, Γενοβέζοι, Τούρκοι, Ιταλοί, την κατέκτησαν και ανέπτυξε εμπορική δραστηριότητα και έγινε σπογγαλιευτικό κέντρο.

Στις αρχές του 20ου αιώνα, η οικονομία και ο πληθυσμός της Χάλκης συρρικνώθηκαν δραματικά. Το 1983 αναγνωρίστηκε διεθνώς ως νησί ειρήνης και φιλίας των νέων και άρχισε να αναπτύσσεται τουριστικά.

Τα περίπου 150 πετρόχτιστα αρχοντικά που αναστηλώθηκαν τα διαχειρίζονται σήμερα δύο βρετανικά τουριστικά γραφεία. Υπάρχουν αρκετά ενοικιαζόμενα δωμάτια, αλλά πρέπει να κλείσετε εγκαίρως. Τα αυτοκίνητα σπανίζουν στο νησί. Κάθε καλοκαίρι οργανώνονται καλλιτεχνικές εκδηλώσεις κι ένα ετήσιο επιστημονικό συνέδριο.

ΤΟ ΝΗΜΠΟΡΙΟ

Ο μοναδικός οικισμός της Χάλκης, έχει 280 κατοίκους και γοητεύει με την αρχιτεκτονική των λευκών σπιτιών του.

Στο Νημποριό αξίζει να επισκεφτείτε το Ληματορείο, νεοκλασικό κτίσμα του 19ου αιώνα με τον περίφημο πέτρινο Πύργο του Ρολογιού μπροστά του.

Ακόμα, η εκκλησία του πολιούχου Αγίου Νικολάου, που δεσπόζει στο λιμάνι και έχει το ψηλότερο καμπαναριό στα Δωδεκάνησα και περίτεχνο τέμπλο. Αξιοπρόσεκτο είναι και το μωσαϊκό στον περιβόλο του ναού, από ασπρόμαυρα βότσαλα, όπου αποτυπώνεται το Δέντρο της Ζωής. Η εκκλησία χτίστηκε στην περίοδο κατά την οποία ιδρύθηκε το Νημποριό (1850 – 1870).

Η αρχαία ακρόπολη του νησιού βρισκόταν βορειοανατολικά από το Χωριό. Στην ίδια θέση και πάνω στα ερείπια της χτίστηκε τον 13ο αιώνα από τους Ιωαννίτες Ιππότες το μεσαιωνικό Κάστρο. Η κάτοψή του έχει σχήμα ορθογώνιου παραλληλόγραμμου, με τον μεγάλο του άξονα στην κατεύθυνση Ανατολής – Δύσης. Η κυρίως πύλη βρίσκεται στην ανατολική άκρη της βόρειας πλευράς και φέρει στο κατώφλι το οικόσημο του μεγάλου μαγίστρου Pierre d' Aubusson και σταυρό.

Στο εσωτερικό σώζονται τα ερείπια του ναού του Αγίου Νικολάου με υστεροβυζαντινές τοιχογραφίες. Γύρω από το κάστρο αναπτύχθηκε οικισμός, με κέντρο τον ναό της Παναγίας της Χωριανής, που χρονολογείται στο 890 μ.Χ. και διαθέτει αξιόλογες βυζαντινές τοιχογραφίες. Ο οικισμός εγκαταλείφθηκε γύρω στα 1950. Απέναντι στο βράχο βρίσκεται η εκκλησία του Σταυρού.

ΤΟ ΧΩΡΙΟ

60' περπάτημα από το Νημποριό. Παραμένει ακατοίκητο μετά το 1945. Είχε κάποτε 4.000 κατοίκους που επωφελούνταν από την αμφιθεατρική και αθέατη θέση του στο βουνό για να κρύβονται από τους πειρατές. Κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας οι Χαλκίτες εισημερούσαν, χάρη στην εμπορική ναυτιλία και τη σπογγαλιεία. Βαθμιαία όμως, ο ιστός της κοινωνίας και της οικονομίας καταστράφηκε, και μαζί του ερήμωσε το Χωριό. Σήμερα, ο λόφος είναι διάσπαρτος με εγκαταλειμμένα πετρόχτιστα σπίτια. Η κλειδαμπαρωμένη εκκλησία της Παναγίας πανηγυρίζει το Δεκαπενταύγουστο, οπότε η παλιά πρωτεύουσα της Χάλκης ζωντανεύει. Τα γυμνά βουνά της Χάλκης είναι διάσπαρτα με μικρά μοναστήρια και ξωκλήσια.

Από αυτά ξεχωρίζουν τα μοναστήρια του Αγίου Ιωάννη Αλάργα, της Αγίας Τριάδας και του Σταυρού του Ξύλου. Το μοναστήρι του Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου είναι πολύ μακριά (περίπου 3 ώρες με τα πόδια από το Χωριό), αλλά υπάρχει δυνατότητα διανυκτέρευσης στην μονή.

Την παραμονή της γιορτής του αγίου γίνεται εδώ μεγάλο πανηγύρι.

Υπάρχουν, τέλος, δύο σπήλαια :

1. Στην περιοχή Κελιά (20' με σκάφος), και
2. Βορειοδυτικά, στην θέση Αμυγλάι

ΠΑΡΑΛΙΕΣ

1. Η πιο ελκυστική παραλία στο νησί λέγεται Πόνταμος και απέχει 10' με τα πόδια από το Νημποριό. Πρόκειται για τη μοναδική αμμουδιά στη Χάλκη, μάλλον ευρύχωρη, με ανέσεις, φυσική σκιά κάτω από τα αρμυρικά και νερά κατάλληλα για παιδιά. Υπάρχει ταβέρνα για φαγητό.

2. Η παραλία Κάνια απέχει 30' με τα πόδια από το Νημποριό.

3. Στα νότια, αμέσως μετά το ξενοδοχείο «Χάλκη», βρίσκεται η Φτενέγια, όμορφη παραλία με χαλίκια.

4. Στα νότια του νησιού, οι παραλίες Τραχιά και Γιαλί προσεγγίζονται με καϊκι ή με πεζοπορία.

ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ

Η Χάλκη απέχει 1 ώρα από την Κάμειρο της Ρόδου (απόσταση 10 ναυτικά μίλια). Το καραβάκι φτάνει εδώ κάθε απόγευμα, μεταφέροντας ελάχιστα αυτοκίνητα. Δεν υπάρχει αεροπορική σύνδεση, όπως επίσης δεν υπάρχουν και λεωφορεία.

Ευκαιρία να γίνετε... πιο πεζοί, απολαμβάνοντας την ηρεμία του τοπίου, αν και τη σιωπή διακόπτουν συχνά οι κνηγοί πέρδικας – είδος που αφθονεί στο νησί.

Η Χάλκη δεν έχει σταθμό ανεφοδιασμού για σκάφη αναψυχής, όπως έχει η Ρόδος. Συνδέεται με τον Πειραιά με φερμπότ καθ' όλη διάρκεια του χρόνου (απόσταση 222 ναυτικά μίλια).

Τους καλοκαιρινούς μήνες συνδέεται με την Κρήτη, τη Μήλο, την Κάρπαθο και την Κάσο.

Η εταιρεία Κυριακούλης δρομολογεί κατά το μεγαλύτερο διάστημα του χρόνου ταχύπλοα που συνδέουν τη Χάλκη με τη Ρόδο, την Κω και την Κάρπαθο.

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

• Κάθε χρόνο, το φθινόπωρο, πραγματοποιείται το ετήσιο συνέδριο αμυντικής και εξωτερικής πολιτικής που λαμβάνει χώρα σε ειδική αίθουσα παραδοσιακού κτιρίου του Δημοτικού Ξενώνα.

• Το νησί δέχεται επίσης αρκετούς μετανάστες, που έρχονται από τη Αμερική και την Αυστραλία για διακοπές.

Τα πανηγύρια γιορτάζονται με παραδοσιακό τρόπο και είναι μια καλή αφορμή γιορτινών συνάξεων για «των Ελλήνων τις κοινότητες»

• Του Αγίου Γεωργίου, καϊκια προσεγγίζουν το νησάκι Αλιμιά για προσκύνημα στο εκκλησάκι και μικρό γλέντι στη συνέχεια.

• Το πιο λαμπρό πανηγύρι γίνεται τον Δεκαπενταύγουστο στην εκκλησία της Παναγίας (κάτω από το κάστρο).

• Επίσης, στις 29 Αυγούστου στο μοναστήρι του Λι – Γιάννη του Αλάργα συγκεντρώνεται όλο το νησί για προσκύνημα.

• Στις 14 Σεπτεμβρίου γιορτάζει το μοναστήρι του Σταυρού.

• Στις 8 Νοεμβρίου ο ναός του Ταξιάρχη και

• Στις 6 Δεκεμβρίου ο Άγιος Νικόλαος, προστάτης της Χάλκης.

ΤΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΤΗΣ ΧΑΛΚΗΣ

<u>ΟΝΟΜΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΥ</u>	<u>ΤΗΛΕΦΩΝΑ</u>	<u>ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ</u>
CHALKI Hotel	22410-45208, 45390	C
KLEANTHI		
Traditional Hotel	22410-57334	B
MARKOS		
Furnished Apartments	22410-45347	C

ΚΥΚΛΑΔΕΣ

ΑΜΟΡΓΟΣ

Η Αμοργός, που είναι το ανατολικότερο νησί των Κυκλάδων, βρίσκεται νοτιοανατολικά της Νάξου. Το σχήμα της είναι επιμήκης (σχεδόν 32 χλμ.), η έκτασή της 121,46 τ.χλμ. και το μήκος των ακτών της 112 χλμ. Οι βορειοανατολικές ακτές της είναι απότομες και χωρίς πτυχώσεις, ενώ στις νοτιοανατολικές υπάρχουν μικροί αλλά αφιλόξενοι όρμοι.

Ανάμεσα στη Νάξο και την Αμοργό βρίσκονται οι Μικρές Ανατολικές Κυκλάδες (Δονούσα, Σχοινούσα, Ηρακλεία, Κοιφονήσια). Η Αμοργός μαζί με τα νησιά αυτά, αποτελεί τα «Αμοργιανά νησιά» των ναυτικών. Το νησί είναι ορεινό και διατρέχεται από επιμήκη οροσειρά, με ψηλότερη κορυφή τον Κρίκελλο ή Κρούκελλο (822 μ.).

Οι κάτοικοι ασχολούνται με τη ναυτιλία, την αλιεία, τη σπογγαλιεία, τη γεωργία και την κτηνοτροφία. Τα αγροτικά προϊόντα του νησιού, και ειδικότερα το αμοργιανό κρασί, φημίζονται για την εκλεκτή ποιότητά τους. Κατά την αρχαιότητα, η Αμοργός ήταν γνωστή με διάφορες ονομασίες, όπως Υπερία, Πλατάγη ή Πατάγη, Ψυχία, Καρκησία (από τον νάξιο οικιστή της Καρκήσιο). Αναφέρεται επίσης ως Τρίπολη, από τις τρεις πόλεις που υπήρχαν στο νησί. Η Αρκεσίνη βρισκόταν στο βορειοανατολικό άκρο του νησιού, η Αιγιάλη στη βορειοανατολική πλευρά, και η Μινώα στον κόλπο των Καταπόλων, όπου σύμφωνα με το μύθο, βρισκόταν τα θερινά ανάκτορα του βασιλιά της Κρήτης Μίνωα.

Ακόμα, η Αμοργός φημίζοταν για τους λεπτούς γυναικίους χιτώνες της.

Νησί με έντονο κυκλαδίτικο χρώμα και πλούσια πολιτισμική κληρονομιά, η Αμοργός παρουσιάζει τις τελευταίες δεκαετίες σημαντική τουριστική ανάπτυξη.

Η ΧΩΡΑ Η ΑΜΟΡΓΟΣ

Πρωτεύουσα του νησιού, χτισμένη μακριά από τη θάλασσα, για τον φόβο των πειρατών. Η Χώρα ονομαζόταν παλιά και Κάστρο, από το βράχο με το κάστρο που δεσπόζει στον οικισμό. Από το Κάστρο, που το έχτισε τον 13^ο αι. ο Ιερεμίας Γκίζι, σώζεται το τείχος με τις πολειμίστρες, ένα από τα αξιοθέατα του νησιού. Στην είσοδο του κάστρου βρίσκεται το εκκλησάκι του Αγίου Γεωργίου. Με τους ανεμόμυλους στους διπλανούς λόφους, η Χώρα γοητεύει τον επισκέπτη με την κυκλαδίτικη ομορφιά της. Είναι χτισμένη με απλή λαϊκή αρχιτεκτονική και ξεχωρίζει για τα πλακόστρωτα σοκάκια της και τις πολλές εκκλησίες της.

ΤΑ ΛΕΙΟΘΕΑΤΑ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

Ο ΒΕΝΕΤΣΙΑΝΙΚΟΣ ΠΥΡΓΟΣ ΤΟΥ ΓΑΒΡΑ

Βρίσκεται στο κέντρο του οικισμού, κτίσμα του 16^{ου} αι., που σήμερα χρησιμοποιείται ως μουσείο και φιλοξενεί ευρήματα από τις ανασκαφές στο νησί.

ΤΟ ΑΛΛΗΛΟΔΙΑΚΤΙΚΟ

Είναι ένα από τα πρώτα γυμνάσια που ιδρύθηκαν μετά το 1821 στην Ελλάδα. Στην ιδρυτική επιγραφή του αναφέρεται «1829 Ιουνίου 21 δια δαπάνης Ιεράς Μονής Χοζοβιώτισσας».

ΕΡΕΙΠΙΑ ΠΥΡΓΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΗΣ ΕΠΟΧΗΣ, στην περιοχή Τερλάκι.

ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΕΣ ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ

Κάποιες από αυτές είναι : η Κερά Λεούσα με μία θαυμάσια εικόνα της Παναγίας, ο Σταυρός, ο Άγιος Θωμάς, η Μητρόπολη, οι Άγιοι Πάντες, η Μεταμόρφωση / Άγιος Στέφανος, κ.ά.

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΟΥ ΒΑΡΣΑΜΙΤΗ

Βρίσκεται στην Χώρα, με πηγή που ανάβλυζε και όπου λειτουργούσε υδρομαντείο.

Κοντά στην εκκλησία υπάρχουν ερείπια βενετσιάνικου πύργου.

Ο ΚΑΤΩ ΛΑΚΚΟΣ

Είναι μεσαιωνική στέρνα, που χρησιμοποιεί για την ύδρευση της Χώρας.

ΤΑ ΕΡΕΙΠΙΑ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΜΙΝΩΑΣ

Βρίσκονται στα Κατάπολα. Είναι μία από τις αρχαίες πόλεις της Αμοργού. Βρίσκονται σε λόφο πάνω από το λιμάνι, όπου σώζονται τμήματα του τείχους και λείψανα του σταδίου, του γυμνασίου και ναού του Διονύσου.

Η ΠΑΝΑΓΙΑ Η ΚΑΤΑΠΟΛΙΑΝΗ

Βρίσκεται στα Κατάπολα. Είναι με χαρακτηριστική κυκλαδίτικη εκκλησιαστική αρχιτεκτονική, χτισμένη πάνω σε αρχαίο ναό, που πιθανόν είναι του Πόθιου Απόλλωνα.

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΡΙΑΣ

Βρίσκεται στα Κατάπολα, με εντυπωσιακή αρχιτεκτονική, βορειοανατολικά από το Ξυλοκερατίδι.

ΤΑ ΛΩΚΑΘΙΣΜΑΤΑ

Βρίσκονται νοτιοδυτικά από τα Κατάπολα, όπου βρέθηκε νεκροταφείο με 20 τάφους της Προτοκυκλαδικής εποχής. Τάφοι της ίδιας εποχής έχουν βρεθεί και στο Ξυλοκερατίδι.

Στα Κατάπολα έχει επίσης εντοπιστεί θολωτός μυκηναϊκός τάφος, ενώ στο Ξυλοκερατίδι υπάρχουν ίχνη μυκηναϊκού οικισμού, καθώς και ίχνη πρωτογεωμετρικής και αρχαϊκής εγκατάστασης. Στα ευρήματα των νεκροταφείων και των τάφων της Αμοργού περιλαμβάνονται μαρμάρινα ειδώλια, χάλκινες λαβίδες και εγχυρίδια, κύπελλα και φιάλες. Πολλά από τα ευρήματα εκτίθενται σε μουσεία της Ελλάδας και του εξωτερικού.

Η ΑΚΡΟΠΟΛΗ ΤΗΣ ΑΡΚΕΣΙΝΗΣ

Βρίσκεται στην Κάτω Μαριά, στο λόφο Καστέλλα. Σώζονται βάσεις προτοκυκλαδικών κτισμάτων, στις οποίες έχουν χτιστεί νεότερα οικοδομήματα. Εδώ ανακαλύφθηκαν και τάφοι της Προτοκυκλαδικής εποχής.

Ο ΠΥΡΓΟΣ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΤΡΙΑΔΟΣ

Βρίσκεται στην Κάτω Μεριά, στη θέση της αρχαίας Αρκεσίνης, χτισμένος με τεράστιους ογκόλιθους τον 4^ο αι. π.Χ. Χρησίμευε για την προστασία των κατοίκων από επιδρομές και είχε δεξαμενή νερού και αποχετευτικό σύστημα.

ΤΟ ΚΑΣΤΡΙ

Βρίσκεται στην Κάτω Μεριά, βόρεια από το χωριό Βρούτση, σε λόφο, όπου βρίσκεται το κάστρο της αρχαίας Αρκεσίνης, γνωστό ως Καστρί.

Εδώ έχουν βρεθεί ίχνη μεσοκυκλαδικής εγκατάστασης, καθώς και ευρήματα από τους Ιστορικούς χρόνους. Ανάμεσα στα αρχαία τείχη σώζονται και τμήματα βενετσιάνικης οχύρωσης της εποχής της Λατινοκρατίας.

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ ΤΗΣ ΑΜΟΡΓΟΥ

Σε τρία μικρά κελιά της Μονής της Παναγίας της Χοζοβιώτισσας, σε παλιές ξύλινες προθήκες και ξύλινα πλαίσια που δωρήθηκαν από το Μουσείο Μπενάκη, εκτίθενται μερικά από τα καλύτερα διατηρημένα καμήλια της Μονής.

Από την πλούσια συλλογή βυζαντινών και μεταβυζαντινών χειρογράφων εκτίθενται, μεταξύ άλλων, πέντε κώδικες σε παραγραφή που χρονολογούνται από τον 13^ο αι. ως τον 17^ο αι., τρία Ευαγγέλια με περίτεχνα καλύμματα από ασήμι και χρυσό του 18^{ου} αι., καθώς και δύο στίγματα με πολύτιμες πληροφορίες για την ίδρυση και τη συντήρηση της Μονής.

Από τη συλλογή των εκκλησιαστικών κεντημάτων εκτίθενται, μεταξύ άλλων, επιτραχήλια, χρυσοφραντα και στολισμένα με πολύτιμες ή ημιπολύτιμες πέτρες άμφια του 18^{ου} ή 19^{ου} αι., καθώς και μια σειρά από ασημένιες και επίχρυσες πόρπες. Σε μία από τις προθήκες εκτίθενται εκκλησιαστικά σκεύη, όπως μυροδοχεία και ασημένιοι δίσκοι. Ξεχωρίζουν επίσης οι ξυλόγλυπτοι σταυροί με το ασημένιο δέσιμο, τα κοράλλια και τα μαργαριτάρια, ένα εγκόλπιο από ελεφαντόδοντο με την Παναγία στο κέντρο και τους Δώδεκα Αποστόλους γύρω της, καθώς κι ένας ασημένιος κάδος αγιασμού, με έκτυπη διακόσμηση φύλλων, προσώπια σατύρων στις λαβές και εγχάρσκη παράσταση του Μεγάλου Κωνσταντίνου και της Αγίας Ελένης στο λαιμό.

Η ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ ΑΜΟΡΓΟΥ

Η συλλογή ευρημάτων από τις ανασκαφές στις τρεις αρχαίες πόλεις της Αμοργού, την Αιγιάλη, την Αρκεσίνη και την Μίνωα, στεγάζεται στον ανακατασκευασμένο Πύργο του Γαβρά, τον 16^ο αι.

Στο κατώγι, τον εντυπωσιακό αὐλείο χώρο με τις καμάρες και τους πέτρινους κίονες, εκτίθενται κυρίως επιφανειακά ευρήματα :

Επιτόμβιες και αναθηματικές επιγραφές που χρονολογούνται από τον 6^ο αι. π.Χ. ως τους πρώτους χριστιανικούς αιώνες, μαρμάρινα ανάγλυφα και αγάλματα της Κλασικής, Ελληνιστικής και Ρωμαϊκής εποχής, καθώς και αρχιτεκτονικά μέλη από ρωμαϊκά και παλαιοχριστιανικά κτίσματα.

Στη μία από τις δύο μικρές αίθουσες του ίδιου επιπέδου εκτίθενται επιφανειακά και ανασκαφικά ευρήματα των Προϊστορικών χρόνων, στα οποία περιλαμβάνονται μαρμάρινα κυκλαδικά ειδώλια, κεραμικά, καθώς κι ένας λιθόκτιστος τάφος.

Στη δεύτερη αίθουσα παρουσιάζεται η πλούσια συλλογή του αμοργίνου δάσκαλου και αρχαιολογιστή Εμμανουήλ Ιωαννίδη (1823-1906), η οποία περιλαμβάνει αγγεία, πήλινα αντικείμενα, επιγραφές, γλυπτά (αγάλματα και ανάγλυφα), που καλύπτουν τις περισσότερες περιόδους της ιστορίας του νησιού.

Στον επάνω όροφο του αρχοντικού, στην παλιά αίθουσα υποδοχής, εκτίθεται επιλογή από τα καλύτερα διατηρημένα γλυπτά (ολόγλυφα και ανάγλυφα), που βρέθηκαν στην Αμοργό, κυρίως κατά την διάρκεια των συστηματικών ανασκαφών που άρχισαν το 1972.

Από αυτά είναι αξιοπρόσεκτα ο κορμός Κούρου των μέσων του 6^{ου} αι. π.Χ., ο κορμός Κόρης του τέλους του 6^{ου} αι. π.Χ., στον οποίο διακρίνονται ο χιτώνας, το μάτιο και οι άκρες του κεφαλόδεσμου, τα μαρμάρινα ανθήμια από την επίσκεψη επιτάφιων στηλών, καθώς και τον μαρμάρινο βωμό του 12^{ου} αι. π.Χ. με ανάγλυφη διακόσμηση από κοραλές ταύρων, ρόδακες και άνθηνα μοτίβα.

Στον ενδοποιημένο χώρο του μουσείου εκτίθεται προσωρινά και συλλογή έργων μικροτεχνίας από πήλο, χαλκό, χρυσό, ελεφαντόδοντο και γυαλί που βρέθηκαν στη Μίνωα. Στον υπαίθριο χώρο του ίδιου επιπέδου εκτίθενται ενεπιγραφές πλάκες των Αρχαϊκών χρόνων, καθώς και αρχιτεκτονικά μέλη και κορμοί αγαλμάτων της Ρωμαϊκής εποχής.

Η ΠΑΝΑΓΙΑ Η ΧΟΖΟΒΙΩΤΙΣΣΑ

912 χρόνια, χτισμένο στον πιο απότομο βράχο του όρους Προφήτης Ηλίας, σε ύψος 300 μ. από τη θάλασσα, είναι το στολίδι της Αμοργού. Πολυώροφο, επιβλητικό, απρόσβλητο από κάθε πλευρά, το μοναστήρι προκαλεί δέος στον επισκέπτη. Το σημαντικότερο χριστιανικό μνημείο της Αμοργού, σύμφωνα με την παράδοση, ιδρύθηκε το 1088 από τον βυζαντινό αυτοκράτορα Αλέξιο Κομνηνό, όταν μια εικόνα

της Παναγίας έφτασε στην Αμοργό μέσα σε μία βάρκα. Την είχε βάλει στη βάρκα μια αρχόντισσα από τα Χόζοβα της Παλαιστίνης στα χρόνια της Εικονομαχίας, για να την προστατεύσει από τη μενία των εικονομάχων. Η παράδοση λέει ότι η εικόνα είναι έργο του ευαγγελιστή Λουκά. Στο μουσείο-σκευοφυλάκιο της μονής υπάρχουν άμφια, ιερά κειμήλια, σπάνια βυζαντινά χειρόγραφα και άλλα εκθέματα.

Υπάγεται κατ' ευθείαν στο Οικουμενικό Πατριαρχείο της Κωνσταντινούπολης και αποτελεί το σημείο αναφοράς του νησιού.

Στην είσοδο του μοναστηριού είναι εντοιχισμένο το οικόσημο των Σανούδων, ηγεμόνων του Δουκάτου του Αιγαίου.

Η ΑΚΡΟΠΟΛΗ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΠΟΛΗΣ

Βρίσκεται στην Αιγιάλη, κοντά στο Θόλωμα, στο ύψωμα Βίγλα.

Εκεί σώζονται ερείπια τείχους και βάσεις αγαλμάτων, καθώς και τάφοι της Πρωτοκυκλαδικής (3200 – 2200 π.Χ.) και της Μεσοκυκλαδικής (2000 – 1700 π.Χ.) εποχής.

Η εκκλησία της Ανάληψης στον Ποταμό και η εκκλησία της Αγίας Τριάδας, χτισμένες στον βράχο, στον όρμο της Αιγιάλης.

Η εκκλησία της Παναγίας της Πανωγειωριανής, στην Λαγκάδα.

Η εκκλησία των Αγίων Αναργύρων, στα Θολάρια.

Η εκκλησία του Σταυρού, ανατολικά από τη Λαγκάδα.

Η εκκλησία του Αγίου Ιωάννη του Θεολόγου, βορειοανατολικά από τη Λαγκάδα.

ΠΑΡΑΛΙΕΣ

Στο νησί υπάρχουν πολλές παραλίες :

- Η παραλία της Αγίας Άννας με ψιλό βοτσαλάκι και άμμο, κάτω από το μοναστήρι της Παναγίας της Χοζοβιώτισσας.

- Η παραλία του Όρμου, με ψιλή άμμο, κοντά στην Αιγιάλη, το δεύτερο λιμάνι του νησιού.

- Η παραλία της Αιγιάλης, που φημίζεται για την ομορφιά της και για τα πεντακάθαρα νερά της.

- Οι παραλίες της Αιγιάλης, που προσφέρονται για κολύμπι είναι : της Δευρωσού, με ψιλή άμμο, η Ψιλή Άμμος, ο Χόγλακας, ο Άγιος Παύλος, τα Χαλαρά και η Μικρή Γλυφάδα.

- Οι παραλίες στα Κατάπολα για κολύμπι είναι : Φοίνικες-Τυροκόμου-Άγιοι Σαράντα με καθαρή άμμο, το Μαλτέζι με ψιλή άμμο και γαλαζοπράσινα νερά, ο Άγιος Παντελεήμονας-Πλάκες με βράχια και έντονη την παρουσία γυμναστών, Τρεις Ιεράρχες με βότσαλο, η Γλυφάδα με ψιλή άμμο όπου συχναίνουν γυμναστές, το Κάτω Ακρωτήριο με άμμο, η Παναγιά-Άγιος Ιωάννης-Άγιοι Σαράντα με βότσαλα, πέτρες και βράχια.

- Οι παραλίες στην Κάτω Μεριά για κολύμπι είναι : η Παραδείσια με βότσαλο και άμμο, κοντά στην Αγία Παρασκευή και από τις πιο όμορφες παραλίες της Αμοργού, ο Κάτω Κάμπος με πέτρες, βότσαλα και άμμο, σε λιμανάκι με μικρή προβλήτα, το Αμμοσίδι με άμμο και βότσαλα, η Καλοταρίτισσα με άμμο στο όμορφο απάνεμο λιμανάκι.

ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ

Στην Αμοργό μπορείτε να πάτε είτε με φεριμπότ είτε με ταχύπλοο.

Με φεριμπότ : Από τον Πειραιά εκτελούνται πυκνά δρομολόγια κατά τους καλοκαιρινούς μήνες για την Αιγιάλη και τα Κατάπολα. Το χειμώνα τα δρομολόγια είναι πιο αραιά.

Η απόσταση για Κατάπολα είναι 138 ν.μλ., ενώ για Αιγιάλη 148 ν.μλ. και το ταξίδι διαρκεί περίπου 8 και 9 ώρες αντίστοιχα.

Με ταχύπλοο : Από Ραφήνα για Κατάπολα και Αιγιάλη εκτελούνται αρκετά δρομολόγια το καλοκαίρι και λιγότερα το χειμώνα.

Τα λεωφορεία του ΚΤΕΛ για τη Ραφήνα (27 χλμ.) αναχωρούν από το Πεδίον του Άρεως (αφστηρία) κάθε μισή ώρα.

Καθ' όλη την διάρκεια του έτους, και ιδιαίτερα το καλοκαίρι, η Αμοργός συνδέεται με ταχύπλοα με τα περισσότερα νησιά των Κυκλάδων και με τα Δωδεκάνησα, είτε με τις γραμμές από Πειραιά και Ραφήνα (ταχύπλοα), είτε με τοπικά δρομολόγια.

ΤΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΤΗΣ ΑΜΟΡΓΟΥ

<u>ΟΝΟΜΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΥ</u>	<u>ΤΗΛΕΦΩΝΑ</u>	<u>ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ</u>
ΑEGIALIS Hotel	22850-73393,73107	B
ΑGIOS GEORGIOS VALSAMITIS Hotel	22850-71228,71148	C
ΑLEXANDROS Studios	22850-71291,71143	N/A
GRYSPO'S Furnished Apartments	22850-73412	B
LADERIS Hotel	22850-74055	C
MIKE Hotel	22850-73208	C
MINOA Traditional Hotel	22850-71480	C
PAGALI Furnished Apartments	22850-73310,73600	C
VIGLA Hotel	22850-73288,73004	B
VILLA KATAPOLIANI Rooms	22850-71054	A
VOULA BEACH Studios	22850-74052	C

ΑΝΑΦΗ

Η Ανάφη βρίσκεται δυτικά της Σαντορίνης, (μαζί με την οποία είναι τα νοτιότερα νησιά των Κυκλάδων), σε απόσταση 150 ναυτικών μιλίων από το λιμάνι του Πειραιά. Είναι νησί ξηρό, άδεντρο και άγονο, με ψηλότερη κορυφή τη Βίγλα, (582 μ.). Πολλοί από τους κατοίκους της Ανάφης έχουν μεταναστεύσει.

Έχει σχήμα περίπου τριγωνικό, έκταση 38 τ.χλμ. και μήκος ακτών 32 τ.χλμ.

Οι ακτές είναι ελαφρά διαμελισμένες, χωρίς βαθιές κοιλώσεις.

Τα πετρώματα της Ανάφης είναι γρανιτικά στο κέντρο και κρυσταλλικά και νεογενή στην περιφέρεια. Στις πλαγιές των λόφων υπάρχουν λεπτά στρώματα ελαφρόπετρας, που φαίνεται ότι μεταφέρθηκε εκεί από τον αέρα και τη θάλασσα κατά τη έκρηξη του ηφαιστείου της Θήρας, το 1650 π.Χ. περίπου.

Οι κάτοικοί του ασχολούνται με τη γεωργία, την αλιεία και τη μελισσοκομία.

Καθαρή θάλασσα, γρυσσαρένιες αμμουδιές, αρχαιολογικοί χώροι, η Χώρα με τους ανεμόμυλους και τα ξεοκκλήσια της, και κυρίως γαλήνη και ηρεμία, είναι τα κύρια θέλητρα του νησιού, που προσελκύουν κάθε χρόνο αρκετούς επισκέπτες.

Υπάρχουν επίσης γύρω από το νησί αρκετές ακατοίκητες βραχονησίδες (Αναφόπουλο, Διάσκελιο, Μικρό Φτενό, Μεγάλο Φτενό, Άγιος Νικόλαος, Ρουκουνας, Ξώπτρα, Πούντα του Δράτανου, Παχιά, Μακρά, Ανυδρος), γνωστές κυρίως ως πλούσιοι ψαρότοποι.

Η ΑΝΑΦΗ Ή ΧΩΡΑ

Είναι η πρωτεύουσα του νησιού, χτισμένη αμφιθεατρικά, σε απόσταση 1 χλμ. περίπου βόρεια από το λιμανάκι του Αγίου Νικολάου, το οποίο βρίσκεται στη μέση των νότιων ακτών του νησιού.

Η λαϊκή κυκλαδίτικη αρχιτεκτονική και οι ανεμόμυλοι στην πλαγιά του λόφου προσδίδουν στη Χώρα σπάνια γραφικότητα. Η Χώρα, αλλά και το νησί γενικότερα, φημιζόταν παλιότερα για το κινήγι της πέδουκας.

ΤΑ ΑΞΙΟΘΕΑΤΑ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

Στα αξιοθέατα της Χώρας περιλαμβάνονται αρκετές εκκλησίες. Ανάμεσά τους και τα εξής:

Ο Τίμιος Σταυρός, με εικόνα του 10^{ου} αι.

Ο Άγιος Σπυρίδων

Η Κοίμηση της Θεοτόκου.

Ο Άγιος Νικόλαος, με ξυλόγλυπτο τέμπλο και παλιές εικόνες

Οι Άγιοι Ανάργυροι και ο Άγιος Αθανάσιος, όπου στην πλατεία του βρίσκεται το Ηρώον. Στο κέντρο περίπου του νησιού βρισκόταν η αρχαία πόλη της Ανάφης, όπου σώζονται τμήματα ταχών και αρκετοί τάφοι.

ΤΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ ΤΗΣ ΚΑΛΑΜΙΩΤΙΣΣΑΣ

Βρίσκεται στο ανατολικό άκρο της νότιας ακτής. Υπάρχουν δύο μοναστήρια στην περιοχή: το Πάνω Μοναστήρι το οποίο βρίσκεται στην κορυφή επιβλητικού βράχου με εντυπωσιακή θέα το πέλαγος, και το Κάτω Μοναστήρι σε απόσταση μιας ώρας, μαζί με το εκκλησάκι της Ζωοδόχου Πηγής. Το μοναστήρι διαθέτει ξενόντες και στεγάζει πολλά ιερά κειμήλια. Στις 8 Σεπτεμβρίου γίνεται εδώ μεγάλο πανηγύρι. Οι κάτοικοι του φορούν τοπικές ενδυμασίες και χορεύουν λαϊκούς χορούς, με τραγούδια που, τόσο στο ρυθμό όσο και στους στίχους, θυμίζουν τις κρητικές μαντινάδες.

Η περιοχή όπου βρίσκεται η Παναγία η Καλαμιώτισσα είναι και ο πιο σημαντικός αρχαιολογικός χώρος του νησιού. Το μοναστήρι είναι χτισμένο στα ερείπια του ναού του Απόλλωνα Αιγλήτου. Εδώ έχουν βρεθεί επιγραφές που μας πληροφορούν ότι στο νησί, εκτός από τον Απόλλωνα, λατρεύονταν ο Ασκληπιός, ο Ζεύς Κτήσιος και η Αφροδίτη, καθώς και ότι εδώ γίνονταν γιορτές, όπως τα Ασγελαιά και τα Θευδαισία. Το ιερό του Απόλλωνα συνδέονταν με την αρχαία πόλη (στο κέντρο του νησιού), με την Ιερά Οδό.

Τα νομίσματα της αρχαίας Ανάφης έφεραν στη μία όψη την κεφαλή του Απόλλωνα Αιγλήτου και στην άλλη όψη κρατήρα και μέλισσα, πράγμα που δείχνει ότι στο νησί ήταν ανεπτυγμένη η μελισσοκομία.

Στην περιοχή του μοναστηριού βρίσκεται και το Δρακοντόσπηλο, πλούσιο σε σταλακτίτες και σταλαγμίτες.

ΤΟ ΞΩΚΛΗΣΙ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΤΟΥ ΔΟΚΑΡΗ

Στο Καστέλι, εκτός από τους αρχαίους τάφους, βρίσκεται και το ξωκλήσι της Παναγίας του Δοκάρη, έξω από το οποίο υπάρχει μαρμαρίνη ρωμαϊκή σαρκοφάγος, κομμάτι της οποίας είναι εντοιχισμένο στην πρόσοψη της εκκλησίας.

Στην μία πλευρά της σαρκοφάγου εικονίζονται δύο γρύπτες, ενώ στην άλλη παιδιά που παίζουν.

Στον ίδιο χώρο σώζεται και κορμός από ρωμαϊκό άγαλμα.

Πολλά από τα αρχαιολογικά ευρήματα του νησιού βρίσκονται στο Αρχαιολογικό Μουσείο της Αθήνας. Αρκετά, όμως, πήραν μαζί τους και οι Ρώσοι, οι οποίοι κατείχαν το νησί κατά το Ρωσο-Τουρκικό Πόλεμο του 1770-1774. Τα ευρήματα αυτά στεγάζονται στο Μουσείο της Αγίας Πετρούπολης.

ΠΑΡΑΛΙΕΣ

Το νησί έχει πολλές εξαιρετικές παραλίες. Από αυτές οι καλύτερες είναι οι εξής:

Ο Λιβάσκοπος, η Βρίση, τα Χάλαρα, ο Μέγας Ποταμός, ο Μικρός και ο Μεγάλος Ρούκουνας (με αμμονδιά μήκους 1 γλ.μ.), το Κλεισίδι, το Καταλυμάτσο, κ.ά.

ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ

Από τον Πειραιά εκτελούνται δρομολόγια όλο τον χρόνο για την Ανάφη με προορισμό το λιμάνι του Αγίου Νικολάου.

Η απόσταση είναι 145 ναυτικά μίλια και το ταξίδι διαρκεί περίπου 10 ώρες και 30 λεπτά.

Καθ' όλη την διάρκεια του έτους, και ιδιαίτερα το καλοκαίρι, η Ανάφη συνδέεται με φεριμπότ και ταχύπλοα της εταιρείας Speed Lines με τα περισσότερα νησιά των Κυκλάδων, είτε με τις γραμμές από Πειραιά, είτε με τοπικά δρομολόγια.

ΤΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΤΗΣ ΑΝΑΦΗΣ

<u>ΟΝΟΜΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΥ</u>	<u>ΤΗΛΕΦΩΝΑ</u>	<u>ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ</u>
ANATOLI Rooms	22860-61279	N/A
ILIOVASILEMA Hotel	22860-61280	N/A
PARADISOS Rooms	22860-61243	N/A
PELAGOS Rooms	22860-61240	N/A
TO MELTEMI Rooms	22860-61291	N/A
VILLA APOLLON		
Traditional Settlements	22860-61348	A

ΑΝΔΡΟΣ

Η Ανδρος, το βορειότερο και δεύτερο σε έκταση νησί των Κυκλάδων μετά τη Νάξο, βρίσκεται σε μία νοτιή ευθεία μεταξύ Εύβοιας και Τήνου.

Η έκτασή της ανέρχεται σε 380 τ. χλμ. και το μήκος των ακτών της σε 177 χλμ.

Είναι νησί ορεινό, με ψηλότερη κορυφή το Πέταλο (994 μ.)

Το κλίμα της γλυκό, ξηρό και υγιεινό, με δροσερά καλοκαίρια χάρη στα μετέωρα. Η Ανδρος έχει το μεγαλύτερο ετήσιο ύψος βροχόπτωσης απ' όλα τα νησιά των Κυκλάδων. Στα άφθονα νερά της Ανδρου και στην πλούσια βλάστηση της οφείλονται οι αρχαίες ονομασίες της Υδρούσα, Λασία, Νυσαγρία και Επαγρίς.

Η Ανδρος θα μπορούσε να χαρακτηριστεί νησί των ερασιφίλων και των ναυτικών. Οι περισσότεροι κάτοικοί της ασχολούνται με τη ναυτιλία, η οποία παίζει πρωτεύοντα ρόλο στην οικονομική ζωή του νησιού.

Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται σημαντική τουριστική ανάπτυξη.

Ο ΕΡΜΗΣ ΤΗΣ ΑΝΔΡΟΥ

Βρέθηκε τον 19^ο αι. στην Παλαιόπολη, μαζί με ένα άγαλμα γυναίκας. Πιστεύεται ότι και τα δύο προέρχονταν από τάφο επιφανούς οικογένειας. Πρόκειται, προφανώς, για τον Ερμή Ψυχοπομπό.

Ο γυμνός Ερμής, με το μάτι μαζεμένο στον αριστερό του ώμο, στηρίζεται κυρίως στο δεξί πόδι, ενώ πατάει και με τις μύτες του αριστερού ποδιού. Ο δεξιός μηρός του στηρίζεται σε κορμό δέντρου, γύρω από τον οποίο είναι τυλιγμένο ένα μεγάλο φίδι. Το κεφάλι του γέρνει λίγο προς τα δεξιά και το βλέμμα του είναι απόμακρο. Πιστεύεται ότι ο Ερμής της Ανδρου είναι αντίγραφο (των μέσων του 2^{ου} αι. π.Χ.) αγάλματος του Πραξιτέλη, σε σχέση με το οποίο δεν υστερεί σχεδόν καθόλου ως προς τη χάρη και τη ζωντάνια.

ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΤΗΣ ΑΝΔΡΟΥ

Το αρχαιολογικό Μουσείο Ανδρου στεγάζεται από το 1981 σε λιτό κτίριο που κατασκευάστηκε με δωρεά του Ιδρύματος Βασίλη και Ελίζας Γουλανδρή.

Τα εκθέματα ξεκινούν με σημαντικά ευρήματα από τον οικισμό των Γεωμετρικών χρόνων στη Ζαγορά, τα οποία εκτίθενται στις τέσσερις αίθουσες του ορόφου.

Μαζί με πλούσιο εποπτικό υλικό, μπορείτε να δείτε μεγάλο αριθμό αγγείων που προέρχονται από ντόπια εργαστήρια, αλλά και από εργαστήρια της Αττικής, της Κορίνθου και άλλων νησιών του Αιγαίου. Εκτίθενται επίσης ευρήματα που σχετίζονται με το ναό του οικισμού, όπως πήλινα ανάγλυφα, πήλινες εγχάρακτες χάντρες, αντικείμενα τελετουργικής χρήσης και πόρτες.

Στο κλιμακοστάσιο του μουσείου εκτίθενται αγαματίδια, λόγχοι και ειδικά ζώων, το μεγαλύτερο μέρος των οποίων χρονολογείται στον 5^ο και 4^ο αι. π.Χ.

Στις αίθουσες του ισόγειου εκτίθενται δύο ακέραλοι κορμοί Κούρων της Αρχαϊκής εποχής, επιτύμβια ανάγλυφα, καθώς και το μαρμάρινο άγαλμα γυναικού άνδρα που είναι γνωστό ως *Ερμής της Ανδρου*. Μαζί με τον Ερμή, εκτίθενται ένα

άριστα διατηρημένο ακέραλο άγαλμα γυναικείας μορφής, μέρη άλλων αγαλμάτων, καθώς και επιγραφές που αποτελούν σημαντική πηγή πληροφοριών για την ιστορία του νησιού. Στις δύο τελευταίες αίθουσες του ισόγειου εκτίθενται αρχιτεκτονικά μέλη από εκκλησίες της Βυζαντινής εποχής, όπως κιονόκρανα, μέρη θωρακίων και πεσσοί, καθώς και διακοσμητικά γλυπτά και ενεπίγραφες πλάκες της Μεταβυζαντινής εποχής.

ΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

ΙΔΡΥΜΑ ΒΑΣΙΛΗ ΚΑΙ ΕΛΙΖΑΣ ΓΟΥΛΑΝΔΡΗ

Το μουσείο κόσμημα της Χώρας της Ανδρου, γενέτειρας του Βασίλη Γουλανδρή, εγκαινιάστηκε το 1979, για να στεγάσει ένα μέρος της συλλογής του Ιδρύματος και σειρά έργων του Ανδριώτη γλύπτη Μιχάλη Τόμπρου, τα οποία ο ίδιος κληροδότησε στην ιδιαίτερη πατρίδα του.

Η συλλογή του Ιδρύματος, μία από τις σημαντικότερες στην Ελλάδα, περιλαμβάνει περισσότερα από 300 έργα διακεκριμένων ελλήνων και ξένων καλλιτεχνών, όπως Γιάννη Τσαρούχη, Αλέκου Φασιανού, Γιάννη Μόραλη, Auguste Rodin, César, κ.ά.

Το 1986, απέναντι από την παλιά πέτρινα, εγκαινιάστηκε μία νέα τετραώροφη και με σύγχρονες μουσειακές προδιαγραφές πέτρινα, συνολικής επιφάνειας 1.000 τ.μ. Εδώ, κατά τη μεγαλύτερη διάρκεια του χρόνου εκτίθενται άλλο ένα μέρος της συλλογής, με έργα νεότερων κυρίως καλλιτεχνών.

Στον ίδιο χώρο, κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού, οργανώνονται διεθνούς εμβέλειας περιοδικές εκθέσεις σημαντικών καλλιτεχνών του 20^{ου} αι., όπως των Paolo Picasso (1987), Henri Matisse (1988), Wassily Kandinsky (1989), Balthus (1990), Alberto Giacometti (1992), Paul Klee (1993), Auguste Rodin, Camille Claudel (1996), Henry Moore (2000).

Η ΧΩΡΑ Ή ΑΝΔΡΟΣ

Η Χώρα ή Ανδρος είναι πρωτεύουσα του νησιού. Παλιότερα ονομαζόταν Κάτω Κάστρο ή Κάστρο. Η παλιά κυκλαδίτικη αρχιτεκτονική συνδυάζεται εδώ με νεοκλασικά κτίρια.

ΤΑ ΔΕΙΞΙΘΕΑΤΑ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ Ή ΤΗΣ ΑΝΔΡΟΥ

ΤΟ ΚΑΣΤΡΟ Ή ΜΕΣΑ ΚΑΣΤΡΟ

Στο άκρο της χερσονήσου όπου είναι χτισμένη η Χώρα υπάρχει ένα βραχιόδες νησάκι, στο οποίο βρίσκεται το Κάστρο. Άρχισε να χτίζεται το 1207 από τον Μαρίνο Δάνδολο, ο οποίος κατέλαβε το νησί. Διατηρούνταν σε καλή κατάσταση, με τους πύργους, τις πολεμίστρες και τα οικίσματα των Ενετών ηγεμόνων ως το 1943, οπότε καταστράφηκε κατά το βομβαρδισμό της Χώρας από τη γερμανική αεροπορία. Σώζεται η αφιδωτή λίθινη γέφυρα (Καμάρα) που ένωνε το Κάστρο με τη στεριά.

Η ΚΑΪΡΕΙΟΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Περιλαμβάνει χειρόγραφα, σπάνιες εκδόσεις, ιστορικό αρχείο, έργα τέχνης, καθώς και ολόκληρη τη βιβλιοθήκη και το ιστορικό αρχείο του φιλόσοφου, θεολόγου και αγωνιστή του 1821 Θεόφιλου Καΐρη.

Αναπτύσσει επίσης αξιόλογη πνευματική και πολιτιστική δραστηριότητα.

ΕΜΠΕΙΡΙΚΕΙΟ ΓΗΡΟΚΟΜΕΙΟ, από τα επιβλητικότερα κτίρια της Χώρας.

ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΤΟΥ ΘΕΟΦΙΛΟΥ ΚΑΪΡΗ

Αναπαλαιωμένο, λειτουργεί ως χώρος για εκθέσεις κεντημάτων, φωτογραφίας, κ.ά.

Ο ΦΑΡΟΣ ΤΟΥΡΑΙΤΗΣ

Βρίσκεται στη θάλασσα, πάνω σε βράχο, σε απόσταση 300 μ. από το Κάστρο.

ΤΟ ΑΓΑΛΜΑ ΑΦΑΝΟΥΣ ΝΑΥΤΗ

Χάλκινο έργο του Μιχάλη Τόμπρου, στην πλατεία, προς τιμήν του Αφανούς Ναύτη.

ΚΡΗΝΗ ΚΑΜΠΑΝΗ, δίπλα στο Αρχαιολογικό Μουσείο, χτισμένη το 1818.

Ο ΠΥΡΓΟΣ ΤΟΥ ΛΟΡΕΝΤΖΟ ΚΑΪΡΗ, του 18^{ου} αι.

Ο ΠΥΡΓΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΕΤΡΟΥ

Πρόκειται για φρουριακό οικοδόμημα, ύψους 20 μ. περίπου και διαμέτρου 6,5 μ. Παλιότερα είχε θολωτή σκεπή και ήταν πενταόροφος. Οι μεγάλες ορθογώνιες πέτρες του έχουν ύψος 3,5 μ. Χτίστηκε τον 3^ο αι. π.Χ. και πιστεύεται ότι ήταν φρυκτώριο, δηλαδή παρατηρητήριο απ' όπου οι κάτοικοι ειδοποιούνταν με κικνύο ότι πλησιάζουν πειρατές.

Στο αρχικό κτίσμα έχουν γίνει προσθήκες κατά τη Βυζαντινή περίοδο και τη Φραγκοκρατία.

ΟΙ ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ:

Η ΠΑΝΑΓΙΑ Η ΘΕΟΣΚΕΠΑΣΤΗ

Βρίσκεται στο κέντρο της Χώρας, πάνω από την παραλία Παραπόρτι. Χτίστηκε το 1955 και ονομάστηκε Θεοσκεπάστη γιατί, σύμφωνα με την παράδοση, όταν ένα καράβι φορτωμένο με ξυλεία που κινδύνευε σώθηκε σαν από θαύμα, ο καπετάνιος και το πλήρωμα χάρισαν το φορτίο στην εκκλησία για να σκεπαστεί η στέγη της.

Η ΠΑΝΑΓΙΑ Η ΠΑΛΑΤΙΑΝΗ

Η όπως τη λένε οι ντόπιοι, Αγία Τσουρά. Ιδρύθηκε τον 13^ο αι. και έχει θαυμάσιο ξυλόγλυπτο τέμπλο.

ΑΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ, χτισμένος τον 17^ο αι. πάνω στα ερείπια παλιότερου ναού.

Η ΠΑΝΑΓΙΑ Η ΟΔΗΓΗΤΡΙΑ

Ο ΑΓΙΟΣ ΑΝΔΡΕΑΣ των Λατίνων.

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΟΥ ΤΑΞΙΑΡΧΗ

Βρίσκεται στην Μεσαριά, στο κέντρο περίπου του νησιού. Ιδρύθηκε τον 12^ο αι. επί Μανουήλ Κομνηνού και ανακαινίστηκε τον 18^ο αι. Σταυροειδής ναός με τρούλο, έχει αξιόλογο γλυπτό διάκοσμο, μαρμαρίνο τέμπλο και αξιόλογα υπέρθυρα.

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ

Βρίσκεται στη Μεσαριά, χτισμένη το 1734. Στο εσωτερικό του ναού υπάρχουν εντοιχισμένα μέλη του 12^{ου}, 17^{ου} και 18^{ου} αι. Έχει ξυλόγλυπτο τέμπλο και εικόνες των μέσων του 18^{ου} αι.

Η ΜΟΝΗ ΠΑΠΑΧΡΑΝΤΟΥ

Βρίσκεται στο χωριό Φάλλικα. Ιδρύθηκε από τον βυζαντινό αυτοκράτορα Νικηφόρο Φωκά, κατά την εκστρατεία του (961) εναντίον των Αράβιων στην Κρήτη.

Η εικόνα της Παναγίας στο καθολικό της μονής λέγεται ότι είναι έργο του ευαγγελιστή Λουκά.

ΤΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ ΤΗΣ ΖΩΟΔΟΧΟΥ ΠΗΓΗΣ Ή ΑΓΙΑΣ

Βρίσκεται στο Μπατσι, το μεγαλύτερο τουριστικό κέντρο της Άνδρου, στην θέση Καψοράχη. Ιδρύθηκε τον 14^ο αι. Στο μοναστήρι φυλάσσονται σημαντικά χειρόγραφα, σιγίλια και κώδικες, καθώς επίσης και κειμήλια του 1821.

Ο ΟΡΜΟΣ ΚΟΡΘΙΟΥ

Γραφικό ψαροχώρι άλλοτε, που σήμερα έχει σε εξελιχτεί σε παραθεριστικό κέντρο. Στα αξιοθέατα του περιλαμβάνονται :

- Η όμορφη Πλατεία των Ηρώων
- Το Δημοτικό Σχολείο
- Ο Ναυτικός Όμιλος
- Το μικρό Λαογραφικό Μουσείο
- Το Βυζαντινό μοναστήρι των Τριμαχιών στο χωριό Κόρθη, αφιερωμένο στον Άγιο Παντελεήμονα.
- Τα ερείπια του Παλιόκαστρου, που θεωρείται ότι χτίστηκε από τον Μαρίνο Δάνδαλο.
- Η εκκλησία του Αγίου Αντωνίου, στο Βουνί.

Ακόμα, υπάρχει η εκκλησία της Κοίμησης της Θεοτόκου του 12^{ου} αι. ή 13^{ου} αι. στο Μεσαβούρι, το εκκλησάκι του Λι – Γιάννη του Καμαριανού (ονομάστηκε έτσι από τις καμάρες που κοσμούν τον περιβολό του στις Στραπουριές, η εκκλησία της Κοίμησης της Θεοτόκου με μαρμαρόγλυπτο τέμπλο στο Συνετί, ο Πύργος του Φολερού, ο οποίος ήταν τραπεζίτης στη Βενετία και το εκκλησάκι της Παναγίας της Θαλάσσινης.

ΠΑΡΑΛΙΕΣ

- Το Νημποριό, στην περιοχή της χώρας από τις καλύτερες παραλίες για κολύμπι στην περιοχή.
- Η παραλία Γιάλια, που βρίσκεται κοντά στις Στενιές.
- Η παραλία στον Άγιο Φανούριο και της Γριάς το Πήδημα, που βρίσκονται στην περιοχή του Όρμου Κορθίου και είναι από τα ωραιότερα τοπία της Ανδρου.
- Η παραλία του Κάτω Φελλού, βόρεια του Γαυρίου, όπου υπήρχαν κατά την αρχαιότητα λατομεία μαρμάρου.

ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ

Από την Ραφήνα και με προορισμό το Γαύριο εκτελούνται καθημερινά τρία τουλάχιστον δρομολόγια κατά τους καλοκαιρινούς μήνες, τα οποία μειώνονται σε δύο κατά την διάρκεια του χειμώνα. Η απόσταση είναι 37 ναυτικά μίλια και το ταξίδι διαρκεί 1 ½ - 2 ώρες.

Τα λεωφορεία για την Ραφήνα (27 χλμ.) αναχωρούν από το Πεδίον του Άρεως (αφετηρία) κάθε μισή ώρα.

Το νησί συνδέεται επίσης όλο το χρόνο με Μύκονο, Σύρο, Τήνο (με την γραμμή Ραφήνας- Κυκλάδων) και Κέα, Κύθνο, Σύρο (με την γραμμή Ατγαίου).

Το καλοκαίρι υπάρχει σύνδεση Ραφήνα – Γαύριο και με ταχύπλοο της εταιρείας Μίνοαπ. Το ταξίδι διαρκεί 55'.

Επίσης, η ίδια εταιρεία δρομολογεί ταχύπλοο που συνδέει την Ανδρο με την Τήνο, τη Μύκονο, την Πάρο και την Αμοργό.

ΤΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΤΗΣ ΑΝΔΡΟΥ

ΟΝΟΜΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΥ	ΤΗΛΕΦΩΝΑ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ
AEGLI Traditional Hotel	22820-22303	C
AIOLOS Furnished Apartments	22820-51311, 23788	A
ANASTASIA Traditional Settlements	22820-72287	A
ANDROS HOLIDAY Hotel	22820-71443, 71384	B
ANEROUSSA BEACH Hotel	22820-41044, 41045	C
BLUE BAY VILLAGE Studios	22820-41150	
CHRYSSI AKTI Hotel	22820-41236, 41237	C
EL.DO.SO Furnished Apartments	22820-71296, 71196	C
FILOXENIA STUDIOS Studios	22820-72110, 72111	A
GALAXIAS Hotel	22820-71228, 71005	D
HERMES Hotel	22820-72246, 61647	C
KARANASSOS Hotel	22820-41480, 41481	C
KORTHION Hotel	22820-61218	C
MARE E VISTA-EPAMINONDAS Hotel Apartments	22820-41177	A
MELTEMI Furnished Apartments	22820-41016	D
MYRTO Furnished Apartments	22820-23673, 23939	D
NIRIIDES Furnished Apartments	22820-71600	B
OSTRIA Furnished Apartments	22820-71551, 71553	C
PARADISSOS Hotel	22820-22187, 22189	B
PERRAKIS Hotel	22820-71456, 71457	B
PIGI SARIZA Hotel	22820-23799, 23899	B
SKOUNA Hotel	22820-41240, 41165	C
STAGIRA Furnished Apartments	22820-23525, 22303	B
VILLA ARNI Furnished Apartments	22820-41360	C
VILLA DORA I Studios	22820-41745, 41435	A
VILLA DORA II Studios	22820-41745, 41435	A
VILLA SOFIA Furnished Apartments	22820-71249, 71450	D
XENIA Hotel	22820-22270	B

Η ΔΗΛΟΣ

Η Δήλος βρίσκεται 3,5 χλμ. νοτιοδυτικά της Μυκόνου. Έχει έκταση 6,85 τ.χλμ., μήκος ακτών 8 χλμ. και υπάγεται διοικητικά στη Μύκονο. Το ψηλότερο σημείο της, ο λόφος Κίθνος, φτάνει σε ύψος τα 112,6 μ. το μήκος του νησιού από βορρά προς νότο δεν ξεπερνά τα 5 χλμ., ενώ το μέγιστο πλάτος του νησιού είναι 1,3 χλμ.

Η Δήλος, μαζί με τη γειτονική νήσο Ρήνεια, είναι γνωστές ως Δήλες.

Η Ρήνεια, με έκταση 14 τ.χλμ., ονομάζεται και Μεγάλη Δήλος, ενώ η Δήλος λέγεται και Μικρή Δήλος.

Η Ρήνεια κατοικείται, σε αντίθεση με τη Δήλο, που όμως είναι ένας από τους πιο σημαντικούς αρχαιολογικούς χώρους της Ελλάδας.

Το νησί της Δήλου είναι ακατοίκητο γι' αυτό και δεν υπάρχει χάρτης του νησιού. Είναι ένας ξερός βράχος σχεδόν επίπεδος με αρχαιολογικούς χώρους και χωρίς διαδρομές όπως επίσης και χωρίς ξενοδοχεία.

Η ανθρώπινη εγκατάσταση στο νησί χρονολογείται τουλάχιστον από την 3^η χιλιετία π.Χ. πρώτοι κάτοικοι του νησιού θα πρέπει να ήταν οι Κάρες. Έτσι τουλάχιστον υποστηρίζει ο Θουκυδίδης, ο οποίος συνδέει με αυτούς τα σιδερένια όπλα που βρέθηκαν στους τάφους κατά τη κάθαρση του 426-425 π.Χ. Μύθοι σχετικά με τον Άνιο, τον αρχηγό των Δηλίων, αλλά και τον Ραδάμανθυ της Κρήτης, δείχνουν ότι οι Κρήτες θα πρέπει να είχαν σχέσεις με το μικρό νησί της Δήλου, λόγω της γεωγραφικής θέσης του στο Αιγαίο.

Τους Κάρες ακολούθησαν οι Μυκηναίοι, και εν συνεχεία οι Ιώνες, οι οποίοι ήδη γύρω στο 700 π.Χ., οργάνωναν εδώ λαμπρές γιορτές. Από όλα τα μέρη της Ιωνίας έρχονταν επισκέπτες για να τιμήσουν τον Απόλλωνα, με χορούς, ύμνους και αγώνες.

Η Δήλος, αυτός ο σχεδόν επίπεδος και ξερός βράχος οφείλει τη δόξα και την ευημερία της σ' ένα μύθο. Το μικρό νησί ήταν ο ιερός τόπος που έδωσε καταφύγιο στην εξουθενωμένη Λητώ, όταν η νεαρή ερωμένη του Δία περιπλανιόταν μάταια από πόλη σε πόλη κι από νησί σε νησί, ζητώντας καταφύγιο για να φέρει στον κόσμο τον καρπό του έρωτά της.

Πανελλήνιο ιερό, τόπος γέννησης του Απόλλωνος και της Αρτέμιδος.

Τα πρώτα ίχνη κατοίκησης στην Δήλο χρονολογούνται στην 3η χιλιετία π.Χ., ενώ σημαντικά λείψανα της μυκηναϊκής εποχής έχουν αποκαλυφθεί στην περιοχή του ιερού. Τον 7ο αιώνα π.Χ. η Δήλος είναι ήδη ονομαστό κέντρο των Ιόνων εξαιτίας της θρησκευτικής της σημασίας ως τόπος γέννησης του Απόλλωνος.

Ο Πεισίστρατος εγκαινιάζει το 540 π.Χ. με την πρώτη κάθαρση της Δήλου την Αθηναϊκή επίδραση στην Δήλο, η οποία εξελίσσεται σε κυριαρχία και διατηρείται ουσιαστικά -με εξαίρεση μικρά μόνο διαστήματα- μέχρι τα τέλη του 4ου αιώνα π.Χ., οπότε η Δήλος ανακηρύσσεται ελεύθερη και ανεξάρτητη (314 π.Χ.).

Η περίοδος της δηλιακής ανεξαρτησίας διαρκεί μέχρι το 166 π.Χ., οπότε οι Ρωμαίοι παραχωρούν εκ νέου τη Δήλο στους Αθηναίους. Η δεύτερη κυριαρχία τους αρχίζει με την οριστική εκδίωξη των κατοίκων της Δήλου στην Αχαΐα. Σημαντικό πλέον στοιχείο του πληθυσμού είναι οι ξένοι, συνέπεια της ανακήρυξης της Δήλου σε ελεύθερο λιμάνι από τους Ρωμαίους. Η ατέλεια προσελκύει όλο το εμπόριο μεταξύ Ανατολής και Δύσης, με αποτέλεσμα την αφάνταστη οικονομική ανάπτυξη της Δήλου. Οι στενές όμως σχέσεις με τη Ρώμη υπήρξαν η αιτία της καταστροφής της. Κατά τους πολέμους του Μιθριδάτη εναντίον των Ρωμαίων, η Δήλος δέχεται καταστροφικές επιθέσεις το 88 και 69 π.Χ. Από τότε η ζωή της Δήλου φθίνει διαρκώς. Κατά το 2ο και 3ο αιώνα μ.Χ. εξακολουθεί να υπάρχει μικρός συνοικισμός στην Δήλο και διαδίδεται ο Χριστιανισμός. Από το τέλος του 5ου αιώνα μ.Χ. τα οδοιπορικά χαρακτηρίζουν πλέον την Δήλο ως άδηλο.

ΤΑ ΔΗΛΙΑ

Τα Δήλια τελούνταν προς τιμήν του Δηλίου Απόλλωνος. Εκτός από τον Απόλλωνα, οι Δήλιοι λάτρευαν και τη μητέρα του Λητώ, καθώς και την Αρτέμη.

Στα Δήλια συμμετείχαν άλλα νησιά και ιωνικές πόλεις. Αρχικά οργανώνονταν γυμνικοί και μουσικοί αγώνες, καθώς και χοροί διατηρήθηκαν.

Μετά τη κάθαρση του 426-425 π.Χ., οι Αθηναίοι αναδιοργάνωσαν τα Δήλια, στα οποία προσέδωσαν ακόμα μεγαλύτερη λαμπρότητα, προσθέτοντας στους αγώνες και ιπποδρομίες.

Δεν είναι γνωστό πώς ξεκίνησαν τα Δήλια. Πιθανόν αρχικά να συνδέονταν με την ξύνοδο των Ιόνων στη Δήλο, κατά την οποία οι προσερχόμενοι κάθε χρόνο πρόσφεραν καρπούς στον Απόλλωνα και τον ικέτειαν να προστατέψει τη συγκομιδή τους. Σύμφωνα με την ορισμένους μελετητές, αυτή η ετήσια γιορτή προς τιμήν του Απόλλωνα ονομαζόταν Απολλώνια, ενώ τα Δήλια γίνονταν κάθε πέντε χρόνο.

ΤΟ ΙΕΡΟ ΤΟΥ ΑΠΟΛΛΩΝΑ

Το ιερό του Απόλλωνα περιλάμβανε πολλά και ποικίλα οικοδομήματα, που χρησιμοποιούνταν για τις ανάγκες της λατρείας, ως αποθήκες, ή για τη στέγαση του προσωπικού.

Υπάρχουν τρεις ναοί του Απόλλωνα. Ο αρχαιότερος, στο βορρά, ονομάζεται Πείρινος ναός, γιατί είναι από πωρόλιθο. Οι άλλοι δύο ναοί χτίστηκαν από τους Αθηναίους και τους Δήλιους. Βορειοανατολικά των τριών ναών, ακανόνιστα προσανατολισμένα βρίσκονται πέντε κτίρια κατασκευασμένα από διάφορες πόλεις για να στεγάσουν τα πολύτιμα αναθήματά τους. Αυτά τα κτίρια ονομάζονταν θησαυροί.

Το Αρτεμίσιο και το Ιερό του Απόλλωνα ήταν διακοσμημένα με πολλά αναθήματα.

Στους Ελληνιστικούς χρόνους οι βασιλείς της Αιγύπτου, της Μακεδονίας και της Περγάμου τοποθέτησαν εδώ προτομές, δικές τους και των προγόνων τους.

Οι διαχειριστές των ιερών αγαθών έκαναν κάθε χρόνο απογραφή των αναθημάτων. Προσδιόριζαν το είδος, τον δωρητή, το υλικό, το βάρος τους. Τις απογραφές του ιερού θησαυρού οι Δήλιοι συνήθιζαν να τις χαράζουν στις μεγάλες μαρμάρινες στήλες που περιέβαλαν τους ναούς του Απόλλωνα.

Τα πολύτιμα αυτά στοιχεία επιτρέπουν να παρακολουθήσουμε το σχηματισμό και την εξέλιξη του θησαυρού του Ιερού. Στις απογραφές μνημονεύονται και αναθήματα από τη μυθική εποχή, όπως το περιδέραιο της Ερμιόλης, έργο του Ηρακλή.

Εκτός από τα αναθήματα, στην περιουσία του Απόλλωνα περιλαμβάνονταν επίσης ακίνητα και κεφάλαια, από τα οποία ο θεός εισέπραττε εισοδήματα. Οι διαχειριστές της περιουσίας του Ιερού άλλαζαν κάθε χρόνο και είχαν κατά εποχές διαφορετικά ονόματα.

Βόρεια του Ιερού υπήρχε η Τροχαιοδής, ή Ιερή Λίμνη. Δυτικά, βρισκόταν το άνδρηρο με τα λιοντάρια. Βορειότερα, υψωνόταν το Ίδρυμα των Ποσειδωνιαστών της Βηρυττού. Εδώ, ονόματα μεγαλεμπόρων και εφοπλιστών έχουν χαραχτεί στο δωρικό περιστύλιο της αυλής.

Νότια της λίμνης υπήρχε η Αγορά των Ιταλών, βορειοανατολικά το Στάδιο, το Γυμνάσιο και, πιθανότατα, ο Ιππόδρομος, που συνδέονταν με μεγάλη λεωφόρο με την περιφέρεια του Ιερού.

Νότια του Ιερού βρισκόταν η αγορά της πόλης. Στο γειτονικό Πρυτανείο οι Δήλιοι τιμούσαν τη θεά Εστία, της οποίας η λατρεία συνδεόταν με τη λατρεία του Πύθιου Απόλλωνα.

Στις πλαγιές του Κόθνου υπάρχουν ίχνη από ιερά της Λητοίας και της Αρτεμης. Εδώ υπήρχε επίσης ένας ναός της Ήρας που τυφλωμένη από το μίσος και τη ζήλια, είχε ακολουθήσει τη Λητώ στη Δήλο.

Στην άνω κοιλάδα του ποταμού Ινωπού, εκτός από τα αρχαιότερα ιερά ελληνικών θεοτήτων, υπήρχαν και ιερά θεοτήτων που η λατρεία τους ήρθε από την Αίγυπτο και τη Συρία τον 3^ο και τον 2^ο αι. π.Χ.

Λίγο πιο κάτω, λατρεύονταν οι Διόσκουροι και ο Ηρακλής, ενώ κοντά στον Ινωπό ο Βάκχος.

Φαίνεται ότι η αγορά που βρισκόταν νότια του Ιερού του Απόλλωνα δεν επαρκούσε για τις αυξημένες ανάγκες της Δήλου στα τέλη του 3^{ου} αι. π.Χ.

Έτσι οι Δήλιοι κατασκεύασαν ένα τεράστιο οικοδόμημα στο μυχό του λιμανιού, κοντά σε αρχαίο ιερό του Ποσειδώνια, γι' αυτό και το ονόμασαν Στοά κοντά στο Ποσειδώνιο.

Δημιουργήθηκαν δύο νέες μεγάλες αγορές, η Αγορά του Θεόφραστου και η Αγορά των Κομπεταλιαστών.

ΠΕΡΙΗΓΗΣΗ ΣΤΗΝ ΔΗΛΟ

Ιστορικό Ανασκαφών: Η Δήλος, ως ιερός τόπος στον οποίο υπήρχαν λαμπρά οικοδομήματα και ιερά, δεν λησμονήθηκε ποτέ και υπάρχουν πολλές αναφορές στους περιηγητές για τα ερείπια που ήταν ορατά στο νησί. Πολλά γλυπτά μεταφέρθηκαν σε μουσεία της Ελλάδας και του εξωτερικού, ενώ μάρμαρα των αρχαίων κτηρίων χρησιμοποιήθηκαν σαν οικοδομικό υλικό από τους κατοίκους των γύρω νησιών. Οι ανασκαφές στην Δήλο άρχισαν το 1873 από τη Γαλλική Αρχαιολογική Σχολή Αθηνών. Από το 1904 έως το 1914 αποκαλύφθηκαν υπό την διεύθυνση του M. Holleaux και χάρη στην γενναία επιχορήγηση του δούκα de Loubat τα σημαντικότερα τμήματα της αρχαίας Δήλου. Περίοδος έντονης ανασκαφικής δραστηριότητας υπήρξαν επίσης τα έτη 1958 έως 1975. Η ανασκαφή συνεχίζεται ακόμα από τη Γαλλική Αρχαιολογική Σχολή, αλλά το κέντρο του θρησκευτικού, πολιτικού και εμπορικού βίου καθώς και μεγάλο μέρος των ιδιωτικών κατοικιών έχουν ήδη αποκαλυφθεί. Μικρής κλίμακας ανασκαφές διενήργησαν και Έλληνες αρχαιολόγοι, κυρίως στις αρχές του αιώνα.

Ιστορικό Ανασθηλωτικών Έργων : Μεγάλης κλίμακας ανασθηλωτικές εργασίες έγιναν από τη Γαλλική Αρχαιολογική Σχολή, κυρίως στις συνοικίες ιδιωτικών κατοικιών, ενώ μικρότερης κλίμακας πραγματοποιούνται τα τελευταία χρόνια από την ΚΑ΄ Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων. Αναστηλώθηκαν αρκετοί κίονες, ενώ στεγάστηκαν αρχαίες οικίες (Οικία Τριαινής, Οικία Προσωπείων, Οικία Ερμού) κυρίως για να προστατευθούν τα ψηφιδωτά δάπεδα. Από το 1990 η Δήλος έχει ενταχθεί στον κατάλογο των μνημείων που αποτελούν Παγκόσμια Πολιτιστική Κληρονομιά και προστατεύονται από την Unesco.

Η ΑΓΟΡΑ ΕΡΜΑΙΣΤΩΝ ή ΚΟΜΠΕΤΑΛΙΑΣΤΩΝ

Ανοικτή πλατεία πλάι στο Ιερό Λιμάνι, μία από τις σημαντικότερες αγορές της ελληνοιστικής πόλης, στρωμένη με μεγάλες πλάκες γρανίτη, πολλές από τις οποίες έχουν τρίστες για την στερέωση κασάλων που στήριζαν στέγαστρα. Στην βόρεια πλευρά είναι η Στοά του Φιλίππου κι ένας μικρός ιωνικός ναός αφιερωμένος στον Ερμή, ενώ στα ανατολικά και στα νότια οριοθετείται από σειρές καταστημάτων και εργαστηρίων. Στο κέντρο της πλατείας σώζονται τα θεμέλια ενός τετράγωνου και ενός κυκλικού μνημείου αφιερωμένων επίσης στον Ερμή, το θεό του εμπορίου, και γύρω από αυτά υπάρχουν βάσεις αναθημάτων τραπεζιτών, καπετάνιων και εμπόρων. Τελευταίο τέταρτο του 2ου π.Χ. αιώνα. Χώρος στον οποίο ήταν εγκατεστημένοι έμποροι από την Ιταλία, ανατολικά της νότιας προκυμαίας του αρχαίου λιμανιού της Δήλου. Οι Ιταλοί κομπεταλιαστές, έμποροι οργανωμένοι σε συλλόγους, ήταν απελεύθεροι και δούλοι που είχαν προστάτες τους Λάρητες, ρωμαϊκές θεότητες που λατρεύονταν στα σταυροδρόμια. Στο χώρο της Αγοράς των Κομπεταλιαστών υπήρχαν ναύσκοι, βωμοί, καταστήματα και «πάγκοι».

Η ΣΤΟΑ ΦΙΛΙΠΠΟΥ Ε΄

Στοά που αφιέρωσε στον Απόλλωνα το 210 π.Χ. ο βασιλιάς της Μακεδονίας Φίλιππος Ε΄. Χρησίμευε ως τόπος εμπορίου, ενώ η προέκτασή της προς τα βόρεια ως έδρα των επιμελητών του εμπορίου. Ανάμεσα στις δυο στοές βρίσκονταν πολλά αγάλματα, των οποίων σώζονται μόνο οι βάσεις και τα βάθρα.

Η ΝΟΤΙΑ ΣΤΟΑ

Δεξιά από την Ιερά Οδό που οδηγεί στα Προπύλαια. Χτίστηκε στον 3^ο αι. π.Χ. από τους βασιλείς της Περγάμου.

Η ΙΕΡΑ ΟΔΟΣ

Οδός που οδηγεί στα Προπύλαια, μεταξύ της Νότιας Στοάς και της Στοάς του Φιλίππου Ε΄.

Η ΑΓΟΡΑ ΤΩΝ ΔΗΛΙΩΝ ή ΤΕΤΡΑΓΩΝΗ ΑΓΟΡΑ

Τετράπλευρα αγορά στα ανατολικά της Νότιας Στοάς, σε σχήμα τραπεζιόσχημης πλατείας, με τρεις στοές στα βορειοανατολικά και στα νότια και τον τοίχο της Νότιας Στοάς στα δυτικά.

Στην πλατεία υπήρχαν αγάλματα. Σε δεύτερο όροφο, πάνω από τη στοά, είχαν την έδρα τους οι αγορανόμοι.

Ο ΝΑΟΣ ΑΓΙΟΥ ΚΗΡΥΚΟΥ

Παλαιοχριστιανική βασιλική του 5^{ου} αι., αφιερωμένη στον Άγιο Κήρυκο. Ήταν τρίκλιτη, με σύνθρονο στο εσωτερικό της κόγχης του ιερού, από το οποίο σώζονται μόνο δυο σκαλιά. Στη μέση του ναού υπήρχε κυκλικός άμβωνας με γλυπτό διάκοσμο. Μοναδικό μνημείο της χριστιανικής εποχής που σώζεται στη Δήλο.

ΤΟ ΜΝΗΜΕΙΟ ΤΩΝ ΤΑΥΡΩΝ

Ιδιόμορφο στενόμακρο οικοδόμημα, στην ανατολική πλευρά του Ιερού. Φαίνεται ότι το ασυνήθιστο σχήμα του οφείλεται στο γεγονός ότι προοριζόταν να στεγάσει την τριήρη που αφιέρωσε στον Απόλλωνα ο Δημήτριος ο Πολιορκητής, μετά μια νίκη του σε ναυμαχία.

ΤΟ ΠΡΥΤΑΝΕΙΟ

Εκεί συνεδρίαζαν οι πρυτάνεις. Σήμερα σώζεται μόνο η θεμελίωση του βωμού της Εστίας. Στα δυτικά του Πρυτανείου υπάρχουν τρεις αρχαϊκοί βωμοί, καθώς και ένας τέταρτος, αφιερωμένος στην Αθηνά και στον Απόλλωνα.

ΤΟ ΒΟΥΛΕΥΤΗΡΙΟ

Στα ανατολικά των βωμών σώζονται τα λείψανα αρχαϊκού οικοδομήματος, που πιθανολογείται ότι ήταν το Βουλευτήριο.

Ο ΠΡΩΤΟΣ ΝΑΟΣ ΑΠΟΛΛΩΝΑ ή ΜΕΓΑΡΟ Γ΄

Θεμελίωση ορθογωνίου κτίσματος, με προσανατολισμό από βορρά προς νότο και είσοδο από βορρά.

Ο ΟΙΚΟΣ ΝΑΞΙΩΝ

Πήρε τη σημερινή μορφή του στα τέλη του 7^{ου} αι. π.Χ.. Στον βόρειο τοίχο υπήρχε κολοσσιαίο άγαλμα του Απόλλωνα, του οποίου δυο τμήματα του κορμού σώζονται κοντά στο Αρτεμίσιο.

Ο ΧΑΛΚΙΝΟΣ ΦΟΙΝΙΚΑΣ

Τον αφιέρωσε ο Νικίας το 417 π.Χ. Γκρεμίστηκε κατά την αρχαιότητα από ισχυρό άνεμο, παρασύροντας στο πέσιμο του και τον κολοσσό των Ναξίων.

Η ΣΤΟΑ ΝΑΞΙΩΝ

Οικοδομήματα σε σχήμα Γ στη νοτιοδυτική γωνία του Ιερού.

Ο ΟΙΚΟΣ ΑΝΔΡΙΩΝ

Στη δυτική πλευρά του Ιερού, ορθογώνιο δωμάτιο με είσοδο από τα ανατολικά. Η επιφάνεια των μαρμαρίνων τοίχων του κοσμεύεται από συνεχόμενα εξάγωνα σε σχήμα κηρύθρας.

ΤΟ ΙΕΡΟΠΟΙΕΙΟ

Δίπλα στον Οίκο των Ανδρίων. Οι μαρμαρίνοι τοίχοι του κοσμούνται επίσης από συνεχόμενα εξάγωνα σε σχήμα κηρύθρας.

Ο ΚΕΡΑΤΙΝΟΣ ΒΩΜΟΣ ή ΚΕΡΑΤΩΝΑΣ

Στα νότια του Ναού της Αρτεμης, χτισμένος με τα κέρατα των κασικιών που σκότωσε η Αρτεμη στον Κόθνο. Κατά την παράδοση, γύρω από το βωμό χόρευε ο Θησέας κατά την επιστροφή του από την Κρήτη.

ΤΟ ΣΗΜΑ ΚΑΙ Η ΘΗΚΗ

Τάφοι που συνδέθηκαν με τη λατρεία των μυθικών υπερβόρειων παρθένων. Ο ένας βρίσκεται στη μέση της βόρειας πλευράς του Ιερού και ο άλλος κοντά στο Αρτεμίσιο.

Ο πρώτος αναφέρεται ως Σήμα της Λαοδίκης και της Υπερόχης, ενώ ο δεύτερος ως Θήκη της Άρης και της Οπης.

ΤΟ ΑΡΤΕΜΙΣΙΟ ή ΝΑΟΣ ΤΗΣ ΑΡΤΕΜΗΣ

Τον 7^ο και 6^ο αι. π.Χ. γύρω από το ναό υπήρχαν αγάλματα Κορών, τα οποία σήμερα στεγάζονται στο Μουσείο της Δήλου, καθώς και το ξοανόμορφο αφιέρωμα της Νικάνδρας, που βρίσκεται στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο της Αθήνας.

Ο ΠΩΡΙΝΟΣ ΝΑΟΣ

Ναός των Αθηναίων από πωρόλαθο, του οποίου σώζονται μόνο τα θεμέλια.

Ο ΝΑΟΣ ΤΟΥ ΑΠΟΛΛΩΝΑ ΤΩΝ ΑΘΗΝΑΙΩΝ ΚΑΙ Ο ΝΑΟΣ ΤΟΥ ΑΠΟΛΛΩΝΑ ΤΩΝ ΔΗΛΙΩΝ

Νεότερος ναός του Απόλλωνα, τον οποίο έχτισαν οι Αθηναίοι μετά τη συγκρότηση της Αθηναϊκής Συμμαχίας και αποπεράτωσαν οι Δήλιοι. Μετά την κάθαρση του 426-425 π.Χ., οι Αθηναίοι έχτισαν και μικρό Ναό του Απόλλωνα από πεντελικό μάρμαρο. Ονομαζόταν «Οίκος ή Ναός εν ω επτά», γιατί φιλοξενούσε επτά αγάλματα. Από αυτόν το ναό σώζονται ορισμένα γλυπτά, που εκτίθενται στο Μουσείο της Δήλου.

ΟΙ ΘΗΣΑΥΡΟΙ, ΟΙ ΟΙΚΟΙ

Στα ανατολικά του Θησαυρού των Καρυστίων και σε ρυτιδωτή διάταξη γύρω από το Ναό του Απόλλωνα.

Η ΣΤΟΑ ΤΟΥ ΑΝΤΙΓΟΝΟΥ ΓΟΝΑΤΑ

Η στοά του βασιλιά της Μακεδονίας Αντιγόνου Γονατά είχε σχήμα Π, στο χώρο μπροστά από τη στοά, η οποία δεν είχε εμπορικό χαρακτήρα υπήρχαν αναθήματα.

νερού. Η κρήνη ήταν σε χρήση μέχρι τους ύστερους ελληνιστικούς χρόνους, οπότε μετατράπηκε σε κατοικία. Τετράγωνη δεξαμενή κοντά στο βορειοανατολικό άκρο του Ιερού, με σκάλα που οδηγούσε προς τα κάτω, στο νερό.

ΜΙΝΩΑ ΚΡΗΝΗ : που αναφέρεται στις επιγραφές και ταυτίστηκε από ένα ανάγλυφο αφιερωμένο στις Μινώες Νύμφες, είναι μια δημόσια δεξαμενή, σκαμμένη στο φυσικό βράχο, το δεύτερο μισό του 6ου π.Χ. αιώνα. Ήταν στεγασμένη με ένα τετράγωνο κτήριο, ανοικτό στη νότια πλευρά, όπου υπήρχε δωρική στοά. Στη νότια πλευρά υπάρχουν επίσης σκαλοπάτια, από τα οποία κατέβαιναν για να φτάσουν τη στάθμη του

Η ΑΓΟΡΑ ΤΩΝ ΙΤΑΛΩΝ

Μεγάλη αγορά ανατολικά των Λητρώων, που χτίστηκε τον 2^ο αι. π.Χ. στις δύο πλευρές της υπήρχαν καταστήματα και στο βορειοανατολικό άκρο λουτρό.

Ο ΝΑΟΣ ΤΗΣ ΛΗΤΟΥΣ ή ΛΗΤΩΝ

Ναός μεταξύ της Αγοράς των Ιταλών και του Ιερού των Δώδεκα Θεών. Κτίσμα των μέσων του 6^{ου} αι. π.Χ.

ΤΟ ΙΕΡΟ ΤΩΝ ΩΩΛΕΚΑ ΘΕΩΝ

Βορειοδυτικά του Ιερού του Απόλλωνα, αφιερωμένο στο Δωδεκάθεο. Σώζονται αρκετά θραύσματα από αγάλματα.

Η ΥΠΟΣΤΥΛΗ ΑΙΘΟΥΣΑ

Κτίσμα του 3^{ου} αι. π.Χ.. Στις δηλιακές επιγραφές ονομάζεται Στοά προς τὴν Ποσειδεῖα, επειδή βρισκόταν μπροστά στο μικρό Ιερό του Ποσειδώνα. Δεν είναι γνωστός ο ρόλος αυτού του οικοδομήματος.

Η ΑΓΟΡΑ ΤΟΥ ΘΕΟΦΡΑΣΤΟΥ

Ο Θεόφραστος ήταν ο αθηναίος επιμελητής της Δήλου το 126 π.Χ.

Η ΛΕΩΦΟΡΟΣ ΤΩΝ ΛΕΟΝΤΩΝ

Σημαντικό ανάθημα των Ναζίων. Τα λιοντάρια στέκονταν στη σειρά, δυτικά από την Ιερή Λίμνη. Ήταν το λιγότερο 9, πιθανόν και 16, ανακαθισμένα στα πίσω τους πόδια. Ατένιζαν το φοίνικα στο μέσο της Ιερής Λίμνης, στον οποίο ακούμπησε η Λητώ για να γεννήσει τον Απόλλωνα.

Σήμερα έχουν αντικατασταθεί από γύψινα αντίγραφα, γιατί φθείρονταν από τις καιρικές συνθήκες. Τα πρωτότυπα εκτίθενται στο Μουσείο της Δήλου.

Τα μαρμάρινα λιοντάρια, αφιέρωμα των Ναζίων γύρω στο τέλος του 7ου αιώνα π.Χ., είναι τοποθετημένα σε μια σειρά, ατενίζοντας ανατολικά, προς

την Ιερή Λίμνη. Υπολογίζεται ότι αρχικά ήταν 16, αλλά μόνον πέντε και τμήματα από τρία ακόμη σώζονται στο χώρο, ενώ το ακέφαλο σώμα ενός άλλου κοσμηί τον Ναύσταθμο της Βενετίας. Τοποθετημένα στην δυτική πλευρά του δρόμου, που οδηγεί από το αρχαϊκό λιμάνι του Σκαρδανιά στους ναούς, ήταν οι αιώνιοι φρουροί του Ιερού.

Η ΙΕΡΗ ΛΙΜΝΗ

Εκεί κολυμπούσαν οι κύκνοι του Απόλλωνα. Σήμερα δεν υπάρχει. Σκεπάστηκε το 1926, μετά από επιδημία ελονοσίας. Στο μέσο της λίμνης βρισκόταν ο φοίνικας, στον οποίο ακούμπησε η Λητώ για να γεννήσει τον Απόλλωνα.

ΤΟ ΙΔΡΥΜΑ ΤΩΝ ΒΥΡΗΤΙΩΝ ΠΟΣΕΙΔΟΝΙΑΣΤΩΝ

Το ίδρυμα των Βηρυτιών ήταν η λέσχη μιας Ενώσεως εφοπλιστών, τραπεζιτών και πρακτόρων που είχαν συσπειρωθεί για να λατρεύουν τους δικούς τους θεούς και να προστατεύουν πιο αποτελεσματικά τα κοινά εμπορικά τους συμφέροντα. Αποτελείται από μια κεντρική αυλή με περιστύλιο γύρω από την οποία υπάρχουν διάφορα δωμάτια και ναίσκοι αφιερωμένοι στον Ποσειδώνα, τον Ηρακλή, τη Ρώμη. Τελευταίο τέταρτο του 2ου π.Χ. αιώνα.

ΤΟ ΚΟΙΝΟ ΤΩΝ ΠΟΣΕΙΔΟΝΙΑΣΤΩΝ

Στο λόφο βορειοδυτικά του λιμανιού βρισκόταν η έδρα των εμπόρων και των πλοιοκτητών που κατάγονταν από τη Βηρυττό. Λάτρευαν τον Ποσειδώνα, θεότητα της Συρίας και τη θεά Ρώμη.

ΠΑΛΑΙΣΤΡΕΣ

Κοντά στην Ιερή Λίμνη και έξω από το Ιερό του Απόλλωνα υπήρχαν δύο παλαίστρες. Η παλαιότερη είναι γνωστή ως Παλαίστρα της Λίμνης και η νεότερη ως Παλαίστρα του Γρανίτη, λόγω χρήσης του υλικού αυτού για την κατασκευή τμημάτων της. Μεταξύ των δύο κτισμάτων βρίσκεται η Οικία της Λίμνης.

ΤΟ ΑΡΧΗΓΕΣΙΟ

Μικρός ναός βόρεια του Ιερού του Απόλλωνα, αφιερωμένος στον Αρχηγέτη, τον μυθικό οικιστή και βασιλιά της Δήλου Άνιο.

ΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΤΑΔΙΟ, τα οποία βρίσκονται στη βορειοανατολική πλευρά του νησιού.

Η ΣΥΝΑΓΩΓΗ

Η αρχαιότερη συναγωγή στην Ελλάδα, που βρισκόταν στην ανατολική παραλία, και χτίστηκε τον 1^ο αι. π.Χ. Μεγάλο κτίριο, με πολλές αίθουσες.

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ : Το αρχικό ξύλινο θέατρο αντικαταστάθηκε στις αρχές του 3ου αιώνα π.Χ. με το σημερινό λίθινο. Το επιθέατρο και το κατώτερο τμήμα του θεάτρου, που δεν είναι ομόκεντρα, χωρίζονται από διάζωμα. Πίσω από την πρώτη σειρά καθισμάτων, που ήταν για τα τιμώμενα πρόσωπα, υπάρχουν 26 σειρές θρανίων στο κάτω τμήμα και άλλες 17 σειρές στο επιθέατρο, που χωρίζονται από οκτώ κλίμακες σε επτά τμήματα (κερκίδες), που μπορούσαν να εξυπηρετήσουν περίπου 5.500 θεατές. Μπροστά από την κυκλική ορχήστρα σώζονται τα θεμέλια της σκηνής. Η πιο πυκνοκατοικημένη συνοικία της αρχαίας Δήλου, νοτιοανατολικά της αποβάθρας των πλοίων. Εκεί δέσποζε το Θέατρο, κτίσμα του τέλους του 3^{ου} αι. π.Χ. Στη συνοικία του Θεάτρου υπήρχαν πολυτελείς κατοικίες. Ανάμεσά τους, οι οικίες του Διονύσου, των Δελφινιών, των Προσωπείων, της Τριάντας, ονόματα που οφείλονται στα περίφημα ψηφιδωτά δάπεδα. Σημαντικές είναι και οι οικίες της Κλεοπάτρας και του Διοσκουρίδη. Επίσης, στο δρόμο προς τον Κόθνο η οικία του Ερμή και στη συνοικία του Ινωπού η ομώνυμη οικία.

Ο ΝΑΟΣ ΤΗΣ ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ

Μικρός μαρμάρινος ναός, τον οποίο αφιέρωσε στην Αφροδίτη ο δήλιος άρχοντας Στησίλευς.

ΤΟ ΣΕΡΑΠΕΙΟ Α' ΚΑΙ ΣΕΡΑΠΕΙΟ Β'

Δίπλα στον Ινωπό βρίσκονταν τα δύο παλιότερα Σεραπεία.

Η ΔΕΞΑΜΕΝΗ ΤΟΥ ΙΝΩΠΟΥ

Κλιμακωτός δρόμος οδηγούσε από το πρόπυλο του ιερού των θεών των θεοτήτων της Συρίας στον ιερό ποταμό της Δήλου, τον Ινωπό, που πίστευαν ότι πήγαζε από τον Νείλο.

Στη φυσική χαράδρα που σχηματίζεται μεταξύ δύο λόφων, κατασκευάστηκε τον 3^ο αι. π.Χ. μια δεξαμενή διαστάσεων 43X10 μ., με 22 μαρμάρινα σκαλιά στη βόρεια πλευρά της, για την άντληση νερού.

ΤΟ ΣΑΜΟΘΡΑΚΕΙΟ

Απέναντι από τη Δεξαμενή του Ινωπού σώζονται τα ερείπια του Σαμοθράκειου, του Ιερού των Καβείρων. Οι Κάβειροι ταυτίστηκαν αργότερα με τους Διόσκουρους. Το παλιότερο τμήμα του ναού χρονολογείται στον 4^ο αι. π.Χ. Μπροστά στο Σαμοθράκειο στήθηκε γύρω στο 100 π.Χ. το άγαλμα του βασιλιά του Πόντου Μιθριδάτη του Ευπάτορα, καθώς και προτομές στρατηγών του.

ΤΟ ΣΕΡΑΠΕΙΟ Γ'

Ανατολικά της συνοικίας του Θεάτρου, κάτω από τον Κόθνο, βρίσκονταν τα ιερά των ξένων θεοτήτων. Ανάμεσά τους, ο νεότερος Ναός του Σέραπι στην ανατολική πλευρά, και ο μικρός Ναός της Ίσιδας, ο οποίος χτίστηκε τον 2^ο αι. π.Χ. και επισκευάστηκε το 135 π.Χ. από τους Αθηναίους. Σε μεγάλο ιερό στα βόρεια λατρεύονταν οι θεότητες της Συρίας Ατάργατες και Αδάδος.

ΤΟ ΙΕΡΟ ΤΗΣ ΉΡΑΣ

Στα ανατολικά του Ιερού του Απόλλωνα, κάτω από τον Κόθνο. Αρχαϊκός ναός, χτισμένος γύρω στο 500 π.Χ.

ΤΟ ΙΕΡΟ ΤΗΣ ΑΓΑΘΗΣ ΤΥΧΗΣ

Η Αγαθή Τύχη υποκατέστησε τη λατρεία της Αρσινόης, συζύγου του Πτολεμαίου Β' του Φιλάδελφου, που κατηγορήθηκε ότι επιβουλεύονταν τη ζωή του συζύγου της.

ΤΟ ΙΕΡΟ ΤΟΥ ΗΡΑΚΛΗ

Γνωστό ως «άντρο», βρίσκεται σε ρωγμή του βράχου καλυμμένη από πλάκες γρανίτη. Στη μέση της σπηλιάς υπήρχε άγαλμα του Ηρακλή και μπροστά στην είσοδο της μαρμάρινης βωμός.

ΤΟ ΙΕΡΟ ΚΥΝΘΙΟΥ ΔΙΑ ΚΑΙ ΚΥΝΘΙΑΣ ΑΘΗΝΑΣ

Στην κορυφή του Κόθνου, όπου η λατρεία του Δία και της Αθηνάς μαρτυρείται ήδη από την Αρχαϊκή εποχή. Στις άλλες πλαγιές του Κόθνου υπήρχαν μικρότερα ιερά της Αρτέμιδος Λοχίας, καθώς και ιερά ξένων θεοτήτων όπως της Ασκάλωνος, του Δία Υψίστου, κ.ά.

ΤΟ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΗΡΙΟ

Ανατολικά του Θεσμοφορίου, χτίστηκε στις αρχές του 5^{ου} αι. π.Χ. για τις συνελεύσεις της εκκλησίας του δήμου.

ΤΟ ΘΕΣΜΟΦΟΡΙΟ

Αφιερωμένο στη Δήμητρα και την κόρη της Περασιφώνη. Κτίσμα των αρχών του 5^{ου} αι. π.Χ.

ΤΟ ΔΙΟΣΚΟΥΡΕΙΟ

Ιερό αφιερωμένο στη λατρεία του Κάστορα και του Πολυδεύκη, οι οποίοι θεωρούνταν προστάτες των ναυτικών και λατρεύονταν στη Δήλο από πολύ παλιά.

ΤΟ ΛΣΚΛΗΠΕΙΟ

Στα νότια της συνοικίας του Θεάτρου. Ο Ασκληπιός λατρευόταν στη Δήλο από τον 4^ο αι. π.Χ.

Ο ΝΑΟΣ ΤΩΝ ΔΗΛΙΩΝ

Ο ναός των Δηλίων ή Μέγας Ναός είναι ο τελευταίος και μεγαλύτερος από τους τρεις ναούς του Απόλλωνα. Είναι ένας περίπτερος δωρικός ναός με έξι κίονες σε κάθε στενή και 13 κίονες σε κάθε μακρά πλευρά. Η κατασκευή του άρχισε το 478 π.Χ., διακόπηκε γύρω στα μέσα του 5ου π.Χ. αιώνα, όταν το ταμείο της Αθηναϊκής Συμμαχίας μεταφέρθηκε στην Αθήνα, και συνεχίστηκε στην σύντομη περίοδο της Δηλιακής Ανεξαρτησίας χωρίς ποτέ να ολοκληρωθεί.

ΤΟ ΣΤΟΙΒΑΛΕΙΟΝ

Ορθογώνια εξέδρα, στα ΒΑ του Ιερού, μέσα στην οποία βρέθηκε άγαλμα του Διονύσου πλαισιωμένο από τα αγάλματα δύο ηθοποιών - Παποσύληνων (στο Μουσείο). Δύο πεσσόι αριστερά και δεξιά της εξέδρας στηρίζουν υπερμεγέθεις φαλλούς. Ο πεσσός που βρίσκεται στα νότια, ανάθημα του κατοίκου της Δήλου Καρύστιου, που νίκησε σαν χορηγός σε θεατρικό αγώνα γύρω στο 300 π.Χ., έχει ανάγλυφες σκηνές από τον κύκλο του Διονύσου.

Ο ΝΑΟΣ ΤΗΣ ΙΣΙΔΟΣ : Ο μικρός δωρικός ναός της Ίσιδος, βρίσκεται στο Ιερό των Ξένων Θεών, στους πρόποδες του Κύνθου. Οικοδομήθηκε στις αρχές του 2ου αιώνα π.Χ. και επισκευάστηκε από τους Αθηναίους το 135 π.Χ. Στο εσωτερικό του ναού σώζεται ακόμη το λατρευτικό άγαλμα της θεάς, που λατρευόταν με διάφορα ονόματα και ήταν η προστάτις των ναυτικών και αυτή που έδινε καλή υγεία και τύχη.

Ο ΝΑΟΣ ΤΗΣ ΗΡΑΣ : Ο δωρικός ναός της Ηρας οικοδομήθηκε γύρω στο 500 π.Χ., κάτω από τον σηκό, όμως, βρέθηκαν λείψανα ενός αρχαιότερου ναού των αρχών του 7ου αιώνα π.Χ. Κάτω από τον σηκό βρέθηκαν επίσης πολλά αγγεία αρχαϊκών χρόνων (στο Μουσείο), αρκετά από τα οποία έχουν εγχάρακτες αναθηματικές επιγραφές. Στα νότια του ναού βρίσκεται ο βωμός της θεάς.

Η ΟΙΚΙΑ ΤΟΥ ΔΙΟΝΥΣΟΥ : Η "Οικία του Διονύσου" είναι ένα πολύ καλό παράδειγμα ιδιωτικής κατοικίας στην Δήλο γύρω στο τελευταίο τέταρτο του 2ου αιώνα π.Χ. Ονομάστηκε έτσι από το περίφημο ψηφιδωτό του αιθρίου που παριστάνει τον Δίονυσο πάνω σ' έναν πάνθηρα. Ένας στεγασμένος διάδρομος οδηγεί από την οδό στην κεντρική αυλή, που περιβάλλεται από περιστύλιο, στο οποίο ανοίγουν τα δωμάτια του ισόγειου. Στο κέντρο της αυλής υπάρχει υπόγεια δεξαμενή στεγασμένη με ένα σπουδαίο ψηφιδωτό δάπεδο, στην οποία συγκεντρωνόταν το νερό της βροχής. Μία λίθινη σκάλα οδηγεί στα κομψά ιδιαίτερα δωμάτια του πρώτου ορόφου.

Η Αρχαία Δήλος ανήκει στον νομό Κυκλάδων, στην περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου και στην ΚΑ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων

Τηλ: 2890-22259 ΦΑΞ : 22890-22 325

ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΤΗΣ ΔΗΛΟΥ

Το Αρχαιολογικό Μουσείο βρίσκεται στον Νομό Κυκλάδων, στην περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου και ανήκει στην ΚΑ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων.

Το Μουσείο χτίστηκε το 1904 με δαπάνη της εν Αθήναις Αρχαιολογικής Εταιρείας. Το αρχικό κτίριο περιλάμβανε τις πέντε δυτικές αίθουσες, στις οποίες προστέθηκαν αρκετές ακόμη το 1931 και το 1972. Στην ίδια χρονική περίοδο έγιναν μεγάλες, αλλά ατυχείς, αλλαγές στην εξωτερική μορφή του κτηρίου.

Η σημερινή έκθεση περιλαμβάνει εννέα αίθουσες: στις έξι από αυτές εκτίθενται τα γλυπτά και τα ανάγλυφα που βρέθηκαν στην Δήλο, μία από τις καλύτερες συλλογές στον κόσμο. Δύο αίθουσες περιλαμβάνουν αγγεία προϊστορικών έως και υστεροελληνιστικών χρόνων και σε μία άλλη εκτίθενται διάφορα μικροαντικείμενα που βρέθηκαν στις ιδιωτικές κατοικίες της Δήλου. Η έκθεση δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί.

Τηλ: 22890-22259 ΦΑΞ: 22890-22325

Στις τέσσερις πρώτες αίθουσες και στο δεξιό μέρος της Αίθουσας 5 του μουσείου εκτίθεται μια από τις αξιολογότερες συλλογές γλυπτών της Αρχαϊκής εποχής.

Η συλλογή αποτελείται κυρίως από έργα που αφιέρωσαν στο Ναό του Απόλλωνα οι Ίωνες κάτοικοι, πρώτα της Νάξου, και μετά της Πάρου.

Από τα αγάλματα της συλλογής ξεχωρίζουν ορισμένα από τα πρωιμότερα δείγματα Κούρων, που πιθανότατα φιλοτέχνησαν για πρώτη φορά από κατοίκους της Νάξου σε ντόπιο χονδρόκοκκο μάρμαρο.

Μαζί με τους Κούρους εκτίθενται και Κόρες από εργαστήρια της Πάρου, στις οποίες διακρίνεται η προσπάθεια των καλλιτεχνών να αποδώσουν την κίνηση κάτω από τον μακρό λεπτό χιτώνα και την πτυχολογία του ιματίου.

Από την Πάρο προέρχεται επίσης η επιβλητική Σφίγγα της Αίθουσας 1, καθώς και το άγαλμα του Ιππία της Αίθουσας 5, δύο από τους συνηθισμένους τύπους αναθημάτων στα μεγάλα ιερά της αρχαιότητας.

Στην αίθουσα 4 μεταφέρθηκαν τον Οκτώβριο του 1999 τα πέντε αρχαϊκά λιοντάρια τα οποία, από το τέλος του 7^{ου} αι. π.Χ. και για 26 ολόκληρους αιώνες, δέσποζαν στο δρόμο που ένωνε το Ιερό του Απόλλωνα με το λιμάνι του Σκαρδανά, στα βόρεια του νησιού.

Στο βόρειο τμήμα της αίθουσας 5 εκτίθεται ένα άλλο σύνολο γλυπτών, της Κλασικής εποχής αυτή τη φορά, που περιλαμβάνει τρεις μαρμάρινους κορμούς αθλητών, δύο Κόρες από τα γωνιακά ακρωτήρια του Ναού των Αθηναίων και σε περίοπτη θέση, το σύμπλεγμα του Βορέα και της Ωρείθυιας από τον ίδιο ναό.

Στις επόμενες τρεις αίθουσες (6,7,8) εκτίθενται ευρήματα τα οποία κατά το μεγαλύτερο μέρος τους προέρχονται από τη δεύτερη περίοδο ακμής της Δήλου.

Στην αίθουσα 6 μπορείτε να δείτε αγάλματα μεγάλων διαστάσεων που βρέθηκαν στην περιοχή του Θεάτρου, ένα τεράστιο ψηφιδωτό με παράσταση του Ερμή και της Αθηνάς, που προέρχεται από ελληνιστική οικία κοντά στην Ιερή Λίμνη, καθώς και άγαλμα της Αρτεμις τη στιγμή που είναι έτοιμη να δώσει το τελειωτικό χτύπημα σε ελάφι.

Στην αίθουσα 7 ξεχωρίζουν το άγαλμα του γυμνού Απόλλωνα που με το αριστερό του πόδι πατά πάνω σε τρεις ασπίδες, τα αγάλματα της Κλεοπάτρας και του Διοσκουρίδη, και στο βάθος της αίθουσας το υπερφυσικού μεγέθους άγαλμα του ιταλού εμπόρου Γάϊου Ορέλιου Φόρου, που βρέθηκε στην Αγορά των Ιταλών.

Στη μικρή Αίθουσα 8 εκτίθενται κεφαλές και ανδριάντες πλούσιων ρωμαίων κατοίκων της Δήλου, καθώς και μερικές επιτύμβιες στήλες.

Στην αίθουσα 9 έχει συγκεντρωθεί μεγάλος αριθμός αντικειμένων της καθημερινής ζωής, όπως αγαλμάτια, ψηφιδωτά, τοιχογραφίες από το εσωτερικό σπιτιών, χρηστικά αγγεία, τραπέζια κ.ά.

Η συλλογή κεραμικής του μουσείου στεγάζεται στην Αίθουσα 10. εδώ μπορείτε να δείτε τα περισσότερα από τα γνωστά είδη αγγείων, ειδώλια θεοτήτων, καθώς και σπάνια πλακίδια από ελεφαντόδοντο με παραστάσεις ζώων.

Στην τελευταία αίθουσα του μουσείου εκτίθενται μικρά αγάλματα οξυπύθμενοι αμφορείς που χρησιμοποιούνταν για τη μεταφορά υγρών, ψηφιδωτά και επιτύμβιες στήλες.

Συλλογές που περιλαμβάνει :

- Επιτύμβια αγάλματα και στήλες του 7ου - 1ου αιώνα π.Χ.
- Αγγεία των μέσων της 3ης χιλιετίας - 1ου αιώνα π.Χ.
- Ειδώλια του 2ου - 1ου αιώνα π.Χ.
- Κοσμήματα και μικροαντικείμενα του 2ου - 1ου αιώνα π.Χ. Ψηφιδωτά του 2ου/1ου αιώνα π.Χ.

Σημαντικότερα εκθέματα :

Αρ. Μουσείου Β.7069.

Πλακίδιο από ελεφαντόδοντο με ανάγλυφη παράσταση Μυκηναίου πολεμιστή, πιθανόν τμήμα διακόσμησης ξύλινου επίπλου ή κιβωτίου. Ο πολεμιστής κρατεί οκτώσχημη ασπίδα και δόρυ και φορεί κράνος από δόντια κάπρου. Βρέθηκε στο Αρτεμίσιο. 1400-1200 π.Χ.

Αρ. Μουσείου Α.4083.

Κορμός κούρου. Βρέθηκε στο Ιερό του Απόλλωνα και είναι πολύ πιθανόν έργο Παριανού

εργαστηρίου. Μέσα του 6ου αιώνα π.Χ.

Αρ. Μουσείου Α.4287.

Μαρμάρινο σύμπλεγμα του Βορρέα που αρπάζει την Ωρείθυια, πριγκίπισσα της Αττικής. Ήταν το κεντρικό ακρωτήριο του ανατολικού αετώματος του ναού των Αθηναίων. Αντιπροσωπευτικό έργο της αττικής πλαστικής στα τέλη του 5ου αιώνα π.Χ.

Αρ. Μουσείου Α.7763+Α.7799.

Αγάλματα του Διοσκουρίδη και της συζύγου του Κλεοπάτρας, Αθηναίων που κατοικούσαν στη Δήλο. Βρέθηκαν στην οικία του ζεύγους, στη συνοικία του Θεάτρου. Σύμφωνα με την επιγραφή στο βάθρο, τα αγάλματα ανήγαγε η Κλεοπάτρα το 138 π.Χ. προς τιμήν του συζύγου της, όταν εκείνος αφιέρωσε δύο ασημένιους τρίποδες στο ναό του Απόλλωνος.

Αρ. Μουσείου Α.4124.

Αγαλμα Απόλλωνος στον τύπο του Λυκείου Απόλλωνος του Πραξιτέλους. Ο θεός στηρίζεται στον κορμό ενός δένδρου και πατά πάνω σε γαλατικές ασπίδες. Πιθανόν είναι αντίγραφο μεγαλύτερου έργου, που ανατέθηκε στους Δελφούς σε ανάμνηση της νίκης κατά των Γαλατών το 279/278 π.Χ. Βρέθηκε σε μία από τις ιδιωτικές κατοικίες στη συνοικία του Θεάτρου και χρονολογείται στον 2ο αιώνα π.Χ.

Αρ. Μουσείου Β.7540.

Χάλκινο προσωπείο γενειοφόρου Διονύσου, που φορεί διάδημα και στεφάνι κισσού. Βρέθηκε νότια της Αγοράς των Κομπεταλιαστών και πολύ πιθανόν αποτελούσε ανάθημα. 2ος αιώνας π.Χ.

Αρ. Μουσείου Β.6192.

Κορινθιακό αλάβαστρο (αγγείο για αρωματικό λάδι) με παράσταση Ποτνιας Θηρών μεταξύ δύο κύκνων, χαρακτηριστικό δείγμα της Κορινθιακής παραγωγής του τέλους του 7ου αιώνα π.Χ. Βρέθηκε στο Ηραίο μαζί με πολλά άλλα παρόμοια αγγεία.

Αρ. Μουσείου Α.728.

Ενπιγράφο τριγωνικό βάθρο αγάλματος κούρου με ανάγλυφη κεφαλή κριού στη μία γωνία και γοργόνη στις άλλες δύο. Στη μία μακρά πλευρά εγχάρακτη αναθηματική επιγραφή γραμμένη βουστροφηδόν : "Ευθυκαρτιδής μανέθεκεν Νάξιος ποιήσας". Βρέθηκε στο Ιερό του Απόλλωνος. Δεύτερο μισό του 7ου αιώνα π.Χ.

Αρ. Μουσείου Α.4062.

Αρχαϊκή κόρη. Φορεί πέπλο ζωσμένο στη μέση, που κοσμεύεται στο μέσον της πρόσθιας όψης με κάθετη ταινία εγχάρακτου διτλού μαϊνάνδρου. Βρέθηκε στο Ιερό του Απόλλωνα και θεωρείται από τα παλαιότερα σωζόμενα έργα μεγάλης πλαστικής. Έργο παριανού εργαστηρίου, γύρω στο 580 π.Χ.

Αρ. Μουσείου Β.17613.

Τοιχογραφία από τον εξωτερικό τοίχο ενός σπιτιού στη συνοικία Σκαρδανά. Παριστάνεται Ηρακλής, δύο πυγμάχοι και ανδρική μορφή που παίζει αυλό ή σάλπιγγα. Η επιγραφή ΚΑΛΑΜΟΔΡΥΛ[Σ] αναφέρεται πιθανόν στον διάσημο πυγμάχο του 1ου π.Χ αιώνα.

ΟΙ ΥΠΕΡΒΟΡΕΙΕΣ ΠΑΡΘΕΝΕΣ Για τους αρχαίους Έλληνες η χώρα των Υπερβορείων ήταν μακρινή και μυστηριώδης. Σύμφωνα με την παράδοση, οι Υπερβόρειοι έστελναν τακτικά τις προσφορές τους στη Δήλο μέσω γειτονικών τους λαών, επειδή οι πρώτοι αποσταλμένοι τους, οι δύο παρθένες, Υπερόχη και Λαοδίκη, όπως και οι πέντε άντρες συνοδοί τους, δεν επέστρεψαν ποτέ στην πατρίδα τους. Το ίδιο συνέβη και με άλλες δύο παρθένες, την Άρρη και την Ώπη. Στη Σήμα, όπως αναφέρει ο Ηρόδοτος, στους τάφους όπου ήταν θαμμένες η Λαοδίκη και η Υπερόχη, τα νεαρά κορίτσια πρόσφεραν τους βοστρύχους τους, που τους έκοβαν πριν το γάμο, ενώ οι έφηβοι τρίχες από τα μαλλιά τους. Στη Θήκη, όπως ονομαζόταν ο τάφος της Άρρης και την Ώπης, κατά τις θυσίες έριχναν στάχτη από το βωμό πάνω στον τάφο.

Παρακάτω παρατίθεται ένας χάρτης προσανατολισμού στον αρχαιολογικό χώρο της Δήλου μαζί με την εξήγηση του κάθε αριθμημένου σημείου του αρχαιολογικού χώρου:

ΙΟΣ

Η Ίος ανήκει στην επαρχία Θήρας του νομού Κυκλάδων και βρίσκεται νότια της Νάξου και της Πάρου και βόρεια της Σαντορίνης. Είναι νησί ορεινό, ξηρό και άγονο, με κρυστάλλινα πετρώματα.

Ψηλότερη κορυφή ο Πύργος (713 μ.), που βρίσκεται στο κέντρο του νησιού. Έχει έκταση 108 τ.χλμ. και μήκος ακτών 81 χλμ.

Οι ακτές δαντελωτές, με πολλούς κόλπους και ακριωτήρια. Ο βαθύς όρμος όπου βρίσκεται ο κυριότερος οικισμός του νησιού, η Χώρα ή Ίος, είναι από τα ασφαλέστερα φυσικά λιμάνια της Ελλάδας.

Το κλίμα της είναι ξηρό και υγιεινό, με δροσερά καλοκαίρια και ήπιους χειμώνες. Οι κάτοικοί της ασχολούνται με τη γεωργία, την κτηνοτροφία, την αλιεία, και τον τουρισμό. Τα τελευταία χρόνια έχει αναπτυχθεί σε ένα από τα πιο κοσμοπολίτικα τουριστικά νησιά του Αιγαίου. Το νησί παρουσιάζει και αρχαιολογικό ενδιαφέρον, όπως επίσης και η αρχιτεκτονική της της προσδίδει ξεχωριστή ομορφιά.

Η Ίος κατέχει το σπάνιο προνόμιο να μπορεί να συνδυάζει αρμονικά την έντονη κοσμοπολίτικη ζωή με την αυθεντική κυκλαδίτικη φυσική ομορφιά και παράδοση. Καταφύγιο πειρατών στο παρελθόν, σήμερα η Ίος αποτελεί ορμητήριο νέων απ' όλο τον κόσμο, που κάθε καλοκαίρι καταφθάνουν στο νησί για να απολαύσουν τις ομορφιές του. Με τις παραμυθένιες ακρογιαλιές, τα γραφικά κατάλευκα σπίτια και τις εκκλησίες με τους γαλάζιους τρούλους, η Ίος προκαλεί τον επισκέπτη να την ανακαλύψει, να τη χαρεί, να εμψευστεί από την κυκλαδίτικη ομορφιά της.

Η ΊΟΣ Ή ΧΩΡΑ

Πρωτεύουσα του νησιού και γραφικός παραδοσιακός οικισμός, με κτίσματα της εποχής της Φραγκοκρατίας και της Ενετοκρατίας, αλλά και με αξιόλογες εκκλησίες.

Η Χώρα διατηρεί το αιγαιοπελαγίτικο χρώμα της, αν και η ανάπτυξη του τουρισμού κατά τα τελευταία χρόνια απείλησε σοβαρά τον ιδιαίτερο χαρακτήρα της. Για τον λόγο αυτό θεσπίστηκαν μέτρα προστασίας του οικισμού, ο οποίος χαρακτηρίστηκε διατηρητέος. Ας σημειωθεί ότι κατά την απογραφή του 1971 μόνο η Χώρα είχε κατοίκους, ενώ όλοι οι άλλοι οικισμοί του νησιού είχαν ερημωθεί.

Η Χώρα είναι χτισμένη κοντά στον όρμο της Ίου, που είναι το επίνειό της. Σύμβολό της είναι το μικρό εκκλησάκι της Αγίας Ειρήνης, που βρίσκεται στην είσοδο του λιμανιού.

ΤΑ ΛΕΙΟΘΕΑΤΑ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

Η ΑΡΧΑΙΑ ΠΟΛΗ

Βρισκόταν στη θέση της σημερινής Χώρας, στο απόκρημνο ύψωμα πάνω από το λιμάνι. Αυτή η φύσει οχυρή θέση ήταν ενισχυμένη και με τείχος, του οποίου μεγάλα τμήματα είναι και σήμερα ορατά. Σώζονται επίσης τμήματα μεγάλου κτιρίου δυτικά του υψώματος, καθώς και αρχαίος δρόμος που οδηγούσε από το λιμάνι στην αρχαία πόλη.

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗΣ

Είναι χτισμένη στη θέση του αρχαίου ναού του Πυθίου Απόλλωνα.

ΤΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑΚΙΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ, ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ, χτισμένα σε απότομο βράχο.

ΕΡΕΙΠΙΑ ΤΟΥ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΟΥ ΚΑΣΤΡΟΥ, που χτίστηκε το 1937 από τον Μάρκο Κρίστι.

ΤΑ ΚΥΚΛΩΠΕΙΑ ΤΕΙΧΗ, των οποίων τμήματα σώζονται δυτικά της Αγίας Αικατερίνης και ίχνη τους κάτω από το εκκλησάκι του Αγίου Νικολάου.

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΤΗΣ ΓΚΡΕΜΝΙΩΤΙΣΣΑΣ

Βρίσκεται δίπλα στον γκρεμό και ο γαλάζιος τρούλος έρχεται σε αντίθεση με τους λευκούς τοίχους.

Ο ΛΟΦΟΣ ΣΚΑΡΚΟΣ

Βρίσκεται στο μυλό του λιμανιού, όπου βρισκόταν ο πιο σημαντικός οικισμός της Ίου κατά την Προτοκυκλαδική και την Υστεροκυκλαδική περίοδο.

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ «ΟΔΥΣΣΕΑΣ ΕΛΥΤΗΣ»

Βρίσκεται πάνω από τους ανεμόμυλους, στην κορυφή του λόφου και είναι χωρητικότητας 1.100 θέσεων. Εδώ γίνονται κάθε καλοκαίρι τα Ομήρεια, που περιλαμβάνουν θεατρικές παραστάσεις, συναυλίες σύγχρονης ή κλασικής μουσικής, χορευτικές εκδηλώσεις κ.ά.

ΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΜΟΝΤΕΡΝΑΣ ΤΕΧΝΗΣ

Βρίσκεται στους Κολιτσάνους. Είναι ιδιωτικό και περιλαμβάνει τη συλλογή του Ζαν Μαρί Ντρο με πίνακες μοντέρνας τέχνης απ' όλον τον κόσμο.

ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

Το Αρχαιολογικό Μουσείο στεγάζεται στο Αμοιραδάκειο Μέγαρο και φιλοξενεί ευρήματα από τις ανασκαφές που έχουν γίνει στο νησί.

Το Αμοιραδάκειο Μέγαρο, είναι από τα λιγιστά νεοκλασικά κτίρια της Χώρας, χτίστηκε στις αρχές του 20^{ου} αι. από την οικογένεια Αμοιραδάκη, που είχε αναπτύξει εμπορικές δραστηριότητες στην Αίγυπτο.

Στα εκθέματα, που παρουσιάζονται σε τέσσερις αίθουσες, εκτός από τα ευρήματα των ανασκαφών που άρχισαν το 1980 και συνεχίζονται έως σήμερα, περιλαμβάνονται και εκείνα την μικρής συλλογής που είχε δημιουργηθεί το 1904 από τον τότε δήμαρχο της Ίου, Φραγκούλη Κορτέση. Τα περισσότερα εκθέματα της

πρώτης αίθουσας του μουσείου προέρχονται από τον καλά διατηρημένο πρωτοκυκλαδικό οικισμό στη θέση Σκάρκος.

Το πλούσιο εποπτικό υλικό, που συνδέει τα λίθινα σκεύη, τα εργαλεία, τα ειδώλια και τα οστέινα και χάλκινα αντικείμενα που εκτίθενται, βοηθά τον επισκέπτη να σχηματίσει πλήρη εικόνα πώς ήταν ένας οικισμός των Κυκλάδων του 300 π.Χ. περίπου.

Στην ίδια αίθουσα, δίνονται επίσης στοιχεία για το φυσικό περιβάλλον του νησιού και την ιστορία της αρχαιολογικής έρευνας.

Στην δεύτερη αίθουσα εκτίθενται τα ευρήματα του νεκροταφείου, της Μέσης και των αρχών της Υστερης Εποχής του Χαλκού (2000 – 1500 π.Χ.), που είχε επικαλύψει τον πρωτοκυκλαδικό οικισμό του Σκάρκου.

Στις δύο επόμενες αίθουσες, εκτίθενται ευρήματα των Ιστορικών χρόνων, που προέρχονται κυρίως από τη Χώρα της Ίου. Σε αυτά περιλαμβάνονται συλλογή επιγραφών της Κλασικής, Ελληνιστικής και Ρωμαϊκής εποχής, γλυπτά, από τα οποία ξεχωρίζουν δύο ανάγλυφες επιτύμβιες στήλες της Αρχαϊκής εποχής, καθώς και αγγεία.

Η ΊΟΣ ΚΑΙ Ο ΟΜΗΡΟΣ

Η Ίος ισχυρίζεται ότι είναι όχι μόνο γενέτειρα αλλά και τόπος ταφής του Ομήρου. Κι ενώ για τον τόπο γέννησής του δεν υπάρχουν ενδείξεις ότι ήταν πράγματι η Ίος, για τον τόπο ταφής του υπάρχουν ορισμένα στοιχεία.

Αρχαίοι συγγραφείς αναφέρουν ότι, ενώ ο Όμηρος ταξίδευε από τη Σάμο προς την Αθήνα, το πλοίο επέβαινε, παρασυρμένο από τη θαλασσοταραχή, προσάραξε σε μία έρημη ακτή της Ίου. Εκεί ο ποιητής, εξαντλημένος από τις

κακουχίες, πέθανε.

Οι κάτοικοι του νησιού, που βρήκαν το σώμα του, το έθαψαν κοντά στην ακτή.

Αρχαίοι συγγραφείς που αναφέρονται στο θάνατο του Ομήρου στην Ίο είναι : ο γεωγράφος και ιστορικός Στράβων, ο θαλασσοπόρος και γεωγράφος Σκύλαξ, ο Πλίνιος και ο Παισανίας, ο οποίος αναφέρει επίσης ότι οι αρχαίοι κάτοικοι της Ίου έδειχναν στους ξένους τον τάφο της μητέρας του Ομήρου, Κλυμένης.

Λς σημειωθεί ότι πολλά από τα νομίσματα της Ίου του 3^{ου} και του 2^{ου} αι. π.Χ. φέρουν στη μία του όψη τη μορφή του Ομήρου.

ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ

Στην Ίο μπορεί να πάει κάποιος είτε με φερμιπότ είτε με ταχύπλοο.

Με φερμιπότ, από τον Πειραιά εκτελούνται κατά τους καλοκαιρινούς μήνες πυκνά δρομολόγια. Το χειμώνα τα δρομολόγια είναι πιο αραιά. Η απόσταση είναι 111 ν.μ. και το ταξίδι διαρκεί 9 ώρες.

Με ταχύπλοο, από την Ραφήνα εκτελούνται αρκετά δρομολόγια σε όλη την διάρκεια του έτους για το νησί.

Καθ' όλη την διάρκεια του έτους και ιδιαίτερα το καλοκαίρι, η Ίος συνδέεται επίσης με φερμιπότ και ταχύπλοα με τα περισσότερα νησιά των Κυκλάδων, τα Δωδεκάνησα και την Κρήτη, είτε με τις γραμμές από Πειραιά και Ραφήνα, είτε με τοπικά δρομολόγια.

ΠΑΡΑΛΙΕΣ

- Το Μαγγανάρι είναι, μία από τις ομορφότερες και κοσμοπολίτικες περιοχές της Ίου, με την ομώνυμη παραλία και το λιμανάκι του.
- Η παραλία του Μυλοπότα, μεγάλη αμμουδιά, που θεωρείται από τις ωραιότερες του Αιγαίου. Εδώ υπάρχουν εγκαταστάσεις για θαλάσσια σπορ, καθώς και ειδική σχολή καταδύσεων.

ΤΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΤΗΣ ΊΟΥ

ΟΝΟΜΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΥ	ΤΗΛΕΦΩΝΑ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ
AFRODITI Hotel	22860-91546	D
AKTAEON Hotel	22860-91318,91343	D
AKTI IOU Hotel	22860-91267	C
ARMADOROS Hotel	22860-91201	C
BLUE BAY Hotel	22860-91533	C
CORALI Hotel	22860-91272	C
DELFINI Hotel	22860-91340	C
DIONYSOS Hotel	22860-91215,91630	B
FAR OUT CAMPING Youth Hostel	22860-91468	N/A
FAR OUT Hotel	22860-91446,91702	B
FAR OUT VILLAGE II Hotel	22860-92305,92306	C
FLISVOS Hotel	22860-91311	C
FRAGAKIS Hotel	22860-91231	C
FRANCESCO'S Youth Hostel	22860-91223	N/A
GEORGE & IRENE Hotel	22860-91927,91128	C
GIALOS BEACH Hotel	22860-91421	C
GLAROS Hotel	22860-91876,91206	C
HERMES Hotel	22860-91471,91265	A
HERMES VILLAGE Hotel	22860-91471,91265	N/A
HOMER'S INN Hotel	22860-91365	C
IOS Hotel and Bungalows	22860-91224,91269	B
IOS PLAGE Hotel	22860-91301	D
KOUMBARA SUNSET Hotel	22860-91956	B
LETO Hotel	22860-91357,92057	C
LIOSTASI SUN CLUB Hotel	22860-92140	B
MANGANARI Bungalows	22860-91200,91204	B
MARE-MONTE Hotel	22860-91585	C
MARKOS BEACH Hotel	22860-91571	C
MARKOS PENSION Hotel	22860-91059	C
NISSOS IOS Hotel	22860-91610,91306	C
OLGAS Hotel	22860-91219,91556	A
OMIROS Hotel	22860-91196,91230	D
PARTHENON Hotel	22860-91275	C
PETRA Furnished Apartments	22860-91409	C
PETRADI Hotel	22860-91510	C
PHILIPPOU Hotel	22860-91290,91230	C
POSEIDON Hotel	22860-91901	C
PURPLE PIG STAR CAMPING Youth Hotel	22860-91302	N/A
SKALA Furnished Apartments	22860-92377,92027	C
SUNRISE Hotel	22860-91074,91527	C
TA ADELFA (the Brothers) Hotel	22860-91508	C

ΚΕΑ

Η Κέα ή Τζιά είναι το βορειότερο νησί των δυτικών Κυκλάδων. Αποτελεί ένα είδος «προέκτασης» της γειτονικής Αττικής και απέχει από το Σούνιο μόλις 12 ναυτικά μίλια. Η Κέα έχει έκταση 131 τ. χλμ. και μήκος ακτών 82 χλμ. Οι ακτές της σχηματίζουν λίγες κολπίτσες. Στα βορειοδυτικά, ο κόλπος του Αγίου Νικολάου είναι ένα πανάρχαιο ασφαλές φυσικό λιμάνι.

Οι κάτοικοι ασχολούνται με τη γεωργία και την κτηνοτροφία, ενώ κατά τις τελευταίες δεκαετίες παρουσιάζει αλματώδη ανάπτυξη ο τουρισμός.

Η Κέα είναι ορεινό νησί, γενικά ξηρό και άγονο, με ψηλότερη κορυφή τον Προφήτη Ηλία (568 μ.).

Η ΙΟΥΛΙΔΑ

Είναι από το 1971 η ονομασία της πρωτεύουσας του νησιού Κέας, που παλιότερα λεγόταν Κέα ή Τζιά ή Χώρα. Βρίσκεται στο κέντρο του βόρειου τμήματος του νησιού, στη θέση όπου βρισκόταν η αρχαία Ιουλις. Χτισμένη αμφιθεατρικά σε πλαγιά λόφου, στην κορυφή του οποίου βρίσκεται το Κάστρο. Αποτελείται από 4 συνοικίες, οι οποίες διατηρούν την παραδοσιακή φυσιογνωμία τους, με στενά πλακόστρωτα δρομάκια και παλιά αλλά και καινούργια κυκλαδίτικα σπίτια.

ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

Το Αρχαιολογικό Μουσείο κατασκευάστηκε μεταξύ 1975-1980. Είναι ένα τριώροφο κτίριο που περιλαμβάνει 4 αίθουσες έκθεσης, 2 αποθήκες, 1 εργαστήριο, 1 γραφείο, 1 φυλάκιο και 1 ξενώνα, καλύπτοντας επιφάνεια 785,75 τ.χλμ. Στεγάζει ευρήματα από την Κεφαλαία, την Αγία Ειρήνη και το λόφο της Πλάκας Ποισσών. Στα εκθέματα περιλαμβάνονται αγγεία και θραύσματα κυκλαδικών ειδωλίων, ενεπίγραφες στήλες, θραύσματα επιγραφών και ψηφισμάτων από την Κλασική και Ελληνιστική εποχή, καθώς και μαρμαρινός ανδρικός κορμός με ποδήρη χιτώνα, που βρέθηκε στην πηγή Κουρέντη, στην Ιουλίδα.

Ο ΛΕΩΝ ΤΗΣ ΚΕΑΣ Ή ΛΙΟΝΤΑΣ

Βρίσκεται 1,5 χλμ. βορειοανατολικά της Ιουλίδας. Επιβλητικό, ογκώδες αρχαϊκό ανάγλυφο, λαξευμένο σε σχιστόλιθο, αποτελεί το πιο σημαντικό μνημείο του νησιού.

Είναι έργο του 600 π.Χ. περίπου και συνδέεται προφανώς με το μύθο του λιονταριού που έδωσε τις νόμους.

ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ ΚΑΙ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ ΤΗΣ ΙΟΥΛΙΔΑΣ

Πολλές είναι και οι εκκλησίες και τα μοναστήρια της Ιουλίδας :

Η Παναγία η Γκομήλα, η Παναγία η Ρευματιανή, ο Ευαγγελισμός, η Δημοτική, ο Άγιος Σπυρίδιον.

Τα μοναστήρια της Αγίας Άνας (ερείπωμένο), της Λάφνης, της Επισκοπής, του Αγίου Παντελεήμονα, της Αγίας Μαρίας.

Το μοναστήρι της Αγίας Μαρίας είναι χτισμένο γύρω από τετράγωνο τριώροφο πύργο Ελληνιστικής εποχής, έναν από τους καλύτερα διατηρητέους πύργους των Κυκλάδων.

ΤΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΜΑΡΙΑΣ

Το ιστορικό μοναστήρι της Αγίας Μαρίας είναι χτισμένο γύρω από τετράγωνο τριώροφο πύργο Ελληνιστικής εποχής, έναν από τους καλύτερα διατηρημένους πύργους των Κυκλάδων. Βρίσκεται καθ' οδόν από την Ιουλίδα προς τις Ποίσες και έχει εγκαταλειφθεί από το 1837. Το μοναστήρι, που χτίστηκε επί Τουρκοκρατίας, βρίσκεται δίπλα σε αρχαίο πύργο, σπάνιο δείγμα ογκώδους τετράγωνου αρχαίου κτίσματος.

Ο ΠΥΡΓΟΣ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΜΑΡΙΑΣ

Ο πύργος είναι πενταώροφος, τετράγωνος (διάμετρος 10X10μ.), περίμετρο 20μ. ύψος. Κατασκευασμένος από τοπικό σχιστόλιθο και μάρμαρο. Είναι αντίγραφο πύργου των Ελληνιστικής εποχής και ένα από τα ψηλότερα διατηρητέα αρχαία κτίρια. Αρχικά, χρησίμευε για την προστασία της γύρω καλλιεργημένης περιοχής, μεταξύ των περιοχών της Κορησσίας και της Ποίσες. Το 1958 κατάρρευσε από έναν σεισμό και τα υλικά του χρησιμοποιήθηκαν για την ανοικοδόμηση των γειτονικών κτιρίων.

ΟΙ ΜΥΛΟΙ

Οι Μύλοι είναι το μεγαλύτερο συγκρότημα ανεμόμυλων στις Κυκλάδες (26 στην κορυφή του βουνού των Μύλων, όπως λέγεται σήμερα). Οι περισσότεροι έχουν κατεδαφιστεί ως την μέση και χρησιμοποιούνται ως αποθήκες. Εντυπωσιάζει η άρτια δόμηση τους με μεγάλες πέτρες.

Εντυπωσιάζουν επίσης τα νεοκλασικά κτίρια του Δημαρχείου και του Δημοτικού Σχολείου.

Η ΚΟΡΗΣΣΙΑ

Φεύγοντας από την Ιουλίδα, μπορεί κανείς να επισκεφτεί τις τέσσερις αρχαίες πόλεις του νησιού, αρχίζοντας από την Κορησσία, στα βορειοδυτικά, που είναι και επίγειο της Ιουλίδας.

Η Κορησσία βρίσκεται στη θέση ομώνυμης αρχαίας πόλης και είναι παραθαλάσσιος οικισμός στον κόλπο του Αγίου Νικολάου. Πίσω από τον οικισμό, στους λόφους της Αγίας Τριάδας και του Αγίου Σάββα, βρισκόταν η αρχαία Κορησσία, της οποίας σώζονται τμήματα του τείχους της και ερείπια αρχαίου ναού, πιθανόν του Σμίνθιου Απόλλωνα.

Κάτω από τον λόφο της Αγίας Τριάδας βρέθηκε ο Κούρος της Κέας, εξαιρετο μαρμάρινο γλυπτό των Αρχαϊκών χρόνων, που σήμερα εκτίθεται στο Αρχαιολογικό Μουσείο της Αθήνας.

Η ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΕΙΡΗΝΗΣ

Βρίσκεται έξω από το Βουρκάρι. Εκεί οι ανασκαφές της Αμερικανικής Αρχαιολογικής Σχολής έφεραν στο φως οικισμό της Εποχής του Χαλκού.

Κατά τις ανασκαφές αποκαλύφθηκαν επίσης τμήμα του τείχους, η βάση ενός πύργου και η πύλη εισόδου στον οικισμό.

Ανατολικότερα, υπάρχει ναός της ίδιας περιόδου, διαστάσεων 23 X 6 μ.

Στα ευρήματα της Αγίας Ειρήνης περιλαμβάνονται και ορισμένα από τα ωραιότερα κυκλαδικά ειδώλια.

Η ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ ΚΕΦΑΛΑ

Εκεί υπάρχουν ίχνη του αρχαιότερου οικισμού που έχει βρεθεί στο νησί. Ακόμα, πάνω στην άμμο, διακρίνονται τάφοι που χρονολογούνται (όπως και ο οικισμός), στην Ύστερη Νεολιθική περίοδο. Τα ευρήματα στην Αγία Ειρήνη και στην Κεράλα παρουσιάζουν κοινά χαρακτηριστικά, γεγονός που οδηγεί στο συμπέρασμα ότι οι πολιτισμοί τους ήταν ο ένας συνέχεια του άλλου.

Ο ΚΟΛΠΟΣ ΤΟΥ ΟΤΖΙΑ

Έχει εντοπιστεί αρχαία εγκατάσταση και έχει βρεθεί επιγραφή των Ελληνιστικών χρόνων, που αναφέρεται σε ιερό της Αρτέμις.

Στην δυτική πλαγιά του κόλπου Οτζιά, έχουν εντοπιστεί ίχνη αρχαίου οικισμού, ενώ στον κόλπο υπάρχουν και κατάλοιπα λυμηνικής εγκατάστασης των Κλασικών και Ελληνιστικών χρόνων.

ΠΟΙΗΣΕΣ Ή ΠΟΙΗΣΣΑ

Στις δυτικές ακτές του νησιού, όπου υπήρχαν τείχη και ακρόπολη, στην οποία υπήρχε ιερό του Απόλλωνα. Στην θέση του ιερού βρίσκεται σήμερα εκκλησιάκι, στον περίβολο του οποίου υπάρχουν θραύσματα μαρμαρίνου γλυπτού και αναθηματική επιγραφή του 5^{ου} αι. π.Χ. (διακρίνονται επίσης οι βάσεις μεγάλου αμυντικού κυκλικού πύργου).

Άλλα αξιοθέατα του νησιού είναι :

- Το μοναστήρι του Αγίου Παντελεήμονα με εκκλησία του 16^{ου} αι. καθώς και τμήμα βενετσιάνικου πύργου.
- Βορειότερα, βρίσκεται το Σύνθρονο του Αγίου Τιμοθέου, μισοερειπωμένο κτίσμα, όπου διακρίνεται κατάλοιπο επισκοπικού θρόνου. Στο ιερό βήμα υπάρχουν αγιογραφίες του τέλους του 13^{ου} αι. Το Σύνθρονο είναι κατάλοιπο της Μονής του Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου, που χτίστηκε στα τέλη του 11^{ου} αι. – αρχές του 12^{ου} αι.

Η ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΗΣ ΠΟΙΗΣΣΑΣ Ή ΚΑΡΘΑΙΑΣ

Ποιήσσσα ή Καρθαία ήταν μία από τις 4 αρχαίες πόλεις της Κέας, γνωστή για την αρχιτεκτονική της, την καλή οικοδόμησή της και τα αργυρά της νομίσματα. Την εποχή της ευημερίας της, η Καρθαία είχε μία ακρόπολη που περιείχε τα δημόσια κτίρια και τους ναούς της, τον οικισμό, ένα θέατρο, ένα νεκροταφείο και ένα δίκτυο απομονωμένων πύργους υπεράσπισης.

Τα σημαντικότερα μνημεία της περιοχής είναι :

- Ο ναός του Πυθίου Απόλλωνα, που χτίστηκε σε ένα τεχνητό υπόβαθρο στην ανατολική άκρη της Καρθαίας. Ο ναός, διαστάσεων 31 X 16 μ. χρονολογείται στα τέλη του 6^{ου} αι. ή στις αρχές του 5^{ου} αι. π.Χ. Στην περιοχή του ναού έχουν βρεθεί αρχαιολογικά τμήματα, γλυπτά και επιγραφές.

- Ο ναός της Αθηνάς, δωρικού ρυθμού, διαστάσεων 11 X 23 μ., με μία κιονοστοιχία από 6 X 11 στήλες. Βρίσκεται κοντά στην νοτιοανατολική πλευρά της Καρθαίας, χρονολογείται στα τέλη του 6^{ου} αι. ή αρχές του 5^{ου} αι.

Μέσα στον ναό έχουν βρεθεί αρχιτεκτονικά τμήματα, τεμάχια από την γλυπτική παράσταση των Αμαζονομάχων.

- Το οχύρωμα της Καρθαίας. Ένας διατηρημένος τοίχος, ενισχυμένος με ορθογώνιους ή κυκλικούς πύργους. Οι συμπαγείς τοίχοι έχουν χτιστεί με πολυγωνικές ή ορθογώνιες πέτρες, και χρονολογούνται στα τέλη του 6^{ου} αι. ως τον 4^ο αι.

- Το θέατρο. Βρίσκεται στην κάτω περιφέρεια του λόφου της Καρθαίας και χρονολογείται από τον 1^ο αι. π.Χ.

- Ο ναός του Βαθυπόταμου. Χρονολογείται τον 3^ο αι. π.Χ. και είναι αφιερωμένος στον Ασκληπιό. Μία βρύση είναι τοποθετημένη κοντά στο αρχαίο μονοπάτι.

ΠΑΡΑΛΙΕΣ

Στον παραλιακό δρόμο προς το Βουρκάρι, υπάρχει η πεντακάθαρη παραλία, το Γαίεσκάρι, εξαιρετική για κολύμπι. Στον τουριστικό οικισμό Κοίνδονορα, υπάρχουν όμορφες αμμουδιές, όπου υπήρχε ο περίφημος Ιερός Λιμένας της αρχαιότητας. Ακόμα, υπάρχει ο όρμος Πιάες, στην περιοχή της αρχαίας Καρθαίας.

ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ

Με φερμπότ: Από το Λαύριο και με προορισμό την Κορησσία, εκτελούνται δρομολόγια όλο το χρόνο. Η απόσταση είναι 12 ν. μίλια και το ταξίδι διαρκεί 1 ½ ώρα.

Το νησί συνδέεται επίσης όλο το χρόνο με την Κύθνο (με την γραμμή Λαυρίου-Κέας- Κύθνου) και με την Κύθνο και τη Σύρο (με την γραμμή Αιγαίου).

Με ταχύπλοο: Η εταιρεία Μίνωας δρομολογεί ταχύπλοα κατά τη διάρκεια όλου του χρόνου από το λιμάνι της Ζέας. Το ταξίδι διαρκεί 1 ώρα και 25 λεπτά.

ΤΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΤΗΣ ΚΕΑΣ

<u>ΟΝΟΜΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΥ</u>	<u>ΤΗΛΕΦΩΝΑ</u>	<u>ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ</u>
CARTHEA Hotel	22880-21222	C
FILOXENIA Hotel	22880-22057	E
IOULIS Hotel	22880-22177	C
KEA BEACH Hotel and Bungalows	22880-31230, 31233	B
KORISSIA Hotel	22880-21484	E
PETROS Hotel	22880-91421	E
TO ONIRO Furnished Apartments	22880-21118, 21418	C
TZIA MAS Hotel	22880-21305	C

KΙΜΩΛΟΣ

Η Κίμωλος βρίσκεται βορειοανατολικά της Μήλου και νοτιοδυτικά της Σίφνου.

Η έκτασή της είναι 36 τ. χλμ. και το μήκος των ακτών της 38 τ.χλμ. Το σχήμα του νησιού είναι περίπου πενταγωνικό και η ψηλότερη κορυφή της είναι το Παλαιόκαστρο (397 μ.), στο κέντρο περίπου του νησιού.

Η Κίμωλος είναι ορεινή, τα έδαφός της είναι άγονο και βραχώδες γι' αυτό και οι κάτοικοί περιορίζονται στην καλλιέργεια δημητριακών, αμπελιών και οπωροκηπευτικών, στο νότιο μέρος του νησιού, που είναι πεδινό.

Αρκετοί κάτοικοι δουλεύουν στα ορυχεία και στα λατομεία του νησιού, ενώ η αλιεία και η ναυτιλία απασχολούν σημαντικό μέρος του πληθυσμού. Παρ' όλο ότι η τουριστική υποδομή έχει αρχίσει να αναπτύσσεται τα τελευταία χρόνια, το νησί ακόμα βρίσκεται έξω από το μεγάλο τουριστικό ρεύμα.

Η Κίμωλος είναι ηφαιστειογενές νησί, με κοιτάσματα αργυρούχας βαρντίνης της οποίας γινόνταν εκμετάλλευση στο παρελθόν, καθώς και μπεντονίτη. Ακόμα, γίνεται εξόρυξη κιμωλίας ήδη από τα αρχαία χρόνια. Υπάρχουν ιαματικές πηγές με θειούχα νερά.

Από ανατολικά προς δυτικά και με αρχή το ακρωτήριο Κένδρος, συναντάμε τις νησίδες Πρασονήσι και Κλίμα, Άγιος Ευστάθιος και Άγιος Γεώργιος, Πολύαγος και Άγιος Ανδρέας.

Πήρε το όνομά της από την κιμωλία γη, το ένυδρο πυριτικό αργίλιο που συναντάται σε μεγάλες ποσότητες. Σύμφωνα με την παράδοση, ονομάστηκε Κίμωλος από το όνομα του Κιμώλου, του πρώτου εποίκου της. Οι Βενετοί την είπαν Αρτζεντιέρα, δηλ. σημείνια, όταν την είδαν από τα καράβια τους να λάμπει στον ήλιο. Τη λένε και Εχινόουσα από τους αχινούς που αφθονούν στις ακτές της. Εκτός από τα πλούσια πετρώματα διαθέτει και αξιόλογη χλωρίδα και πανίδα, χάρην των οποίων έχει ενταχθεί στο πανευρωπαϊκό πρόγραμμα «Νατούρα 2000».

Η ΚΙΜΩΛΟΣ Ή ΧΩΡΙΟ

Πρωτεύουσα του νησιού, γραφικός αιγαιοπελαγίτικος οικισμός, χτισμένος αμφιθεατρικά, με μικρά κάτωσπρα σπιτάκια και αρκετούς ανεμόμυλους. Αποτελείται από το Παλιό Χωριό και το Καινούργιο Χωριό. Το Χωριό αναπτύχθηκε γύρω από το παλιό βενετσιάνικο κάστρο, που χτίστηκε στη δεκαετία 1640-1650. Τα σπίτια στο κέντρο του οικισμού είναι ακατοίκητα, αλλά έχουν κριθεί διατηρητέα και πρόκειται να αναπαλαιωθούν.

ΤΑ ΑΞΙΟΘΕΑΤΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΕΙΝΑΙ :

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ (16^ο αι.)

Βρίσκεται μέσα στο κάστρο και είναι αξιόλογο δείγμα βυζαντινής αρχιτεκτονικής με όμορφο τέμπλο.

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΡΙΑΣ (ΤΟΥ 1608), με ξυλόγλυπτο τέμπλο, επισκοπικό θρόνο και αξιόλογες τοιχογραφίες.

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ (ΤΟΥ 1793).

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΝΑΟΣ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΤΗΣ ΟΔΗΓΗΤΡΙΑΣ, με εικόνες και τέμπλο του 17^{ου} αι.

ΟΙ ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ (στα μέσα του 17^{ου} αι.), ΑΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ (με εικόνες του 17^{ου} αι.), ΑΓΙΟΙ ΑΝΑΡΓΥΡΟΙ, ΤΑΞΙΑΡΧΕΣ, ΑΓΙΟΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝ, ΑΓΙΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ Ο ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ.

Άλλα αξιοθέατα του νησιού είναι :

ΤΟ ΠΑΛΑΙΟΚΑΣΤΡΟ

Βρίσκεται βορειοδυτικά της Χώρας, όπου σώζονται ερείπια κυκλικού πύργου, τμήμα εξωτερικού τείχους (Πορτάρα) και ερείπια σπιτιών. Κατά τις ανασκαφές που έγιναν εδώ βρέθηκαν αγγεία των Γεωμετρικών και των Αρχαϊκών χρόνων.

Η ΣΠΗΛΙΑ ΤΗΣ ΚΟΝΣΟΛΙΝΑΣ

Βρίσκεται βόρεια του Παλαιόκαστρου.

Ονομάστηκε έτσι γιατί εδώ βρήκε καταφύγιο η σύζυγος του γάλλου πρόξενου όταν την κυνηγούσαν πειρατές.

ΤΟ ΣΠΗΛΙΟ ΤΗΣ ΒΡΩΜΟΛΙΜΝΗΣ, στις βόρειες ακτές του νησιού.

ΟΙ ΑΝΕΜΟΜΥΛΟΙ

ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ, που φιλοξενεί αγγεία, ειδώλια, καθίς και άλλα ευρήματα από τις ανασκαφές στην αρχαία πόλη.

ΤΑ ΣΥΡΜΑΤΑ

Είναι σπηλιές σκαμμένες στους βράχους με τα χρωματιστά πορτάκια τους, όπου οι ψαράδες φυλάνε τις βάρκες τους. Βρίσκονται στην Ψάθη, που βρίσκεται στις νοτιοανατολικές ακτές, 1,5 χλμ. από τη Χώρα και είναι το λιμάνι του νησιού και παραθεριστικός οικισμός.

ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Βρίσκονται 5,5 χλμ. νοτιοδυτικά της Χώρας. Είναι η περιοχή όπου βρισκόταν η αρχαία πόλη, στην ακτή του Κορφοῦ. Εδώ υπήρχε νεκρόπολη με τάφους σκαλισμένους στους βράχους, όπως και σπήλαιο με τρεις θαλάμους, όπου έχουν βρεθεί συλημένοι τάφοι, καθώς και όστρακα αγγείων των Γεωμετρικών και των Αρχαϊκών χρόνων. Στο νεκροταφείο της περιοχής, που χρησιμοποιήθηκε από την ύστερη Μυκηναϊκή έως την ύστερη Ελληνιστική εποχή, βρέθηκαν 200 και πλέον τεφροδόχοι του 9^{ου} και του 8^{ου} αι. π.Χ.

Ο ΑΓΙΟΣ ΑΝΔΡΕΑΣ

Νησάκι απέναντι από τα Ελληνικά που απ'έχει από την Κίμωλο μόλις 200 μ. Στον πυθμένα του πορθμού διακρίνονται ερείπια από σπίτια και τάφους που καταβυθίστηκαν από σεισμό τον 1^ο αι μ.Χ. στο νησάκι αυτό έχουν βρεθεί ρωμαϊκά και βυζαντινά αγγεία, καθώς και ερείπια αρχαίων οικιών.

Η ΠΟΛΥΑΙΓΟΣ

Νησίδα στα νοτιοανατολικά της Κιμώλου, έχει έκταση 17 τ.χλμ. και σχεδόν στρογγυλό σχήμα. Είναι ακατοίκητη και χρησιμοποιείται κυρίως ως βοσκότοπος.

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

Στο νησί της Κιμώλου οργανώνονται πολλές εκδηλώσεις, κάποιες από αυτές είναι :

- Στις 20 Ιουλίου οργανώνεται γνήσιο παραδοσιακό γλέντι με ολόημερο ξεφάντωμα.
- Στις 26 Ιουλίου στο Σαπλοβούνι στην γιορτή της Αγίας Παρασκευής.
- Στις 27 Ιουλίου στον Άγιο Παντελεήμονα.
- Τον Δεκαπενταύγουστο οργανώνεται μεγάλη γιορτή στην Παναγιά του Κονόμου.

ΠΑΡΑΛΙΕΣ

Οι πιο δημοφιλείς προορισμοί για κολύμπι και ηλιοθεραπεία είναι οι μεγάλες ακρογιαλιές Αλυκή, Μπονάτσι και Καλαμίτσι, όλες με ψιλή άμμο και θάλασσα «λάδου». Πολύ καλές προτάσεις για μπάνιο είναι επίσης η παραλία του Δε-Γιώργη με την κατάλευκη άμμο, τα Πράσσα και το Λιβαδόκι, το Κλίμα, το Ρέμα, η Ψάθη και οι παραλίες Μαυροσπηλιά, Λέκας, Φυκιάδα, Πύργος.

Για όσους διαθέτουν σκάφος, υπάρχουν οι ακρογιαλιές Σούφι και Μοναστήρια στο βόρειο τμήμα του νησιού, ο όρμος της Αθηνιάς και το μαγευτικό Κάστρο στα δυτικά.

Ακόμα, το νησάκι Πολύαιγος που βρίσκεται απέναντι από την Ψάθη με τις αμμουδιές Πάνω-Κάτω Μερσίσι.

Στις παραλίες της Κιμώλου επισκέπτονται αρκετές θαλάσσιες χελώνες Καρέτα-Καρέτα, που δεν ενοχλούνται όσο άλλού από τον homus turistikus και τις υποδομές που έχει ανάγκη.

ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ

Στην Κίμωλο μπορείτε να πάτε με φεριμπότ.

Από τον Πειραιά εκτελούνται πυκνά δρομολόγια, κατά τους καλοκαιρινούς μήνες και με προορισμό το λιμάνι της Κιμώλου, τη Ψάθη.

Το χειμώνα τα δρομολόγια είναι πιο αραιά. Η απόσταση είναι 86 ν.μλ. και το ταξίδι διαρκεί περίπου 7 ώρες.

Καθ' όλη την διάρκεια του έτους, και ιδιαίτερα το καλοκαίρι, η Κίμωλος συνδέεται με τα περισσότερα νησιά των Κυκλάδων, είτε με τις γραμμές από Πειραιά, είτε με τοπικά δρομολόγια.

ΤΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΤΗΣ ΚΙΜΩΛΟΥ

<u>ΟΝΟΜΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΥ</u>	<u>ΤΗΛΕΦΩΝΑ</u>	<u>ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ</u>
Ο ΜΑΡΙΝΑΚΙΣ	22870-51595	L
ΤΟ ΜΕΛΤΕΜΙ	22870-51360	A
SOFIA'S APARTMENTS	22870-51219	A
Ο ΑΝΤΙΒΑΧΙΣ	22870-51224	B
Ο ΒΑΜΒΑΚΑΡΙΣ	22870-51150	B
Ο ΒΕΝΤΟΥΡΙΣ	22870-51329	B
ΤΟ ΡΕΤΡΑΚΙ	22870-51314	C
ΡΑΜΠΙΑ	22870-51048	A
Ο ΜΙΛΟΣ ΤΟΥ ΓΙΑΤΡΟΥ	22870-51554	A
VILLA MARIA	22870-51392	A
Ο ΠΑΣΑΜΙΧΑΛΙΣ	22870-61340	B

ΚΥΘΝΟΣ

Η Κύθνος ή Θερμιά βρίσκεται ανάμεσα στην Κέα (βόρεια) και τη Σέριφο (νότια). Η έκτασή του νησιού είναι 99 τ. χλμ., ενώ το μήκος των ακτών του είναι 98 χλμ.

Η Κύθνος είναι ξηρή και άγονη, με ελάχιστη βλάστηση. Ψηλότερη κορυφή είναι το Κακόβολο (356 μ.).

Χαρακτηριστικό κυκλαδονήσι με στενά πλακόστρωτα δρομάκια, σκαλάκια, βρύσες, καμάρες, παλιές εκκλησίες, όμορφες παραλίες και χρυσές αμμουδιές. Προσελκύει κάθε χρόνο αρκετούς επισκέπτες, που έρχονται εδώ για την ηρεμία και τη μαγεία του ήλιου και της θάλασσας του Αιγαίου. Επίσης, είναι ιδανικός τόπος για κυνήγι και ψάρεμα.

Η ονομασία Θερμιά προήλθε από τις ιαματικές πηγές που υπάρχουν στην περιοχή των Λουτρών.

Κατά την αρχαιότητα, η Κύθνος ονομαζόταν Οφειούσα. Φαίνεται ότι οι πρώτοι κάτοικοι ήταν Δρύοπες, που εγκαταστάθηκαν στο νησί κατά τη μετακίνηση των ελληνικών φύλων, γι' αυτό το νησί λεγόταν και Δρυοπία. Την ονομασία Κύθνος οφείλει στον αρχηγό των Δρυόπων Κύθνο. Αργότερα, την Κύθνο εποίκισαν Έλληνες, που έδωξαν τους Δρύοπες και εγκαταστάθηκαν στο νησί.

ΚΥΘΝΟΣ Ή ΧΩΡΑ

Βρίσκεται στο βόρειο τμήμα του νησιού, 7 χλμ. βορειοανατολικά του Μέρτζα, που είναι το επίκεντρό της. Οι ντόπιοι την ονομάζουν και Μεσσαριά (σύντμηση των λέξεων Μέσα Μαριά).

Η Χώρα είναι χτισμένη σε πλαγιά λόφου. Με τα στενά, γραφικά, πλακόστρωτα δρομάκια και τα κατάσπρα σπίτια της, με τις καμάρες, τα στεγάδια και τους ανεμόμυλους, διατηρεί ανέπαφο το χαρακτηριστικό κυκλαδίτικο χρώμα της.

ΤΑ ΑΞΙΟΘΕΑΤΑ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ Ή ΤΗΣ ΚΥΘΝΟΥ

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΤΡΙΑΔΑΣ

Βασιλική με τρούλο, είναι η παλαιότερη εκκλησία της Κύθνου, αλλά με πολλές μεταγενέστερες επεμβάσεις. Δίπλα της θα δείτε τμήματα από αρχαία ενεπίγραφα γλυπτά.

Ο ΑΓΙΟΣ ΣΑΒΒΑΣ

Μονόκλιτη βασιλική με τρούλο, του 17^{ου} αι. Στο υπέρθυρο της εκκλησίας έχουν εντοιχιστεί επιγραφή του 1673 και οικόσημο του Αντωνίου Γοζαδίνου.

Η ΣΩΤΗΡΑ

Η εκκλησία της Μεταμόρφωσης του Σωτήρος, ανακαινίστηκε το 1636. Έχει αξιόλογο τέμπλο και εικόνες των ζωγράφων Αντώνη, Μανόλη και Ιωάννη Σκορδύλη.

Ο ΑΓΙΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ Ο ΠΡΟΔΡΟΜΟΣ, με ξυλόγλυπτο τέμπλο του 16^{ου} αι.

Η ΑΓΙΑ ΒΑΡΒΑΡΑ του 18^{ου} αι.

ΤΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΤΟΥ ΝΙΚΟΥΣ

Βρίσκεται πάνω σε ύψωμα, κοντά στη Μεσαριά και το καθολικό του είναι τρίκλιτη βασιλική με τρούλο.

ΤΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ ΤΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ, γυναικεία μονή του 16^{ου} αι.

ΤΟ ΗΡΩΟ, στην είσοδο της Χώρας.

ΤΟ ΔΙΟΛΙΚΟ ΠΑΡΚΟ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

Λειτουργεί από το 1982 και περιλαμβάνει 5 ανεμογεννήτριες, με ικανότητα παραγωγής 500.000 κιλοβατώρες το χρόνο.

Ακόμα, υπάρχει και λειτουργεί το φωτοβολταϊκό πάρκο για την παραγωγή ρεύματος από το ηλιακό φως.

ΤΟ ΒΡΥΟΚΑΣΤΡΟ

Βρίσκεται στην ομώνυμη χερσόνησο, βόρεια του Μέρτσα, όπου ανάμεσα στους όρμους της Επισκοπής ή της Απόκρουσης, υπήρχε η αρχαία πόλη της Κύθνου. Σήμερα, σώζονται ερείπια των τειχών της (από σγκόιδες γρανιτένιους σγκόλιθους), που χρονολογούνται στην Ιστορική περίοδο.

Στην κορυφή του λόφου διακρίνεται τμήμα της ακρόπολης, ίχνη βωμού, καθώς και κρηπίδα αρχαίου ναού, κοντά στον οποίο υπάρχει δεξαμενή με ψηφιδωτό δάπεδο. Προς την πλευρά της Επισκοπής υπάρχει το αρχαίο νικητοαίθριο, με τάφους που έχουν συληθεί. Αρχαίοι τάφοι υπάρχουν και στην Απόκρουση.

ΤΟ ΚΕΦΑΛΟΚΑΣΤΡΟ Ή ΚΑΣΤΡΟ ΚΑΤΑΚΕΦΑΛΟΥ

Βρίσκεται βορειότερα των Λουτρών, εκεί όπου βρισκόταν παλιότερα, ως τον 18^ο αι., η πρωτεύουσα του νησιού.

Κατά την περίοδο της ακμής του, το Κάστρο είχε 100 εκκλησίες!

Σήμερα σώζονται μόνο δύο, της Αγίας Τριάδας και της Κεραλεούσας.

Το Κάστρο Κατακεφάλου λέγεται και Κάστρο της Ωριάς.

Η ΚΟΛΩΝΑ

Βρίσκεται βορειοδυτικά του Μέρτσα. Είναι στενή λωρίδα άμμου που συνδέει την Κύθνο με το νησάκι του Αγίου Λουκά, όπου σχηματίζεται προστατευόμενο ιακυροβόλιο για σκάφη αναψυχής.

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΜΗΝΑ

Βρίσκεται στην Δρυοπίδα ή Σύλλακα. Είναι με αξιόλογο ξυλόγλυπτο τέμπλο, δεσποτικό θρόνο και επιτάφιο.

Ο ΑΓΙΟΣ ΝΕΚΤΑΡΙΟΣ

Βρίσκεται στην Δρυοπίδα ή Σύλλακα. Με εξαιρετική θέα στο πέλαγος, δίπλα στον οποίον υπάρχει αναπαλαιωμένος ανεμόμυλος.

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΑΝΝΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΤΗΣ ΦΛΑΜΠΟΥΡΙΑΝΗΣ

Βρίσκεται στα Φλαμπούρια, στις δυτικές ακτές του νησιού. Εδώ στην όμορφη ακρογιαλιά τον Αύγουστο ανθίζουν άσπρα κρίνα. Όπως, αναφέρει η παράδοση, τα σημάδια που φαίνονται από την παραλία ως την εκκλησία είναι τα ίχνη που άφησε στο πέρασμά της η Παναγία.

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΤΗΣ ΚΑΝΑΛΑΣ, προστάτριας της Κύθνου. Βρίσκεται στην Κανάλα.

Στην περιοχή της Παναγίας της Κανάλας, υπάρχει και το εκκλησάκι της Αγίας Καλλιόπης.

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΑΝΑΡΓΥΡΩΝ, με την ομώνυμη ιαματική πηγή. (τα νερά αναβλύζουν μπροστά από την εκκλησία). Βρίσκεται στα Λουτρά, 4,5 χλμ. από την Χώρα.

ΤΟ ΕΚΚΛΗΣΑΚΙ ΤΟΥ ΑΪ-ΣΩΣΤΗ, βρίσκεται στα Λουτρά, 4,5 χλμ. από τη Χώρα.

Η ΑΓΙΑ ΕΙΡΗΝΗ

Βρίσκεται στα Λουτρά με το απάνεμο λιμάνι της για σκάφη αναψυχής. Εδώ υπάρχει μνημείο στο σημείο όπου έπεσαν τον Μάρτιο του 1862 οι πρωταγωνιστές των Κυθνιακών : Νικόλαος Λεωτσάκος διοικητής της φρουράς του νησιού, Αριστείδης Μωραΐτης, ανθυπολοχαγός, Αγαμέμνονας Σκαρβέλης, φοιτητής.

ΤΟ ΣΠΗΛΑΙΟ ΚΑΤΑΦΥΚΙ

Βρίσκεται κοντά στην Δρυοπίδα, στη θέση Φίρες. Από τα μεγαλύτερα της Ελλάδας, πλούσιο σε σταλακτίτες. Χρησιμοποιήθηκε ως καταφύγιο κατά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο.

ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ

Μπορείτε να επισκεφτείτε της Κύθνο με ταχύπλοο ή με φεριμπότ.

Με φεριμπότ, ξεκινώντας από το Λαύριο και με προορισμό τον Μέρτσα εκτελούνται δρομολόγια όλο τον χρόνο.

Η απόσταση είναι 26 ναυτικά μίλια και το ταξίδι διαρκεί περίπου 2 ώρες. Τα λεωφορεία του ΚΤΕΛ για το Λαύριο (55 χλμ.), αναχωρούν από το Πεδίον του Άρειως – πλατεία Αιγύπτου – (σφετηρία) κάθε μισή ώρα.

Από τον Πειραιά και με προορισμό τον Μέρτσα εκτελούνται δρομολόγια όλο τον χρόνο. Η απόσταση είναι 52 ναυτικά μίλια και το ταξίδι διαρκεί περίπου 3 ώρες.

Το νησί συνδέεται επίσης όλο τον χρόνο με την Κέα με τη γραμμή Λαυρίου – Κέα – Κύθνου, καθώς και με τα περισσότερα νησιά των Κυκλάδων.

Με ταχύπλοο, δρομολογούνται ταχύπλοα από την εταιρεία Μίνοα κατά τη διάρκεια όλου του χρόνου από το λιμάνι του Πειραιά. Το ταξίδι διαρκεί 1 ώρα και 45 λεπτά.

Επίσης, το νησί συνδέεται με τη Μήλο, τη Σέριφο, τη Σίφνο, τη Μύκονο και τη Σύρο.

ΤΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΤΗΣ ΚΥΘΝΟΥ

<u>ΟΝΟΜΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΥ</u>	<u>ΤΗΛΕΦΩΝΑ</u>	<u>ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ</u>
ΚΥΘΝΟΣ BAY Hotel	22810-31218, 31441	C
MELTEMI Furnished Apartments	22810-31271, 31215	C
XENIA ANAGENISSIS Hotel	22810-31217	C

ΜΗΛΟΣ

Η Μήλος βρίσκεται στο νοτιοανατολικό άκρο των Κυκλάδων και έχει έκταση 151 τ.χλμ. Το νησί είναι κυρίως ορεινό, ιδίως στα δυτικά, όπου βρίσκεται και η ψηλότερη κορυφή του, ο Προφήτης Ηλίας (751 μ.).

Σύμφωνα με το μύθο, πολλά ονόματα αναφέρονται για την Μήλο, όπως Βυβλίς, Γοργίς, Μεμβλίς, Ακυτος, με επικρατέστερο το σημερινό της όνομα. Οι κάτοικοί της ήταν Κάρες ή Φοίνικες και η Μήλος κατοικήθηκε από τους Δωριείς.

Στο κέντρο του νησιού σχηματίζεται ο κόλπος της Μήλου. Εκεί βρίσκεται το επίνειο του Αδάμαντα, ασφαλές και απάνεμο λιμάνι, διαχρονικό καταφύγιο θαλασσοπόρων και ταξιδιωτών. Βόρεια του κόλπου της Μήλου βρίσκεται το νησάκι Ακράθι και οι βραχονησίδες Αρκούδες, ενώ βόρεια της Φυλακωπής βρίσκονται τα Γλαρονήσια και ο Καλόγερος.

Στις βορειοανατολικές ακτές βρίσκεται το Πηλονήσι και ο Άγιος Γεώργιος, ενώ στις νοτιοδυτικές ακτές, ανοιχτά του Ακρωτηρίου Ψάλης, το Παξιμάδι.

Η Μήλος έγινε γνωστή παγκοσμίως από το περίφημο άγαλμα της Αφροδίτης της Μήλου, που βρέθηκε θαμμένο στη γη της και κοσμή το Μουσείο του Λούβρου, στο Παρίσι.

Η σπάνια μορφολογία του εδάφους και οι συνδυασμοί των πετρωμάτων με τα ασυνήθιστα χρώματα προσδίδουν στο νησί ιδιαίτερη ομορφιά.

Η θάλασσα σμαλαίνει τις ακτές της Μήλου, σχηματίζοντας μοναδικά ακρογάλια και σπηλιές.

Βορειοδυτικά της Μήλου, βρίσκεται η Αντίμηλος, με έκταση 9 τ.χλμ. Βραχύδης, δυσπρόσιτη, χωρίς βλάστηση, φτάνει σε ύψος τα 684 μ. και κατοικείται μόνο εποχιακά από ψαράδες.

Στην Αντίμηλο, που έχει κηρυχθεί εθνικός δρυμός, εξακολουθούν να ζουν κρι-κρι, είδος σπάνιου αϊγαγρου. Παλιότερα το νησί ήταν γνωστό στους ναυτικούς του Αιγαίου ως Ερημόμυλος, ενώ κατά την αρχαιότητα ονομαζόταν Έφουρα ή Έφορα.

ΤΟ ΛΙΜΑΝΙ ΤΗΣ ΜΗΛΟΥ Η' ΑΔΑΜΑΝΤΑΣ

Ο Αδάμαντας όπως λέγεται το λιμάνι της Μήλου, χτίστηκε το 1824 από Κρητικούς, που έφτασαν εδώ κνηνημένοι από τους Τούρκους. Ο Αδάμαντας, από τα ασφαλέστερα λιμάνια της Μεσογείου, μετατράπηκε συχνά σε ναυτική βάση. Παλιότερα ονομαζόταν Αλαμάντο και άρχισε να κατοικείται περίπου από το 1824. Αποτελεί τουριστικό κέντρο και προσφέρει όλες τις ανέσεις καθώς και δύο μουσεία, το Εκκλησιαστικό και το Μεταλλευτικό.

Στη θέση Μπομπάρδα υπάρχει μνημείο αφιερωμένο στους Γάλλους στρατιώτες που έπεσαν κατά τον Κριμαϊκό Πόλεμο.

Στα αξιοθέατα του Αδάμαντα περιλαμβάνονται :

Η ΑΓΙΑ ΤΡΙΑΔΑ

Βρίσκεται στο κέντρο του χωριού, που διακρίνεται για την αρχιτεκτονική της ιδιομορφία. Είναι μια από τις αρχαιότερες εκκλησίες που σώζονται στη Μήλο και η δεύτερη σε παλαιότητα ορθόδοξη εκκλησία του νησιού. Διαθέτει σπάνιες εικόνες, ξυλόγλυπτο δικέφαλο αετό, καθώς και δύο χρωματιστά ψηφιδωτά.

Στο εσωτερικό της Αγίας Τριάδας βρίσκεται το Εκκλησιαστικό Μουσείο.

ΟΙ ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ ΤΗΣ ΚΟΙΜΗΣΗΣ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ

Στις εκκλησίες αυτές έχουν μεταφερθεί το τέμπλο και οι παλιές εικόνες από την εκκλησία της Παναγίας της Πορταϊτισσας.

Ο ΚΑΘΟΛΙΚΟΣ ΝΑΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ

Στο δάπεδο του ναού Αγίου Νικολάου υπάρχουν τρεις επιτύμβιες πλάκες με επιγραφές στα αγγλικά, τα γαλλικά και τα λατινικά.

ΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΜΕΤΑΛΛΕΥΜΑΤΩΝ

Βρίσκεται στον παραλιακό δρόμο, στεγάζεται σε ένα σύγχρονο κτίριο και εκθέτει βιομηχανικά ορυκτά, όπως είναι ο καολίνης, τον οποίο χρησιμοποιούσαν για τα κεραμικά, ενώ τώρα τον χρησιμοποιούν στη χαρτοβιομηχανία και κυρίως στο τσιμέντο. Επίσης, είναι ο μπεντονίτης, που είναι ένα σπάνιο ορυκτό με πάρα πολλές χρήσεις, όπως για τη σφαιροποίηση σιδηρομεταλλευμάτων, για τις γεωτρήσεις, για το ανακυκλωμένο χαρτί και τις ζωτροφές. Ακόμα, ο περλίτης που διογκώνεται και έτσι χρησιμοποιείται ως μονωτικό υλικό σε πλάκες και ψευδοροφές. Άνοιξε τις πύλες του το 1998, και το οποίο παρουσιάζει μεγάλο ενδιαφέρον.

Η ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΤΗΣ ΚΟΡΦΙΑΤΙΣΣΑΣ στη Πλάκα, Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΤΗΣ ΣΧΙΝΙΩΤΙΣΣΑΣ (Η ΜΕΣΑ ΠΑΝΑΓΙΑ) & Η ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΡΟΖΑΡΙΑΣ,

μέσα στο Κάστρο.

Η ΠΑΝΑΓΙΑ Η ΘΑΛΑΣΣΙΤΡΑ

Βρίσκεται πάνω από την Πλάκα, στο δρόμο προς το Κάστρο και είναι προστάτιδα των ναυτικών.

Εδώ, στο υπέρθυρο, διακρίνεται το οικόσημο των Κρίστι, δούκων της Νάξου.

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΣΧΙΝΙΩΤΙΣΣΑΣ

Μέσα στο Κάστρο υπάρχει η εκκλησία της Παναγίας της Σχινιώτισσας ή Μέσα Παναγία, ενώ από την παλιά πολιτεία δεν έχουν απομείνει παρά λίγα ερειπωμένα σπίτια.

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΜΑΡΚΕΛΛΑΣ, ΤΟ ΕΚΚΛΗΣΙΑΚΙ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΣΩΣΤΗ & Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΤΟΥ ΚΗΠΟΥ,

από τις παλαιότερες εκκλησίες της Μήλου.

ΤΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΗ ΤΟΥ ΣΙΔΕΡΙΑΝΟΥ

Βρίσκεται στη δυτική πλευρά του νησιού, κοντά σε υπέροχη αμμουδιά.

Σύμφωνα με την παράδοση, ο Άγιος Ιωάννης «σιδέρωσε» δηλ. αματάρωσε την πόρτα της εκκλησίας, για να προστατέψει τους πιστούς από τους πειρατές.

Η ΣΜΑΡΑΓΔΕΝΙΑ ΣΠΗΛΙΑ

Βρίσκεται κοντά στην Μονή του Αγίου Ιωάννη, στον ομώνυμο όρμο. Στην σπηλιά ο επισκέπτης μπαίνει από θαλάσσια αψίδα ύψους 5 μ. και πλάτους 20 μ.

Το σπήλαιο, όπου οι ακτίνες του ήλιου δημιουργούν φαντασμαγορική ατμόσφαιρα, έχει μήκος 110 μ., ύψος 30 μ. και πλάτος 70 μ.

ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΤΗΣ ΜΗΛΟΥ

Βρίσκεται στην Πλάκα, που είναι χτισμένη σε ύψος 200 μ. πάνω από τον κόλπο της Μήλου.

Στεγάζονται ευρήματα από τις ανασκαφές στο νησί. Στα σημαντικά εκθέματα του Αρχαιολογικού Μουσείου περιλαμβάνονται η λεγόμενη Κυρά της Φυλακοπέρας, που είναι αγαλματίδιο ανεκτίμητης αρχαιολογικής αξίας, καθώς και ειδώλια, ανάγλυφα και αγγεία, δείγματα της υψηλής τέχνης του νησιού.

ΤΟ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

Βρίσκεται στα Μάρμαρα και στεγάζεται σε ένα από τα παλιότερα και μεγαλύτερα αρχοντόσπιτα της πρωτεύουσας, εκθέτοντας τοπικές ενδυμασίες, κεντήματα, χειροποίητα υφαντά, ιστορικά έγγραφα, αντικείμενα λαϊκής τέχνης, φωτογραφικό υλικό και παλιά βιβλία.

ΤΟ ΑΡΧΑΙΟ ΘΕΑΤΡΟ ΤΗΣ ΜΗΛΟΥ

Βρίσκεται στην περιοχή της Τρυπητής. Η ανοικοδόμηση του αρχαίου θεάτρου χρονολογείται πιθανότατα στην Ελληνιστική περίοδο, αλλά τα ερείπια του ανήκουν στην Ρωμαϊκή περίοδο. Διατηρούνται ακόμα ο κύκλος με 7 σειρές από καθίσματα, η ορχήστρα, το πάτωμα της σκηνής και πολλά επεξεργασμένα αρχιτεκτονικά μέρη.

Η εκκαθάριση του μνημείου άρχισε όταν ήταν βασιλιάς της Ελλάδας ο Όθωνας, και οι καταστροφές σχεδιάστηκαν το 1838 από Γάλλους ειδικούς. Ανασκαφές άρχισαν το 1989 και αποκάλυψαν την νεότερη ορχήστρα, το πάτωμα της σκηνής, και πολλά επεξεργασμένα

αρχιτεκτονικά μέρη, τα οποία έχουν προσφάτως μελετηθεί, έτσι ώστε το μνημείο να στερεωθεί και να ανακαινηθεί.

Παρ'όλο που οι έρευνες δεν έχουν ακόμα ολοκληρωθεί, το αρχαίο θέατρο χρησιμοποιείται και δίνονται παραστάσεις κατά τους θερινούς μήνες. Είσοδος ελεύθερη.

Είναι ανοιχτό: Από την 1^η Νοεμβρίου ως την 31^η Μαρτίου,

Καθημερινά 08:30 - 15:00, Δευτέρα κλειστά

Από την 1^η Ιουλίου ως την 31^η Οκτωβρίου

Καθημερινά 08:30 - 15:00, Δευτέρα κλειστά

Η ΑΦΡΟΔΙΤΗ ΤΗΣ ΜΗΛΟΥ

Η Αφροδίτη της Μήλου, γλυπτό μοναδικό για την ομορφιά και την πλαστικότητα του, ανακαλύφθηκε τυχαία τον Απρίλιο του 1820 από έναν αγρότη, τον Γιώργο Κεντρωτά, ο οποίος έσκαβε στο χωράφι του στην περιοχή του Κλήματος, κοντά στην αρχαία πόλη της Μήλου.

Εκείνες τις μέρες βρισκόταν στο λιμάνι της Μήλου μια κορβέτα του γαλλικού πολεμικού ναυτικού, στην οποία υπηρετούσε ο Ολιβιέ Βουτιέ, γνωστός φιλέλληνας. Ο Βουτιέ έτυχε να παρευρίσκεται στο σημείο εκείνο και ήταν ο πρώτος που αντίκρισε την Αφροδίτη να βγαίνει από το χώμα της Μήλου.

Με δικές του προσπάθειες και ύστερα από αρκετές περιπέτειες, το γλυπτό κατέληξε στο Μουσείο του Λούβρου, και όχι στην Κωνσταντινούπολη.

Έργο της Ύστερης Ελληνιστικής εποχής (120 π.Χ. περίπου), η Αφροδίτη είναι σμιλεμένη σε μάρμαρο της Πάρου, ημίγυμνη, έχει ύψος 2,05 μ., βάρος 900 κιλά και στηρίζεται στο δεξί της πόδι, που πατάει στο έδαφος με όλο το πέλμα. Το αριστερό της πόδι είναι λυγισμένο στο γόνατο, ενώ τα χέρια λείπουν.

Αρχικά, στο ένα χέρι κρατούσε ένα μήλο και στο άλλο μία ασπίδα, αλλά κατά την μεταφορά

της προς το Μουσείο του Λούβρου τα δύο της χέρια χάθηκαν.

Ο Ροντέν, ο μεγαλύτερος ίσως γλύπτης της νεότερης εποχής, έγραψε για την Αφροδίτη : «Ιδού το θαύμα των θαυμάτων. Αυτό το έργο είναι η έκφραση της υψηλότερης έμπνευσης της αρχαιότητας. Είναι ο αισθησιασμός που ισορροπείται με το μέτρο, η χαρά της ζωής που σταθμίζεται από το λογικό...

Ο καλλιτέχνης εκείνης της εποχής είχε μάτια να δει, ενώ οι σημερινοί είναι τυφλοί. Οι Ελληνίδες ήταν όμορφες, αλλά η ομορφιά τους υπήρχε πάνω απ' όλα στο μυαλό του γλύπτη».

Στο Αρχαιολογικό Μουσείο της Μήλου εκτίθεται γύψινο αντίγραφο της Αφροδίτης.

Η ΟΧΙΑ ΤΗΣ ΜΗΛΟΥ

Με εξαφάνιση απειλείται ένα σπάνιο είδος οχιάς που ζει μόνο στις δυτικές Κυκλάδες. Πρόκειται για την *Macronivera Schweizeri*, γνωστή ως οχιά της Μήλου.

Μικρό σχετικά φίδι, που το μήκος του σπάνια ξεπερνά τα 80 εκ., η οχιά της Μήλου έχει σώμα παχύ, κοντή ουρά και πλατύ κεφάλι.

Στη Μήλο υπάρχει και μια σπάνια ποικιλία του ίδιου φιδιού με έντονο κεραμιδί αντί για γκριζο χρώμα (και τα δύο είδη φέρουν καφετιές κηλίδες).

Η οχιά της Μήλου τρέφεται με πουλιά, ερπετά, ποντίκια, αρουραίους, και άλλα μικρά θηλαστικά, γι' αυτό και παίζει σημαντικό ρόλο στην οικολογική ισορροπία του νησιού. Το δηλητήριό της χρησιμοποιείται για φαρμακευτικούς σκοπούς.

Σύμφωνα με εκτιμήσεις, ο συνολικός πληθυσμός κυμαίνεται από 3.000-9.000 για όλη την περιοχή των Κυκλάδων, από τις οποίες το 90% ζει στη Μήλο. Ο πληθυσμός αυτός μειώνεται όμως συνεχώς, λόγω υποβάθμισης των βιότοπων

της Μήλου και του παράνομου εμπορίου, που αποτελεί την κυριότερη απειλή.

Μολονότι προστατεύεται αυστηρά από την εθνική και διεθνή νομοθεσία, το παράνομο εμπόριο της οχιάς της Μήλου συνεχίζεται. Το 1985 υπολογίστηκε ότι σε χώρες του εξωτερικού κατέληγαν ετησίως γύρω στα 1.500 ζώα, ενώ η τιμή αγοράς στη Γερμανία ήταν 2.000 μάρκα για τη σπάνια κόκκινη οχιά και 200 μάρκα για την κοινή.

Η ΓΕΩΘΕΡΜΙΚΗ ΜΗΛΟΣ

Η ηφαιστειακή δραστηριότητα στην περιοχή σταμάτησε πριν από 500.000 χρόνια, αλλά η γεωθερμική και σεισμική δραστηριότητα συνεχίζεται ως τις μέρες μας. Στο νησί υπάρχουν άφθονα γεωθερμικά και ιαματικά νερά, τα οποία παραμένουν ως επί το πλείστον αναξιοποίητα.

Υπάρχουν ηφαιστειακές ατμίδες, θερμές και θερμά εδάφη. Όλα αυτά αποδεικνύουν τη δράση γεωθερμικών ρευστών, η οποία ευνοεί τη δημιουργία μεταλλευμάτων και ορυκτών.

Στα ορυκτά που υπάρχουν στη Μήλο περιλαμβάνονται εκτός ο ονιδιανός, ο περλίτης, ο καολίνης, η ποζολάνη, το πορτιτικό άλετρο, αλλά και η βαρντίνη, ο χρυσός, το μαγγάνιο, το θειάφι και αργυρομεταλλεύματα.

Η Μήλος έχει επίσης ένα από τα πιο σημαντικά γεωθερμικά πεδία στον κόσμο. Στην ανατολική και κεντρική περιοχή του νησιού παρατηρείται μια θερμική ανωμαλία που προκαλείται από την ύπαρξη λειωμένου μίγματος σε βάθος 4-5 χλμ. Η ύπαρξη αυτής της θερμικής ανωμαλίας επιβεβαιώθηκε από γεωτρήσεις που έγιναν σε βάθη 700-1.100 μ., αλλά και από τις επιφανειακές εκδηλώσεις που παρατηρούνται στο νησί, όπως θερμές πηγές, θερμά νερά θερμοκρασίας 40°-100° σε μικρό βάθος, κ.ά.

ΟΙ ΠΑΛΑΙΟΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΕΣ ΚΑΤΑΚΟΜΒΕΣ ΤΗΣ ΜΗΛΟΥ

Στην περιοχή του οικισμού της Τρυπητής βρίσκεται η είσοδος στις κατακόμβες. Πρόκειται για ταφικό μνημείο μοναδικό στον ελλαδικό χώρο.

Η περιοχή οφείλει την ονομασία της στις πολλές σπηλιές που έχουν λαξευτεί στο πυρόδες ηφαιστειογενές πέτρωμα. Ήδη από την αρχαιότητα οι σπηλιές αυτές χρησιμοποιούνταν ως οικογενειακοί νεκρικοί θάλαμοι. Οι κατακόμβες είναι ένα εκτεταμένο υπόγειο νεκροταφείο, πιθανότατα κοιμητήριο της χριστιανικής κοινότητας του νησιού, από τον 2° έως τον 5° αι. και είναι ισάξιες αυτών της Ρώμης και των Αγίων Τόπων. Περιλαμβάνουν τρεις μεγάλους υπόγειους διαδρόμους, καθένας από τους οποίους συνδέεται με άλλους μικρότερους. Υπάρχει επίσης ένας νεκρικός θάλαμος, αντίστοιχος με εκείνους στις κατακόμβες της Ρώμης. Το πλάτος κάθε διαδρόμου κυμαίνεται από 1-5 μ. και το ύψος από 1,6-2,5 μ.

Ειδικότερα, μπορεί κανείς να διακρίνει την Κατακόμβη Α' ή του Μήλωνος (από μία επιγραφή με το όνομα του πρεσβύτερου Μήλωνος που βρίσκεται εδώ), την Κατακόμβη Β' ή των Πρεσβυτέρων, και την Κατακόμβη Γ'.

Έξω από τις κατακόμβες, ο επισκέπτης μπορεί να δει τα ερείπια των τειχών της αρχαίας πόλης, ενώ στο χώρο της αρχαίας πόλης σώζεται το λεγόμενο Βαπτιστήριο.

ΤΑ ΣΠΗΛΙΑ ΤΟΥ ΠΑΠΑΦΡΑΓΚΑ

Τα σπήλαια του Παπάφραγκα βρίσκονται στις βόρειες ακτές της Μήλου, κοντά στον αρχαιολογικό χώρο της Φυλακωπής. Περιλαμβάνουν τρεις συνεχόμενες θαλασσινές σπηλιές, που διακρίνονται για τη μοναδική ομορφιά τους. Τα στόμιά τους ανοίγονται σε κάθετους σχεδόν βράχους, ενώ απέναντί τους δεσπόζουν τα Γλαρονήσια.

ΤΑ ΓΛΑΡΟΝΗΣΙΑ

Είναι ηφαιστειογενείς βράχοι που βρίσκονται βόρεια της Φυλακωπής και προβάλλουν από τη θάλασσα και φτάνουν σε ύψος πάνω από 20 μ.

Από μακριά φαίνονται σαν κολόνες. Πρόκειται για ιδιαίτερο γεωλογικό φαινόμενο, που δημιουργήθηκε κατά την φάση της «έκχυσης» του ηφαιστειακού κέντρου της Μήλου, πριν από 1 εκατομμύριο χρόνια περίπου!

Τα Γλαρονήσια δεν εντυπωσιάζουν τον επισκέπτη μόνο με τα σχήματά τους, αλλά και με την μαγεία των χρωμάτων τους καθώς τα γύρω νερά και οι θαλασσινές σπηλιές που σχηματίζονται παίρνουν όλες τις αποχρώσεις του γαλάζιου και του πράσινου, δημιουργώντας μια ανεπανάληπτη εικόνα.

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

- Στις 26 Ιουλίου στον Αδάμαντα, ξεχωρίζει το πανηγύρι της Αγίας Παρασκευής.
- Τον Δεκαπενταύγουστο γίνεται στον Αδάμαντα μεγάλο πανηγύρι.

ΠΑΡΑΛΙΕΣ

Η Μήλος απαρτίζεται 60 παραλίες και είναι όλες υπέροχες.

- Η ακτή του Παπικινού, που βρίσκεται 1 χλμ. από τον Αδάμαντα και είναι ιδανική για θαλάσσια σπορ.
- Η παραλία Θιτιάφες, στον Αδάμαντα.
- Το Παλαιοχώρι, που βρίσκεται νοτιοανατολικά της Ζαφυρίας, με ζεστά θειούχα νερά που αναβλύζουν από πολλά σημεία.
- Η παραλία της Αγίας Κυριακής, όπου έχουν εντοπιστεί ερείπια αρχαίου οικισμού της Ελληνιστικής περιόδου και βρίσκεται στο Παλαιοχώρι.
- Η αμμουδιά του Προβατά, με τα κρυστάλλινα νερά που διακόπτεται απότομα από τα βράχια και συνεχίζεται από την επίσης όμορφη αμμουδιά του Αγίου Σώστη.
- Η παραλία του Παπαφράγκα, η οποία είναι ήσυχη και ρομαντική και τη χαρακτηρίζει διακριτικότητα.
- Η αμμουδιά του Σαρακήνικου, ανάμεσα σε κατάλευκα και σημειμένα από την αμύρα βράχια αλλά και μικρές και μεγάλες σπηλιές.

Ακόμα, η παραλίες Τσιγκράδο και Φυριπλάκα, που βρίσκονται στον Προβατά και έχουν αθλητική υποδομή και οι παραλίες ο Γέροντας, ο Γέροντας και ο Άγιος Ιωάννης.

ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ

Στη Μήλο μπορείτε να πάτε :

Με αεροπλάνο : Από το αεροδρόμιο Ελευθέριος Βενιζέλος (30 χλμ. από την Αθήνα), η Ολυμπιακή Αεροπορία δρομολογεί πτήσεις κατά τη διάρκεια όλου του χρόνου. Η πτήση διαρκεί 45' λεπτά. Το αεροδρόμιο απέχει 8,5 χλμ. από την Πλάκα.

Με φεριμπότ : Από το λιμάνι του Πειραιά εκτελούνται καθημερινά δρομολόγια για την Μήλο. Η απόσταση είναι 87 ναυτικά μίλια και το ταξίδι διαρκεί περίπου 8 ώρες.

Με ταχύπλοο : Η εταιρεία Μίνοα δρομολογεί ταχύπλοα από το λιμάνι του Πειραιά για τη Μήλο σχεδόν όλο τον χρόνο και το ταξίδι διαρκεί 3 ώρες και 20' λεπτά.

Η Μίνοα δρομολογεί και τα High Speed, τα οποία μεταφέρουν και αυτοκίνητα.

Σε όλη την διάρκεια του έτους, και ιδιαίτερα το καλοκαίρι, η Μήλος συνδέεται με φεριμπότ και ταχύπλοα με τα περισσότερα νησιά των Κυκλάδων, είτε με τις γραμμές από το λιμάνι του Πειραιά, είτε με τοπικά δρομολόγια.

ΤΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΤΗΣ ΜΗΛΟΥ

ΟΝΟΜΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΥ	ΤΗΛΕΦΩΝΑ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ
ACHIVADOLIMNI Bungalows	22870-31410,31411	N/A
ADAMAS Hotel	22870-22322,22581	C
AEOLIS Apartments and Studios	22870-23985	C
APHRODITE OF MILOS Furnished Apartments	22870-22020,22132	C
CAPTAIN GEORGANTAS Hotel	22870-23215,23218	C
CHRISTINA Rooms	22870-22647,22392	A
CHRONIS Hotel	22870-22226,21900	C
CORALI Hotel	22870-22216,22262	C
DELFINI Hotel	22870-22001	D
DIONYSSIS Furnished Apartments	22870-22117,22118	D
FILOXENIA Furnished Apartments	22870-22988,21988	C
GALINI Bungalows	22870-21846	A
GEORGANTAS Hotel	22870-21955	D
GIANNIS Furnished Apartments	22870-22204	D
GIANNOULIS Hotel	22870-22631,22663	C
GOLDEN MILOS BEACH Furnished Apartments	22870-31307,31308	B
KANELLIS Rooms	22870-23301,21347	N/A
MALLIS STUDIOS Studios	22870-22612	A
MELTEMI Hotel	22870-22284	C
MILOS Hotel	22870-22087	C
PANORAMA Hotel	22870-21623	D
PORTIANI Hotel	22870-22940,22950	C
RIGAS Furnished Apartments	22870-23450	C
SANTA MARIA Hotel	22870-21949,21959	C
SEMIRAMIS Hotel	22870-22117,22118	D
TRIOVASALOS Studios	22870-23301,23224	N/A

ΟΙ ΜΙΚΡΕΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΕΣ ΚΥΚΛΑΔΕΣ

Οι Μικρές Ανατολικές Κυκλάδες είναι σύμπλεγμα μικρών νησιών μεταξύ Νάξου και Αμοργού. Σε αυτές ανήκουν, από βορρά προς νότο, η Δονούσα με τις βραχονησίδες Μακάρες, το Πάνω Κουφονήσι, το Κάτω Κουφονήσι, η Κέρος, η Σχοινοπούς, η Ηρακλειά, το Άνω Αντικέρι και το Κάτω Αντικέρι (η Κέρος και το Άνω Αντικέρι δεν κατοικούνται).

Τα νησιά αυτά κατοικούνταν ήδη από την Προϊστορική εποχή και τα περισσότερα υπήρξαν σημαντικά κέντρα του Κυκλαδικού πολιτισμού, με σημαντικότερο την Κέρο.

Η ΔΟΝΟΥΣΑ

Η Δονούσα είναι το βορειότερο νησί των Μικρών Ανατολικών Κυκλάδων. Βρίσκεται ανατολικά της Νάξου και έχει έκταση 16 τ. χλμ.

Ψηλότερη κορυφή είναι ο Πάπας (383 μ.).

Οι κάτοικοι του ασχολούνται με την αλιεία και την κτηνοτροφία, και κατά τα τελευταία χρόνια με τον τουρισμό.

Στο νησί έχουν βρεθεί οικισμοί των Γεωμετρικών χρόνων. Από αυτό συνεπάγεται ότι εδώ υπήρξε εγκατάσταση τουλάχιστον από αυτή την περίοδο.

Κατά την Ρωμαϊκή εποχή η Δονούσα υπήρξε τόπος εξορίας.

Πρωτεύουσα και λιμάνι του νησιού είναι ο Σταυρός ή Δονούσα στις νότιες ακτές, οικισμός με γραφικά δρομάκια.

Εδώ υπάρχει και μία από τις ωραιότερες παραλίες του νησιού με ψιλή άμμο.

Άλλοι οικισμοί είναι η Μερσίνη, η Μισαριά ή Χαραυγή και η Καλοταρίτισσα.

ΤΑ ΑΞΙΟΘΕΑΤΑ ΤΟΥ ΝΗΣΙΟΥ

Τα κατάλοιπα γεωμετρικών οικισμών, στα ανατολικά του Σταυρού.

Η σπηλιά του Τσίγου, με σταλακτίτες, στο βορειοδυτικό τμήμα του νησιού.

Οι εκκλησίες του Τιμίου Σταυρού, της Παναγίας και του Αγίου Ιωάννη, στο Σταυρό.

Η εκκλησία της Αγίας Σοφίας, στη Μερσίνη.

Το μεικτό σύστημα παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας (υδραυλικό σύστημα παραγωγής και συσσωρευτές για την αποθήκευση).

Η Φοκοσπηλιά, στις ανατολικές ακτές του νησιού, όπου φώλιαζαν άλλοτε φώκιες.

ΠΑΡΑΛΙΕΣ

Για κολύμπι υπάρχουν πολλές ωραίες παραλίες, όπως ο Κέδρος κοντά στο λιμάνι, το Λιβάδι, το Φίκιο, και άλλες.

Η ΗΡΑΚΛΕΙΑ

Η Ηρακλειά βρίσκεται νότια της Νάξου, δυτικά της Αμοργού και ανατολικά της Ίου. Είναι το νοτιότερο νησί των Μικρών Ανατολικών Κυκλάδων και η έκτασή της ανέρχεται σε 18 τ. χλμ. Απ'έχει 19 ναυτικά μίλια από τα Κατάπολα της Αμοργού και 6 ναυτικά μίλια από τις ανατολικές ακτές της Ίου. Ψηλότερη κορυφή του νησιού είναι ο Πάπας (419 μ.), απ' όπου η θέα όλων των νησιών και βραχονησίδων αυτής της περιοχής των Κυκλάδων είναι καταπληκτική.

Η Ηρακλειά έχει δύο οικισμούς : τον Άγιο Γεώργιο στο λιμάνι και την Παναγιά ή Πάνω Μεριά, που απ'έχουν μεταξύ τους μισή ώρα με τα πόδια.

Οι κάτοικοι του νησιού ασχολούνται με την αλιεία, την κτηνοτροφία και τη μελισσοκομία. Οι παραλίες του νησιού με τα κρυστάλλινα νερά, και η απουσία των αυτοκινήτων κάνουν την Ηρακλειά έναν από τους ιδανικούς τόπους για ξεκούραση.

ΤΑ ΛΕΙΟΘΕΑΤΑ ΤΟΥ ΝΗΣΙΟΥ

ΤΟ ΣΠΗΛΑΙΟ ΤΟΥ ΛΙ-ΓΙΑΝΝΗ

Με υπέροχους σταλακτίτες. Αν και είναι το μεγαλύτερο των Κυκλάδων κι ένα από τα πιο σημαντικά σπήλαια της Ελλάδας, δεν έχει αναπτυχθεί τουριστικά. Βρίσκεται σε απόσταση μιας ώρας από τη θέση Παναγιά κι έχει πολλές αίθουσες, όπως επίσης έχει υποστεί και πολλές ζημιές.

Στις 28 Αυγούστου, παραμονή της εορτής του Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου, στη μεγάλη αίθουσα του σπηλαίου γίνεται μέγας εοπερινή.

Το Κάστρο στο Λιβιάδι, που είναι φρούριο των Ελληνιστικών χρόνων.

Ο όρος Μέρνας, που βρίσκεται στις νότιες ακτές του νησιού και περιβάλλεται από επιβλητικούς κατακόρυφους βράχους ύψους 150 μ.

Η εκκλησία του Λι-Γεώργη, που χτίστηκε στο 1834.

Τα Εισόδια της Θεοτόκου, στον οικισμό Παναγιά.

Ο Ταξιάρχης, που είναι ιδιωτική εκκλησία του τέλους του 19^{ου} αι., με αξιόλογο τέμπλο.

Η ΣΧΟΙΝΟΥΣΑ

Η Σχοινούσα βρίσκεται ανατολικά της Ηρακλειάς, νότια της Νάξου και νοτιοδυτικά από τα Κουφονήσια. Έχει έκταση 8 τ.χλμ. και ψηλότερη κορυφή τον Μύλο (133 μ.)

Παλιότερα, το νησί ονομαζόταν Εχινούσα και Πανιδιά.

Οι κάτοικοι του ασχολούνται με τη γεωργία, την αλιεία, την κτηνοτροφία και τον τουρισμό. Η Σχοινούσα είναι όμορφο και ήσυχο νησάκι με ωραίες παραλίες. Κύριος οικισμός είναι η Χώρα ή Παναγιά, με χαρακτηριστικά κυκλαδίτικα σπίτια, ασβεστωμένους δρόμους, με βασιλικούς και μπουκαμβίλιες, καφενεία και ταβερνάκια.

Στη Χώρα υπάρχει και Αρχαιολογικό Μουσείο, με ευρήματα από τις τοπικές ανασκαφές.

Από τα αξιοθέατα της Χώρας ξεχωρίζει η εκκλησία της Παναγιάς της Ακαθής, αφιερωμένη στα Εισόδια της Θεοτόκου και στον Ακάθιστο Ύμνο. Γιορτάζει στις 15 Αυγούστου, οπότε και γίνεται μεγάλο γλέντι που κρατάει μέρες. Στο νησί πολλά κορίτσια έχουν το όνομα Ακαθή, από την ονομασία της Παναγιάς.

Εκτός από την Χώρα, η Σχοινούσα έχει και δύο οικισμούς: την Μεσαριά και την Μερσίνη, που είναι και το λιμάνι του νησιού. Στην Μεσαριά υπάρχει η εκκλησία του Ευαγγελισμού όπου στις 25 Μαρτίου γίνεται μεγάλο πανηγύρι.

ΠΑΡΑΛΙΕΣ

Η Σχοινούσα έχει πολλές παραλίες που προσφέρονται για κολύμπι : Φίκιο, Ψιλή Λιμнос, Αλιμυρός, Φουτάνα, Διόλιου, Σιφναϊκό, Γερολιμνιώνας, Τσιγκούρι, Λιβιάδι, Άγιος Βασίλειος, Αλιγαριά, κ.ά.

Νότια της Σχοινούσας βρίσκονται οι βραχονησίδες Οσιδούσα, Αγγιρός και Ασπρονήσι.

ΤΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΤΗΣ ΣΧΟΙΝΟΥΣΑΣ

<u>ΟΝΟΜΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΥ</u>	<u>ΤΗΛΕΦΩΝΑ</u>	<u>ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ</u>
ILIOVASSILEMA Hotel	22850-71948	C

ΤΑ ΚΟΥΦΟΝΗΣΙΑ

Τα Κουφονήσια (Πάνω Κουφονήσι και Κάτω Κουφονήσι) φημίζονται για τις παραλίες τους, με τους μικρούς κόλπους και τις ωραίες αμμουδιές τους. Υπήρξαν κέντρα του Πρωτοκυκλαδικού πολιτισμού, όπως αποκάλυψαν οι ανασκαφές στην περιοχή Επάνω Μύλος, όπου έχουν έρθει επίσης στο φως ευρήματα των Ελληνιστικών και των Ρωμαϊκών χρόνων.

Οι κάτοικοι ασχολούνται εδώ κυρίως με την αλιεία, και πρόσφατα με τον τουρισμό.

ΤΑ ΛΕΙΟΘΕΑΤΑ ΤΩΝ ΝΗΣΙΩΝ

Οι εκκλησίες του Αγίου Γεωργίου, του Αγίου Νικολάου και της Παναγίας.

Οι θαλασσινές σπηλιές (στις βόρειες ακτές του Πάνω Κουφονήσια και στο Κάτω Κουφονήσι)

Το εκκλησάκι της Παναγίας, στο βορειοανατολικό άκρο του νησιού, χτισμένο πάνω σε αρχαία ερείπια.

ΠΑΡΑΛΙΕΣ

Για κολύμπι προσφέρονται οι παρακάτω παραλίες που στο Πάνω Κουφονήσι: Παριανού, Επάνω Μύλος, Φοίνικας, Ιταλίδα (Πλατιά Πούντα), Πορί, Χαροκόπου.

ΤΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΤΩΝ ΚΟΥΦΟΝΗΣΙΩΝ

<u>ΟΝΟΜΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΥ</u>	<u>ΤΗΛΕΦΩΝΑ</u>	<u>ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ</u>
ATLANTIDA	22850-71691	C
KEROS Hotel	22850-71600	C

Ο ΚΕΡΟΣ

Η Κέρος έχει έκταση 15 τ. χλμ. και κατοικείται μόνο εποχικά. Νησί ημιορεινό, με ψηλότερη κορυφή που φτάνει τα 432 μ.

Στην αρχαιότητα ονομαζόταν Κέρεια και υπήρξε μέλος της Αθηναϊκής Συμμαχίας. Κατά το Μεσαίωνα υπήρξε κρησφύγετο και βάση εξόρμησης πειρατών.

Στην αρχαιότητα η Κέρος ήταν ενωμένη με το Δασκαλειό, γειτονικό νησί που απ' έχει σήμερα 50 μόλις μέτρα. Στον όρμο που σχηματιζόταν μεταξύ Κέρου και Δασκαλειού βρισκόταν ο κύριος οικισμός, ο οποίος ήταν οχυρωμένος.

Στο νησί έχουν ανασκαφεί ένα κτίριο δύο δωματίων, καθώς κι ένα μεγάλο πρωτοκυκλαδικό νεκροταφείο, του οποίου οι τάφοι περιλάμβαναν ειδώλια, μαρμάρινα αγγεία, πήλινα σκεύη με ποικίλες διακοσμήσεις, και άλλα κτερίσματα. Ανάμεσά τους και δύο πολύ σημαντικά ειδώλια, ο Αρπιστής και ο Αυλητής, που εκτίθενται στο Αρχαιολογικό Μουσείο της Αθήνας. Πολλά από τα ευρήματα της Κέρου ανήκουν σε μουσεία και ιδιωτικές συλλογές της Ελλάδας και του εξωτερικού.

Η ανεύρεση πολλών ειδωλίων στο νησί οδηγεί στην άποψη ότι κατά την Πρωτοκυκλαδική περίοδο η Κέρος ήταν το ιερό νησί των Κυκλάδων, θέση που κατέλαβε αργότερα η Δήλος. Τα ευρήματα της Κέρου, που χρονολογούνται μεταξύ 2800 π.Χ. και 2200 π.Χ., παρέχουν σημαντικότερες πληροφορίες για τους οικισμούς και την αρχιτεκτονική αυτής της περιόδου, (γνωστής και ως Πολιτισμός Σύρου / Κέρου).

ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ

Από τον Πειραιά εκτελούνται δρομολόγια καθ' όλη την διάρκεια του έτους με προορισμό την Δονούσα, την Ηρακλεία, το Πάνω Κουφονήσι και τη Σχοινούσα.

Η απόσταση κυμαίνεται από 114-125 ναυτικά μίλια και το ταξίδι διαρκεί 8-11 ώρες.

Καθ' όλη την διάρκεια του έτους, και ιδιαίτερα το καλοκαίρι, τα νησιά συνδέονται επίσης με φεριμπότ και ταχύπλοα της εταιρείας Speed Lines, με τα περισσότερα νησιά των Κυκλάδων και με τα Διοδεκάνησα, είτε με τις γραμμές από Πειραιά, είτε με τοπικά δρομολόγια.

ΜΥΚΟΝΟΣ

Η Μύκονος βρίσκεται νοτιοανατολικά της Τήνου. Η έκτασή της ανέρχεται σε 88 τ.χλμ. και το μήκος των ακτών της σε 81,5 χλμ.

Γρανιτικός όγκος που ξεπροβάλλει από τα νερά του Αιγαίου, νησί τελείως ξηρό και άδεντρο, αλλά με πολύ καλό κλίμα.

Ψηλότερος λόφος της είναι ο Προφήτης Ηλίας Βορειώτης (375 μ.) στα βορειοδυτικά. Στο κέντρο περίπου του νησιού υψώνεται ο Κοίνουπας (275 μ.), ενώ ανατολικά βρίσκεται ο λόφος Προφήτης Ηλίας Αναμερίτης (351 μ.). Οι ακτές παρουσιάζουν έντονο διαμελισμό : όρμος Πάνορμος με το μικρό Μαρμαρονήσι στα βόρεια, όρμος Μερθιάς στα ανατολικά, όρμος Καλό Λιβάδι, Ελιά και Ορνός στις νότιες ακτές, όρμος Κόρφος, όπου και το γραφικότερο λιμάνι της Μυκόνου, στα δυτικά.

Στο νησί υπάρχει αξιόλογος ορυκτός πλούτος, όπως μόλυβδος, άργυρος, βαρίτης κ.ά.

Η Μύκονος, με το ωραίο κλίμα, τη γραφική Χώρα της με τη χαρακτηριστική αιγαιοπελαγίτικη αρχιτεκτονική, τα κάτωσπρα κυβόσχημα σπιτάκια, το λιμανάκι της και τους χαρακτηριστικούς ανεμόμυλους, τις όμορφες αμμουδιές, τα πεντακάθαρα νερά, τα διάσπαρτα σε όλο το νησί εκκλησάκια που ο αριθμός τους είναι όσες και οι μέρες του χρόνου, έχει αναδειχθεί σε ένα από τα δημοφιλέστερα κοσμοπολίτικα κέντρα της Μεσογείου.

Στην μεγάλη τουριστική ανάπτυξη του νησιού συνέβαλαν επίσης - εκτός από το γεγονός ότι βρίσκεται κοντά στο μεγάλο αρχαιολογικό κέντρο της Δήλου - η ικανοποιητική τουριστική υποδομή της με πολλά ξενοδοχεία κάθε κατηγορίας, καθώς και η επαρκής ακτοπλοϊκή και αεροπορική σύνδεσή της με την υπόλοιπη χώρα και με το εξωτερικό.

Η Μύκονος άρχισε να γίνεται παγκοσμίως γνωστή στη δεκαετία του 1950. Με την απείριτη ομορφιά της κατέκτησε ανθρώπους κάθε κοινωνικής προέλευσης : από κροίσους και εκκεντρικούς καλλιτέχνες ως απλούς φοιτητές.

Κατέληξε έτσι να γίνει το πιο κοσμοπολίτικο τουριστικό κέντρο της Ελλάδας, και σήμερα οι κάτοικοί της να ασχολούνται σχεδόν αποκλειστικά με τον τουρισμό.

Η Μύκονος είναι ιδανικός τόπος θερινών διακοπών για τους κοσμικούς και για όσους θέλουν να ζήσουν κάτι από το μύθο της. Όποιος όμως ενδιαφέρεται να γνωρίσει το γραφικό κυκλαδονήσι και τους γνήσιους Μυκονιάτες, θα πρέπει να την επισκερθεί εκτός τουριστικής περιόδου.

Η ΧΩΡΑ Ή ΜΥΚΟΝΟΣ

Το πιο γραφικό λιμάνι των Κυκλάδων, μια απίθανη ζωγραφιά στο Αιγαίο. Τα κίτσαρα σπιτάκια της, με τις πεζούλες τους και με τα πολύχρωμα πορτοπαράθυρά τους, ανηφορίζουν το λόφο ως την κορυφή με τους ανεμόμυλους.

Στενά, πλακόστρωτα, δρομάκια με αρμούς «γαλακτισμένους», ενώ πάνω από τις στέγες των σπιτιών ξεχωρίζουν οι χρωματιστοί τρούλοι και οι σταυροί των εκκλησιών.

ΤΑ ΛΕΙΟΘΕΑΤΑ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ Ή ΤΗΣ ΜΥΚΟΝΟΥ

ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΜΥΚΟΝΟΥ

Το Αρχαιολογικό Μουσείο Μυκόνου στεγάζεται σε ένα νεοκλασικό κτίριο του 1901 πάνω από τη βορειοανατολική πλευρά του νησιού. Είναι ένα από τα παλαιότερα της Ελλάδας. Χτίστηκε αρχικά σε λιτό νεοκλασικό σχέδιο το 1905, για να στεγάσει τα σημαντικά ευρήματα από τη γειτονική Ρήνεια και βρίσκεται στα βορειοανατολικά της Χώρας. Φιλοξενεί διάφορα είδη προκλασικής και κλασικής κεραμικής, καθώς και ειδώλια διαφόρων εποχών. Στεγάζει, επίσης, ελληνοιστικά και ρωμαϊκά γλυπτά, χάλκινα αγγεία και σκεύη και σημαντικές επιγραφές.

Τη σημερινή κυκλαδίτικη μορφή του απέκτησε μετά τις προσθήκες και τις επισκευές που έγιναν στις δεκαετίες του 1930 και του 1960. Το 1972 προστέθηκε και η μεγάλη (ανατολική) αίθουσα, ορατή ήδη από τον προθάλαμο.

Η περίφημη συλλογή κεραμικής από τον ομαδικό τάφο της Ρήνειας περιλαμβάνει αγγεία από εργαστήρια που ανθούσαν τον 9^ο και 8^ο αι. π.Χ. στις Κυκλάδες, καθώς και έργα του 7^{ου} και 6^{ου} αι. π.Χ. από τα μεγάλα κέντρα των Ιωνών στο Αιγαίο, όπως η Νάξος, η Πάρος και η Σίφνος.

Τα συλλογή συμπεριλαμβάνουν έργα κεραμικών και αγγειογράφων από τη Ρόδο, τη Σάμο, τη Χίο, την Κόρινθο και την Αττική. Στις δέκα προθήκες της Αίθουσας Α εκτίθενται τα περισσότερα από τα γνωστά είδη αγγείων (υδρίες, σκύφοι, αμφορείς, κώνθοι, πινάκια) που προέρχονται κυρίως από την Πάρο και την Νάξο.

Στο κέντρο της Αίθουσας Α θα βρείτε να σας περιμένει **το πιο γνωστό έκθεμα του μουσείου : ο ταφικός πηλομορφός με τις ανάγλυφες παραστάσεις από την άλωση της Τροίας** που προέρχεται από εργαστήριο της γειτονικής Τήνου. Στην ίδια αίθουσα εκτίθενται μηλιακά αγγεία, χαρακτηριστικά μελανόμορφα αγγεία από τις Κλαζομενές της Ιωνίας, καθώς και δείγματα κεραμικής από την Αττική, την Κόρινθο, τη Ρόδο, την Κρήτη και την Κύπρο.

Οι δύο μεγάλοι γαμακοί λέβητες, που εκτίθενται **στην είσοδο της Αίθουσας Γ**, είναι από τα ομορφότερα εκθέματα του μουσείου. Στον ένα από αυτούς υπάρχει παράσταση νεαρών κοριτσιών που χορεύουν με συνοδεία λύρας. Τα καλύτερα διατηρημένα αγγεία εκτίθενται στις δύο προθήκες που βρίσκονται στο μέσο της αίθουσας, πίσω από τους δύο λέβητες. Βρέθηκαν μέσα σε λάρνακες στον ομαδικό τάφο της Ρήνειας και χρονολογούνται στον 5^ο αι. π.Χ.

Στην Αίθουσα Δ εκτίθενται επιτύμβιες στήλες, που βρέθηκαν επίσης στη Ρήνεια, καθώς η απαγόρευση της τυφής των κατοίκων της Δήλου στο ιερό νησί ίσχυε μέχρι τον 1^ο αι. π.Χ. Από αυτές ξεχωρίζει η στήλη της Τερτίας Οραρίας, που εκτίθεται στη δεξιά πλευρά της αίθουσας.

Στην Αίθουσα Δ, την οποία θα πρέπει να δείτε τελευταία γιατί τα ευρήματα που φιλοξενεί είναι μεταγενέστερα από αυτά των άλλων αιθουσών, εκτίθενται αγγεία από τη Μύκονο, έργα μικροτεχνίας, πήλινα ειδώλια, κοσμήματα και όπλα.

Περίοπτη θέση στη μέση της αίθουσας καταλαμβάνουν ο μικρός χάλκινος Κούρος του 6^{ου} αι. π.Χ., που αποτελούσε λαβή λατρευτικού σκεύους, και η χάλκινη φοινικική φιάλη με την εμπύεστη παράσταση ταύρων του 8^{ου} αι. π.Χ.

Στη στοά που έχει διαμορφωθεί στο πίσω μέρος του μουσείου έχουν τοποθετηθεί επιτύμβιες στήλες, επιτύμβια αγάλματα, επιγραφές και μία από τις πόρινες σαρκοφάγους που βρέθηκαν στη Ρήνεια, σε μικρή απόσταση από τον ομαδικό τάφο.

ΤΟ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

Ιδρύθηκε το 1962 από τη "Λαογραφική Συλλογή Μυκόνου" που αποτελεί κοινοφελές ίδρυμα. Δημιουργός και κύριος δωρητής του είναι ο Μυκονιάτης καθηγητής της Μετεωρολογίας, Βασίλειος Κυριαζόπουλος. Στεγάζεται σε ένα μεγάλο λιθόκτιστο καπετανόσπιτο, που ανήκε στον καπετάν Νικόλαο Μαλούχο και είναι κτισμένο πάνω σε σκιζόμενο τμήμα του τείχους του Κάστρου Μυκόνου.

Περιλαμβάνει συλλογές από παλιά και σύγχρονα μυκηναϊκά υφαντά, πλεκτά,

κεντήματα και κεραμικά, πίνακες με μυκονιάτικες φορεσιές, έπιπλα (παλιά και νεότερα), μεταβυζαντινά γλυπτά και κεραμικά, μπρούντζινα και σιδερένια κλειδιά, λαϊκά όργανα, φωτογραφίες, εικόνες, ναυτικά όργανα και ναυτικά έγγραφα κ.ά. Επίσης, έχει διασώσει εννέα ευρωπαϊκά σκρίνια που επίπλωναν παλαιά μυκονιάτικα σπίτια. Επίσης, διαθέτει αρχείο με ιστορικά έγγραφα και μικρή βιβλιοθήκη. Τέλος, στο Μουσείο φυλάσσονται κανόνια και μία άγκυρα, που προέρχονται από μυκονιάτικα πολεμικά σκάφη του 1821, καθώς και πολλά λαϊκά γλυπτά της μεταβυζαντινής περιόδου.

Στη Λαογραφική Συλλογή Μυκόνου ανήκουν ακόμη:

Ο Μύλος του Μπόνη

Ένας από τους ωραιότερους μύλους της Χώρας, ο οποίος έχει επισκευασθεί και λειτουργεί, όπως ακριβώς πριν από μερικούς αιώνες. Βρίσκεται σ' ένα θαυμάσιο εξώστη πάνω από την πόλη.

Το σπίτι της Λένας

Είναι ένα ωραιότατο μονόροφο σπίτι, αντιπροσωπευτικό της αστικής τάξεως του 19^{ου} αιώνα, με τυπική μυκονιάτικη διαίρεση και με αξιόλογη επίπλωση και διακόσμηση της εποχής.

ΤΟ ΝΑΥΤΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

Ιδρύθηκε από τον Μυκονιάτη ερασιδίτη Γεώργιο Μ. Δρακόπουλο και λειτουργεί από το 1985. στεγάζεται σ' ένα παραδοσιακό κυκλαδίτικο κτίριο του 19^{ου} αι. που βρίσκεται στο κέντρο της Μυκόνου στη θέση "Τρία Πηγιάδια" και που ανήκε άλλοτε στο θρυλικό Μυκονιάτη πλοίαρχο Νικόλαο Σουρμελή. Στεγάζει εκθέματα σχετικά με τη ναυτική παράδοση και την ιστορία της ναυτιλίας στη Μύκονο, και γενικότερα στο Αιγαίο (μοντέλα πλοίων όλων των εποχών, όργανα ναυσιπλοΐας, ναυτικούς χάρτες, αρχαία νομίσματα, αμφορείς και άλλα αγγεία, χαρακτηριστικά με ναυτικά θέματα, πίνακες ζωγραφικής, κ.ά.).

Στα υπαίθρια εκθέματα του κήπου περιλαμβάνονται μαρμάρινα αντίγραφα επιτομβίων της Δήλου και Μυκόνου, παλιές άγκυρες και διάφορα άλλα ναυτικά αντικείμενα.

ΟΙ ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ ΤΗΣ ΜΥΚΟΝΟΥ

Η Μύκονος φημίζεται για τις πολλές εκκλησίες της. Ο μεγάλος αριθμός εκκλησιών, πολλές από τις οποίες διαθέτουν θαυμάσια λεπτοδουλεμένα τέμπλα, οφείλεται στη συνήθεια των κατοίκων της να έχουν ιδιωτικές εκκλησίες και να τοποθετούν σε αυτές τα οστά των νεκρών τους. Ένας άλλος λόγος για την ίδρυση τους είναι τα πολλά τάματα των ναυτικών της Μυκόνου.

Υπάρχουν περισσότερες από 500, κάτασπρες στην πλειοψηφία τους, με τρούλο ή ημικυκλική στέγη σε χρώμα γαλάζιο ή βαθυκόκκινο.

Σε μερικά στενά του νησιού, οι εκκλησίες είναι περισσότερες από τα σπίτια. Είναι μικρές από τις οποίες ελάχιστες είναι ενοριακοί ναοί. Υπάρχει μία συγκλονιστική αμεσότητα μεταξύ του γυμνού ασβεστομένου τοίχου, του απέρητου ξύλινου

τέμπλου, των απλών στασιδίων και αναλογιών και πάνω από όλα των εικόνων με τις εκφραστικές μορφές των αγίων.

Ακόμα και οι ενοριακές εκκλησίες και η ίδια η Μητρόπολη του νησιού είναι επηρεασμένες από την εκκλησιαστική αυτή απλότητα.

Στις εκκλησίες της Χώρας περιλαμβάνονται :

1. Η Παναγιά η Παραπορτιανή,
2. Η Μεγάλη Παναγιά (η Μητρόπολη της Μυκόνου),

Η Μητρόπολη της Μυκόνου είναι η Παναγία Θεοτόκος, ή Πηγαιώτισσα, μία όμορφη σε εσωτερική διακόσμηση εκκλησία, η οποία βρίσκεται στη συνοικία της Αλευκάντρας.

Δίπλα της είναι η Καθολική εκκλησία, στην οποία υπάρχουν εικόνες από τη Βενετία καθώς και ενδιαφέρουσες επιγραφές. Λειτουργεί από το Πάσχα μέχρι τον Οκτώβριο.

3. Η Αγία Κυριακή,
4. Η Πανάχραντος,
5. Η παλαιά Μητρόπολη η Αγία Ελένη, κ.ά.

Ο ναός της Αγίας Ελένης είναι η μεγαλύτερη εκκλησία του κάστρου και λειτουργούσε μέχρι το 1878 ως Μητρόπολη.

ΆΛΛΕΣ ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ ΤΗΣ ΜΥΚΟΝΟΥ

1. Το μικρό εκκλησάκι του Αγίου Γεωργίου με τον λαμπρό κόκκινο τρούλο του και τις ριαιτικές εικόνες στο τέμπλο του και το οποίο βρίσκεται στην παραλία του Τούρλου.
2. Το εκκλησάκι του Αγίου Γεωργίου του Σπηλαιού, το οποίο είναι χτισμένο μέσα σε μία σπηλιά και βρίσκεται κοντά στο εκκλησάκι του Αγίου Γεωργίου.
3. Η εκκλησία του Αγίου Λαζάρου, η οποία δεσπόζει στο ύψωμα πάνω από την Ψαρού και προσφέρει μία πανοραμική θέα στα γύρω νησιά.

Η ΠΑΝΑΓΙΑ Η ΠΑΡΑΠΟΡΤΙΑΝΗ

Βρίσκεται στη συνοικία Κάστρο στην άκρη του λιμανιού και θεωρείται το κόσμημα της Μυκόνου. Είναι μία από τις πιο φωτογραφημένες εκκλησίες του κόσμου. Είναι βυζαντινής εποχής, διακρίνεται για την εξαιρετική πλαστικότητα της, τους ασύμμετρους όγκους της και το αφιδοτό καμπαναριό της. Ένα από τα ωραιότερα δείγματα κυκλαδικής λαϊκής αρχιτεκτονικής. Είναι ένα αρχιτεκτονικό συμπλέγμα πέντε εκκλησιών. Οι τέσσερις είναι στο ισόγειο και η μία στον όροφο, υπερυψωμένη, που είναι η καθευαυτό ως Παραπορτιανή γνωστή εκκλησία.

Το ισόγειο του συμπλέγματος αποτελείται από τον Άγιο Ευστάθιο, προς τα ανατολικά, σε επαφή με δύο από τα τρία κατά παράταξη χτισμένα εκκλησάκια : τους Αγίου Αναργύρους, το παλαιότερο, στη μέση και τον Άγιο Σώζοντα στα δυτικά. Νότια εράπτεται των Αγίων Αναργύρων ο ναός της Αγίας Αναστασίας.

Πάνω από τον Άγιο Ευστάθιο είναι κτισμένη η καθευαυτό εκκλησία της Παναγίας Παραπορτιανής, στην οποία η προσπέλαση γίνεται με εξωτερική πέτρινη σκάλα στην ανατολική πλευρά. Εικάζεται ότι το συγκρότημα κτίσθηκε σταδιακά το 16^ο ή 17^ο αι., πιθανόν όμως και νωρίτερα. Η εσωτερική διακόσμησή του δεν είναι σπουδαία, όμως η αρχιτεκτονική του σπουδαιότητα είναι μεγάλη.

Στη διαμόρφωση της εξωτερικής μορφολογίας του συνέβαλαν το πέρασμα του χρόνου και η τέχνη δημιουργώντας, με τις φθορές και τις βλάβες, μία ανεπανάληπτη αισθητική.

Το όνομα Παραπορτιανή το πήρε από τη λέξη «απαρπόρτι» (στη μυκηναϊκή διάλεκτο σημαίνει μικρή πόρτα), γιατί ήταν χτισμένη δίπλα στην πύλη του παλαιού μεσαιωνικού κάστρου της Μυκόνου.

Η ΜΑΝΤΩ ΜΑΥΡΟΓΕΝΟΥΣ

Η Μαντώ (Μαγδαληνή) Μαυρογένους ήταν μία από τις εξέχουσες μορφές του Αγώνα της Ανεξαρτησίας. Γεννήθηκε στην Τεργέστη το 1796 ή 1797.

Ο πατέρας της, Νικόλαος Μαυρογένης, εγκατεστημένος στη Μύκονο, έγινε μέγας σταθάρις στην Αυλή του θείου του, Νικολάου Μαυρογένη, στη Βλαχία.

Μετά τον αποκεφαλισμό του θείου του τον Οκτώβριο του 1790, έφυγε με την οικογένειά του για την Τεργέστη, όπου και γεννήθηκε η Μαντώ.

Στις παραμονές της Επανάστασης του 1821 η οικογένεια Μαυρογένη βρισκόταν στις Κυκλάδες. Κατά την έναρξη του Αγώνα, η Μαντώ βρισκόταν στην Τήνο, απ' όπου πήγε στη Μύκονο και πρωτοστάτησε στην εξέγερση των κατοίκων της. Με δικά της χρήματα εξόπλισε και επάνδρωσε μυκονιάτικα πλοία, λαμβάνοντας μέρος σε επιχειρήσεις κατά

των Τούρκων στην Κάρυστο, στο Πήλιο και στη Φωκίδα. Το 1823 το Βουλευτικό Σώμα αναγνώρισε τις υπηρεσίες της προς την Επανάσταση, και αργότερα της απένευσε το βραβείο της αντιστρατήγου. Η Μαντώ πρόσφερε στον Αγώνα οικονομική ενίσχυση 30.000 γρόσια για την οργάνωση επιχειρήσεων κατά των Τουρκοαγικπιτών, ζητώντας να τεθεί η ίδια επικεφαλής του σώματος που θα διέθετε η κυβέρνηση γι' αυτό τον σκοπό.

Στην συνέχεια, ανέπτυξε μεγάλη δραστηριότητα, εμπνυχώνοντας τους αγωνιστές, αλλά και προσπαθώντας να τους συμφιλιώσει. Ανέπτυξε επίσης σχέσεις με το εξωτερικό, προσπαθώντας να πείσει για το δίκαιο του Αγώνα.

Δύο επιστολές της έμειναν ιστορικές, κάνοντάς τη γνωστή στους φιλελληνικούς κύκλους της Ευρώπης ως «ηρωίδα της Μυκόνου».

Η Μαντώ διέθεσε όλη την περιουσία της (ακόμα και τα κοσμήματά της) για τον Αγώνα.

Η ατυχής αισθηματική περιπέτειά της με το Δημήτριο Υψηλάντη, η βίαιη απομάκρυνσή της από το Ναύπλιο γύρω στο 1826 και η φτώχεια στην οποία περιήλθε βαθμιαία υπήρξαν γι' αυτή σκληρά πλήγματα.

Μετά την Ανεξαρτησία, έζησε με την πενυχρή σύνταξη που της χορήγησε η πολιτεία, στη Μύκονο και στην Πάρο, όπου και πέθανε το 1840.

ΤΟ ΔΗΜΑΡΧΕΙΟ

Νεοκλασικό κτίριο του 1785 και αρχικά στέγαζε το ρωσικό προξενείο. Παρά τις επισκευές του, διατηρεί την αρχική μορφή του.

Η ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Στεγάζεται σε ένα παλιό αρχοντόσπιτο του 1735 στην πλατεία Αγίας Κυριακής. Περιήλθε στο Δήμο το 1973 με δωρεά του Μυκονιάτη ιστοριοδίφη Ιωάννη Μελετόπουλο και στεγάζει 6000 περίπου τόμους βιβλίων της προσωπικής βιβλιοθήκης του δωρητού και άλλων, καθώς και ιστορικό και φωτογραφικό αρχείο. Επίσης, εκτίθενται συλλογή αρχαίων νομισμάτων των Κυκλάδων και παλαιές σφραγίδες.

Η ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ

Βρίσκεται στο Ματογιάννι. Εκτίθενται έργα ελλήνων και ξένων καλλιτεχνών και οργανώνονται εκθέσεις και πολιτιστικές εκδηλώσεις.

Στον περιφερειακό δρόμο της πόλης, σ' ένα μεγάλο δενδροφυτευμένο κτήμα, λειτουργεί το παράρτημα της Αναστάτης Σχολής Καλών Τεχνών Αθηνών, το οποίο κάθε χρόνο φιλοξενεί Έλληνες και ξένους καλλιτέχνες.

Η ΜΟΝΗ ΠΑΛΛΙΟΚΑΣΤΡΟΥ

Βρίσκεται στη Φτελιά, βόρεια της Άνω Μεράς. Κτίσμα του 17^{ου} αι. Ονομάστηκε Παλαιόκαστρο επειδή βρίσκεται δίπλα σε μεσαιωνικό κάστρο.

Η ΛΙΜΝΟΔΕΞΑΜΕΝΗ

Βρίσκεται δυτικά της Φτελιάς, στον όρμο του Πανόρμου. Είναι τεχνητή λίμνη που κατασκευάστηκε το 1993 και τροφοδοτεί το νησί με σημαντικές ποσότητες νερού.

ΤΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΑ

Ιδρύθηκε το 1665 και είναι κτίσμα του 17^{ου} αι. Βρίσκεται στο Μαράθι. Διαθέτει αξιόλογες εικόνες και παρουσιάζει ενδιαφέρον από αρχιτεκτονική άποψη.

ΤΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ ΤΗΣ ΤΟΥΡΛΙΑΝΗΣ

Βρίσκεται κοντά στο χωριό Άνω Μερά, κοντά στο εσωτερικό του νησιού, σε απόσταση 8,5 χλμ. από τη Χώρα. Είναι αντρικό μοναστήρι. Ιδρύθηκε το 1542 από δύο ιερομόνιχους από την Εκατονταπολιανή της Πάρου, και ανακαινίστηκε το μοναστήρι και η εκκλησία το 1767, οπότε και πήρε τη σημερινή μορφή του, με δαπάνη του Ηγούμενου του Ιγνατίου.

Διαθέτει μουσείο με υπέροχο ξυλόγλυπτο τέμπλο, ξυλόγλυπτο επιτάφιο, αρχιερατικά άμφια, αξιόλογα εκκλησιαστικά κειμήλια, βυζαντινές και αναγεννησιακές εικόνες, καθώς και έργα λαϊκής γλυπτικής τηνίων καλλιτεχνών.

Στην αυλή υπάρχει μαρμάρινη βρύση με ανάγλυφη διακόσμηση.

Εντυπωσιακή είναι και η αρχιτεκτονική του μοναστηριού, κυρίως στο κωδωνοστάσιο.

Η Παναγία η Τουρλιανή θεωρείται ως προστάτιδα του νησιού και εορτάζει στις 15 Αυγούστου. Κάθε χρόνο η Εικόνα μεταφέρεται με μεγάλη πομπή στην πόλη (στην εκκλησία της Αγίας Κυριακής) το πρώτο Σάββατο της Σαρακοστής για προσκύνημα και επιστρέφει το Σάββατο του Λαζάρου.

Η ΒΕΝΕΤΙΑ

Όταν βρεθείς στην Αλευκάντρα, την αμμουδίτσα μπροστά από τη Βενετία, αυτό που συναντάς σε αφήνει έκθαμβο. Η εικόνα που παρουσιάζεται μπροστά σου δεν έχει όμοιά της σε κανένα άλλο μέρος της Ελλάδας.

Είναι μία από τις γραφικότερες γωνιές του νησιού, η συνοικία με τα σπίτια μέσα στη θάλασσα, η φημισμένη "Βενετία" της Μυκόνου.

Αρχίζει από την αμμουδιά της Αλευκάντρας και καταλήγει στην άκρη της παλιάς συνοικίας του Κάστρου. Σπίτια κτισμένα πάνω από την θάλασσα, με πολύχρωμα χαγιάτια, μπαλκόνια, παράθυρα, πόρτες και σκάλες, με ξύλινους εξώστες κάτω από τους οποίους σπάνε τα κύματα, δίνουν μια ξεχωριστή όψη σε αυτό το κομμάτι της Μυκόνου.

Είναι η αγαπημένη περιοχή των καλλιτεχνών, πολλοί από τους οποίους την έχουν αποθανάτισει σε ωραιότατους πίνακες συμβάλλοντας με το δικό τους τρόπο στη διάδοση της φήμης του νησιού τους.

Τα εστιατόρια της Αλευκάντρας συγκεντρώνουν πάρα πολύ κόσμο. Η Βενετία είναι μία συνοικία με πολύ στυλ, αντάξια της φήμης του νησιού που ανήκει. Αν και θυμίζει εξωτερικά τη γνωστή ιταλική πόλη από την οποία πήρε το όνομά της, ουσιαστικά έχει τη δική της ταυτότητα και ασκεί μια έλξη απροσδιόριστη σε κάθε επισκέπτη.

Η ΑΓΟΡΑ ΤΗΣ ΜΥΚΟΝΟΥ

Η αγορά της Μυκόνου είναι μοναδική. Ολόκληρη η Χώρα είναι μία ατέλειωτη μπουτίκ καθώς μαγαζάκια, το ένα δίπλα στο άλλο, προσφέρουν από είδη λαϊκής τέχνης μέχρι αριστουργήματα δημιουργών διεθνούς ακτινοβολίας.

Πολλές φορές αποτελεί χώρο έκθεσης των έργων νέων, κυρίως καλλιτεχνών γι' αυτό και θεωρείται θεωρείται ιδιαίτερα σημαντική.

Τα πράγματα που μπορεί ο καθένας να αγοράσει ποικίλουν, ένα είναι όμως σίγουρο, ότι είναι φτιαγμένα με πολύ γούστο και θα έχουν πολύ καλή ποιότητα χωρίς να είναι ιδιαίτερα ακριβά. Μπορεί να βρει κανείς χειροποίητα παραδοσιακά κομμάτια όπως υφαντά, πλεκτά και δαντέλες. Ακόμα, αξιοθαύμαστα είναι τα εκλεκτά κοσμήματα και τα δουλεμένα με μεράκι είδη λαϊκής τέχνης. Ακόμα, νοστιμότατα είναι τα αμυγδαλωτά και η φημισμένη κοπανιστή.

ΟΙ ΠΕΡΙΣΤΕΡΙΩΝΕΣ ΤΗΣ ΜΥΚΟΝΟΥ

Ένα γνήσιο δείγμα αγιοπελαγίτικης αρχιτεκτονικής αποτελούν οι περιστεριώνες. Σχεδόν όλα τα αγροτόσπιτα της μυκονιάτικης υπαίθρου διαθέτουν, μαζί με τους λοιπούς χώρους για εξειδικευμένους χρήσεις, όπως π.χ. αχυρώνια, αποθήκη, στάβλο κ.λ.π. και περιστεριώνα.

Σε αυτούς εκτρέφονταν περισσότερα τα οποία ήταν περιζήτητα για το υγιεινό κρέας και το εξαιρετικό τους λίπασμα.

Περιστεριώνες υπάρχουν και σε άλλα νησιά των Κυκλάδων, την Ανδρο, την Πάρο, τη Σίφνο, και ιδίως την Τήνο και αποτελούν περίτεχνα οικοδομήματα.

Τη συστηματική εκτροφή των περιστεριών φέρανε οι Ενετοί, ακολουθώντας το πρόνομο των ευγενών που είχε θεσπιστεί κατά το Μεσαίωνα, το *Droit du Colombier*.

Η αισθητική τους αξία και η συμβολή τους στη διαμόρφωση του υπέροχου μυκονιάτικου τοπίου είναι ανυπολόγιστες. Είναι έργα λαϊκών τεχνιτών, οι οποίοι με βοήθη τη φαντασία τους και τις σχιστόπλακες, τους διακοσμούσαν περίτεχνα με ρόμβους, τρίγωνα, ήλιους, κυπαρίσσια, κ.λ.π. στην πρόσοψη τους κυρίως.

Στην Μύκονο σήμερα υπολογίζεται ότι υπάρχουν μερικές εκατοντάδες περιστεριώνες και έχουν δημιουργηθεί καθαρά για διακοσμητικούς σκοπούς πολλών κατοικιών.

ΟΙ ΜΥΛΟΙ ΤΗΣ ΜΥΚΟΝΟΥ

Οι ανεμόμυλοι της Μυκόνου αποτελούν σήμερα ένα από τα σύμβολα του νησιού. Όπως δεν μπορείς να φανταστείς το Παρίσι χωρίς τον πύργο του Eiffel, την Αθήνα χωρίς τον Παρθενώνα, και το Λονδίνο χωρίς το Big Ben, έτσι δεν μπορείς να φανταστείς και τη Μύκονο χωρίς τους μύλους της.

Τα σπουδαία αυτά εργαστήρια μεταποίησης αγροτικών προϊόντων ήταν στο παρελθόν περίπου 16 και λειτουργούσαν όλα. Κατάλευκα, κυκλικά, με ξύλινη κωνική οροφή, έπαιρναν ζωή από τον άνεμο ο οποίος φυσούσε – και εξακολουθεί ακόμα και σήμερα να φυσάει – 200 με 300 ημέρες το χρόνο.

Οι Απάνω Μύλοι της Χώρας και όσοι λειτουργούσαν σε άλλα μέρη του νησιού εξυπηρετούσαν βασικά τους κάτοικους της περιοχής τους και της υπαίθρου, ενώ οι Κάτω Μύλοι της Χώρας, που ήταν και περισσότεροι, σύμφωνα με την παράδοση ασχολούνταν κυρίως με τη μεταποίηση δημητριακών άλλων περιοχών.

Κοντά στο κάθε μύλο και σε ακτίνα αρκετή γύρω του, ανάλογα με τη μορφολογία του εδάφους, απαγορεύτηκε η οικοδόμηση γιατί παρεμπόδιζε την ομαλή λειτουργία του και υπήρχε κίνδυνος, από την ανισομερή πίεση του ανέμου σε ορισμένα μόνο πανιά, να σπάσουν οι αντένες, να σκιστούν τα πανιά και να καταστραφεί όλος ο περιστρεφόμενος μηχανισμός του.

Ο ΠΕΤΡΟΣ Ο ΠΕΛΕΚΑΝΟΣ

Αναπόσπαστο κομμάτι της ζωής του λιμανιού της Μυκόνου αποτελεί ο πελεκάνος, η "μασκώτ" του νησιού. Τριγυρίζει σε όλες τις γειτονιές με προτιμιά το γιαλό και την Αλευκάντρα. Είναι τόσο γλυκός και αξιαγάπητος που προκαλεί την φροντίδα και την περιποίηση όλων, ντόπιων και ξένων. Παιδιά και μεγάλοι τον πλησιάζουν, για να τον χαϊδέψουν ή να του δώσουν φαγητό και οι τουρίστες δεν παραλείπουν να τον φωτογραφίσουν.

Είναι και αυτός ένα χαρακτηριστικό στοιχείο της μυκονιάτικης ζωής, μία ακόμα εγκάρδια ανάμνηση από το λευκό νησί.

ΠΑΡΑΛΙΕΣ

- Η παραλία του Ορνού, με τη καθαρή θάλασσα και τη θαυμάσια αμμουδιά. Βρίσκεται στον Ορνο, νότια του νησιού. Η περιοχή είναι αρκετά αναπτυγμένη τουριστικά, με αρκετά καινούργια σπίτια.
- Η παραλία του Αγίου Στεφάνου, που βρίσκεται 4 χλμ. βόρεια από τη Χώρα, έχει αξιοποιηθεί τουριστικά.
- Η παραλία Φαρού, στις νότιες ακτές του νησιού, κοσμοπολίτικη και 5 χλμ. από τη Χώρα και η οποία διαθέτει κέντρο θαλάσσιων αθλημάτων.
- Η παραλία Πλατός Γιαλός, στα δυτικά, η πιο πολυσύχναστη παραλία της Μυκόνου, με πολύ όμορφη αμμουδιά και κρυστάλλινα νερά. Η αμμουδιά είναι πολύ όμορφη και συνδέεται με τη Χώρα με τακτική συγκοινωνία.

- Οι παραλίες Paradise και Super Paradise, όμορφες παραλίες που συγχάζουν κυρίως γυμνιστές. Εκεί πηγαίνουν καΐκια που ξεκινούν από τον Πλατό Γιαλό.
 - Ο όρμος Ελιά, δυτικά του Super Paradise, με ωραία αμμουδιά.
 - Η παραλία του Καλαφάτη, σε απόσταση 12 χλμ. από τη Χώρα, στις ανατολικές ακτές του νησιού, με μεγάλη τουριστική κίνηση.
 - Η παραλία Μεγάλη Άμμος, που βρίσκεται προς τα νότια και σε κοντινή απόσταση από τη Χώρα.
 - Νοτιότερα και σε κοντινή απόσταση από τη Μεγάλη Άμμος, βρίσκονται οι γραφικοί κόλποι του Κόρφου και του Ορνού, που βρίσκονται ο ένας αντίκρυ από τον άλλον και σε τέτοιο σχήμα που όταν φυσάει βοριάς ο κόλπος του Ορνού να έχει ήρεμη θάλασσα για μπάνιο ενώ όταν φυσάει νοτιάς ο κόλπος του Κόρφου να είναι προφυλαγμένος.
 - Η παραλία του Αγίου Ιωάννη, που βρίσκεται στα δυτικά των κόλπων, όπου μπορεί να απολαύσει κανείς το υπέροχο δελφινό με φόντο τη Δήλο.
 - Η παραλία του Τούρλου, βρίσκεται σε απόσταση 3 χλμ. από την Χώρα. Στα ανοικτά της αγκυροβολούν τα κρουαζιερόπλοια καθώς αποτελεί το ασφαλέστερο λιμάνι του νησιού όταν φυσούν βοριάδες.
 - Ο γραφικός κόλπος της Αγίας Άννας, βρίσκεται κοντά στον Καλαφάτη. Εκεί σχηματίζεται μία χερσόνησος που λέγεται Δίμαστο και πιθανώς υπήρχε εκεί μία από τις προϊστορικές πόλεις του νησιού.
 - Ο κόλπος του Καλού Λειβαδιού, βρίσκεται δυτικότερα της Αγίας Άννας και είναι από τις λιγότερο αξιοποιημένες παραλίες του νησιού και προσφέρεται για ήσυχες διακοπές στο κοσμοπολίτικο νησί.
 - Η παραλία του Πανόρμου, όπου εκεί βρίσκεται η αμμουδιά της Φτελιάς. Ο συνδυασμός των ισχυρών ανέμων που πνέουν σχεδόν όλο το χρόνο με τη μορφολογία της παράκτιας περιοχής έχει καθιερώσει τη Φτελιά ως τόπο συνάντησης για τους λάτρεις του wind surf.
- Η καθεμιά από αυτές τις περιοχές έχει την δική της φινέτσα και ομορφιά.
- Η παραλία του Αγίου Σώστη.

ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ

Στην Μύκονο μπορείτε να πάτε είτε με αεροπλάνο είτε με φερμιπότ είτε με ταχύπλοο.

Με αεροπλάνο : Από το αεροδρόμιο Ελευθέριος Βενιζέλος (30 χλμ. από την Αθήνα), η Ολυμπιακή Αεροπορία δρομολογεί πτήσεις κατά την διάρκεια όλου του έτους.

Η πτήση διαρκεί 45' λεπτά και το αεροδρόμιο απέχει 4 χλμ. από τη Χώρα.

Με φερμιπότ : Από τον Πειραιά εκτελούνται καθημερινά δρομολόγια για τη Μύκονο. Η απόσταση είναι 94 ναυτικά μίλια και το ταξίδι διαρκεί περίπου 5 ώρες και 30 λεπτά.

Από την Ραφήνα εκτελούνται καθημερινά δρομολόγια για τη Μύκονο. Η απόσταση είναι 71 ναυτικά μίλια και το ταξίδι διαρκεί περίπου 4 ώρες και 15' λεπτά.

Από την Θεσσαλονίκη εκτελούνται τακτικά δρομολόγια όλο το χρόνο.

Με ταχύπλοο : Οι εταιρείες Γούτος, Dolphin Sea Lines, Minoan και Strinzis-Blue δρομολογούν ταχύπλοα από Ραφήνα προς Μύκονο σχεδόν όλο τον χρόνο. Η Minoan δρομολογεί επίσης High Speed, τα οποία μεταφέρουν και αυτοκίνητα.

Τα λεωφορεία του ΚΤΕΛ για τη Ραφήνα (27 χλμ.) αναχωρούν από το Πεδίον του Άρως κάθε μισή ώρα.

Καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, και ιδιαίτερα το καλοκαίρι, η Μύκονος συνδέεται με φερμιπότ και ταχύπλοα με τα περισσότερα νησιά του Αιγαίου, είτε με τις γραμμές από Πειραιά και Θεσσαλονίκη, είτε με τοπικά δρομολόγια.

**Από τον μάλιο του Πλατό Γιαλού αναχωρούν σε πυκνά δρομολόγια μεγάλες βάρκες για τις νότιες αμμουδιές του Καλαμοποδίου (Paradise), του Πλιντρί (Super Paradise), του Αγράρι και της Ελιάς.

Η ΑΝΩ ΜΕΡΑ

Αποτελεί μία χωριστή κοινότητα και είναι ο δεύτερος σε σπουδαιότητα οικισμός του νησιού. Απ' έχει 9 χλμ. από τη Χώρα με την οποία συνδέεται τακτικά με λεωφορείο. Τα τελευταία χρόνια έχει αναπτυχθεί, ιδιαίτερα τουριστικά, με κύριο πόλο έλξης το Μοναστήρι της Τουρλιανής.

Πολύ κοντά στον οικισμό της Άνω Μερά είναι και ο λόφος του Παλιμοκάστρου με το γνωστό μεσαιωνικό κάστρο του Γκίξη και την ομώνυμη Μονή του Γκίξη.

Ο ΟΙΚΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΑΜΠΕΛΟΚΗΠΩΝ

Είναι ο τρίτος σε σπουδαιότητα οικισμός του νησιού και φιλοξενεί ένα ακόμα μοναστήρι, του Αγίου Γεωργίου, χτισμένο από τα τέλη του 17^{ου} αι.

ΤΑ ΓΥΡΩ ΝΗΣΑΚΙΑ

ΤΟ ΜΑΡΜΑΡΟΝΗΣΙ

Βρίσκεται στην είσοδο του κόλπου του Πανόρμου και θεωρείται αξιόλογος ψαρότοπος με διαγυγίστα νερά και ωραίο βυθό, όταν δεν ανακαλύπτεται από τους ισχυρούς βόρειους ανέμους.

Στον ίδιο κόλπο βρίσκονται και οι βραχονησίδες **Μόλες** και **Σκαφίδια**.

ΤΟ ΤΡΑΓΟΝΗΣΙ

Απ' έχει 1 ναυτικό μίλι περίπου από την ανατολική ακτή της Μυκόνου και έχει ωραία σπήλαια με πεντακάθαρα νερά, στα οποία καταφεύγουν συχνά φώκιες. Ήταν ιδιοκτησία της Μονής Τουρλιανής από το 1768, η οποία άλλοτε το χρησιμοποιούσε για τη βοσκή των ζώων της, για τα οποία είχε ανοίξει και κλιμακωτό πηγάδι.

Εκεί υπάρχει και εκκλησάκι της Παναγίας. Το νησάκι αυτό είναι κατάφυτο από κάππαρη. Σήμερα, ανήκει σε ιδιώτη. Στα βορειοανατολικά του, βρίσκονται οι βραχονησίδες Ερίφι, Κατσίκι, Βατούλι.

ΤΑ ΣΤΑΠΟΔΙΑ Ή ΧΤΑΠΟΔΙΑ

Απ' έχει 7,5 ναυτικά μίλια περίπου από το Ακρωτήριο Μακροκέφαλο και 4,5 ναυτικά μίλια από το Τραγονήσι. Είναι πλούσιος ψαρότοπος με συνολικό μήκος ακτών 5 χλμ. περίπου. Κατά τον κορυφαίο θαλασσογράφο μας Σ.Ε.Λυκούδη, είναι οι Μελάντιοι σκόπελοι των αρχαίων. Στη δυτική κορυφή του λειτουργεί φάρος.

ΤΟ ΛΑΖΑΡΟΝΗΣΙ

Βρίσκεται κοντά στον Κάβο του Λαζάρου. Προσφέρεται για κάθε είδους ψάρεμα.

ΤΑ ΠΡΑΣΟΝΗΣΙΑ

Βρίσκεται νοτιοανατολικά του ακρωτηρίου Αλογομάνδρα και ανατολικά της Δήλου. Στο δυτικό νησί της συστάδας υπάρχει ναυτικός φανός.

ΤΟ ΝΗΣΙ ΜΠΑΟΥ

Βρίσκεται βόρεια του Πάνω Διακόφτι. Υπάρχει σε αυτό εκκλησάκι του Αγίου Γεωργίου. Χρησιμοποιείται για βοσκή ζώων.

ΤΟ ΚΑΒΟΥΡΟΝΗΣΙ

Είναι ένα μακρόστενο νησάκι στα βορειοδυτικά του Μπάου. Προσφέρεται για ψάρεμα με καλό καιρό.

ΚΑΒΟΥΡΑΣ Ή ΜΟΝΟΠΕΤΡΟ

Είναι μία βραχονησίδα βόρεια του Μπάου.

ΤΟ ΚΛΕΦΤΟΝΗΣΙ

Είναι μία απότομη βραχονησίδα κάτω από το φάρο του Αρμενιστή. Προσφέρεται για ψάρεμα με καλό καιρό. ετί της γης, είναι διάσπαρτα σε κάθε γωνιά του, αλλά εγκατεστημένα καρδιά της μυκονιάτικης γης και άλλα πλάι στο κύμα της θάλασσας.

Η ΡΗΝΕΙΑ

Η ιστορία της Ρήνειας δεν είναι αποκομμένη από εκείνη της γειτονικής της, Δήλου. Ξεκινώντας από τους αρχαίους χρόνους, όταν το 426-425 π.Χ. διέταξαν οι Αθηναίοι την "κάθαρση" της Δήλου και απαγόρευσαν τις γεννήσεις και τους θανάτους στο νησί, όλες οι ετοιμόγεννες γυναίκες και όλοι οι ετοιμοθάνατοι μεταφέρθηκαν στη Ρήνεια.

Απομεινάρια της εποχής εκείνης βρέθηκαν διάσπαρτα στο νησί, όπως βωμοί, τάφοι κ.λ.π. Κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας οι "Δήλες" παραχωρήθηκαν στη γειτονική τους Μύκονο.

Μέχρι την Επανάσταση του 1821 η Ρήνεια αποτελούσε καταφύγιο πειρατών. Αργότερα λειτούργησε στο νησί, στη θέση Λαζαρέτο κοντά στο λιμανάκι του Κάσαρη, δημόσιο λοιμοκαθατήριο το οποίο χρησιμοποιούσαν τα πλοία που κατευθύνονταν στη Μύκονο και τα άλλα κοντινά νησιά σε περιόδους επιδημιών.

Η Μεγάλη Δήλος, όπως αλλιώς ονομάζεται η Ρήνεια, έχει τετραπλάσια έκταση (13,75 τ.χ.) από τη Μικρή Δήλο, ή απλώς Δήλο.

Η Ρήνεια αποτελείται από δύο τμήματα τα οποία συνδέονται μεταξύ τους με ένα πολύ στενό ισθμό, στου οποίου τις πλευρές σχηματίζονται δύο γραφικότεροι κόλποι με ωραίες αμμουδιές (Στενά, Λία, Γλυφάδα, Αμπέλια.)

Το νησί είναι λοφώδες, χωρίς πολλά δέντρα ενώ οι Μυκονιάτες έχουν αξιοποιήσει το έδαφός του μετατρέποντας ορισμένα σημεία του σε βοσκοτόπους.

Η Ρήνεια έχει αρκετή συχνή επικοινωνία με τη Μύκονο καθώςδρομολόγια γίνονται σχεδόν καθημερινά ενώ η διαδρομή κρατάει περίπου μία ώρα.

Οι πεντακάθαρες και πανέμορφες ακρογιαλιές της θα σαγηνεύσουν και τον πιο δύσκολο περιηγητή ενώ, καθώς προσφέρεται για ψάρεμα και κινήγι, οι λάτρεις του είδους θα νιώσουν αλησμόνητες συγκινήσεις.

ΤΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΤΗΣ ΜΥΚΟΝΟΥ

ΟΝΟΜΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΥ	ΤΗΛΕΦΩΝΑ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ
ΛΕΓΕΟΝ Bungalows	22890-22869	C
ΛΕΟΛΟΣ Hotel	22890-23535, 25003	C
ΑΓΙΟΣ ΙΩΑΝΝΙΣ BEACH RESORT Hotel	22890-22901, 23841	A
ΑΓΙΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΣ KASTRO Hotel	22890-23176	A
ΑΚΡΟYΑΛΙ Hotel	22890-22125, 22026	A
ΑΛΒΑΤΡΟΣ CLUB Rooms	22890-25130, 27230	A
ΑΛΚΙΣΤΙΣ Bungalows	22890-22332	B
ΑΜΑΡΥΛΛΙΣ Rooms	22890-24071	A
ΑΝΑΣΤΑΣΣΙΑ Bungalows	22890-71205, 71507	B
ΑΝΑΣΤΑΣΣΙΟΣ-SEVASTI Hotel	22890-23550, 23545	B
ΑΝΔΡΟΜΕΔΑ RESIDENCE Apartments and Studios	22890-24712	L
ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΣ VILLAGE Hotel	22890-24231, 24232	A
ΑΝΕΜΟΕΣΣΑ Hotel	22890-71420, 72280	B
ΑΝΕΜΟΣ VILLAS Villas	22890-71049	B
ΑΝΟ ΜΕΡΑ Hotel	22890-71230, 71113	A
ΑΡΑΤΜΕΝΤΣ ΡΑΝΙΑ Apartments and Studios	22890-22315, 28272-3	A
ΑΡΗΡΟΔΙΤΕ ΒΕΑΧ Bungalows	22890-71367, 71368	A
ΑΡΟΛΛΟΝΙΑ ΒΑΥ Hotel	22890-27890, 27895	A
ΑΡΧΙΠΕΛΑΓΟΣ Hotel	22890-72012	B
ΑΡΤΕΜΙΣ Hotel	22890-22345, 26169	C
ΑΥΡΑ Studios	22890-27247, 25223	N/A
ΒΕΛΛΟΥ Hotel	22890-22589, 22465	C
ΒΕΛΒΕΔΕΡΕ Hotel	22890-25122, 25125	A
ΒΑΛΥΨΟ Hotel	22890-23415	B
ΒΑΡΡΟΡ ΤΡΕΕ Hotel	22890-26555, 23877	C
ΒΑΥΟ ΤΑΓΟΟ Hotel	22890-23692, 23695	A
ΒΑΥΟ ΤΑΓΟΟ VILLAGE Hotel	22890-23692	A
ΒΑΡΙΣΣΙ Hotel	22890-26555, 23877	B
ΒΑΝΣΤΑΝΤΙΝΑ ΖΟΡΖ ΧΥΔΑΚΙ Rooms	22890-22730	A
ΒΕΛΑΤΟΛΑ Hotel Apartments	22890-28395, 25014	A
ΒΕΛΦΙΝΕΣ Hotel	22890-22292	D
ΒΕΛΦΙΝΙΑ Furnished Apartments	22890-71349, 71653	B
ΒΕΛΟΣ Hotel	22890-22517, 24875	D
ΒΕΣΡΟΤΙΚΟ Hotel	22890-22009, 24600	B
ΒΕΣΡΟΤΙΚΟ ΙΙ Hotel	22890-22009	C
ΒΙΟΝΥΣΣΟΣ Hotel	22890-23313, 27220	B
ΒΟΡΙΟΝ Hotel	22890-28270, 28271	A
ΒΕΔΕΜ Hotel	22890-22774, 25620	B
ΒΕΛΦΤΗΡΙΑ		

Apartments and Studios	22890-26047	A
ELENA Studios	22890-23539, 24839	N/A
ELYSIUM Hotel	22890-23952, 24210	C
ERATO Hotel	22890-23961, 23314	B
ERMIS Hotel	22890-22802, 24242	B
EVA Hotel	22890-23067, 25918	A
GIANNOULAKI VILLAGE HOTEL Hotel	22890-23539, 26838	A
GLAROS Hotel	22890-23734, 23735	C
GLASTROS Hotel	22890-23453, 26635	C
GOLDEN BEACH Studios	22890-25624, 27991	A
GOLDEN STAR Hotel	22890-23883, 24921	A
GORGONA Hotel	22890-24544, 25380	C
GRECOTEL MYKONOS BLUE Hotel	22890-27900	L
GREEK VILLAS Villas	22890-28074, 210-9240485	L
ILIO MARIS Hotel	22890-23755	B
ILIOVASILEMA Hotel	22890-23013, 23375	D
IRENE TOURLOS BEACH Hotel	22890-22306, 25135	C
IRIDA Furnished Apartments	22890-26292-26293	A
KAMARI Hotel	22890-23424	C
KIVOTOS Hotel	22890-24094	C
KOCHYLI Hotel	22890-22107	B
KORALI Hotel	22890-22929, 22107	C
KORFOS Hotel	22890-22850, 26850	C
KOSMOPLAZ Hotel	22890-26046, 25127	A
KOUNENI Hotel	22890-22301	B
KOUROS Furnished Apartments	22890-25381, 25383	A
KYMA Hotel	22890-23431, 23415	B
KYMATA ROOMS Rooms	22890-25283	A
LADY ANNA Hotel	22890-22221, 22134	A
LAKA Studios	22890-23539, 24839	A
LES MOULINS Hotel	22890-23240, 22089	C
LETO Hotel	22890-22207, 22918	A
MADALENA Hotel	22890-22954, 24283	C
MAGAS Hotel	22890-22577, 27109	C
MAKI'S PLACE Hotel	22890-25118, 23156	A
MANOULA'S BEACH Hotel	22890-22900, 23428	C
MARIANNA Hotel	22890-22072, 25480	C
MARIOS Hotel	22890-24670	C
MELTEMI Hotel	22890-23134	D
MYCONIAN AMBASSADOR Hotel	22890-24233	L
MYCONIAN INN Hotel	22890-22663, 23420	D
MYKONOS BAY Hotel	22890-23338, 24502	B
MYKONOS BEACH Bungalows	22890-22572, 22573	C
MYKONOS GRAND HOTEL & RESORT Hotel	22890-25555	L
MYKONOS PLAZA (Palace) Hotel	22890-22118, 26985	A
NEOS EOLOS Hotel	22890-24170, 25004	B
NEOS PETINOS Hotel	22890-22913	C
OLIA Hotel	22890-23823, 23123	B
ORNOS BEACH Hotel	22890-23216, 23217	B
OSTRACO Apartments and Studios	22890-23396, 27121	L

PALLADIUM Hotel	22890-25925	A
PANORAMA Hotel	22890-22337, 23330	C
PARADISE BEACH CAMPING Youth Hostel	22890-22852	N/A
PARADISE VIEW Hotel	22890-26636	C
PELEKANO'S BAY Hotel	22890-26425	A
PELICAN BAY Hotel	22890-26425	A
PENELOPE Hotel	22890-71654, 71655	B
PETASSOS BAY Hotel	22890-23737, 23437	B
PETASSOS BEACH Hotel	22890-23437, 24204	A
PETASSOS Hotel	22890-22608, 22739	B
PETINOS BEACH Hotel and Bungalows	22890-22913, 23903	A
PETINOS Hotel	22890-22913	C
PIGALLE Hotel	22890-22825, 22898	C
POLANA BEACH Hotel	22890-22600, 22800	C
PORTO MYCONOS Hotel	22890-22454	B
POSEIDON A Hotel	22890-22437, 24441-2	B
PRINCESS OF MYCONOS Hotel	22890-23806, 24713	B
PSAROU GARDEN Hotel Apartments	22890-24871, 26637	A
RHENIA Bungalows	22890-22300, 22777	B
ROHARI Hotel	22890-24931	B
ROYAL MYCONIAN HOTEL Hotel	22890-72000	L
SAN ANTONIO-SUMMERLAND Hotel	22890-28150, 28152	A
SAN GIORGIO Hotel	22890-27474, 27480	A
SANTA MARINA 5 Hotel	22890-23220, 23411	A
SANTA MARINA II Hotel	22890-23220, 23411	C
SANTA MARINA III Furnished Apartments	22890-23220, 23411	A
SANTA MARINA Traditional Furnished Apartments	22890-23220, 23411	A
SANTA MARINA-ELIAS PAPAGEORGIOU Hotel	22890-23220, 23411	A
SEMELI Hotel	22890-27466	A
SKIOS Hotel	22890-26555, 23877	C
ST.MARCOS HOULAKIA BAY Hotel	22890-27172	A
ST.MARCOS HOULAKIA BAY I Hotel	22890-27172	A
SUNRISE AGRARI BEACH Hotel	22890-72201, 72013	B
THARROE Hotel	22890-27370, 27374	L
THEOXENIA Hotel	22890-22230, 22240	B
VANA'S HOLIDAYS Apartments and Studios	22890-24637, 23954	N/A
VENCIA Hotel	22890-23665, 23666	C
VIENOULA'S GARDEN Hotel	22890-24214, 24325	B
VILLA KONSTANTIN Apartments and Studios	22890-25824, 26204	A
XYDAKIS Hotel	22890-22813	C
YIANNAKI Hotel	22890-23393, 23643	C
ZEFYROS Hotel	22890-23928, 24924	C
ZORZIS Hotel	22890-22167	C

ΝΑΞΟΣ

Η Νάξος, το μεγαλύτερο και πιο εύφορο νησί των Κυκλάδων, βρίσκεται στο κέντρο περίπου του Αιγαίου, νότια της Μυκόνου και ανατολικά της Πάρου.

Έχει έκταση 430 τ.χλμ. και το μήκος των ακτών της ανέρχεται σε 148 χλμ.

Το ανάγλυφο του νησιού διαμορφώνεται από μια οροσειρά που το διασχίζει από βορρά προς νότο, με ψηλότερη κορυφή τον Νάξιο Δία ή Ζα (1.001 μ.)

Οι ανατολικές πλαγιές της οροσειράς είναι απότομες, ενώ οι δυτικές κατεβαίνουν ομαλά προς μια περιοχή με καλλιεργήσιμα εδάφη και πυκνοκατοικημένη.

Η Νάξος έχει το περισσότερο πράσινο απ' όλα τα νησιά των Κυκλάδων.

Οι ακτές είναι ελάχιστα διαμελισμένες, αλλά με πλούσιες αμμουδιές που προσφέρονται για κολύμπι και ξεκούραση. Το κλίμα του νησιού είναι ήπιο και ξηρό, με δροσερά καλοκαίρια. Το εύφορο έδαφος εξασφάλιζε από παλιά τη διατροφή του πληθυσμού, χάρη στην πλούσια παραγωγή γεωργικών και κτηνοτροφικών προϊόντων.

Σημαντικός είναι επίσης ο ορυκτός πλούτος της Νάξου, με δυο ευρέως γνωστά προϊόντα: το μάρμαρο και τη σμυρίδα ή ναξία γη.

Σύμφωνα με μια παράδοση, ο Δίας γεννήθηκε και ανατράφηκε στη Νάξο. Για να τον τιμήσουν, οι Νάξιοι έδωσαν το όνομά του στο ψηλότερο βουνό του νησιού. Όταν ο Δίας ερωτεύτηκε τη Σεμέλη, κόρη του βασιλιά της Θήβας, εμφανίστηκε μπροστά της σε όλη του τη θεϊκή μεγαλοπρέπεια. Όμως, η λάμψη του ήταν τόση, που η Σεμέλη δεν άντεξε και ξεψύχησε. Τότε ο Δίας πήρε το έμβρυο από την κοιλιά της και το έβαψε στον μηρό του. Λίγο αργότερα στη Νάξο γεννήθηκε από τον μηρό του Δία ο Διόνυσος, θεός του κρασιού.

Σύμφωνα με την παράδοση, οι πρώτοι κάτοικοι της Νάξου ήταν Θράκες. Αργότερα, τους διαδέχτηκαν οι Κάρες, οι οποίοι την αποίκισαν με επικεφαλής τον Νάξο, από τον οποίον και πήρε το όνομά του. Από αρχαιολογικά ευρήματα προκύπτει ότι η Νάξος κατοικήθηκε για πρώτη φορά κατά τη Νεολιθική εποχή. Την 3η χιλιετία π.Χ., κατά τη Πρωτοκυκλαδική εποχή, η Νάξος έχει ήδη πικνό πληθυσμό, εγκαταστημένο σε μικρούς οικισμούς στα παράλια.

ΤΟ ΝΗΣΙ ΤΗΣ ΑΡΙΑΔΝΗΣ

Επιστρέφοντας ο Θησέας από την Κρήτη, σταμάτησε για ανεφοδιασμό στη Νάξο, που την εποχή εκείνη ονομαζόταν Δία. Μαζί του είχε την Αριάδνη, την οποία όμως εγκατέλειψε στο νησί. Ο Διόνυσος είδε την κοιμισμένη Αριάδνη και την ερωτεύτηκε. Αφού την έκαμε σύζυγό του, μια νύχτα την οδήγησε στο όρος της Νάξου Δρίον, απ' όπου και ανέβηκαν μαζί στο Όλυμπο. Εκεί, ο Δίας έκαμε τη Αριάδνη αθάνατη.

Ο μύθος ενέπνευσε στον Ρίτσαρντ Στράους την όπερα Η Αριάδνη στη Νάξο (1912).

Η ΧΩΡΑ Ή ΝΑΞΟΣ

Η Νάξος κατέχει ξεχωριστή θέση μεταξύ των Κυκλάδων, καθώς είναι το μεγαλύτερο και ευφορότερο νησί του νησιωτικού αυτού συμπλέγματος. Νησί του Διονύσου και της Αριάδνης, διαθέτει σπάνια μνημεία από τη μακραίωνη ιστορία της και συνδυάζει αρμονικά το τοπικό χρώμα, την παράδοση και την έντονη εμπορική αλλά και τουριστική ζωή.

Η Χώρα (Νάξος) είναι μία γραφική κοιμόπολη στα βορειοδυτικά παράλια του νησιού.

Στα αξιοθέατα της περιλαμβάνονται:

- Τα ερείπια του αρχαίου Ναού του Απόλλωνα πάνω στο νησάκι που οι ντόπιοι αποκαλούν **Παλάτια**. Ο ναός άρχισε να οικοδομείται στα μέσα περίπου του 6^{ου} αι. π.Χ. από το ναό αυτό, σώζονται τα θεμέλια και η τεράστια πόλη του, η Πορτάρα όπως τη λένε οι Ναξιώτες.

Η Πορτάρα αποτελείται από τέσσερα κομμάτια μάρμαρου, μήκους 4 τ.μ. και βάρους 20 τόνων το καθένα. Βλέπει προς τη Δήλο, γι' αυτό και ταυτίζεται με το Δήλιον, δηλ. το Ναό του Απόλλωνα.

Πάνω στα θεμέλια του ναού χτίστηκε τον 5^ο αι. ή τον 6^ο αι. μ.Χ. χριστιανική εκκλησία, ενώ κατά τη Λατινοκρατία οι Ενετοί χρησιμοποιούσαν πολλά κομμάτια του για την ανέγερση του κάστρου. Η Πορτάρα σώθηκε γιατί δεν ήταν εύκολο να χρησιμοποιήσουν τα κομμάτια της.

Τα Παλάτια συνδέονται με την Αριάδνη, καθώς, σύμφωνα με τον μύθο, εδώ ακριβώς την παράτησε ο Θησεύς και τη βρήκε ο Διόνυσος.

- Στα βόρεια του λιμανιού της Χώρας βρίσκεται η **Γρότια**. Εδώ βρισκόταν η μυκηναϊκή πόλη της Νάξου και η ακρόπολη των Μυκηναϊκών χρόνων. Τμήμα της αρχαίας πόλης βρίσκεται σήμερα μέσα στη θάλασσα. Τα μεγάλα νεκροταφεία της Μυκηναϊκής εποχής βρίσκονταν στα Απλώματα και στο Καμίνι.

- Μέσα στην παλιά Χώρα βρίσκεται το **Κάστρο**, που το έχτισε ο Μάρκος Σανούδος το 1207, μέσα στο κάστρο ο Σανούδος έχτισε τα ανάκτορά του, καθώς και τον καθεδρικό ναό των καθολικών στην κορυφή του λόφου. Όλοι οι δρόμοι μέσα στο Κάστρο οδηγούσαν στα δύο αυτά σύμβολα της κοσμικής και της εκκλησιαστικής εξουσίας αντίστοιχα. Ο Σανούδος έχτισε δώδεκα μεγάλους πύργους περιμετρικά, καθώς και μια μεγάλη σκοπιά που έμοιαζε με πύργο. Από τους πύργους μόνο ένας σώζεται, ενώ από τη σκοπιά σώζεται μόνο η βάση της. Το Κάστρο είχε τρεις πύλες: μια ανατολική, μια βόρεια, την περίφημη **Τρανή Πόρτα**, και μια νοτιοδυτική, γνωστή ως **Παράπορτα**. Τα κτίρια που εφάπτονταν με τα τείχη επικονιωνούσαν μεταξύ τους με κρυφούς διαδρόμους.

Στη μαρμαρίνη παραστάδα της Τρανής Πόρτας υπάρχει μια κάθετη χαρακιά, ο περίφημος βενετσιάνικος πήχης, στον οποίο μετρούσαν οιπραματευτάδες, τα υψόμετρα που πουλούσαν στις αρχόντισσες του Κάστρου.

Ο σωζόμενος πύργος των Κρίσιπ ήταν το ανάκτορο των τελευταίων ηγεμόνων του δουκάτου. Σήμερα, ονομάζεται πύργος του Γλέζου, από το όνομα των τελευταίων ιδιοκτητών του, οι οποίοι τον δώρισαν στο κράτος για να γίνει Βυζαντινό Μουσείο.

Πολλά από τα σπίτια του Κάστρου που χρονολογούνται στον 14^ο και 15^ο αι., φέρουν οικόσημα καθολικών ευγενών στα υπέρθυρά τους.

Στο ψηλότερο σημείο του Κάστρου βρίσκονται:

- Η πρώην Εμπορική Σχολή των Ιησουιτών, όπου φοίτησε ο Νίκος Καζαντζάκης και σήμερα στεγάζει το **Αρχαιολογικό Μουσείο**.

- Η **Καπέλα Καζάντζα**, κτίσμα του 14^{ου} αι. που λειτουργήσε ως μοναστήρι από το 1739.

- Η **Σχολή Ουρσουλινών**, που ιδρύθηκε το 1793 και στην συνέχεια επεκτάθηκε για να εξελιχθεί σε παιδαγωγές κτιριακό συγκρότημα. Μέχρι πριν λίγα χρόνια, λειτουργήσε ως εκπαιδευτικό ίδρυμα. Το 1986 μεγάλο τμήμα της αγοράστηκε από το κράτος και σήμερα εξυπηρετεί πολιτιστικούς σκοπούς. Κοντά στη σχολή βρίσκονται και τα ερείπια ενός πύργου, που σύμφωνα με την παράδοση, ήταν ο πύργος του Μάρκου Σανούδου.

- Έξω από τη Χώρα βρίσκεται και το μοναδικό τουρκικό μνημείο στο νησί, η **Βρίση του Αγιά**.

- Η **Μητρόπολη των Ρωμαιοκαθολικών**, είναι κτίσμα της μεσαιωνικής εποχής, με μαρμαρίνο δάπεδο, όπου διακρίνονται επιτύμβιες πλάκες του 17^{ου} αι. και 18^{ου} αι. με τα οικόσημα των καθολικών ευγενών του νησιού. Στην εκκλησία υπάρχει μια βυζαντινή εικόνα της Παναγίας καθώς και αρκετές εικόνες της Κρητικής Σχολής.

Δίπλα στο Επισκοπικό Μέγαρο των Καθολικών βρίσκεται η μικρή ορθόδοξη εκκλησία της Θεοσκέπιαστης.

Στη δυτική πλαγιά του λόφου του Κάστρου, κοντά στη θάλασσα, βρίσκεται το **Μπούργκι**, όπου κατοικούσαν οι πλοῦσοι ορθόδοξοι Ναξιώτες, ενώ γύρω από την Αγία Κυριακή, στο Νιό Χωριό, κατοικούσαν οι φτωχοί αγρότες.

Η Μητρόπολη των Ορθόδοξων χτίστηκε το 1780 στο χώρο μιας μικρής εκκλησίας, της Ζωοδόχου Πηγής, με υλικά παλαιών ναών και αρχαίων κτισμάτων. Φαίνεται ότι οι κολόνες της από γρανίτη μεταφέρθηκαν από τα ερείπια της Δήλου. Μπροστά υπάρχει ανοιχτός αρχαιολογικός χώρος.

Εσωτερικά, η Μητρόπολη έχει πλούσια μαρμαρίνη διακόσμηση. Εδώ φυλάσσεται κι ένα πολύτιμο Ευαγγέλιο, που λέγεται ότι είναι δώρο της Μεγάλης Αικατερίνης, αυτοκράτειρας της Ρωσίας.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει η Αγία Κυριακή, που λειτουργεί ως μοναστήρι επί Τουρκοκρατίας. Στην αυλή του παλιού μοναστηριού υπάρχει μια μικρή παλιά εκκλησία της Κοίμησης της Θεοτόκου. Μια από τις πιο παλιές εκκλησίες της χώρας είναι η Παναγία η Βλαχερνιώτισσα, όπου υπάρχουν δύο εικόνες του Αγγέλου του Κρητός. Στην πλαγιά του λόφου πάνω από τη Γρόττα και σε απόσταση 3 χλμ. από τη Χώρα, βρίσκεται το Μοναστήρι του Αγίου Ιωάννη του Χρυσοστόμου. Κτίσμα των αρχών του 17^{ου} αι. έχει τη μορφή φρουρίου. Η εικόνα του Αγίου Ιωάννη χρονολογείται από το 1818. Βορειότερα, πάνω σε βράχο, βρίσκεται το Ξωκλήσι-σπήλαιο Θεολογάκι.

ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΤΗΣ ΝΑΞΟΥ

Το Αρχαιολογικό Μουσείο βρίσκεται στη Χώρα της Νάξου και ανήκει στην εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων. Στο αρχαιολογικό Μουσείο της Νάξου εκτίθενται έργα τέχνης και αντικείμενα καθημερινής χρήσης που ήρθαν στο φως από τις ανασκαφές που διεξάγονται στο νησί συνεχώς μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, και χρονολογούνται από τα νεότερα νεολιθικά έως τα παλαιοχριστιανικά χρόνια (5300 π.Χ. - 5ος αι. μ.Χ.)

Η Νάξος είναι το μεγαλύτερο και σημαντικότερο νησί των Κυκλάδων, τόπος πλούσιος με κατάλληλους περιβαλλοντικούς παράγοντες για την ανάπτυξη της γεωργίας και της κτηνοτροφίας. Είναι εξάλλου ένα «ευλιμένο» νησί, γεγονός που βοήθησε ιδιαίτερα στην έντονη και συνεχή πολιτιστική παρουσία του στον ελληνικό χώρο από το τέλος της 4ης χιλιετίας π.Χ. έως σήμερα.

Η πρώτη μεγάλη ακμή της Νάξου σημειώνεται κατά την πρωτοκυκλαδική εποχή (περ. 2700 - 2300 π.Χ.) κατά την οποία η Νάξος με τα γύρω μικρά νησιά εξελίσσεται σε ένα από τα σημαντικότερα εμπορικά και πολιτισμικά κέντρα της εποχής. Κατά τις επόμενες περιόδους της Χαλκοκρατίας συμβαίνουν διάφορες μεταβολές και αναστατώσεις στον αιγαιακό χώρο που έχουν αποτέλεσμα να αναδειχθούν νέα κέντρα σε άλλα νησιά (Θήρα, Μήλος, Πάρος) και η Νάξος να χάσει την κυρίαρχη της θέση στο Αιγαίο.

Οι ανασκαφές στα τελευταία 40 χρόνια έχουν φέρει στο φως πλήθος αρχαιολογικών χώρων (Γρόττα, Απλώματα, Πλίθος στη Χώρα, Μέλανες, Σαγκρί, Ύρια, Τσικαλαριό στην κεντρική

Νάξο, Πάνορμος, Κορφή τ' Αρωνίου στην ανατολική Νάξο) αλλά και πολυάριθμων ευρημάτων που στεγάζονται στο Μουσείο της Νάξου.

Το κτίριο του Αρχαιολογικού Μουσείου, κηρυγμένο ιστορικό μνημείο, χτίστηκε στην περίοδο από το 1600 - 1800 και αποτελεί ένα επιβλητικό δείγμα της αρχιτεκτονικής που αναπτύχθηκε στη Νάξο κατά την ακμή την οποία γνώρισε το νησί στο διάστημα της φραγκοκρατίας. Είναι πενταώροφο και κατασκευάστηκε στη διαδρομή του φράγκικου τείχους, συμπεριλαμβάνοντας δύο από τους πύργους του. Προοριζόταν για τη στέγαση μιας σχολής Ιησουιτών, που ιδρύθηκε το 17ο αι., και κατέληξε στο

τέλος του 19ου αι. - αρχές του 20ού να στεγάζει τη γνωστή εμπορική σχολή, ανάμεσα στους μαθητές της οποίας συγκαταλέγεται και ο Ν. Καζαντζάκης. Παραχωρήθηκε στην Αρχαιολογική Υπηρεσία και χρησιμοποιήθηκε για τη στέγαση του Μουσείου από το 1973.

Στις αρχαιολογικές συλλογές του Μουσείου Νάξου περιλαμβάνονται σημαντικότερα ευρήματα, ιδιαίτερα της πρωτοκυκλαδικής περιόδου (3200 - 2300 π.Χ.) αλλά και από τις παλαιότερες φάσεις των ιστορικών χρόνων, πολλά από τα οποία είναι μοναδικά. Μοναδική είναι, μετά από την αντίστοιχη του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου, η συλλογή

των πρωτοκυκλαδικών μαρμάρινων ειδωλίων, χωρίς να υστερούν και οι πλουσιότερες σε αγγεία συλλογές της μυκηναϊκής (τέλος 2ης χιλιετίας π.Χ.) και της γεωμετρικής περιόδου (9ος - 8ος αι. π.Χ.).

Οι αρχαϊκοί (7ος - 6ος αι. π.Χ.), οι κλασικοί (5ος - 4ος αι. π.Χ.) και οι ελληνιστικοί (5ος - 4ος αι. π.Χ.) και οι ελληνιστικοί (3ος - 1ος αι. π.Χ.) χρόνοι αντιπροσωπεύονται από χαρακτηριστικά δείγματα κεραμικής και πήλινων ειδωλίων. Από τη ρωμαϊκή εποχή (1ος π.Χ. - 2ος αι. μ.Χ.) εκτός από τα κεραμικά υπάρχει και μια μεγάλη, ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα συλλογή γυάλινων αγγείων. Η αρχαϊκή γλυπτική αντιπροσωπεύεται με λίγα σημαντικά γλυπτά.

Μερικά από τα σημαντικότερα εκθέματα του Μουσείου είναι:

Πήλινο ζωμόμορφο ρυτό (τελετουργικό αγγείο για σπονδές). Χρονολογείται στην Πρωτοκυκλαδική περίοδο (3200-2300 π.Χ.)

Μαρμάρινο αγγείο ("καντήλα"). Χρονολογείται στην Πρωτοκυκλαδική περίοδο (3200-2300 π.Χ.)

Πρωτοκυκλαδικά αγγεία από το Επάνω Κουφονήσι. Χρονολογούνται στο πρώτο μισό της 3ης χιλιετίας π.Χ.

Πρωτοκυκλαδικά αγγεία (3200-2300 π.Χ.) με εγχάρκτη διακόσμηση από το Επάνω και το Κάτω Κουφονήσι.

Πρωτοκυκλαδική πιξίδα (2800-2300 π.Χ.) από φλεβωτό μάρμαρο και σχιστόλιθο. Από το νεκροταφείο των Απλωμάτων.

Μαρμάρινο Πρωτοκυκλαδικό ειδώλιο από την Κέρο (2800-2300 π.Χ.).

Μυκηναϊκός ψευδόστομος αμφορέας από το νεκροταφείο θαλαμωτών τάφων στα Απλώματα, διακοσμημένος με χταπόδια (12ος αιώνας π.Χ.).

Μυκηναϊκή υδρία από το νεκροταφείο θαλαμωτών τάφων στο Καμίνι. Φέρει παράσταση κυκλικού χορού (12ος αιώνας π.Χ.).

Τέσσερα χρυσά πλακίδια από πλούσια παιδική ταφή στο νεκροταφείο του Καμινού. Φέρουν κατ'επίσημον παράσταση του νεκρού παιδιού. Ύστερη μυκηναϊκή περίοδος (12ος αιώνας π.Χ.).

Γεωμετρικός αμφορέας. Χρονολογείται στο πρώτο μισό του 8ου αιώνα π.Χ.

Χρυσά κοσμήματα από τάφους της Γεωμετρικής εποχής στο Τσικαλαριό και τη Χώρα (9ος-8ος αιώνας π.Χ.).

Κορμός ναζιακού κούρου, πιθανόν δρομεία. Χρονολογείται στο δεύτερο μισό του 6ου αιώνα π.Χ.

Ψηφιδωτό δάπεδο από κτίριο της ύστερης αρχαιότητας στην περιοχή των Απλωμάτων. Παριστάνει Νηρηίδα πάνω σε ταύρο.

Τηλ: 22850 - 22725

ΤΟ ΕΠΙΤΟΠΙΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΤΗΣ ΝΑΞΟΥ

Από το καλοκαίρι του 1999 στην πλατεία του μητροπολιτικού ναού της Νάξου λειτουργεί ένα μοναδικό στην Ελλάδα μουσείο κι ένα από τα ελάχιστα του είδους του στο κόσμο.

Στην πλατεία και στον υπόγειο χώρο των 400 τ.μ. περίπου μπορεί κανείς να δει τα ευρήματα των ανασκαφών της δεκαετίας του 1980, για τα οποία αποφασίστηκε να παραμείνουν στη θέση τους και να εκτεθούν με αυτόν τον τρόπο, όμως ορισμένα ευρήματα έχουν αντικατασταθεί με πιστά αντίγραφα τους.

Τα καταποτιστικά σχέδια, οι κατόψεις και οι αναπαραστάσεις που παρουσιάζονται στον κλειστό χώρο βοηθάνε στο να γίνουν κατανοητές οι δύο κατηγορίες των ευρημάτων και τη σταδιακή χρονολογική μετάβαση από τη μία στην άλλη.

Από τη Μυκηναϊκή εποχή (1300-1100 π.Χ.) διατηρείται σε καλή κατάσταση τμήμα του τείχους της πόλης.

Στη βάση του, πλάτους 3μ., διακρίνονται μικρά εργαστήρια κατασκευής αγγείων, πάγκοι με άψητα αγγεία, λεκάνες που περιείχαν χρώματα για τη βαφή τους, καθώς και φούρνος για το ψήσιμό τους, κοντά στον οποίο βρέθηκε μεγάλος κρατήρας.

Κατά τη Γεωμετρική εποχή (900-700 π.Χ.) ο χώρος άλλαξε χρήση και έγινε λατρευτικός. Δημιουργήθηκε έτσι χωμάτινος τόμβος, που σκέπασε τάφους σημαντικών Ναξίων και από τον οποίο διακρίνεται τράπεζα προσφορών με αγγεία γύρω της.

ΠΕΡΙΗΓΗΣΗ ΤΟ ΝΗΣΙ

Ακολουθώντας από τη Χώρα το δρόμο κατά μήκος των βορειοδυτικών ακτών, φτάνετε **στη Γαλήνη**, απ' όπου μπορείτε να επισκεφτείτε **το βυζαντινό Μοναστήρι της Υψηλοτέρας**, μέσα στον πύργο Αγγελακόπουλου. Είναι το πιο ισχυρό φρούριο στη Νάξο και χρησιμοποιήθηκε κατά τους αγώνες των αγροτών της περιοχής ενάντια στους λατίνους φεουδάρχες. Λίγο πιο πέρα υπάρχει η ωραία παραλία Παχιά Άμμος.

Σε απόσταση 7,5 χλμ. από τη Χώρα, βρίσκονται οι Εγγαρές, σε καταπράσινη κοιλάδα με τρέχουσα νερά και όμορφα περιβάλλια. Στην περιοχή υπάρχουν λείψανα μυκηναϊκών τάφων.

Λίγο βορειότερα αξίζει να επισκεφτεί κανείς **το Μοναστήρι της Φανερωμένης**, με θαυμάσιες φορητές εικόνες και πλούσια βιβλιοθήκη.

Συνεχίζοντας τον ίδιο δρόμο, φτάνετε στην **Αγιά**, όπου υπάρχει μοναστήρι αφιερωμένο στην Παναγία, πύργος, μεσαιωνικό οχυρό και σημαντικό παρατηρητήριο.

Στο βορειοανατολικό άκρο του νησιού βρίσκεται ο **Απόλλωνας**, παραλιακό χωριό με μεγάλη αμμουδιά και παραθαλάσσια ταβερνάκια. Στον Απόλλωνα βρίσκονται, λατομεία μαρμάρου, τα οποία λειτουργούν από την αρχαιότητα. Στην είσοδο ενός λατομείου, βρίσκεται ξαπλωμένο στο έδαφος ένα ημιτελές άγαλμα Κούρου μήκους 10,45 μ.

Δώδεκα χλμ. νότια-νοτιοδυτικά φτάνετε **στην Κωμιακή** ορεινό χωριό που φημίζεται για τα παραδοσιακά σπίτια του και τα υφαντά του. Μετά από 7 ακόμη χλμ. συναντάτε την Κόρινθο, παραδοσιακό χωριό στην περιοχή των σμυριδιωρχείων.

Ο ΑΠΕΙΡΑΘΟΣ

Απέχει μόνο 8,5 χλμ. από τις Εγγαρές. Χωριό σκαρφαλωμένο στους ανατολικούς πρόποδες της λοφοσειράς των Φαναριών, είναι γνωστό στους ντόπιους ως «τ' Απειράνθου». Οι στρωμένοι με μαρμαρόπλακες δρόμοι της καθώς και το άφθονο μάρμαρο των σπιτιών, της χάρισαν το προσωνύμιο «μαρμαρίνο χωριό». Στον Απειράνθο υπάρχουν δύο πύργοι, με τα λιοντάρια του Αγίου Μάρκου ακόμη στις πόρτες τους. Ανήκαν σε Λατίνους φεουδάρχες, τις οικογένειες Σομαρίτα και Σφόρτσα, και αποτελούν αντιπροσωπευτικά δείγματα βενετσιάνικης οχυρωματικής αρχιτεκτονικής. Σήμερα ονομάζονται **πύργος του Μπαρδάνη** και **πύργος του Ζευγώλη**, αντίστοιχα.

Στα αξιοθέατα της Απειράνθου περιλαμβάνονται εκκλησίες με επάλληλα στρώματα τοιχογραφιών της Βυζαντινής εποχής, όπως η **εκκλησία της Παναγίας της Απειραθίτισσας** με μαρμαρίνο τέμπλο και μεταβυζαντινές εικόνες.

Το μικρό Αρχαιολογικό Μουσείο στεγάζει ευρήματα από διάφορες περιοχές του νησιού, και κυρίως ειδώλια και αγγεία της Πρωτοκυκλαδικής περιόδου. Στα εκθέματα περιλαμβάνονται επίσης επίκρουστες πλάκες, βρέθηκαν στην Κορφή τ' Αρωνίου, με παραστάσεις από την καθημερινή ζωή και τις δραστηριότητες των Ναζίων.

Στον Απείρανθο υπάρχει και Γεωλογικό Μουσείο, δημιούργημα του Μανώλη Γλέζου, με 2.000 σπάνια εκθέματα, καθώς και οι βιβλιοθήκες Νίκου Γλέζου και Πέτρου Πρωτοπαπαδάκη. Υπάρχουν επίσης Λαογραφικό Μουσείο, όπου εκτίθενται παραδοσιακά υφαντά και εργαλεία, καθώς και Μουσείο Φυσικής Ιστορίας, που στεγάζει συλλογή από φυτά της περιοχής και μικρό ενυδρείο.

Ο ΠΥΡΓΟΣ ΤΟΥ ΓΛΕΖΟΥ

Βρίσκεται στη Χώρα της Νάξου και ανήκει στην 2^η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων. Περιφερής πύργος που προστατεύει το κάστρο του Σανούδου στη Χώρα της Νάξου. Το τείχος που περιβάλλει το κάστρο παρουσιάζεται πεντάγωνο και κλείνει με τρεις πύλες. Κοντά στη βοραιοδυτική πύλη βρίσκεται ο πύργος του Γλέζου (Κρίστι) και εκτείνεται, κατά ένα τμήμα, επί της δυτικής και βόρειας πλευράς του Κάστρου. Αποτελείται από τέσσερα επίπεδα

και είναι ο μοναδικός πύργος στη Νάξο, ο οποίος έχει προσαρτημένο και ένα κυκλικό πύργο.

Το 1207 εγκαθιδρύθηκε η φραγκική κυριαρχία στο Αιγαίο. Ο ενετός Μάρκος Β' Σανούδος ίδρυσε το κάστρο της Χώρας Νάξου με περιμετρικούς πύργους, ένας από τους οποίους είναι ο σιζόμενος πύργος του Γλέζου (Κρίστι). Πάνω από την κύρια είσοδο του πύργου, υπάρχει το οικοδόμημα του Ιωσήφ Βαροτζί. Επίσης, στο υπέρθυρο της εσωτερικής θύρας του πύργου υπάρχει το οικοδόμημα των Crispi.

Ο πύργος ανήκει σήμερα, μετά από δωρεά του κ. Πέτρου Γλέζου, στην Αρχαιολογική Υπηρεσία και προορίζεται για μουσείο. Όταν ολοκληρωθούν οι εργασίες θα αποτελέσει το πρώτο βυζαντινό μουσείο των Κυκλάδων.

Κατά τα έτη 1968-1969 έγιναν εργασίες αναστήλωσής στον πύργο του Γλέζου. Το 1968 ο πύργος στερεώθηκε εσωτερικά και εξωτερικά και ενισχύθηκε η τοιχοποιία του. Το 1995 ξεκίνησαν εργασίες αναστήλωσής του πύργου, ώστε να χρησιμοποιηθεί ως μουσείο.

Μέρες- ώρες λειτουργίας: κλειστά από 01/01 έως 20/02

Τηλ: 22850-22525

Η ΜΟΥΤΣΟΥΝΑ

Από τον Απείρανθο, ο δρόμος προς τα ανατολικά οδηγεί στη Μουτσούνα, το φυσικό λιμάνι απ' όπου γινόταν η μεταφορά της σμύριδας την εποχή της ακμής του νησιού. Εδώ οδηγούσε το εναέριο σύστημα μεταφοράς από τα σμυρίδωρυχία της Κορώνου. Η Μουτσούνα είναι γραφικό παραθαλάσσιο χωριουδάκι, με ταβερνάκια στην παραλία.

Παραλιακός δρόμος οδηγεί νότια από τη Μουτσούνα στην εξαιρετική αμμουδιά της Ψύλης Άμμου, και νοτιότερα στον Πάνορμο.

Στη θέση Κορφαίρι των Αμυγδαλιών, και στην Κορφή τ' Αρωνίου βρέθηκαν οι επίκρουστες πλάκες που εκτίθενται στο Αρχαιολογικό Μουσείο Απιαράθου.

Νότια από τον Απείρανθο ο δρόμος χωρίζει και προς τα ανατολικά φτάνετε στο χωριό Δανακός, όπου και η Μονή του Φεοδότου Χριστού, που θεωρείται το αρχαιότερο μοναστήρι στη Νάξο. Προς τα δυτικά, ο δρόμος οδηγεί στο Φιλότι.

ΤΟ ΦΙΛΟΤΙ

Το Φιλότι είναι χτισμένο αμφιθεατρικά στους πρόποδες του Ζα. Στη μέση περίπου του χωριού δεσπόζει ο πύργος Μπαρότση, χτισμένος κατά τη Φραγκοκρατία. Το Φιλότι είναι από τα ωραιότερα χωριά της Νάξου, με κάτασπρα σπίτια και πολλά αξιοθέατα, ανάμεσα στα οποία και η εκκλησία της Παναγίας της Φιλότισσας, με μαρμαρίνο τέμπλο και παλαιές εικόνες.

Νοτιοανατολικά από το Φιλότι βρίσκεται το σπήλαιο του Ζα, αφιρωμένο στον Δία, με σπάνια συμπλέγματα σταλαγμιτών. Δύο σταλαγμίτες που έχουν αναπτυχθεί πάνω σε ογκόλιθους έχουν ονομαστεί «ο παπάς και η παπαδιά». Στο σπήλαιο έχουν βρεθεί εργαλεία από οψιδιανό, και θραύσματα αγγείων.

Νότια από το Φιλότι, σε απόσταση μιας ώρας με τα πόδια, βρίσκεται ο πύργος του Χειμάρρου, επιβλητικό μαρμαρίνο οικοδόμημα των Ελληνιστικών χρόνων. Πιστεύεται ότι ο πύργος αυτός ήταν παρατηρητήριο. Ορατός από πολλά σημεία της νοτιοανατολικής Νάξου, μετέδιδε με φωτιά και καπνό την είδηση ότι πλησιάζουν πειρατές.

Συνεχίζοντας προς τα δυτικά, βρίσκεται η Τραγαία, στο κέντρο περίπου του νησιού, χωριό με πολλές βυζαντινές εκκλησίες, αρκετές από τις οποίες έχουν εικόνες του 11^{ου} και 12^{ου} αι. Ανάμεσά τους, **η Παναγία η Πρωτόθρονος** στο Χαλκί, ο Άγιος Αρτέμιος και άλλες. Στα αξιοθέατα της περιοχής περιλαμβάνεται και το Κάστρο της Τραγαίας.

Στις τοποθεσίες Αλιόνια, Αλιονάκια και Σκλάβες έχουν βρεθεί αρχαία νεκροταφεία.

Η Καλορίτσα είναι μια υπόγεια εντυπωσιακή σπηλιά, στην οποία υπάρχουν τρεις μικρές εκκλησίες με αξιόλογες τοιχογραφίες.

Κοντά στο Σαγκρί βρίσκεται επίσης το **Κάστρο του Απαλίου**.

Ο πύργος Γκράτσια στο Χαλκί, είναι πραγματικό φρούριο, με ψηλά τείχη και κινητή γέφυρα.

Προχωρώντας προς την Ποταμιά, βρίσκεται ο **πύργος της οικογένειας Μαρκόπου**. Η Ποταμιά φημίζεται για τα περιβόλια της.

Ακολουθούν οι Μέλανες, σε κοιλάδα με μαυριδερό χρώμα, από το οποίο και πήρε το όνομά του το χωριό. Απέχουν από τη Χώρα 8 χλμ. και ήταν ένα από τα πιο σημαντικά φέουδα του νησιού επί Λατινοκρατίας, με ιδιαίτερα οχυρό πύργο στο Κουρνοχώρι. Στην περιοχή υπάρχουν επίσης **οι πύργοι του Μάρκου Σανούδου, του Μαιρογένη και του φεουδάρχη Ντε Μαρί**.

Στο Φλεριά, κοντά στις Μέλανες, βρίσκεται ο **ημιτελής αρχαϊκός Κούρος**, ο οποίος είναι έργο του 7^{ου} αι. π.Χ. και έχει μήκος 6,40 μ. Μια άλλη διαδρομή οδηγεί από τη Χώρα στις νοτιοδυτικές ακτές του νησιού, περνώντας από το Γλινάδο, τον Άγιο Αρσένιο και τους Τρίποδες. Παράκαμη πριν από το Γλινάδο οδηγεί στο Γαλανάδο.

Έξω από το χωριό υψώνεται ο **πύργος του Μπελιόνα**, που χτίστηκε το 1250 ως εξοχική κατοικία του εντετού άρχοντα της περιοχής.

Οι Τρίποδες οφείλουν το όνομά τους σε αρχαίο τρίποδα που βρέθηκε εδώ. Χαρακτηριστικό είναι οι πολλοί ανεμόμυλοι.

Στα αξιοθέατα περιλαμβάνονται **η εκκλησία της Παναγίας της Τριποδιώτισσας**, με ωραίο τέμπλο και σπάνιες εικόνες, **η εκκλησία της Σταυροπηγής**, καθώς και ερείπια αρχαίου ελληνικού πύργου στην Πλάκα.

Η Τρίτη διαδρομή οδηγεί 4 χλμ. νότια της Χώρας, όπου βρίσκεται ο **παραθαλάσσιος οικισμός Αγίου Προκόπιου**. Πρόκειται για τουριστικό οικισμό με όμορφη παραλία, όπου υπάρχουν πολλά ταβερνάκια, μπαράκια και club.

1,5 χλμ. νοτιότερα συναντάτε τον επίσης τουριστικό οικισμό **της Αγίας Άννας**, γνωστό για τη μεγάλη αμμουδιά, 7 χλμ., όπως και για ένα σπάνιο είδος κέδρου.

Συνεχίζοντας πάντα προς το νότο, φτάνετε στην παραθαλάσσια πολιχνη της Μικρής Βίγλας, η παραλία της οποίας είναι δημοφιλής στους λάτρεις του σέρφινγκ και το καλοκαίρι κατακλύζεται από τροχόσπιτα και τουρίστες.

Η ΠΑΝΑΓΙΑ Η ΠΡΩΤΟΘΡΟΝΟΣ

Βρίσκεται στο Χαλκί Τραγαία, και ανήκει στην 2^η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων. Ο ναός, στη σημερινή του μορφή, ανήκει στο μεταβατικό σταυροειδή εγγεγραμμένο με τρούλο τύπο. Στην κόγχη της ημικυκλικής αψίδας του υερού σώζεται το σήθρονο. Το δυτικό τμήμα του ναού περιλαμβάνει το νάρθηκα, ο οποίος πλαισιώνεται προς βορρά από το παρεκκλήσι του Αγίου Ακίνδυνου και προς νότο από ορθογώνιο χώρο που καλύπτεται με καμάρα. Ο ναός διακοσμείται εσωτερικά από πέντε στρώματα ζωγραφικής, τα οποία ανάγονται στην παλαιοχριστιανική, μεσοβυζαντινή και υστεροβυζαντινή περίοδο.

Αρχιτεκτονικά κατατάσσεται στις αρχαιότερες εκκλησίες του μεταβατικού τύπου και χρονολογείται στο πρώτο μισό του 9ου αιώνα, ενώ αρχιτεκτονικά μέλη του ναού, που σώζονται και ανάγονται στην παλαιοχριστιανική εποχή, μαρτυρούν ότι ο ναός πρέπει να ήταν αρχικά βασιλική. Σύμφωνα με τις επιγραφές, έχουμε μια ανακαίνιση του ναού το έτος 1052 μ.Χ. Υπάρχει, επίσης, και μια επιγραφή που αναφέρει το έτος 1056 μ.Χ. και βρίσκεται στο παρεκκλήσι του Αγίου Ακίνδυνου. Μεταγενέστερες επισκευές και μετατροπές αναφέρονται σε επιγραφές του 16ου και 17ου αιώνα. Αναφορά στην εκκλησία της Πρωτόθρονος με τα παρεκκλήσια του Αγίου Γεωργίου και του Αγίου Ακίνδυνου γίνεται επίσης στα πατριαρχικά σιγίλλια του 16ου αιώνα.

Κατά τα έτη 1970-1972 έγιναν εργασίες συντήρησης των τοιχογραφιών. Αποκαλύφθηκαν τοιχογραφίες στη νότια καμάρα του ναού, η δε αποτέλιση των τοιχογραφιών του τρούλου έδειξε παλαιότερο στρώμα ζωγραφικής.

Η Παναγία λειτουργεί κανονικά μέχρι σήμερα σαν χριστιανικός ορθόδοξος σε λατρεία ναός.
τηλ: 22850-31003

ΤΟ ΑΝΑΚΤΟΡΟ ΤΩΝ ΙΗΣΟΥΪΤΩΝ

Λίγο έξω από τα τελευταία σπίτια του χωριού Μέλανες, μικρός αγροτικός δρόμος οδηγεί στα Καλαμίτσια, άγονη και σχεδόν έρημη περιοχή. Εκεί, στην άκρη μιας ρηματιάς εγκαταλειμμένο σήμερα και με έντονα τα σημάδια του χρόνου πάνω του, ξεπροβάλλει το Ανάκτορο των Ιησουϊτών.

Το οικοδόμημα αυτό του 17ου αι. κατασκευάστηκε από τον Ιησουΐτη Ροβέρτο Σωζέ, ο οποίος είχε τη φιλοδοξία να ιδρύσει στο νησί δουκάτο αντίστοιχο με εκείνο του Μάρκου Σανούδου.

Ο δραστήριος ηγούμενος ξόδευε μεγάλα χρηματικά ποσά για την κατασκευή όχι μόνο του επιβλητικού αυτού ανάκτορου αλλά και για τη μονή των Ιησουϊτών της Νάξου, όπως και για την Καπέλα του Κάστρου, η οποία αντικατέστησε το μικρό παρεκκλήσι που υπήρχε εκεί.

Το ανάκτορο διαθέτει ευρύχωρες αίθουσες, αποθήκες, μαγειρείο, καθώς και εντυπωσιακή σκάλα. Ο περίβολος του ήταν δενδροφυτευμένος, ενώ οι περιποιημένοι κήποι του φιλοξενούν μεγάλο περιστεριώνα και παρεκκλήσι.

Το 1773 το Τάγμα των Ιησουϊτών διαλύθηκε και το ανάκτορο πέρασε στην κατοχή του Τάγματος των Λαζαριστών αρχικά και των Σελεσιανών αργότερα, οι οποίοι και το εγκατέλειψαν οριστικά το 1927. Το 1949 τα κτήματα των μοναχών απαλλοτριώθηκαν από την ελληνική κυβέρνηση και μοιράστηκαν σε άκληρους χωρικούς της περιοχής. Το ανάκτορο έμεινε όπως το άφησαν, οι τελευταίοι μοναχοί, σιωπηλός μάρτυρας μιας εποχής που έχει παρέλθει ανεπιστρεπτά.

ΟΙ ΒΥΖΑΝΤΙΝΕΣ ΕΙΚΟΝΕΣ ΣΤΗ ΝΑΞΟ

Κατά τη διάρκεια περίοδο ιδρύθηκαν στη Νάξο πολλές εκκλησίες και μοναστήρια. Χρονολογούνται από τον 7^ο ως τον 14^ο αι. και περιλαμβάνουν υψηλής καλλιτεχνικής αξίας εικόνες, αγιογραφίες, ανάγλυφα και επιγραφές.

Στο Σαγκρί, στο νοτιοδυτικό μέρος του νησιού, υπάρχουν πολλά βυζαντινά και μεταβυζαντινά μνημεία, γι' αυτό και το χωριό έχει ονομασθεί «μικρός Μυστράς».

Οι πιο αξιόλογες από τις εκκλησίες αυτές είναι η Παναγία η Πρωτόθρονη, ο Άγιος Αρτέμιος και η Αγία Κυριακή, ναοί με ανεικονικές διακοσμήσεις, η Παναγία η Δροσιανή, με τοιχογραφίες του τέλους του 6^{ου} αι. και των αρχών του 7^{ου} αι., ο Άγιος Γεώργιος ο Διασορίτης, με εικόνες του 11^{ου} αι., καθώς και αρκετές εκκλησίες που ιδρύθηκαν επί Λατινοκρατίας.

Η ΣΜΥΡΙΔΑ: ΕΝΑ ΣΠΑΝΙΟ ΟΡΥΚΤΟ

Η σμύριδα, η «σιδηροβρώτης πέτρα» των αρχαίων, είναι ορυκτό οξείδιο του αργιλίου. Ήδη από την αρχαιότητα το χρησιμοποιούσαν ως λειαντικό ή στιλβωτικό υλικό, ενώ σήμερα χρησιμοποιείται επιπλέον ως αντιοξειδωτικό υλικό σε δάπεδα, πεζοδρόμια και επιφάνειες σκαλοπατιών.

Τα κοιτάσματα σμυρίδας της Νάξου είναι άριστης ποιότητας και τα πλουσιότερα στον κόσμο. Κοιτάσματα υπάρχουν και στη Σάμο, την Πάρο, την Ηρακλεία, τη Μικρά Ασία, και σε ορισμένες περιοχές των Η.Π.Α.

Η σμυριδοφόρος περιοχή της Νάξου εντοπίζεται στην περιοχή των χωριών Απείρανθος και Κόρινθος, στην περιοχή των όρων Απόλλωνα, Λιώνα και Μουτσούνας, καθώς και στην περιοχή του όρους Αμαζομάζι. Τα γνωστά αποθέματα σμυρίδας στη Νάξο ανέρχονται σε 1.000.000 τόνους περίπου.

Για να διευκολυνθεί η μεταφορά των μεταλλευμάτων από τα σμυριδοωρυχεία στα λιμάνια φόρτωσης, το 1925 κατασκευάστηκε εναέριο σύστημα μεταφοράς από την περιοχή εξόρυξης ως το σημείο φόρτωσης, στη Μουτσούνα με τέσσερις ενδιάμεσους σταθμούς στις Πεζούλες, τη Στραβολαγκάδα, τον Κοκόρνακα και τον Ασπαλαθροπό. Το εναέριο σύστημα μεταφοράς λειτουργήσει από το 1930 ως το 1979, οπότε η σμύριδα άρχισε να μεταφέρεται οδικώς. Το σύστημα αυτό εναέριας μεταφοράς είναι ένα από τα ελάχιστα που σώζονται στην Ελλάδα.

ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ

Με αεροπλάνο: Από το αεροδρόμιο Ελευθέριος Βενιζέλος (30 χλμ. από την Αθήνα), η Ολυμπιακή Αεροπορία δρομολογεί πτήσεις κατά τη διάρκεια όλου του χρόνου (διάρκεια πτήσης 45'.

Με φεριμπότ: Από τον Πειραιά εκτελούνται καθημερινά δρομολόγια για τη Νάξο. Η Νάξο είναι 103 ν.μλ. και το ταξίδι διαρκεί περίπου 6 ώρες.

Από τη Θεσσαλονίκη εκτελούνται τακτικά δρομολόγια όλο το χρόνο.

Με ταχύπλοο: Οι εταιρείες Dolphin Sea Lines και Strintzis – Blue Star δρομολογούν ταχύπλοα από Ραφήνα προς Νάξο σχεδόν όλο το χρόνο. Η Μίνοαν δρομολογεί και τα High Speed, τα οποία μεταφέρουν και αυτοκίνητα. Η διάρκεια του ταξιδιού από Ραφήνα και μερικές φορές και από Πειραιά, είναι 4 ώρες και 20'.

Τα λεωφορεία του ΚΤΕΛ για τη Ραφήνα (27 χλμ) αναχωρούν από το Πεδίον του Άρεως κάθε μισή ώρα.

Σε όλη τη διάρκεια του έτους, και ιδιαίτερα το καλοκαίρι, η Νάξος συνδέεται με φεριμπότ και με ταχύπλοα με τα περισσότερα νησιά του Αιγαίου, είτε με τις γραμμές από Πειραιά και Θεσσαλονίκη, είτε με τοπικά δρομολόγια.

ΠΑΡΑΛΙΕΣ

- Λίγο πιο πέρα από τη Γαλήνη βρίσκεται η ωραία παραλία Παγά Λιμнос.
- Η παραλία του χωριού Απόλλωνα, με παραθαλάσσια ταβερνάκια.
- Η παραλία της Μουισσοίνας με παραθαλάσσια ταβερνάκια.
- Η παραλία της Ψύλης Λιμνου και του Πανόρμου με εξαιρετική αμμουδιά.
- Η μεγάλη (7 χλμ.) αμμουδιά της Αγίας Άννας.
- Η παραλία του Αγίου Προκοπίου με ταβερνάκια, μπαράκια και club.
- Η παραλία της Μικρής Βίγλας, η οποία είναι δημοφιλής στους λάτρεις του σέρφινγκ και το καλοκαίρι κατακλύζεται από τροχόσπιτα και τουρίστες.

ΟΙ ΠΥΡΓΟΙ ΚΑΙ ΤΑ ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ ΤΗΣ ΝΑΞΟΥ

Ο επισκέπτης που θα περιηγηθεί τη Νάξο θα συναντήσει, εκτός από το Κάστρο της Χώρας, πολλούς πύργους. Οι περισσότεροι χτίστηκαν από τους Βενετούς, οι οποίοι τους χρησιμοποιούσαν για να αμύνονται από τις πειρατικές επιδρομές και για να επιβάλλουν την κυριαρχία τους στους ντόπιους.

Οι πύργοι ήταν χτισμένοι με πέτρα, χωρίς επίχρυσμα και χρώμα. Έχουν όψη αυστηρή και επιβλητική. Συνδυάζουν στοιχεία κυκλαδικής και δυτικής αρχιτεκτονικής και έχουν ελάχιστα ανοίγματα.

Τα μόνα διακοσμητικά στοιχεία στην πρόσοψη τους είναι μαρμάρινα υπέρθυρα και ανάγλυφες παραστάσεις.

Κύρια δυτικά στοιχεία της αρχιτεκτονικής τους είναι οι επάλξεις, οι πολειόστρες και η ζεματίστρα για την άμυνα, καθώς και η παρουσία εξέδρας-γύφουρας, που κρεμασμένη με αλυσίδες, ανέβαινε, καθιστώντας έτσι αδύνατη την είσοδο στον πύργο.

Η ΥΡΙΑ

Βρίσκεται στο Λιβάδι της Νάξου και ανήκει στην ΚΑ' Εφορεία Προϊστορικών Κλασικών Αρχαιοτήτων. Ένας ιερός τόπος στο κέντρο του Αιγαίου με αδιάκοπη ζωή και λειτουργία από τον 14^ο αι. π.Χ. ως τις μέρες μας. Λίκνο του ιωνικού ρυθμού της μνημειώδους ελληνικής αρχιτεκτονικής. Εντοπίστηκε (1982), ερευνήθηκε (1986-1996) και διαμορφώθηκε για το κοινό (1992-1996) από το Πανεπιστήμιο Αθηνών, σε συνεργασία με το Πολυτεχνείο του Μονάχου και με χρηματοδότηση των δύο αυτών Ιδρυμάτων, του Υπουργείου Πολιτισμού (έρευνα) και του Υπουργείου Αιγαίου (διαμόρφωση).

Στο ιερό των Υριών, στη θέση Λιβάδι της Νάξου η θρησκευτική δραστηριότητα ξεκινά από τα προϊστορικά χρόνια (130π.Χ.) και συνεχίζεται αδιάκοπα μέχρι σήμερα. Τη σημασία του χώρου πιστοποιούν, πέρα από τα εξαιρετικής σπουδαιότητας αρχιτεκτονικά ευρήματα, οι άφθονες αναθηματικές προσφορές που δεχόταν η λατρευόμενη σ' αυτό Θεότητα σε όλες τις περιόδους της ιστορίας του, ιδιαίτερα τις πρώιμες.

Η σημασία των κτηρίων που αποκαλύφθηκαν στα Ύρια είναι τόσο μεγάλη, ώστε η συζήτησή τους κατέλαβε αμέσως κεντρική θέση στη σχετική διεθνή βιβλιογραφία και στα εγχειρίδια της αρχαίας αρχιτεκτονικής. Αλλά και η συνέχεια της λατρείας, μοναδικά τεκμηριωμένη στα Ύρια, αποτελεί σπουδαίο ιστορικό στοιχείο. Η αδιάκοπη λατρεία του Διονύσου κατά την αρχαιότητα και του συγγενούς Αγίου Γεωργίου κατόπιν επιβεβαιώνεται τα άλλα

στοιχεία που υπάρχουν στη Νάξο και τεκμηριώνουν πολιτισμική συνέχεια από το 1500 π.Χ. τουλάχιστον κ.ε.

Την προφανώς υπαίθρια λατρεία, που διήρκεσε από τους Μυκηναϊκούς (1300-1100 π.Χ.) μέχρι τους Μεσογαιομετρικούς II χρόνους (800/750 π.Χ.), διαδέχονται τέσσερις φάσεις της ίδιας λατρείας με κέντρο ένα ναϊκό οικοδόμημα. Τα κτήρια βρέθηκαν σε αλληπάλλληλα υπερκείμενα στρώματα, στην ίδια θέση και με τον ίδιο προσανατολισμό.

Πρώτα χτίστηκε μονόχωρος ναός περί το 800 π.Χ., από ξυλοπλινθοδομή. Πιθανότατα πλημμύρα του γειτονικού ποταμού Βυβλίνη (σήμερα λέγεται Περίτσης) κατέστρεψε το πρώτο αυτό κτίριο, το οποίο αντικατέστησε, περί το 730 π.Χ., αίθουσα για μυστηριακές τελετές με τέσσερα

κλίτη (επιμήκη διαμερίσματα που χωρίζονται με κιονοστοιχίες) και περιφερειακά θρανία για τους πιστούς. Μετά την κατάρρευση για άγνωστους λόγους και τον δεύτερο ναό,

χτίζεται στην ίδια θέση και χρησιμοποιώντας κάποιους από τους παλαιότερους τοίχους, τρίτος ναός που χρονολογείται στον πρώιμο 7ο αι. π.Χ. Είχε τρία κλίτη και μια πρώιμη μορφή τετράστυλης πρόστασης. Ούτε ο τρίτος ναός λειτουργήσε για πολύ. Περί το τέλος του 7ου αι. π.Χ. η λατρεία έγινε πάλι υπαίθρια και είχε ως κέντρο της ένα τετράπλευρο πήλινο πόραιο (μαγκάλι), που βρέθηκε σχεδόν ακέραιο και είναι ορατό κάτω από το μαρμάρινο κατώφλι του αδούτου. Γύρω στο 580-570 π.Χ. άρχισε να χτίζεται ο τέταρτος και

μεγαλύτερος ναός, ο μόνος που διατηρήθηκε ορατός και αναστηλώθηκε. Πρόκειται για ένα εκατομπεδο αρχαϊκό ναό, ιωνικού ρυθμού. Ο ναός χτισμένος με το εγχώριο γρανοδιοριτικό πέτρωμα διαθέτει άδυτο (χώρο για μυστηριακή λατρεία), μαρμάρινη πρόσταση (κιονοστοιχία που μνημιοποιεί την είσοδο), μαρμάρινο βωμό, και είναι χωρισμένος σε τρία κλίτη από δύο τετράστυλες μαρμάρινες κιονοστοιχίες. Το ασταθές υπόδαφος και η μικρή εμπειρία στη θεμελίωση των αρχιτεκτόνων του αρχαϊκού κτιρίου, έκαναν αναγκαία μια μεγάλης κλίμακας επισκευαστική επέμβαση κατά τους ρωμαϊκούς χρόνους (1 ος αι. π.Χ). Τον 5ο αι. μ.Χ. ο ναός μετατράπηκε σε παλαιοχριστιανική βασιλική. Τη συνέχεια της λατρείας στον ίδιο χώρο για 3.300 χρόνια εξασφάλισε η ίδρυση του βυζαντινού ναυδρίου του Αγίου Γεωργίου στην άμεση γειτονία του αρχαίου ναού.

Το Ιερό περιβλήθηκε στους χρόνους της όψιμης αρχαιότητας από ευρύχωρο τετράπλευρο τέμενος, διαστάσεων τουλάχιστον 70 X 58 μ. το οποίο στα δυτικά ενσωμάτωνε ένα στωϊκό οικοδόμημα (δύο τετράγωνοι χώροι με στοά εμπρός από την είσοδο τους). Η συνέχιση της ανασκαφής κατά τις δύο τελευταίες ανασκαφικές περιόδους απέδειξε ότι το οικοδόμημα αυτό είναι τελετουργικό εστιατόριο (κτήριο για κοινά δείπνα κατά τις εορτές). Η παλαιότερη, αφηδωτή, οικοδομική φάση του εστιατορίου ανάγεται στους πρώιμους αρχαϊκούς χρόνους (7ος αιώνας π.Χ.). Στην κλασική του φάση (4ος αιώνας π.Χ.), μπορούσε να φιλοξενήσει δεκαοχτώ τουλάχιστον διακεκριμένους πιστούς που δευτενούσαν ξαπλωμένοι σε ανύκλιτρα. Όλος ο χώρος έδωσε άφθονη κεραμική από μαγειρικά και επιτραπέζια σκεύη.

Η έρευνα είχε ήδη διαγνώσει, ότι η Νάξος είχε πρωτοποριακό ρόλο στην ανάπτυξη όχι μόνο της πλαστικής αλλά και της αρχιτεκτονικής. Όμως τα πρώτα βήματα ανάπτυξης της μνημειακής ιωνικής αρχιτεκτονικής παρέμεναν άγνωστα. Με τον δεύτερο ναό των Υρίων τεκμηριώνεται ήδη από τον 8ο αιώνα π.Χ. η πρώτη γνωστή διαμόρφωση μνημειώδους εσωτερικού χώρου με μια εκπληκτική, για την εποχή, τετράκλιτη υπόστυλη ναϊκή αίθουσα. Με τον τρίτο ναό τεκμηριώνεται άμεσα η ζώλινη πρόστυλη πρόσοψη στους αρχαίους ναούς και με τον τέταρτο ναό, από το 580-550 π.Χ. αποκτάται το πρωιμότερο παράδειγμα λίθινου πρόστυλου ιωνικού ναού. Στον τελευταίο αυτό ναό εντοπίζονται με μεγάλη λεπτομέρεια τα μέχρι τώρα άγνωστα πρώτα βήματα της μνημειώδους ελληνικής μαρμάρινης αρχιτεκτονικής στη θεμελίωση της πρόστασης και του αδύτου, στη μορφή των κίωνων, στα επιβλητικά θυρώματα, στη διαμόρφωση των θριγκού και της μαρμάρινης στέγης. Πρόκειται, δηλαδή, για τις μορφές που επικράτησαν στην αρχαία αρχιτεκτονική και μέχρι σήμερα διατρέχουν τον παγκόσμιο πολιτισμό ως έκφραση του μνημειώδους.

Η ιστορία της τελετουργικής εστίασης στα ιερά και η δημιουργία ειδικών κτιρίων που την εξυπηρετούσαν παρακολουθείται επίσης στα Ύρια, με τις επάλληλες κατασκευές του αφηδωτού πρώιμου αρχαϊκού, του κλασικού και του υστερορωμαϊκού τελετουργικού εστιατορίου, σε χρόνους πολύ παλαιότερους από ό,τι ήταν ως σήμερα γνωστό.

Γενικά με το έκθεμα των Υρίων η πρωτοποριακή προσφορά της Νάξου στη διαμόρφωση της ελληνικής αρχιτεκτονικής μορφής αναλύεται στους επιστήμονες και συνειδητοποιείται από το κοινό.

Συγχρόνως, παρέχεται μια μοναδική εικόνα αδιάκοπης υπερτρισευλατούς συνέχειας υψηλού πολιτισμού στο κέντρο του Αιγαίου.
Τηλ: 2285 - 22.725

Η ΠΑΝΑΓΙΑ ΔΡΟΣΙΑΝΗ

έχουμε σε νεότερη εποχή από το Δούκα του Αιγαίου Πελάγους Ιωάννη Δ' Κρίστο (1555) και από άλλους. Επίσης στους τοίχους σώζονται επιγραφές του 6ου και 7ου αιώνα με δεητικό περιεχόμενο.

Εργασίες αναστήλωσης πραγματοποιήθηκαν το 1964. Ο καθαρισμός των τοιχογραφιών και η αποτέγχιση των νεότερων στρώματων κράτησε πολλά χρόνια (1964-1971).

Ανήκει στην 2^η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων

Ώρες λειτουργίας: Ανοιχτά καθημερινά

Τηλ: 22850-31003

Η εκκλησία βρίσκεται κοντά στο χωριό Μονή, στην περιοχή της Τραγαίας Νάξου. Είναι παλαιοχριστιανικός, τρούλαιος τρίκογχος ναός. Στη βόρεια πλευρά του εφάπτονται τρία μονόκλιτα παρεκκλήσια. Οι εσωτερικές επιφάνειες της εκκλησίας διακόπτονται με τοιχογραφίες διαφόρων φάσεων. Το παλαιότερο στρώμα τοιχογραφιών, το οποίο χρονολογείται στα τέλη του 6ου και αρχές του 7ου αιώνα, εντοπίστηκε στον τρούλο, στο ιερό και στη βόρεια κόγχη. Τα νεότερα στρώματα του τρούλου και της αφίδας, χρονολογημένα στο 13ο και 14ο αιώνα, έχουν αποτεγχιστεί.

Ο ναός πιθανόν να υπήρξε αρχικά το καθολικό μοναστηριού. Πληροφορίες για τη Δροσιανή

Ο ΠΥΡΓΟΣ ΧΕΙΜΑΡΡΟΥ

Είναι ένα από τα σημαντικότερα μνημεία της Νάξου, σήμα κατατεθέν του νησιού όπως και η πόλη του αρχαϊκού νησιού του Απόλλωνα, η "Πορτάρα". Ο πύργος βρίσκεται στη νοτιοανατολική πλευρά της Νάξου, στη μέση περίπου του δρόμου ανάμεσα στο Ζα, το ψηλότερο βουνό της Νάξου και τη θάλασσα, σ' ένα ύψωμα που ορίζεται από τους δύο χείμαρρους, το Χείμαρρο ανατολικά και τα Πετρώνια δυτικά.

Παρόμοιοι πύργοι είναι ευρύτατα διαδεδομένοι στο Αιγαίο, από τους περισσότερους όμως δεν διακρίνονται παρά μόνο τα θεμέλια, ενώ ο πύργος του Χειμάρρου σώζεται στο εντυπωσιακό ύψος των 15 σχεδόν μέτρων. Αρκετά καλά σώζεται η εξωτερική του όψη, ενώ μεγάλα τμήματα της εσωτερικής επένδυσης έχουν καταρρεύσει ή είναι ετοιμόρροπα. Τα τελευταία χρόνια το μνημείο έχει

υποστεί πολλές φθορές, πράγμα που φαίνεται αμέσως αν δει κανείς τις φωτογραφίες των αρχών της δεκαετίας του '70 και αν διαβάσει κανείς παλαιότερες περιγραφές: το 1923 ένας μελετητής σημειώνει ότι το ύψος του πύργου είναι 17 μ.

Η κάτοψη του είναι κυκλική, με εξωτερική διάμετρο 9,20μ. και εσωτερική 7,12μ. Οι τοίχοι έχουν πάχος 1,10μ. και είναι διπλοί, κτισμένοι με ντόπιο μάρμαρο χωρίς συνδετικό υλικό, με πολύ προσεγμένη συναρμογή: είναι φανερή η υψηλή ποιότητα της αρχαίας λιθοτεχνίας. Την εξωτερική πλευρά της λιθοδομής αποτελούν μεγάλες ορθογωνισμένες πέτρες που το μήκος τους ποικίλει από 0,58μ. ως 2 μ. και το πλάτος τους από 0,35μ. ως 0,40μ. Σε μερικές διακρίνονται λατομικά σημεία: Λ, V, Ο, που διευκόλυναν τους μαστόρους να τις τοποθετήσουν στη σωστή τους θέση.

Η εσωτερική επένδυση αποτελείται από πέτρες διαφόρων μεγεθών που μόνο στη οριζόντια πλευρά έχουν δουλευτεί. Στη νότια πλευρά υπάρχει η θύρα, και ακριβώς από πάνω της, αλλά σε ύψος 10μ. από το έδαφος, δηλαδή στον δεύτερο όροφο, είναι το μοναδικό παράθυρο του πύργου. Τα μόνα άλλα ανοίγματα είναι υδρορροές και πολεμίστρες (τοξοθυρίδες) που εξωτερικά διακρίνονται σαν στενές σχισμές ενώ εσωτερικά φαρδαινούν αρκετά, ώστε να δίνουν χώρο στους τοξότες να κινηθούν.

Στο εσωτερικό διακρίνεται ισόγειο και τρεις όροφοι, που τη θέση τους μπορούμε να συμπεράνουμε από τις υποδοχές για τα δοκάρια του πατώματος (δοκοθήκες). Αριστερά από την είσοδο μία σκάλα με μαρμάρινα σκαλοπάτια, πακτωμένα στον τοίχο, οδηγεί ακτινωτά προς τα πάνω. Τα κατώτερα σκαλοπάτια λείπουν και προφανώς έχουν αφαιρεθεί, αλλά σώζονται τα υπόλοιπα μέχρι το πλατύσκαλο του δεύτερου ορόφου. Από και πέρα δεν υπάρχουν, αλλά θα έφταναν, όπως και στον πύργο του Αγίου Πέτρου στην Άνδρο, ως τον ανώτατο όροφο. Η κορυφή του πύργου δεν σώζεται και δεν έχουν βρεθεί στοιχεία που να μας δείχνουν πώς θα ήταν η στέγη: κάποιοι μελετητές όμως υποθέτουν ότι θα ήταν επίπεδη, με πολεμίστρες.

Τον πύργο περιβάλλει ένα περίπου τετράγωνο περιτείχισμα με πλευρά 35μ., που διατηρείται καλύτερα στη νότια και στο μεγαλύτερο μέρος της δυτικής και ανατολικής πλευράς, ενώ τμήματα της βόρειας πλευράς ξαναχρησιμοποιήθηκαν σε νεότερες κατασκευές. Ο τοίχος είναι κτισμένος με άνισες σε μέγεθος ορθογωνισμένες πέτρες, έχει πάχος 1μ. και στα καλύτερα σωζόμενα τμήματα φτάνει σε ύψος τα 2μ. Όλο όμως το εσωτερικό του και μεγάλο μέρος της εξωτερικής πλευράς έχει σκεπαστεί με χόμα και έτσι δεν φαίνεται η εσωτερική όψη του τοίχου, ούτε διακρίνονται πύργοι ή άλλα προκτίσματα.

Παρόμοιοι πύργοι, άλλοτε κυκλικοί κι άλλοτε ορθογώνιοι, αφθονούν στο Αιγαίο. Στην ίδια τη Νάξο υπάρχουν κι άλλοι, με καλύτερα σωζόμενο τον Πύργο της Πλάκας. Στη Σέριφο, όπου έγινε μια αρκετά προσεκτική έρευνα, έχουν καταγραφεί πάνω από πενήντα, στην Κέα εβδόμηντατρείς, και άλλοι έχουν εντοπιστεί στην Κίθνο, στη Σέριφο, στην Αμοργό, στη Μύκονο, στην Πάρο, στην Τήνο. Δεν έχουν ακόμα μελετηθεί διεξοδικά κι έτσι η ακριβής χρονολόγηση και η χρήση τους δεν είναι απόλυτα ξεκαθαρισμένη. Γενικά επικρατούσε η άποψη ότι αποτελούσαν οχυρά καταφύγια του πληθυσμού στα ταραγμένα ελληνοσλαβικά χρόνια. Φαίνεται όμως ότι άρχισαν να κτιζονται ήδη από τον 6ο αιώνα π.Χ. και η χρήση τους ποικίλει ανάλογα με την εποχή και τη θέση τους. Στις πλούσιες σε μέταλλα δυτικές Κυκλάδες, όπως η Κίθνος, η Σέριφος, η Σίφνος, είναι σχεδόν βέβαιο ότι, μερικοί τουλάχιστον, είχαν κάποια σχέση με την προστασία των μεταλλευτικών και μεταλλουργικών δραστηριοτήτων και δεν είναι ίσως τυχαίο ότι ο Πύργος του Χειμάρρου βρίσκεται κοντά στην περιοχή της Νάξου που παράγει την πολύτιμη σμύριδα. Άλλοι πύργοι που βρίσκονται σε πλούσιες αγροτικές περιοχές δεν αποκλείεται να ήταν οχυρωμένες αγροπαύλειες, ανάλογες με τους μεσαιωνικούς πύργους που αφθονούν στην Νάξο. Πάντως μια τέτοια αμυντική εγκατάσταση δύσκολα θα μπορούσε να είναι έργο των χωρικών και δεν αποκλείεται να αποτελούσε μέρος ενός μεγαλύτερου αμυντικού συστήματος. Σύμφωνα με κάποιον μελετητή, ο Πύργος του Χειμάρρου ήταν βάση μιας μικρής στρατιωτικής μονάδας και καταφύγιο για τους κατοίκους των γύρω οικισμών και των ζώων τους.

Το μνημείο είναι γνωστό από τις περιγραφές παλαιών περιηγητών και μία πρώτη, σύντομη, μελέτη από τον Άγγλο αρχαιολόγο J.P. Droop, δημοσιεύτηκε το 1923. Λεπτομερέστερη έρευνα και αποτύπωση έκανε ο Γερμανός L. Haselberger, το 1971 και το 1972. Από την εποχή εκείνη χρονολογούνται και οι πρώτες προσπάθειες της Εφορείας Κυκλάδων για τη στήριξη και αποκατάσταση του μνημείου: τοποθετήθηκε αλεξικέρινο και σε μερικά σημεία στερεώθηκε η εσωτερική όψη. Τώρα όμως, ύστερα από πολύχρονες κοινές προσπάθειες της Εφορείας Κυκλάδων και της Κοινότητας Φιλοτίου, το έργο εντάχθηκε στη ΣΑΕ 033/2 του Υπουργείου Αιγαίου, χρηματοδοτούμενη με

100.000.000 δρχ., και είναι πλέον δυνατό να γίνει η ολοκληρωμένη μελέτη και αποκατάσταση που ταιριάζει στον πύργο.

Το έργο αυτό είναι πολύ σημαντικό όχι μόνο γιατί θα σωθεί ένα από τα σπουδαιότερα μνημεία των Κυκλάδων, αλλά γιατί με την λεπτομερή αποτύπωση και μελέτη είναι βέβαιο ότι θα απαντηθούν μερικά από τα ερωτήματα σχετικά με τους αρχαίους πύργους, τη χρονολόγηση και τη λειτουργία τους, θα συμπληρωθεί κάποιο κενό στην κατανόηση της ιστορίας της Νάξου, και θα γνωρίσουμε πτυχές της ζωής στην αρχαιότητα.

Ανήκει στην ΚΑ΄ Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων.

Ώρες λειτουργίας : ο χώρος είναι διαρκώς ανοιχτός

Τηλ: 22850 - 22.725

ΤΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΤΗΣ ΝΑΞΟΥ

<u>ΟΝΟΜΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΥ</u>	<u>ΤΗΛΕΦΩΝΑ</u>	<u>ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ</u>
ACROYALI Hotel	22850-22552,22054	C
ADONIS Hotel	22850-67060,67023	C
AEGEON Furnished Apartments	22850-23478,23479	C
AEOLIS Hotel	22850-22321,23601	C
AGIA ANNA Hotel	22850-41870,42576	C
AGIOS PROKOPIOS Hotel Apartments	22850-42560	C
AGNANTI Furnished Apartments	22850-42080,41463	C
AMMOS STUDIOS Apartments and Studios	22850-25295,26418	A
ANASTASSIA Hotel	22850-24202,22002	C
ANATOLI Hotel	22850-24426,25455	C
ANIXIS RESORT Hotel Apartments	22850-26475	D
ANIXIS Traditional Hotel	22850-22932,22112	D
ANTONINA Furnished Apartments	22850-42680	D
APOLLON Hotel	22850-22993,22468	B
ARTEMIS Hotel	22850-41150,41151	C
ASTERIA Hotel	22850-23002,23004	C
ATHINA Apartments and Studios	22850-41153,41154	N/A
BIRBAS Furnished Apartments	22850-42676	C
BLUE SKY Furnished Apartments	22850-24341	C
CAVOS Furnished Apartments	22850-23355,24142	D
CHATEAU ZAVGOLI Hotel	22850-22993,26802	N/A
CORONIS Hotel	22850-22297,22298	C
DESPINA Hotel	22850-42009	C
DILINO Furnished Apartments	22850-41660,41661	D
DIMITRA Furnished Apartments	22850-42060	C
ESPERIDES Hotel	22850-22010,22011	C
FIKAS Hotel	22850-22800,22802	C
GALAXY Hotel	22850-22422,22424	B
GALINI Hotel	22850-22114,22516	D
GLAROS Hotel	22850-23101	C
GOLDEN BAY Furnished Apartments	22850-41900,41902	C

GROTTA Hotel	22850-22215,22001	C
HELMOS Hotel	22850-22455,22474	C
HERMES Hotel	22850-22220,23928	C
HOLIDAYS Hotel	22850-25790,25791	B
ILIOVASILEMA Hotel	22850-23222,23223	C
IRIA BEACH Furnished Apartments	22850-24178,42601	C
KATERINA Hotel	22850-42537	C
KYMATA Hotel	22850-22438,22080	C
LIANOS STUDIOS Studios	22850-75376	B
LIANOS VILLAGE Hotel	22850-26366	C
MARANDI VILLA Furnished Apartments	22850-24652,24784	A
MATHIASOS VILLAGE Bungalows	22850-22200,23300	B
MIKRI VIGLA Bungalows	22850-75241,75243	B
MYLOS Furnished Apartments	22850-41922	C
NAXOS BEACH Hotel	22850-22928	C
NAXOS BEACH II Hotel	22850-26590	C
NAXOS FILOXENIA Furnished Apartments	22850-62100	C
NISSAKI Hotel	22850-25710,25714	C
OCEANIS Hotel	22850-22436,22826	D
ORKOS VILLAGE Traditional Hotel	22850-75321	C
PANORAMA Hotel	22850-24404	C
PANORAMA Traditional Studios	22850-75484,26938	A
PANORMOS Hotel	22850-22510,25326	D
PANTHEON Hotel	22850-24335	D
PIRGOS ZEYGOLI Hotel	22850-26123	C
PLAGE-ANIXIS Hotel	22850-26475	D
PLAKA BEACH Studios	22850-42700	N/A
PORTO NAXOS Hotel	22850-23970,23972	A
POSEIDON Hotel	22850-25078	D
PROTEAS Furnished Apartments	22850-26134,26135	B
RENETTA Hotel	22850-22952	C
SEMELI Hotel	22850-41977	C
SERGIS Hotel	22850-23195,23550	C
SOFIA LATINA Hotel	22850-22516,22114	C
SPHINX Hotel	22850-23811,23348	C
SPYROS Furnished Apartments	22850-24854	C
SUMMER DREAM Furnished Apartments	22850-42663	C
SUNSHINE BEACH Furnished Apartments	22850-22339	C
SYRIANOS Hotel	22850-23005,23430	D
TO HORIO TOU KAVOURA Bungalows	22850-23705,25580	B
ZEUS Hotel	22850-25454,23357	C

ΠΑΡΟΣ

Η Πάρος βρίσκεται στο κέντρο των Κυκλάδων, δυτικά της Νάξου. Η έκτασή της ανέρχεται σε 194,46 τ.χλμ. και το μήκος των ακτών της σε 118 χλμ.

Ψηλότερη κορυφή της είναι ο Προσήτης Ηλίας, (776 μ.), στο κέντρο του νησιού.

Οι ακτές του νησιού είναι περισσότερο διαμελισμένες στα βόρεια, όπου σχηματίζεται ο μεγάλος τετραγωνικός όρμος της γραφικής Νάουσας, ένα από τα πιο όμορφα λιμανάκια του Αιγαίου.

Στο υπέδαφος της Πάρου υπάρχουν κοιτάσματα λευκού μαρμάρου. Το πάριο μάρμαρο, με ομοιογένεια και μεγάλη διαφάνεια, ήταν γνωστό από την αρχαιότητα ως το καλύτερο της Ελλάδας. Από αυτό το μάρμαρο είχαν κατασκευαστεί πολλοί αρχαίοι ναοί και είχαν φιλοτεχνηθεί πολλά αγάλματα.

Το κλίμα του νησιού είναι ξηρό, με ήπιους χειμώνες και λίγες βροχοπτώσεις. Το καλοκαίρι, τα μελέμια μετριάζουν τη ζέση του καλοκαιριού.

Στην Πάρο υπάρχουν σημαντικοί υδροβιότοποι, όπως αυτοί στην Αλυκή, στα Λιβάδια της Παροικιάς, στις Κολυμπήθρες της Νάουσας, στη Χρυσή Ακτή, στη Σάντα Μαρία, στον Κάμπο, στην περιοχή Πούντας, στον Μάλο. Η Πάρος παρουσιάζει ιδιαίτερη τουριστική ανάπτυξη κατά τα τελευταία χρόνια. Σε αυτό συνέβαλαν οι όμορφες και καθαρές παραλίες του νησιού, η γραφικότητα των οικισμών με την παραδοσιακή αρχιτεκτονική τους, αξιοθέατα όπως η κοιλάδα με τις πεταλούδες ή η αμμονοδιά με το απaráμιλλο φυσικό κάλλος στις Κολυμπήθρες, αξιόλογες εκκλησίες όπως η Καταπολιανή (ή Εκατονταπηλιανή), τα μοναστήρια της Λογγοβάρδας, και του Χριστού του Δάσου, καθώς και πολλά άλλα αξιοθέατα.

Το αποτέλεσμα είναι το νησί να κατακλύζεται κάθε καλοκαίρι από χιλιάδες Έλληνες και ξένους επισκέπτες, που έρχονται εδώ για να περάσουν πραγματικά αξέχαστες διακοπές.

Παρά την ραγδαία τουριστική ανάπτυξη, η Πάρος, αντίθετα με άλλα τουριστικά νησιά, έχει προσπαθήσει να πετύχει ισόρροπη ανάπτυξη όλων των τομέων της οικονομίας της.

Στο νησί έχουν βρεθεί ίχνη κατοικιών από τα τέλη της 4^{ης} χιλιετίας π.Χ. Από την εποχή του Κυκλαδικού ήδη πολιτισμού, η Πάρος υπήρξε σημαντικό οικονομικό και πολιτισμικό κέντρο. Ανέπτυξε σχέσεις με τους Μινωίτες και τους Μυκηναίους, δέχθηκε αθηναίους αποίκους και ίδρυσε δική της αποικία στη Θάσο, στην οποία άλωστε και όφειλε εν πολλοίς την ισχύ της, λόγω των εκεί χρυσορυχείων. Ίδρυσε επίσης αποικία στις ακτές της Δαλματίας και είχε εμπορικές σχέσεις με περιοχές από την Προποντιδα ως την Αίγυπτο. Σημαντικός ήταν ο ρόλος της Πάρου κατά τους βυζαντινούς χρόνους, οπότε ιδρύθηκε μία από τις σημαντικότερες εκκλησίες, η Καταπολιανή. Τα επόμενα χρόνια η Πάρος ακολούθησε τις τύχες των άλλων νησιών των Κυκλάδων.

Η ΠΑΡΟΙΚΙΑ

Γνωστό κέντρο παραθερισμού από τα παλιά χρόνια, η Πάρος κατέχει ξεχωριστή θέση μεταξύ των Κυκλάδων στις προτιμήσεις.

Πυρήνας της Παροικιάς είναι το Κάστρο. Χτίστηκε τον 13^ο αι. στο μοναδικό ύψωμα της πόλης από τους Ενετούς, οι οποίοι χρησιμοποιούσαν αρχιτεκτονικά μέλη από τον αρχαίο ναό της Δήμητρας. Στη θέση του αρχαίου ιερού έχει χτιστεί η εκκλησία του Αγίου Κωνσταντίνου, μια από τις πιο σημαντικές των Κυκλάδων, με ξυλόγλυπτο τέμπλο και αξιόλογες μεταβυζαντινές εικόνες. Στο Κάστρο υπάρχουν ερείπια από τον βενετσιάνικο ναό του

Χριστού.

Η Μονή Αγίων Αναργύρων, που βρίσκεται στο ψηλότερο σημείο της Παροικιάς, μέσα σε πευκοδάσος, έχει χτιστεί το 1660. Νότια του λόφου της Αγίας Άννας βρισκόταν **το Ασκληπιείο**, καθώς και **το ιερό του Πυθίου Απόλλωνα**.

Βορειοανατολικά της Παροικιάς, βρισκόταν **το Αήλιον**, ιερό του Απόλλωνα, της Αητοΐς και της Αρτεμης.

Στο λόφο του Προφήτη Ηλία σώζονται ερείπια από ιερά από ιερά της Αφροδίτης και του Δία.

Στην Παροικιά έχει ανακαλυφθεί νεκροταφείο του 3^{ου}-4^{ου} αι. μ.Χ. με σημαντικά κτερίσματα.

Στην Παροικιά, κοντά στο Αρχαιολογικό Μουσείο, βρίσκεται επίσης το σπίτι της ηρωίδας του 1821 Μαντιώ Μαυρογένους, η οποία καταγόταν από την Πάρο.

ΠΕΡΙΗΓΗΣΗ ΣΤΟ ΝΗΣΙ

Ξεκινώντας από την Παροικιά με κατεύθυνση βορειοανατολική, σε περίπου 4 χλμ., οι άντρες θα έχουν την ευκαιρία να επισκεφτούν τη Μονή Λογγοβάρδας, αφιερωμένη στη Ζωοδόχο Πηγή. Ιδρύθηκε το 1638 και σήμερα στεγάζει αξιόλογη βιβλιοθήκη, εικόνες εξαιρετικής τέχνης, καθώς και εργαστήριο χειροτεχνίας. Στη μονή, που εντυπωσιάζει με την επιβλητική αρχιτεκτονική της, απαγορεύεται η είσοδος στις γυναίκες.

Ο ίδιος δρόμος οδηγεί **στη Νάουσα**, σημαντικό τουριστικό κέντρο σε απόσταση 10 χλμ. από την Παροικιά κι ένα από τα πιο γραφικά λιμανάκια του Αιγαίου. Παρά τη μεγάλη τουριστική ανάπτυξη κατά τα τελευταία χρόνια, η Νάουσα δεν έχει χάσει τη γραφικότητά της.

Στα αξιοθέατα της Νάουσας περιλαμβάνονται:

- Τα λείψανα του βενετσιάνικου κάστρου (**Καστέλι**). Στην είσοδο του μικρού λιμανιού, χτίστηκε τον 15^ο αι. από τον ενετό άρχοντα της Πάρου Σομαρίτα. Ιδιότυπο οχυρωματικό έργο, είναι κατασκευασμένο από σχιστόλιθους και ακανόνιστες πέτρες. Τμήματα της λιθοδομής του παλιού τείχους είναι πεσμένα στη θάλασσα.

- **Η Μονή του Αγίου Ανδρέα**, ιδιωτικό μοναστήρι, με επίχρυσο τέμπλο του 17^{ου} αι. κτητορικούς τάφους του 1718.

- **Ο Άγιος Αθανάσιος** στην είσοδο του χωριού, χτίστηκε τον 17^ο αι. όπως και **ο Άγιος Γεώργιος**. Διαθέτει ξυλόγλυπτο τέμπλο και εικόνες του ίδιου αιώνα

- Δεν νοείται επίσκεψη στην Πάρο χωρίς μάνιο στις Κολυμπήθρες, μια από τις ωραιότερες αμμουδιές των Κυκλάδων. Περιοχή μοναδικού φυσικού κάλλους, με τεράστιους βράχους διαμορφωμένους από τη φύση σε περίεργα σχήματα.

- Στην τοποθεσία Πλαστήρας έχουν βρεθεί Πρωτοκυκλαδικά ειδώλια, τα οποία οι αρχαιολόγοι κατέταξαν σε ιδιαίτερη ομάδα με κοινά χαρακτηριστικά.

Εγκαταλείποντας τη Νάουσα με κατεύθυνση τη Μάρπησσα, 10,5 χλμ. νότια, χτισμένη σε λόφο στην κορυφή του οποίου δεσπόζει **το μοναστήρι του Αγίου Αντωνίου**.

Κοντά στη Μάρπησσα βρίσκονται **τα χωριά Λογαράς, Μάρμαρα και Πίσω Λιβάδι**. Στην ευρύτερη περιοχή βρίσκονται τα ερείπια κάστρου στην κορυφή του λόφου του Κεφαλού. Το κάστρο έχει χτιστεί το 1500 περίπου, από τον ενετό άρχοντα της Πάρου Α.Σομαρίτα. η μονή του Αγίου Αντωνίου είναι χτισμένη τον 16^ο αι.. Διαθέτει χαρακτηριστικό ξυλόγλυπτο τέμπλο και μεγάλης

αξίας εικόνες. Το Πάσχα γίνεται αναπαράσταση των Παιών του Χριστού.

Ακολουθώντας τον δρόμο προς τα ανατολικά, μετά από 7 χλμ. βρίσκεται **ο Άγιος**, παραθαλάσσιο οικισμό με θαυμάσιες αμμουδιές. Ανάμεσά τους και η Χρυσή Ακτή, μήκους ενός χιλιόμετρου περίπου, όπου κάθε χρόνο στις αρχές Αυγούστου διεξάγεται πρωτάθλημα σέρφινγκ. Ακόμα, σώζεται τμήμα των αρχαίων νεώσοικων. Πρόκειται για ορύγματα στον συμπαγή βράχο, όπου οι Πάριοι έσπυραν για φύλαξη τα σκάφη τους.

Συνεχίζοντας στον περιμετρικό δρόμο 10 χλμ. δυτικά από τον Δρικό υπάρχει η διασταύρωση που οδηγεί στην **Αλυκή**, παραθαλάσσιο οικισμό με καθαρή και ήρεμη θάλασσα. Κοντά στην Αλυκή, μέσα στην θάλασσα διακρίνονται ερείπια αρχαίας πόλης.

Βορειότερα βρίσκεται το **αεροδρόμιο του νησιού**, ενώ 7 χλμ. από τη διασταύρωση προς Αλυκή και μετά ο δρόμος οδηγεί στις πεταλούδες και **στη Μονή Χριστού του Λάσου**.

Οι Πεταλούδες είναι μια κοιλάδα κοντά στα Ψυχοπιανά, όπου κατά τους καλοκαιρινούς μήνες κάνει την εμφάνισή του ένα ασυνήθιστο είδος πεταλούδας. Τον Σεπτέμβριο, οι θηλυκές πεταλούδες εγκαταλείπουν την κοιλάδα. Ταξιδεύοντας μόνο νύχτα, πηγαίνουν σε περιοχές με θαμνώδη βλάστηση, όπου γεννάνε τα αυγά τους και πεθαίνουν.

Η Μονή του Χριστού του Λάσου (18^{ος} αι.) αφιερωμένη στη Μεταμόρφωση του Σωτήρα, βρίσκεται νότια της Παροικίας στη θέση Ψυχοπιανά. Εδώ υπάρχει και ο τάφος του Αγίου Αρσενίου, προστάτη του νησιού μαζί με την Οσία Θεοκτίστη. Στη μονή επιτρέπεται η είσοδος μόνο σε γυναίκες.

Η δεύτερη διαδρομή με αφετηρία πάλι την Παροικιά, οδηγεί στο κέντρο του νησιού. Πρώτο χωριό που συναντάτε προς τα ανατολικά είναι το Μαράθι, όπου βρίσκονται τα λατομεία μαρμάρου.

Από το Μαράθι, κατευθύνεστε προς **τη Μονή της Παναγίας Θαψάνων**, η οποία ιδρύθηκε το 1935 πάνω στα ερείπια μονής του 17^{ου} αι.

Προχωρώντας περισσότερο, θα φτάσετε **στον Κώστο**, γενέτειρα του δάσκαλου του γένους Αθανασίου Πάριου (1721-1813). Στον Κώστο υπάρχει η εκκλησία του Αγίου Παντελεήμονα με θαυμάσιο τέμπλο της ίδιας εποχής.

Οι Λεύκες 12 χλμ. νοτιοανατολικά από την Παροικιά, είναι ένα από τα πιο ωραία χωριά της Πάρου. Χτισμένο στα ριζά χαμηλών λόφων, εντυπωσιάζει τον επισκέπτη με τα κάτασπρα, πηγμένα στο πράσινο σπιτάκια του, τα στενά δρομάκια, τον κλακόστρωτο πεζόδρομο και τους ερειπωμένους. Είναι ίσως το πιο καλοδιατηρημένο παραδοσιακό χωριό της Πάρου. Στο χωριό θα δείτε **την εκκλησία της Αγίας Τριάδας**, μια από τις μεγαλύτερες του νησιού και από τις σημαντικότερες των Κυκλάδων, με δυο αριστουργηματικά κωδωνοστάσια από παριανό μάρμαρο και αξιόλογες εικόνες.

Στην είσοδο του χωριού λειτουργεί εργαστήριο αγγειοπλαστικής και λαϊκής ζωγραφικής.

Λεξιπρόσεκτα είναι **τα κτίρια της Κοινότητας και του Δημοτικού Σχολείου**, αλλά και το οίκημα του παραδοσιακού καφενείου.

Στο χωριό έχει στηθεί μνημείο για τους αγωνιστές της Εθνικής Αντίστασης.

Κατά τους καλοκαιρινούς μήνες, οργανώνονται εδώ εκθέσεις ζωγραφικής.

ΤΟ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΤΗΣ ΕΚΑΤΟΝΤΑΠΥΛΙΑΝΗΣ

Η συλλογή του Εκκλησιαστικού Μουσείου της Εκατονταπυλιανής άρχισε να συγκροτείται στις αρχές του 20^{ου} αι. Εδώ συγκεντρώθηκαν εικόνες που υπήρχαν επί αιώνες στην Εκατονταπυλιανή, αλλά και σε άλλους ναούς (κυρίως της Παροικίας). Μετά τη συντήρησή τους, οι εικόνες επανекτιθένται από το 1993 σε κατάλληλα διαμορφωμένο χώρο των κελιών της μονής.

Στην πρώτη αίθουσα εκτίθεται μικρό μέρος από το σύνολο των εικόνων του ναού, στο παρεκκλήσι ξυλόγλυπτα, ενώ στην τρίτη αίθουσα εκκλησιαστικά κεμήλια και έργα αργυροχοίας.

Οι περισσότερες από τις εικόνες που εκτίθενται είναι έργα της Κρητικής Σχολής. Οι πιο παλιές από αυτές είναι ο Άγιος Σπυρίδων, η Σταύρωση και ο Άγιος Γεώργιος.

Πάντως η πιο γνωστή εικόνα της συλλογής είναι η μεγάλη δίζωνη εικόνα με την Παναγία την Εκατονταπυλιανή. Στο κάτω μέρος της εικόνας απεικονίζεται το τρικάρτο πλοίο του δωρητή Φραντζέσκου Νατάλλη να πλέει προς απόκρημη ακτή.

ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥ

Το Αρχαιολογικό Μουσείο βρίσκεται στην Παροικιά της Πάρου και ανήκει στην ΚΑ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων. Το 1960 κτίσθηκε, σε επαφή με το Γυμνάσιο, μία μεγάλη αίθουσα για να στεγάσει τα αρχαία που μέχρι τότε φυλάσσονταν στα κελιά της Καταπολιανής. Στα τέλη της δεκαετίας του 1960 κτίσθηκε η δεύτερη αίθουσα και το 1995 ξεκίνησε η κατασκευή της επέκτασης του Μουσείου.

Στις τρεις αίθουσες, στη στεγασμένη στοά και στον αύλειο χώρο αυτού του λουσμένου στο φως μουσείου έχετε την ευκαιρία να θαυμάσετε εξαιρετικά δείγματα του πολιτισμού που άνθησε στις Κυκλάδες.

Τα εκθέματα χρονολογούνται από την Προϊστορική έως την Ρωμαϊκή εποχή.

Στη μεγάλη αίθουσα που βρίσκεται στο άκρο αριστερά της στεγασμένης στοάς, εκεί όπου εκτίθενται με χρονολογική σειρά σημαντικά αντικείμενα της ιστορίας του νησιού, υπάρχουν και ευρήματα από τους προϊστορικούς οικισμούς στο Σάλιαγκο, στο Κάστρο της Παροικιάς και στις Κουκουναριές.

Ακόμα, υπάρχει η επιτύμβια στήλη του τέλους του 8^{ου} αι. π.Χ. με την παράσταση καθιστής γυναικείας μορφής, καθώς και ένα από τα τρία τμήματα του «Πάρου Χρονικού».

Στην άλλη αίθουσα, δεξιά μετά την είσοδο, εκτίθενται τα αγάλματα της Γοργούς, της Νίκης και της καθιστής Δήμητρας. Επίσης, κορμοί Κούρων και Κορών και αναθηματικά ανάγλυφα, σε ένα από τα οποία απεικονίζεται πιθανόν ο ποιητής Αρχύλοχος σε σκηνή νεκρόδειπνου ή συμποσίου.

Στην αυλή του μουσείου μπορείτε να δείτε αρχιτεκτονικά μέλη από τους σημαντικότερους αρχαίους ναούς του νησιού, επιτύμβιες και αναθηματικές στήλες, αγάλματα, ανθρωπόμορφες σαρκοφάγους, καθώς και ένα ψηφιδωτό. Συλλογές που περιλαμβάνει:

Αίθουσα Α: Γλυπτά αρχαϊκών και κλασικών χρόνων

Αίθουσα Β: Ευρήματα κεραμική, μικροτεχνία και γλυπτική Νεολιθικά, Πρωτοκυκλαδικά, Μυκηναϊκά, Γεωμετρικά, Αρχαϊκά, Κλασικά, Ελληνιστικά

Λίθιο: Γλυπτά, αρχιτεκτονικά μέλη, τεφοδόχοι, ψηφιδωτό δάπεδο ρωμαϊκών χρόνων.

Τα σημαντικότερα εκθέματα είναι: **1)** το μαρμάρινο άγαλμα της Γοργούς, ύψους 1,35 μ. που σώζεται σχεδόν ακέραιο. Αποτελούσε κεντρικό ακροστήριό ναού και βρέθηκε το 1993 σε αρχαίο δημόσιο οικοδόμημα στην Παροικιά στα μέσα του 6^{ου} αι. π.Χ. **2)** δύο μαρμάρινες ανάγλυφες πλάκες από το Ηρώο του Αρχύλοχου. Στη μία εικονίζεται ο Αρχύλοχος στη νεκρική κλίνη και στην άλλη λιοντάρι που κατασπαράσσει ταύρο. Βρέθηκαν ενσωματωμένες στο δάπεδο του αίθριου της Καταπολιανής στα τέλη του 6^{ου} αι. π.Χ., **3)** το μαρμάρινο κολοσικό άγαλμα Αρτέμιδος από το Δήλιο της Πάρου, ύψους 2,74 μ. που πρόκειται για το λατρευτικό άγαλμα του ιερού, στον τύπο της αρχαϊκής κόρης με χιτόνα και βρέθηκε γύρω στο 480-490 π.Χ., **4)** το μαρμάρινο άγαλμα της Νίκης, ύψους 1,35 μ. από το οποίο λείπουν το κεφάλι, τα χέρια και τα φτερά και το οποίο βρέθηκε στο Κάστρο της Παροικιάς Πάρου το 470 π.Χ., **5)** το μαρμάρινο άγαλμα έθρονης θεάς, ύψους 1,57 μ. και από το οποίο λείπουν το κεφάλι και τα χέρια και το οποίο βρέθηκε στην Αγκαιριά Πάρου το 1885 από τον Loewy, **6)** το μαρμάρινο ιωνικό κιονόκρανο του 6^{ου} αιώνα π.Χ. Επίστεψη αναθηματικού κίονα στο Ηρώο του Αρχύλοχου. Σώζει επιγραφή που αναφέρεται στην ίδρυση του μνημείου από το Δόκιμο τον 4^ο αι. π.Χ., **7)** το νεολιθικό επιόλιο γυναικείας μορφής σε θέση σκλαδόν με τα χέρια κάτω από το στήθος, το οποίο σώζεται με ύψος 0,055 μ. και βρέθηκε στο νησί Σάλιαγκος. **8)** το μαρμάρινο άγαλμα κόρης με χιτόνα που σώζεται με ύψος 0,86 μ. και βρέθηκε στα Πρωτόρια Ναούσης τον 6^ο αι. π.Χ. **9)** το Πάριο χρονικό το οποίο είναι μία επιγραφή που περιέχει ιστορικά, θρησκευτικά, φιλολογικά στοιχεία από τα προϊστορικά χρόνια ως το 264 π.Χ. και μία πό τις πλάκες έχει διασωθεί στο Μουσείο της Πάρου, ενώ άλλες δύο βρίσκονται στην Οξφόρδη.

Η ΣΥΛΛΟΓΗ ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ ΤΗΣ ΝΑΟΥΣΑΣ

Από το 1997, στα ενσωπημένα κελιά του ναού του Αγίου Αθανασίου, στην είσοδο της Νάουσας, φιλοξενείται συλλογή μεταβυζαντινών έργων από ναούς και μονές της ευρύτερης περιοχής. Εδώ θα έχετε την ευκαιρία να δείτε μεταβυζαντινές εικόνες κυρίως από τοπικά εργαστήρια, τμήματα τέμπλου, ένα βημόθυρο, χαλκογραφίες εκκλησιαστικά σκεύη, καθώς και αποτοιχισμένες αγιογραφίες μεγάλης ιστορικής και καλλιτεχνικής αξίας.

Ξεχωριστό ενδιαφέρον παρουσιάζει η εικόνα με τον Επιτάφιο Θρήνο, η εικόνα της Παναγίας στον τύπο της Madre della Consolazione, η Παναγία Οδηγήτρια που έχει ζωγραφιστεί χωρίς προετοιμασία δηλαδή κατευθείαν στο ξύλο, καθώς επίσης και μία άλλη Παναγία Οδηγήτρια που είναι έργο του αγιογράφου από τη Νάουσα Ανδρέα Μοστράτου.

ΤΟ ΑΡΧΑΙΟ ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΟ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥ

Το Αρχαίο Νεκροταφείο της Πάρου βρίσκεται στο Βιτζί της Παροικιάς της Πάρου και ανήκει στην ΚΑ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων και είναι ορατό μόνο περιμετρικά, δεν επιτρέπεται η είσοδος.

Πρόκειται για το επίσημο νεκροταφείο της αρχαίας πόλης με πολύ μεγάλη έκταση και χρήση από τον 8^ο αι. π.Χ. έως τον 2^ο αι. μ.Χ.

Οι ταφές της αρχαϊκής περιόδου, κιβωτιόσχημοι τάφοι και ταφές σε αγγεία, οργανώνονται σε χώρους που ορίζονται από μεγάλους κάθετους και οριζόντιους τοίχους.

Στον 5^ο αι. π.Χ. οι ταφές γίνονται κυρίως σε μαρμάρινες τεφοδόχους, αλλά και σε μνημειακές κατασκευές με βάθρα και επιτύμβιες στήλες.

Στα ύστερα Ελληνιστικά και Ρωμαϊκά χρόνια χρησιμοποιούνται κυρίως μαρμάρινες σαρκοφάγοι με βάθρο.

Η ανασκαφική έρευνα άρχισε το 1983 ύστερα από αίτηση του Δήμου Πάρου για την ανέγερση Πολιτιστικού κέντρου κοντά στο εμπορικό λιμάνι. Συνεχίστηκε μέχρι το 1985, οπότε φάνηκε ότι πρόκειται για ένα από τα σπουδαιότερα νεκροταφεία στις Κυκλάδες.

Η ανασκαφή συνάντησε πολλές δυσκολίες καθώς ο χώρος είχε

μετατραπεί σε βάλτο με πυκνή βλάστηση εξαιτίας υπογείων υδάτων και του υψηλότερου επιπέδου της θάλασσας. Μετά το 1989 κατασκευάστηκαν αγωγοί και αντλίες που βοήθησαν αποτελεσματικά στην αποστράγγιση του χώρου.

Έχουν συμπληρωθεί και αναστηλωθεί τα ταφικά μνημεία με τις επιτύμβιες αετωματικές στήλες καθώς και οι μαρμάρινες σαρκοφάγοι.

Ο αρχαιολογικός χώρος έχει διαμορφωθεί σε αρχαιολογικό πάρκο ορατό περιμετρικά. Εξωτερικά του χώρου, σε παλιό κτίσμα που κατασκευάστηκε, εκτίθενται αναπαράστασεις ταφών, αντικείμενα και φωτογραφικό υλικό της ανασκαφής. Ορατόν μόνον περιμετρικά και είσοδος ελεύθερη

ΤΟ ΑΡΧΑΙΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΚΕΡΑΜΕΙΚΗΣ

Το αρχαίο εργαστήριο κεραμικής βρίσκεται στον Θόλο της Παροικιάς της Πάρου, στο οικόπεδο Σκιαδά και ανήκει στην ΚΑ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων, και στην περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου.

Είναι ορατό μόνο εξωτερικά, δεν επιτρέπεται η είσοδος.

Έχει αποκαλυφθεί μεγάλο συγκρότημα εργαστηρίου κεραμικής του 3^{ου} αι. π.Χ. με δύο δεξαμενές, βοηθητικούς χώρους, δύο μεγάλους κλιβάνους (διάμετρος 2 μ.) και τέσσερις μακρότερους, στην κατασκευή των οποίων χρησιμοποιήθηκαν αρχαϊκά πιθάρια με εμπέστη διακόσμηση.

Σε βαθύτερα στρώματα αποκαλύφθηκαν γεωμετρικός τάφος και τοίχος μεγάλου αρχαϊκού οικοδομήματος.

Η ανασκαφή άρχισε το 1986. Συνεχίστηκε στο διαπλανό κοινοτικό δρόμο το 1990 και σήμερα, ο χώρος που ενοποιήθηκε διατηρείται σε υπόγειο κάτω από τη σύγχρονη οικοδομή.

ΤΟ ΠΑΡΙΑΝΟ ΜΑΡΜΑΡΟ

Το παριανό μάρμαρο ξεχωρίζει για την υφή, την καθαρότητα και την διαύγειά του, ιδιότητες που το κάνουν μοναδικό παγκοσμίως.

Είναι χαρακτηριστικό ότι το βάθος διαφάνειάς του φτάνει συχνά τα 6-7 εκ., ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις έχει πλησιάζει και τα 30εκ.

Συγκριτικά, η διαφάνεια του μαρμάρου της Καμάρας φτάνει μέχρι 2,5 εκ., ενώ του Πεντελικού το 1,5 εκ.

Στην αρχαιότητα το μάρμαρο εξορυσσόταν από τα λατομεία που βρίσκονται κοντά στο Μαράθι, στο δρόμο προς τις Λεύκες.

Το ενδιαφέρον για την εξόρυξη παριανού μαρμάρου αναζωογονήθηκε μετά τη δημιουργία του νεοελληνικού κράτους. Πρώτος ο Σταμάτης Κλεάνθης, πολεοδόμος και αρχιτέκτονας που κατέστρωσε τα πρώτα σχέδια πόλεως για την Αθήνα, αναζήτησε παριανό μάρμαρο για να κοσμήσει με ανδριάντες τη νέα πρωτεύουσα.

Το 1879 την αξιοποίηση των λατομείων ανέλαβε βελγική εταιρεία, η οποία, αν και διέθεσε σημαντικά κεφάλαια για εγκαταστάσεις, οδηγήθηκε σε πτώχευση.

Σήμερα τα λατομεία, οι στοές τους και τα ερείπια των βιομηχανικών εγκαταστάσεων είναι εγκαταλειμμένα.

Η ΠΑΝΑΓΙΑ Η ΚΑΤΑΠΟΛΙΑΝΗ Ή ΕΚΑΤΟΝΤΑΠΥΛΙΑΝΗ

Βρίσκεται στην Παροικιά της Πάρου. Η Παναγία η Καταπολιανή ή Εκατονταπυλιανή, ένα από τα αρχαιότερα και πιο σημαντικά πρωτοχριστιανικά μνημεία σε ολόκληρο τον ελλαδικό χώρο, είναι αφιερωμένη στην Κοίμηση της Θεοτόκου.

Σύνθετο εκκλησιαστικό συγκρότημα αποτελούμενο από τον κυρίως ναό της Παναγίας, ο οποίος ανήκει στον τύπο της σταυρικής τρουλαίας βασιλικής, το

βόρειο παρεκκλήσιο του Αγίου Νικολάου και το νότιο Βαπτιστήριο. Η Παναγία λειτουργεί κανονικά μέχρι σήμερα σαν χριστιανικός ορθόδοξος σε λατρεία ναός.

Σύμφωνα με την παράδοση, η ίδρυση του ναού αποδίδεται στον Μέγα Κωνσταντίνο, ο οποίος εκπλήρωσε έτσι το τάμα που έκανε η μητέρα του ταξιδεύοντας προς τους Αγίους Τόπους, σε αναζήτηση του Τιμίου Σταυρού.

Την εποχή του αυτοκράτορα Ιουστινιανού (527 - 565), ο αρχιτεχνίτης Ιγνάτιος, μαθητής του πρωτομάστορα της Αγίας Σοφίας, αντικατέστησε την ξύλινη σκεπή των παλαιοχριστιανικών κτισμάτων με τρούλους και θόλους. Ακολούθησαν προσθήκες και μετατροπές εσωτερικά και εξωτερικά, οι οποίες προσέδωσαν τελικά στο ναό τη σημερινή του όψη.

Κατά την παράδοση, η Αγία Ελένη, η μητέρα του Μεγάλου Κωνσταντίνου, μεταβαίνουσα στα Ιεροσόλυμα για την ανέυρεση του Τιμίου Σταυρού, προσορμίστηκε λόγω τρικυμίας στην Πάρο και αποβιβάστηκε στον όρμο της Παροικιάς. Εκεί βρήκε εκκλησία αφιερωμένη στη μνήμη της Κοίμησης της Θεοτόκου, που από τους παλαιότερους ερευνητές ταυτίζεται με το σημερινό παρεκκλήσι του Αγίου Νικολάου. Κατά μια άλλη παράδοση, η εκκλησία οικοδομήθηκε την εποχή του Ιουστινιανού από τον ίδιο αρχιτέκτονα που έκτισε την Αγία Σοφία στην Κωνσταντινούπολη.

Η επωνυμία Καταπολιανή σχετίζεται προφανώς με την τοποθεσία, όπου είναι κτισμένη η εκκλησία. Ο ναός, δηλαδή, ανηγέρθη κατά την πόλη, προς το μέρος της αρχαίας πόλης. Η άλλη επωνυμία, Εκατονταπυλιανή, σχηματίζεται από τη λέξη εκατοντάπυλος. Σύμφωνα με την παράδοση πάντα, ο ναός της Παναγίας ιδρύθηκε από τον Ιγνάτιο, μαθητή του πρωτομάστορα της Αγίας Σοφίας και ονομάστηκε Εκατονταπυλιανή λόγω των επιβλητικών της διαστάσεων.

Στα παλαιοχριστιανικά κτίσματα που αποτελούν το σύνθετο κτιριακό συγκρότημα της Εκατονταπυλιανής ανήκουν η τρίκλιτη βασιλική του Αγίου Νικολάου, ο ναός της Παναγίας και το Βαπτιστήριο. Στα μεταβυζαντινά κτίσματα ανήκουν ο ναός της Αγίας Θεοδοσίας, το παρεκκλήσιο του Αγίου Δημητρίου και το συγκρότημα κελιών.

Στην Εκατονταπυλιανή αξιόλογα είναι:

- Το Κιβώριο, μαρμάρινο επιστέγασμα της αγίας τράπεζας που στηρίζεται σε τέσσερις αρχαίους κίονες.
- Το Βαπτιστήριο, έργο του 4^{ου} αι. με μαρμάρινη σταυρική κολυμβήθρα, όπου βαπτίζονταν ενήλικες.
- Τα δύο μαρμάρινα τέμπλα, της Παναγίας και του Αγίου Νικολάου.
- Τον γλυπτό διάκοσμο, ο οποίος, εκτός από χριστιανικές παραστάσεις, περιλαμβάνει και αρχαιοελληνικά μέλη.
- Τον τάφο της οσίας Θεοκτίστης.
- Αριστουργηματικές φορητές εικόνες, πιο πολλές από αυτές του 17^{ου} αι.

Την περίοδο 1959 – 1964 έγιναν εδώ εκτεταμένες εργασίες στερέωσης και αποκατάστασης των μνημείων.

Η ανασκαφή που έγινε το 1963 από τον Αναστάσιο Ορλάνδο, μπροστά από την πρόσοψη του ναού της Καταπολιανής, αποκάλυψε το αίθριο και τα ψηφιδωτά του ρωμαϊκού Βαπτιστηρίου κάτω από το κεντρικό κλίτος της Παναγίας.

Από το 1959 ως το 1963 διεξήχθησαν, υπό τη διεύθυνση του Αναστάσιου Ορλάνδου, εργασίες αναστήλωσης, οι οποίες απέδωσαν στο μνημείο την αρχική του μορφή. Ανήκει στην 2^η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων.

Μέρες-Ώρες λειτουργίας: Από 1 Νοεμβρίου έως 31 Μαρτίου : Δευτέρα : Κλειστά

Τρίτη - Κυριακή, Εξαιρέσιμες : 08:30 - 15:00

Από 1 Ιουλίου έως 31 Οκτωβρίου : Καθημερινά : 08.30 - 15.00, Δευτέρα : Κλειστά

Τηλέφωνα: 22840-21243 Φαξ: 22840-24401

Η ΛΑΪΚΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥ

Στην Πάρο υπάρχουν δύο είδη σπιτιών. Στην πρώτη κατηγορία ανήκουν τα σπίτια οικισμών, όπως η Παροικιά, η Νάουσα, οι Λεικές, η Μάρπησσα, που έχουν αναπτυχθεί γύρω από οικιστικούς πυρήνες της αρχικής αμυντικής διάταξης. Στους πυκνά δομημένους αυτούς οικισμούς τα σπίτια είναι διάσπορα, ώστε να γίνεται καλύτερη εκμετάλλευση του χώρου.

Το εσωτερικό των σπιτιών της Πάρου αποτελείται από το μονόχωρο, που έχει μέτωπο προς το δρόμο, πλάτος 2-3 μέτρα και βάθος έως 6 μέτρα. Για την ένωση κατά πλάτος δύο μονόχωρων, χρησιμοποιείται η καμάρα, που αποτελεί ένα από τα πιο χαρακτηριστικά στοιχεία της κυκλαδικής λαϊκής αρχιτεκτονικής.

Η άλλη κατηγορία σπιτιών είναι οι μεμονωμένες αγροικίες, που στην Πάρο λέγονται κατοικίες. Καθώς στην ύπαιθρο δεν υπάρχει πρόβλημα χώρου, οι κατοικίες χαρακτηρίζονται από ελευθερία στη διάταξη των χώρων. Κοντά στο σπίτι υπάρχουν οι αποθήκες, το κοτέτσι, οι στάβλοι, ο περιστεριόνας, κ.ά.

Ένα άλλο χαρακτηριστικό δείγμα λαϊκής αρχιτεκτονικής είναι οι ανεμόμυλοι των Κυκλάδων. Στην Πάρο υπήρχαν πάνω από 40 ανεμόμυλοι, από τους οποίους λίγοι μόνο σώζονται. Ένας από αυτούς, στις Λεικές, έχει ηλικία 350 χρόνων. Οι περισσότεροι βρίσκονται στην Παροικιά (10) και στις Λεικές (8).

ΤΟ «ΠΑΡΙΟΝ ΧΡΟΝΙΚΟΝ»

Το «Πάριον Χρονικόν» ή «Πάριο Μάρμαρο» αποτελεί σπουδαιότατο ιστορικό μνημείο. Πρόκειται για χρονολογικό πίνακα σε 134 στίχους, ο οποίος αναφέρεται στους πιο σημαντικούς πνευματικούς ανθρώπους της Ελλάδας και των αποίκων της, σε σημαντικά γεγονότα όπως η εκστρατεία του Ξέρξη στην Ελλάδα και οι Περσικοί Πόλεμοι, σε εμφάνιση φυσικών φαινομένων, κ.ά.

Το «Χρονικό» καλύπτει περίοδο 1.318 ετών, από την εποχή του Κέκροπα, πρώτου βασιλιά της Αττικής (1582 π.Χ.) έως την εποχή του άρχοντα Διογνήτου των Αθηνών (264-263 π.Χ.). Χαράχτηκε τον 3^ο αι. π.Χ. από άγνωστο λόγιο της Πάρου, για να διαβάζεται σαν ένα είδος μαθήματος ιστορίας.

Αξιοσημείωτο είναι ότι αναφέρεται σε πανελλήνιας σημασίας γεγονότα που έχουν σχέση με την Πάρο.

Τμήμα του «Παρίου Χρονικού» βρίσκεται σήμερα στο Λημολιανό Μουσείο της Οξφόρδης, άλλο τμήμα του φυλάσσεται στο Αρχαιολογικό Μουσείο της Πάρου, ενώ ένα τμήμα του λείπει.

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

- Τον Ιούλιο και τον Αύγουστο λειτουργεί έκθεση Παριανής τέχνης, με έργα ζωγραφικής, γλυπτικής και χειροτεχνίας.
- Το πανηγύρι της Παναγίας της Εκατονταπυλιανής, στις 15 Αυγούστου, περιλαμβάνει περιφορά της εικόνας, νησιώτικους χορούς, φωταγώγηση πλοίων, καύση βεγγαλικών, κ.ά.
- Το πανηγύρι των Αγίων Αναργύρων, στις 1^η Ιουλίου, στο ομώνυμο μοναστήρι, όπου προσφέρονται φαγητά, κρασί και τσίπουρο.
- Στην Νάουσα, στις 23 Αυγούστου, γίνεται αναπαράσταση επιδρομής πειρατών και ακολουθεί γιορτή όπου συμμετέχουν χορευτικά συγκροτήματα.
- Το μουσικοχορευτικό συγκρότημα «Νάουσα Πάρου» οργανώνει μουσικοχορευτικές και θεατρικές παραστάσεις.
- Γιορτή των ψαράδων στο λιμάνι, την πρώτη εβδομάδα του Ιουλίου.
- Το Πάσχα προσφέρονται παραδοσιακά εδέσματα και ακολουθούν νησιωτικοί χοροί.
- Εκδηλώσεις γίνονται και την παραμονή του Λι-Γιαννού, στις 29 Αυγούστου.
- Στις 6 Αυγούστου διοργανώνεται πανηγύρι στο Κέραλο.
- Στις 29 Αυγούστου γίνεται πανηγύρι του Αγίου Ιωάννη στην περιοχή του Δρυό.

ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ

Στην Πάρο μπορείτε να πάτε :

Με αεροπλάνο : Από το αεροδρόμιο Ελευθέριος Βενιζέλος (30 χλμ. από την Αθήνα), η Ολυμπιακή Αεροπορία δρομολογεί πτήσεις καθ' όλη την διάρκεια του έτους. Η πτήση διαρκεί 45' λεπτά.

Το αεροδρόμιο απέχει 11 χλμ. από την Παροικιά.

Με φεριμπότ : Από το λιμάνι του Πειραιά εκτελούνται δρομολόγια καθημερινά για την Πάρο. Η απόσταση είναι 95 ναυτικά μίλια και το ταξίδι διαρκεί περίπου 5 ώρες.

Εκτελούνται δρομολόγια τακτικά όλο τον χρόνο και από την Θεσσαλονίκη.

Με ταχύπλοο : Οι εταιρείες Γούτος, Dolphin Sea Lines, Minoan και Strintzis-Blue Star δρομολογούν ταχύπλοα από τη Ραφήνα προς την Πάρο σχεδόν όλο τον χρόνο.

Η Minoan δρομολογεί και τα High Speed, τα οποία μεταφέρουν και αυτοκίνητα.

Η ταξίδι διαρκεί 3 ώρες και 45' λεπτά. Τα λεωφορεία του ΚΤΕΛ για τη Ραφήνα (27 χλμ.) αναχωρούν από το Πεδίον του Άρεως κάθε μισή ώρα.

Καθ' όλη την διάρκεια του έτους, και ιδιαίτερα το καλοκαίρι, η Πάρος συνδέεται με φεριμπότ και ταχύπλοα με τα περισσότερα νησιά του Αιγαίου, είτε με τις γραμμές από Πειραιά και Θεσσαλονίκη, είτε με τοπικά δρομολόγια.

ΤΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥ

<u>ΟΝΟΜΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΥ</u>	<u>ΤΗΛΕΦΩΝΑ</u>	<u>ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ</u>
ACQUA MARINA RESORT		
Furnished Apartments	22840-43281	A
ADONIS		
Furnished Apartments	22840-51462,51150	C
AEGEON Hotel	22840-22153,22154	B
AFENTAKIS		
Furnished Apartments	22840-41993,41141	C
AFRODITI Hotel	22840-91249,91395	C
AKROTIRI		
Hotel and Bungalows	22840-22261	C
AKTAEON Hotel	22840-41098	C
ALBATROS Bungalows	22840-41157,42431	C
ALIPRANTIS Hotel	22840-51571,51648	C
ALKYON Hotel	22840-21506	C
AMARYLLIS BEACH Hotel	22840-41410,41696	C
AMBELAS Hotel	22840-51324	C
ANDROMACHI Hotel	22840-41387,42565	C
ANESSIS Hotel	22840-22453	C
ANEZINA VILLAGE		
Furnished Apartments	22840-41037	B
ANGELIKI Hotel	22840-91339,91235	C
ANNA Hotel	22840-21713,23830	C
ANNEZINA Hotel	22840-41037,41901	C

ANTHIPPI		
Furnished Apartments	22840-21601	C
ANTIRIDES Hotel	22840-51711,52540	B
APOLLON Hotel	22840-22364,24021	B
APOSTOLIS Studios	22840-92090,91292	N/A
ARGO Hotel	22840-21367	B
ARGONAFITIS Hotel	22840-21440,22278	C
ARIAN Hotel	22840-21490	C
ARKAS INN		
Furnished Apartments	22840-41085	A
ARKOULIS Hotel	22840-52462	B
ASTERAS PARADISE Hotel	22840-52623,53444	B
ASTERIAS Hotel	22840-21797	C
ASTIR OF PAROS Hotel	22840-51976,51984	A
ATLANTIS Hotel	22840-51340	C
AVRA Hotel	22840-41016	C
CALYPSO Hotel	22840-51488,52197	C
CAPTAIN DOUNAS		
Apartments and Studios	22840-52586	A
CAVOS Hotel	22840-51367,51612	C
CHRISTIANA Hotel	22840-51573,52075	C
CHRISTINA Hotel	22840-51017,51755	C
CHROMA Hotel	22840-52690,52691	B
CORALI Hotel	22840-41289,41880	C
CYCLADES Hotel	22840-22048,24859	C
DILION Hotel	22840-21479	C
DOUKISSA Hotel	22840-22442,25100	C
ENNEA MOUSSES		
Furnished Apartments	22840-22372,23420	C
ERI Hotel	22840-23360	B
FIVOS		
Furnished Apartments	22840-91466	C
FOTILIA Hotel	22840-52581,52582	C
FYSSILANIS Hotel	22840-41734	C
GALATIS Hotel	22840-91355	C
GALINI Hotel	22840-51210	C
GALINOS Hotel	22840-21480,21227	C
GEORGI'S AEGEAN VILLAGE		
Furnished Apartments	22840-23187	C
GEORGY Hotel	22840-21667	C
GHIANNIS ANTIPARIOTIS		
Hotel	22840-22797	C
GOLDEN BEACH Hotel	22840-41366,41194	C
GRIVAS Hotel	22840-22086	C
HELEN Hotel	22840-52057	C
HELLINIKON Hotel	22840-21429	C
HERMES Hotel	22840-21217	C
HIPPOCAMBUS Hotel	22840-51223,51224	B
HOLIDAY SUN Hotel	22840-91284,91285	A
ILIOPETRA STUDIOS		
Studios	22840-42175	A
ILIOS OF PAROS		
Apartments and Studios	22840-41198,210-4182546	A
IRENE Hotel	22840-21476	C
IRIA Bungalows	22840-24154,24158	A
ISABELLA		
Apartments and Studios	22840-51090	C
IVI (Hebe) Hotel	22840-41015,41029	C
KALAMIES		
Furnished Apartments	22840-41850,41829	C

KAPETAN MANOLIS Hotel	22840-21244	C
KIRKI Hotel	22840-22035	C
KONTARATOS BAY Hotel	22840-51693,51840	B
KONTARATOS BEACH Hotel	22840-51693,51840	B
KOSMITIS Hotel	22840-52466	A
KOUROS Hotel and Bungalows	22840-51000,52635	C
LEFKES VILLAGE Hotel	22840-41827,42398	A
LETO Hotel	22840-41283	C
LODOS Hotel	22840-41218	C
LOGARAS Hotel	22840-41389	C
LOUIZA Hotel	22840-21480,22122	C
Furnished Apartments	22840-23440,23441	C
MANTO Hotel	22840-51590	C
MARINERO Hotel	22840-51751	C
MARINOS Hotel	22840-22735	C
MARY Hotel	22840-51201	C
MINOA Hotel	22840-51309,52004	C
MITSI Studios	22840-53042	A
NAOUSSA Hotel and Bungalows	22840-51207,51283	B
NARGES Hotel	22840-91392,91477	A
NICOLAS Hotel	22840-22251	C
NIREAS Hotel	22840-51249	C
OASSIS Hotel	22840-21227	C
ORION Furnished Apartments	22840-51989,51959	A
PALIOMYLOS Hotel Apartments	22840-51151,52270	C
PANDROSSOS Hotel	22840-22903,22904	B
PANORAMA PAROU Hotel	22840-22829,22830	C
PANTHEON Hotel	22840-41646,41700	C
PAPADAKIS Hotel	22840-51643,52504	C
PARIAN VILLAGE GEORGY Hotel	22840-23186	C
PAROS BAY Hotel	22840-21140	C
PAROS Hotel	22840-21319	C
PAROS INN Hotel	22840-42477	C
PAROS PHILOXENIA Hotel	22840-41778,41878	B
PETRES Hotel	22840-52467	C
PISSE LIVADI Hotel	22840-41309,42565	C
PLATANOS Hotel	22840-24262	C
POLOS Hotel	22840-22173,22174	B
PORTO PAROS Hotel	22840-52010	A
PSILOS MYLOS Hotel	22840-23581,22992	B
PYRGAKI Hotel	22840-22768,23067	C
REPPAS APARTMENTS Furnished Apartments	22840-22808	A
SAKIS ROOMS Apartments and Studios	22840-52171	A
SAN ANTONIO Hotel	22840-41511,42680	C
SEA VIEW Bungalows	22840-41923,41924	C
SILVER ROCKS Hotel	22840-41244,42564	C
SWISS HOME Hotel	22840-51633,51387	C
VAYA Hotel	22840-21068,23335	C
ZANNET Hotel	22840-22063,21575	C
ZEFI APARTMENTS Furnished Apartments	22840-51789,52092	A
ZEFI Hotel	22840-51789,52092	C

Η ΑΝΤΙΠΑΡΟΣ

Η Αντίπαρος βρίσκεται νοτιοδυτικά της Πάρου. Χωρίζεται από την Πάρο με το στενό της Πάρου, πλάτους 1.000 μέτρων περίπου.

Η Αντίπαρος ήταν κάποτε ενωμένη με την Πάρο. Γνωστή κατά την αρχαιότητα ως Ωλιάρος, πιθανολογείται ότι έχει κοιτάσματα λιγνίτη.

Το νησί έχει έκταση 35 τ.χλμ. και μήκος ακτών 56 χλμ. Φημίζεται για το περίφημο σπήλαιο του, βάθους 80 μ., με τρεις αίθουσες με εντυπωσιακούς σταλακτίτες και σταλαγμίτες, και μικρή εκκλησούλα στην είσοδο.

Ένας σταλαγμίτης, ύψους 8 μ., έχει ονομαστεί «Αγία Τράπεζα» και φέρει επιγραφή που αναφέρει ότι τα μεσάνυχτα της 24^{ης} Δεκεμβρίου 1673 έγινε εκεί λειτουργία των Χριστουγέννων. Σε δύσκολα χρόνια, το σπήλαιο παρείχε προστασία στους κατοίκους του νησιού. Σε διάφορα σημεία του σπηλαίου υπάρχουν επιγραφές, πολλές από τις οποίες μόλις διακρίνονται. Σε αυτές συγκαταλέγεται και η επιγραφή με εκκίνους που, σύμφωνα με την παράδοση, συνωμότησαν κατά του Μεγάλου Αλεξάνδρου και κατέφυγαν στο σπήλαιο, ενώ σε μία άλλη επιγραφή είναι χαραγμένο το όνομα του λυρικού ποιητή Αρχύλοχου, που έζησε τον 7^ο αι. π.Χ.

Το έδαφος της Αντιπάρου καλύπτεται από κέδρους και θάμνους. Οι ακτές του νησιού διακρίνονται για τις χρυσές αμμουδιές και τα πεντακάθαρα νερά τους.

Η Αντίπαρος είναι το μοναδικό χωριό του νησιού, χτισμένο γύρω από το κάστρο.

Τα αξιοθέατα της Αντιπάρου είναι :

• Το βενετσιάνικο κάστρο, που χρονολογείται στον 15^ο αι. Αρχικά ήταν ένας ογκώδης πύργος, γύρω από τον οποίο χτίστηκαν σπίτια που αποτέλεσαν τον εξωτερικό περίβολο.

Τα σπίτια χωρίζονταν μεταξύ τους με «ρίμινες» δηλαδή στενά περάσματα. Από τον πύργο σώζεται μόνο η βάση. Σε ορισμένα από τα σπίτια που σώζονται στο Κάστρο διακρίνονται εντοιχισμένα οικοσμήματα.

- Το Πολιτιστικό Κέντρο με τη Βιβλιοθήκη.
- Το Μνημείο Αγονιστών της Εθνικής Αντίστασης.
- Η εκκλησία του πολιούχου Αγίου Νικολάου, του 1783.

Οι εκδηλώσεις της Αντιπάρου είναι :

- Το πανηγύρι της Αγίας Μαρίας, στις 17 Ιουλίου.
- Το πανηγύρι του Αγίου Παντελεήμονα, στις 27 Ιουλίου.
- Το πανηγύρι της Παναγίας της Φανερωμένης, στις 9 Σεπτεμβρίου.

Οι αμμουδιές της Αντιπάρου είναι :

Οι παραλίες για κολύμπι είναι :

- Η Ψαράλυκη, κοντά στο Κάστρο.
- Ο Σιφνέικος Γιάλος
- Οι αμμουδιές στο βόρειο τμήμα του νησιού.

Ακόμα, στον όρμο του Δεσποτικού, 12 χλμ. νοτιοδυτικά από το Κάστρο, βρίσκεται ο οικισμός του Αγίου Γιώργη, με λίγα σπίτια και ενοικιαζόμενα δωμάτια.

ΤΟ ΔΕΣΠΟΤΙΚΟ

Βρίσκεται νοτιοδυτικά της Αντιπάρου και είναι σήμερα ακατοίκητο.

Οι ανασκαφές της Ελληνικής Αρχαιολογικής Εταιρείας έχουν αποκαλύψει εδώ τάφους Πρωτοκυκλαδικής εποχής. Στα ευρήματα περιλαμβάνονται βιολόσχημα ειδώλια και κεραμικά.

Το Δεσποτικό καταστράφηκε από γάλλους επιδρομείς το 1675. Έκτοτε, παραμένει ακατοίκητο και χρησιμοποιείται ως βοσκότοπος. Έχει όμορφες παραλίες και είναι εξαιρετικός ψαρότοπος.

ΤΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΤΗΣ ΑΝΤΙΠΑΡΟΥ

<u>ΟΝΟΜΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΥ</u>	<u>ΤΗΛΕΦΩΝΑ</u>	<u>ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ</u>
ANARGYROS Hotel	22840-61237	D
ANDIPAROS Hotel	22840-61358	E
ARTEMIS Hotel	22840-61460,61102	C
CHRYSSI AKTI Hotel	22840-61206	C
GALINI Hotel	22840-61420	C
KASTRO Traditional Furnished Apartments	22840-61423,61011	A
MANTALENA Hotel	22840-61206,61365	C

ΣΑΝΤΟΡΙΝΗ Ή ΘΗΡΑ

Η Σαντορίνη ή Θήρα είναι, μαζί με την Ανάφη, το νοτιότερο νησί των Κυκλάδων. Η Σαντορίνη, η Θηρασιά και το Ασπρονήσι σχηματίζουν έναν κύκλο, στη μέση του οποίου βρίσκεται η καλντέρα, που σχηματίστηκε μετά την καταβόθιση από τη μεγάλη ηφαιστειακή έκρηξη του 16^{ου} αι. π.Χ. Μέσα στην καλντέρα σχηματίστηκαν από υποθαλάσσιες εκρήξεις του ηφαιστείου της Σαντορίνης τα νησιά Νέα Καμμένη και Παλαιά Καμμένη.

Πρωτεύουσα του νησιού είναι τα Φηρά ή Χώρα, χτισμένα στη δυτική πλευρά του νησιού, στον κάθετο βράχο του χειλούς της καλντέρας.

Σε ύψος 300μ., τα Φηρά προσφέρουν θαυμάσια θέα προς τη Θηρασιά και τα νησάκια που βρίσκονται μέσα στην καλντέρα.

Η Σαντορίνη έχει έκταση 76 τ.χλμ., μήκος ακτών 69 χλμ., μήκος από βορρά προς νότο 18 χλμ. και πλάτος 26 χλμ. Ψηλότερη κορυφή της είναι ο Προφήτης Ηλίας (566 μ.).

Το νησί είναι άνωδρο. Διαθέτει περιορισμένης έκτασης καλλιέργειες, που όμως δίνουν εκλεκτής ποιότητας προϊόντα (κρασί, φάβα, ντομάτες).

Έχει εύκρατο μεσογειακό κλίμα, με δροσερά καλοκαίρια (χάρη στα μελέμια) και ήπιους χειμώνες.

Η οικονομία του νησιού βασίζεται κυρίως στον τουρισμό, που παρουσίασε θεαματική ανάπτυξη κατά τα τελευταία χρόνια. Σήμερα η Σαντορίνη είναι ένα από τα μεγαλύτερα τουριστικά κέντρα της χώρας.

Η καλντέρα του ηφαιστείου της Σαντορίνης είναι σπάνιο φαινόμενο σε ολόκληρο τον κόσμο. Τα Φηρά και η Οία, οι δύο σημαντικότεροι οικισμοί του νησιού, βρίσκονται στο χειλός της. Στις ανατολικές ακτές υπάρχουν μερικές από τις πιο όμορφες παραλίες, με σκουρόχρωμη, ηφαιστειακής προέλευσης άμμο.

Στο Ακρωτήρι, η αρχαιολογική σκαπάνη αποκάλυψε σχετικά πρόσφατα μια πόλη διατηρημένη σε εξαιρετική κατάσταση. Ο πολιτισμός που άκμαζε κατά τη 2^η χιλιετία π.Χ. στη Σαντορίνη θάφτηκε ξαφνικά κάτω από τις τέφρες του ηφαιστείου, μετά της έκρηξη του γύρω στο 1650 π.Χ.

Η Σαντορίνη ήταν γνωστή ως Θήρα μέχρι τον 11^ο αι., οπότε επικράτησε να ονομάζεται Σαντορίνη από το λατινικό όνομα της Αγίας Ειρήνης (Santa Irini).

Η αρχαιολογική σκαπάνη άρχισε να αποκαλύπτει τη συναρπαστική ιστορία της Σαντορίνης στα μέσα του 19^{ου} αι., όταν κατά την εξόρυξη θηραϊκής γης, που τη χρησιμοποιούσαν στη διάνοιξη της Διόρυγας του Σουέζ, ήρθαν στο φως τα πρώτα ίχνη ενός προϊστορικού οικισμού.

Το 1866, αποκαλύφθηκαν τα πρώτα κτίσματα της Προϊστορικής εποχής. Τις έρευνες συνέχισαν γάλλοι και γερμανοί αρχαιολόγοι. Τις σημαντικότερες ανασκαφές πραγματοποίησε ο αρχαιολόγος, καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών και ακαδημαϊκός Σπύρος Μαρινάτος.

Η ΣΑΝΤΟΡΙΝΗ

Με τις παράξενες ομορφιές της η Σαντορίνη παρουσιάζει εξαιρετικό ενδιαφέρον για τον επισκέπτη. Πρωτεύουσα του νησιού είναι τα Φηρά ή Χώρα, χτισμένα στη δυτική πλευρά του νησιού, στον κάθετο βράχο του χειλούς της καλντέρας.

Σε ύψος 300 μ., τα Φηρά προσφέρουν θαυμάσια θέα προς τη Θηρασία και τα νησάκια που βρίσκονται μέσα στην καλντέρα.

Στα Φηρά ανεβαίνετε είτε από το Γιαλό με τα πόδια, με ζώο ακολουθώντας το γραφικό καλντερίμι, ή με το τηλεφερικό, είτε από τον Αθηνιό (απόσταση 10 χλμ. με αυτοκίνητο.)

Οικισμός με κάτασπρα σπίτια και θολωτές εκκλησίες, αλλά και με πλήθος τουριστικών μαγαζιών, πολλές ταβέρνες και έντονη νυχτερινή ζωή, τα Φηρά αποτελούν αφετηρία για όλες τις περιηγήσεις στο νησί.

Στα σημαντικότερα αξιοθέατα τους συγκαταλέγονται το Αρχαιολογικό Μουσείο και το Μουσείο Προϊστορικής Θήρας.

Η ΛΑΪΚΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΗΣ ΣΑΝΤΟΡΙΝΗΣ

Οι ιδιόμορφες τοπογραφικές συνθήκες του νησιού είχαν ως αποτέλεσμα ασυνήθιστες και πρωτότυπες αρχιτεκτονικές επιλογές.

Κύριο στοιχείο αποτελούν τα υπόσκαφα, δηλαδή οι χώροι που έχουν λαξευτεί στο κάθετο μέτωπο του ηφαιστειακού υλικού, στην άσπα, που είναι γνωστή και ως θηραϊκή γη, ή ποτζουλάνα. Πρόκειται για ηφαιστειακή τέφρα ανάμεικτη με χώμα, σε ασπριδερή και συμπαγή μορφή, που υπάρχει σε πολλές περιοχές του νησιού. Λαξεύεται εύκολα και είναι τόσο στέρεη και συμπαγής ώστε δεν καταρρέει. Έτσι οι κάτοικοι έσκαβαν στην άσπα οριζόντια τούνελ, έχτιζαν τοίχο με τα απαραίτητα ανοίγματα και τα μετέτρεπαν σε κατοικίες.

Υπόσκαφοι οικισμοί στη Σαντορίνη είναι ο Βόθωνας, η Φοινικιά και το Καρτεράδο.

Εκτός από την άσπα, χρησιμοποιούνται η μαυρόπετρα, για φέροντες τοίχους και μαντρότοιχους, η συμπαγής κοκκινόπετρα για επενδύσεις, υπέρθυρα και παραστάδες, και τέλος η σπογγώδη κοκκινόπετρα για την κατασκευή θόλων.

Άλλος χαρακτηριστικός τύπος οικισμού είναι τα καστέλια, που εμφανίστηκαν την εποχή της Λατινοκρατίας. Πιο σημαντικό ήταν το Κάστρο στο Σκάρο, όπου διέμεναν αρχικά οι λατίνοι και στη συνέχεια οι έλληνες άρχοντες. Οι φτωχοί αγρότες, που τους έλεγαν βιλάνους, κατοικούσαν στα υπόσκαφα. Απαγορευόταν να μένουν στο καστέλι, ακόμα και μετά την απελευθέρωση.

Με τη δημιουργία, κατά τον 19^ο αι., μίας νέας τάξης πλούσιων πλοιοκτητών και εμπόρων, δημιουργήθηκαν και ξεχωριστές συνοικίες με αργοντικά, όπως ο Σιδεράς στην Οία.

Η ΑΤΛΑΝΤΙΔΑ ΚΑΙ Η ΕΚΡΗΞΗ ΤΟΥ ΗΦΑΙΣΤΕΙΟΥ

Η καταστροφή της Σαντορίνης από την έκρηξη του ηφαιστείου συνδέθηκε από ορισμένους επιστήμονες με το μύθο της χαμένης Ατλαντίδας. Ο πρώτος που μίλησε για την Ατλαντίδα ήταν ο Σόλων, μετά την επιστροφή του από την Αίγυπτο. Κατά τα λεγόμενα του Σόλωνα, η Ατλαντίδα ήταν μια αναπτωγμένη, ισχυρή και με επεκτατικές βλέψεις πολιτεία, που ήλεγχε όλη τη Μεσόγειο. Κάποια στιγμή ήρθε η καταστροφή: φοβεροί σεισμοί και κατακλυσμοί καταπόντισαν την Ατλαντίδα στο βυθό της θάλασσας.

Αρκετοί συνέδεσαν τη μυθική πολιτεία με τη Θήρα και την έκρηξη του ηφαιστείου. Κατά τον Μαρινάτο, η Ατλαντίδα ήταν ενδεχομένως η μινωική Κρήτη, η οποία πραγματικά είχε υπό τον έλεγχο της ολόκληρη την ανατολική Μεσόγειο γύρω στο 1500, όταν έγινε η έκρηξη του ηφαιστείου. Οι καταστροφές που υπέστη η Κρήτη από την έκρηξη ήταν τόσο εκτεταμένες, που την οδήγησαν σε παρακμή, ακριβώς όπως και τη θρυλική Ατλαντίδα του Σόλωνα.

ΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΗΣ ΘΗΡΑΣ

Το Μουσείο της Προϊστορικής Θήρας φιλοξενεί ευρήματα που προέρχονται από τις ανασκαφές της Εν Αθήναις Αρχαιολογικής Εταιρείας στο Ακρωτήρι και τις παλαιές ανασκαφές του Γερμανικού Αρχαιολογικού Ινστιτούτου στη θέση Ποταμός, από τις ανασκαφές της ΚΑ΄ Εφορείας Αρχαιοτήτων Κυκλάδων και Σάμου σε διάφορες θέσεις της Θήρας, από περισυλλογές και παραδόσεις.

Το μουσείο, που στεγάζει τα αριστουργήματα της προϊστορικής Θήρας, εγκαινιάστηκε με μεγάλη λαμπρότητα το καλοκαίρι του 2000.

Στα 600 τ.μ. που είναι διαμορφωμένα με την πιο σύγχρονη μουσειακή

αντίληψη στον δεύτερο όροφο του κτιρίου, εκτίθενται χωρισμένα σε τέσσερις θεματικές ενότητες, τα ευρήματα από το Ακρωτήρι και άλλες τοποθεσίες της Σαντορίνης, που χρονολογούνται από τη νεότερη Νεολιθική περίοδο (5^η χιλιετία π.Χ.) έως τον 17^ο αι. π.Χ. Η περίοδος ακμής του Ακρωτηρίου ζωντανεύει με την ανάπτυξη επί μέρους τομέων, όπως είναι η πολεοδομική και αρχιτεκτονική μορφή της πόλης και η συγκρότησή της σε αστικό κέντρο, οι γραφειοκρατικές δομές της, η ανάπτυξη της μνημειώδους τέχνης της τοιχογραφίας, η πολύμορφη, πλούσια κεραμική της, τα περίτεχνα κοσμήματα, η αλληλεπίδραση αγγειογραφίας και τοιχογραφίας και το σύνθετο πλέγμα των σχέσεων του Ακρωτηρίου και της Θήρας με τον έξω κόσμο.

Στο πλαίσιο της πρώτης ενότητας με τίτλο «Η ανακάλυψη ενός αρχαιολογικού χώρου» δίνονται πληροφορίες για τις ανασκαφές στο Ακρωτήρι και για τη θεωρία του καθηγητή Σπύρου Μαρινάτου, ότι η έκρηξη του ηφαιστείου ήταν η αιτία της κατάρρευσης του Μινωικού πολιτισμού της Κρήτης.

Στην δεύτερη μικρή ενότητα, για την γεωλογία της Θήρας, έχουν συγκεντρωθεί στοιχεία για την ηφαιστειακή δραστηριότητα που οδήγησε στο διαδοχικό σχηματισμό της Θήρας, της

Θηρασίας, της Παλιάς και Νέας Καμένης, όπως φαίνεται και στους επεξηγηματικούς χάρτες.

Παράλληλα, τα απολιθώματα, που εκτίθενται στην ενότητα αυτή αποδεικνύουν ότι το κλίμα της Μεσογείου πριν από 50.000 χρόνια δεν διέφερε πολύ από το σημερινό. Εντύπωση προκαλούν επίσης οι πλάκες με απολιθώματα φύλλων ελιάς, σχοίνων και φοινίκων, αλλά και το απολιθώμα δάκου και ελιάς και άλλων εντόμων.

Η τρίτη ενότητα εκθεμάτων περιλαμβάνει δείγματα του πολιτισμού που αναπτύχθηκε στο νησί από την 3^η χιλιετία π.Χ. έως την καταστροφή του μεγαλύτερου οικισμού στην περιοχή του Μεγαλοχωρίου (από μεγάλο σεισμό στις αρχές του 17^{ου} αι. π.Χ.) και τη μεταγκατάσταση των κατοίκων στην περιοχή του Ακρωτηρίου.

Στα εκθέματα αυτής της ενότητας περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, ραμφόστομα και πτηνόμορφα αγγεία, μαρμάρινα ποτήρια και μικροί κρατήρες, χάλκινοι πελέκει, μαρμάρινα ειδώλια.

Η τέταρτη ενότητα, που καταλαμβάνει και το μεγαλύτερο μέρος του μουσείου, περιλαμβάνει λαμπρά δείγματα της ακμής του Ακρωτηρίου.

Έξχωριστή θέση καταλαμβάνουν οι τοιχογραφίες, που μέχρι πριν από μερικά χρόνια εκτίθενταν, στον πρώτο όροφο του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου της Αθήνας. Σε περιοπτη θέση εκτίθεται και το μοναδικό στο είδος του χρυσό ειδώλιο αγάγρου, που βρέθηκε το 1999 μέσα σε πλήρη λάρνακα, κατά τη διάρκεια των εργασιών για την εγκατάσταση του νέου πρωτοποριακού στέγαστρου που θα καλύψει μεγάλο μέρος του οικισμού του Ακρωτηρίου.

Ανάμεσα στα πολυάριθμα εκθέματα της περιόδου ακμής της πόλης του Ακρωτηρίου (17ος αιώνας π.Χ.) διακρίνονται τα γύψινα εκμαγεία επίπλων, τα είδη οικοσκευής, τα χάλκινα σκεύη, εργαλεία και όπλα, τα αντικείμενα που μαρτυρούν την άσκηση μεταλλοτεχνίας, τα σφραγίσματα, οι σφραγίδες και οι πινακίδες της Γραμμικής Α γραφής. Εντυπωσιάζουν τα μεγαλοπρεπή τοιχογραφικά σύνολα (τοιχογραφία Γυναικών και Πατέρων, τοιχογραφία Πιθήκων) και αποσπάσματα άλλων ("Αφρικανός", Σφιζίζοντες πιθήκοι, Πτηνό, φυτικά εκθέματα). Τέλος, κινούν το ενδιαφέρον τα πολυπληθή και πολυτελή πήλινα σκεύη

συμπεριλαμβανομένου του περίφημου πίθου με τον ταύρο, λίθινα και πήλινα αγγεία εισηγμένα από διάφορες περιοχές του Αιγαίου και της Ανατολικής Μεσογείου και το μοναδικό χρυσό ειδώλιο αγάγρου.

Πλούσια είναι και η συλλογή αγγείων που εκτίθεται στο πλαίσιο αυτής της ενότητας. Αποτελείται από πίθους, πρόχους, κύπελλα, ρυτά, ασκούς και αμφορίσκους, με αντιπροσωπευτικές διακοσμήσεις όλων των φάσεων της κυκλαδικής κεραμικής.

Εκτίθενται επίσης γύψινο εκμαγείο σκαλιστού ξύλινου τραπεζιού, πήλινες και λίθινες σφραγίδες, τράπεζα προσφορών με παράσταση δελφινιών, συλλογή κοσμημάτων από ημιπολύτιμους λίθους και χρυσό, καθώς και θραύσματα τοιχογραφιών.

Το Μουσείο Προϊστορικής Θήρας βρίσκεται στον νομό Κυκλάδων, ανήκει στην περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου και στην εφορεία ΚΑ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων.

Είσοδος: Υπάρχει ενιαίο εισιτήριο με τιμή 8 € και μειωμένο 4 €.

Τηλέφωνο: 22860-23.217

ΤΟ ΑΚΡΩΤΗΡΙ ΤΗΣ ΘΗΡΑΣ

Από τα Φηρά, ακολουθώντας τον παράλληλο προς την ακτογραμμή δρόμο που κατευθύνεται νότια-νοτιοδυτικά, μετά από 15 χλμ. φτάνετε στο Ακρωτήριο.

Ανήκει στην εφορεία ΚΑ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων. Ευρήματα από τις ανασκαφές στο Ακρωτήριο εκτίθενται στο Μουσείο Προϊστορικής Θήρας. Ένα από τα σημαντικότερα κέντρα του Αιγαίου στα προϊστορικά χρόνια. Οι πρώτες εγκαταστάσεις στο Ακρωτήριο χρονολογούνται από την Ύστερη Νεολιθική Εποχή (τουλάχιστον από την 4η χιλιετία π.Χ.). Κατά την Πρώιμη Εποχή του Χαλκού (3η χιλιετία π.Χ.) υπήρχε οικισμός στο Ακρωτήριο. Κατά τη Μέση και την Πρώιμη Ύστερη Εποχή του

Χαλκού (20ος-17ος αιώνας π.Χ.) ο οικισμός αυτός επεκτάθηκε και αναδείχθηκε σε ένα από τα σημαντικότερα αστικά κέντρα και λιμάνια του Αιγαίου.

Στον οικισμό υπήρχαν τουλάχιστον τέσσερις συνοικίες. Η μεγάλη του έκταση (περίπου 200 στρέμματα), η άριστη πολεοδομική του οργάνωση, το αποχετευτικό του δίκτυο, τα περίτεχνα πολυώροφα κτήρια του με τον έξοχο τοιχογραφικό διάκοσμο, την πλούσια επίπλωση και οικοσκευή μαρτυρούν για τη μεγάλη του ανάπτυξη.

Τα ποικίλα εισηγμένα προϊόντα που βρέθηκαν μέσα στα κτήρια δείχνουν πόσο ευρύ ήταν το πλέγμα των εξωτερικών σχέσεων του Ακρωτηρίου. Διατηρούσε στενές σχέσεις με τη Μινωική Κρήτη αλλά βρισκόταν σε επικοινωνία και με την Ηπειρωτική Ελλάδα, τη Δωδεκάνησο, την Κύπρο, τη Συρία και την Αίγυπτο.

Το Ακρωτήριο είναι ένας από τους πιο σημαντικούς αρχαιολογικούς χώρους της Ελλάδας. Το ηφαιστείο κατέστρεψε την προϊστορική πόλη, αλλά ταυτόχρονα την "προφύλαξε" ώστε να μας την παραδώσει σχεδόν ανέπαφη.

Εκκινώντας από το νότιο τμήμα της ανασκαφής, ο επισκέπτης συναντά ένα τριώροφο κτίριο μεγάλων διαστάσεων, με ξυστες τοιχοδομίες στις προσόψεις.

Η ζωή στην πόλη τελείωσε απότομα το τελευταίο τέταρτο του 17ου π.Χ. αιώνα, όταν οι κάτοικοί της αποφάσισαν να την εγκαταλείψουν εξαιτίας ισχυρών σεισμών. Η έκρηξη του ηφαιστείου ακολούθησε. Τα ηφαιστειακά υλικά που κάλυψαν την πόλη και ολόκληρο το νησί προστάτευσαν ως σήμερα τα κτήρια και το περιεχόμενό τους, όπως έγινε και στην Πομπηία.

Στοιχεία για την κατοίκηση του Ακρωτηρίου της Θήρας κατά την προϊστορική εποχή άρχισαν να έρχονται στο φως από το δεύτερο ήμισυ του 19ου αιώνα. Οι συστηματικές όμως ανασκαφές άρχισαν εκεί το 1967 από τον καθηγητή Σπυρίδωνα Μαρινάτο υπό την αιγίδα της εν Αθήναις Αρχαιολογικής Εταιρείας. Ο Μαρινάτος αποφάσισε να ανασκάψει στο Ακρωτήριο ελπίζοντας ότι θα επαληθεύσει μια παλιά του θεωρία που είχε δημοσιεύσει από τη δεκαετία του '30, ότι η έκρηξη του ηφαιστείου της Θήρας προκάλεσε την κατάρρευση του πολιτισμού της Μινωικής Κρήτης. Μετά το θάνατο του Μαρινάτου, στα 1974, η ανασκαφή συνεχίζεται υπό την διεύθυνση του καθηγητή Χρίστου Ντούμα. Επάνω στα αποκαλυπτόμενα μνημεία δεν γίνονται επεμβάσεις, παρά μόνον όσες απαιτούνται για τη στερέωσή τους και για τη διάσωση των ποικίλων μαρτυριών, της καταστροφής συμπεριλαμβανομένης.

Σημαντικότερα μνημεία και αρχιτεκτονικά σύνολα της περιοχής θεωρούνται:

Ξεστή 3: Μεγάλο, διώροφο τουλάχιστον, κτήριο με 14 δωμάτια σε κάθε όροφο. Πολλά από τα δωμάτια συνδέονται μεταξύ τους με πολύθυρα και είναι τοιχογραφημένα. Σε ένα από αυτά υπάρχει "δεξαμενή καθαρμών", χώρος που θεωρείται ιερός. Οι πιο ενδιαφέρουσες από τις τοιχογραφίες είναι εκείνες των Κορκοσυλλεκτριών και του Βοιμού. Η πρώτη απεικονίζει τρεις γυναίκες σε αγρό με ανθισμένους κρόκους και ένα βομό, ενώ η δεύτερη γυναίκες που μαζεύουν κρόκους και τους προσφέρουν σε καθιστή θεότητα πλαισιωμένη από πίθηκο και γρύπα. Οι αρχιτεκτονικές ιδιορρυθμίες του κτηρίου και τα

θέματα των τοιχογραφιών οδηγούν στο συμπέρασμα ότι στην Ξεστή 3 τελούνταν κάποιες τελετές.

Τομέας Β: Ο τομέας Β περιλαμβάνει πιθανότατα δύο ξεχωριστά κτήρια προσκολλημένα το ένα στο άλλο. Από τον όροφο του δυτικού κτηρίου προήλθαν οι τοιχογραφίες των

Αντιλοπών και των Πυγμάχων. Από το ανατολικό κτήριο προήλθε η τοιχογραφία των Πιθήκων, μία σύνθεση με πιθήκους να σκαρφαλώνουν σε βράχους στις όχθες ενός ποταμού.

Δυτική οικία: Η Δυτική οικία είναι ένα σχετικά μικρό αλλά καλά οργανωμένο κτήριο. Στο ισόγειο υπάρχουν αποθήκες τροφίμων, εργαστηριακοί χώροι, μαγειρείο και εγκατάσταση μυλωνά. Ο πρώτος όροφος καταλαμβάνεται από ένα ευρύχωρο δωμάτιο, όπου ήταν εγκατεστημένοι αργαλειοί, μία αποθήκη σκευών και τροφίμων, ένα αποχωρητήριο, και από δύο συνεχόμενους τοιχογραφημένους χώρους. Από αυτούς, ο ένας διακοσμείται με τις δύο τοιχογραφίες των Ψαράδων την τοιχογραφία της Ήρειας και τη διάσημη μικρογραφική ζωφόρο του Στόλου που περιτρέχει τους τέσσερις τοίχους του.

Η ζωφόρος απεικονίζει ένα στόλο που επισκέπτεται παράλιες πόλεις, η τελευταία από τις οποίες ταυτίζεται με το ίδιο το Ακρωτήρι. Ο άλλος χώρος διακοσμείται με τις οκτώ τοιχογραφίες των Θαλαμίσκων Πλοίων. Πρόκειται για μία λεπτομέρεια της μικρογραφικής ζωφόρου που επαναλαμβάνεται οκτώ φορές με μικρές παραλλαγές στους τοίχους του.

Συγκρότημα Δ: Το Συγκρότημα Δ αποτελείται από τέσσερα κτήρια. Ένα δωμάτιο του ανατολικού κτηρίου βρέθηκε διακοσμημένο με την τοιχογραφία της Άνοιξης. Εδώ ο ζωγράφος απέδωσε με ιδιαίτερη ευαισθησία ένα βραχυόδες τοπίο με ανθισμένους ερυθρούς κρίνους ανάμεσα στους οποίους πετούν χελιδόνια. Στο ίδιο κτήριο βρέθηκαν πρόσφατα πινακίδες της Γραμμικής Α γραφής. Όλα τα κτήρια του Συγκροτήματος Δ έδωσαν σπουδαία κινητά ευρήματα, όπως άφθονη εισηγμένη κεραμική και πολύτιμα λίθινα και μεταλλικά αντικείμενα.

Οικία των Γυναικών: Στο κτήριο αυτό βρέθηκε η τοιχογραφία των Γυναικών και των Πατέρων στην οποία οφείλει και το όνομά του. Πρόκειται για ένα μεγάλο διώροφο οικοδόμημα, το πιο ενδιαφέρον αρχιτεκτονικό στοιχείο του οποίου είναι ο φωταγωγός στο κέντρο του.

Ξεστή 4 : Η Ξεστή 4 είναι ένα μεγαλόπρεπο τριώροφο οικοδόμημα, το μεγαλύτερο που ανασκάφηκε ως τώρα. Όλες του οι όψεις είναι επενδυμένες με λαξευτούς ορθογώνιους όγκους τόφου. Τα θραύσματα των τοιχογραφιών που ήλθαν στο φως ως σήμερα ανήκουν σε μία σύνθεση που στόλιζε το κλιμακοστάσιο της εισόδου και απεικονίζουν πομπή δωροφόρων ανδρών σε φυσικό μέγεθος να ανεβαίνουν σε βαθμίδες κλίμακας. Πρόκειται πιθανότατα για δημόσιο κτήριο, όπως αποδεικνύουν το ασυνήθιστα μεγάλο του μέγεθος, η εντυπωσιακή εξωτερική του εμφάνιση και ο τοιχογραφικός του διάκοσμος.

Η κίσηρη (ελαφρόπετρα) και η θηραϊκή γη από την έκρηξη του ηφαιστείου έχουν εισχωρήσει στα σπίτια και έχουν "εγκλωβίσει" όλα τα αντικείμενα που βρίσκονταν εκεί. Τα αντικείμενα από φθαρτά υλικά έχουν αφήσει ανάγλυφα αποτυπώματα πάνω στην ηφαιστειακή τέφρα. Τα αποτυπώματα αυτά καθαρίζονται με προσοχή κατά την ανασκαφή και χρησιμοποιούν ως καλούπια. Έτσι, δημιουργούνται εκμαγεία, στα οποία αποτυπώνονται όλες οι λεπτομέρειες των αρχικών κατασκευών και των τεχνουργημάτων.

Είσοδος: υπάρχει ενιαίο εισιτήριο με τιμή 8 € και μειωμένο 4 €, Τηλέφωνο: 22860 - 81.366

ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

Κτίσθηκε το 1960 για να αντικαταστήσει το παλαιό μουσείο, που είχε κατασκευασθεί το 1902 και το οποίο καταστράφηκε στους σεισμούς του 1956.

Συλλογές που περιλαμβάνει:

- Γλυπτά από την αρχαϊκή μέχρι και τη ρωμαϊκή εποχή.
Επιγραφές από την αρχαϊκή μέχρι και τη ρωμαϊκή εποχή.
Κεραμική και πύλινα ειδώλια από τη γεωμετρική μέχρι και την ελληνιστική εποχή.

Σημαντικότερα εκθέματα:

Αρ.Μουσείου 1783.

Θηραϊκός αμφορέας με γεωμετρική διακόσμηση από το αρχαϊκό νεκροταφείο της Αρχαίας

Θήρας. Αντιπροσωπευτικό δείγμα τοπικού εργαστηρίου, που η παραγωγή του αρχίζει στα τέλη του 8ου αιώνα π.Χ. και διαρκεί μέχρι τον 6^ο αιώνα π.Χ. Αρχές του 7ου αιώνα π.Χ.

Αρ.Μουσείου777.

Αμφορέας νησιωτικού εργαστηρίου. Από το αρχαϊκό νεκροταφείο της Αρχαίας Θήρας. Αρχές 7ου αιώνα π.Χ.

Αρ.Μουσείου1320.

Ανάγλυφος πίθος, λαμπρό έργο της κυκλαδικής τέχνης του 7ου αιώνα π.Χ. Ο μοναδικός στη Θήρα. Στη μετόπη του λαιμού παριστάνεται πτηνό και στη ζώνη του ώμου δύο άρματα που τα σέρνουν φτερωτά άλογα. Από παιδική ταφή του νεκροταφείου της Αρχαίας Θήρας στη βόρεια Σελλάδα. Γύρω στο 675 π.Χ.

Αρ.Μουσείου306.

Επάνω μέρος επιτύμβιου αρχαϊκού κούφρου. Πρόκειται για ένα από τα πρωιμότερα κολοσικά αγάλματα. Από νεκροταφείο της Αρχαίας Θήρας στους δυτικούς πρόποδες της Σελλάδας. Τέλη του 7ου αιώνα π.Χ.

Αρ. Μουσείου 307.

Κορμός επιτύμβιου αρχαϊκού κούφρου, Από νεκροταφείο της Αρχαίας Θήρας στους δυτικούς πρόποδες της Σελλάδας. Τέλη του 7ου αιώνα π.Χ.

Αρ. Μουσείου 392.

Πήλινο ειδώλιο θρηνηοδού, όπως δηλώνει η χαρακτηριστική κίνηση των χεριών της μορφής προς το κεφάλι. Το ειδώλιο φέρει γραπτή διακόσμηση και τα χρώματα διατηρούνται σε άριστη κατάσταση. Δαιδαλικού τύπου, τέλος 7ου αιώνα π.Χ.

Αρ. Μουσείου 1772.

Μελανόμορφος αττικός αμφορέας. Στη μία όψη παριστάνονται η Αθηνά και ο Ηρακλής σε τέθριππο και πίσω τους, σε δεύτερο επίπεδο, ο Απόλλων κιθαρωδός και η Αρτεμις. Στην άλλη όψη δύο ιππείς που πλαισιώνονται από τοξότη και οπλίτη. Στα χείλη του αγγείου είναι χαραγμένο το όνομα του νεκρού. Από το αρχαϊκό νεκροταφείο της Αρχαίας Θήρας. Β' μισό του 8ου αιώνα π.Χ.

Αρ.Μουσείου1773.

Μελανόμορφη αττική κύλικα. Εξωτερικά παριστάνονται μάχη με άρματα και μονομαχία δύο οπλιτών ανάμεσα σε σκηνές αναχώρησης πολεμιστών. Εσωτερικά, στο χείλος, έξι πλοία και στο μέσον ο Ποσειδών που καταβάλλει τον γίγαντα Πολυβότη. Στη βάση δύο ιππείς και μεταξύ τους οπλίτης. Από το αρχαϊκό νεκροταφείο της Αρχαίας Θήρας. Β' μισό του 8ου αιώνα π.Χ.

Αρ. Μουσείου 1774.

Μελανόμορφος αττικός κρατήρας με ελικόσχημες λαβές. Στη ζώνη του λαιμού παριστάνονται σκηνές μάχης με άρματα, όπου συμμετέχει η Αθηνά. Εσωτερικά στο χείλος παριστάνονται τέσσερα πλοία. Από το αρχαϊκό νεκροταφείο της Αρχαίας Θήρας. Β' μισό του 8ου αιώνα π.Χ.

Αρ.Μουσείου509.

Μεγάλος ηφαιστειακός λίθος (τραχύτης) βάρους 480 κιλών, τον οποίο σήκωσε ο αθλητής Ευμάστας. Το κατορθωμά του απαθανατίζει η χαραγμένη στο λίθο επιγραφή: ΕΥΜΑΣΤΑΣ ΜΕ ΑΗΡΕΝ ΑΠΟ ΧΘΟΝΟΣ ΗΟ ΚΡΙΤΟΒΟΛΟ (ο Ευμάστας, ο γιος του Κριτόβουλου, με σήκωσε από τη γη).

Το Αρχαιολογικό Μουσείο Θήρας βρίσκεται στον νομό Κυκλάδων, στην περιφέρεια Νότιου Αιγαίου, ανήκει στην εφορεία ΚΑ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων.

Είσοδος: υπάρχει ενιαίο εισιτήριο με τιμή 8 € και μειωμένο 4 € (Τηλέφωνο22860 – 22217)

Στα Φηρά αξιόλογη είναι η ορθόδοξη και η καθολική μητρόπολη, το μοναστήρι των δομινικανών καλογριών, το καθολικό μοναστήρι της Παναγίας του Ροζαρίου στην περιοχή του Σκάρου, το Μπελλώνιο Πνευματικό Κέντρο, το Συνεδριακό Κέντρο Πέτρου Παύλου.

Τέλος, **το Κτίριο Γκίτζι**, του 17^{ου} αι., στεγάζει **το Πνευματικό Κέντρο Θήρας**, καθώς και εκθέσεις με έγγραφα, χάρτες, εικόνες, πίνακες ζωγραφικής και άλλα εκθέματα σχετικά με τις Κυκλάδες και τη Σαντορίνη.

Μια από τις πιο ενδιαφέρουσες διαδρομές είναι ο γύρος της καλντέρας με καφί, που περιλαμβάνει επίσκεψη στα νησιά Νέα Καμένη, Παλαιά Καμένη και Θηρασιά.

Στη Νέα Καμένη βρίσκεται ο κρατήρας του ηφαιστείου μετά από πεζοπορία 30 λεπτών, με παπούτσια γιατί το έδαφος είναι ιδιαίτερα ζεστό.

Η Θηρασιά έχει 245 κατοίκους, που ασχολούνται με το ψάρεμα και τη γεωργία. Ο κύριος οικισμός, που φέρει επίσης το

όνομα Θηρασιά, είναι χτισμένος στην κορυφή του γκρεμού και η ανάβαση γίνεται με σκαλοπάτια.

Στο νησί βρίσκεται **το χωριό Ποταμός**, όπου υπάρχουν πολλά υπόσκαφα, καθώς και οι εκκλησίες **Αγίου Δημητρίου** και **Παναγία η Γιάτρισσα**.

Ένα άλλο γραφικό χωριό της Θηρασιάς είναι **η Ρίβα**, με πολλά ταβερνάκια και με το γραφικό εκκλησάκι Αγία Ειρήνη. Η εκκλησία της Παναγίας του Λαγκαδιού βρίσκεται σε λαγκάδι και φημίζεται για την αρχιτεκτονική της και τον εξαιρετο γλυπτό της διάκοσμο.

Μια άλλη διαδρομή ξεκινάει από τα Φηρά και κατευθύνεται στο **Φηροστεφάνι**, απ' όπου η θέα είναι εντυπωσιακή. Βορειότερα, βρίσκεται **το γυναικείο μοναστήρι του Αγίου Νικολάου**, που ιδρύθηκε το 1651 από την οικογένεια Γκίτζι.

Το 1815 το μοναστήρι μεταφέρθηκε στη σημερινή του θέση. Διαβέτσι θαυμάσιο ξυλόγλυπτο τέμπλο και βυζαντινή εικόνα του Αγίου Νικολάου.

Ένα από τα παρεκκλήσια του είναι αφιερωμένο στον Άγιο Παντελεήμονα, ενώ το άλλο στη Ζωοδόχο Πηγή.

Το Ημεροβίγλι, στο κέντρο περίπου του γκρεμού της καλντέρας και στο ψηλότερο σημείο της, προσφέρει εξαιρετική θέα σε ολόκληρη την περιοχή. Έξω από το Ημεροβίγλι βρίσκονται **τα ερείπια από τον οικισμό του Σκάρου**, ο οποίος την εποχή της Λατινοκρατίας ήταν από τους σημαντικότερους του νησιού.

Η Απάνω Μεριά περιλαμβάνει τους οικισμούς Φοινικιά, Περιβολο και Οία.

Ο Περιβολος, μια από τις ομορφότερες παραλίες της Σαντορίνης, έχει αξιόλογη ξενοδοχειακή υποδομή και γενικά παρουσιάζει σημαντική τουριστική ανάπτυξη.

Η Οία, κοσμοπολίτικο παραθεριστικό κέντρο, έχει διατηρήσει το παραδοσιακό της χρώμα, παρά τη σημαντική τουριστική της ανάπτυξη. Στενά πλακόστρωτα δρομάκια, σπίτια σκαμμένα στο μαλακό ηφαιστειακό πέτρωμα, και προσόψεις βαμμένες με γαλάζιο ή ώχρα, προκαλούν το θαυμασμό του επισκέπτη.

Πάνω απ' όλα, η Οία είναι γνωστή για το ηλιοβασιλέμα της. Εδώ υπάρχει επίσης αξιόλογο **Ναυτικό Μουσείο**.

12 χλμ. βόρεια από τα Φηρά, λίγο μετά την Οία, συναντάτε **τον οικισμό Θόλο** και στο 14 ο χλμ. **τους Μπαξέδες**, βραχυόδη περιοχή με αμμουδιά.

Στο 17^ο χλμ. βρίσκεται **το ακρωτήριο Κολούμπος**, κάτω από το οποίο υπάρχει όμορφη αμμουδιά. Ανατολικά του ακρωτηρίου βρίσκεται **το υποθαλάσσιο ηφαιστείο του Κολούμπου**.

Κοντά στον οικισμό Πορί βρίσκεται η μεγάλη εκκλησία της Παναγίας του Καλού, που χτίστηκε λίγο πιο μετά το 1650.

Συνεχίζοντας στις ανατολικές ακτές, βρίσκεται **το Βούρβουλο**, γραφικό χωριό που δεν έχει αναπτυχθεί τουριστικά.

Κατεβαίνοντας προς τις ανατολικές ακτές, φτάνετε στον **Έξω Γιαλό ή Απέξω Γιαλό ή Πηγιάδια**.

Επιστρέφοντας προς τα Φηρά, περνάτε από **το Κοντογέρι**. Εδώ ξεχωρίζουν δυο μεγάλα αρχοντικά και το Λαογραφικό Μουσείο Αιγνού, το οποίο περιλαμβάνει υπόσκαφο σπίτι της Σαντορίνης, κάνθαβα, οινοποιείο, με πατητήρι και σύνεργα οινοποίησης, καθώς και εργαστήρια παλιών επαγγελματιών, όπως βαρελάδικο, ξυλουργείο, υποδηματοποιείο. Ενδιαφέρον παρουσιάζει **το παρεκκλήσι του Αγίου Κωνσταντίνου**.

Άλλη διαδρομή είναι προς τον Μονόλιθο και το αεροδρόμιο.

Ο Μονόλιθος είναι ένας βράχος από τον οποίον πήρε το όνομά της η περιοχή. Σημαντικά χαρακτηριστικά της περιοχής είναι η πεντακάθαρη θάλασσα και η συνηθισμένη στη Σαντορίνη μαύρη άμμος.

Μια άλλη διαδρομή οδηγεί από τα Φηρά προς **τον Αθηνιά, τον Πύργο, τη Μέσα Γονιά** και **το Καμάρι**.

Μετά τον Αθηνιώ, στην διακλάδωση προς τη Μέσα Γωνιά ή Επισκοπή Γωνιάς. Πρόκειται για το πιο σημαντικό βυζαντινό μνημείο της Σαντορίνης, με πλούσια ιστορία.

Η Παναγία της λέγεται ότι ιδρύθηκε από τον Αλέξιο Κομνηνό (1081- 1118). Ένα από τα αξιοθέατα της εκκλησίας είναι και το σκαλιστό τέμπλο της, από γαλάζιο μάρμαρο με λευκά νερά.

Συνεχίζοντας τη διαδρομή από τη Μέσα Γωνιά, φτάνετε στο Καμάρι, επίγειο της Θήρας κατά την αρχαιότητα. Το Καμάρι είναι γνωστό για την τεράστια αμμουδιά του, και τα υπόγεια νερά του, μοναδικά στη Σαντορίνη. Στην περιοχή του Μέσα Βουνού βρίσκεται η αρχαία Θήρα.

Η αρχαία Θήρα, η ιστορική πόλη του νησιού, βρίσκεται πάνω στο Μέσα Βουνό, σε υψόμετρο 396 μ. Το Μέσα Βουνό έχει σαφώς διαφορετική όψη από τους υπόλοιπους ορεινούς όγκους του νησιού. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι υπήρχε πριν αρχίσει η ηφαιστειακή δραστηριότητα, από την εποχή που τα νερά σκέπασαν την Αιγιίδα και δημιουργήθηκε το Αιγαίο Πέλαγος.

Ιδρύθηκε τον 9ο αιώνα π.Χ. από Δωριείς αποίκους με αρχηγό το Θήρα και κατοικήθηκε μέχρι και τους πρώτους βυζαντινούς χρόνους.

Στην συνέχεια, το ιερό του Πτολεμαίου Γ', του Ευεργέτη, τη στήλη της Αρτεμης, την πλατεία των Γυμνοπαιδίων, τα Ρωμαϊκά Λουτρά, τη Σπηλιά του Ηρακλή και του Ερμή, και το Ηρώο, που μετετράπηκε σε εκκλησία της Ανάληψης

Έχει αποκαλυφθεί κυρίως η ελληνιστική και ρωμαϊκή φάση της πόλης. Την Αρχαία Θήρα και το μεγαλύτερο μέρος των νεκροταφείων της ανέσκαψαν Γερμανοί αρχαιολόγοι από το 1895 έως και το 1902. Τα νεκροταφεία της ΒΑ και ΒΔ Ελλάδας ανέσκαψε ο Ν. Ζαφειρόπουλος από το 1961 έως το 1982.

Σημαντικότερα μνημεία ή αρχιτεκτονικά σύνολα:

ΤΟ ΤΕΜΕΝΟΣ ΑΡΤΕΜΙΔΙΩΡΟΥ: Το ιερό, εξ ολοκλήρου σκαλισμένο στο βράχο, ίδρυσε ο

Αρτεμίδωρος από την Πέργη. Στους βράχους είναι χαραγμένα επιγράμματα και επιγραφές και τα σύμβολα των θεών που λατρεύονταν π.χ. αετός για το Δία, λιοντάρι για τον Απόλλωνα, δελφίνι για τον Ποσειδάωνα καθώς και το πορτρέτο του ιδρυτή του ιερού, ο οποίος απεικονίζεται στεφανωμένος. Τέλη 4ου - αρχές 3ου αιώνα π.Χ.

Η ΑΓΟΡΑ: Η αγορά βρίσκεται σχεδόν στο κέντρο της πόλης. Το νότιο τμήμα της ήταν το εμπορικό κέντρο της πόλης και το μεσαίο το διοικητικό. Στο βόρειο τμήμα της, που δημιουργήθηκε στη ρωμαϊκή εποχή υπάρχουν στοά, μνημεία και ναός κτήρια προς τιμήν επιφανών προσώπων.

Η ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΣΤΟΑ: Κτήριο της εποχής του Αυγούστου (1ος αιώνας μ.Χ.), στο ΝΔ άκρο της αγοράς, μήκους 46 μ. και πλάτους 10 μ., με κύρια είσοδο στην ανατολική πλευρά, προς την αγορά. Στο εσωτερικό της, κατά μήκος, δωρική κιονοστοιχία που στήριζε τη στέγη. Στο Β τμήμα της ήταν στημένα αγάλματα της οικογένειας του Καίσαρα. Στο δυτικό τοίχο είναι εντοιχισμένες δύο ενεπίγραφες πλάκες, όπου αναφέρεται ότι την στοά επισκέπασε ο Κλειτοσθένης, πλούσιος Θηραίος, το 149 μ.Χ.

Ο ΝΑΟΣ ΔΙΟΝΥΣΟΥ: Μικρός ελληνιστικός ναός δωρικού ρυθμού, αφιερωμένος στο Διόνυσο. Βρίσκεται στα βόρεια της Αγοράς, κτισμένος επάνω σε ειδικά διαμορφωμένο ανάλημμα και αποτελείται από μικρό σήκό και πρόναο. Η πρόσοψη και η στέγη ήταν από μάρμαρο, ενώ το υπόλοιπο κτήριο από ντόπια πέτρα. 3ος αιώνας π.Χ.

Η ΠΕΡΙΟΧΗ ΙΕΡΩΝ ΣΤΟ ΝΑ ΑΚΡΟ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ: Στην περιοχή αυτή υπάρχουν αποκλειστικά και μόνον ιερά, υπαίθρια και στεγασμένα (π.χ. το ιερό του Καρνείου Απόλλωνος, του Ερμή και του Ηρακλή, του Πτολεμαίου του 3ου κ.λ.π.) και η πλατεία, όπου τελούνταν εορτές προς τιμήν του Απόλλωνος Καρνείου (γυμνοπαιδίες). Στους βράχους είναι χαραγμένες πολυάριθμες επιγραφές από την αρχαϊκή μέχρι και τη

ρωμαϊκή εποχή, που αναφέρονται σε θεότητες και εφήβους.

ΤΟ ΙΕΡΟ ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ ΚΑΡΝΕΙΟΥ: Το ιερό του 6ου αιώνα π.Χ. είναι εν μέρει λαξευμένο στο βράχο και εν μέρει κτισμένο επάνω σε τεχνητό ανάλημμα και

περιλαμβάνει:

α. το ναό, που αποτελείται από πρόναο και σηκό,

β. τετράγωνη αυλή με υπόγεια δεξαμενή, η στέγη της οποίας στηρίζονταν σε έξι μεγάλους μονολιθικούς πεσσούς και

γ. μικρό κτήριο, πιθανώς σκευοφυλάκιο.

ΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΕΦΗΒΩΝ: Βρίσκεται στο νότιο άκρο της πόλης και χρονολογείται στο 2ο αιώνα μ.Χ. Σώζεται εν μέρει λαξευτό σπήλαιο, αφιερωμένο στον Ερμή και τον Ηρακλή.

ΤΑ ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΑ ΑΡΧΑΙΑΣ ΘΗΡΑΣ: Στις πλαγιάς της Ελλάδας και εκατέρωθεν των οδών που οδηγούσαν στο βόρειο και νότιο επίγειο της αρχαίας πόλης, το σημερινό Καμάρι και την Περίσσα αντίστοιχα, υπάρχουν τα νεκροταφεία της αρχαίας Θήρας. Έχουν αποκαλυφθεί ταφές από τη γεωμετρική μέγρη και την ρωμαϊκή εποχή.

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ: Το θέατρο, που βρίσκεται στα ΝΑ της Αγοράς, κατασκευάστηκε την εποχή των Πτολεμαίων (3ος αιώνας π.Χ.) και στην αρχική του μορφή η ορχήστρα ήταν κυκλική. Τον 1ο αιώνα μ.Χ. έγιναν μετατροπές, κατά τις οποίες επεκτάθηκε η σκηνή και κατέλαβε τμήμα της αρχικής ορχήστρας.

Η αρχαία Θήρα βρίσκεται στην περιοχή της Επισκοπής Γωνιάς Θήρας και ανήκει στην εφορεία ΚΑ Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων

Είσοδος: υπάρχει ενιαίο εισιτήριο με τιμή 8 € και μειωμένο 4 €

Ακολουθώντας μια άλλη διαδρομή φτάνετε στον **Πύργο**, σε απόσταση 7,5 χλμ. από τα Φηρά. Ο Πύργος είναι ένας από τους πιο παλιούς μεσαιωνικούς οικισμούς της Σαντορίνης. Είναι χτισμένος σε ύψωμα και σώζονται τα ερείπια του τείχους που τον περιέβαλλε. Στον Πύργο υπάρχουν πολλές εκκλησίες ανάμεσα στις οποίες και το **Θεοτοκάκι**, μια από τις παλιότερες εκκλησίες του νησιού, χρονολογούμενη στον 10^ο αι. αξιοπρόσεκτο είναι το ξυλόγλυπτο τέμπλο της και οι πολύτιμες εικόνες της. Η εκκλησία **το Χριστουλάκι** (Μεταμόρφωση του Σωτήρος), όπως και ο **Λι-Γιάννης ο Θεολόγος**, η **Αγία Θεοδοσία** και ο **υπόσκαφος ναός του Αγίου Νικολάου του Κίσσηρα**, χρονολογούνται από το 1530 ως το 1665.

Ακολουθώντας από τον Πύργο νοτιοανατολική κατεύθυνση, φτάνετε **στο ανδρικό μοναστήρι του Προφήτη Ηλία**, των αρχών του 18^{ου} αι., στο οποίο το 1853 επιτράπηκε η είσοδος γυναικών. Σήμερα στεγάζει σημαντικό **Εκκλησιαστικό και Λαογραφικό Μουσείο**. Στο Εκκλησιαστικό τμήμα του μουσείου εκτίθενται πολύτιμα κειμήλια, μεταξύ των οποίων κρητικές εικόνες του 15^{ου} αι., χειρόγραφοι κώδικες του 8^{ου} αι., πατριαρχικά στίγματα, τουρκικά φερμάνια με τα οποία παραχωρούνται προνόμια στο μοναστήρι, ιερά σκεύη και λείψανα, καθώς και άμφια, μεταξύ των οποίων και μίτρα του Πατριάρχη

Γρηγορίου Ε'.

Το μουσείο διαθέτει σημαντική εκκλησιαστική βιβλιοθήκη. Το Λαογραφικό τμήμα στεγάζει παραδοσιακά έπιπλα και εργαλεία του 19^{ου} αι. Σε ιδιαίτερο τμήμα του μοναστηριού στεγάζεται η ιδιωτική συλλογή του Π.Νομικού, με αντικείμενα από παλιά αργοντικά του νησιού.

Τέλος, ο επισκέπτης αξίζει να δει το περίτεχνο ξυλόγλυπτο τέμπλο του καθολικού της μονής, έργο του Ντέμη Λαγκαδά, φιλοτεχνημένο το 1836.

Πεζοπορώντας από τον Προφήτη Ηλία προς την παραλία στα νοτιοανατολικά, φτάνετε **στην Περίσσα**, παραθαλάσσιο θέρετρο, γνωστό για την εκτεταμένη παραλία του με μαύρη λεπτή άμμο και τη θάλασσα του με σκούρο χρώμα.

Στην Περίσσα υπάρχει η μεγαλύτερη εκκλησία της Σαντορίνης, ο **Τίμιος Σταυρός**, χτισμένη τον 19^ο αι., στα ερείπια παλαιότερης βασιλικής που ήταν Αγία Ειρήνη.

ΤΟ ΑΡΧΟΝΤΙΚΟ ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΑΡΓΥΡΟΥ

Το Αρχοντικό Αργυρού είναι από τα πιο αξιόλογα νεότερα μνημεία του νησιού, με σημαντική θέση μέσα στον οικισμό της Μεσοριάς, στον νομό Κυκλάδων, στην περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, και ιδιαίτερα σημαντικό για την αρχιτεκτονική και μορφολογία αξία του.

Συνδυάζει την παραδοσιακή αρχιτεκτονική του θηραϊκού σπιτιού με στοιχεία και επηροές του εκλεκτικισμού. Πολλά μορφολογικά στοιχεία κοσμούν τις όψεις του κτηρίου και εξαιρετικής τέχνης οροφωγραφίες το εσωτερικό του. Σώζονται όλα τα έπιπλα και σκεύη στον όροφο όπου η διατήρηση είναι μουσειακή. Ο επισκέπτης του μπορεί να γνωρίσει την κατοικία ενός κτηματία του 19ου αιώνα στην Θήρα.

Κτίσθηκε το 1888 από τον Γ. Αργυρό, κτηματία και έμπορο κρασιού επί προϋπάρχοντος παραδοσιακού οικηματος και επί οικοπέδου εκτάσεως ενός στρέμματος. Στους σεισμούς του 1956 ολόκληρο το οίκημα υπέστη ρωγμές. Η ΝΑ γωνία του κτηρίου κατέρρευσε μαζί με ολόκληρη την οροφή της σάλας. Έκτοτε το αρχοντικό έμεινε ακατοίκητο για πολλά χρόνια. Σήμερα αποτελεί Ιδιοκτησία της Α.Ξ.Τ.Ε. ΦΛΩΡΑ Α.Ε. και είναι πλήρως ανακαινισμένο. Το ισόγειο λειτουργεί ως ξενώνας Α' κατηγορίας ενώ ο όροφος είναι επισκέψιμος, με σχετική ξενάγηση για το κοινό.

Το αρχοντικό Αργυρού έχει αποκατασταθεί πλήρως μετά από έγκριση του ΥΠΠΟ. Υπεύθυνοι μελετητές είναι η αρχιτέκτων Φ. Ναστούλη και ο πολιτικός μηχανικός Α. Ταλαιώρου της Στατικής Εταιρείας.

Το αρχοντικό Αργυρού έχει κηρυχθεί ως έργο τέχνης με ζώνη προστασίας 50 μ. περιμετρικά της ιδιοκτησίας (ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Τ/21338/1337/24.5.85, ΦΕΚ 351/β/31.5.85, ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Τ/33932/2133/14.9.88).

Ανήκει στην 1^η Εφορεία Νεότερων Μνημείων, Πρεσ. λειτουργίας : Καθημερινά βάση προγράμματος από Απρίλιο ως Οκτώβριο, Είσοδος: 3 ευρώ με ξενάγηση.

Τηλ επικοινωνίας: Αθήνα : 210-32.23.100, 32.16.85 Θήρα : 22860- 31669 - 22860- 33064

Ο ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΜΑΡΜΑΡΙΤΗΣ

Ταφικό μνημείο που σώζεται μέχρι και τη στέγη, σε σχήμα μικρού τετράγωνου ναού (4.18X3.59 μ) κτισμένο εξ ολοκλήρου από γκρίζο μάρμαρο. Η είσοδος στη νότια πλευρά. Τρεις μονολιθικοί μαρμάρيني δοκοί στο εσωτερικό στηρίζουν τη στέγη από μαρμάρινες πλάκες. Στο εσωτερικό μικρή κόγχη, η οποία πλαισιώνεται από μικρούς ιονικούς κίονες που στηρίζουν δωρικό επιστόλιο. Η κόγχη προοριζόταν να στεγάσει το άγαλμα της θεότητας. 3ος αιώνας π.Χ.

Σύμφωνα με την επιγραφή που είναι χαραγμένη κάτω από την κόγχη, ο ναός ήταν αφιερωμένος στη θεότητα Βασυλεία. Πρόκειται για οικογενειακό ταφικό

μνημείο.

Στην εποχή μας μετατράπηκε σε χριστιανική εκκλησία αφιερωμένη στον Άγιο Νικόλαο και πήρε την προσωνυμία Μαρμαρίτης από το υλικό κατασκευής του κτηρίου.

Βρίσκεται στο Εμπορείο Θήρας, στον νομό Κυκλάδων, στην περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, ανήκει στην ΚΑ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων.

Πρεσ-Μέρες λειτουργίας: ύστερα από συνεννόηση με τον ιερέα.

Ο ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΣ ΝΑΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΜΕΣΣΑ ΓΩΝΙΑΣ

Κοντά στο χωριό Μέσσα Γωνιά, στους πρόποδες του Προφήτη Ηλία, βρίσκεται ο βυζαντινός ναός της Επισκοπής Θήρας, που ιδρύθηκε στα τέλη του 11ου αι. από τον αυτοκράτορα Αλέξιο Α' τον Κομνηνό.

Είναι σταυροειδής εγγεγραμμένος τετρακίονιος ναός με τρούλο. Στο εσωτερικό του σώζονται εξαιρετικές τοιχογραφίες και τέμπλο ξυλόγλυπτο, διακοσμημένο με την τεχνική του κηρομάστιχου.

Διετέλεσε έδρα της Ορθόδοξης και, αργότερα, της Λατινικής Επισκοπής, ενώ κατά την Τουρκοκρατία προκλήθηκαν έριδες ανάμεσα στους

ορθόδοξους και τους καθολικούς κατοίκους του νησιού για την κυριότητα της περιουσίας και τη λειτουργία του ναού. Σήμερα η εκκλησία συγκεντρώνει πλήθος κόσμου το Δεκαπενταύγουστο, την ημέρα της εορτής της.

Το 1986 έγιναν εργασίες στο ναό από τη Β' Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων, κατά τις οποίες επισκευάστηκαν οι προσόψεις και αποκαταστάθηκε η κεράμωση της στέγης.

Ανήκει στην περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου και στην 2^η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων

ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ

Στην Σαντορίνη μπορείτε να πάτε είτε με αεροπλάνο, είτε με φερμιπότ, είτε ταχύπλοο.

Με αεροπλάνο : Από το αεροδρόμιο Ελευθέριος Βενιζέλος (30 χλμ. από την Αθήνα), η Ολυμπιακή Αεροπορία και η Aegean Airlines δρομολογούν πτήσεις κατά τη διάρκεια όλου του χρόνου. Η πτήση διαρκεί 50 λεπτά. Το αεροδρόμιο απέχει 8 χλμ. από τα Φηρά.

Με φεριμπότ : Από τον Πειραιά εκτελούνται δρομολόγια για τη Σαντορίνη (Αθηνά). Η απόσταση είναι 130 ν.μ. και το ταξίδι διαρκεί περίπου 9 ώρες. Από τη Θεσσαλονίκη εκτελούνται δρομολόγια τους καλοκαιρινούς μήνες.

Με ταχύπλοο : Οι εταιρείες Dolphin Sea Lines, Minoan και Strintzis-Blue Star δρομολογούν ταχύπλοα από Ραφήνα προς Σαντορίνη σχεδόν όλο τον χρόνο.

Η Μinoan δρομολογεί και τα High Speed, τα οποία μεταφέρουν και αυτοκίνητα.

Τα λεωφορεία του ΚΤΕΛ για τη Ραφήνα (27 χλμ.) αναχωρούν από το Πεδίον του Άρειου κάθε μισή ώρα.

Καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, και ιδιαίτερα το καλοκαίρι, η Σαντορίνη συνδέεται με φεριμπότ και ταχύπλοα με τα περισσότερα νησιά του Αιγαίου, είτε με τις γραμμές από Πειραιά και Θεσσαλονίκη, είτε με τοπικά δρομολόγια.

ΤΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΤΗΣ ΣΑΝΤΟΡΙΝΗΣ

<u>ΟΝΟΜΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΥ</u>	<u>ΤΗΛΕΦΩΝΑ</u>	<u>ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ</u>
1864 THE SEA CAPTAIN'S HOUSE Traditional Hotel	22860-71504	ΑΑ
ADAMASTOS Hotel	22860-81188	B
AEGEAS VILLAS II Traditional Hotel	22860-22006	B
AEGEAS VILLAS Traditional Furnished Apartments	22860-71466	B
AEOLUS VILLAS Apartments and Studios	22860-23321	A
AETHRIO SANTORINIS Traditional Furnished Apartments	22860-71040,71041	A
AFRODITI 2 Hotel	22860-32760,32763	B
AGNADI VILLA Studios	22860-71647	A
AIGIALOS Traditional Furnished Apartments	22860-25191,25195	A
AKIS Hotel	22860-31670,32309	C
AKROTIRI Hotel	22860-81375,81377	C
ALBATROS Hotel	22860-23435	B
ALCYON Hotel	22860-31295	C
ALEXANDER VILLAS Traditional Houses	22860-24848,24849	B
ALEXANDROS VILLAS Traditional Hotel	22860-24848,24849	B
ALONIA Studios	22860-23228,210-9938251	A
ALTANA APARTMENTS Traditional Hotel	22860-23240,23204	A
AMARYLLIS Hotel	22860-81682,81173	C
AMOUDI Villas	22860-71507,71508	A
ANDROMEDA VILLAS Traditional Furnished Apartments	22860-24844,24845	B
ANEMOMILOS VILLA Hotel	22860-25578	N/A
ANGELIKI Traditional Furnished Apartments	22860-71132	B
ANNY Hotel	22860-31627,31467	C
ANTELIZ HOTEL Apartments and Studios	22860-28242, 210-3231497	A
ANTINEA Bungalows	22860-32753,32754	B
ANTITHESSIS Traditional Hotel	22860-22844	C
ANTONIA Hotel	22860-22879	C
ARCH SANTORINI		

Traditional Furnished Apartments	22860-32258	B
ARCHONTIKO ARGYROU Traditional Hotel	22860-31669	A
ARESSANA Hotel	22860-23900,23901	A
ARGO Hotel	22860-31885	C
ARMENI Traditional Hotel	22860-71439	B
ARMONIA Hotel	22860-32141	B
ARTEMIDOROS Hotel	22860-31640,31590	C
ARTEMIS BEACH Hotel	22860-31198,31798	C
ARTEMIS VILLAS Traditional Houses	22860-22712,22179	A
ASTERAS VILLA Furnished Apartments	22860-22590,24769	A
ASTRA APARTMENTS Hotel Apartments	22860-23641	N/A
ASTRO Hotel	22860-31366	B
ATLANTIS Hotel	22860-22232,22111	A
ATLANTIS VILLAS Traditional Furnished Apartments	22860-71214,71236	A
AVRA Hotel	22860-31910,32747	C
BELONIA VILLAS Furnished Apartments	22860-31138,31721	A
BLACK SANDY BEACH Hotel	22860-82474	C
BLUE SEA Hotel	22860-31481,32292	C
CALDERA APARTMENTS Traditional Furnished Apartments	22860-25295	A
CANAVES IA II Traditional Furnished Apartments	22860-71453,71128	A
CANAVES IA Traditional Furnished Apartments	22860-71453,71427	A
CHARACTERIZED TRADITIONAL HOUSES OF SANTORINI VILL. Hotel	22860-22036	B
CHROMATA Hotel	22860-24850	AA
CORI-RIGAS Traditional Furnished Apartments	22860-25251	A
DAEDALUS Hotel	22860-22834	A
DAMIA PALACE Hotel	22860-32532,32534	A
DANA VILLAS II Traditional Furnished Apartments	22860-24641,24643	C
DANA VILLAS III Traditional Furnished Apartments	22860-22566	B
DELFINI Rooms	22860-71600,71497	A
DELFINIA Furnished Apartments	22860-33177,31608	B
DROSSOS Hotel	22860-81639,83260	B
EFTERPI VILLAS Traditional Furnished Apartments	22860-22541	D
EL GRECO		

Furnished Apartments	22860-24946,24947	A
EN PLO		
Traditional Hotel	22860-24270	A
ENIGMA		
Traditional Furnished		
Apartments	22860-24024,22787	AA
ENNEA MOUSSES		
Bungalows	22860-81781,81787	A
ERATO		
Apartments and Studios	22860-24148,24149	A
ESPERAS TRADITIONAL		
HOUSES Traditional Houses	22860-71088,71501	A
ETHRIO SANTORINIS		
Traditional Furnished		
Apartments	22860-71040,71041	A
FINIKIA Hotel	22860-71373,71120	C
GALAXY		
Furnished Apartments	22860-22753,24091	B
GALINI Hotel	22860-22095,22629	C
GLAROS Hotel	22860-31713,32601	B
GOLDEN SUNSET VILLAS		
Traditional Hotel	22860-71001,71002	A
GOULIELMOS Hotel	22860-81383	C
HELIDONIA		
Traditional Hotel	22860-71287	A
HELIOTOPOS		
Traditional Furnished		
Apartments	22860-23670	A
HELLAS Hotel	22860-23555	C
HERMES Hotel	22860-31664,33241	A
HONEY MOON VILLAS		
Traditional Furnished		
Apartments	22860-23058,23059	C
IA'S SUNSET		
Furnished Apartments	22860-71490	C
ILIOVASILEMA		
Hotel Apartments	22860-23611,25218	A
IRA Furnished Apartments	22860-23488	C
IRENE Traditional Furnished		
Apartments	22860-71365	B
IRINI'S ROOMS Rooms	22860-31246,210-6710257	A
KAFIERIS Hotel	22860-22189	C
KALISPERIS Hotel	22860-31832	C
KALLISTI THIRA Hotel	22860-22317	C
KALMA Hotel	22860-31967,32305	C
KAMARI BEACH Hotel	22860-31243,31216	C
KAPETAN GHIANNIS		
Furnished Apartments	22860-31154,31270	C
KASTELEI Hotel	22860-31530,33530	C
KATIKIES Hotel	22860-71401	L
KAVALARI		
Traditional Hotel	22860-22455,22347	C
KELLYS		
Traditional Hotel	22860-24767	B
KING THIRAS Hotel	22860-23882,23883	C
KONAKI		
Traditional Studios	22860-71480	A
KOUROS VILLAGE		
Furnished Apartments	22860-81972,81974	A
KROKOS		

Furnished Apartments	22860-22488,24621	B
LAMPETIA VILLAS		
Furnished Apartments	22860-71237	A
LANGAS VILLAS		
Furnished Apartments	22860-22715,210-8022740	A
LAOKASTI VILLAS		
Furnished Apartments	22860-71343,71524	B
LAOUDA Traditional Hotel	22860-71204,71157	B
LEVANTE Hotel	22860-32340,32341	C
LOIZOS Hotel	22860-31733,31734	C
LONDOS Hotel	22860-22146	C
LUCAS Traditional Hotel	22860-22480,22680	B
MAKARIOS Hotel	22860-31375,31707	C
MANOS		
Furnished Apartments	22860-22091,23202	C
MARILLA VILLAGE		
Studios	22860-82214,32211	N/A
MARKISSIA Hotel		C
MATINA Hotel	22860-31491,32295	C
MEDITERRANEAN BEACH		
Hotel	22860-31167	A
MELINA Hotel	22860-22421,23834	C
MIKROS ELLINAS		
Traditional Furnished		
Apartments	22860-24062,25602	A
MOUSSIO		
Furnished Apartments	22860-71515	C
NIKOLAOS KAFIERIS		
Furnished Apartments	22860-22059	C
NIKOLAS Hotel	22860-23912,24936	B
NIKOS VILLAS		
Traditional Settlements	22860-71885,71710	A
NISSOS THIRA		
Furnished Apartments	22860-23252,22752	C
NOMIKOS VILLAS		
Furnished Apartments	22860-23887,24770	A
NOSTOS Traditional Hotel	22860-24123	A
OIA YOUTH HOSTEL		
Youth Hostel	22860-71209	N/A
ON THE ROCKS Hotel	22860-23889	A
ONIRO APARTMENTS		
Apartments and Studios	22860-24547,24548	N/A
ORION Hotel	22860-31182,32789	C
ORIZON VILLAGE		
Furnished Apartments	22860-31138	A
OURANOS		
Furnished Apartments	22860-23819	A
PALEA IA Traditional Hotel		B
PALLADION Hotel	22860-22583	D
PANORAMA Hotel	22860-22271,22479	C
PARADISSOS Hotel	22860-81352	D
PELICAN HOTEL Hotel	22860-23113,23114	C
PERISSA Hotel	22860-81105,81062	C
PERIVOLAS		
Traditional Studios	22860-71308	A
PERLA Traditional		
Furnished Apartments	22860-71510	B
PETRA NERA Hotel	22860-82009	C
PLAZA Hotel	22860-32976	B
PORTO FIRA SUITES Hotel	22860-22849	A

PORTO KARRA Hotel	22860-22979	C
POSEIDON Hotel	22860-31698	C
REMEZZO VILLAS Furnished Apartments	22860-23030	B
RIMIDA Traditional Furnished Apartments	22860-71192,71838	A
RIVARI Hotel	22860-31687,33187	B
ROCABELLA Apartments and Studios	22860-23711,24111	A
ROCCA BAY Hotel	22860-33650,33652	A
ROUSSOS BEACH HOTEL Hotel	22860-31590	B
SANTA BARBARA HOTEL Hotel	22860-81534	B
SANTORINI Hotel	22860-22593,23054	D
SANTORINI IMAGE Hotel	22860-31874,31875	A
SANTORINI PALACE Hotel	22860-22771,22781	A
SANTORINI STAR Hotel	22860-81198	C
SANTORINI TENNIS CLUB Traditional Furnished Apartments	22860-22122,23013	B
SANTORINI'S MEMORIES	22860-31918	C
SAVVAS Hotel	22860-81332	A
SCORPIOS Furnished Apartments	22860-33666,33866	A
SEA VIEW Furnished Apartments	22860-81899	B
SELLADA Furnished Apartments	22860-32078,33090	B
SIGALAS I Hotel	22860-31260	C
SKAROS VILLAS Traditional Furnished Apartments	22860-23153	B
SPILOTICA Traditional Furnished Apartments	22860-22637,24767	N/A
STOA Traditional Furnished Apartments	22860-71468	A
STROGILI Hotel	22860-32802,34018	B
STUDIOS MARIOS Apartments and Studios	22860-33727,210-3240147	B
SUMMER DREAM Hotel	22860-33173,33642	C
SUMMER TIME Pension	22860-24313	N/A
SUN RISE Hotel	22860-24555,24488	C
SUN ROCKS Furnished Apartments	22860-23241	C
SUN ROCKS II Traditional Hotel	22860-23241	B
SUNNY VILLAS Hotel Apartments	22860-23142,23956	A
SUNSHINE Hotel	22860-31394,31007	C
TA KYMATA Hotel	22860-31694	D
TARELI Hotel	22860-32622	D
THANOS VILLAS Furnished Apartments	22860-22883	C
THEOXENIA Hotel	22860-22740,23386	C
THIRA MARE Hotel	22860-81114	C
THIRA YOUTH HOSTEL	22860-22387	N/A
THIREAS Traditional Hotel	22860-23386,22740	A
TO SPITI TOU GHIANNI Traditional Furnished		

Apartments	22860-71538	A
TROPICAL BEACH Hotel	22860-32222,32223	C
TSITOURAS Traditional		
Furnished Apartments	22860-23747,22760	A
VATOS Hotel	22860-31660	C
VEDEMA		
Furnished Apartments	22860-81796,81797	L
VEGGERA		
Hotel Apartments	22860-82060,82062	A
VENUS Hotel	22860-32760,32763	C
VILLA ANNABEL		
Furnished Apartments	22860-32770,32683	A
VILLA DOLPHIN		
Traditional Hotel	22860-81663	A
VILLA ILIAS Hotel	22860-22519	N/A
VILLA RENOS Hotel	22860-22369,22848	C
VILLA THEOXENIA		
Traditional Hotel	22860-23386,22740	A
VILLA VERGINA Studios	22860-81597	N/A
VILLES GOLDEN SUNSET		
Traditional Furnished		
Apartments	22860-71001	B
VOLCANO'S VIEW VILLAS		
Traditional Hotel	22860-24780,24782	B
VOLCANO'S VILLAS		
Traditional Houses	22860-71319	B
VYSANTO VILLAS		
Furnished Apartments	22860-25320,71373	A
YOUTH HOSTEL OIA		
Youth Hostel	22860-71465	N/A
ZANNOS MELATHRON		
Traditional Hotel	22860-28220	L
ZEPHYROS Hotel	22860-31108	C
ZEUS Hotel	22860-31473	C
ZOE Furnished Apartments	22860-71466	B
ZORBAS Hotel	22860-25040	C

ΣΕΡΙΦΟΣ

Η Σέριφος βρίσκεται βορειοδυτικά της και νότια της Κύθνου και ανήκει στις δυτικές Κυκλάδες. Το έδαφός της είναι ορεινό, με ψηλότερη κορυφή τον Τρούλο (585 μ.), στο κέντρο του νησιού. Η έκτασή του είναι 73 χλμ., ενώ το μήκος των ακτών του είναι 81 χλμ.

Το έδαφος είναι ξηρό, από τα πιο άγονα των Κυκλάδων. Στις ακτές σχηματίζονται αρκετοί γραφικοί όρμοι με όμορφες αμμουδιές, όπως του Κουταλά, του Λιβαδισιού, της Ψύλης Αμμου, του Αμπελιού και άλλες.

Οι κάτοικοί του ασχολούνται με τη γεωργία, την αλιεία, την κτηνοτροφία και τον τουρισμό αλλά όχι με ικανοποιητική τουριστική υποδομή.

Οι πιο σημαντικοί οικισμοί του νησιού είναι η πρωτεύουσα Σέριφος ή Χώρα, το Λιβάδι, ο Κουταλάς, το Μεγάλο Λιβάδι και η Παναγιά.

Βορειοανατολικά, από τη Σέριφο βρίσκεται το ακατοίκητο νησάκι Σεριφοπούλα, βόρεια από τη Σέριφο βρίσκεται το νησάκι Πατέρι και έξω από τις ανατολικές ακτές της ο Βους, ακατοίκητο νησάκι που ονομάστηκε έτσι γιατί το σχήμα του θυμίζει βόδι.

Η ΣΕΡΙΦΟΣ Ή ΧΩΡΑ

Είναι η πρωτεύουσα του νησιού, χτισμένη στην κορυφή απότομου βράχου, στη νοτιοανατολική πλευρά του νησιού.

Αποτελείται από δύο συνοικίες, την Επάνω και την Κάτω Χώρα.

Με κάτασπρα γραφικά σπίτια, η Χώρα ξεχωρίζει για την κυκλαδίτικη παραδοσιακή αρχιτεκτονική της και τα στενά δρομάκια της.

ΤΑ ΛΕΙΟΘΕΑΤΑ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ

Μεταβυζαντινή εκκλησία, χτισμένη τον 19^ο αι., στη θέση παλαιότερης εκκλησίας. Ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι εικόνες της και το ξολόγλυπτο τέμπλο της.

ΟΙ ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΥ, ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ, ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΗ ΘΕΟΛΟΓΟΥ, ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ / ΑΓΙΑΣ ΣΟΦΙΑΣ, βρίσκονται όλες χτισμένες στην κορυφή του κάστρου.

ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

Στεγάζεται στο ίδιο νεοκλασικό κτίριο όπου στεγάζεται και το Δημαρχείο. Στα εκθέματά του περιλαμβάνονται ευρήματα των Κλασικών, Ελληνιστικών και Ρωμαϊκών χρόνων, όπως επιγραφές, αγγεία, τεφροδόχοι, κ.ά.

ΤΑ ΕΡΕΙΠΙΑ ΤΟΥ ΒΕΝΕΤΣΙΑΝΙΚΟΥ ΚΑΣΤΡΟΥ

Βρίσκονται στην κορυφή του λόφου, όπως και τα υπολείμματα της αρχαίας ακρόπολης. Εδώ σώζονται επίσης εντοιχισμένα οικοδόμημα από την εποχή της Ενετοκρατίας.

ΤΟ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

Βρίσκεται στην Κάτω Χώρα, με γεωργικά εργαλεία, οικιακά σκεύη και άλλα εκθέματα.

ΤΑ ΕΚΚΛΗΣΑΚΙΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΗ ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΣΩΣΤΗ

Βρίσκονται στο Λιβάδι, 5 χλμ. από την Χώρα.

ΤΑ ΕΡΕΙΠΙΑ ΤΟΥ ΑΣΠΡΟΠΥΡΓΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΨΑΡΟΠΥΡΓΟΥ,

Βρίσκονται στον Κουταλά, 15 χλμ. από την Χώρα. Χρονολογούνται όλα στους Ελληνιστικούς χρόνους. Ο Ασπρόπυργος βρίσκεται βορειοδυτικά από τον Κουταλά και ο Ψαρόπυργος πάνω από το ύψωμα του Κόκκωστα.

ΤΟ ΚΑΣΤΡΟ ΤΗΣ ΓΡΙΑΣ

Βρίσκεται σε ύψωμα πάνω από τον Κουταλά. Σώζονται ερείπια τείχους και κατοικιών.

ΤΟ ΣΠΗΛΑΙΟ ΚΟΥΤΑΛΑΣ

Βρίσκεται στον Κουταλά, 15 χλμ. από τη Χώρα, με σταλακτίτες και σταλαγμίτες. Κατά την αρχαιότητα ήταν τόπος λατρείας.

ΟΙ ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ, ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΤΡΙΑΔΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΗ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ

Βρίσκονται στο Μεγάλο Λιβάδι, 13 χλμ. νοτιοδυτικά από τη Χώρα. Ο ναός της Αγίας Τριάδας βρίσκεται στο Μεγάλο Χωριό ενώ ο ναός του Αγίου Ιωάννη Προδρόμου στον όρμο Αβεσαλού. Όλα είναι με τοιχογραφίες του 17ου αι.

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ

Βρίσκεται στην Παναγιά, στο εσωτερικό της Χώρας, η οποία απ' έχει από τη Χώρα 4 χλμ. Χρονολογείται στο 950 - 1000 μ.Χ. και είναι η παλιότερη εκκλησία του νησιού.

Επίσης, οι εκκλησίες του Αγίου Στεφάνου και της Παναγίας της Σκοπιανής.

Η ΜΟΝΗ ΤΩΝ ΤΑΞΙΑΡΧΩΝ

Βρίσκεται στην βορειοανατολική πλευρά του νησιού, 9 χλμ. από τη Χώρα. Ιδρύθηκε στις αρχές του 17ου αι. και, καθώς περιβάλλεται από ψηλό μαντρότοιχο, μοιάζει με κάστρο.

Η μεγάλη φήμη και τα πλούτη που είχε αποκτήσει το μοναστήρι είχαν το αποτέλεσμα να υποστεί πολλές λεηλασίες και πειρατικές επιδρομές.

Στο εσωτερικό της μονής υπήρχαν τοιχογραφίες του Εμμανουήλ Σκορδύλη, από τις οποίες σήμερα δεν σώζονται παρά μόνο ίχνη. Στα αξιοθέατα του μοναστηριού περιλαμβάνονται επίσης μαρμάρινο και ξυλόγλυπτο επιχρυσωμένο τέμπλο,

ξυλόγλυπτος δεσποτικός θρόνος, σημαντικές εικόνες, αξιόλογα εκκλησιαστικά σκεύη και σημαντικά έγγραφα. Το δάπεδό της αυλής και του καθολικού είναι μαρμαροστρωμένο, με ανάγλυφο δικέφαλο αετό στο κέντρο.

ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ

Η Σέριφος απ' έχει από το λιμάνι του Πειραιά 73 ναυτικά μίλια.

Στην Σέριφο μπορείτε να πάτε είτε με φεριμπότ είτε με ταχύπλοο.

Με φεριμπότ, από τον Πειραιά η απόσταση είναι 73 ν.μ. και το ταξίδι διαρκεί περίπου 4 ώρες.

Με ταχύπλοο, υπάρχουν δρομολόγια από τον Πειραιά για τη Σέριφο σχεδόν όλο τον χρόνο και το ταξίδι διαρκεί 2 ώρες και 10 λεπτά.

Η Μίνοαν δρομολογεί και τα High Speed, τα οποία μεταφέρουν και αυτοκίνητα.

Καθ' όλη την διάρκεια του έτους, και ιδιαίτερα το καλοκαίρι, η Σέριφος συνδέεται με φεριμπότ και ταχύπλοα με τα περισσότερα νησιά των Κυκλάδων, είτε με τις γραμμές από Πειραιά, είτε με τοπικά δρομολόγια.

ΠΑΡΑΛΙΕΣ

Για κολύμπι στη Σέριφο προσφέρονται πολλές και ωραίες παραλίες.

Η παραλία του Λιβαδιού, τα Λιβαδάκια, το Καλό Λμπέλι. Ακόμα, σε κοντινή απόσταση από το Λιβάδι θα συναντήσετε την παραλία της Ψύλης Λιμμου, η οποία δικαίως θεωρείται η πιο διάσημη παραλία του νησιού, καθώς τα γαλαζοπράσινα νερά και η χρυσή αμμουδιά μαγεύουν όλους τους επισκέπτες.

Κοντά της βρίσκονται και οι παραλίες της Λίας και του Αγίου Σώστη.

Όμορφη παραλία είναι και αυτή που βρίσκεται στα Λιβαδάκια μπροστά στο κάμπινγκ, ενώ από εκεί, με περίπου 20' λεπτά περπάτημα, φτάνετε στην αμμουδιά Καράφι με τα κρυστάλλινα νερά.

ΤΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΤΗΣ ΣΕΡΙΦΟΥ

<u>ΟΝΟΜΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΥ</u>	<u>ΤΗΛΕΦΩΝΑ</u>	<u>ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ</u>
ALBATROS Hotel	22810-51148	D
ANNA Hotel	22810-51666,51484	B
ARETI Hotel	22810-51479,51107	C
ASTERI Hotel	22810-51891,57789	B
BEAUFORT Rooms	22810-51647,51990	A
ELIZA		
Furnished Apartments	22810-51763,51969	C
GORGONA Studios	22810-51784,51971	A
ISALOS Rooms	22810-51990	A
ΜΑΙΣΤΡΑΛΙ Hotel	22810-51381,51298	C
ΝΑΙΑΣ Hotel	22810-51749,51587	C
NOSTOS Hotel	22810-51070	D
SERIFOS BEACH Hotel	22810-51209,51468	C
TIMONIERA Rooms	22810-51520	A
VILLA AGNADI		
Apartments and Studios	22810-51779,51833	A
VILLA NIKI Rooms	22810-51230,51165	A

Η ΕΠΙΣΚΟΠΗ

Βρίσκεται 4 χλμ. νοτιοδυτικά της Χώρας, εκεί όπου έχουν εντοπιστεί ερείπια αρχαίων κατοικιών, καθώς και ναού ή ηρώου του 3ου αι. π.Χ., ο οποίος αργότερα μετατράπηκε σε εκκλησία.

Η ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΜΑΡΙΝΑΣ

Σώζονται ερείπια αρχαίων οικισμών, τμήματα τείχους, καθώς και θραύσματα γλυπτών και αγγείων. Εδώ το τοπίο είναι άγριο, αλλά προσφέρει υπέροχη θέα.

Η ΑΛΟΠΡΟΝΟΙΑ Ή ΑΝΩ ΠΡΟΝΟΙΑ

Είναι το μοναδικό λιμάνι του νησιού. Παραθεριστικός οικισμός, 3,5 χλμ. νοτιοανατολικά από την Χώρα, βρίσκεται στην μέση περίπου των ανατολικών ακτών του νησιού.

Από τα τέλη Αυγούστου ως τον Ιανουάριο, οι κάτοικοι ψαρεύουν τα βράδια καλαμάρια με το «καυτερό» (ειδικό αγκίστρι).

Μπροστά στο λιμάνι της Αλοπρόνοις υπάρχει αμμουδιά με καθαρά νερά.

ΠΑΡΑΛΙΕΣ

Το νησί έχει πολλές όμορφες παραλίες. Κάποιες από αυτές είναι οι εξής:

Ο Άγιος Νικόλαος, το Διαλισκάρι, ο Άγιος Γεώργιος, ο Άγιος Παντελεήμονας και η παραλία στην περιοχή της Άνω Πρόνοις.

ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ

Από τον Πειραιά εκτελούνται δρομολόγια όλο τον χρόνο για τη Σίκινο (λιμάνι Αλοπρόνοις).

Η απόσταση είναι 113 ναυτικά μίλια και το ταξίδι διαρκεί 8 ώρες και 15 λεπτά.

Καθ' όλη την διάρκεια του έτους, και ιδιαίτερα το καλοκαίρι, η Σίκινος συνδέεται με φερμιτότ και ταχύπλοα της εταιρείας Speed Lines με τα περισσότερα νησιά του Αιγαίου.

ΤΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΤΗΣ ΣΙΚΙΝΟΥ

<u>ΟΝΟΜΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΥ</u>	<u>ΤΗΛΕΦΩΝΑ</u>	<u>ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ</u>
PORTO SIKINOS Hotel	22860-51220, 51247	C

ΣΙΦΝΟΣ

Η Σίφνος βρίσκεται στις δυτικές Κυκλάδες, ανάμεσα στη Σέριφο στα βορειοδυτικά, την Αντίπαρο στα ανατολικά και την Κίμωλο στα νοτιοδυτικά. Έχει έκταση 73,18 τ.χλμ. και οι ακτές της έχουν μήκος 70 χλμ. περίπου. Το νησί είναι ορεινό, με κρυστάλλινα πετρώματα.

Ψηλότερη κορυφή είναι ο Προφήτης Ηλίας (680 μ.), στο κεντρικό τμήμα του νησιού.

Κατά την αρχαιότητα, η Σίφνος γνώρισε μεγάλη ακμή, χάρη στα κοιτάσματα της χρυσού και αργύρου – ο *θησαυρός* των Σιφνίων στους Δελφούς ήταν από τους πλουσιότερους. Η μεταλλευτική δραστηριότητα στο νησί ήταν ιδιαίτερα αναπτυγμένη ήδη κατά την 3η χιλιετία π.Χ.

Το έδαφος του νησιού είναι αρκετά εύφορο. Το νότιο και δυτικό τμήμα καλύπτεται από αρκετή βλάστηση, ενώ το βόρειο τμήμα είναι πιο άγονο. Το έδαφος είναι αργιλάδες, γεγονός στο οποίο οφείλεται η ανάπτυξη της αγγειοπλαστικής.

Το κλίμα της Σίφνου είναι μεσογειακό, με ήπιους χειμώνες και δροσερά καλοκαίρια. Οι ακτές με τις χρυσές αμμουδιές τους προσελκύουν κάθε καλοκαίρι χιλιάδες επισκέπτες, με αποτέλεσμα να αναπτύσσουν ραγδαία την τουριστική υποδομή του νησιού και όλο και περισσότεροι κάτοικοι να εγκαταλείπουν τις παραδοσιακές ασχολίες τους όπως είναι η ναυτιλία, η αλιεία και η γεωργία, για να ασχοληθούν με τον τουρισμό.

Σύμφωνα με τον θρύλο, το νησί οφείλει το όνομά του στον Σίφνο, γιο του Σούνιου, ήρωα της Αττικής. Ο Πλίνιος και άλλοι αρχαίοι συγγραφείς αναφέρουν ότι αρχικά ονομαζόταν Λκις και Μερόπη, ενώ αναφέρονται και άλλες ονομασίες, όπως Σίφανα, Σίφανο, Σίφαντο.

Στο εσωτερικό του νησιού υπάρχουν επτά παραδοσιακοί οικισμοί που αποτελούν σχεδόν ενιαίο σύμπλεγμα. Οι οικισμοί αυτοί είναι οι : Εξάμπελα, Καταβατή, Απολλωνία, Πάνω Πετάλι, Αρτέμιονας, Λι-Λουκάς, Κάτω Πετάλι.

Το σύμπλεγμα αυτό είναι ένα φαινόμενο που δεν συναντάται σε κανένα από τα άλλα κυκλαδονήσια. Κύριο χαρακτηριστικό των οικισμών αυτών είναι η κυκλαδίτικη παραδοσιακή αρχιτεκτονική.

Η Σίφνος είναι γνωστή επίσης για τη σπάνια πανίδα της, στην οποία περιλαμβάνονται και αρπακτικά πουλιά που φωλιάζουν ή απλώς περνούν από το νησί. Για το λόγο αυτό, ορισμένες περιοχές του νησιού, όπως δυτική Σίφνος, Προφήτης Ηλίας, έχουν ενταχθεί στο δίκτυο NATURA 2000 της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ως προστατευόμενες περιοχές ιδιαίτερης σημασίας.

Η ΑΠΟΛΛΩΝΙΑ Ή ΧΩΡΑ ΤΗΣ ΣΙΦΝΟΥ

Η Απολλωνία είναι η πρωτεύουσα της Σίφνου. Είναι χτισμένη πάνω σε τρεις λόφους στο κεντρικό τμήμα του νησιού. Κύρια χαρακτηριστικά του οικισμού είναι η παραδοσιακή κυκλαδίτικη αρχιτεκτονική, τα κατάλευκα κυβόσχημα σπίτια, οι πλακόστρωτοι δρόμοι και οι γραφικές εκκλησίες με τα περίτεχνα καμπαναριά και τους λευκούς ή γαλάζιους τρούλους.

Η σπάνια ομορφιά της Απολλωνίας συγκροτεί σύνολο μοναδικής αισθητικής αξίας, ιδίως όταν λούζεται με το «απολλώνιο» ηλιακό φως της Σίφνου.

ΤΟ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

Βρίσκεται στην κεντρική πλατεία, όπου βρίσκεται και το Ηρώο. Περιλαμβάνει αντικείμενα λαϊκής τέχνης και δείγματα της πολιτισμικής κληρονομιάς του νησιού. Τα εκθέματα που παρουσιάζουν το μεγαλύτερο ενδιαφέρον είναι : τα ναυτικά εργαλεία, ο ποδοκίνητος τροχός και τα άλλα εργαλεία αγγειοπλαστικής, η συλλογή πήλινων χρηστικών αντικειμένων, οι σιφνέικες φορεσιές και τα κεντήματα. Υπάρχουν, ακόμα, σε μία προθήκη πολλά φύλλα των τοπικών εφημερίδων, ανάμεσα στις οποίες είναι και η εφημερίδα «Σίφνος», που εκδίδεται συνεχώς από το 1880 ως σήμερα, καθώς επίσης και βιβλία συγγραφέων από τη Σίφνο.

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΟΥ ΤΙΜΙΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ, με τρούλο, πιθανόν του 17^{ου} αι.

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΟΥ ΤΑΞΙΑΡΧΗ, με θαυμάσιο τέμπλο και εικόνες του 16^{ου} αι.

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗΣ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ, που είναι δίκλιτη επιποδόστειχη βασιλική με δύο τέμπλα

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΣΩΖΟΝΤΑ, με θαυμάσιες τοιχογραφίες και μεταβυζαντινές εικόνες της Κρητικής Σχολής, όπως η Παναγία η Βρεφοκρατούσα του 1699.

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΣΠΥΡΙΔΩΝΑ, που είναι ο μητροπολιτικός ναός του νησιού.

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΤΗΣ ΟΥΡΑΝΟΦΟΡΑΣ Ή ΓΕΡΑΝΟΦΟΡΑΣ, που είναι χτισμένη στα ερείπια αρχαίου ναού και ανακαταστάθηκε το 1767.

Η ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΜΑΡΙΝΑΣ, ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ, στον οικισμό της Αγίας Μαρίνας, στο λιμάνι.

Η ΜΟΝΗ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ «ΤΟΣΟ ΝΕΡΟ», που βρίσκεται στο λιμάνι.

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΖΩΟΛΟΧΟΥ ΠΗΓΗΣ, στον οικισμό Άνω Πετάλι, με πυργοειδή καμπαναριά και ξυλόγλυπτο τέμπλο και το οποίο οικιστικά είναι ενωμένο με την Απολλωνία.

Η ΠΑΝΑΓΙΑ ΤΗΣ ΑΓΓΕΛΟΚΤΙΣΤΗ, στην Καταβατή, κοντά στην Απολλωνία. Έχει όμορφες τοιχογραφίες άγνωστου λαϊκού ζωγράφου.

Ο ΝΑΟΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΚΑΙ Ο ΝΑΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ, με τοιχογραφίες στις κόγχες του.

ΤΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ ΤΟΥ ΠΡΟΦΗΤΗ ΗΛΙΑ ΤΟΥ ΨΗΛΟΥ

Το μοναστήρι βρίσκεται στην Καταβατή, 3 χλμ. από την Απολλωνία. Στη θέση της μονής βρισκόταν μεγάλο αρχαίο οικοδόμημα, που πιθανολογείται ότι ήταν μεγάλη ακρόπολη. Το μοναστήρι αυτό είναι το πιο σημαντικό βυζαντινό μνημείο της Σίφνου, χρονολογείται στον 8^ο αι. Περιβάλλεται από ισχυρά τείχη και έχει υπόγειες στοές. Στο εσωτερικό υπάρχει μαρμαρίνο τέμπλο και μαρμαρίνο βαπτιστήριο. Εγκαταλείφθηκε το 1873.

ΤΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΗ ΘΕΟΛΟΓΟΥ ΤΟΥ ΜΟΥΓΚΟΥ

Το μοναστήρι του Αγίου Ιωάννη Θεολόγου του Μουγκού βρίσκεται ανάμεσα στο Κάτω Πετάλι και την Καταβατή. Στο υπέρθυρο της κυρίας εισόδου βρίσκεται το οικοδόμημα της δυναστείας, των Γκοιζαντινί, ενώ σε μια καμπάνα διακρίνεται η χρονολογία 2 Σεπτεμβρίου 1508. Στο εσωτερικό υπάρχει ξυλόγλυπτο επιχρυσωμένο τέμπλο του 17^{ου} αι.

Επίσης, υπάρχουν εικόνες φιλοτεχνημένες από τον Εμμανουήλ Σκορδίλη, η εικόνα του Αγίου Ιωάννη του 15^{ου} αι., προσκυνητάριο και αρχιερατικός θρόνος του 18^{ου} αι.

ΤΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ ΤΗΣ ΒΡΥΣΗΣ Ή ΚΥΡΑ-ΒΡΥΣΙΑΝΗΣ

Το μοναστήρι της Βρύσης βρίσκεται στα Εξάμπελα, 2 χλμ. από την Απολλωνία, εκεί όπου γεννήθηκαν ο ποιητής και ακαδημαϊκός Αριστομένης Προβελέγγιος και ο διάσημος μάγιστρος Νικόλαος Τσελεμεντές και των οποίων τα σπίτια έχουν γίνει αξιοθέατα.

Στο εσωτερικό του μοναστηριού σώζονται ξυλόγλυπτο τέμπλο και εικόνες εξαιρετικής τέχνης, αρκετές από τις οποίες αποδίδονται στον Εμμανουήλ Σκορδίλη. Πρόκειται για σημαντικά έργα της λεγόμενης Κρητικής Σχολής, που χρονολογούνται στο τέλος του 17^{ου} αι. και στις αρχές του 18^{ου} αι.

Η Μονή στεγάζει Μουσείο Εκκλησιαστικής Τέχνης και Παράδοσης,

στους οποίους τα εκθέματα περιλαμβάνονται χειροποίητο ιερατικό φαλόνιο που κέντησε η Κασσιανή, η οποία ήταν μία γυναίκα που φρόντιζε την εκκλησία στα τέλη του 16^{ου} αι. Ακόμα, ιερατικά σκεύη, ευαγγέλια, περγαμηνές, ασήμαντες λειψανοθήκες, άμφια και χειρόγραφοι κώδικες με πληροφορίες για την ιστορία της μονής.

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΑΝΤΥΠΑ

Βρίσκεται ανάμεσα στο Πάνω Πετάλι και τον Αρτέμωνα, με εντοιχισμένη ημερομηνία κατασκευής 1636.

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ «ΓΟΥΡΝΙΑ»

Βρίσκεται στον οικισμό Αρτέμωνα, με δύο εξαιρετικά ξύλινα τέμπλα, θαυμάσιες εικόνες και τοιχογραφίες, έργα κυρίως και ιερομόναχου Αγαπίου Πρόκου (1750 – 1829), ο οποίος υπογράφει τις εικόνες με τον εκκλησιαστικό του τίτλο «Δευτερεύων».

Η ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ, ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΤΗΣ ΚΟΓΧΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΔΙΚΑΤΕΡΙΝΗΣ,

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΤΗΣ ΑΜΜΟΥ, Βρίσκεται στον οικισμό του Αρτέμωνα, με θαυμάσιο τέμπλο και εγγράφη ημερομηνία 28 Ιουλίου 1788 στο κατώφλι.

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΣΠΥΡΙΔΩΝΑ

Βρίσκεται στον οικισμό του Αρτέμωνα. Απέναντι από την εκκλησία βρίσκεται **η οικία όπου γεννήθηκε ο ποιητής Ιωάννης Γρυπάρης.**

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

Βρίσκεται στον οικισμό του Αγίου Λουκά, με μαρμαρίνη πλάκα και ανάγλυφη παράσταση του αγίου στην είσοδο η οποία γράφει : (χρονολογία: 1630).

Επίσης, εδώ ξεχωρίζουν και δύο μεταβυζαντινές εικόνες, η μία του Κωνσταντίνου Παλαιολογού, με χρονολογία 1635, και η άλλη του Ζαχαρία Τζακαροπούλου, με χρονολογία επίσης το 1635.

ΤΟ ΚΑΣΤΡΟ ΤΗΣ ΣΙΦΝΟΥ

Το Κάστρο της Σίφνου είναι μία από τις πιο όμορφες περιοχές της Σίφνου. Ιστορικό χωριό, σκαρφαλωμένο σε απότομο βράχο στην ανατολική ακτή του νησιού, φέρει ίχνη εγκαταστάσεων από τους Προϊστορικούς χρόνους. Εδώ βρισκόταν η αρχαία πρωτεύουσα της Σίφνου, το «άστυ» των αρχαίων συγγραφέων.

Σε αυτή την οχυρή θέση χτίστηκε το κάστρο της Σίφνου από τον Ντα Κορόνια, όταν κατέλαβε το νησί το 1307. το Κάστρο φέρει όλα τα χαρακτηριστικά βενετσιάνικου οχυρού και διατηρείται μέχρι σήμερα ως ένας από τους πιο σημαντικούς οικισμούς που είναι χτισμένοι με το μεσαιωνικό σύστημα.

Τα σπίτια του Καστρου διακρίνονται σε στενά μονόσπιτα και σε αρχοντόσπιτα. Τα μονόσπιτα είναι χτισμένα το ένα δίπλα στο άλλο, σχηματίζοντας συνήθως το εξωτερικό τείχος του Καστρου. Τα αρχοντόσπιτα, στο εσωτερικό του Καστρου, είχαν πάνω από την είσοδο τους ανάγλυφες πλάκες με τα οικόσημα των αριστοκρατικών οικογενειών, πολλά από τα οποία σώζονται μέχρι σήμερα.

ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

Βρίσκεται στο Κάστρο, στεγάζει ευρήματα που χρονολογούνται από την Προϊστορική περίοδο ως τους Βυζαντινούς χρόνους.

Στα σημαντικότερα εκθέματα του μουσείου περιλαμβάνονται το κάτω μέρος από πήλινο γυναικείο ειδώλιο με πλούσια διακοσμημένο ένδυμα, μια πρωτοκορινθιακή κοτύλη του 7^{ου} αι. π.Χ., κεφαλή λέοντα από πυριτόλιθο, μαρμάρινη κεφαλή σφίγγας από παριανό μάρμαρο του 6^{ου} αι. π.Χ., καθώς και μαρμάρινη σαρκοφάγος της Ρωμαϊκής εποχής από τη Μικρά Ασία.

Η ΠΑΝΑΓΙΑ Η ΕΛΕΟΥΣΑ

Βρίσκεται στο Κάστρο και είναι η Μητρόπολη του Κάστρου, του 17^{ου} αι., με ξυλόγλυπτο τέμπλο, εξαιρετικές παλιές εικόνες, ξυλόγλυπτο ζωγραφισμένο επιτάφιο, και μία συλλογή από αρχαιολογικά άμφια, εκκλησιαστικά κειμήλια και λειτουργικά σκεύη.

ΟΙ ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ ΤΗΣ ΘΕΟΣΚΕΠΑΣΤΗΣ, Ο ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ, Η ΚΟΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΚΑΙ Ο ΑΓΙΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΣ

όπου όλες ανήκουν στον 17^ο αι., 16^ο αι. και όλες είναι με αζιόλογες εικόνες. Στον Άγιο Στέφανο στεγάστηκε η Σχολή του Παναγίου Τάφου επί Τουρκοκρατίας.

ΤΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

Βρίσκεται έξω από το Κάστρο και εκεί μεταστεγάστηκε η Σχολή του Παναγίου Τάφου ως Ελληνική Σχολή Σίφνου και ονομάστηκε Φυτεία.

Εδώ ξεχωρίζει ένα μοναδικό ξύλινο ζωγραφιστό τέμπλο και εικόνες του 17^{ου} αι. και 18^{ου} αι. Η παλιότερη εικόνα του τέμπλου, που επιγράφεται «Αμιόλυντος», φέρει την χρονολογία 22 Ιουλίου 1659.

ΤΟ ΚΑΘΟΛΙΚΟ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ «ΤΟ ΒΟΥΝΟ»

Βρίσκεται προς τα νότια παράλια του νησιού, χτίστηκε με αρχιτεκτονικά μέλη αρχαίας οικοδομής. Έχει ωραίο ξυλόγλυπτο τέμπλο, εικόνες και συλλογή από άμφια και εκκλησιαστικά σκεύη.

ΤΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ ΤΗΣ ΧΡΥΣΟΠΗΓΗΣ

Βρίσκεται προς τα παράλια του νησιού και είναι ένα από τα πιο γραφικά σημεία του νησιού, γεμάτο θρύλους και παραδόσεις και είναι χτισμένο πάνω σε βράχο.

Η εκκλησία έχει όμορφο ξυλόγλυπτο τέμπλο, ενώ το εσωτερικό της είναι στρωμένο με μαρμαρόπλακες. Στην είσοδο υπάρχουν δύο πλάκες που φέρουν χρονολογία 1757.

Η ΑΚΡΟΠΟΛΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΑΝΔΡΕΑ

Βρίσκεται στο Βαθύ και είναι ένας από τους πιο σημαντικούς αρχαιολογικούς χώρους της Σίφνου. Εδώ βρίσκεται η προϊστορική ακρόπολη, που πιστεύεται ότι χτίστηκε στις αρχές της Υστεροκυκλαδικής περιόδου. Όπως δείχνουν τα ευρήματα, η περιοχή ήταν κατοικημένη μέχρι τους Ελληνιστικούς χρόνους.

Στο κέντρο της ανατολικής πλευράς της ακρόπολης, στην πιο απόκρημνη περιοχή, χτίστηκε η εκκλησία του Αγίου Ανδρέα, από την οποία πήρε ο λόφος το όνομα Κάστρο του Λι-Ντριά. Η ακρόπολη περιλαμβάνει εσωτερικό κυκλώπειο τείχος, εξωτερικό οδοντωτό

τείχος και πύργους.

Επίσης, στη Σίφνο υπάρχουν συνολικά 55 πύργοι σε διάφορα σημεία του νησιού, όπως στον Προφήτη Ηλία, στον Άγιο Νικήτα, στο Κάστρο, στον Άγιο Ανδρέα και προϊστορικά ευρήματα που έχουν ανακαλυφθεί στο Φρούδι, στο Καλαμίτσι και στην περιοχή του Αγίου Νικήτα.

ΟΙ ΣΙΦΝΙΟΙ ΑΓΓΕΙΟΠΛΑΣΤΕΣ

Σημαντικό ρόλο στη ζωή και την οικονομία της Σίφνου παίζει η αγγειοπλαστική. Η ανάπτυξη της οφείλεται περισσότερο στα άφθονα κοιτάσματα που διαθέτει το νησί. Μέχρι το 1830 τα αγγειοπλαστεία της Σίφνου λειτουργούσαν στο εσωτερικό του νησιού, λόγω πειρατικών και άλλων επιδρομών, και κάλυπταν κυρίως τις ανάγκες του τοπικού πληθυσμού. Σύντομα όμως, πολλά και σημαντικά αγγειοπλαστεία αναπτύχθηκαν σε παραλιακούς οικισμούς: στο Βαθύ, στο Φάρο, στον Πλατύ Γιαλό, στην Χερσόνησο.

Μετά το 1870, η τοπική αγγαιοπλαστική γνωρίζει ιδιαίτερη άνθηση. Πολλά από τα προϊόντα της πωλούνται εκτός Σίφνου, σε αγορές της νησιωτικής αλλά και της ηπειρωτικής Ελλάδας. Καθώς τα κεραμικά ήταν διαδεδομένα σε ολόκληρη την Ελλάδα, πολλοί σίφνιοι αγγαιοπλάστες εγκαθίστανται στα γύρω νησιά, στις Σπέτσες, στα Ψαρά, στη Χίο, στη Σάμο, στην Κρήτη, και σε πόλεις της ηπειρωτικής Ελλάδας, όπως η Σπάρτη, το Γότσιο, η Χαλκίδα, ο Βόλος, η Θεσσαλονίκη, κ.ά.

Στην Αθήνα, οι σίφνιοι «κανατάδες» προτίμησαν να εγκατασταθούν ομαδικά στον τότε κάμπο του Αμαρουσίου, ο οποίος διέθετε άφθονο νερό αλλά και το κατάλληλο χώμα. Αυτές οι μετακινήσεις είχαν ως αποτέλεσμα να ατονήσει η τέχνη στο νησί.

Σήμερα, με την αύξηση του τουρισμού, αυξήθηκε και πάλι το ενδιαφέρον για τα έργα των τοπικών αγγαιοπλαστών. Έτσι στη Σίφνο λειτουργούν και πάλι αρκετά αγγαιοπλαστεία, στα οποία κατασκευάζονται με αγάπη και μεράκι αντικείμενα της μοναδικής αυτής τέχνης.

ΠΑΡΑΛΙΕΣ

Στην Σίφνο υπάρχουν πολλές και ωραίες αμμουδιές.

Κάποιες από αυτές είναι η αμμουδιά της Αγίας Μαρίνας που βρίσκεται στις Καμάρες, η αμμουδιά στον Πλατύ Γιαλό και στη Χρυσοπηγή, οι οποίες θεωρούνται και ιδανικές για κολύμπι αλλά και καταδύσεις, χάρη στα κρυστάλλινα νερά τους.

Ομορφες ακρογιαλιές υπάρχουν ακόμα στο Βαθύ, στο Γλυφό, στα Σεράλια κάτω από το Κάστρο και στη Χερρόνησο.

ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ

Στη Σίφνο μπορείτε να πάτε :

Με φεριμπότ : Από το λιμάνι του Πειραιά εκτελούνται καθημερινά δρομολόγια για την Σίφνο. Η απόσταση είναι 79 ναυτικά μίλια και το ταξίδι διαρκεί περίπου 5 ώρες. **Με ταχύπλοο :** Η εταιρεία Μίνοα δρομολογεί ταχύπλοο από το λιμάνι του Πειραιά για την Σίφνο σχεδόν όλο τον χρόνο και το ταξίδι διαρκεί 2 ώρες και 25' λεπτά. Η Μίνοα δρομολογεί και τα High Speed, τα οποία μεταφέρουν και αυτοκίνητα.

Σε όλη την διάρκεια του έτους, και ιδιαίτερα το καλοκαίρι η Σίφνος συνδέεται με φεριμπότ και ταχύπλοο με τα περισσότερα νησιά των Κυκλάδων, είτε με τις γραμμές από Πειραιά, είτε με τοπικά δρομολόγια.

ΤΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΤΗΣ ΣΙΦΝΟΥ

<u>ΟΝΟΜΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΥ</u>	<u>ΤΗΛΕΦΩΝΑ</u>	<u>ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ</u>
ΛΕΟΛΟΣ		
Furnished Apartments	22840-31703	C
AFRODITI Hotel	22840-31704	C
ALEXANDROS SIFNOS BEACH		
Bungalows	22840-71333,71300	B
ANTHOUSSA Hotel	22840-31431	C
APOLLONIA Hotel	22840-31490	C
ARTEMONAS Hotel	22840-31303,33158	C
BENAKIS Hotel	22840-71334,71263	C
BLUE HORIZON		
Furnished Apartments	22840-71442	B
EFROSSYNI Hotel	22840-71353	B
FASSOLOU		
Furnished Apartments	22840-33152	C
FILOXENIA Hotel	22840-71221	D
FLORA Hotel	22840-71278	B
GALINI Hotel	22840-31011,33277	C
KAMARI		
Traditional Hotel	22840-33383,31641	C
MYRTO Hotel	22840-32055	C
PETALI Suites	22840-33024	B
PLATYS GIALOS Hotel	22840-71224,71324	B
SIFNOS Hotel	22840-31624,33067	C
SOFIA Hotel	22840-31238	C

ΣΥΡΟΣ

Η Σύρος ασκεί ακαταμάχητη έλξη στους τουρίστες, ντόπιους και ξένους. Φυσικές καλλονές, όμορφες και καθαρές αμμουδιές, γραφικοί όρμοι, αρχαιότητες, καλά ξενοδοχεία, ταβέρνες, νυχτερινή ζωή και πολλές δυνατότητες για θαλάσσια σπορ, που ικανοποιούν και τους πιο απαιτητικούς επισκέπτες.

Το έδαφος της Σύρου είναι ημιορεινό και βραχώδες, με ψηλότερη κορυφή τον Πύργο (442 μ.).

Μερικές πεδινές εκτάσεις βρίσκονται κοντά στις ακτές, οι οποίες έχουν συνολικό μήκος 87 χλμ. και παρουσιάζουν πλούσιο οριζόντιο και κατακόρυφο διαμλισμό.

Υπάρχουν δύο φυσικά λιμάνια : της Ερμούπολης στην ανατολική πλευρά και ο Φοίνικας στη δυτική πλευρά του νησιού. Ο νοητός άξονας που ενώνει τα δύο λιμάνια χωρίζει το νησί στην Άνω Μεριά και την Κάτω Μεριά.

Η Σύρος έχει μεσογειακό κλίμα, με δροσερά καλοκαίρια, χάρη στα μελέτνια, και τους ήπιους χειμώνες. Ακόμα, διακρίνεται για την παρατεταμένη ηλιοφάνεια και υγρασία κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού.

Οι κάτοικοι ασχολούνται με τη γεωργία, την κτηνοτροφία, τη ναυτιλία, την αλιεία και τον τουρισμό. Η εγκατάσταση ναυπηγοεπισκευαστικής βάσης στην Ερμούπολη, με τη λειτουργία πλεθής δεξαμενής και του Νεοκωμείου, έδωσε ώθηση στην ανάπτυξη της βιομηχανίας. Εδώ δημιουργήθηκαν τα πρώτα μηχανουργεία και οι πρώτες βιομηχανίες της χώρας, ενώ οι Σύριοι ήταν από τους ιδρυτές της πρώτης ελληνικής ατμοπλοίας. Μεγάλη ανάπτυξη γνώρισαν επίσης τα ναυπηγεία της Σύρου, στα οποία το 1835 εργάζονταν 2.000 εργάτες. Στην Ερμούπολη ναυπηγούνταν 60-80 πλοία το χρόνο, ολικής χωρητικότητας 130.000 τόνων. Τα βυρσοδεγεία της Σύρου φημίζονταν ως τα καλύτερα της Ανατολής. Υπάρχουν επίσης εργοστάσια υφαντουργίας, καθώς και εργαστήρια όπου παρασκευάζονται τα φημισμένα συριανά λουκούμια.

Η ΕΡΜΟΥΠΟΛΗ

Απλωμένη περιμετρικά γύρω από το μεγάλο λιμάνι, είναι η πρωτεύουσα του νησιού αλλά και του νομού Κυκλάδων.

Είναι χτισμένη αμφιθεατρικά πάνω σε δύο λόφους, με τα νεοκλασικά κτίρια, τα αρχοντικά σπιτάκια της και αποπνέει την αρχοντιά της μεγάλης ακμής της.

Καρδιά της πόλης και τόπος της βραδινής βόλτας, σημείο συνάντησης κατοίκων και επισκεπτών, είναι η Πλατεία Μιαούλη, που είναι από τις ελάχιστες πλατείες του 19ου αι. που έχουν απομείνει στην Ελλάδα. Στολισμένη με ψηλούς φοίνικες με μαρμάρινη εξέδρα για τη Φιλαρμονική και με τον ανδριάντα του Μιαούλη, στη νότια πλευρά της, η πλατεία σχηματίζει ένα μεγαλοπρεπές παραλληλόγραμμο.

ΤΑ ΛΕΙΟΘΕΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΜΟΥΠΟΛΗΣ :

ΤΟ ΔΗΜΑΡΧΕΙΟ

Βρίσκεται στο βόρειο μέρος της Πλατείας Μιαούλη. Έργο του γερμανού Ερνέστου Τσόλερ, είναι από τα μεγαλύτερα δημαρχιακά μέγαρα της Ελλάδας. Θεμελιώθηκε το 1876 και αποπερατώθηκε το 1889. Εντυπωσιακό κτίριο που μοιάζει περισσότερο με ανάκτορο, τριώροφο προς την πλατεία, που λόγω της υψομετρικής διαφοράς γίνεται διώροφο στον πίσω δρόμο. Μνημειακό κλιμακοστάσιο πλάτους 15,5 μ. οδηγεί στον πρώτο όροφο. Ο δεύτερος όροφος είναι ιωνικού ρυθμού, ενώ οι πύργοι στα δύο άκρα «κορινθιάζοντας» ρυθμού. Στο Δημαρχείο, εκτός από τις δημοτικές υπηρεσίες, στεγάζονται επίσης το υποθηκοφυλακείο, τα δικαστήρια, και το Αρχαιολογικό Μουσείο.

ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

Στεγάζεται στο Δημαρχείο, αλλά και έχει δική του ανεξάρτητη είσοδο, από τη δυτική πλευρά. Πυρήνα του αποτελεί η αρχαιολογική συλλογή από επιγραφές που συγκέντρωσε το 1834 ο Ιωάννης Κοκκίνης. Πλουτίστηκε κατόπιν με τα σημαντικά προϊστορικά ευρήματα της Χαλανδριανής, για τα οποία οι Συριανοί εξέφρασαν την επιθυμία να παραμείνουν στον τόπο τους.

Στο μουσείο εκτίθενται επίσης γλυπτά της Ελληνιστικής και της Ρωμαϊκής εποχής, καθώς και επιγραφές και επιτύμβιες στήλες.

Ανεγέρθηκε το 1862-1863, σε σχέδια του Ιταλού αρχιτέκτονα Πιέτρο Σαμπό. Οι ερμουπολίτες έμποροι ίδρυσαν ήδη από τη δεκαετία του 1830 λέσχες, που λειτούργησαν ως χώροι ενημέρωσης, συγκεντρώσεων και κοσμικών εκδηλώσεων, αλλά και ως άτυπα χρηματιστήρια.

Από τις πιο παλιές ήταν η Λέσχη «Ερμής» (1836), γνωστή ως η Λέσχη των Χίων, και η Λέσχη των Ερμουπολιτών (1838).

Από το 1970 η Λέσχη «Ελλάς» στεγάζει το Πνευματικό Κέντρο του Δήμου, καθώς και τη Δημοτική Βιβλιοθήκη (35.000 τόμοι).

ΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ «ΑΠΟΛΛΩΝ»

Ανεγέρθηκε το 1862-1864 σε σχέδια επίσης του Π. Σαμπό. Απλό, με χαμηλή μαρμάρινη βάση και σοβατισμένη πρόσοψη, είναι διώροφο και οι όροφοι χωρίζονται μεταξύ τους με μια «ζώνη» από πορδολίθο.

Θαυμασμό προκαλεί η διάταξη του εσωτερικού χώρου, που συναγωνίζεται ευρωπαϊκά θέατρα της εποχής του : πλατεία, χώρος για την ορχήστρα μπροστά στη σκηνή που έχει πλάτος 17,5 μ. και βάθος 9 μ., τρεις σειρές θεωρείων, υπερώο, καθώς και πλούσια μαρμάρινη και ζωγραφική διακόσμηση.

Οι Συριανοί θεωρούν ότι ο «Απόλλων» αποτελεί μικρογραφία της Σκάλας του Μιλάνου.

Η ΕΞΕΔΡΑ ΤΗΣ ΦΙΛΑΡΜΟΝΙΚΗΣ

Κατασκευάστηκε το 1907 από πεντελικό μάρμαρο και είναι έργο του γλύπτη Ιωάννη Βιτάλη. Φέρει ολόσωμα ανάγλυφα του Απόλλωνα και των Μουσών.

Ο ΑΝΔΡΙΑΝΤΑΣ ΤΟΥ ΑΝΔΡΕΑ ΜΙΑΟΥΛΗ

Έργο του γλύπτη Γεωργίου Μπανάου. Τα αποκαλυπτήρια έγιναν στις 23 Απριλίου 1899. Το βάθρο είναι διακοσμημένο με ναυτικά σύμβολα.

ΤΟ ΛΟΙΜΟΚΑΘΑΡΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΛΑΖΑΡΕΤΟ

Ένα από τα παλιότερα κτίρια του λιμανιού. Εγκαταλειμμένο σήμερα, εντυπωσιάζει με την αρχιτεκτονική του. Χρησίμευε ως τόπος κάθαρσης για όσους έρχονταν στη Σύρο από περιοχές όπου υπήρχαν επιδημίες.

Το μικρό λοφώδες νησί του Αγίου Νικολάου ισοπεδώθηκε και ενώθηκε με την ακτή.

ΟΙ ΑΠΟΘΗΚΕΣ ΔΙΑΜΕΤΑΚΟΜΙΣΗΣ (ΤΡΑΝΖΙΤΟ)

Χτίστηκαν το 1834-1839. Έχουν πάψει προ πολλού να επιτελούν την αρχική τους λειτουργία. Από το 1994 λειτουργεί εδώ η Πινακοθήκη Κυκλάδων, η οποία στεγάζει δικές της συλλογές και φιλοξενεί περιοδικές εκθέσεις.

ΤΟ ΤΕΛΩΝΕΙΟ

Χτίστηκε το 1859-1861. Στην πλατεία του Τελωνείου, που διαμορφώθηκε με επιχειρηματίσεις και με την κατεδάφιση των καρβουναποθηκών, υπάρχει το Μνημείο του Αφανούς Ναύτη, έργο του γλύπτη Γιάννη Παππά. Στην πλατεία υπάρχει επίσης το κτίριο του Ναυτικού Ομίλου Σύρου, ο οποίος οργανώνει κολυμβητικούς και ιστιοπλοϊκούς αγώνες.

Η ΣΧΟΛΗ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΝΑΥΤΙΚΟΥ

Χτίστηκε το 1880 και έως το 1925 στέγαζε το τηλεγραφείο της εταιρείας Ήπειρν. Το πρώτο τηλεγραφικό καλώδιο που ποντίστηκε στα ελληνικά νερά συνέδεσε τη Σύρο με τον Πειραιά το 1859. Την εκμετάλλευσή του είχε αναλάβει η Ήπειρν.

Στο λιμάνι έχουν την έδρα τους οι ακτοπλοϊκές εταιρείες και οι λιμενικές υπηρεσίες. Παράλληλα, το λιμάνι φιλοξενεί πολλά καταστήματα αναψυχής (εστιατόρια, καφενεία, μπαρ), που το έχουν αναδείξει σε πολυσύχναστο κέντρο του νησιού, με έντονη νυχτερινή ζωή.

ΤΟ ΝΕΩΡΙΟ

Η μεγαλύτερη βιομηχανική μονάδα της Σύρου. Ναυπηγοεπισκευαστική βάση κι ένα από τα πιο παλιά μηχανουργεία της Ελλάδας. Δημιουργήθηκε το 1860, στη θέση του παλιού λοιμοκαθαρηθρίου, το οποίο κατεδαφίστηκε το 1858.

Ιδρύθηκε από την Εταιρεία Ελληνικής Ατμοπλοΐας και κατά τη διάρκεια της μακρόχρονης ιστορίας του γνώρισε περιόδους ακμής και παρακμής.

Τα πρώτα χρόνια της λειτουργίας του την τεχνική διεύθυνση είχαν άγγλοι και γάλλοι μηχανικοί, αλλά από το 1888 ανέλαβαν Έλληνες. Το μηχανουργείο κατασκεύαζε μικρές ατμομηχανές, αντλίες, λέβητες, πιεστήρια, αλλά και πυροβόλα όταν αυτά χρειάστηκαν κατά την Κρητική εξέγερση του 1868-1869. Το πρώτο πλοίο από σίδηρο ναυπηγήθηκε το 1892.

Ο ΤΑΡΣΑΝΑΣ

Ο Ταρσανάς είναι ένας από τους σημαντικούς ιστορικούς τόπους της Ερμούπολης. Εδώ εξακολουθεί να διατηρείται η παραδοσιακή τεχνική της ξυλοναυπηγικής, την οποία ασκούν επί αιώνες οι παραδοσιακοί του Αιγαίου. Το μέλλον αυτής της τεχνικής διαγράφεται άδηλο, μετά την επικράτηση του πλαστικού στην κατασκευή μικρών σκαφών.

Οι εργάτες του ταρσανά πρωτοστάτησαν κατά τον 19ο αι. στους εργατικούς αγώνες. Το 1879 μαζί με τους εργάτες των βυρσοδευτείων, οργάνωσαν την απεργία των εργατών της Ερμούπολης, που θεωρείται η πρώτη οργανωμένη απεργία του ελληνικού εργατικού κινήματος.

ΤΑ ΒΑΠΟΡΙΑ

Η συνοικία Βαπόρια βρίσκεται στην ανατολική πλευρά της Ερμούπολης και εκεί εγκαταστάθηκαν οι ευπορότεροι από τους νέους κατοίκους της πόλης μετά την εξέγερση του 1821.

Μερικές από τις οικογένειες αυτές είχαν τις ρίζες τους στη βυζαντινή αριστοκρατία, ενώ άλλες είχαν σχέσεις με τις μεγάλες πόλεις της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, αλλά και της Ευρώπης.

Τα σπίτια της περιοχής είναι υπέροχα αρχοντικά, με περίτεχνο διάκοσμο και ολομάρμαρες επενδύσεις.

ΤΟ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΟ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

Το ορθόδοξο κοιμητήριο του Αγίου Γεωργίου, που δημιουργήθηκε με την γένεση της πόλης, έχει χαρακτηριστεί «υπαίθριο μουσείο», «κιβωτός ιστορικής ταυτότητας», καθώς και το τελειότερο νεοκλασικό μουσείο της Ελλάδας». Ο πλούτος που συσσωρεύτηκε τον 19ο αι. στην Ερμούπολη δεν αντανakλάται μόνο στα δημόσια και ιδιωτικά κτίρια, αλλά και στις επιτύμβιες πλάκες με γλυπτό διάκοσμο, έργα ελλήνων και ξένων γλυπτών επηρεασμένων από το ρεύμα του Κλασικισμού, που επικράτησε στην Ευρώπη τον 18ο και 19ο αι.

Εκτός από το ορθόδοξο νεκροταφείο, υπάρχουν επίσης καθολικό και αγγλικανικό νεκροταφείο.

ΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΕΧΝΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Το κέντρο Τεχνικού Πολιτισμού εφοπτεύεται από το Κέντρο Νεοελληνικών Ερευνών του Εθνικού Ιδρύματος και από το Δήμο της Ερμούπολης.

Προβλέπει τη δημιουργία Μουσείου Βιομηχανίας και Ναυτιλίας, Κέντρου Τεκμηρίωσης, καθώς και εργαστηρίων σχεδιασμού προτύπων προϊόντων.

Το Κέντρο διαθέτει συλλογή παλαιών μηχανημάτων από τα εργοστάσια της Ερμούπολης.

Επίσης, στο Κέντρο έχουν παραχωρηθεί το εργοστάσιο Κατσιμαντή (χτίστηκε το 1888), καθώς και άλλα εργοστάσια που έχουν περιέλθει στο Δήμο Ερμούπολης.

Ο ΦΑΡΟΣ ΤΟΥ ΛΙΜΑΝΙΟΥ

Πάνω στο νησί Δίδυμο ή Γαιδουρονήσι, απέναντι από την είσοδο του λιμανιού, υψώνεται ένας μνημειακός πέτρινος φάρος.

Έχει ύψος 29,5 μ., ενώ το ύψος του από τη θάλασσα είναι 68,3 μ.

Είναι έργο του αρχιτέκτονα Ι. Ερλάχερ, και η κατασκευή του άρχισε το 1834, το ύψος δεν δικαιολογείται από τη λειτουργία του, αλλά οφείλεται στην επιθυμία των Συριανών να τονίσουν τη σπουδαιότητα του λιμανιού τους.

Ήταν ο πρώτος φάρος με περιστρεφόμενο μηχανήμα στο Αιγαίο και είχε μεγάλη εμβέλεια. Αυτό τροφοδότησε τη λαϊκή φαντασία, που ήθελε να διακρίνεται η λάμψη του ακόμα και από τα παράλια της Μικράς Ασίας.

ΟΙ ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ ΤΗΣ ΕΡΜΟΥΠΟΛΗΣ :

Η ΝΑΟΣ ΤΗΣ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗΣ

Είναι η μητρόπολη της Σύρου, χτίστηκε το 1824 με τη συνδρομή προσφύγων. Εικάζεται ότι είναι έργο του αρχιτέκτονα Ευστρατίου Σμυρναίου, ο οποίος σχεδίασε και το ναό της Παναγίας της Τήνου.

Στην δυτική αυλή είναι θαμμένος ο Μεγάλος Δάσκαλος του Γένους, Ανθήμος Γαζής.

Όλος ο περίβολος της Μεταμόρφωσης είναι στρωμένος με βότσαλα. Το εσωτερικό της Μητρόπολης είναι πραγματικό μουσείο.

Δύο κιονοστοιχίες με μαρμάρινους κίονες δουλεμένους στην Τήνο ορίζουν τα κλίτη.

Το θαυμάσιο τέμπλο είναι μαρμάρινο έως το ύψος της ωραίας πύλης και από εκεί έως την οροφή από «μπαγδατί».

Ο επισκοπικός θρόνος, τα εκκλησιαστικά έπιπλα και πολλές παλιές εικόνες είναι πραγματικά αριστουργήματα ζωολογικής και υγιογραφίας του 19^{ου} αι.

Ο ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ (Ο ΠΛΟΥΣΙΟΣ)

Θεμελιώθηκε το 1848, χτισμένος σε δεσπόζουσα θέση, στη συνοικία Βαπόρια, προβάλλει επιβλητικός με τη μνημειακή αρχιτεκτονική του, τον γαλάζιο τρούλο του και τα ψηλά καμπαναριά του. Το μαρμάρινο τέμπλο του, από τα ωραιότερα του 19^{ου} αι., είναι έργο του γλύπτη Γεωργίου Βιτάλη.

Μπροστά από τον Άγιο Νικόλαο βρίσκεται το μασωαλείο του Αταφου Αγωνιστή, έργο επίσης του Γ.Βιτάλη.

Η ΚΟΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ

Βρίσκεται στη συνοικία Ψαριανά και ανεγέρθηκε το 1828-1829. Εξαιρετικό ενδιαφέρον συγκεντρώνει εδώ η εικόνα με θέμα την Κοίμηση της Θεοτόκου, από την οποία και πήρε το όνομά της ο ναός.

Είναι ενυπόγραφο νεανικό έργο του Δομήνικου Θεοτοκόπουλου και φιλοτεχνήθηκε πιθανότατα το 1567, λίγο πριν από την αναχώρηση του νεαρού τότε Δομήνικου για την Ιταλία.

Η ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΡΙΑ

Είναι η Μητρόπολη των Καθολικών του νησιού. Τρίκλιτη βασιλική, ακολουθεί τα ιταλικά πρότυπα. Χτίστηκε το 1829, το εσωτερικό της είναι κατανυκτικά ήρεμο, με αγνά χρώματα και ανάγλυφη διακόσμηση.

Ο ΑΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΤΟΥ ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΟΥ

Βρίσκεται σε αντιδιαστολή με τον Άγιο Γεώργιο του Κάστρου. Είναι εντυπωσιακή εκκλησία με δύο πρόσθετα παρεκκλήσια : Του Αγίου Ανδρέα και της Αγίας Θέκλας

Ο ΑΓΙΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ

Είναι χτισμένος στο ερειπωμένο σήμερα Λοιμοκαθατήριο.

Η εικόνα του αγίου συνδέεται με ένα έθιμο της Σύρου : οι έγκυες τοποθετούν ένα κομμάτι κορδέλας, το οποίο ζώνονται τον ένατο μήνα, για να τις προστατέψει ο Άγιος Ελευθέριος κατά τον τοκετό.

Ο ΣΑΝ ΤΖΩΡΤΖΗΣ (ΑΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ)

Βρίσκεται στην Άνω Σύρο και κοσμείται με έργα αξιόλογων καλλιτεχνών.

Μαζί βρίσκεται το μέγαρο του καθολικού επισκόπου και οι μονές των Ιησουιτών και των Φραγκισκανών.

Υπάρχουν επίσης οι καθολικές εκκλησίες : η Μονή των Ιησουιτών, ο Άγιος Ιωάννης ο Βαπτιστής, η Μονή των Καπουτσινών (Φραγκισκανών), ο Άγιος Σεβαστιανός και ο Άγιος Αντώνιος.

Η ΑΝΩ ΣΥΡΟΣ Ή ΕΠΑΝΩ ΣΥΡΟΣ

Είναι μία πολιτεία στην καρδιά της Σύρου με χαρακτηριστικά γνωρίσματα των οικισμών που αναπτύχθηκαν γύρω ή μέσα σε μία οχυρή θέση (κάστρο). Εδώ εγκαταστάθηκαν κατά τη Λατινοκρατία (1207-1537) μέτοικοι από διάφορα μέρη της Δύσης, καθώς και όσοι κάτοικοι είχαν απομείνει στο νησί.

Ο αριθμός τους στην αρχή ήταν μικρός (το 1635-1638 αναφέρονται 2.000-3.000 καθολικοί και μόνο 100 ορθόδοξοι).

Ο οικισμός ακολουθεί κυκλική διάταξη και ακτινωτή ρυμοτομία με πυκνή δόμηση. Τα σπίτια αποτελούν τείχη του οικισμού, οι δρόμοι είναι στενοί και κλιμακωτοί, με πολλά σκαλοπάτια. Ένας μόνο δρόμος έχει κάπως μεγαλύτερο πλάτος κι εκεί σχηματίζεται το κέντρο, όπου βρίσκεται το Δημαρχείο, τα μαγαζιά και κέντρα αναψυχής.

ΤΑ ΛΕΙΟΘΕΑΤΑ ΤΗΣ ΑΝΩ ΣΥΡΟΥ

Η ΚΙΟΥΡΑ ΤΗΣ ΠΛΑΚΑΣ

Παρεκκλήσι που παραχωρήθηκε το 1745 από την Καθολική Επισκοπή στο Τάγμα των Ιησουιτών.

Η ΠΡΟΤΟΜΗ ΤΟΥ ΦΕΡΕΚΥΔΗ

Χάλκινη προτομή του φιλοσόφου, έργο του γλύπτη Αντόνη Καλέγια.

ΕΚΘΕΣΗ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ

Μουσείο του Δήμου Σύρου, που στεγάζει συλλογή εργαλείων και οικιακών σκευών.

ΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΜΑΡΚΟΥ ΒΑΜΒΑΚΑΡΗ

Στεγάζεται στην οικία του μεγάλου συριανού συνθέτη του ρεμπέτικου (1905-1972), η οποία ανακαινίστηκε το 1995. Η συλλογή του μουσείου περιλαμβάνει προσωπικά αντικείμενα και μαρτυρίες από τη ζωή του Μάρκου.

Το όνομά του έχει δοθεί και στην πλατεία μπροστά από το μουσείο, η οποία κοσμείται και με την προτομή του.

ΤΟ ΗΡΩΟ ΤΗΣ ΑΝΩ ΣΥΡΟΥ

Ανεγέρθηκε το 1927 στη μνήμη των πεσόντων κατά τους πολέμους του 1912-1922.

Η ΚΙΟΥΡΑ

Μικρή εκκλησία χωρίς διακόσμηση, η οποία χτίστηκε το 1686.

ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ ΣΤΗΝ ΑΝΩ ΣΥΡΟ

Άλλες εκκλησίες στην Ανω Σύρο είναι :

Ο Προφήτης Ηλίας στο Πισκοπιό, η εκκλησία των Αγίων Αναργύρων και το εκκλησάκι του Αγίου Αιμιλιανού στην Μάννα, η μικρή καθολική εκκλησία της Παναγίας (Madonna della Grazia) στην Ποσειδωνία ή Ντελαγκράτσια, η εκκλησία του Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου στις Αγκαθωπές, το γραφικό εκκλησάκι του Αγίου Στεφάνου μέσα σε σπήλαιο στον Γαλήσο.

ΤΑ ΣΥΡΙΑΝΑ ΛΟΥΚΟΥΜΙΑ

Η Σύρος φημίζεται για τα λουκούμιά της, τα οποία κατά τον 19^ο αι. εξαγόταν σε όλη την ανατολική Μεσόγειο. Τα συριανά λουκούμια εξάγονται και σήμερα, ειδικότερα σε χώρες όπου υπάρχουν ανθηρές ελληνικές παρουκίες.

Τα λουκούμια παρασκευάζονται από άμυλο, ζάχαρη και διάφορα φυσικά αρώματα, τα οποία αναμιγνύονται σε καζάνια κάτω από υψηλή θερμοκρασία.

Την τεχνική παρασκευής των λουκουμιών, που ήταν γλύκισμα γνωστό στην Οθωμανική Αυτοκρατορία, έφεραν στη Σύρο Χιώτες πρόσφυγες (ζαχαροποιοί, όπως ονομάζονταν) πιθανόν κατά την εποχή της Επανάστασης του 1821.

Ο πιο διάσημος από τους παλιότερους ήταν ο Νικόλαος Σταματελάκης, που άνοιξε εργαστήριο στην Ερμούπολη το 1840. Κατόπιν, άνοιξαν και άλλα εργαστήρια, για την εξυπηρέτηση των οποίων ιδρύθηκε το 1905 εργοστάσιο παραγωγής αμύλου.

ΤΑ ΤΗΓΑΝΟΕΙΔΗ

Τα τηγανοειδή είναι μια ιδιαίτερη κατηγορία σκευών που ονομάζονταν έτσι γιατί έμοιαζαν με τα σημερινά τηγάνια.

Τα πιο πολλά έχουν βρεθεί στις Κυκλάδες (κυρίως στη Σύρο). Χρονολογούνται στην περίοδο 2800-2100 π.Χ. και ανήκουν στον πολιτισμό Σύρου-Κέρου. Λίγα από αυτά έχουν βρεθεί σε οικισμούς, ενώ τα περισσότερα τα συναντάμε ως κτερίσματα σε τάφους.

Εκτός από τις Κυκλάδες, τηγανοειδή έχουν βρεθεί και σε διάφορες τοποθεσίες της Αττικής, στις Λιβαρές Βοιωτίας, στη Μάνικα Ευβοίας, στα Πευκάκια Βόλου, στην Αγία Φωτιά Σητείας.

Από τα τριγωνοειδή που σώζονται τα περισσότερα είναι πήλινα, λίγα είναι λίθινα και δύο μόνο χάλκινα. Όλα σχεδόν έχουν εξωτερική επιφάνεια διακοσμημένη με ομόκεντρους κύκλους, σπείρες, εμπέδοτα τρίγωνα που σχηματίζουν άστρο, πλοίο, ήλιο και εγχάραξη του ηθικού τριγώνου. Έχουν επίσης λαβή, που μπορεί να είναι διχαλωτή ή σε σχήμα Π.

Ποιος ήταν ο προορισμός των τριγωνοειδών και η χρήση τους δεν έγινε ποτέ γνωστό. Έχουν προταθεί πολλές ερμηνείες, καμιά όμως δεν θεωρείται ασφαλής.

ΟΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΕΣ ΤΗΣ ΣΥΡΟΥ

Η μεγάλη πνευματική ακμή που συνόδευσε την οικονομική ανάπτυξη της Σύρου πρόσφερε στην Ελλάδα πνευματικές προσωπικότητες μεγάλου διαμετρήματος, όπως ο Εμμανουήλ Ροΐδης (1836-1904), ένας από τους σημαντικότερους νεοέλληνες πεζογράφους και ο Δημήτρης Βικέλας (1835-1908), ποιητής και διηγηματογράφος, ο οποίος με το διεθνές κύρος του έπαιξε και σημαντικό ρόλο στην αναβίωση των Ολυμπιακών Αγώνων.

Και οι δύο τους υπήρξαν μαθητές του Ελληνικού Λυκείου του Χρήστου Ευαγγελίδη, που κάλυπτε ποικίλα μορφωτικά και πολιτιστικά ενδιαφέροντα και υπήρξε φωτισμό λογιών και συγγραφέων της εποχής.

Άλλοι γνωστοί συριανοί λογοτέχνες είναι ο Γεώργιος Σουρής (1853-1919), οι συγγραφείς Λέων Κουκούλας και Κωστής Μπατσιάς, οι ποιητές Ρίτα Μπούμη-Παπά και ο Μάνος Ελευθερίου.

ΟΙ ΒΙΟΤΟΠΟΙ ΤΗΣ ΣΥΡΟΥ

Στις εκβολές μικρών ορμητικών χειμάρρων σχηματίζονται σε πολλά νησιά των Κυκλάδων μικροί υγροβιότοποι. Τέτοιοι υγροβιότοποι, που χάθηκαν, υπήρχαν στον Γαλησσά, στη Βάρη, στον Φοίνικα και στο Κίνι.

Γύρω τους σχηματίζονταν θίνες, που οι ντόπιοι ονόμαζαν τούμπες. Αποτελούσαν σημαντικούς βιότοπους, όπου έβρισκαν καταφύγιο τα μεταναστευτικά πουλιά.

Γύρω από τις θίνες αναπτύσσονταν πολλά αμμόφιλα είδη φυτών καθώς και κρόκοι, όπως ο θαλασσόκρινος, ο κρόκος ο Καρτηβριτιάνιος και ο κρόκος ο λείος.

Σήμερα στο εσωτερικό του νησιού, στην περιοχή Αγίου Δημητρίου και στον Άγιο Αθανάσιο της Πηγής, ευδοκείει ο κρόκος ο Τουρνεφόρτεϊος.

Στην Σύρο έχουν γίνει πολλές προσπάθειες αναδάσωσης του νησιού. Σε πολλές περιοχές, έχουν φυτευτεί πεύκα. Στις παραθαλάσσιες τοποθεσίες φυτεύτηκαν μυρίγκες και αρμυρίκια.

Πλούσια είναι και η πανίδα των Κυκλάδων, που περιλαμβάνει σπάνια είδη καθώς και είδη μοναδικά στον κόσμο.

Στις τούμπες έχουν παρατηρηθεί 100 περίπου είδη μεταναστευτικών πουλιών, ενώ στη Σύρο γενικά φωλιάζουν 47 είδη πουλιών, μεταξύ των οποίων το γλαρόνι, ο καλαμοκανάς, κ.ά.

Στα μέσα του 20^{ου} αι. εξαφανίστηκαν οι λαγοί και στη δεκαετία του 1970 οι χρυσαετοί, οι οποίοι όμως επανεμφανίστηκαν στο νησί λίγο πριν από το 2000.

Στη Σύρο υπάρχουν 11 είδη ερπετών (πέντε φίδια, πέντε σαύρες και μία νεροχελώνα). Ένα μόνο από τα είδη των φιδιών είναι επικίνδυνο, η οχιά του είδους *Vipera ammodytes meridionalis*. Τα δείγματα προκαλούν φοβερό πόνο, αλλά σπάνια είναι θανατηφόρα.

Κοντά στη Σύρο βρίσκεται η νησίδα Γυάρως (ή Γιωύρα). Εκεί υπάρχει ένα μοναδικό στον κόσμο είδος φιδιού, γνωστό ως το μαύρο φίδι της Γυάρου (*Coluber gyarusensis*).

ΟΙ ΕΠΙΓΡΑΦΕΣ ΤΩΝ ΝΑΥΤΙΚΩΝ

Στα Γράμματα, το βορειότερο όρμο στη δυτική πλευρά της Σύρου, διακρίνονται στα βράχια διάφορες επιγραφές. Πρόκειται για ευχές, προσευχές και ονόματα που σκάλιζαν στα βράχια ναυτικοί, οι οποίοι έβρισκαν καταφύγιο από την κακοκαιρία σε αυτόν τον όρμο.

Οι πιο πολλές από τις επιγραφές χρονολογούνται στους Ρωμαϊκούς ή Βυζαντινούς χρόνους, ενώ υπάρχουν και μερικές βενετσιάνικες ή τουρκικές. Αρκετές από τις επιγραφές έχουν καταστραφεί από τις καιρικές συνθήκες, ή από ανθρώπινη επέμβαση.

ΠΑΡΑΛΙΕΣ

Όμορφες αμμουδιές και παραλίες υπάρχουν :

Στο παραθαλάσσιο και πολυσύχναστο θέρετρο Ποσειδωνία, στον Αζόλιμνο, στην Παρακοπή, στις Αγκαθωπές, στον Φοίνικα, στην Βάρη, στον Γαλησσά και στον Κίνι.

Ο Αζόλιμνος αναπτύσσεται τουριστικά τα τελευταία χρόνια, ο Φοίνικας διαθέτει ασφαλή όρμο για την πρόσδεση σκαφών, ενώ στη Βάρη, στον Γαλησσά, στο Κίνι και στον φοίνικα υπάρχει πολύ καλή τουριστική υποδομή.

ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ

Στην Σύρο μπορούμε να πάμε είτε με αεροπλάνο είτε με φεριμπότ είτε με ταχύπλοο.

Με αεροπλάνο, αναχωρώντας από το Ελευθέριος Βενιζέλος (30 χλμ. έξω από την Αθήνα), από την Ολυμπιακή Αεροπορία δρομολογούνται πτήσεις κατά την διάρκεια όλου του χρόνου. Η πτήση διαρκεί 35' λεπτά. Το αεροδρόμιο απ' έχει 4,5 χλμ. από την Ερμούπολη.

Με φεριμπότ, αναχωρώντας από το λιμάνι του Πειραιά, υπάρχουν δρομολόγια καθημερινά προς τη Σύρο. Η απόσταση είναι 83 ναυτικά μίλια και το ταξίδι διαρκεί περίπου 4 ώρες.

Από τη Ραφήνα, εκτελούνται καθημερινά δρομολόγια για τη Σύρο. Η απόσταση είναι 62 ναυτικά μίλια και το ταξίδι διαρκεί περίπου 4 ώρες.

Από τη Θεσσαλονίκη, εκτελούνται τακτικά δρομολόγια όλο τον χρόνο.

Με ταχύπλοο, οι εταιρείες Dolphin Sea Lines, Minoan και Strintzis-Blue Star δρομολογούν ταχύπλοα από τη Ραφήνα προς τη Σύρο σχεδόν όλο τον χρόνο. Η Minoan δρομολογεί και τα High Speed, τα οποία μεταφέρουν και αυτοκίνητα από το λιμάνι του Πειραιά και της Ραφήνας. Τα λωφορξία του ΚΤΕΛ για την Ραφήνα, η οποία απέχει 27 χλμ., αναχωρούν από το Πεδίο του Άρεως κάθε μισή ώρα.

Καθ' όλη την διάρκεια του έτους, και ιδιαίτερα το καλοκαίρι, η Σύρος συνδέεται με φεριμπότ και ταχύπλοα με τα περισσότερα νησιά του Αιγαίου, είτε με τις γραμμές από Πειραιά και Θεσσαλονίκη, είτε με τοπικά δρομολόγια.

ΤΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΤΗΣ ΣΥΡΟΥ

ΟΝΟΜΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΥ	ΤΗΛΕΦΩΝΑ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ
AEGEAN STAR Furnished Apartments	22810-62181	C
AEGLI Hotel	22810-79279	C
AHLADI Hotel	22810-61400,61213	C
AKTI DELFINIOU Hotel and Bungalows	22810-42924	A
ALCYON Hotel	22810-61761	C
ALEXANDRA Hotel	22810-42540	C
APERGIS ROOMS Hotel	22810-85800	B
APOLLON Hotel	22810-71490,71492	B
ARCHAEON BEACH Hotel	22810-43920,43930	C
ARCHONTIKO VOURLIS Traditional Hotel	22810-88440,81682	A
ATHINA Hotel	22810-23600,23338	C
BENOIS Hotel	22810-42833,42944	C
BLUE SEA Hotel	22810-43307	C
CYCLADES Hotel	22810-42255	C
DIOGENIS Hotel	22810-86301,86305	B
ELEANA Hotel	22810-42601,42602	C
EVANGELINI Hotel	22810-43310,81453	A
FAROS VILLAGE Hotel	22810-61661,61667	A
FRANCOISE Hotel	22810-42000,43311	C
HERMES Hotel	22810-83011,83012	C
KAMELO Hotel	22810-61217	C
KOKKINA BEACH Hotel	22810-43010,43557	B
MAISTRALI Hotel	22810-42059,42837	C
OMIROS Traditional Hotel	22810-84910,28756	A
PALLADION Hotel	22810-86400,86436	C
POSSIDONION Hotel	22810-42100,42101	B
REMI Rooms	22810-43078,42998	A
ROMANTICA Hotel	22810-61211,61500	C
ROMANZA Studios	22810-80101	A
SANTA MARIA Hotel	22810-61803,61805	B
SEMIRAMIS Hotel	22810-42067	C
SMARAGDI Furnished Apartments	22810-42396,43009	C
SUNSET Hotel	22810-71211,71195	C
SYROU MELATHRON Hotel	22810-86495,86571	A
VILLA MARIA Furnished Apartments	22810-81561,86536	A
VILLA NOSTOS Traditional Hotel	22810-84226	B
YPATIA Hotel	22810-83575	B

ΤΗΝΟΣ

Η Τήνος είναι το τρίτο σε μέγεθος νησί των Κυκλάδων, με έκταση 194 τ.χλμ. Βρίσκεται ανάμεσα στην Ανδρο και στη Μύκονο. Το έδαφός της είναι ημιορεινό. Μικρές πεδινές εκτάσεις βρίσκονται κυρίως στα νότια και στα ανατολικά.

Απέχει 86 ναυτικά μίλια από τον Πειραιά και 62 ναυτικά μίλια από τη Ραφήνα.

Ψηλότερη κορυφή της είναι ο Τσιγκιάς (727 μ.), βόρεια το Πνακιωτό (508μ.), δυτικά το Ξώμπουργο (559μ.), ακόμα το Μεσοβούνι (649μ.), τα Πέταλα (408μ.) και ο Προφήτης Ηλίας (395μ.)

Η ονομασία του νησιού οφείλεται, σύμφωνα με την μυθολογία, στον πρώτο οικιστή του, τον Τήνο.

Κατά την αρχαιότητα ήταν γνωστή επίσης με τα ονόματα Υδρούσα που δηλώνει ότι είχε άφθονα νερά, Οριούσα που δηλώνει ότι είχε πολλά φάρμακα, Αγαθούσα και Κατοικία του Λιόλου, λόγω των ισχυρών ανέμων. Προστάτης του νησιού ήταν ο Ποσειδώνας, ο οποίος λατρευόταν ως «μεγάλος ιατρός». Σήμερα η Τήνος είναι το «νησί της Παναγίας», πανελλήνιο θρησκευτικό κέντρο με επίκεντρο τον ναό της Ευαγγελίστριας και τη θαυματουργή εικόνα της Παναγίας.

Οι ακτές του νησιού, μήκους 105 χλμ. παρουσιάζουν έντονο διαμελισμό. Σχηματίζονται πολλοί όρμοι και ακρωτήρια.

Κυριότεροι όρμοι είναι ο Πάνορμος, με την ομώνυμη νησίδα, και της Κολυμπήθρας, στα βόρεια του νησιού. Στα νοτιοδυτικά βρίσκονται οι όρμοι της Καρδιανής και των Ιστερνίων, καθώς και ο όρμος της Τήνου με το λιμάνι της πόλης.

Το νοτιοδυτικό τμήμα του νησιού φημίζεται για τις καθαρές και όμορφες ακτές του. Το κλίμα της Τήνου είναι μεσογειακό με ήπιους χειμώνες και ξηρά αλλά δροσερά καλοκαίρια, χάρη στα μελέμια που πνέουν στο Αιγαίο. Το νησί είναι εκτεθειμένο στους ανέμους, και ειδικότερα στους βοριάδες.

Η Τήνος είναι γενέτειρα σημαντικών νεοελλήνων καλλιτεχνών, όπως ο Γιαννούλης Χαλεπάς, ο Νικηφόρος Λύτρας, ο Νικόλαος Γύζης, ο Γεώργιος Βιτάλης, οι αδελφοί Φυτάληδες, οι αδελφοί Μαλακατέ, ο Φίλιππος, και άλλοι.

Τα ίχνη της πρώτης εγκατάστασης στο νησί ανάγονται πρώτης εγκατάστασης στο νησί ανάγονται στη Νεολιθική και Πρωτοκυκλαδική εποχή. Καθώς μαρτυρούν και τα αρχαιολογικά ευρήματα, η Τήνος είχε αναπτύξει σημαντικό πολιτισμό ήδη από την πρώτη αρχαιότητα. Οι πρώτοι κάτοικοι του νησιού ήταν πιθανώς Κάρες, Πελασγοί ή Λέλεγες, για να ακολουθήσουν οι Ίωνες. Στα Κιόνια έχει βρεθεί το περίφημο Ιερό του Ποσειδώνα και της Αμφιτρίτης, ενώ στη θέση όπου βρίσκεται σήμερα ο ναός της Ευαγγελίστριας έχει αποκαλυφτεί ιερό του Διονύσου.

Η ΠΟΛΗ ΤΗΣ ΤΗΝΟΥ

Η Τήνος είναι πραγματικό κόσμημα του Αιγαίου και στολίδι των Κυκλάδων. Το νησί διατηρεί το κυκλαδίτικο χρώμα του. Διαθέτει τη δική του, ξεχωριστή καλλιτεχνική ομορφιά, στη διαμόρφωση της οποίας συνετέλεσαν γλύπτες, ζωγράφοι και επιδόξιοι λαϊκοί τεχνίτες.

Η Τήνος είναι χτισμένη στις νότιες ακτές του νησιού, είναι πρωτεύουσα, έδρα δήμου και κύριο λιμάνι. Η πόλη που ονομάζεται από τους κατοίκους Χώρα, είναι μία μικρή νησιωτική πολιτεία που αναπτύσσεται με ταχύ ρυθμό τις τελευταίες δεκαετίες.

Στα παλαιά μονώροφα και διώροφα σπίτια έχουν προστεθεί τριώροφες και τετραώροφες πολυκατοικίες. Μερικά δρομάκια της διατηρούν ακόμη την παλιά γραφικότητα με το πλακόστρωτό τους και τις μικρές αυλές ή τους κήπους των σπιτιών.

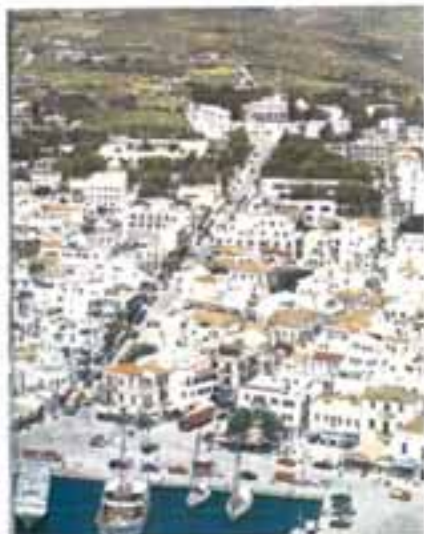
Άλλοτε ονομάζονταν Λιμάνι ή Χώρα του Αγίου Νικολάου, από την ομώνυμη παλιά εκκλησία, είχε λίγα σπίτια που εξυπηρετούσαν την εμπορική και ναυτιλιακή κίνηση και ήταν το επίκεντρο της μεσαιωνικής πόλης του Ξωμπούργου.

Άρχισε να αναπτύσσεται κατά τα χρόνια της τουρκοκρατίας. Η έρεση της εικόνας της Παναγίας έδωσε νέα ώθηση στην ανάπτυξη της, η οποία αποκορυφώθηκε τα μεταπολεμικά χρόνια. Ήδη στην πόλη κατοικεί, το 75% περίπου του συνολικού πληθυσμού του νησιού και με τις εξοχές της συγκεντρώνει περισσότερο από το 90% της τουριστικής κίνησης.

Εκείνος που φθάνει στο λιμάνι της Τήνου βλέπει δύο δρόμους κάθετους στην παραλία να οδηγούν προς το ναό της Παναγίας. Αριστερά είναι ο νεότερος, η λεωφόρος της Μεγαλόχαρης και δεξιά ο παλαιότερος, η οδός Ευαγγελιστριάς.

Στη λεωφόρο της Μεγαλόχαρης βρίσκεται το Δημαρχείο, το κτίριο τηλεπικοινωνιών και το Αρχαιολογικό Μουσείο.

Στην προκυμιά του λιμανιού υπάρχουν καταστήματα τουριστικών ειδών, ξενοδοχεία, εστιατόρια, ταβέρνες, καφετέριες. Ανεβαίνοντας τον φαρδύ, ανηφορικό δρόμο προς την εκκλησία της Παναγίας, συναντάς καταστήματα με φυλαχτά, τάματα, λαμπάδες και ενθύμια.

ΟΙ ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ

Στην πόλη υπάρχουν αρκετές αξιόλογες παλαιές εκκλησίες, εκτός από την Παναγία. Ο ναός του Αγίου Νικολάου των Καθολικών, κοντά στην παραλία, είναι παλιό κτίσμα με σπουδαίο καλλιτεχνικό στολισμό.

Πίσω του ακριβώς είναι η εκκλησία της Κοιμήσεως Θεοτόκου (ή Μαλαματένια).

Στην δυτική άκρη της παραλίας είναι η εκκλησία των Ταξιαρχών, άλλοτε μητροπολιτικός ναός του νησιού, που ανακατασκευάστηκε το 1759. Είναι τρίκλιτη βασιλική κεραμοσκεπαστή. Διαθέτει εξαιρετικής τέχνης ξυλόγλυπτο τέμπλο του 18^{ου} αι., καθώς και πολύ αξιόλογες εικόνες.

Στην ανατολική πλευρά της πόλεως, στο γραφικό δρόμο του Αγίου Ιωάννη είναι οι ενοριακές εκκλησίες των Αγίων Ιεραρχών και του Αγίου Ιωάννη με ωραίο στολισμό. Στο δρόμο προς το νέο λιμάνι και τα Κιόνια, σε απόσταση 5' από το παλιό λιμάνι, στο άκρο της παλαιάς συνοικίας της Παλάδας, βρίσκεται ο ναός του Αγίου Αντωνίου. Είναι η εκκλησία παλαιού Μοναστηριού που κατά την τουρκοκρατία ήταν κάτω από την προστασία της Αυστρίας και της Ολλανδίας. Η συνοικία της Παλάδας ονομάστηκε έτσι από τα παλάτια (παραλιακά αρχοντικά) που υπήρχαν εδώ από τις καλάντσες που βρίσκονταν στις υπόγειες αποθήκες για το ζύγισμα των εμπορευμάτων.

Πολύ κοντά στην Παλάδα, βρίσκεται η ορθόδοξη εκκλησία του Αγίου Νικολάου, με υπέροχο τέμπλο ξυλόγλυπτο.

Η εικόνα του Αγίου στο τέμπλο φιλοτεχνήθηκε το 1736 αλλά η εκκλησία θεωρείται παλαιότερη.

Ο ΝΑΟΣ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ

Ο ναός του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου είναι χτισμένος στο σημείο όπου στις 30 Ιανουαρίου 1823 (ήμέρα των Τριών Ιεραρχών) βρέθηκε η εικόνα της Παναγίας, μετά από όραμα της μοναχής Πελαγίας. Η εικόνα χρονολογείται από τους πρώτους χριστιανικούς χρόνους.

Ο ναός αναγέρθηκε με σχέδια του αρχιτέκτονα Ευστρατίου από τη Σμύρνη και συνεισφορές πλουσίων και πτωχών και θεωρείται το πρώτο αξιόλογο αρχιτεκτονικό μνημείο του απελευθερωμένου ελληνικού

έθνους, αφού κατασκευάστηκε κατά τα έτη της ελληνικής επανάστασης, για να στεγάσει τη θαυματουργή εικόνα. Πρόκειται για αρχιτεκτονικό κομψοτέχνημα. Το εξωτερικό προσώλιο είναι στρωμένο σε πολύ μεγάλη έκταση με βοτσαλωτό εξαιρετικής τέχνης, που κατασκευάστηκε το 1833. Στη θέση που αναγέρθηκε ο ναός υπήρχε το

βυζαντινό εκκλησάκι του Αγίου Ιωάννη και πριν από αυτό βρισκόταν ο αρχαίος ναός του Διονύσου. Κατά την ανέγερση της εκκλησίας χρησιμοποιήθηκαν υλικά του αρχαίου αυτού ναού.

Μπαίνοντας από την κεντρική πύλη στον κυρίως ναό, ο επισκέπτης βλέπει στα αριστερά της εισόδου το εικονοστάσιο, στο οποίο βρίσκεται η εικόνα της Μεγαλόχαρης, γεμάτη από αφιερώματα πιστών, όπως άλλωστε ολόκληρος ο ναός.

Ακριβώς κάτω από τον κεντρικό ναό, υπάρχει το θολωτό παρεκκλήσι, όπου βρέθηκε η εικόνα, ο ναός της Ευρέσεως, αφιερωμένος στη Ζωοδόχο Πηγή. Σε αυτή την εκκλησία, κάθε χρόνο στις 30 Ιανουαρίου, που είναι η επέτειος της ευρέσεως, τελείται αρχιερατική λειτουργία και πανηγυρικός εορτασμός.

Ο ναός της Ευαγγελιστρίας γιορτάζει δύο φορές, στις 25 Μαρτίου και 15 Αυγούστου. Σύμφωνα με την επιθυμία των κτητόρων, ο ναός αποτέλεσε ίδρυμα με ιδιαίτερο τρόπο διοικήσεως που προσφέρει σε κάθε ανάγκη που θα παρουσιαστεί με αναρίθμητα έργα. Κατά τον πόλεμο του 40', διέθεσε όλα τα χρήματα και τα αφιερώματα για τις ανάγκες του πολέμου. Πρόκειται για ολόκληρο κτιριακό συγκρότημα με δύο εκκλησίες – την Εύρεση, στον χώρο που βρέθηκε η εικόνα, και τον Άνω Ναό. Το καμπαναριό κτίστηκε ταυτόχρονα με τον ναό, όμως στα 1854 κατεδαφίστηκε και ανακατασκευάστηκε με νέο σχέδιο και αργότερα αναστηλώθηκε το 1957 – 1958 λόγω βλαβών. Μέσα στον ναό υπάρχουν πολλά αφιερώματα τα οποία θυμίζουν τα αναρίθμητα θαύματα της Μεγαλόχαρης.

Πολύ όμορφο είναι το βοτσαλωτό δάπεδο του ναού το οποίο έγινε με έξοδα Τούρκου χυλιάρχου, τον οποίο θεράπευσε η Παναγία από την παράλυση των κάτω άκρων που έπασχε.

Δίπλα από το ναό της Ευρέσεως βρίσκεται το Μουσολαίο της Έλλης, όπου φυλάσσεται τμήμα από τη τορπιλή που ρίχθηκε εναντίον του εσδρόμου του πολεμικού μας στόλου.

Στον χώρο του Ναού βρίσκονται και δύο παρεκκλήσια, αφιερωμένα στην Οσία Πελαγία και στον Άγιο Ιερώνυμο, που αφιέρωσε την ζωή του στην Παναγία, προσευχόμενος στο σπήλαιο της γεννήσεως του Χριστού στη Βηθλέεμ (4^{ος} αι.).

ΤΑ ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΟ ΝΑΟ ΚΤΙΣΜΑΤΑ

Ο ναός και τα γύρω κτίσματα αποτελούν κτιριακό συγκρότημα που ανήκει στο Ιερό Ίδρυμα Ευαγγελιστρίας. Το ίδρυμα έχει ευρύτερους κοινωνικοθηρησκευτικούς σκοπούς με αξιόλογη συνδρομή στην ανάπτυξη του νησιού, τη μόρφωση των Τηνίων καλλιτεχνών και με δράση στις δύσκολες περιστάσεις του ελληνικού έθνους.

Η εκκλησία της Μεγαλόχαρης έχει παγκόσμια ακτινοβολία, ως πανορθόδοξο προσκύνημα και σπουδαίο θεομητορικό κέντρο.

Το κτιριακό συγκρότημα που την περικλείει στεγάζει αξιοπρόσεκτες καλλιτεχνικές συλλογές που περιγράφονται παρακάτω.

ΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΤΗΝΙΩΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΩΝ

Περιλαμβάνει έργα των καλλιτεχνών του νησιού, πολλοί απ' τους οποίους σπούδασαν με την οικονομική βοήθεια του Ιερού Ίδρυματος της Ευαγγελιστρίας. Πρόκειται για έργα ζωγραφικής και γλυπτικής αντίγραφα και πρωτότυπα.

Ανάμεσά τους ξεχωρίζουν πίνακες των Ν.Γύζη, Νικηφόρου, Νικολάου, και Περικλή Λύτρα, Μ.Ρενιέρη και γλυπτά και ανάγλυφα των Γ.Χαλεπά, Α.Σόχου, Δ.Φιλιπότη, Γ.Βιτάλη, Λαζάρου και Μάρκου Φυτάλη, Ιωάννη Βούλγαρη.

ΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΣΩΧΟΥ, που εκτίθενται έργα ξυλόγλυπτα και γόψινα του Τηνίου Ακαδημαϊκού Αντωνίου Σώχου.

ΤΟ ΣΚΕΥΟΦΥΛΑΚΙΟ

Βρίσκεται στην ανατολική πλευρά του ναού. Περιέχει πολλά αξιόλογα είδη λατρείας, όπως πολύτιμα ευαγγέλια, εικόνες, σταυρούς, δισκοπότηρα, άμφια ιερέων και αρχιερέων, ακόμη και χαυλιόδοντες αφρικανικών ελεφάντων.

Η ΕΚΘΕΣΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΕΙΜΗΛΙΩΝ ΚΑΙ ΕΙΚΟΝΩΝ

Περιλαμβάνει πολλά εκκλησιαστικά κειμήλια κυρίως αγιογραφίες του 18^{ου} και 19^{ου} αι. καθώς και τη χάρτα του Ρήγα Φεραίου.

Επίσης, έργα ξυλόγλυπτης του Τηνίου Καλλιτέχνη Ιωάννη Πλατή. Η συλλογή περιλαμβάνει και εικόνες γνωστών καλλιτεχνών (Κόντογλου, Λύτρα).

ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΤΗΝΟΥ

Κτίσθηκε με δαπάνη της Αρχαιολογικής Εταιρείας και σχέδια του Χ. Μπούρα, στις αρχές της δεκαετίας του '60. Το Αρχαιολογικό Μουσείο βρίσκεται στη λεωφόρο Μεγαλόχαρης απέναντι από το κτίριο του ΟΤΕ και λειτουργεί από το 1963.

Στις συλλογές του περιλαμβάνει:

- Κεραμική, από την μυκηναϊκή μέχρι την ύστερη ελληνοιστική/ρωμαϊκή εποχή.
- Γλυπτά, από την αρχαϊκή μέχρι και την ρωμαϊκή εποχή.
- Αρχιτεκτονικά μέλη.
- Επιγραφές
- Νομίσματα.

Σημαντικότερα εκθέματα του Μουσείου είναι:

Μεγάλος ανάγλυφος οξυπύθμενος αμφορέας (Αρ. Μουσείου Β67) από το Ιερό της Δήμητρας στο Ξώμπουργο. Στην κύρια παράσταση, που βρίσκεται στο λαιμό, εικονίζεται φτερωτή θεότητα καθισμένη σε θρόνο και άλλες μορφές που συνθέτουν μυθολογική σκηνή, ίσως την γέννηση του Δία, σε άγνωστη εικονογραφική παραλλαγή. Στο υπόλοιπο σώμα του αγγείου ζώνες με ζώα, άρματα και οπλίτες. 7ος αιώνας π.Χ.

Τμήμα χείλους, λαιμού και ώμου μεγάλου ανάγλυφου αμφορέα (Αρ. Μουσείου Β63) από το Ξώμπουργο. Η διακόσμηση, κατανοητή σε ζώνες στο λαιμό και στον ώμο, περιλαμβάνει δύο αντιμέτωπες μορφές, ανδρική και γυναικεία, που ερμηνεύονται ως Θησέας και Αριάδνη και χορό ανδρών και γυναικών (γέρανους). 7ος αιώνας π.Χ.

Τμήμα ανάγλυφου πίνακα, πιθανότατα μετόπης (Αρ. Μουσείου Β2), από το Ξώμπουργο. Εικονίζεται συναριδα με φτερωτά άλογα, που την οδηγεί γυναικεία θεότητα, Αρτέμις ή Ηρα. 7ος αιώνας π.Χ.

Κάτω τμήμα μαρμάρινης επιτύμβιας στήλης (Αρ. Μουσείου Α249), πιθανότατα από το Ξώμπουργο. Εικονίζεται όρθια ανδρική μορφή, από την οποία σώζονται μόνο τα πόδια. Δείγμα παριανής πλαστικής του αυστηρού ρυθμού.

Επιτύμβια στήλη (Αρ. Μουσείου Α248). Συγκολλημένη από τρία κομμάτια. Αρχικά θα είχε αέτωμα. Εικονίζεται γυμνός νέος, σχεδόν σε φυσικό μέγεθος, καθισμένος σε χαμηλό πεσσο. Ερμηνεύεται ως αθλητής. Σημαντικό έργο της υστεροκλασικής νησιωτικής ιωνικής τέχνης, που παρουσιάζει αναλογίες με τη στήλη του Δισού. Μέσα 4ου αιώνα π.Χ.

Τμήμα επιτύμβιας στήλης (Αρ. Μουσείου Α247). Σώζεται μόνο το κάτω μέρος. Εικονίζεται έφηβος με τον υπηρέτη του και ενόπιον και στα αριστερά στρογγυλό αντικείμενο (δίσκος). Έργο με αττικο-ιωνικές επιδράσεις, που απηχεί τις σημαντικές δημιουργίες του Λυσίπου. Γύρω στο 330 π.Χ.

Μαρμάρινος κορμός θεορακοφόρου και θραύσμα από το κεφάλι (Αρ. Μουσείου Α184, Α280) από τα Κιόνια. Ερμηνεύεται ως πορτρέτο του αυτοκράτορα Κλαυδίου. 1ος αιώνας μ.Χ.

Μαρμάρινο γλυπτό που εικονίζει Τρίτωνα (Αρ. Μουσείου Α197) από τα Κιόνια. Ερμηνεύεται ως ατοματικό γλυπτό, ακρωτήριο ή μέλος τεθρίπτου. 2ος αιώνας π.Χ.

Μαρμάρινο ηλιακό ρολόι (Αρ. Μουσείου Α139) από τα Κιόνια. Σύνθετο, κατασκευασμένο έτσι ώστε να δείχνει τον ηλιακό χρόνο, τις ισημερίες και τα ηλιοστάσια. Έργο του Ανδρονίκου του Κυρρήστου. Τέλος 2ου - αρχές 1ου αιώνα π.Χ.

Ψηφιδωτό δάπεδο διακοσμημένο με γεωμετρικό σχέδιο πλαισιωμένο με φυτικό κόσμημα, από την πόλη της Τήνου.

ΤΑ ΚΙΟΝΙΑ

Εγκαταλείποντας τη Χώρα και ακολουθώντας τον παραλιακό δρόμο προς τα βορειοδυτικά, σε απόσταση 3 χλμ. από την πόλη, καταπράσινο χωριό με μαγευτική θέα στη θάλασσα, ωραία αμμουδιά και καθαρά νερά. Χάρη στις ομορφιές τους, τα Κιόνια παρουσιάζουν σημαντική τουριστική εξέλιξη.

Εδώ βρίσκονται **το Ιερό του Ποσειδώνια και της Αμφιτρίτης.**

Ακολουθώντας την εκ διαμέτρου αντίθετη κατεύθυνση, ανατολικά της Χώρας, φτάνετε στο μοναστήρι της Γύρας, το οποίο έχει χτιστεί σε καταπράσινη περιοχή.

ΤΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ ΤΗΣ ΓΥΡΑΣ (ΑΓΙΑΣ ΤΡΙΑΔΑΣ)

Βρίσκεται ανατολικά της Χώρας και φημίζεται για το εξαιρετικό ξυλόγλυπτο τέμπλο της, όπως και για τις σπάνιες εικόνες του καθολικού της. Ιδρύθηκε τον 11^ο αι., αλλά ανακαινίστηκε τον 18^ο αι., οπότε και πήρε τη σημερινή μορφή της.

Στεγάζει οστεοφυλάκιο επιφανών Τηνίων, καθώς και συλλογή από τα φημισμένα υπέρθυρα της Τήνου.

Στον Τριαντάρο, χωριό με πανοραμική θέα υπάρχουν οι γούρνες, τα παλιά κοινόχρηστα πλυντήρια του χωριού, που χρησιμοποιούνται ως σήμερα.

6 χλμ. βορειότερα, στην περιοχή του χωριού Στενή, βρίσκεται **η περιοχή Μονή Κεχροβουνίου.** Το μοναστήρι που είναι χτισμένο σε πλαγιά, δίκαια θεωρείται ένα από τα μεγαλύτερα της Ελλάδας. Όλα τα οικήματα ακολουθούν τις αρχές της κυκλαδίτικης αρχιτεκτονικής. Κυβόσχημα κτίσματα, στενοί δρόμοι και μαρμάρινες βρύσες δίνουν την εντύπωση κυκλαδικού χωριού.

Σύμφωνα με την παράδοση, ιδρύθηκε τον 10^ο αι. - 11^ο αι. από τρεις αδελφές. Στο μοναστήρι ζουν σήμερα 50 περίπου μοναχές, οι οποίες διατηρούν αξιόλογο εργαστήριο χειροτεχνίας.

Σε ένα από τα κελιά του μοναστηριού, έζησε η Οσία Πελαγία, η οποία, χάρη στο όραμά της, υπέδειξε το 1823 το μέρος όπου ήταν θαμμένη η εικόνα της Παναγίας.

Το καθολικό του ναού είναι αφιερωμένο στην Κοίμηση της Θεοτόκου. Προσέξτε το ξυλόγλυπτο με τις μεταβυζαντινές εικόνες και τον ρωσικό επιτάφιο του 1558.

Νότια του κελιού της Οσίας Πελαγίας, έχει ανεγερθεί περίτεχνος ομώνυμος ναός, που εορτάζει στις 23 Ιουλίου.

Πιο κάτω από την αυλή του υπάρχει μουσείο κειμηλίων του μοναστηριού.

Συνεχίζοντας τη διαδρομή, προς τα δυτικά, βρίσκεται **το Εξώμβουργο** (Εξώμβουργο). Εδώ υπάρχουν ερείπια της σημαντικότερης αρχαίας πόλης του νησιού, που χτίστηκε γύρω στο 1000 π.Χ. Κατά τις ανασκαφές ανακαλύφθηκε μερό αφιερωμένο στη Δήμητρα και την Περσεφόνη και βρέθηκαν γεωμετρικά και αρχαϊκά αγγεία. Στη θέση της αρχαίας ακρόπολης, απ' όπου η θέα είναι εντυπωσιακή, υπάρχουν ερείπια ενετικού φρουρίου, το οποίο προστάτευε αποτελεσματικά την περιοχή.

Ακολουθώντας το δρόμο προς τα βόρεια, βρίσκεται το χωριό Κώμη, ένα από τα γραφικότερα χωριά της Τήνου. Στην Κώμη διατηρούνται οι παλιές πέτρινες κατοικίες, που κοσμούνται απαραίτητα με τα γνωστά τηνιακά υπέρθυρα και με καμάρες.

Αξιόλογη είναι **η εκκλησία του Αγίου Ιωάννη,** για τον περίβολό της κίονα από το Ιερό του Ποσειδώνια.

Στα αξιοθέατα της περιοχής περιλαμβάνονται:

Το χωριό Λουτρά, νοτιοανατολικά της Κώμης, χτισμένο σε καταπράσινο περιβάλλον. Εδώ βρίσκεται το Μοναστήρι των Ουρσουλινών. Ιδρύθηκε το 1862 για να φιλοξενήσει καθολικές μοναχές. Γνώρισε μεγάλη άνθηση όταν έφτασαν από τη Γαλλία αρκετές μοναχές και άρχισε να λειτουργεί ως σχολείο θηλέων. Μια θέση στο οικοτροφείο του, δυναμικότητας 250 μαθητρίων, ήταν περιζήτητη από τις μεγάλες οικογένειες της Αθήνας και της υπόλοιπης Ελλάδας. Το γυμνάσιο-λύκειο της σχολής έπαψε να λειτουργεί μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, πρόσφατα και το δημοτικό. Οι μοναχές που έχουν απομείνει ασχολούνται με το κατηχητικό τους έργο. Το μοναστήρι που λειτουργεί σήμερα ως οικοκυρική σχολή, στεγάζει λαογραφικό μουσείο με τηνιακά αντικείμενα του 19^{ου} αι.

• **Τα χωριά Βόλακας, Κρόκος και Καλλονή.**

Η Καλλονή ξεχωρίζει για τα κάτασπρα σπίτια της, που ακουμπούν το ένα στο άλλο.

Ο Κρόκος, βορειοανατολικά από τα Λουτρά φημίζεται για τα ασβεστομένια σπίτια του που έχουν λουλούδιασε κάθε ελεύθερο εξωτερικό χώρο, αλλά και για τα ταβερνάκια του με τους νόστιμους μεζέδες.

Ο Βόλακας, ανατολικά από τον Κρόκο, έχει το προνόμιο να περιβάλλεται από εδάφη διάσπαρτα από στρωγγυλεμένους γρανιτένιους σγκόλιθους που του δίνουν ξεχωριστή όψη. Οι κάτοικοί του εξακολουθούν να ασχολούνται με την παραδοσιακή καλαθοπλεκτική.

Προς τις βόρειες ακτές του νησιού, βρίσκεται ο όρμος της Καλυμνήθρας, με τη θαυμάσια αμμουδιά του, το μπάνιο εδώ είναι πραγματική απόλαυση. Ο δρόμος προς τα βορειοδυτικά από το Σώμπουργκο είναι καινούργιος και οδηγεί στα χωριά Κάμπος, Καρδιανή, Ιστέρνια, Πύργος και Όρμος Πανόρμου.

Ο Κάμπος, 10 χλμ. βορειοδυτικά από τη Χώρα, είναι η γενέτειρα της Οσίας Πελαγίας.

Κοντά στον Κάμπο βρίσκεται η Ξινάρα, έδρα του καθολικού επισκόπου.

Στην περιοχή του Κάμπου βρίσκονται επίσης οι περισσότεροι και οι πιο όμορφοι περιστεριώντες.

Η Καρδιανή, 20 χλμ. από τη Χώρα, είναι ένα από τα πιο ωραία χωριά της Τήνου, με αρκετό πράσινο και θαυμάσια θέα προς τη θάλασσα. Αξιοσημείωτη είναι εδώ η χρήση του ντόπιου μαρμάρου στην κατασκευή όλων σχεδόν των σπιτιών.

Τα Ιστέρνια, 24 χλμ από τη Χώρα, είναι χτισμένα στην κορυφή ενός λόφου με εγκαταλειμμένους μύλους και έχουν εξαιρετική θέα προς τη θάλασσα. Γενέτειρα πολλών καλλιτεχνών, τα Ιστέρνια φημίζονται για τα καλύτεριά τους και για τα χαρακτηριστικά σπιτάκια τους, τα οποία συνήθως φέρουν στην πρόσοψη εντοιχισμένη μαρμαρίνη πλάκα με το όνομα του ιδιοκτήτη και τη χρονολογία που χτίστηκαν.

Στα Ιστέρνια αξιόλογο είναι το Μουσείο Καλλιτεχνών, που στεγάζει έργα του Λάζαρου Σώζου, του Ιάκωβου Μαλακατέ και των αδερφών Φυτάλη. Επίσης, τη Μονή της Παναγίας της Κατακολιανής, που χτίστηκε το 1786,

τις εκκλησίες της Δεύτερης Εύρεσης και της Αγίας Παρασκευής με το θαυμαστό τέμπλο, καθώς και **η εκκλησία του Αγίου Αθανασίου**, μια από τις παλαιότερες εκκλησίες της Τήνου.

Επίγειο των Ιστερνίων είναι ο Όρμος Ιστερνίων, που φημίζεται για την ωραία αμμουδιά και την καθαρή θάλασσά του. Στον Όρμο Ιστερνίων βρίσκεται επίσης η ωραία παραλία

Σχοινάκι.

Από τα Ιστέρνια προς τα βορειοδυτικά βρίσκεται ο **Πύργος**, 25 χλμ. από τη Χώρα. Ο Πύργος, ένα από τα γραφικότερα χωριά των Κυκλάδων, αποπνέει αέρα αρχοντιάς. Χτισμένο σε καταπράσινο τοπίο, τα κάτασπρα σπίτια του ξεχωρίζουν για τα μαρμαρίνα σκαλιά και υπέρθυρά τους.

Ο Πύργος είναι γενέτειρα πολλών καλλιτεχνών. Εδώ γεννήθηκαν οι γλύπτες Γιαννούλης Χαλεπάς και Δημήτριος Φιλιπότης, ο ζωγράφος Νικηφόρος Λύτρας και ο μουσικοσυνθέτης Νίκος Σκαλκώτας.

Στον Πύργο χωριό που κατέχει πρωτοποριακή θέση στην καλλιτεχνική παράδοση της Τήνου, λειτουργεί παράρτημα της Σχολής Καλών Τεχνών. Ανάμεσα στα αξιοθέατα του χωριού είναι και το σπίτι του Χαλεπά, το οποίο έχει μετατραπεί σε μουσείο και στεγάζει φωτογραφίες και προσωπικά αντικείμενα, ενώ στην είσοδο υποδέχεται τον επισκέπτη η προτομή του δημιουργού της Κοιμωμένης.

Δίπλα στο Μουσείο Χαλεπά βρίσκεται το Μουσείο Τήνιων Καλλιτεχνών.

Από τον Πύργο προς τα βορειοανατολικά, στις ακτές του νησιού, στο γραφικό ψαροχώρι **Πάνορμος**, 4 χλμ. από τον Πύργο, όπου και το τέρμα της διαδρομής.

Ο Όρμος Πανόρμου είναι ένα γραφικό λιμανάκι με ψαροκάικα και με σπίτια χτισμένα αμφιθεατρικά πάνω από τη θάλασσα.

Από τα τρινακιά εδέσματα αξιόλογα είναι : ο «αλούτζας» (καπνιστό χοιρινό, «φρουτάλια» (ομελέτα γεμιστή, πηχτή, κοπανιστή, μυζήθρα).

Προμηθευτείτε επίσης λουκάνικα, αμυγδαλωτά και μέλι. Ακόμα, αξιόλογα διακοσμητικά είδη από χαλκό και μάρμαρο, κεραμικά, είδη καλαθοπλεκτικής, υφαντά.

Ο ΑΓΙΟΣ ΦΩΚΑΣ – ΤΟ ΒΡΥΟΚΑΣΤΡΟ

Σε απόσταση 1,5 χλμ. ανατολικά της πόλης, η ευρύχωρη αμμουδερή ακτή του Αγίου Φωκά αποτελεί πρόκληση για τους κολυμβητές. Εκτείνεται σε μία απόσταση μεγαλύτερη του ενός χιλιομέτρου και τερματίζεται στα βράχια του γυμνού κωνικού λόφου του Βρυόκαστρου.

Στο Βρυόκαστρο ή Βρέκαστρο σώζονται ακόμη λείψανα του τείχους, το οποίο περιέβαλε προϊστορικό οικισμό.

Στην ακτή του Αγίου Φωκά υπάρχουν αναψυκτήρια – εστιατόρια και σύγχρονα ξενοδοχεία.

Η ΑΓΙΑ ΤΡΙΑΔΑ

Μία παρακαμπτήριος του παλαιού δρόμου προς τα χωριά, αμέσως μετά την εκκλησία της Αγίας Παρασκευής, οδηγεί προς το εύφορο νοτιοανατολικό τμήμα του νησιού. Αριστερά του δρόμου αυτού σε παράκαμψη, συναντούμε σε απόσταση 2,5 χλμ. περίπου από την πόλη το παλαιό Μοναστήρι της Αγίας Τριάδας σε ωραία τοποθεσία.

Κατά το διάστημα της Τουρκοκρατίας, λειτούργησε εδώ από μοναχούς σχολείο που τόνωσε το φρόνημα των υπόδουλων Τηνίων.

Ο Ναός διαθέτει αξιόλογο τέμπλο και ωραίες εικόνες του 18^{ου} αιώνας και περιβάλλεται από οικοδομήματα στα οποία στεγάζονται μουσείο λαϊκής τέχνης, βιβλιοθήκη, αίθουσα αφιερωμένη στον Απόστολο Παύλο κ.ά.

Ο ΑΓΙΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΟΡΤΟ

Ο δρόμος συνεχίζεται, μετά την παράκαμψη, μέσα σε αγροικίες, εξοχικά σπίτια, περιστεριόνες, περιβόλια και αφού περάσει από την επιβλητική εκκλησία της Αγίας Βαρβάρας, τερματίζει στον όρμο του Αγίου Ιωάννη Πόρτο, από τις ωραιότερες παραλίες του νησιού.

Από εδώ η απόσταση για τη Μύκονο είναι 4,5 ναυτικά μίλια περίπου. Η περιοχή είναι μία από τις ταχύτερα αναπτυσσόμενες στο νησί με μικρό λιμάνι, δεκάδες σπίτια, εστιατόρια, ταβέρνες, ξενοδοχεία, όπως το υπέροχο "Porto Tango".

Εκτός από την αμμουδιά του Αγίου Ιωάννη, μία άλλη αμμουδιά μήκους 1 χλμ. περίπου, εκτείνεται από την εκκλησία της Αγίας Κυριακής μέχρι τον Άγιο Σώστη. Η απόσταση από τη Χώρα μέχρι το Πόρτο, είναι 6 χλμ. περίπου. Συνεχίζοντας από τον Άγιο Ιωάννη ανατολικά 1 χλμ. βρίσκεται η φανταστική παραλία Παχειά Άμμος, με

λόφους άμμου «αμμοθίνες».

ΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΤΗΝΙΩΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΩΝ

Ιδρύθηκε το 1930 με πρωτοβουλία του Πανελληνίου Ιερού Ιδρύματος Ευαγγελιστρίας για να στεγάζει έργα καλλιτεχνιών που γεννήθηκαν στην Τήνο.

Ορισμένοι από αυτούς τους καλλιτέχνες σπούδασαν στην Αθήνα και το εξωτερικό με την οικονομική ενίσχυση του Ιδρύματος.

Υπάρχουν 5 έργα του Νικολάου Γύζη, από τα οποία ξεχωρίζει το «Ο Ιωσήφ» που εξηγεί τα όνειρα, 25 περίπου έργα απ' όλες τις δημιουργικές περιόδους του Γιαννούλη Χαλεπά, πίνακες των Νικηφόρου και Νικολάου Λύτρα, και πρωτότυπα έργα σε μάρμαρο και προπλάσματα των Γεωργίου Βιτάλη, Λαζάρου Φυτάλη, Λουκά Δοϊκά, Λαζάρου Σώγου, Νικολάου Στεργίου, Ιωάννη Κουλουρή και Ιωάννη Βούλγαρη.

Η ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ

Στεγάζεται σε μεγάλη αίθουσα που βρίσκεται στη νότια εσωτερική πλευρά του κτιριακού συγκροτήματος και περιλαμβάνει περισσότερους από 100 πίνακες πολλών γνωστών ζωγράφων: Ν.Λύτρα, Γ.Ιακωβίδη, Νικ.Γύζη, Κ.Παρθένη, Ι.Αλταμούρα, Κ.Βολανάκη, Γ.Ροϊλού, καθώς και πίνακες της ιταλικής και της επτανησιακής Αναγέννησης. Επίσης, εκτίθενται μιμπελό, βάζα, μαχαιροπήρσινα, τραπέζια, καθρέπτες και άλλα αντικείμενα μεγάλης αξίας.

Δίπλα στο ναό της Ευρέσεως, είναι το Μουσείο της Έλλης, όπου φυλάσσεται τμήμα της τορπίλης που έπληξε στις 15 Αυγούστου του 1940 το εύδρομο «ΕΛΛΗ», το οποίο είχε έρθει για να αποδώσει τιμές κατά τον εορτασμό της Παναγίας, καθώς και διάφορα αντικείμενα του πλοίου.

Η ΛΑΪΚΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΗΣ ΤΗΝΟΥ

Οι δυτικές αρχιτεκτονικές επιδράσεις εντοπίζονται στον διάκοσμο των μαρμάρινων θυρομάτων και στους θυρεούς που σώζονται στα αρχοντόσπιτα των χωριών. Ο ρυθμός που επηρέασε περισσότερο τη μαρμαρογλυφία κατά τον 18^ο αι. είναι το Μπαρόκ. Ο νεοκλασικός αρχιτεκτονικός ρυθμός, που κυριάρχησε στην Ελλάδα κατά τον 19^ο αι., δεν επηρέασε ουσιαστικά στην πατροπαράδοτη τηνιακή αρχιτεκτονική.

Βασικό οικοδομικό υλικό στην Τήνο είναι ο σχιστόλιθος, λεθρονος και ευκολόχρηστος, χρησιμοποιείται όχι μόνο για τους τοίχους, αλλά και για τις πιο απλές λειτουργικές λεπτομέρειες. Το ξύλο σπάνια χρησιμοποιείται, καθώς οι δυνατοί άνεμοι δεν ευνοούν την ανάπτυξη των δέντρων και την υλοτομία.

Ως διακοσμητικό στοιχείο χρησιμοποιείται το μάρμαρο. Υπάρχουν 20 ποικιλίες τηνιακού μαρμάρου. Τα πιο σημαντικά λατομεία βρίσκονται στα χωριά Πύργος, Πάνορμος και Ιστέρνια. Τα χωριά αυτά προμήθευαν από πολύ παλιά την κρήνη ύλη σε άριστους λαϊκούς ανώνυμους τεχνίτες. Αυτοί οι απaráμλλοι στη λευκή επεξεργασία του μαρμάρου τεχνίτες δημιούργησαν μια γλυπτική παράδοση αιώνων, φιλοτεχνώντας τέμπλα

εκκλησιών, οικόσημα ευγενών, μοναδικές ανάγλυφες ταφόπλακες, ανάγλυφα θυρώματα, τους περίφημους φεγγίτες των χειριάτικων σπιτιών, αλλά και αντικείμενα της καθημερινής ζωής, όπως μαρμάρινα πετροτόρια για την παρασκευή του τυριού, το βιολί για να κοπανίζουν το αλάτι, καλοίσια για να χύνουν το σαπούνι, κ.ά.

Η Τήνος υπήρξε γενέτειρα μεγάλων γλυπτών, όπως ο Χαλιπάς, ο Σώχος, ο Φυλιπότης, οι Βιταλιήδες, καθώς και ζωγράφων, όπως ο Γύζης, ο Λύτρας, κ.ά.

Το πιο σημαντικό διακοσμητικό και λειτουργικό στοιχείο στο εξωτερικό των τηνιακών σπιτιών είναι οι φεγγίτες (ή μάρμαρα, όπως τα λένε οι Τηνιακοί).

Ο σκοπός των μαρμάρων είναι διπλός : α) αποτροπαϊκός-φυλακτικός, και β) λειτουργικός, εξασφαλίζοντας φως και αέρα στο εσωτερικό του σπιτιού.

Ακόμα στην Τήνο υπάρχουν οι κρήνες που αλλιώς ονομάζονται πηγάδια.

Τα γνωστά μας πηγάδια τα λένε βαθουπήγαδα.

Στα χωριά της Τήνου πολλά πηγάδια έχουν διατηρηθεί στην αρχική τους μορφή, ενώ άλλα έχουν επισκευαστεί και χρησιμοποιούνται έως σήμερα.

Όλες οι κρήνες της Τήνου προφυλάσσονται με κτίσματα σαν στοές και με χτιστούς πάγκους στους πλαϊνούς τοίχους προσφέρουν ξεκούραση και δροσιά.

Η ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΤΗΝΟΣ

Το 1207 η Τήνος και η Μύκονος περιήλθαν στους Ενετούς Ανδρέα και Ιερεμία Γκίτσι. Τότε ιδρύθηκε και η καθολική Επισκοπή Τήνου και Μυκόνου, ενώ καταργήθηκε η βυζαντινή. Ο Λατίνος επίσκοπος ανέλαβε τη διοικητική ευθύνη για όλους υπηκόους των Γκίτσι στην Τήνο και τη Μύκονο.

Μεγάλο μέρος των κατοίκων των νησιών ακολούθησε το καθολικό δόγμα. Επρόκειτο κυρίως για ντόπιους γεωργούς και κτηνοτρόφους, αλλά και μετανάστες από άλλα μέρη της Ελλάδας, που θέλησαν να αποφύγουν την τουρκική κυριαρχία, διατήρησαν όμως τη γλώσσα τους, καθώς και τα πανάρχαια ήθη και έθιμά τους.

Σήμερα η Καθολική Εκκλησία της Τήνου αποτελεί Αρχιεπισκοπή μαζί με την Ανδρο, τη Νάξο, και τη Μύκονο.

Η έδρα του καθολικού αρχιεπισκόπου βρίσκεται στην Σινάρα, όπου και ο καθεδρικός ναός των καθολικών της Τήνου, αφιερωμένος στην Παναγία του Ροζαρίου.

ΟΙ ΠΕΡΙΣΤΕΡΙΩΝΕΣ

Οι περιστεριώνες της Τήνου αποτελούν κορυφαία δείγματα λαϊκής καλλιτεχνικής δημιουργίας, όχι μόνο των Κυκλάδων αλλά και ολόκληρου του ελλαδικού χώρου. Στην Τήνο υπάρχουν σήμερα πάνω από 1.000 περιστεριώνες, θαυμάσια έργα λαϊκών καλλιτεχνών. Από τους περιστεριώνες του νησιού κανένας δεν είναι όμοιος με τον άλλον. Όλοι φέρουν λεπτοδουλεμένα διακοσμητικά σχέδια σε υπέροχες παραλλαγές. Τα μοτίβα που κυριαρχούν είναι το κυπαρίσσι, ο ήλιος και το πλέγμα με ρόμβους.

ΤΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ ΤΟΥ ΚΕΧΡΟΒΟΥΝΙΟΥ

Το Μοναστήρι του Κεχροβουνίου απ' έχει από τον Αρνάδο 500 μέτρα περίπου και εξυπηρετείται από τα λεωφορεία της γραμμής Φαλατάδου – Στενής, από έκτακτα δρομολόγια, κυρίως κατά τους θερινούς μήνες, και ταξί. Ιδρύθηκε, κατά την παράδοση, το 10^ο αιώνα.

Πρόκειται για μεγάλο οικοδομικό συγκρότημα που περιλαμβάνει αρκετές μικρότερες εκκλησίες και πολλούς βοηθητικούς χώρους. Έχει πολλές μοναχές. Ο Ναός αφιερωμένος στην Κοίμηση της Θεοτόκου, έχει ξυλόγλυπτο τέμπλο εξαιρετικής τέχνης και ωραίες τοιχογραφίες. Διασώζεται το απλό κελί όπου έζησε η Μοναχή Πελαγία, η οποία ανακηρύχθηκε Αγία το 1970, στο όραμα της οποίας οφείλεται η εύρεση της εικόνας της Μεγαλόχαρης της Τήνου.

Κοντά στο κελί της έχει ανεγερθεί ομώνυμος ναός που εορτάζει στις 23 Ιουλίου σε ανάμνηση του θείου οράματος (23 Ιουλίου 1822).

Το Μοναστήρι εορτάζει και στις 15 Αυγούστου (Κοίμηση της Θεοτόκου). Σε αυτό λειτουργεί Μουσείο όπου φυλάσσονται παλαιές εικόνες και διάφορα αξιόλογα εκκλησιαστικά αντικείμενα, καθώς και πρατήριο, όπου διατίθενται τα χειροτεχνήματα των μοναχών.

Τέλος, στα σπουδαία κειμήλια που εκτίθενται στο Ηγουμενείο περιλαμβάνεται και μικρή επάργυρη εικόνα της Παναγίας που ανήκε στο πλοίο του πυρπολητή Κ.Κανάρη.

ΟΙ ΤΗΝΙΟΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΕΣ

Η προσφορά της Τήνου στους νεότερους χρόνους στον τομέα των καλών τεχνών υπήρξε καθοριστική. Οι επώνυμοι καλλιτέχνες είναι οι θεμελιωτές της νεότερης ελληνικής ζωγραφικής και γλυπτικής.

Στην ανάδειξη των καλλιτεχνών αυτών συνέβαλαν σημαντικά τόσο το ιδιόμορφο φυσικό περιβάλλον του νησιού, όσο και η έμφυτη καλαισθησία και η οικογενειακή παράδοση. Ο πατέρας του μεγάλου γλύπτη Φειδία ήταν από την Τήνο.

Μερικοί από τους πιο γνωστούς καλλιτέχνες είναι :

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΛΥΤΡΑΣ(1832 – 1904)

Ζωγράφος, γεννημένος στον Πύργο από πατέρα μαρμαρογλύπτη. Ήρθε στην Αθήνα το 1850 και άρχισε τις σπουδές του στο Σχολείο των Τεχνών, απ' όπου αποφοίτησε το 1856. Με υποτροφία της ελληνικής κυβέρνησης συνέχισε τις σπουδές του στην Ακαδημία του Μονάχου (1860-65). Μετά από σπουδές στην Αθήνα και στο Μόναχο διορίστηκε καθηγητής στην Σχολή Καλών Τεχνών του Πολυτεχνείου Αθηνών σε ηλικία 34 ετών, όπου δίδαξε 37 χρόνια.

Μαζί με το Ν. Γύζη επισκέφτηκε το καλοκαίρι του 1873 τη Μικρά Ασία και το 1876 το Παρίσι. Ταξίδεψε δύο φορές στο Μόναχο και το 1879 στην Αίγυπτο. Ασχολήθηκε με όλα τα είδη της ζωγραφικής και δημιούργησε μνημειώδες έργο, που το διακρίνει ελληνικότητα και εξαιρετική ευαισθησία. Υπήρξε κορυφαίος Έλληνας καλλιτέχνης, ακαδημαϊκός, διδάσκαλος και πρότυπο ανθρώπου, όπως και ο φίλος του Ν.Γύζης. Θεωρείται ο σπουδαιότερος Έλληνας ζωγράφος και γενάρχης της νεοελληνικής ζωγραφικής και έπαιξε σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση της καλλιτεχνικής αισθητικής στην Ελλάδα στα τέλη του 19^{ου} αι. και στις αρχές του 20^{ου} αι.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΓΥΖΗΣ (1842 – 1900)

Ζωγράφος, γεννημένος στο Σκλαβοχώρι, όπου και πέρασε τα παιδικά του χρόνια. Μετά από σπουδές στην Αθήνα και το Μόναχο, εξελέγεται τακτικός καθηγητής της Ακαδημίας Καλών Τεχνών του Μονάχου το 1888.

Τα έργα του αποπνέουν νατουραλισμό, κλασικισμό και ελληνικότητα. Θεωρείται ο πρωτεργάτης της νεοελληνικής τέχνης, μαζί με τον φίλο του Νικηφόρο Λύτρα. Ασχολήθηκε με όλα τα είδη της ζωγραφικής και κατατάχθηκε από τους ξένους στους μεγαλύτερους ζωγράφους της εποχής του.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΦΙΛΙΠΠΟΤΗΣ (1839 – 1919)

Γλύπτης, γεννημένος στον Πύργο της Τήνου το 1839 και ήταν το πιο σημαντικό μέλος της γνωστής τηνιακής οικογένειας γλυπτών από πατέρα μαρμαρογλύπτη. Ήρθε στην Αθήνα σε νεανική ηλικία και φοίτησε στο Σχολείο των Τεχνών ως το 1862.

Το 1864 κέρδισε κρατική υποτροφία για την Ακαδημία Καλών Τεχνών της Ρώμης. Εκεί απέσπασε το θαυμασμό των καθηγητών του και πολλά πρώτα βραβεία. Μετά το τέλος των σπουδών του εγκαταστάθηκε στην Αθήνα, όπου ίδρυσε εργαστήριο μαρμαρογλυπτικής.

Έτσι άρχισε τη λαμπρή καλλιτεχνική του σταδιοδρομία.

Εξαιρετα γλυπτά του κοσμούν σήμερα την Αθήνα. Ο Φιλίπποτης, μαρμαρογλύπτης από παράδοση, υπήρξε ένας από τους αξιολογότερους Έλληνες, γλύπτες του δεύτερου μισού του 19^{ου} αι.

Πέθανε στην Αθήνα το 1919.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΙΤΑΛΗΣ (1840 – 1901)

Γλύπτης, γεννημένος στα Υστέρνια. Σπούδασε στην Αθήνα και την Ακαδημία Καλών Τεχνών του Μονάχου. Τιμήθηκε με πολλά βραβεία και χρυσά μετάλλια στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

ΛΑΖΑΡΟΣ ΣΩΧΟΣ (1862 – 1911)

Γλύπτης, γεννημένος στα Υστέρνια. Σπούδασε στην Αθήνα και το Παρίσι. Το 1908 έγινε καθηγητής στη Σχολή Καλών Τεχνών των Αθηνών.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΣΩΟΣ (1888 – 1975)

Γλύπτης και γεννημένος στα Υστέρνια από οικογένεια μαρμαρογλυπτών.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ, ΜΑΡΚΟΣ, ΛΑΖΑΡΟΣ, ΙΩΑΝΝΗΣ ΦΥΤΑΛΗΣ

Γλύπτες που γεννήθηκαν στα Υστέρνια γύρω στα 1821 και αμέσως μετά. Ίδρυσαν εργαστήριο μαρμαρογλυπτικής στην Αθήνα, που υπήρξε φυτώριο των Ελλήνων καλλιτεχνών για 40 χρόνια.

ΓΙΑΝΝΟΥΛΗΣ ΧΑΛΕΠΑΣ (1854 – 1938)

Γλύπτης και γεννημένος στον Πύργο της Τήνου από πατέρα μαρμαρογλύπτη, εκδήλωσε από τα μαθητικά του χρόνια την καλλιτεχνική κλίση του. Χάρη στο μεγάλο πάθος του για

τη γλυπτική, έπεισε τελικά τον πατέρα του και έτσι σπούδασε γλυπτική στη Σχολή Καλών Τεχνών του Πολυτεχνείου Αθηνών και στην Ακαδημία Καλών Τεχνών του Μονάχου και αναδείχθηκε στον κορυφαίο των Τηνίων γλυπτών. Θεωρείται ο σύγχρονος Φειδίας.

Με τις εκπληκτικές επιδόσεις του, εξασφάλισε υποτροφία του Ιερού Ιδρύματος Ευαγγελίστριας Τήνου για την Ακαδημία Καλών Τεχνών του Μονάχου.

Μετά την επιστροφή του στην Αθήνα ασχολήθηκε με τη γλυπτική. Ένα από τα πιο γνωστά έργα του αυτής της περιόδου είναι η Κοιμωμένη, το πολύ γνωστό ταφικό μνημείο της Σοφίας Αφεντάκη στο Α΄ Νεκροταφείο Αθηνών. Αυτό το πολυσυζητημένο έργο, που ο Χαλεπάς φιλοτέχνησε από μια φωτογραφία της πρόωρα χαμένης κοπέλας, είναι το πρώτο εικαστικό έργο της σύγχρονης Ελλάδας που προσεγγίζει με τόση αμεσότητα και ελκρινεία το θέμα του θανάτου.

Την εποχή της Κοιμωμένης ο Χαλεπάς παρουσίασε τα πρώτα συμπτώματα ψυχοσθένειας. Το 1888 εισήχθη στο Ψυχιατρείο της Κέρκυρας, όπου παρέμεινε επί 14 χρόνια. Το 1902 η μητέρα του τον πήρε μαζί της στην Τήνο. Τον εμπόδιζε να εργαστεί και κατέστρεψε ότι έφτιαχνε, θεωρώντας την τέχνη του υπεύθυνη για την ψυχοσθένεια του. Μόνο το 1918, όταν πια η μητέρα του είχε πεθάνει, ο Χαλεπάς ξανάπιασε πηλό και γύψο στα χέρια του. Ακολούθησαν δύο εκθέσεις έργων του στην Αθήνα και το 1927 η Ακαδημία Αθηνών του απένειμε το Αριστείο Γραμμάτων και Τεχνών. Πέθανε το 1938, σε ηλικία 87 ετών.

Σήμερα στο νησί ζουν μόνιμα και εργάζονται αρκετοί Τήνιοι καλλιτέχνες όπως και ολόκληρες οικογένειες μαρμαράδων που συντηρούν ζωντανά την καλλιτεχνική παράδοση του νησιού και την μεταδίδουν στην νεότερη γενιά ως ιερή παρακαταθήκη.

ΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΤΗΝΙΩΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΩΝ ΠΥΡΓΟΥ

Η περιήγησή σας στο πανέμορφο χωριό του Πύργου, με τους πλακόστρωτους με μάρμαρο δρόμους του, τα θυρώματα και τους θυρεούς, τα υπέρθυρα, τις κρήνες και την εντυπωσιακή κρήνη στην κεντρική πλατεία, θα πρέπει να ολοκληρωθεί με την επίσκεψή σας σε αυτό το μικρό μουσείο.

Τα 47 συνολικά έργα που εκτίθενται εδώ είναι αντιπροσωπευτικά της καλλιτεχνικής παραγωγής των γλυπτών που γεννήθηκαν στον Πύργο και στο γειτονικό χωριό Ιστέρινα.

Ένας ακόμη λόγος για να επισκεφτείτε αυτό το μουσείο είναι ότι δεν εκτίθενται τα ίδια τα μαρμάρινα έργα, αλλά τα γύψινα προπλάσματά τους. Σε ορισμένα δε από αυτά, όπως στον Θεριστή, που εκτίθενται σε περίοπτη θέση στο κέντρο της αίθουσας, και τον Ψαρά, του Δημητρίου Φυλιππότη, είναι ορατά τα σημάδια και οι μολυβιές που έβαλε ο καλλιτέχνης πριν τη μεταφορά του έργου σε μάρμαρο.

Μαζί με αυτά υπάρχουν έργα του Γεωργίου Βιτάλη, δύο προτομές του Γιαννούλη Χαλεπά, καθώς και έργα των Γεωργίου Καταριά, Ιωάννη Λαμπαδίτη, Λαζάρου Σώχου, Ιωάννη Κουλουρή, Ιωάννη Βούλγαρη, Ευρυβιάδη Λαμπαδίτη, Λουκά Ρήγα και Γεωργίου Ρήγα, οι οποίοι αποτελούν την πρώτη γενιά τηνίων γλυπτών.

Στα έργα των νεότερων Γεωργίου Βαμβακά, Λευτέρη Βαλάκα και Κωνσταντίνου Σπούρδου θα δείτε πώς μεταλαμπαδεύτηκαν οι καλλιτεχνικές κληρονομιές των παλιότερων.

ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ

Στην Τήνο μπορείτε να πάτε με αεροπλάνο, με φερμιπότ και με ταχύπλοο.

Με φερμιπότ: Από το λιμάνι του Πειραιά, εκτελούνται καθημερινά δρομολόγια για την Τήνο. Η απόσταση είναι 82 ναυτικά μίλια και το ταξίδι διαρκεί περίπου 5 ώρες με τα πλοία της γραμμής και 2 ώρες με τα καταμαράν. Από το λιμάνι της Ραφήνας, εκτελούνται καθημερινά δρομολόγια πρωί και απόγευμα. Το ταξίδι διαρκεί 3,5 ώρες με τα πλοία της γραμμής και 2 ώρες με τα δελφίνια και τα καταμαράν.

Η Τήνος συνδέεται με τις υπόλοιπες Κυκλάδες καθημερινά. Επίσης, με Σκιάθο, Θεσσαλονίκη, Κρήτη και Δωδεκάνησα.

Με ταχύπλοο: Οι εταιρείες Γούτος, Dolphin Sea Lines, Minoan και Strintzis-Blue Star δρομολογούν ταχύπλοα από τη Ραφήνα για την Τήνο σχεδόν όλο το χρόνο. Η Minoan (Hellenic Seaways) δρομολογεί και τα High Speed, τα οποία μεταφέρουν και αυτοκίνητα. Η διάρκεια του ταξιδιού είναι 2 ώρες.

Τα λεωφορεία του ΚΤΕΛ για τη Ραφήνα (27 χλμ.) αναχωρούν από το Πεδίον του Άρειου κάθε μισή ώρα.

Σε όλη την διάρκεια του έτους, και ιδιαίτερα το καλοκαίρι, η Τήνος συνδέεται με φερμιπότ και ταχύπλοα με τα περισσότερα νησιά των Κυκλάδων, το Βόλο, τη Σκιάθο μόνο το καλοκαίρι, την Εύβοια (Κάρυστο), και την Κρήτη, είτε με τις γραμμές από Πειραιά και Θεσσαλονίκη, είτε με τοπικά δρομολόγια.

Με αεροπλάνο: Μέσω Μυκόνου, το αεροδρόμιο της οποίας εξυπηρετείται με πτήσεις Charters του εξωτερικού.

Από τη Μύκονο η ακτοπλοϊκή σύνδεση με την Τήνο είναι καθημερινή και η διαδρομή διαρκεί 30'.

Αεροπορικά μπορείτε να εξυπηρετηθείτε και από το αεροδρόμιο της Σύρου με την πρωινή πτήση. Το μεσημέρι καθημερινά αναχωρούν για την Τήνο 2 πλοία και το ταξίδι διαρκεί 25 λεπτά.

ΤΟΠΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

- Στις 25 Μαρτίου, και κυρίως τον Δεκαπενταύγουστο, συρρέουν στην Τήνο προσκυνητές απ' όλα τα μέρη της Ελλάδας.

Σε όλο το νησι γίνονται θρησκευτικές και άλλες εκδηλώσεις.

- Παράλληλα, τον Αύγουστο τιμώνται οι ήρωες νεκροί του εόδρομου «Έλλη», οι οποίοι θεωρούνται οι πρώτοι νεκροί του Ελληνο-Ιταλικού Πολέμου του 1940-41.
- Στις 23 Ιουλίου εορτάζεται το όραμα της Οσίας Πελαγίας, που υπήρξε και η αφορμή για την ανέγερση της εικόνας της Παναγίας, ενώ στις 30 Ιανουαρίου εορτάζεται η εύρεση της εικόνας.
- Κάθε χρόνο τη Δευτέρα του Πάσχα, στο χωριό Κτικιάδος, τηρείται το έθιμο Τράπεζα της Αγάπης. Σύμφωνα με αυτό, Ορθόδοξοι και Καθολικοί της Τήνου τρώνε σε κοινό τραπέζι.
- Στην περιοχή του Βέλλακα, οργανώνονται τα πανηγύρια του Αγίου Ιωάννη στις 29 Αύγουστου, της Παναγίας των Καθολικών στις 12 Σεπτεμβρίου.
- Στην Καλλονή στις 5 Νοεμβρίου γίνεται το πανηγύρι του Αγίου Ζαχαρία.
- Στην περιοχή του Κάμπου γίνονται τα πανηγύρια της Παναγίας Βρυσιώτισσας των Καθολικών, την πρώτη Κυριακή του Μαΐου, της Αγίας Τριάδας των Καθολικών και της Αγίας Αικατερίνης στις 25 Νοεμβρίου.
- Στην περιοχή της Καρδιανής, στις 8 Σεπτεμβρίου, γίνονται πανηγύρια της Παναγίας Κιουράς, της Αγίας Τριάδας και του Αγίου Μηνά στις 11 Νοεμβρίου, στο οποίο οργανώνεται μεγάλο φαγοπότι με παραδοσιακούς μεζέδες.
- Στην περιοχή των Ιστερνίων, γίνονται τα πανηγύρια της Αγίας Παρασκευής στις 26 Ιουλίου, της Παναγίας Καταπολιανής στις 1 Σεπτεμβρίου, του Σταυρού στις 14 Σεπτεμβρίου και της Αγίας Θέκλας στις 24 Σεπτεμβρίου με τραγούδια και χορούς.

ΠΑΡΑΛΙΕΣ

Συνεχίζοντας τον παραλιακό δρόμο προς τα ανατολικά, συναντάτε δυο παραλιακά χωριά με εξαιρετες αμμουδιές : τον Αγίο Σώστη και το Πόρτο, που απέχει 6 χλμ. από τη Χώρα.

ΤΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΤΗΣ ΤΗΝΟΥ

<u>ΟΝΟΜΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΥ</u>	<u>ΤΗΛΕΦΩΝΑ</u>	<u>ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ</u>
AEOLUS BAY Hotel	22830-23339	B
AKROGIALI Hotel	22830-24798,24714	B
ALONIA Hotel	22830-23541,23543	B
ASTERIA Hotel	22830-22132,22070	C
AVRA Hotel	22830-22242	C
CARLO Bungalows	22830-24159,24169	B
CAVOS AI SOSTIS Furnished Apartments	22830-24224,24225	B
EGEON BEACH Furnished Apartments	22830-24248,25523	C
FAVIE SOUZANE Hotel	22830-22693,25992	C
GOLDEN BEACH Furnished Apartments	22830-24579,22579	C
LETO Hotel	22830-22791,22792	C
MELTEMI Hotel	22830-22881,22883	C
OASSIS Hotel	22830-23055,22455	C
OCEANIS Hotel	22830-22452,25401	C
PORTO TANGO Hotel	22830-24411	A
POSEIDONION Hotel	22830-23123	C
RAFAELO Furnished Apartments	22830-22428,23072	C
THEOXENIA Hotel	22830-22274,23678	B
TINION Hotel	22830-22261,24754	B
TINOS BEACH Hotel and Bungalows	22830-22626,22629	A
VIDALIS STUDIOS Hotel	22830-22686	B
VYZANTIO BEACH Furnished Apartments	22830-22405,22409	C
VYZANTION Hotel	22830-22421,22422	C

ΦΟΛΕΓΑΝΔΡΟΣ

Η Φολέγανδρος, η νοτιότερη από τις Κυκλάδες, βρίσκεται ανάμεσα στη Μύλο και τη Σίκινο. Η έκτασή της είναι 32 τ. χλμ. και το μήκος των ακτών της είναι 40 χλμ. η ψηλότερη κορυφή βρίσκεται στο νότιο τμήμα του νησιού, στον Άγιο Ελευθέριο (415 μ.).

Διοικητικά ανήκει στην επαρχία Θήρας του νομού Κυκλάδων. Έχει τέσσερις ουσιαστικά οικισμούς : τη Χώρα ή Φολέγανδρος, τον Καραβοστάτη, το Λιβάδι και την Άνω Μεριά.

Νησί ορεινό, ξηρό, άγονο, με κρυσταλλικά πετρώματα και έχει επίμηκες σχήμα, με τους όρμους Πλάκα στις ανατολικές ακτές και Βαθύ στις δυτικές ακτές.

Η Φολέγανδρος είναι γνωστή και ως Πολύκανδρος. Οι κάτοικοί του ασχολούνται με τη γεωργία, την κτηνοτροφία, την αλιεία και τη μελισσοκομία. Καλλιεργούνται ελαιόδεντρα και λίγα δημητριακά. Παράγεται εκλεκτό μέλι, χάρη στο θυμάρι που φυτρώνει στο πετρώδες έδαφος του νησιού.

Η ΧΩΡΑ Ή ΦΟΛΕΓΑΝΔΡΟΣ

Ιδιαίτερα γραφική και ήρεμη, είναι ένας από τους ωραιότερους οικισμούς των Κυκλάδων. Είναι χτισμένη στο ανατολικό τμήμα του νησιού, πάνω σε βράχο ύψους 200 μ. Τα παλιά διώροφα σπίτια, χτισμένα κολλητά το ένα δίπλα στο άλλο στον κεντρικό δρόμο του χωριού αποτελούν και το εξωτερικό τείχος του Κάστρου. Κάθε σπίτι έχει πέτρινη σκάλα που οδηγεί σε μικρή βεράντα με ξύλινα κάγκελα.

ΤΑ ΛΕΙΟΘΕΑΤΑ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ Ή ΦΟΛΕΓΑΝΔΡΟΥ

ΤΟ ΚΑΣΤΡΟ

Είναι χτισμένο τον 13ο αι. πάνω από τον γκρεμό, από τον Μάρκο Σανούδο. Στη συνοικία του Κάστρου, όπου βρίσκονται τα πιο παλιά και πιο ωραία σπίτια της Χώρας, υπάρχουν αρκετές εκκλησίες και πλατείες.

Στην Πλάτσα, την κεντρική πλατεία, βρίσκονται η Αγία Αικατερίνη και η Θεοσκέπαστη, ο Άγιος Αντώνιος, ο Άγιος Νικόλαος, η Παντανάσσα και η εκκλησία της Αγίας Ελεούσας, με ωραία τέμπλα και μεταβυζαντινές εικόνες της Κρητικής Σχολής.

ΤΟ ΑΡΧΑΙΟ ΤΕΙΧΟΣ, ερείπια του οποίου υπάρχουν έξω από το χωριό, πλάι στον γκρεμό.

ΤΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ

Βρίσκεται σε απόσταση 10 λεπτών από τη Χώρα, με κατάλευκη και επιβλητική εκκλησία, που χτίστηκε τον 19ο αι. στη θέση αρχαίου ναού. Στην αυλή της εκκλησίας διακρίνονται αρχιτεκτονικά μέλη από τον αρχαίο ναό, ενώ στο καμπαναριό είναι εντοιχισμένος κορμός ρωμαϊκού αγάλματος.

ΦΟΥΡΝΟΙ

Είναι τρία μικρά νησιά, οι Φούρνοι, η Θύμαινα και ο Άγιος Μηνάς και βρίσκονται μεταξύ Σάμου και Ικαρίας. Ονομάστηκαν Φούρνοι διότι, κατά την παράδοση κάθε σπίτι είχε και το φούρνο του.

Ξεχωρίζει η μεγάλη ψαράδικη κοινότητα των Φούρνων με 1.500 κατοίκους, ενώ και η Θύμαινα κατοικείται. Λόγω του πλούσιου θαλάσσιου διαμελισμού των Φούρνων, οι κολπίσκοι δημιουργούν φυσικά αραξοβόλια για τα πλοία. Λέγεται πως ο πρώτος οργανωμένος οικισμός δημιουργήθηκε εδώ τον 18^ο αι., όταν ο μοναχός Νήφωνας από την Ικαρία έχτισε το ξωκλήσι της Ευαγγελίστριας στη θέση Κουμαρά. Στο νησί υπάρχουν πολλά καΐκια, καθώς οι Φούρνοι διαθέτουν αξιόλογο αλιευτικό στόλο.

Μικροί γραφικοί κόλποι με καταγάλανα νερά για κολύμπι και ψάρια αποτελούν πρόκληση για τον επισκέπτη. Εκτός από το λιμάνι, οικισμός υπάρχει επίσης νότια στο Καμπι και βόρεια στο ψαροχώρι της Χρυσομηλιάς.

Το νησί είναι διάσπαρτο με πηγάδια και δεν αντιμετωπίζει κανένα πρόβλημα νερού.

Στο λιμάνι των Φούρνων υπάρχει ταχυδρομείο, φαρμακείο και αγροτικό ιατρείο.

Ακόμα, στους Φούρνους όπου δεν κυκλοφορούν αυτοκίνητα, υπάρχουν αρκετά ήσυχα δωμάτια και μερικές καλές ταβέρνες. Στο λιμάνι βρίσκονται τα περισσότερα ενοικιαζόμενα δωμάτια.

Προχωρώντας νότια από το λιμάνι, συναντάτε τρεις αναπαλαιωμένους ανεμόμυλους

Σε λιγότερο από 30' βρίσκεται το Πετροκόπιο, που είναι αρχαίο λατομείο από όπου μεταφερόταν μάρμαρο στη Μ. Ασία.

ΠΑΡΑΛΙΕΣ

Προς τα βόρεια του νησιού βρίσκονται οι παραλίες Ψιλή Λιμνος και Κάλαμος ενώ το τέλος του δύσβατου δρόμου οδηγεί στην πανέμορφη και υπέροχη παραλία της Χρυσομηλιάς.

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

- Το Δεκαπενταύγουστο στην κεντρική πλατεία των Φούρνων γίνεται πανηγύρι με σπιτικούς μεζέδες, τραγούδι και χορό.
- Στις 28 Αυγούστου πανηγυρίζει ο Λι-Γιάννης ο Θερμαστής στον ομώνομο οικισμό.
- Η γιορτή του Αγίου Γεωργίου στη Θύμαινα συγκεντρώνει πολλούς νησιώτες που συμμετέχουν στο παραδοσιακό γλέντι.

ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ

Για να επισκεφτείτε το νησί των Φούρνων, υπάρχει δρομολόγιο ιπτάμενων δελφινιών από τη Σάμο προς τα εκεί. Ακόμα, υπάρχει καΐκι που φεύγει μετά το μεσημέρι από την Ικαρία για τους Φούρνους, αλλά όχι καθημερινά, και επιστρέφει το επόμενο πρωί. Αυτό προϋποθέτει ότι ο επισκέπτης πρέπει να εξασφαλίσει διανυκτέρευση.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. ΚΥΚΛΑΔΕΣ, Εκδόσεις Explorer 2004, Β' έκδοση
2. ΑΝΑΤΟΛΙΚΟ ΑΙΓΑΙΟ, Εκδόσεις Explorer 2004, Β' Έκδοση
3. ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΑ, Εκδόσεις Explorer 2004, Β' Έκδοση
4. Ιστοσελίδα internet www.culture.gr (Υπουργείο Πολιτισμού)
5. Ιστοσελίδα internet www.greece.gr/hotels
6. Ιστοσελίδα internet www.google.gr/nisia_aigaiou
7. Τήνος, Κυκλάδες, Εκδόσεις ΑΠΛΑ 2004
8. ΧΙΟΣ-ΟΙΝΟΥΣΣΕΣ-ΨΑΡΑ, Εκδόσεις TOUBIS 1997, Αθήνα
9. ΜΥΚΟΝΟΣ-ΔΗΛΟΣ, Εκδόσεις Toubis 1995, Αθήνα
10. ΚΩΣ, Εκδόσεις 1999, Alexandris Kos Editions
11. Τήνος, Κυκλάδες, Χθες και σήμερα, Εκδόσεις Μιχάλης Τούμπης Α.Ε., Αθήνα
12. Λέσβος, Εκδόσεις ΑΛΑΜ
13. GUIDE Λέσβος-Λήμνος, Εκδόσεις About Greece
14. ΛΕΣΒΟΣ, Εκδόσεις TOUBIS 1986, Αθήνα
15. Τεύχος 122, Ανόρος, Γεωτρόπιο, Ελευθεροτυπία, Έκδοση 2002
16. Τεύχος 175, Τήλος, Γεωτρόπιο Ελευθεροτυπία, Έκδοση 2003
17. Τεύχος 205, Σύρος, Γεωτρόπιο, Ελευθεροτυπία, Έκδοση 2004
18. Τεύχος 128, Κύθνος, Γεωτρόπιο, Ελευθεροτυπία, Έκδοση 2002
19. Τεύχος 16, Αμοργός, Γεωτρόπιο, Ελευθεροτυπία, Έκδοση 2000
20. Τεύχος 66, Σύρος-Άγιος Ευστράτιος, Γεωτρόπιο, Ελευθεροτυπία, Έκδοση 2001
21. Τεύχος 225, Σίκινος, Γεωτρόπιο, Ελευθεροτυπία, Έκδοση 2004
22. Τεύχος 163, Κάμπος Χίου, Γεωτρόπιο, Ελευθεροτυπία, Έκδοση 2003
23. Τεύχος 170, Σύμη, Γεωτρόπιο, Ελευθεροτυπία, Έκδοση 2003
24. Τεύχος 276, Τα κάστρα του Αιγαίου, Γεωτρόπιο, Ελευθεροτυπία, Έκδοση 2005
25. Τεύχος 73, Ίος, Γεωτρόπιο, Ελευθεροτυπία, Έκδοση 2001
26. Τεύχος 220, Κάσος, Γεωτρόπιο, Ελευθεροτυπία, Έκδοση 2004
27. Τεύχος 272, Τήνος, Γεωτρόπιο, Ελευθεροτυπία, Έκδοση 2005
28. Τεύχος 63, Φολέγανδρος, Γεωτρόπιο, Ελευθεροτυπία, Έκδοση 2001
29. Τεύχος 69, Κως-Μήλος, Γεωτρόπιο, Ελευθεροτυπία, Έκδοση 2001
30. Τεύχος 288, Νίσυρος, Γεωτρόπιο, Ελευθεροτυπία, Έκδοση 2005
31. Τεύχος 115, Ανάφη, Γεωτρόπιο, Ελευθεροτυπία, Έκδοση 2002
32. Τεύχος 285, Σέριφος-Αστυπάλαια, Γεωτρόπιο, Ελευθεροτυπία, Έκδοση 2005
33. Τεύχος 61, Πάτμος, Γεωτρόπιο, Ελευθεροτυπία, Έκδοση 2001
34. Τεύχος 176, Φούρνοι, Γεωτρόπιο, Ελευθεροτυπία, Έκδοση 2003
35. Τεύχος 15, Κάρπαθος-Αστυπάλαια, Γεωτρόπιο, Ελευθεροτυπία, Έκδοση 2000
36. Τεύχος 270, Σίφνος-Ικαρία, Γεωτρόπιο, Ελευθεροτυπία, Έκδοση 2005
37. Τεύχος 18, Χάλκη, Γεωτρόπιο, Ελευθεροτυπία, Έκδοση 2000
38. Τεύχος 165, Ρόδος-Κως-Λέρος, Γεωτρόπιο, Ελευθεροτυπία, Έκδοση 2003

